UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

COLLATIO-||NVM SACRARVM|| LIBRI VIII.|| Tilmanni Bredenbachij S. Th. D.||

Bredenbach, Tilmann

Coloniae Agrippinae, 1592

VD16 B 7378

urn:nbn:de:hbz:466:1-65002

Visual Library

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

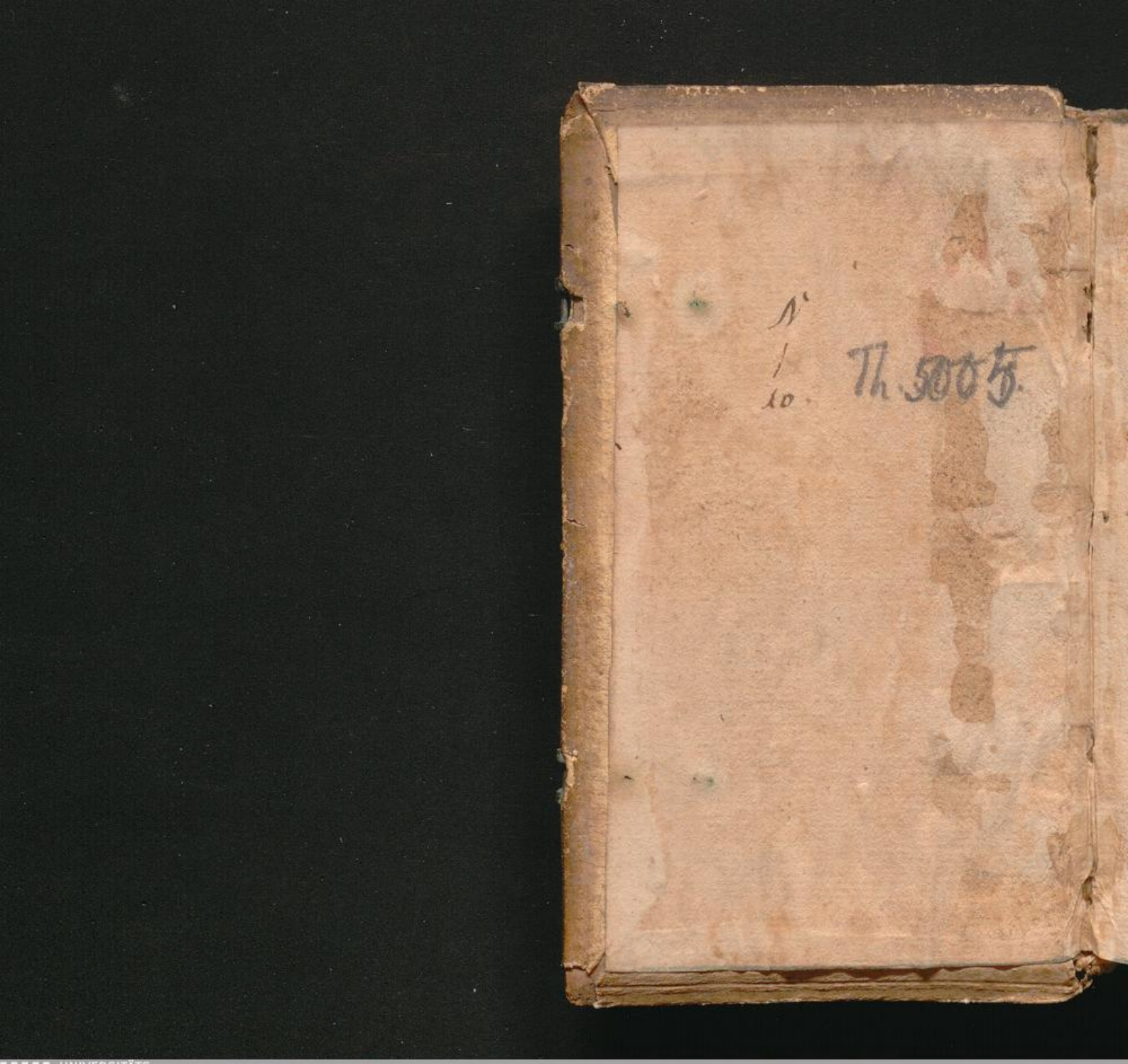
Th. 3005.
UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

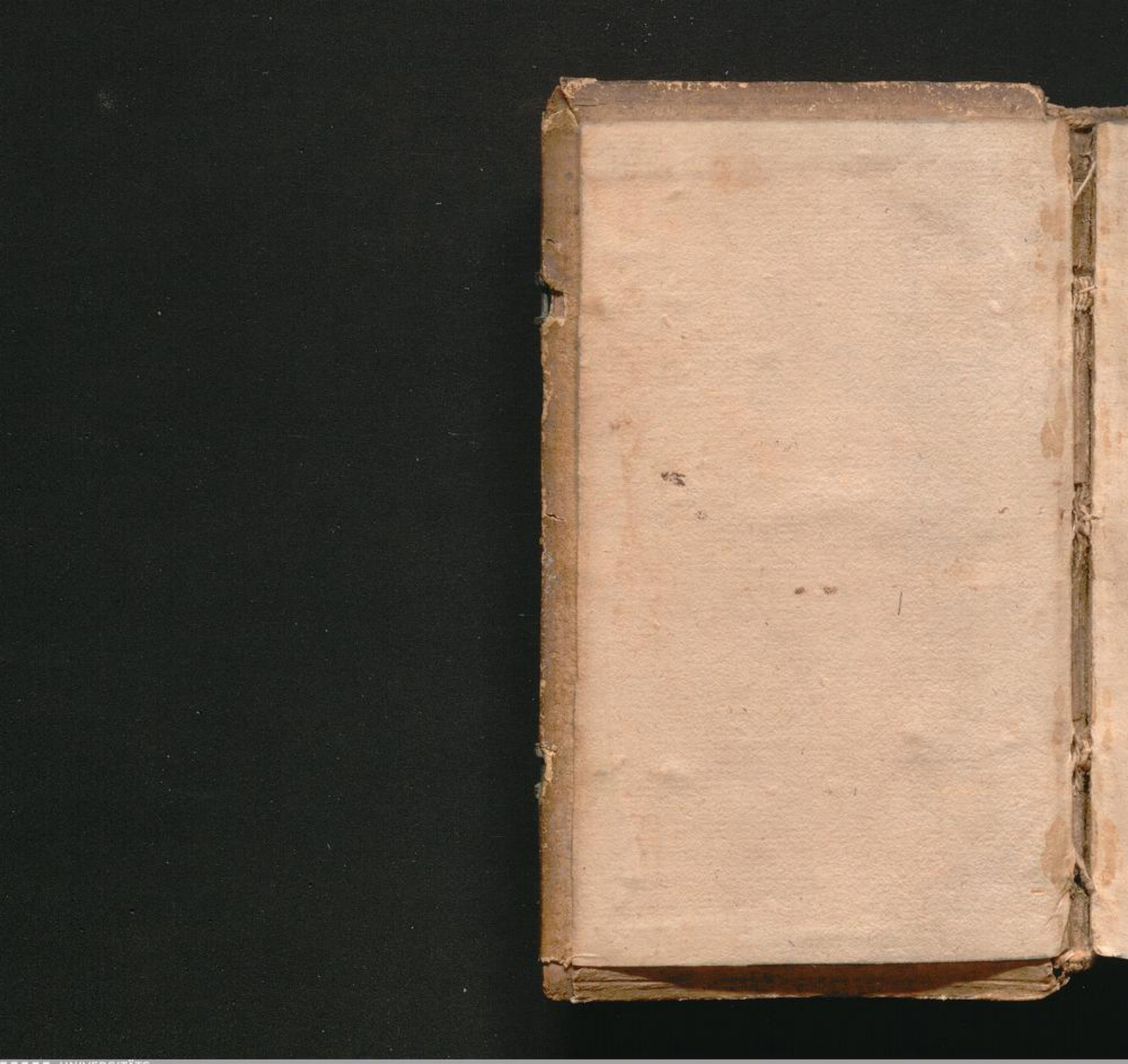
UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

COLLATIONVM SACRARVM LIBRI VIII.

Tilmanni Bredenbachij S.Th.D.

PRIMO

Hac editione aliquot illustribus miraculis in S. Eucharistia, & S. hostia editis, aucto.

Quibus ad omnem vitæ humanæ vsum, familiares̄q; congressus, sacra, iucunda & vtili selectissimarum historiarum varietate Lector piè instruitur.

ECCLES. IX.

Viri iusti sint tibi conuiuæ, & in timore Dei sit tibi gloriatio, & in sensu sit tibi cogitatus Dei, & omnis enarratio tua in præceptis Altissimi.

Lib. Coll. Soc. Jes. Bad. a. 1610

COLONIÆ AGRIPPINÆ,
Apud Gosuinum Cholinum.
M. D. XCII.
Cum gratia & priuilegio.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Hæ Collationes Sacræ vtiliter excudentur. Jacobus Comans ab Horst, S. Th. Doctor, Cathed. Ecclesiæ Gandensis Scholast.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

AD

ILLVSTRISSIMVM PRINCIPEM AC DOMINVM, D. IOANNEM VVILHELMVM, *Ducem Iuliæ, Cliuiæ & Montium, Administratorem Episcopatus Monasterienſis: Comitem Marchiæ & Rauenſpurgi, Dominum in Rauenſtein, &c. Principem ſuum clementiſsimum, Tilmanni Bredenbachij in Collationes ſuas ſacras*

PRAEFATIO.

INTER honeſtas humanæ vitæ oblectationes, Illuſtriſſime Princeps, non minima videtur illa cenſenda, quę ex bonorum hominum conuictu, ſocietate, mutuisque congreſſibus, colloquiis, & eruditis ſermonibus percipitur. Vnde & alij ſalem, alij condimentum vitæ, amicitiam dixerunt, quam qui ex vita hac ſuſtulerit, ſolem è mundo tollere non abſurdè antiquitùs dictum legimus. Et quamuis varia ſint veræ & ſolidæ amicitiæ officia, non minima tamen eius pars in iucundis & frugiferis amicorum ſermocinationibus conſtituta videtur: Sicut autem inter bonos tantum & virtutum

amantes ſacrum hoc amicitiæ nomen ſuæ appellationis dignitatem meretur, ita bonorum virorum ea plerunque eſt indoles & natura, vt prudenti delectu eos ſibi in ſuã adſciſcant conſuetudinẽ, quos norint ſpiritu & animorum propenſione ſibi quàm ſimillimos. Atque vt ad te Illuſtriſſ. Princeps ſermonem inſtituens, à principibus viris exempla deſumamus, referunt Hiſtorici, clariſſimum Principem & Imperatorem Carolum Magnum doctorum virorum congreſſu & conſuetudine rerumque mirabilium cõmemoratione mirificè delectatum: habuit enim inter cæteros Imperial. aulę ſuæ viros doctiſſimos Alcuinum, hominẽ variæ eruditionis, & in primis Eccleſiaſticarũ rerum peritiſſimum, ſicuti præclara eius monimenta teſtantur. (*Albert. Crantz. lib. 2. Saxo. cap. 7*) Aliarum præterea artium liberalium doctores plurimum veneratus, magnis eos extulit honoribus: Rhetoricæ inſuper ac Dialecticæ, atque Aſtronomię plurimum temporis & laboris impendit. Diſcebat & artem computandi, & intẽtione ſagaci ſyderum curſum curioſiſſimè rimabatur. In cibo & potu temperans, ſed in potu prȩcipuè. Inter cœnandum autem admodum frequenter lectorem audiebat. Legebantur ei hiſtoriæ, & antiquorum res præclaræ. In primis verò delectabatur libris D. Auguſtini, præſertim de Ciuitate Dei. Circa pauperes ſuſtentandos & gratuitam liberali-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

beralitatem ſtudioſiſſimus. Religionis verò diuinæ plurima illi cura fuit, pſallendi, legendique officia in Eccleſia diſcreuit, ipſe ſe choris pſallentiũ immiſcens, ſubmiſsè & in commune concinens, digitoque aut baculo porrecto, quemadmodum illos legere voluiſſet, inſinuans. Coram ſe vbicunque eſſet, diuinum peragi religiosè curauit officiũ. Sermones Patrum, Homilias Sãctorum, eorundemq; vitas & Martyrologia diligenter inquiri, & cõſcribi: eaque in Eccleſiis maioribus & conuẽtualibus iuſſit per ſingulos dies recitari. Omitto reliquas (ne ſim prolixior) tanti principis virtutes, quas hiſtoriographi præclarè cõmemorãt.

Ptolomeus quoque Philadelphus AEgypti rex, vt ſcribit Ioſephus (*li. 12. c. 2. Antiq. Iudaic.*) ab Eleazaro principe ſacerdotum gentis Iudææ petiit veteris teſtamenti volumina, vt ea in Bibliothecam ſuam reponeret, ſimulque ab vnaquaque tribu Iudaica eligi, & ad ſe mitti viros optimos ſex, qui per ætatem legũ eſſent periti, poſſentque interpretationem earũ prudenter exponere. Nam opinor, inquit Ptolomeus, his perfectis maximam nobis gloriam præparari. Tranſmiſitque ſimul cũ litteris ſuis viros doctiſſimos, Andream & Ariſtæam, qui & munera regia templo ac rebus diuinis conſecrata offerrent, & viros illos (qui erant ſimul ſeptuaginta duo) colloquiis ac diſſertationibus ſuis amanter exciperent, & honorificè ad

Regem perducerent. Quos cum Rex Ptolomeus magnificentissimè suscepisset, totidem, quot erant interpretes, nēpè septuaginta duobus diebus, peracta legis Iudaicæ interpretatione mensæ conuiuio sua adhibuit, & singulis singulas quæstiones admodum pias & fructuosas, de cognitione Dei, & regni administratione proposuit, conuiuio illo non minus epulis & liberalitate regia, quàm sanctissimis collationibus instructissimo ad xij. dies durante. Cuiusmodi autē illæ & quàm sanctæ & frugiferæ fuerint quæstiones, & quæ in cōuiuio illo præparata sint, quisquis singula velit cognoscere, inquit Iosephus, legat volumina Aristeæ, quæ propter hoc conscripsit, & intelliget. Dicebat autem Rex Ptolomeus, maxima sibi bona per præsentiam, & responsa illorum collata esse: nā profuisse sibi, quòd didicisset ab illis, quēadmodum deberet regnare, tandemq; benignè eos dimittens, regia munificentia mirificè cohonestauit. De Alphonso rege cōmemorant historici, doctorum virorū sermones magis ipsi placuisse, quàm peritissimorū Musicorum harmoniam. Alexander Seuerus Imp. auctore Lampridio, cùm inter suos conuiuaretur, Vlpianū & doctos homines assumebat, vt haberet literata colloquia, quibus se recreari dicebat & pasci, cumque priuatim cœnaret, habebat librum in mensa & legebat.

Cato apud Ciceronem de senectute, dice-

bat

bat se epulari cõsueuisse cum sodalibus omninò modicè. Neque enim, inquit, ipsorum cõuiuiorum delectationem corpotis, voluptatibus magis quàm cœtu amicorum & sermonibus metiebat, subiungitq; accubationem epularem rectiùs à Latinis cõuiuium nuncupatũ, quia vitæ coniunctionẽ habeat, quàm symposium à Græcis, qui, quod in eo genere minimũ est, id maximè probare videãtur. Iulius Cęsar, vt est apud Lucanum poëtam grauissimum, cùm à Ptolomeo rege AEgypti cõuiuio exciperetur, Achoreũ sacerdotem compellans, ait:

O sacris deuote senex, quodque arguit ætas,
Non neglecte deis Phariæ primordia gentis,
Terrarumque situs vulgique edisce re mores,
Et ritus formasque Deũm quodcunque vetustis
Insculptum est adytis profer, noscique volentes
Prode deos, &c.

Et post pauca:

Media inter prælia semper.
Stellarum cælique plagis superisque vacauit.
Sed cum tanta meo vinat sub pectore virtus,
Tantus amor veri, nihil est quod noscere malim,
Quàm fluuij causas per sæcula tanta latentis,
Ignotumque caput, spes sit mihi certa videndi
Niliacos fontes, &c.

Desiderabat Cæsar etiam media inter prælia, vt ait, de rebus cælestibus, de moribus gentium, de mysteriis sacrorũ AEgyptiorum, ac demum de Nili fontibus, & eiusdem annuæ

inundationis cauſis, cum Sacerdote Achoreo inter conuiuandum ſermocinari: ſempérque hoc magnis & excellētibus Principibus vſurpatum legimus, vt in rebus præclaris & indagatione dignis nunc legendo, nunc cum viris eruditis colloquendo, quando per otium licebat, ſeſe & occuparent ſimul & oblectarent. Alexander Magnus, vt refert Clemens Alexādrinus (*Strom. lib* 6.) decem ſapiētibus Iudæorum, decem quæſtiones propoſuit.

Præclara voluntas & laudabile ſtudium, ſed in Ethnicis Principibus & philoſophis multò fuiſſet laudabilius, ſi (vt rectiùs à pleriſq; Chriſtianis Principibus factitatum) ingenij vim & acumen ita ad cognitionem rerum abditarum conuertiſſent, vt ex cognitione creaturarum ad cognitionem, amorem & glorificationem, vt ait Apoſtolus (*Rom.* 1.) veri Dei, progreſſi eſſent. Hic enim debet eſſe ſcopus, hic finis actionum, & ſtudiorum noſtrorum: Nam qui ſolum vana, variaque curioſitate inducti, de omnibus quæ fiunt ſub ſole, vt loquitur Salomon, (*Eccleſ.* 1) inueſtigant, quemadmodum multos gentilium olim feciſſe, atque etiamnū hodie pleroſq; Chriſtianæ fidei myſteriis imbutos facere comperimus, his vniuerſus ipſorum labor & ſpinoſa fatigatio, cedit in illā occupationē peſſimam, de qua ibidem ſubiūgit Eccleſiaſtes: Quid enim peius, quid indignius, hominem nobiliſſima rationis dote diuinitùs

prædi-

præditum, eam ipsam suæ rationis & mentis lucem ac dignitatem vniuersam in rerum caducarum naturis & causis cognoscendis aliisque argutiis, & vt Psalmista loquitur (*Psal.* 39.) vanitatibus & insaniis falsis pertractandis, penitus impendere totamque ætatem in huiusmodi peruestigandis insumere, nec vnquam vel rarissimè in eam considerationē assurgere, vt cognoscat, cuius rei causa, & ad quid ipse homo sit cōditus? Deus de terra creauit hominem, inquit Sapiens, (*Eccles.* 17.) & secundum imaginem suam fecit illum. & post pauca: Posuit, inquit, oculum ipsorum super corda illorum, ostēdere illis magnalia operū suorum, vt nomen sanctificationis collaudent, & gloriari in mirabilibus illius, vt magnalia enarrēt operum eius, &c. Imaginem Dei mirabiliter gerit homo in tribus potentiis animæ, memoria, intellectu & voluntate, vt assiduè meminerit, intelligat, & diligat Deum. Hæc imago etiamsi non tota exstinguatur, attamē veluti nubibus quibusdā toties obumbratur & obscuratur in homine, quoties eius actio & consideratio peregrinatur à sublimib. ac diuinis, & deflectitur ad ista inferiora & visibilia, siue intuenda ad notitiā, siue appetēda ad vsum, siue pro officio disponenda vel actitanda. Si tamen ita versatur in his, vt per hæc illa requirat, haud procul exsulat. Sic agere & occupari est repatriare, inquit mellifluus Bernardus. Diximus obiter de-

imagine Dei in homine, qui etiam ad ſimilitudinem Dei factus eſt, vt ſicut Deus eſt ipſa charitas, bonitas, benignitas, iuſtitia, &c. ita & homo ſit benignus, iuſtus, mitis & miſericors. Hæc eſt dignitas, hic honor, hæc excellentia hominis, quẽ præſciuit & prædeſtinauit Deus conformem fieri imaginis filij ſui, inquit Apoſtolus. Cuius imaginis in nobis conſeruandæ & iugiter portandæ alibi nos admonet idẽ Apoſtolus. Igitur, inquit, ſicut portauimus imaginem terreni (Adam) portemus & imaginem cæleſtis. Poſuit quoque Deus oculum illorum ſuper corda ipſorũ, ait Sapiens, oſtendere illis magnalia operũ ſuorum, &c. hoc eſt, Deus ideircò talem hominem condidit, vt eſſet qui opera eius intelligeret, qui prouidentiam diſponendi, qui rationẽ faciendi, ſapientiam gubernandi, clementiam benefaciendi, & ſenſu admirari, & voce enarrare, atque collaudare poſſet, totusque Deum factorẽ ſuum coleret. Et ſicut mundus factus eſt propter hominem, vt ſeruiret homini, ita homo factus eſt propter Deum, vt ſeruiret Deo, illũ agnoſceret, agnitum amaret & coleret, ideoque amaret & coleret, vt beatam immortalitatem pro mercede laboris percipiẽs, ſummo & immortali Deo in perpetuum feliciſſimè frueretur. Hæc eſt conditi hominis ratio, propter hoc & ipſe cõditor hominis factus eſt homo, quod qui vel neſcit, vel non agnoſcit, ſi ipſe

homo

homo sit, nescitur, imò & perdit quod viuit, vt inquit D. Augustinus (*cap.* 4. *Enchirid.*) qui Deum non agnoscit, qui Deum non diligit. Quando igitur hæc est conditi hominis ratio, vt ex consideratione mirabilium in creaturis, accēdatur in admirationem, laudem & amorem creatoris, multaque nō prioribus tantùm temporibus, verùm etiam nostro hoc sæculo admiranda contigisse, atque etiamnum diuinitùs contingere intelligerem, quæ licet sempiterna memoria digna, partim neglectu & incuria hominum, vix à paucis dignè considerantur: partim obliuione & silentio sic obscurantur, & protinùs euanescunt, vt nec facta esse putētur, imò ne vestigium quidem sui vel apud paucos relinquant: ea propter crebrò desideraui, aliquem ex eruditis nostri sęculi scriptoribus orthodoxis exoriri, qui hūc laborem asserendæ veritatis, & diuinę gloriæ illustrandæ causa subire sustineret, vt hæc si non omnium maxima, magna tamen & mirifica opera Dei sancta industria & fide collecta conscriberet. Spem aliquam huiusmodi operis conficiendi, præbuit iampridem Reuerendissimus Dominus VVilhelmus Lindanus, de vera pietate & Catholica religione optimè meritus in libro suo de fugiendis idolis. Deus Optimus Maximus sanctissimos eius conatus cōfirmet.

Certè prioribus sæculis non defuerunt viri fide, doctrina & sanctimonia præcellentes, qui

diuino ſpiritu & Antiſtitum Eccleſiæ hortatibus, Principúmque fauoribus excitati, non ſolum admirandas ſanctiſſimorum Matyrum, aliorúmque virorum excellentium hiſtorias, dicta præclara geſtaque mirifica, verùm etiam alia Dei magnalia, quauis occaſione memorabili patrata, fideliter conſcripſerũt. Inter quos haud infimam laudem meruerunt antiquiſſimi ſcriptores, Simeon Metaphraſtes. Seuerus Sulpitius, Ioãnes Moſcus Euiratus in ſuo Prato ſpirituali, Ioannes Caſſianus in Collationibus Patrum, D. Gregorius Magnus in Dialogis (qui etiam in Græcũ idioma tranſlati ſunt) D. Gregorius Turonen. D. Anſelmus, ac deinde paulò recentiores Petrus Damianus, Petrus Cluniacenſ. Cæſarius Heiſterbachcenſis, Thomas Cantipratẽſis, qui ſicuti vitæ integritate, & doctrina ſęculis ſuis ſpectatiſſimi exſtiterũt, ita ſinguli rerum ſui tẽporis memorabilium ſtudioſiſſimi fuerunt inquiſitores, quas & omni fide & induſtria ad poſteritatem tramſmiſerunt, ac diuinæ gloriæ & publicæ vtilitatis incrementum. Nec vllus fere ex veteribus Eccleſiæ Patribus exiſtit, qui non ſui ſęculi memorabilia data occaſione diligenter commemoret. D. Cyprianus in libro de Cœna Domini, admiranda quędam refert de SS. Euchariſtia. D. Ambroſius de Sanctis Geruaſio & Prothaſio, &c. D. Auguſtinus ſagaciſſimus fuit horum inquiſitor, vt videre eſt in libr. de

de cura pro mortuis gerenda, & l. 12. c. 8. de Ciuitate Dei: deniq; in sermonibus nuper opera D. Ioannis Vimmerij in lucē editis, in quibus operosissimè describit illustria quædā suæ ætatis miracula. Cumq; plurima, inquit, antiquis similia diuinarū signa virtutū etiam his temporibus frequentari viderē, volui conscriptis libellis ea recitari in populo, ne multorū notitiæ deperirent. Vnde cum Innocentia religiosissima fœmina de primarijs ciuitatis Carthaginensis, à cancro nullis medicamētis sanabili diuinitùs curata essent, illaq; factum memorabile silentio premeret, hoc cum audissem, inquit D. Augustinus, & vehementer stomacharer in illa ciuitate atq; in illa persona, nō vtique obscura factum tam ingens miraculū sic latere, hinc eā & admonēdam & penè obiurgandam putaui. Quæ cum mihi responderet, non se inde tacuisse, quæsiui ab eis, quas fortè tunc matronas amicissimas secum habebat, vtrum hoc antea sciissent. Responderunt se omninò nescisse. Ecce, inquam, quomodo nō taces, vt nec istæ audiant, quæ tibi tanta familiaritate iunguntur. Et quia breuiter ab ea quæsieram, feci vt illis audientibus, multumq; mirantibus & glorificantibus, Deum totum ex ordine, quemadmodum fuerit, indicaret.

Ex quibus euidentissimum est, in bonitatis & glorię diuinæ iniuriam vergere, si admiranda Dei opera ingrato silentio neglecta, vel

obscurentur, vel penitùs obliterentur: homines verò pios, cognitione & commemoratione eorundem, ac diuini nominis glorificationem vehementer excitari: sic Nicephorus Callistus (*lib.* 18 *cap.* 33. *hist. Eccle.*) cum de Anatolio in virginem Deiparam blasphemo, eiusque funesto interitu memorabilem historiam recensuisset, signanter adiunxit, eodem tempore multos, qui hoc audissent, miraculum, laudes Deo decantasse, ac matrem Domini celebrasse, quæ ita semper Christianum populum tueatur, quæque nouo quodam modo affectionem erga nos suam (quamuis præter naturam eius sit, vt quẽquam puniat) vi quadam adacta ostenderet, vt scilicet religio nobis firma & stabilis esset. Pari modo cùm Theodosij Imp. temporibus disputatio ingens apud Constantinopolim exsurgeret de resurrectione mortuorum, diuina dispensatione res admiranda contigit: resuscitati enim sunt è somno septem dormientes, qui 372. annos dormierãt. (*Niceph. li.* 14. *cap.* 45.) Qua quidam re comperta, vniuersa illa quæstio de resurrectione sopita est. Satis enim constabat, inquit Niceph. illum qui vt pueri illi tot annos veluti noctem vnam nullo corporis detrimento, quiescentes superarint, effecerit, eosque vnà cum animabus excitarit, eundem quoque potestatis suæ abundantia omnes homines cum suis, non alienis corporibus in momento vno veluti

ex

ex somno tempore suo excitaturum esse.

Videmus igitur eiusmodi admiranda Dei opera, esse quasdam illustres diuinæ virtutis & gloriæ patefactiones, sanæque doctrinæ testimonia siue obsignationes, quibus non solum incredduli ad Christianam fidem amplectendam commoueantur, verum etiam credentes in possessione Catholicæ veritatis aduersus prophanos, impios & hæreticos magis magisque corroborentur, quorum pleraque nostris quoque temporibus magno quorundam fructu acciderũt (vt videre est libro septimo huius operis) nec infructuosè legi & referri consueuerunt in colloquijs & congressibus humanis. Quid alijs vsu obueniat, meũ non est anxiè explorare, memini autem (vt hoc sine cuiusquam inuidia commemorem) me ante annos quatuordecim quandam historiam ex Diuo Augustino de virtute sacrificij corporis & sanguinis Domini contrà infestationes malignorum spirituum inter prandendum retulisse, quam cùm vir quidam ob politicarum disciplinarum peritiam celeberrimus, sed multò tempore inter hæreticos & Catholicos fluctuans, (cuius confirmandi gratia studiosè à nobis referebatur) audiret, locũque sibi in ipso Diuo Augustino demonstrari postularet, postridiè à nobis demonstratum, mox in pugillaribus suis notauit, cum sequentibus quibusdam mirabilibus istic à D. Augu-

stino

ſtino copioſe conſcriptis: atque ita deinceps in religione Catholica cõfirmatum, ex quodã eius domeſtico intelleximus, vt ex vacillanti & nutabundo, cõſtantiſſimus euaſerit, vitamque non ſolũ in Orthodoxa fide, ſed etiã præcipua pietate ac timore Dei trãſegerit, ſanctoq; fine conſummauerit. Vnde & permotus ſum, vt hiſtoriam illã propter euidentẽ ſui fructum dignam exiſtimauerim, quæ primo Collationum noſtrarum loco conſtitueretur.

Non diſſimile eſt, quod de ſeipſo refert Diuus Auguſtinus, quod priuſquam plenè ad vitæ Chriſtianæ ſanctimoniam amplectendam conuerteretur, Simplicianum virum ſanctum de Victorini Rhetoris conuerſione præclara narrantẽ audiens, mirè exarſerit ad imitandum. Nec multò pòſt ſubiũgit pleniorem ſui cõuerſionem ex ſermonibus Potitiani cuiuſdã cuius ſui & militis, quę hiſtoria etſi prolixior, tamen quia admodũ inſignis eſt, & lectu iucunda, hic nobis obiter eſt cõmemoranda. Quodam, inquit, die venit ad me & Alipium, Potitianus quidam ciuis noſter, inquantũ Afer, præclarè in palatio militans, neſcio quid à nobis volebat. Et conſedimus vt colloqueremur, & fortè ſupra menſam luſoriã quæ ante nos erat, attendit codicem, tulit, aperuit, inuenit Apoſtolũ Paulum inopinatè ſanè: putauerat enim aliq̃d de libris, quorum profeſſio me conterrebat. Tum verò arridens, meque

in

intuens, gratulatoriè miratus est, quòd eas & solas præ oculis meis literas repētè comperisset, Christianus quippe & fidelis erat, & sæpe tibi Deo nostro prosternebatur in Ecclesia crebris & diuturnis orationibus. Cui ego cū indicassem illis me scripturis curam maximam impendere, ortus est sermo, ipso narrante de Antonio AEgyptio monacho, cuius nomen excellenter clarebat apud seruos tuos, nos aūt vsque in illam horam latebat. Quod vbi ille comperit, immoratus est in eo sermone, insinuans tantum virum ignorantibus, & admirans eandem nostram ignorantiam. Stupebamus autem audientes tam recēti memoria, & prope nostris temporibus testatissima mirabilia tua in fide recta & Catholica Ecclesia. Omnes mirabamur, & nos quia tam magna erant, & ille, quia inaudita nobis erant. Inde sermo eius deuolutus est ad monasteriorum greges & mores suaueolentię tuę, & vbera deserta eremi, quorum nos nihil sciebamus. Et erat monasterium Mediolani plenū bonis fratribus, extra vrbis mœnia sub Ambrosio nutritore, & non noueramus. Pertēdebat ille & loquebatur adhuc, & nos intēti tacebamus. Vnde incidit vt diceret, nescio quando se & tres alios contubernales suos, nimirum apud Treuiros, cùm Imperator pomeridiano Circensium spectaculo teneretur, exisse deambulatum in hortos muris contiguos, atque illic,

vt

vt fortè combinati ſpaciabãtur, vnum ſecum ſeorſum, & alios duos itidem ſeorſum pariterque digreſſos: ſed illos vagabundos irruiſſe in caſam, vbi habitabant quidam ſerui tui, ſpiritu pauperes, qualium eſt regnum cælorum, & inueniſſe ibi codicem, in quo ſcripta erat vita Antonij. Quam legere cœpit vnus eorum, & mirari & accendi, & inter legendum meditari arripere talem vitam, & relicta militia ſęculari, ſeruire tibi. Erat autem ex eis quos dicunt agentes in rebus. Tunc ſubitò repletus amore ſancto, & ſobrio pudore, iratus ita ſibi, coniecit oculos in amicum, & ait illi: Dic quęſo te, omnibus iſtis laboribus noſtris, quò ambimus peruenire? quid quærimus? cuius rei cauſa militamus? Maiórne eſſe poterit ſpes noſtra in palatio, quàm vt amici Imperatoris ſimus? Et ibi quid non fragile plenumque periculis? Et per quod pericula peruenitur ad grãdius periculum? Et quamdiu iſtud erit? Amicus autem Dei, ſi voluero, ecce nunc fio. Dixit hoc, & turgidus parturitione nouæ vitæ reddidit oculos paginis, & legebat & munitus vbi tu videbas, & exuebatur mundo mens eius, vt mox apparuit. Namque dum legit, & voluit fluctus cordis ſui, infremuit aliquando, & diſcreuit, decreuitque meliora iamq; tuus, ait amico ſuo: Ego iam abrupi me ab illa ſpe noſtra, & Deo ſeruire ſtatui, & hoc ex hac hora, in hoc loco aggredior. Te ſi piget imitari,

imitari, noli aduersari. Respondit ille, adhærere se socio tantæ mercedis, tantæque militiæ. Et ambo iam tui ædificabant turrim sumptu idoneo, relinquēdi omnia & sequēdi te. Tum Potitianus, & qui cū eo per alias horti partes deambulabāt, quærētes eos, deuenerūt in eundem locum, & inuenientes admonuerunt vt redirent, quoniam declinasset dies. At illi narrato placito & proposito suo quoque modo talis voluntas orta in eis esset atque firmata, petierunt, ne sibi molesti essent, si adiungi recusarent. Isti autem nihilo mutati à pristinis, fleuerunt se tamen vt dicebat, atque illis piè congratulati sunt, & commendauerunt se orationibus eorum, trahentes cor in terram, abierunt in palatium, illi autem affigentes cor cælo, manserunt in casa. Et ambo habebant sponsas. Quæ posteaquā hoc audierunt, dicauerunt etiam ipsæ virginitatem tibi.

Hæc & multò plura ibi de seipso D. Augustinus, subnectitque deinde ca. 7. & 8. quomodò absoluta hac Potitiani narratione prioris vitæ vanitates abrumpere gestiens, iam & ipse turgidus parturitione nouæ vitæ, ad Alipium suum exclamauerit, Quid patimur? Quid est hoc quod audisti? Surgunt indocti & rapiunt cælum, & nos cum doctrinis nostris sine corde: ecce vbi volutamur in carne & sanguine? An quia præcesserunt pudet sequi, & non pudet nec saltem sequi? &c. Ecce quantum

tum vnius hominis Potitiani non Episcopi, non sacerdotis, non anachoretæ, sed ciuis, sed aulici, imò & militis in palatio militantis, pia & salubris sermocinacio: non in Ecclesia aut loco religioso, sed ad mensam lusoriam sanctissimo exemplo prolata, quantum, inquam, boni operata est: quàm vberem produxit fructum, qualem & quãtum nobis lucrifecit Augustinum? O quantum sanctissimi profectus, quantum felicissimæ adificationis, quantum solidæ & castæ oblectationis persentiscerent mentes fidelium, quantum veræ Euangelicæ sanctitatis accederet populo Christiano, si votis obtineri posset, vt si nõ semper, neque passim apud omnes saltem quàm frequentissimè de huiusmodi rebus sermones instituerentur, quæ & mentes sermocinantium honesta voluptate demulcerent, & pia vtilitate ad virtutes accenderent. Huius laudatissimæ & fructuosissimæ virtutis studiosissima cultrix fuisse videtur Sereniſſima Domina Princeps Parmensis, quæ obijt Anno millesimo quingentesimo septuagesimo septimo, mense Iulio, post cuius obitum in eius cõclaui inter alia q̃ tenebat sacratissima, inuentum est quoddam scriptum, ipsius manu exaratum, quo sibi ipsi insignem sanctæ vitæ normam præscripserat, quod inter alia multa Christiana Principe dignissima, sic habet: In mensa memor tẽperantiæ, studio mortificandi, alicuius rei mihi

hi abstinentiam indicam, ad quā maximè sen-
sero gulæ appetentiam prouocari: Curabo in-
super vt industriè & suauiter impendantur ser-
mones atque colloquia de obtrectationibus,
amoribus, rebusque pernicioſis.

Huc pertinet quod refert Aristæas in histo-
ria sua de LXX. interpretibus, Iudæis præce-
ptum fuisse, vt ante cibū precarētur, & in mē-
sa nihil fabularētur, quod Dei memoriam ob-
literaret. Quamobrem etiā per Moysem præ-
cepit Deus populo Israëlitico, vt in fimbrijs
vestium suarum signa quædam euidentia ha-
berent, quæ assiduam Dei memoriam illis ob
oculos repręsentarent, insuper & in portis ac
ianuis diuina prȩcepta mandabantur affigi,
vt de his iugiter cogitarent & sermocinarēn-
tur. Cùm autem multò excellentius apparue-
rit, gratia & humanitas Saluatoris nostri Dei
erga populum Christianum, erudiens nos vt
abnegantes impietatem & sæcularia desideria,
sobriè, iustè, & piè viuamus in hoc sęculo, (*Tit.*
2.) æquissimū vtiq; est, vt omnis nostra ratio,
vt eleganter ait D. Paulinus (*Epist. 2. ad Aman-
dum*) in prȩceptis & laudibus Altissimi occupe-
tur, illi omne quod loquimur, omne quod viui-
mꝰ, cū perpetua gratiarū actione depēdatur,
cuius opere & munere loquimur, & viuimus.

Videant igitur quomodo de Repub. Chri-
stiana mereantur, quomodo diuinæ laudis in-
crementum, suamq; & aliorum sempiternam

feli-

felicitatem promoueant, qui libros ineptissimis facetiis, spurcissimis fabulis, scurrilibus iocis & salibus refertos, imprudenter simul & impudenter euulgãt, tot se peccatis inuoluentes, quot offendiculis castas aliorum mentes grauant & contaminant. Narratio enim fatui quasi sarcina in via, inquit Sapiens (*Eccle.* 21.) &, Corrumpunt mores bonos colloquia praua, inquit Apostolus (1. *Cor.* 15.) Omnis sermo malus, ait idem alibi (*Ephes.* 4. & 5.) de ore vestro non procedat, sed si quis bonus ad ædificationem fidei, vt det gratiam audientibus, & nolite contristare spiritum sanctum Dei. Fornicatio, & omnis immũditia, aut auaritia, nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos, aut turpitudo, aut stultiloquiũ, sed magis gratiarũ actio. Colligit ex hoc loco Magnus Basilius, omne verbum quamuis bonum, nisi tamẽ ad ędificationẽ sit, nõ ob id carere periculo, quod quis locutus sit bonum, sed ex eo, quod nõ ad ædificationẽ fuerit contristare spiritũ sanctũ.

Cùm ergo tam exactam à Christianis hominibus philosophiam, morumque & verborum circũspectionem & maturitatem requirat Apostolus, vt non solũ ab obscœnis sermonibus abstineant, verum etiam ab iis colloquiis, quæ faceta & vrbana vocantur, quid dicendum de nostræ deploratissimæ ętatis hominibus, quorum multis proh dolor, congruit illud Psalmistę: (*Psal.* 5. & 13. *Rom.* 3.) Sepulchrum

patens

patens est guttur eorum, linguis suis dolosè agebant, venenum aspidum sub labijs eorum? Pestilentissimus fœtor est, qui exhalat è sepulchris, sed longè pestilentior sermo istiusmodi hominum, qui sicut spurcis & virulentis linguis proximos quosque inficiunt, ita ipsi intus toti madent scelerum & impietatis spurcitie, quos Apostolus ad Romanos (*cap.* 1.) describens vocat susurrones, detractores, Deo odibiles, contumelioſos, superbos, elatos inuentores malorum, insipientes, incompositos, non intelligentes, quoniam qui talia agũt, digni sunt morte, non solùm qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus. Atque hic est ille pestilens fœtor, quo iste homines in sepulchro cordis sui madentes, laxatis linguæ habenis, veluti patefacto sepulchro alios inficiunt & contaminant.

Quales prodierint picturę, quàm contumelioſæ facetię, quàm scurriles ioci, & pluſquàm pasquillicæ licentię, schediasmata hoc nostro sæculo non solum in Magistratum & ordinem Ecclesiasticum, verumetiam in quoslibet cuiuslibet dignitatis, status, & professionis homines, toto orbe notissimum est. Talibus non potest non euenire, & iam nunc magna ex parte permultis euenit, illud quod eiusmodi sepulchris patentibus minatur regius vates, dum mox subiungit: Iudica illos Deus. Decidant à cogitationibus suis secundum multitudinem

dinem impietatum eorum expelle eos, quoniã irritauerunt te Domine. (*Psal.* 5.)

Sicuti verò Deo, qui summum bonum est, qui est corona & gaudium electorum suorum, nihil melius excogitari potest, ita profectò nihil iucundius, nihil fructuosius, nihil amabilius sermonibus colloquijsque diuinis. Gustarat hanc dulcedinẽ rex & Propheta Dauid (*Psal.* 118.) cùm pertæsus futilium inutiliumque narrationum diceret: Narrauerunt mihi iniqui fabulationes, sed non vt lex tua. Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo. & alibi: (*Psal.* 34.) Anima mea exsultabit in Domino, & delectabitur super salutari tuo, cuius vel sola memoria delectabatur, cùm diceret, Memor fui Dei, & delectatus sum.

Et quemadmodum summa & consummatissima hominis beatitudo consistit in visione & fruitione Dei, ita etiam dum in hac vita peregrinamur à Domino, tantum de hac beatitudine participare videmur, quantum de ea seriò meditamur, loquimur, & tractamus. Ad hanc quam iucundissimam beatissimamque philosophiam nos assurgere voluit Apostolus, dum ait: (*Phil.* 3.) Nostra autem conuersatio est in cęlis. & rursum: (*Col.* 3.) Si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est in dextera Dei sedens: quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram:

Sanè

Sanè sicuti illi, qui elongant se à rerum sacrarum & frugiferarũ tractatione, sensim longè fiunt à Sancto, vt argutè loquitur D. Aug. (*in Psal.*55.) ita cum discipuli illi duo (*Luc.*24.) in castellum eũtes, loquerentur de Christo, mox sacris eorũ sermonibus sese adiũxit ipse Christus, qui cùm sit sapientia patris, habitat in cõsilio, & eruditis interest cogitationibus. Sanctæ sermocinationi libenter sese admiscet ipse fons & origo omnis sapiẽtiæ & sanctitatis. Peruersæ verò cogitationes separant à Deo, & spiritus sanctus aufert se à cogitationibus quæ sunt sine intellectu.

Quando igitur, vt ad sermonis huius nostri principium reuertar, inter honestas vitæ humanæ oblectationes non minima videtur illa, quæ ex frugiferis collationibus eruditisque sermonibus hauritur, operęprecium me facturum existimaui, si ea, quæ in veterum Patrum monumentis insignia quæque occurrerẽt, diligenter excerpta, in classes suas redigerem, vt sublato difficilioris inquisitionis labore, semper esset in promptu vbertas & copia selectissimarum historiarum, quæ cum voluptate simul & fructu, in congressibus & colloquijs vsurpari possent. Quib. ita selectis, atq; in classes digestis, coniũximus cõplura nostri sæculi eiusdem argumenti memorabilia, partim ex varijs Orthodoxis eruditorum hominum scriptis desumpta, partim fidedignissimorũ sermo

nibus ad nos perlata. Quæ quidē omnia ita dignissimus, vt pleraq; ex illis ad Orthodoxam fidem, religionem, amorem, cultum Dei ac diuinorum reuerentiam animis hominum instillādam: alia verò ad dilectionem erga proximum excitandam, magno adiumento esse possint. Priori membro omnes penè harum Collationum libri subseruiūt: posteriori liber sextus, qui totus versatur in virtute liberalitatis, hospitalitatis & beneficētiæ in proximos: quos cū præcepto Christi diligere iubeamur, vtiq; diligendi sunt non verbo, neque lingua, sed opere & veritate. In his virtutibus vniuersa lex pendet & prophetæ, ad quas animis hominum instillandas, iam inde ab exordio nascentis Ecclesiæ omnium Orthodoxorum Ecclesiæ Doctorum & Scriptorum labores & studia, ora & manus, linguæ & calami in hunc vsque diem desudant. Quando autem ad veræ religionis conseruationem, fraternæq; charitatis ædificationem docendo ac disputando à multis tam multum sudatum & apud multos tam parum profectum, vt multos multorum laborum sudorumque propemodum pœnitere possit: altera via nobis ingrediendum existimauimus, nempe vt non iam tritam illam semitam dogmatum, sed operum; non verborum sed factorum; non sublimium sermonū, sed mirabilium operationum ingressi, consequamur iam à diuina bonitate, non vocem con-

contentioſæ diſputationis, ſed mirificæ vocẽ virtutis & cum Apoſt. ſermo noſter non ſubſiſtat in perſuaſorijs & elaboratis humanæ ſapientiæ verbis, ſed in oſtenſione ſpiritus & virtutis. Neque enim inter varias ac præcellentes dotes, quibus Chriſtus Dominus ſponſam ſuam Eccleſiam cohoneſtare dignatus eſt, minima eſt gratia virtutum, mirabiliumque operationum. Et qui tantoperè dilexit Eccleſiam, vt ſeipſum totum illi impenderet, quidni etiam cum ſeipſo omnia illi donauerit? Et quidem, vt inquit Apoſtolus, poſuit Deus in Eccleſia ſua primum Apoſtolos, ſecundo Prophetas, tertiò Doctores, deinde virtutes, exinde gratias curationum, opitulationes, &c. Dimicatum hactenus eſt omni genere armaturæ, pugnatum ſcriptis Apoſtoliciss, Prophearum vaticinijs, Doctorũ Eccleſiæ grauiſſimis teſtimonijs, ſed nec omiſſum pianè quartũ armorum genus, nimirum potentia miraculorum. Vniuerſam quidẽ aciẽ infringere conati ſunt hæretici, peruertendo ſcripturas, corrumpendo Prophetas, violando Doctores: ſed qui legem poſuit aquis, ne tranſeant fines ſuos, idem & quartum hoc armorum genus ſic proprium Eccleſiæ ſuæ dicauit, vt hactenus neclaudum quidem equum ſanauerit vllus hæreticus. Olim ſubornatum cœcum, qui videntibus oculis, tota mente caligabat, Cirola Arianorum Epiſcopus ſe curaturum gloria-

sed frustra: neq; enim ille ex cœco videntem, sed ex vidente cœcũ reddidit, quẽ postea dolum & crimen suum agnoscentem, Eugenius Catholicus Episcopus incolumem restituit. Lutherus excitare voluit submersum in Albi VVilhelmum Nesenum, sed frustrà. (*VVil Lindanus dial. 3. c. 1. Dubitantij.*) Voluit eijcere dæmonem, sed frustrà. Caluinus Bruleum quendam Ostunensem, mortuum se simulantem, cũ viueret, callidè voluit videri vitę restituere, vt gloriari posset de virtute miraculorum: sed frustrà. Detecta est enim illius peruersitas, & impegit in illud Tertul. Hæretici, inquit, in peruersum Apostolos ęmulantur: Illi enim ex mortuis viuos, isti ex viuis mortuos faciunt. (*Tertul. de præscr. hær.*) Cum igitur omnia Ecclesiæ Catholicæ armamenta, & peruertendo, & peruersè vsurpando, semper ad se rapere conati sint hæretici, in quarto hoc genere armorum semper turpissimè defecerunt, sicuti nos septimo Collationum libro plenissimè demõstrauimus. Ostende mihi, inquit Diuus Iacobus Apostolus, (*cap. 2.*) fidem tuam sine operibus, & ego tibi ostendã ex operibus fidẽ meã. Ostentant illi & iactant nouã & prodigiosam fidem, sine vllis veræ fidei prodigiis: nos ex illustribus diuinæ potentiæ miraculis munitam ostendimus ipsis fidei nostræ solam solidamq; virtutem & veritatem. Quorum miraculorum virtus & maiestas tanti ponderis fuit apud D. Augusſt.

Auguſt. vt vnam cenſuerit ex præcipuis, quæ ipſum in Eccleſię Catholicę gremio iuſtiſſimè retinebant. Quæ cum ita ſint, nec in ſermone ſolo ſit regnũ Dei, ſed in virtute, (1. *Cor.* 4.) idcircò dum has Collationes meditaremur, ea potiſſimùm ex authenticis hiſtoriographis, Patrum monumentis, noſtrique ſæculi mirabilibus decerpenda duximus, ex quibus diuinæ potentiæ in tuenda Eccleſia ſua, ac populo ſuo erudiendo virtus & ſapientia illuſtrius reluceret. In octauo verò libro iucundas quaſdã & terribiles tam prioris ętatis quàm noſtrę, viſiones recenſemus, quibus auditis, homines non omninò deploratæ peruerſitatis, ad diuinarum rerum amorem & reuerentiam quinq; prioribus libris inducti, & ſexto ad proximorum dilectionẽ opumq; terrenarum contemptum, inſtituti, ac demum ſeptimo, ad malorum (inter quæ peſſima eſt hæreſis) horrorem excitati, totam mentis ſuæ lucem, cunctasque vitę rationes eò iugiter dirigant, vt ſempiterna malorum ſupplicia euadentes, beatiſſimã immortalitatem cum feliciſſimis cæleſtiũ agminum turmis ſummo & ineffabili ſuo bono cõſequantur. In noſtros autem priuatus vſus hęc Collectanea primùm deſtinabamus: cęterum, quia videbam viris quibuſdam doctiſſimis, ſic ea probari, vt affirmarent (quando nil eius generis alius nemo hactenus ediderit) cum voluptate & fructu multorum poſſe publicari,

eaq; Ill. Celſ. T. in primis abs me deberi, tantorũ virorũ iudicio procliuius aſſenſi, quod iam dudũ deſideraueriṁ aliquã idoneã occaſionẽ, qua & meę propẽſiſſimæ voluntatis obſequia erga patriæ meæ Embricæ Principem ac Dominum clementiſſimum euidentius conteſtarer ſimulq; meos conciues, imo T. Illu. Celſ. ſubditos vniuerſos excitarem ad gratias agendas bonitati & clementiæ diuinæ, quod hoc turbulentiſſimo ſæculo, Deus Opt. Max. te talem ac tantum Principem, tam Orthodoxis, auguſtis, veræque heroicis, ſanctæ laudatiſſimæque memoriæ Maioribus nobiliſſimè procreatum, nobis pro immenſa ſua miſericordia largiri dignatus ſit. Quo tam diuino & inæſtimabili Dei beneficio effectum eſt, vt cum tot olim florentiſſima regna, tot Principatus & prouincias quondam nobiliſſimas nunc abominandis hæreſibus planè peruerſas, & abvnitate Catholicæ Eccleſię (in qua ſola ſalus) infeliciter auulſas, bellis & ſeditionibus exhauſtas, tartareoq; hoſti in prædam datas dolenter conſpiciamus: noſtra Cliuia cum reliquis vniuerſis T. Ill. C. ditionibus, Tua Sereniſ. Princeps laudatiſſimorumque Parentum & Maiorum pietate & prudentia inter circumſtrepentes bellorum hæreſumq; tumultus, inuicta & immobilis hucuſq; perſiſtat & perſeueret. Non defuerunt quidem neq; deſunt homines mente corrupti, reprobi circa fidem, molientes altare

tare contra altare, ſuasq; volentes erigere confuſiſſimas ſynagogas, in quibus nec caput, nec pedes, nulla ſolidi veriq; corporis cõpages aut proportio, nulla legitimę Eccleſię facies aut forma, &, vt facetè dicit Tertullianus, ſicut faciũt veſpæ fauos, ita Eccleſias ſuas colligunt Marcionitę, & cęteri hæretici, quæ ſi vel permittendo, vel conniuendo ſinãtur coaleſcere, mox tota veſania & rabie ſua eò contẽdunt, vt excuſſa ex animis hominũ omni religione ac timore Dei, ſpreto tã ciuili quã Eccleſiaſtico magiſtratu, eiecto Clero, euerſis Eccleſiis, diſſipato & peſſundato omni ordine & politia ea rerũ facies & perturbatio exoriatur, quã proh dolor in finitimas quaſdam prouincias inuexerũt. Vbi proculcata omni vetere diſciplina, eiectoq; rege, ipſi pro ſua libidine dominãtur in plebe & graſſantur in populares & Eccleſiaſticas facultates, peiorq; eſt omniũ rerũ confuſio, quã apud Iſraelẽ, quando nõ erat illis neq; Rex, neq; Propheta, ſed quiſq; quod ſibi bonũ videbatur, faciebat. Verùm huiuſmodi plusquã Cyclopicis factioſiſſimorũ hominũ conatibus diuina fauente gratia, Tui Illuſtiſſ. C. Parentis, & Tua Clementiſſime Princeps, veſtriq́ue prudentiſſimi Concilij prouida moderatione & ſancta conſtantia, hactenus ita reſtitum eſt, vt Catholicæ Eccleſiæ auita maieſtas, inconcuſſo verticè etiamnum emineat, in ſempiternam Veſtrę huius ſanctę conſtan-

tiæ laudem & gloriam immortalem. Et quoniam diuino inprimis munere nobis per Tuã Illuſt. Celſ. hoc tam rarum & ineſtimabile bonum cõtingit, adeò vt regina Saba, ſicuti olim ad regem Salomonem, (2. *Paral.* 9.) ita non minus hoc tempore ad Tuam Illuſt. Celſ. lætabũda pronũtiare poſſit: Quia diligit Deus Iſraël, ideirco poſuit te Regem ſupra eum: ea propter noſtra omniumq; ſubditorum Tuorum erga Deum Opt. Max. gratitudo, atq; erga Tuam Illuſt Cel. Tuumq; Illuſt. D. Parentem, totũq; veſtrum laudatiſſimum Concilium, pietas & obſequium viciſſim expoſcit, vt indefeſſi aſſiduas diuinæ bonitati gratiarum actiones referamus, eandemq; ardentiſſimis precibus inceſſanter flagitemus, vt ſub veſtro Clemẽtiſſimo principatu nos omnes porrò in ſancta & auita religione, ſtabiliq; pace & trãquillitate feliciter tueri & conſeruare pergat. Hæc eſt ratio, hic ſcopus noſtræ huius nuncupationis. Hunc affectum, hanc voluntatem, hoc ſtudium (quod iam in multorum Tuæ Illuſt. Celſ. ſubditorum animis flagrare non ambigo) ſi magis magisque flagrare fecerimus, abundè magnum noſtrarum vigiliarum laborumque fructum nos conſecutos exiſtimabimus. Deus Opt. Max. Tuam Illuſt. Celſ. quàm diutiſſimè felicem, florentem & incolumem conſeruet. Datum Colon. Agrip. 9. Febr. Anno, &c. LXXXIV.

IN

IN COMMENDATIONEM SACRARUM Collationum Reuerendi & longè doctissimi D. Tilmanni Bredenbachij, S. Theologiæ doctoris, insignis Colonienſis Eccleſiæ apud D. Gereonem Canonici, Carmen Encomiasticum, Authore Ioanne à Bruhezen Eccleſiæ Metrop. Traiectenſ. Decano.

ARma canant alij p trtos per ſæua triumphos
Prælia, cum domitis oppida capta viris,
Hos iuuet ingenti meta que carente labore
Mystica ſcripturæ voluere ſenſa ſacræ:
Diſtineant quoſdam nodoſa volumina legum
Et quidquid gemini ſancto iuris habet:
Nec ſua percupidis medicinæ induſtria deſit.
Nuper vt exortis ſit noua cura malis:
Diuerſos variis ſtudiis diuerſa fatigent,
Nomen vt ipſorum ſæcula ſera ſciant.
Doctrina præſtans hos Bredenbachius omnes
Materiæ ſuperat nobilitate ſuæ.
In lucem emittens variarum inſignia rerum
Exempla æternis omnia digna notis.
Quæ ſparſim ex aliis magno collecta labore
Sylua vt plena roſis exhibet iſtud opus.
Qua res non potuit tractari dignior iſto
Tempore, plúſve piæ in ſe vtilitatis habens.
Dum reprobis aſper lætis pia pectora mulcens.
Ad cælum rectam monſtrat virisque viam.
Queque tot inficium animas letaliter, vno
Hæreſis hoc perimit dira venena libro.
Nunc auidis igitur lætus complectere palmis,

Et merito tantum lector amore virum.
Quem nec cura vigil, sudor nec torruit vllus,
Quo tam præclarum te penes esset opus.
Ex quo non solum virtutum exempla, paratum
Viuendi recte subsidiumque petes,
Ast etiam nostri aduersum fera toxica sæcli
Desumes animæ pharmaca tuta tuæ.
Antiqui technas colubri procul effuge Lector,
Tempora & authori longa precare. Vale.

In libros sacrarum Collationum celeberrimi Doct. Til. Bredenbachij, fautoris & Domini meritiss. Iordanus Louffius Buranus, I. C.

Splendida corporibus præbebant fercula mensæ,
Ast animo solidas vix dedit vlla dapes.
Donec inexhausto veræ pietatis amore,
Proderet ambrosias hasce Bredenbachius,
Qui veluti varios per prata virentia flores,
Sedula apis libans dulcia mella facit:
Sic monumenta pijs cum priscis nupera lustrans
Contulit in classes optima quæque suas,
Qualia præsertim doctis (quibus ista parantur)
Moribus & placidis grata futura putat,
Cernitur hic summum sua per miracula sacrum,
Nec non diuorum nomina culta piè,
Præmia munificos maneant quæ schismata pœnæ
Omnia sanctorum vindice tuta Deo.
Plurima siue præcepta salubria vitæ,
Panditur, & priscæ religionis honos.
Hic probitas, zelus, sancti sine crimine mores,

Atque

Atque refigendis non minus apta malis.
Huc exempla virum donantur luce priorum
Ceu speculum vitæ sanctaque colloquia.
Sint igitur cordi monitus, documentaque sana
Turba licet contra deteriora probet.
Dumque alij nugas studio sectantur inani,
Tu cole sydereas quæ docuere vias.
Aspera nam præsens moneat nisi numinis ira,
Olim fata vides quàm tibi dira paras:
Contrahe quod poteris conuiuia, parce Lyæo,
Sobria sufficiunt pabula Christicolis.
Impia nec maculet vestram detractio mensam,
Histrio lasciuus, fabula vana procul.
Sed magis horrescas infidæ dogmata sectæ,
Blandula quæ primo mox truculenta furit.
At penetrem animi meliùs quò cuncta recessus,
Ne sit opus præsens consuluisse graue.
In quo si fuerint quædam malè grata palato,
Candidus hæc alijs posse placere putes?
Haud etenim damnas variæ conuiuia mensæ,
Paucula quod stomacho sint minus apta tuo.
Sed tener ex facili tacitus satiaberis esca:
Cætera cum firmis nec quoque displiceant.
Haud secus huic placidus sermo, aut narratio grata,
Acrior hic valido disputat ingenio.
Nam variant genio licet hic si vera fatemur
Leuia sint mensæ dogmata rauca scholæ.
Sed procul hinc momi nimium rigidique Catones,
Mens mihi sola satis, grata, serena, pia.
Octo libros, totidem missus, bellaria (mixtæ
Scilicet historiæ) sunt sequutura. Vale.

Octo subsequentium librorum huius operis Argumenta.

LIB. I.

De varijs illustribus historijs & miraculis, quæ sparsim ab historiographis, alijsq; authenticis authoribus referuntur de Ven. Sacramẽto SS. Eucharistiæ.

LIB. II.

Historicæ narrationes de immaculata Dei genitrice, eiusque mirificis operationibus.

LIB. III.

Insignes et iucundæ historiæ de mirabilibus quibusdã, quæ circa venerandas Christi Seruatoris, Deiparæ Virginis, SS. Apostolorum, aliorumq; Sanctorum imagines antiquitùs contigisse, probatissimi authores referunt, & nostro sæculo contigerunt.

LIB. IIII.

De mirificis operationib. quorundã illustriũ Sanctorũ.

LIB. V.

De sacrosanctis Ecclesijs, & immunitate, potestate ac dignitate Ecclesiastica, et quæ circa rerum sacrarum et sacerdotum violatores memorabilia contigerunt.

LIB. VI.

De virtute liberalitatis, hospitalitatis et beneficentiæ in pauperes, et quomodo Deus etiam in hac vita sæpenumero maximis præmijs & beneficijs affecerit illos, qui his virtutibus præcelluerunt.

LIB. VII.

De veteribus & neotericis hæreticis, & quæ circa illos miranda contigerunt.

LIB. VIII.

De iucundis & terribilibus quorundam visionibus.

CATA-

CATALOGVS AVTHORVM, *quibus in Collationibus ſacris vſi ſumus.*

Ado Viennenſis Epiſcopus.
Adrianus I. Pont. Max.
Albertus Crantzius
Alexander ab Alexandro
Aloiſius Cuchius
Aloiſius Lipomanus
Ambroſius
Amphilochius Iconij Epiſc.
Annales Colonienſes
Annales Io. Zonaræ.
Annales Nicæti Choniatis
Athanaſius
Auguſtinus
Bartholomæus Fayus
Beda
Bernardus
Biblia ſacra
Cæſarius Heiſterbachcenſis
Chriſtianus Maſſæus
Clemens Romanus
Conradus Lycoſthenes
Concilium Nicænum II.
Conſtantinus Cypri Epiſcopus.
Conſtantinus Porphyrogen. Imp.

Conſtantinus Magnus Imperat.
Conſtantinus Manaſſes
Cornelius Cornipolitanus
Cornelius Gemma
Cyrillus Eremita
Cyprianus
Edinerus Anglus
Euagrius
Euodius Epiſcopus
Euſebius Cæſarienſis
Eutropius
Eutychianus
Eraſmus Roterodamus
Felicianus Capitonus
Fridericus Imper.
Fulgoſius
Geneſis
Georgius Trapezuntius
Gerardus Candidus
Gregorius Magnus
Gregorius Nazianzenus
Georgius Presbyter
Gregorius Turonenſis
Guilhelmus Abbas in vita S. Bernardi
Hanardus Gamerius
Helmondus
Hermannus Schedil
Hermius Sozomenus

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

D. Hieronymus
Hieronymus Emſerus.
Hieronymus Bolſecus
Hiſtoria Tripartita
Hiſtoria belli Liuonici
Hugo Etherianus
Iacobus de Vitriaco
Io. Caſsianus
Io. Petrarcha Hieroſolymita.
Io. Vaſæus Brugenſis
Io. Trithemius
Io. Moſcus Euiratus
Io. Damaſcenus.
Io. Molanus
Io. Maria Potitianus
Io. Mairius
Io. Garetius
Ioan. Chryſoſtomus
Io. Nauclerus
Ioannes Zonaras
Io. Bodinus
Ioannes Burgmannus
Io. Buſæus
Ioannes Dantius
Iodocus Clichtoueus
Iulian. Pomerius Hiſpaniæ Diaconus
Iuſtinus Imperator
Laurentius Surius

Leo Imp.
Ludouicus Granatenſ.
Marſilius Ficinus
Marcus Marulus
Mathias Bredenbachius
Michael Glycas
Nicephorus Calliſtus
Nicephorus Gregoras
Nicolaus Baſelius
Nicolaus Mareſchalcus
Optatus Mileuitanus
Paſchaſius Corbienſis
Paulus Diacon.
Paulus Oroſius
Petrus Damianus
Proſper Aquitanus
Platina
Petrus Caniſius
Petrus Cluniacenſis Abbas
Petrus de Palude
Plinius
Procopius de bello Gothor.
Rodericus Archiepiſcopus Toletanus.
Rouerius Pontanus
Ruffinus
Rupertus Abbas Tuitienſis
Sigebertus
Sigonius

Seue-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Seuerus Sulpitius
Simeon Metaphraſtes
Socolouius
Theodoretus
Theodorus Greſemundus
Theodoricus Loër Carthuſianus
Thomas à Cantiprato
Thomas VValdenſis
Thomas Morus
Victor de perſecutione VVandalica
VVilhelmus Lindanus.

CAPI-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

CAPITVM LIBRORVM COLLATIONVM SACRARVM PARTIS PRIMAE INDEX.

CAP. 1. *De prædiõ ab infestatione malignorum spiritũum liberato per oblationem sacrificij corporis Christi.* fol. 1.

2. *De puella quadam, quæ per SS. Eucharistiæ sumptionem, & Dominici calicis adpositionem, à dæmonis vexationibus liberata.* 2

3. *De Nicolaa quadam, à teterrimo dæmone obsessa, qui virtute sanctissimi Sacramenti adiuratus, cum magno vlulatu & confusione eam reliquit.* 5

4. *S. Bernardus, virum quendam maleficijs dæmoniacis vexatũ, superpositio capiti eius vasculo SS. Eucharistiã cõtinente, perfectè sanitati reddit.* 14

5. *De VVedekindo Saxoniæ duce, qui sub sacrificio Missæ vidit speciẽ elegãtis pueruli in Eucharistia: quo miraculo commotus, Christianam religionem amplectitur, Mindensis Episcopatus prima iaciens fundamenta.* 15

6. *De quodam Hebræo, qui sub diuinis mysterijs per S. Basilium celebratis, vidit Episcopum infantem partiri: quo miraculo conuersus.* 18

7. *De quodam rustico, corpus Dominicum apud aluearium ex ore effluente, quod ab apibus collectum, in pueri speciem commutatum est.* 19

8. *De quodam qui venerab. Sacramentum sumpserat, illudque ore ipsius in specie infantuli effusum, contigit Coloniæ.* 21

9. De

9. De quodam, cuius vincula soluebantur in captiuitate, quotiens ab eius coniuge oblatæ fuissent hostiæ pro animæ eius absolutione. 27

10. De Georg Cappadoce, qui virtute SS. Eucharistiæ tamdiu à vinculis liberatus quibus cõstringebatur, donec ipsum corpus Dominicũ sumeret 28

11. Exemplum memorabile per omnia simile superiori. 29

12. De quodam, cuius vincula soluebantur tempore, quo pro illo offerebatur Sacrificium Missæ. 30

13. De Baracæ nauta per salutarem hostiam SS. Eucharistiæ à naufragio liberato. 32

14. De Castio Narniensi Episcopo, qtotidianas Deo hostias offerente. 34

15. De quibusdam indignè Eucharistiam sumẽtibus, & pœnis miraculosè illis inflictis. 38

16. De clerico quodam, qui nolẽs agnoscere veritatem corporis Christi in S. Eucharistia, vindicta tandem diuina, iuxta imprecationem S. Malachiæ correptus, agnouit errorem, Ecclesiæque reconciliatus Catholicæ, moritur. 41

17. De Eucharistia, ob matronæ cuiusdam incredulitatem, in carnem mutata, recursusque per orationes sancti Gregorij in panem conuersa. 43

18. De quodam Sacerdote, qui dubitans sub consecratione de conuersione substantiæ. ex hostia sanctissima, quam manibus tenebat: viuus sanguis manare cœpit. 44

De

19. De quodam infirmo, qui audito sacrificio Missæ per D. Anselmum peracto, à diuturno languore sanatus est. 47

20. De quodam qui prohibente Episcopo ausus fuit S. Eucharistiam percipere, ac de diuina eius vltione. 48

21. Quomodo S. Gudunlus assiduè sacrificiũ Missæ obtulerit, & sacrificãti Angeli apparuerint. 52

22. De puero Iudæo, qui cum reliquias Eucharistiæ percepisset, mirificè in igneo & candenti furno saluus conseruatus est. 53

23. De sancta Eucharistia à Donatistarum Episcopis canibus proiecta, & quomodo canes diuina vltione in rabiem acti, eosdem dominos suos laniauerunt, & de Ampulla Chrismatis è fenestra proiecta, quæ, ne frangeretur, Angelicæ manu susceptа est. 54

24. De sacro Corporali (cui in tremendis imperijs imponitur corpus Dominicum) flammis obiecto, in quod ignis vim suam exercere non potuit. 55

25. De miraculosa monasterij Tuitiensis ab eodem incendio protectione. 57

26. Quomodo corpus Christi vnà cum Pixide lignea, in qua asseruabatur, incendio circumquaque sæuiente, intactum permanserit. 58

27. De Serapione, qui non potuit mori, nisi percepta Eucharistia. 60

28. De puero quodam defuncto, cuius corpus terra contineri non potuit, antequam corpus Dominicũ iussu S. Gregorij adhiberetur. 62

29. Quo-

29. Quomodo Satyrus D. Ambrosij frater Eucharistiam collo appensam habens, in naufragio incolumis seruatur. 62

30. De veritate corporis Christi in Eucharistia. De Eucharistia in puerulum mutata, itemque in carnem sanguine cruentatam, propter quendam incredulum. 64

31. Quomodo tempore sacrificij Missæ, locus altari vicinus Angelorum choris plenus sit, atque huiusmodi angelorum multitudinem à quodam conspectam esse. 66

32. De ijs, qui ex hac vita emigraturi, pura cõscientia Eucharistiam participant, ab angelis deducuntur, propter reuerentiam tanti Sacramenti. 67

33. De muliere, quæ in sumenda Eucharistia virum fallere volens, panem vulgarem loco Eucharistiæ ex composito sumens, eundem in lapidem conuersum persensit. 68

34 Quomodo Euthymium sacrificantem, lux immensa complectitur, cum adstãte sibi Domitiano, & quomodo Euthymius angelos se cum sacrificio ministrantes viderit 69

35 Quomodo Agapetus Pontifex Romanus mutum & claudum peractis Missarum solemnijs, à terra erigit, eidemque post porrectum corpus Dominicum, vsum linguæ restituit. 70

36 De patre S. Greg. Nazianzeni, qui in die S. Paschæ ab incurabili morbo SS. Eucharistiæ sumptione liberatus. 71

37 De matre S. Greg. Nazianzeni, quæ panibus benedictis

nedictis & cõsignatis, à filio sacrificante spiritualiter nutrita, sanitati restituta fuit. 75

38. De sorore S. Greg. Nazianzeni, quæ deuota mente SS. Eucharistiam adorans & contrectans à membrorum omniũ dissolutione ac grauissimis cruciatibus quibus angebatur, sanata est. 76

39. De puero quodam, qui oblatione & oratione in sacrificio Missæ à graui morbo curatus. 79

40 Infesto translationis S. Liborij quinque homines sub Missæ sacrificio variis debilitatibus liberati sunt. ibid.

41 Quod Plegilus prsbyter inter Missarum solemnia videt Christũ in forma pueri in Eucharistia. 80

42 Quomodo mulier dæmoniaca liberatur per Diuum Bernardum, qui sacram patenam, cui corpus Dominicum imposuerat, obsessæ capiti superimponens per terribilem creatoris præsentiam dæmonem migrare compellit. 83

43. De S. Eucharistia, quæ à terra suapte virtute sublimata per aëra ferebatur in altare, ibidemque in specie venustissimi pueri apparuit; ac deinde in faciem Christi spineam habentis coronam, & cruentatam transformata est. 86

44 De quodam sartore, qui nolens reuerentiam exhibere S. Eucharistiæ, ait araneam reuerentia digniorem, moxque de alto culmine tecti, ingens & horrida visu aranea ad os blasphemi directo filo peruenit. 87

45 De quodam Sacerdote indignè celebrante, cui tertiò corpus Dominicum communicare volenti, ablatum,

ablatum, sed post pœnitentiam diuturnam; iterum celebranti, tres panes simul impletione calicis auctiori, restituti fuerint. 88

46 Quomodo sacrilegus quidam Paulus Form, Ciborium cum S. Eucharistia Iudæo cuidam vendidit, qui cum pugione eam pungeret, tandem sanguinis guttæ ex ea emanarunt, pluraque alia stupenda circa eandem S. Eucharistiam contigerunt. 92

47. Quomodo S. Maria de Oegnies in sacramentis Baptismi, S. Eucharistiæ & extremæ Vnctionis multa admiranda viderit 95

48. De Aquitaniæ duce, qui schismatis author, à D. Bernardo rogatus & monitus, nec acquiescens, tandem à D. Bernardo peracta sacrificij consecratione, in præsentia S. Eucharistiæ acrioribus verbis & comminationibus compellatus epilepsia diuinitùs corripitur, & mox acquiescens, sibi restituitur. 96

49. De Iudæis qui in oppido Derkēdorph apud Danubiū sito anno 1337. venerab. Sacramentū in fornacē ignis posuere, & incude postea malleis percussere, integrum tamen ac illæsum permansit. 101

50 De V. Sacrā. à Iudæis in Poloniæ oppido Sachazeto pugionib. cōfosso, sanguinē profundente. 102

51 Quomodo Ecclesia ex terræmotu corruens, omnes opprimit, excepto sacerdote celebrante, & duobus ministrantibus. 104

52 De Oswaldo Mulser, qui in sacra communione nolēs communi laicorum hostia contentus esse, sed maio-

maiorum, quæ ſacerdotes celebrantes vtuntur, requirens, miraculosè repreßus eſt. 105

53 De hoſtia tertiò ab altari diuinitus proiecta. eò quod cimice eſſet contaminata, ideoque tremendis myſteriis inepta. 106

54 De S. Euchariſtia, quæ cùm à Diacono ad Eccleſiam portaretur, elapſa eſt ex ſacra turicula & per aëra ferebatur vſque ad altare, nec portari, nec tangi ſuſtinuit ab eo propter vitæ eius incontinentiam. 107

55 De quodam adoleſcente peccatum luxuriæ in confeßione negante, & pro confirmatione corpus Dominicum petens, degutire illud non potuit, donec reuocato preſbytero; reconciliatus eſſet. 108

56 De quibuſdam in Colbeke villa Halberſtadienſi, qui ſub Miſſarum ſolemniis Dominici Natiuitatis tripudiantibus, ad ſacerdotis imprecationē illud ipſum per annum integrum continuabāt. 111

57 De puella duodecim annorum, quæ poſt ſumptionem SS. Euchariſtiæ toto triennio à cibo abſtinuit. Et Friſia grauiter fluctibus marinis ſubuerſa anno 1271. ob irreuerentiam SS. Euchariſtiæ præſtitam. 113

58 Traiecti ad Moſam 200. homines in pōte choreas ducentes, nec vener. Sacram. ad ægrotantē oblato, reuerentiam exhibentibus, ponte fracta omnes abſorpti. ibidem

59 De vltione diuina in ſacerdotem diuina myſteria temerè tractantem. 114

60 De quibuſdam laicis Miſſæ ſacrificium in ciuitate

tate Goudana per ludibrium celebrantibus, eorumque diuina vltione. 115
61 De Michaelo Imperat. diuina mysteria per ludibriũ repræsentãte, eiusque funesto interitu. 116
62 Quod in priuatis domibus sacra mysteria non fiãt sine licentia antistitis. 118
63 De eo, qui in domo vel suburbano prædio, Ecclesiasticum ministerium celebrauerit sine Clericis, domum amittit, & Ecclesiæ applicatur. 119
64 De insigni miraculo, quod pueris Apamiensibus contigit, qui ruri verba consecrationis ioco protulerunt. 120
65 De gregum pastoribus verba consecrationis in panes propositos: temerè pronuntiantibus ab igne cælesti consumptis. 123
66 De rustico in diuersorio, per ludibrium acceptum panem consecrante, et ob id subitanea morte exstincto. ibidem
67 De quibusdam portiunculis sacræ Eucharistiæ, quæ omnes miraculosè culmos & spicas germinarunt, quo miraculo multi adiecti sunt Catholicæ Ecclesiæ. 124
68 Memorabilis historia SS. Eucharistiæ à Iudæis in monte Stellarum perpetrata. 126
69 Miracula circa venerab. Euchar. quæ Bruxellis, nobili apud Brabãti. oppido adseruatur facta. 127

Libri secundi Capita.

CAP. I. Historia memorabilis de Martyrio Andreæ de Chio, qui in summis doloribus constitutus,

 implc-

implorata Dei genitricis ope, mirificè confortatus est, & pristinæ integritati restitutus. 221

2. De Ioanne Damasceno insigni cultore sacratissimæ Virginis, cui cum propter iniquam proditionis suspicionem dextera esset abscissa, eandem D. Virgo implorata, eidem restituit. 234

3. Notabilis historia: Quomodo Theophilus œconomus abnegata fide se dæmoni obstrinxerit, & per B. Virginis inuocationem ac pœnitentiam Syngraphamà dæmone recuperauit. 236

4. De Maria AEgyptiaca, quæ per beatam Mariam adiuta, & ad meliorem vitam conuersa, pœnitentiæ speculum impudicis omnibus præbuit. 239

5. De muliere Laudunensi per B. Mariam in medijs flammis illæsa conseruata. 241

6. De Hildephonso, cui apparens Deipara, vestem qua in rediuiua vteretur, donauit. 242

7. De Ruperto Abbate Tuitiēsi, qui à B. Maria precibus impetrauit docile ingenium, & diuinorum intelligentiam. 243

8. De duobus hominibus Anconæ per Deiparam mirabiliter & integrè restitutis. 244

9. De Nestorij hæretici & Mariomagistis pœna ac dira vltione. ibid.

10. De Abbate Cyriaco, qui à Virgine Deipara reprehensus est, quod Nestorij libros, licet ignoranter domi suæ seruaret. 245

11. De Constantino Copronimo Cæsare ob illatā Mariæ iniuriam horrendè castigato. 247

12 De vindicata diuinitus quorundam in virginem matrem

matrem blasphemia. 248
13. De Gatano Mimo, qui ob suas in B. Mariam blasphemias semel atque iterum monitus est, ac tandē graniter punitus. 249
14. De præfecto Tyberij Cæsaris à B. Maria correpto, quod blasphemo faueret, & de pœna Anatolij in Christum & Mariam blasphemi. 250
15. De Musa puella, quæ post apparitionem B. Virginis nouum hominem induit, & paulò pòst sanctè moriens, videt Deiparam virginibus speciosis stipatam, cui vocanti, mox è corpore emigrans illa coniungitur. 252
16. De impio Indæo suum filium in fornacem ardentem conijciente, ob odium fidei Christianæ, quem B. Virgo in mediis flāmis illæsum conseruauit. 253
17. Quomodo Deipara virgo Ioanni Patritio Romano & Liberio Pontifici apparuerit, & miraculo per niuem ostenso, locum nouo templo struendo demonstrauit. 255
18. De Imperatoribus Constantinopolitanis, Andronico iuniore & seniore, quomodo senior Andronicus clamore hostiū perculsus, coram imagine Deiparæ virginis procubuerit, mox præsentem virginis opem persenserit. 256
19. De imagine B. virginis per Lucam Euangelistam depicta, eademque iussu Gregorij Magni Romæ in supplicatione circumgestata, miraculosaque liberatione subsecuta. 258
20. De quodam Cyprio, qui imaginem Deiparæ violans, meritas luit suæ impietatis pœnas. 259

21. *De Ioanne Anachoreta, qui se virgini Deiparæ apud imaginem eius commendans, post reditum candelam semper ardentem inuenit.* 260

22. *De imagine virginis Deiparæ, quam ne monachus veneraretur, dæmon dissuadere studet, promittens deinceps ab eo impugnãdo desiturũ.* 261

23. *Quomodo dæmon per duos profugos Iudæos hortatur Leonem Isaurum Imp. vt imagines Christi, ac B. Mariæ vbique ex templis eliminet.* 263

24. *De Constãtinopolitanis, qui à Saracenis obsessi, Deiparæ imaginẽ in publicam processionem adducentes, S. virginis patrocinio liberantur.* 264

25. *De Basilio Magno, qui populo in templo virginis precante, vidit S. Mercurium à B. Maria missum ad Iulianum Cæsarem occidendum.* 266

26. *De quadam matrona Lutherana, quæ sacro assumptæ virginis matris die volens balneum sibi parari, miraculosa ædium suarum conflagratione diuinitùs punita est, lignis ad balneum congestis penitus incombustis.* 267

27. *De puella quadam nobili cum aliis quibusdam à dæmone obsessis apud imaginem B. virginis Ippisunchij liberatis.* 269

28. *A puerperis D. Virginem rectè inuocari, & quomodo puerpera quædam beatæ virginis venerationem non sustinens, diuinitus punita sit.* 271

29. *De quadam puerpera D. Virginem per blasphemiam, schrofam appellante, quæ mox diuinam persentiens vltionem, nigellas vno infelici partu edidit scrofulas.* 272

30. *Exem-*

30. *Exemplum memorabile, de quodam molitore, qui posteaquam toto triennio per Paralysin omnium membrorum suorum officio destitueretur, tandem à beata Dei genitrice visitatus, & paulò post curatus est.* 273

31. *Iudæus quidam irruens in sanctũ Grabatum, quo corpus exanime sacratissimæ virginis deportabatur, diuinitùs abscissione manuum punitur, idemq; post actam pœnitentiam sanatur.* 276

32. *De Ioãne Zimisca Imperat. cui D. Virgo victoriam contra Rossos per S. Martyrem Theodorum obtinuit, & de gratitudine Zimiscæ erga sanctum Theodorum, & B Virginem.* 278

33. *De mirabili visione fratris cuiusdam Carthusiani, quem à dæmonibus grauiter angustiatum, virgo mater ab eorum impetu vindicauit, & quædam eum documenta obseruare monuit.* 279

Libri tertij Capita.

CAP. I. *Historia de imagine Christi Abagaro missa* 284.

2. *De imagine Christi seruatoris, quam mulier hæmorrhoissa à Christo Domino curata erexit, eiusque miraculis, item de imaginibus Apostolorum Petri & Pauli.* 313

3. *Quomodo Constantinus Imper. apparentibus sibi noctu Petro & Paulo Apostolis, à corporis & animæ lepra liberatus, Christiq; fidē professus sit.* 314

4. *De imagine S. Pauli Apostoli, quam frequenter intuebatur Chrysostomus, & de S. Paulo Apo-*

ſtolo in ſpecie eiuſdem imaginis cum D. Chryſoſtomo colloquente. 319

5. *D. Conſtantino Magno, qui cum militiæ vexillũ ſigno ſanctæ Crucis inſigniiſſet, nemo vnquam huius ſigni miniſter, vel ex vulnere mortuus, vel captiuitatis cladem perpeſſus eſt.* 321

6. *De paſſione imaginis Domini noſtri Ieſu Chriſti in Berytho vrbe Syriæ crucifixæ.* 323

7. *De imagine Chriſti telo traiecta.* 337

8. *De imagine D. Stephani Protomartyris diuinitùs allata, & quid per illum picturam Deus inſinuare voluerit hominibus.* 338

9. *De cœmiterio S. Priſcillæ virginis Romæ anno 1578. in Iulio inuento. De antiquiſſimis de eodem picturis, & altari, & bis mille ſepulturis.* 340

10. *De Leone Armenio Imperatore, quibus impoſturis inductus ſit, vt oppugnaret venerandas imagines.* 342

11. *De ligno Crucis, quod Rex Oſwaldus contra Barbaros pugnaturus, erexerat, inter innumera ſanitatum miracula quidam adoleſcens ſit brachij languore curatus.* 345

12. *Quomodo lignea crucis Chriſti imago ſagitta ſauciata ſanguinem emiſit.* 348

13. *De quodam Aleatore, qui pecuniis amiſſis deſperabundus imaginem crucis ſaxo ferit, quæ ſanguinem emiſit: Aleator ipſe diuina vltione horrendè punitus.* 349

14. *De quodam Conſtantino imaginem Dei genitricis violante, eiuſque diuina vltione.* 350

15. *De*

15. *De funesto illorum interitu, qui imaginem S. Simeonis mirifici deturbare conati sunt.* ibid.
16. *De quodam Saraceno, qui cum sagittam eiaculatus esset in imaginem S. Theodori, sanguis ex ea profluxit, ipse verò cum aliis Saracenis infeliciter periit.* 353
17. *De quodam, qui cum taxillarum lusu rem perdidisset, imagines B. Virginis & S. Alberti inuasit, ex quibus sanguis profluxit, author sceleris fulmine ictus.* 354
18. *De imaginibus Christi Crucifixi, & D. Virginis, aliorumque Sanctorum prope Moguntiam, anno 1383. à quodam vulneratis, ex quibus sanguis vbertim profluxit, & de funesto istius Iconomachi interitu.* 355
19. *De muliere ab ineunte ætate clauda, quæ cùm in Ecclesia Embricensi coram imagine Deiparæ virginis prouoluta oraret, membrorum integritatem consecuta est.* 359
20. *De quodam, qui Augustæ Vindelicorũ imaginem D. Virginis matris violans, in furias actus interiit.* 360
21. *Ex violata D. Virginis genitricis imagine lac & sanguis profluxit, Iconomachus fluxum sistere non valens, seipsum submergit.* 369
22. *De Iconomacho quodam D. Virginis imaginẽ deturbante, & à Deiparæ virginis puero Iesu seuerè punito.* 370
23. *De imagine virginis Deiparæ, quæ nulla Iconomachorum vi aut rabie deturbari potuit.* 371

24 De tribus Deiparæ virginis imaginibus, ab incendio circumquaque grassante diuinitùs conseruatis. 372

25 De puella, quæ voto ante imaginem Deiparæ facto, à diuturna infirmitate cõualuit: ipsa verò imago iam ante ex nimia vetustate caduca. 373

26 Romæ in templo D. Antonij conspicitur imago hominis ardentis depicta. 374

27 Quomodo apud Embricam quidam imaginem D. Antonij inuadens, & pedibus conculcans, horribili totius corporis incendio, & morte diuinitus sit punitus. 375

28 Quomodo in ciuitate Hassellensi Geusiis templi imagines circa noctem confringere volentibus, omnium lucernarum lumina bis terve miraculosè esse exstincta. 376

29 De Gœsiis statuam D. Antonij inuadentibus, & diuina eorundem vindicta. 377

30 De tribus militibus Hugonotis, qui statuam D. Antonij inuadentes, horrenda morte perierunt. 378

Libri quarti Capita.

CAP. I. Miraculum sanè memorabile diuinitus declaratum in homine quodam flãmis miserè exusto, & tamen in vita admirabiliter conseruato. 381

2. Quomodo B. Magdalena Eliam Monachum Dominicanum in seruitio B. Magdalenæ tepescentem, ad perseuerantiam animauit, suæque vitæ seriem eidem Eliæ commemorauit. 388

3. De

3. De Innocentia fœmina diuinitus à Cancro curata. 395
4. De cæco quodam ad corpora sanctorũ martyrum Prothasij & Geruasij illuminato. 397
5. De Innocentio ex aduocato suis, aliorumq; precibus apud Carthaginem miraculosè curato. ibid.
6. De adolescente dæmoniaco ad memoriam SS. Martyrum Geruasij & Prothasij portato, & ibidem cum multis aliis sanato. 402
7. De virgine per lachrymas presbyteri à dæmone liberata; Item de Adolescente à dæmone liberato per vnicam Episcopi orationem: atque item de Florentio Hipponensi è xx. martyribus miraculosè vestito. 403
8. De muliere cæca, quæ post quã flores ad reliquias sancti Stephani obtulit, & eosdem oculis admouit, visum recepit. Item de Lucillo Episcopo, qui cum reliquias eiusdem martyris portasset, à fistula miraculosè curatus est. 404
9. De Euchario presbytero, qui per memoriã sancti Stephani à calculo liberatus, & postea mortuus, ope eiusdem martyris, cum de memoria eius reportata, superque iactis corpus missa esset ipsius presbyteri tunica suscitatus est. 405
10. De Martiali gentili, qui infirmus cum Baptismum & fidem Christianam repudiaret, per generi sui orationes apud memoriam sancti Stephani deuotè fusas, Baptismi gratiam magno cum desiderio percepit. 406
11. De tribus mortuis per inuocationem sancti Stephani

phani protomartyris resuscitatis. 407
12. De variis sancti Stephani miraculis. Item de Patronia clariß. fœmina per eundem martyrem curata, deque superstitiosa annuli cuiusdam gestatione, & miraculo circa annulum patrato. 408
13. De decem fratribus, qui maledicto matris horribili quatiebantur tremore membrorum, quorum duo ad memoriam S. Stephani venientes, oratione ibidem fusa, liberati sunt. 410
14. De populo Rhemensi, qui seuiente lue inguinaria, assumptam de S. Remigij sepulchro pallã cum crucibus & cereis per omnes vrbis vicos religiosè circumferentes, immunes ab ea peste permanserunt. 417
15. De Fortunato Episcopo Turonensi, & Felice Episcopo Tarnisano, qui oculorum dolore apud altarium B. Martini liberati sunt. 418
16. De virtutibus viri Dei Hospitij, pœna inuadentium illum, ac miraculosa eorundem per S. Hospitium curatione. 419
17. De Theodelinda regina, quæ Basilicam cõstruxit in honorem S. Ioannis Baptistæ ac de voto Longobardorum S. Ioanni facto, quodque omnes S. Baptistæ patrocinium inuocãtes, illæsi suorumque aduersariorum victores exstiterunt. 422
18. De confessione sacramentali ipsi S. Ioanni facta, & miraculo ad sepulchrum S. Ioannis ad preces confessæ mulieris patrato, ipsoque peccato propter S. Ioannem deleto. 423
19. De Narcisso Episcopo Hierosolymorum, qui aquã vertit

vertit in oleum, & dam criminis falsò insimulatur, vindicta diuina vltione in testes periuros, per ea ipsa, quæ sibi in periuriis imprecati erant maledicta moritur. 425

20. De cessatione pestis per honorem D. Sebastiano impensum. 426

21. De paruulo, qui Catechumenus mortuus est. 427

22. De Sãctis, quorum corpora sacra Coloniæ requiescunt, quomodo noctu visi sint circumire mœnia ciuitatis, eamque contra vim hostium obsidentium munire & protegere. 428

23. Quomodo Iudas Machabæus cõtra Nicanoris amplissimum exercitum cum paucis dimicaturus, vidit Oniam Põtificem orare pro populo Iudæorum, & deinde Ieremiam gladium sibi porrigẽtem, quo deiecturus esset aduersarios. 429

24. Cosroë Sergiopolim obsidẽte, innumerabiles propugnatores supra vrbem apparẽt, quo cognito Cosroës obsidionem soluit. 423

25. De D. Petro Apostolo, qui mœniorum Romanorum partem tuendam suscipiens, ab hostium impetu liberam conseruauit. 434

26 de Chunis in Gallias prorumpentibus, & quomodo S. Seruatius Tungrorum Episcopus precatus sit Deum & SS. Apostolos, ne gentem illam Barbaram Gallias vastare permitteret. 435

27. Quomodo beatus Stephanus Protomartyr visus est apud SS. Apostolos Petrum & Paulum intercedere pro vrbe Metẽsi, in qua reliquiæ S. Stephani requiescunt. 437

28. Quomodo Aurelia ciuitas ab Attilæ & Hunnorum obsidione liberata sit per Anianum sanctissimum eiusdem ciuitatis Episcopum, omnes obsessos ad orationem hortantem 438

29. De quodam Arnulfo qui bellum cõtra Romanos gerens, B. Sabini martyris præsidio miraculosè adiutus est. 439

30. De Adimaro Podiensi Episcopo, qui expugnata iam à Christianis vrbe Hierosolymitana, cùm diu ante defunctus esset, visus est in sancta ciuitate, priusquam muros adscendens, reliquos ad ingressum vrbis animauit. 440

31. De Christianis in Antiochia obsessis, & per apparitionem B. Andreæ, & lãceam seruatoris Christi, præmissoque ieiunio precibusque & sacrificiis mirabiliter rore cælesti confortatis, & de hostibus triumphum referentibus. 442

32. Quomodo ipse Gregorius Turonẽsis adhuc puer, liberatus sit à febre per S. Illidium. 444

33. De veneratione cathenarum, & gladij Principis Apostolorum Petri. 446

34. De miraculis ad sepulchrũ S. Euphemiæ, & oleo in vrna eius mirifico & αλειφαρμάκῳ odoreque ad monumentum eius suauissimo. 457

35. De S. Euergisto Episcopo Coloniẽsi, qui accedens ad memoriam S. Gereonis, & sociorum eius, dolore capitis liberatus est. 459

36. Exemplum memorabile de eodem Euergisto Episcopo Colon. 460

37. De S. Vrsula & sodalib. eius, quàm benignè suffragentur

fragentur illis in morte, qui viuentes ipsas pio honore & cultu prosequuntur. 461

38. *Quomodo D. Lindanus voto D. Apolloniæ facto, à dentium dolore, & frater eius voto D. Machuto facto, à claudicationis periculo liberatus sit.* 463

39. *Quomodo idem D. Lindanus adhuc puer à parentibus suis fraternitati S. Huperti asscriptus, à rabido cane ipsum puerum prætercurrente, miraculosè intactus permanserit.* 464

40. *De admirabili pœna violantis festum S. Mariani.* 466

41. *Quomodo D. Clemens iam in D. Petri Apostoli discipulatum admissus, matrem Mathidiam, fratres Faustinum & Faustum, ac denique patrem Faustinianum, admirabili casu à se inuicem multis annis diuulsos, atque in peregrina loca dispersos, tandem summo suo suorumque gaudio eos agnouerit, & complexus sit.* 468

Libri quinti Capita.

CAP. I. *De priuilegio & immunitate sacerdotum apud Ægyptios, temporibus Iosephi & Pharaonis.* 498

2. *De Alexandro Magno, qui pontificem Iudæorum pontificalibus vestimentis indutum, reuerenter accedit.* 502

3. *Quomodo Barbari Gothi Romam inuadētes, eamque deprædantes, sacris Ecclesiis, omnibusque Christianis ad eas confugientibus reuerenter pepercerint, & sacra Ecclesiæ vasa intacta & inuiolata,*

solemni defensione publicè ad Ecclesiam cum hymnis deportari curarint. 504

4. *Quomodo illi Gentilium sacerdotum priuilegia violantes, diuinitus puniuntur.* 507

5. *De horrendo interitu Choræ & sociorum eius, Moysi & Aaroni, sacerdotibus à Deo ordinatis, rebellantibus.* ibid.

6. *De sacerdotum consecratione, & sacerdotibus honorandis.* 510

7. *De filiis Samuelis, declinantibus post auaritiam, accipientibus munera, & peruertentibus iudicium, &c.* 511

8. *Quomodo Saul & Doeg sacerdotes Nobe interficientes (aliis ministris id scelus detrectantibus) seipsos posteà interemerunt.* 515

9 *Ieroboam amoto antiquo & vero Dei cultu constituit sacerdotes de extremis populi, reprehenditur à viro Dei, &c.* 516

10. *De funesto interitu impiæ reginæ Iezabel, quæ occidit prophetas Domini, & Eliæ mortem erat interminata.* 518

11. *De rege Ioas, qui thesauros templi temerè surripiens, à seruis suis interficitur. Item de Osia Rege, qui volens adolere incensum, monitusque à sacerdotibus, non esse hoc sui muneris, & contemnens, lepra percutitur.* 519

12. *De pœna Nabuchodonosoris regis, qui abstulit vasa domus Dei, & funesto casu Balthazaris regis, qui sacris vasis cum vxoribus & concubinis suis temulentus abutebatur.* 521

13. *Quo-*

13. Quomodo Rex Antiochus ob prophanatũ & spoliatum templum Hierosolymitanum, variis malis ac doloribus afflictus, miserrima morte interiit. 523
14. Quomodo Alcimus præcipiens destrui muros domus sancti interioris, admirabili plaga repentè diuinitus percutitur. 530
15. Quomodo Heliodorus missus ad rapiendos templi thesauros, sacerdotibus Deum inuocantibus, diuinitus flagellatur, rursusque Oniæ summi sacerdotis precibus liberatur. ibid.
16. Quomodo Andronicus Oniam Pontificem dolo occidens postea purpura exutus, totamque per ciuitatem circunductus, in eodem loco, in quo Oniam interfecerat, occiditur. 535
17. Lysimachus multis in templo commissis sacrilegiis, ante ærarium interficitur. Calisthenes, cum sacras ianuas incendisset, incendio consumitur. 536
18. De funesto interitu Menelai sacrilegi. ibid.
19. De Nicanore, qui iurabat se templum Domini Libero patri dedicaturum, & Deum sabbathi authorem spernebat, eiusque interitu. 537
20. Valens Imperat. exsilij libello contra Basilium scripto, subscribere volens, nullam exarare potuit literam, calamo diuinitus confracto, & manu tremore concussa. 539
21. Quomodo cubicularius Valentis Imper. ob malè tractatum Aphraatem, Orthodoxos in vera religione confirmantem, mente captus feruentibus balnei aquis suffocatur. 540
22. Exempla aliquot reuerentiæ & dignitatis sacerdotalis.

dotalib. 541
23. De libertate Episcopi Oeniandi erga Imperatorem Anastasium. 544
24. Quomodo Theophilus Imp. veniam & salutem piorum sacerdotum precibus à Deo impetrat. 545
25. Quomodo Bernardus Episcopus Halberstadiensis Othoni Magno Imper. volenti Episcopatum transferre restitit, coniectus ab Imperatore in vincula, magna animi constantia Imperatorem excommunicat, qui pastoris sententiam reueritus, eum carceribus laxat. 546
26 De trãslatione corporis D. Ioannis Chrysostomi, & quibusdã admirandis operibus, quæ in ea translatione contigerunt, & quomodo Imper. Theodosius se gesserit erga defunctũ Chrysostomũ. 547
27. Quomodo Theodosius Imperator ob cædẽ Thessalonicæ excitatam ab Ambrosio excommunicatus, paret, discitque Imperatoris & sacerdotis differentiam ab Ambrosio. 552
28. Quomodo Innocẽtij Pontificis Max epist. ad Arcadium Imp. qua eundem ob Ioannem Chrysost. in exsilium iectum, grauissimè obiurgat, & anathemate percellit, eademque pœna in alios eiusdem immanitatis consortes, animaduertit. 558
29. Qua authoritate vsus sit Leo Episcopus Agathẽs. in Gomachariũ comitem, agrum Ecclesiæ eius inuadentẽ, & de diuina in Gomachariũ vltione. 560
30. De Ignatio Patriarcha Constantinopolitano, qui cum Bardam Cæsarem filij sui coniugem fœdissimo incestu polluentem vehementer argueret, à solio deiectus,

deiectus, crudeliſsimeque tractatus, tandem honorificè in thronum ſuum reſtituitur, &c. 562
31. De virtute Eccleſiaſticæ excommunicationis, & quomodo Gregorius Magnus mortuũ abſoluit. 566
32. Quidam Eccleſiaſticus ab Epiſcopo excõmunicatus, cum interea pro Chriſto martyrium ſubiret, corona & præmio martyrij antequam ab ipſo Epiſcopo abſolueretur, frui non potuit. 567
33. De virtutibus Seueri ſacerdotis, cuius precibus & lachrymis defunctus quidam ad inferos à dæmonibus deductus, vitæ reſtitutus eſt, & pœnitentiæ tempus & gratiam adeptus, tandem feliciter ad Dominum migrat. 568
34. Quomodo Iuſtina Imperatrix Ariana Eccleſiarum ſtatum perturbans, & exſilia ſacerdotibus interminans, Ambroſij precibus, ieiuniis & vigiliis ita retunditur, vt quæ illa ſacerdotibus exſilia præparauerat, prima cum filio ſortiretur. 570
35. De immaniſsima crudelitate, qua tempore Iuliani Imperatoris quidam in ſacerdotes ſæuierunt, deque illorum diuina vltione. 572
36 Quomodo Anaſtaſius Imperat. in Eccleſiam Catholicam, eiusque Antiſt. crudelis, diuinitus punitur. 573
37 De onere ſacerdotij, & D. Leone Pontifice, ac ſumma circunſpectione adhibenda in manuum impoſitione. 574
38. De admirabili virtute aquæ ab Epiſcopo benedictæ, & per Diaconum adſperſæ. 575
39. De virtute maledictionis ſacerdotalis in quoſdã chorizan-

chorizantes sub diuino officio vigiliæ Natiuitatis Dominicæ. 577
40. De horrore Anathematis Ecclesiastici, ac de Almifico Episcopo Mogũtino, patrem suum Othonem Imper. coniugio canonibus vetito copulatum excommunicantem, & de lamentabili Othonis, excommunicationem contemnentis interitu 578
41. De S. Niceto Episcopo Trenirensi, quanta authoritate sacerdotij sui dignitate vsus sit apud regem, collaterales regis ob ipsorum facinora à communione segregatos, à Missarum solemniis remouerit, ac dæmoniacum signo crucis sanauerit. 580
42. De Epiphanio Cypri Episcopo, quomodo mendicus mortuum se simulãs, verè mortuus sit, exemplo suo docens, illos qui Dei sacerdotibus, ac per hos Deo illudunt, seipsos fallere. 582
43. De Euarico Rege Gothorum, qui cum in sacerdotes, clericos & Ecclesias Dei sæuiret, diuina vltione percussus est. 583
44. De gestis Longobardi regis Cuniberti offensi mandato, equus indomitus Episcopo tributus, mansuescit. 584
45. De Alahi duce Tridentinorum Ecclesiasticorum omnium hoste, eiusque funesto interitu. 585
46. De quodam Ecclesiasticorum, & Ecclesiarum oppressore, qui visibiliter à diabolo raptus, & per aëra subuectus est, stupentibus qui aderant vniuersis. 588
47. De apparitione cuiusdam militis, qui Ecclesiam ornamentis & vestimẽtis sacerdotalibus in bello,

vt

vt fit, spoliauerat, eiusque pœnis, earundemque remediis. 592
48. De Chariberto rege, qui res Ecclesiasticas inuasit, eiusque diuina vltione. 600
49. De pœna violantium Ecclesiam, & reliquias S. Alexandri martyris. 610
50. De Childerico, qui Episcopo Franconi villam Ecclesiasticam iniquo iudicio extorsit, eiusque diuina vltione ac delicti sui agnitione. 602
51. De Iuliano auũculo Iuliani Aug. qui cùm preciosa vasa abstulisset, Ecclesias clausisset, & clericos omnes effugasset, admirabilem Dei vindictam expertus est. 604
52. De Iuliano præfecto, qui impudenter contra sacrum altare minxit, & de Felice & Elpidio, sacrilegis, eorumque horrendo interitu. 605
53. De Proculo Ariano ex pallis altarium camisias sibi & femoralia faciente, turpissima morte diuinitus consumitur. 607
54. Quomodo casula D. Bennonis dæmon fugatur, & de pœna Marchionis Misnensis Ecclesiasticam libertatem violantis. ibid.
55. De fure, qui paupercularum sanctimonialium alueraria furatus, infelici morte subitò interiit. 609
56. De quibusdam seruis, qui cum armati ad Ecclesiã confugerent, ibiq; diuinas cæremonias impedirent, clericum quoque trucidarent, tandem seipsos interemerunt. 610
57. De exitu Leonis Imperatoris, rem Deo sacratam vsurpantis. 611

58. Quo-

58. Quomodo Paganus quidam sepulchrum S. Helij Episcopi spoliare instituēs, ab ipso Sancto tam diu extensis lacertis constringitur, donec à populo deprehenderetur, qui tandem emendatus incolumis dimittitur. ibid.

59. Quomodo vasa sacra & vestes sacræ nō possunt pignorari vel alienari, præterquam in redemptionē captiuorum, alias ab Episcopo vel œconomo Ecclesiæ vendicantur, omni exceptione remota. 612

60. Alter casus, quo vasa sacra Ecclesiæ vēdi possūt, cōtrariū facientes, pœnis legitimis subiacēt. 614

61. Quomodo res religiosas effectas illegitimè contrectantes, tenentur crimine læsæ religionis. ibid.

62. De pœnis violantium sepulchra, aut corpora vel reliquias. ibid.

63. Quomodo irruens in Ecclesiam & ministros, capitali sententiæ subiacet. 615

64. De pœnis eorū, qui Episcopos, clericos, aut ministros Eccles. iniurijs afficiunt, & diuina ministeria conturbāt, aut celebrari prohibent, & de modo celebrādi Litanias, & pœnis eas concutientium. 616

65. Quare violans priuilegia Ecclesiæ, punitur in quinque libris auri. 617

66. De variis pœnis violantium priuilegia & libertatem Ecclesiasticam. 618

67. Priuilegia Ecclesiarum confirmantur, inducta in contrarium tolluntur, & eleemosynæ consultæ dari iubentur. 620

68. Imperator Constantinus Magnus leges pro honore & immunitate sacerdotum sanciuit annonam illis

illis suppeditauit, ignominiam illorum suo paludamento se obtecturum aiebat. 621
69. Quomodo oporteat Episcopos & cæteros clericos ad ordinationē perduci: Item de sacerdotij dignitate & vtilitate in Rep. & quales debeant in Episcopos cooptari. 623
70. De cælibatu & castitate sacerdotū & clericorum, & pœna contrahentium nuptias. 625
71. De sacerdotum & Episcoporum officio, & quare Ecclesia ad sacerdotium & Episcopatum non nisi continentes admittat. 627
72. Quare habitus Deo dicatarum virginum non debeat ludibrio exagitari, sub pœna corporalis supplicij & exsilij. 629
73. Grauissimus D. Chrysost. locus cōtra illos, qui temerè pastores & Sacerdotes Dei contēnunt. 630

Libri sexti Capita.

CAP. I. De Tyberij II. Imp. liberalitate in pauperes, & quomodo Deus hanc eius liberalitatem etiam in hac vita mirabiliter recōpensauerit. 638
2. De Enagrio Philosopho, qui cùm defunctus esset, miraculosè testatus est, se pro auro in pauperes erogato, centuplum à Christo recepisse. 641
3. De S. Paulino Nolanæ ciuitatis Episcopo, eiusque in captiuos & pauperes admirabili liberalitate, qui cùm se pro aliis in seruitutē dedisset, cum multis aliis libertati restitutus est. 643
4. De Theophanio comite misericordiæ actibus dedito, eiusque felici & sancto transitu. 647

5. De

5. De quodam patrefamiliæ, qui cum tota domo sua hospitalitatem exercens, tandē meruit ipsum Christum Dominum hospitio suscipere. 649
6. De quodam Elemone eleemosynario, quomodo Troilum Episcopum auarum ad liberalitatem & misericordiam induxerit, deque præmiis illorum, qui in pauperes sunt liberales. 650
7. Memorabilis historia de Petro Publicano, qui prius immisericors & durus erga pauperes, admirabilem induit misericordiā & liberalitatem. 653
8. De liberalitate Ioannis Eleemosynarij in pauperes, eius morte, & quomodo Imperator eius ligneo lecto vsus sit. 660
9. De clerico Bigamo, qui Ioanni Patriarchæ in penuria constituto, ingentem copiam frumentorum & auri obtulit, vt Diaconus ordinaretur, & à Ioanne repulsus est. 661
10. Exemplum de eo, quod qui simplum dat propter Deum, centuplū recipit etiam in hoc sæculo. 664
11. De Ioanne Eleemosynario, quanta humanitate vsus sit erga quandam pauperculam, atque item erga inopem quendam adolescentem. 666
12. De Testamento S. Ioannis Eleemosynarij 668
13. De hospitalitate S. Gregorij quodque liberalitate sua in pauperes meruerit à Deo peruehi ad summum sacerdotium. 669
14. De Caroli Flandriæ Comitis & martyris admiranda in pauperes liberalitate, martyrio & miraculis eiusdem. 674
15. De vxore Imperatoris Theodosij Placilla, eiusque

que virtutibus, et magna in pauperes pietate. 676
16. De horrenda quadam dæmonis voce in die sacra Pentecostes, & liberalitate Henrici III. Imper. in pauperes. 678
17. De S. Helenæ Imperatricis in religiosas virgines pietate humili ministerio. 679
18. De Leonis IX. Pontif. Max. in pauperes pietate, & miraculo circa leprosum patrato. ibid.
19. De Oswaldo Rege, cum in pauperes & peregrinos esset liberalissimus, dextera eius ab Episcopo Aidano benedicitur, quæ & postmodum defuncto Oswaldo mansit incorrupta. 680
20. De muliere Christiana, quæ eleemosynis virum gentilem Christo lucrifecit, & pecunias in pauperes erogatas sex duplicatas, admirabili diuinæ prouidentiæ modo recepit. 681
21. Quomodo propter cessationē consuetæ eleemosynæ vniuersum monasterij triticum corruptum, & in mare proiectum est. 685
22. De Zenone Imper. viro Eleemosynario. 687
23. De quodam viro Constantinopolitano nobilissimo, cui pater moriens, Dominum Iesum Christum reliquit curatorem facultatibus suis pene omnibus, filio consentiente, in pauperes erogatis. ibid.
24. De Ecdicij senatoris liberalitate in pauperes, & diuina in eum, omnemque eius posteritatem remuneratione. 689
25. De Magorum dæmonomagia, hominē in pauperes liberalē non posse à magicis sortibus offendi. 690
26. Quomodo Martinus, cum pauperi chlamydis suæ par-

partem dediſſet, nocte ſequenti Chriſtum ea veſtitum conſpicit. 693
27. De inſigni liberalitate virginis huius Lyduuinæ in pauperes: de crumena Ieſu, quæ nunquam exhauriebatur, ac de gloria ac dignitate eleemoſynarum apud Deum. 695
28. Quare pietas (cuius magna pars eſt beneficentia in pauperes) promiſſionem habeat vitæ præſentis & futuræ. 700

Libri ſeptimi Capita.

CAP. I. De Cirola Arianorum Epiſcopo, qui ægerrimè ferens, Catholicos Epiſcopos virtutibus & miraculis clarere. 707
2. De quodam Epiſcopo hæreticorum, qui adornata fraude hominem illuminare volens, excæcauit. 712
3. Quomodo Iohannes Caluinus quendam Bruleum Oſtumenſem, promiſſis vitæ ſubſidijs induxerit, vt mortuum ſe ſimularet, qui tandem cum ex compoſito per Caluinum reſuſcitandus eſſet, diuina vltione percuſſus, verè mortuus apparuit 713
4. De quodam cõcionatore Euangelico in Polonia, qui ſtipendio quendã Matthæum nomine induxit, vt ſe mortuum ſimularet, quem cõcionator volens per fictum miraculũ excitare, mortuũ inuenit. 716
5. Quomodo Lutherus mortuum excitare conatur, ſed fruſtrà. 718
6. De miraculis Dauidis Georgij, & Anabaptiſtarum Monaſterienſ. quodque homines idiotæ apud Anabaptiſtas literas calleant, reſipiſcentes, denuò vt

vt antea sint idiotæ & literarum ignari. 719
7. Quomodo Macarius in Ægypto, ad hæresin Eunomij refutandam, defunctum à morte excitat Eunomiano quodam hæretico, qui idem se facturum iactauerat, fugam arripiente. 721
8. Quomodo Valentis Imp. Ariani filium infirmum Basilius curauerit. Arianis verò postea eundem curare volentibus, idem mortuus sit. 723
9. De Episcopo quodam Ariano, qui cum Ecclesiam peteret, quam suo errori dedicaret, negatamq; illam sibi irrumpere vellet, cæcitate percussus est. 725
10. De iudicio fidei Christianæ, à Catholicis simul & hæreticis ad arbitriũ martyris Euphemiæ defunctæ relato, quæ per illustre miraculum hæretica prauitate reiecta, orthodoxorum sententiã approbat. 726
11. De quodam Henrico Lutherano Tornacensi combusto, qui sequenti nocte socijs in carcere totus ardens apparuit. 728
12. De horrendo obitu cuiusdam Hermanni Lutherani monachi apostatæ. 729
13. Quomodo Petrus Bruleus concionatur Sacramentarius Tornaci per murum fune dimissus, inopinatam Dei persentit vltionem. 730
14. De varijs morborum generibus, et horrenda morte Ioan. Caluini hæresiarchæ. 731
15. De inconstantia Caluini in sua doctrina, miris que in ea varianda dolis ac technis. 735
16. Quomodo quidã Lutheranus, cum taurum furatus esset, liberatus metu faciẽdæ exomologesis, tandem alterum furatus, suspensus sit. 737

17. De Aldeberto hæretico, de nequitia eius, et quomodo circa confeßionē ſacramentalē ſe geſſerit. 73
18. Quomodo hæretici noſtri temporis carentes capite, ad Patriarcham Conſtantinopolitanum ſua dogmata miſerint, ab illoque in communionem recipi poſtulauerint, & quomodo iſtorū doctrina ab illo ſit repudiata. 75
19. Quomodo Caluiniani ſolicitauerint ſupremum Baſſam Turcicum pro auxilio, et quomodo ipſimet profeßi ſint ſuam religionem Mahumetanæ proximam: Baſſa verò Turcicus iſtud leue hominum genus deteſtatus ſit, ſuoque patrocinio indignos iudicauerit. 74
20. Quomodo Ariani obtenta ab Imp. Valente Ecclesia Catholicorum, interuentu Baſilij Magni diuinitus ab Eccleſia repulſi ſint, foribus Eccleſiæ per preces Catholicorum miraculosè patentibus iſdemque ad preces Arianorum clauſis. 7
21. De quodam hæretico preſbytero, qui in communi conſignatione ciborum præuertere volens Catholicum presbyterum, illiq; illudere, vltione diuina percuſſus interijt. 7
22. De Catholica religione per miraculum confirmata contra preſbyterum Arianum. 7
23. De hæreſi Monothelitarum quæ cum in ſexta Synodo Conſtantinopolitana damnata eſſet, aranearū telæ in medio populi miraculosè ceciderunt, et cum multi in hæreſes incidant. 7
24. De Anaſtaſio Ariano quodam Epiſcopo, contra ritum Eccleſiæ quendam baptizante, aqua baptiſmi diui

diuinitùs euanescit. Idem in Iudæo fraudulèto accidit. 764

25. Quomodo exorta apud Constantinopolim tẽporib. Theodosij quæstione, de resurrectione mortuorum, Deus mirificè veritatem insinuauit, resuscitatis è somno septem Dormientibus, qui 372. annos dormierant. 766

26. Admiranda visio Theophanis de pœnis ac damnatione illorum, qui se segregant à Catholica & Apost. Ecclesia ad quascunque hæreses. 769

27. Simile est exemplum de pœnis ac damnatione hæreticorum nostri temporis. 771

28. Exemplum de hæreticis quibusdam nostræ ætatis, qui quæcũque in mentẽ veniebant, etiã flagitia carnalia, Spiritus sancti opera esse iactabant. 776

29. De Olympio Ariano, qui cum Catholicis insultaret SS. Trinitatem confitentibus, admirabili pœna diuinitus percussus interijt. ibid.

30. De Arianis hæreticis, qui magnas & portentosas calumnias conflarunt Athanasium 779

31. De Athanasio, quomodo adhuc puer existens, cum alijs coëtaneis suis imitatus sit Episcopum, & mysteria Ecclesiastica, speique & exspectationis suæ hoc pacto specimen dederit. 785

32. De Michaële Stifelio concionatore Euangelico qui suis rusticis vaticinabatur diem iudicij fore anno 1533. 3. Octob. rusticis interim obsonantibus tanquam cras morituris, vt in Prouerbio est. 787

33. Quomodo Ioannes Campanus hæreticus, in ducatu Cliuensi rusticis persuaserit, ne seminarent aut cole-

vent agros, imò potiùs eosdē venderent, & molliter seſe tractarēt, eò quòd instaret dies iudicij. 791

34. De quodā pseudomoyse, qui Iudæos in Creta induxit, vt neglectis facultatibus & possessionibus suis, se sectarentur, se enim illos per mare in promissionis terram ductarum. 792

35. Quomodo dæmon in specie equitis, quendam Petrum Fischerum inuitauerit ad militandum Principi Auriaco, dicens se præfectum duarum cohortium Geusicarum principi militantium. 794

36. De dæmone, qui exorcizandus ex quadam matrona, adstantium nomina edebat, vitiaq; exprobrabat, exceptis illis, quæ per confessionem sacerdoti factam erant expiata, et quomodo idem dæmon visus sit interesse concioni Caluinisticæ. 798

37. Dæmoniacos et lunaticos apud Gheelam Brabātiæ & Amstelredami anno 1566 agentes eo tempore, quo Geusij tēpla vastarunt, fuisse à dæmoniis liberatos, nimirum spiritibus illis malignis, circaturbas per Geusios iam excitatos occupatis & conspirantibus. 800

38. Quomodo Caluinistæ in Anglia, & Geusij in Belgio, in confractione imaginum, omnibus electis, solis diaboli & latronum imaginibus pepercerent. Ne videlicet par in parem imperium exercere, & satanas satanam eijcere videretur. 803

39. Dæmoniacos, & lunaticos, qui diuino beneficio multis retro annis apud Gheelam Brabantiæ, vbi corpus S. Dymnæ requieſcit, tandem liberari consueuerunt, eo die quo Mart. Lutherus defunctus est,

est, suis hospitibus ad horas aliquot exornerátos fuisse. 805

40. *Mart. Luth. volens dæmonem exorcizare, ab ipso dæmone in summas angustias redigitur.* 807

41. *Quomodo Maximilianus I. Imper. viderit dæmonem corporali forma Martini Lutheri humeris insidentem in comitiis Augustanis, prædicens se mortuo illum multas turbas in toto imperio excitaturum.* 809

42. *De puella dæmoniaca, quæ Augustæ Vindelicorum Lautheranæ doctrinæ præconibus ad exorcizandum oblata, illis que nihil proficientibus, tandē à Catholico Paracho liberata est.* 811

43. *De altera puella dæmoniaca in ducatu Iuliacē sī, quam sacrificus quidam Lutheranus cum liberare vellet, miris diris q; modis à dæmone exceptus est: puella verò à Franciscano Catholico, tribus dæmonijs eiectis, curata est.* 816

44. *Quod vxor præsidis Antiocheni dysenteriæ simul & hæresi laborans, cum ad hæreticos confugeret, pro remedio illis nihil conferre valētibus, tandem Ioannis Chrysost. consilio, adsperſione aquæ benedictæ curatur, & à morbo, & ab hæresi.* 819

45. *De quodam Lutherano, qui se deuouendo, inficians vera esse quæ dicebantur à monacho Catholico, subitanea morte percussus est.* 821

46. *De Anabaptista quodam, qui supplicio affectus matri suæ apparuit, indicans se perpetuò damnatum.* 822

47. *De cōcionatore Calvinista, qui ad populū concio-*

naturus præsente muliere Catholica, quæ eo die sacram Eucharistiam perceperat, diuinitus obmutuit. ibid.

48. Quomodo pueri quidam, contemptis & omissis cæremoniis sacri baptismi baptizati, in morbum inciduni, quibus cæremoniis post modum adhibitis conualescunt. 824

49. De infirmo quodam, qui multis hæreticis ipsum alloquentibus, solius pastoris Catholici vocem & verba intelligere potuit. ibid.

50. De puero, qui à patre Caluiniano ad præconē Caluinistam vt baptizaretur delatus, repētè mortuus apparuit, relatusque ad puerperam Catholicam, miraculosè reuixit. 825

51. De puero à matre Catholica ignaro patre Caluinista baptizato, qui cum ad Caluinianum baptismum adduceretur, præco baptizaturus diuinitus obmutuit. 826

52. De capitaneo hæretico, qui monacho catholico mortem interminatus ad horam duodecimam, ipse ante illam ipsam horam admirabili casu confossus est. 827

53. De quodam hæretico in sacrum Ecclesiæ Kerpensis baptisterium oletum faciente, diuinitus excæcato, & mox capto ac suspenso 829

54. De muliere Nouesiana hæretica, quæ plurimis annis templi ingressu abstinens, quòd laquearia & columnæ ex calce & lapidibus (vt irridens Ecclesiam dictitabat) confectæ essent, tandem Deo vindice columna corruente, oppressa est. 830

55. De

55. De funesto interitu exercitus Gœsici, in septimana sancta carnibus vescentis, & genio indulgentis. 832

56. De senatore Geneuensi, qui cum supremi altaris lapidem ad patibuli locum transtuliſset, vt damnati in illo plecterentur, primus in eodem decollatus est. 834

57. De matrona Geneuensi, quæ Deiparam virginem & sacerdotes irridens, prolemq; suam à sacerdote baptizari nolens, mortuam sobolem postridie enixa est. ibid.

58 De duobus viatoribus, quorum alter alterum crucem se signantem contra vim potestatis, irridens, fulmine interijt. 835

59 De triginta Iudæis in diuinis. Eucharistiam sæuientibus, grauiter punitis. 836

60. De Iudæis aliquot multis, qui ob sacras hostias cultro ab ipsis punctas Presburgi in Vngaria fulmine tacti, vna cùm domo tribus tantum effugientibus sunt exusti, sacris hostiis ab igne non attactis. 837

61. Memorabilis historia de quodam hæretico in SS. Eucharistiam blasphemo, eiusq; horrendo interitu 841

62. De quodam Antwerpiensi in Ven. Patres societatis Iesu recenter vrbe electos contumelioso, eiusq; diuina vltione. 844

63. De quibusdam factiosis, qui cum sacris Litanijs & sacerdotibus insultassent, deq; eorum exsilio

festum diem agerent, diuinam persenserunt vltionem. 745
64. De quodam hæretico in sacri ieiunij religionem & tremendum sacrificium contumelioso, eiusque funesto interitu. 846
65. De quodam præcone Euangelico in Ecclesiæ Cathol. cæremonias & eleuationem SS. Eucharistiæ contumelioso, eiusque vltione diuina. 847

Libri Octaui Capita.

CAP. I. Quomodo D. Gregorius Magnus nos exhortatur, vt tempestiuè à peccatis resipiscamus. 848
2. Idem de horribili morte Chrysaorij, exhortans vt tempestiuè ad meliorem vitæ statum nos componamus. 850
3. De visione cuiusdam, qui commissorum pœnitentiã differens, moriturus, vidit dæmones codicem adferentes, in quo omnia sua peccata conscripta inuenit. 852
4. De quodam, qui ad castigatiorem vitam conuerti differens, licet sæpius admonitus, vidit deputatum sibi apud inferos pœnarum locum. 855
5. De mirabili visione cuiusdam Curmæ Tullensis. 857
6. De homine quodam, qui extrusus è carcere, rursusque in eum intrusus, inferna se loca adiuisse enarrauit. 861
7. De obitu Christinæ mirabilis, quid post obitũ viderit, & quomodo vitæ restituta, admirabilem pœnitentiam pro animabus defunctorum egerit 866
8. De Drithelmo in prouincia Nordan Humbrorum, qui

qui à mortuis resurgens, multa & tremenda & desideranda, quæ viderat narrauit. 883
9. *De quodam fabro defuncto, ac vitæ restituto.* 893
10. *De alio quodam ibidem defuncto, & resuscitato.* 895
11. *De Ebroino tyranno post mortẽ à dæmonibus ad ollam Vulcaniam delato.* 898
12. *De Theodorico rege Ariano post mortem ad insulam Liparim in ollam Vulcaniam delato.* 899
13. *De VValtero de Mere, qui vidit Archiepiscopũ N. deferri ad montẽ Heclam, cuius visionis occasione ipse postmodum religiosissimam duxit vitam.* 901
14. *De Aetnæ montis et Heclæ terribilibus incendiis.* 902
15. *De Vdone Archiepiscopo Magdeburgensis, qui patrocinante D. Virgine Maria, obtinens scientiæ donum & Archiepiscopatum, monitisque D. Virginis resistens, & in Archiepiscopatu flagitiosè viuens, seuerè punitur.* 903
16. *De admirabili visione Imper. Mauricij, qui ob excessus suos rogauit Deum, vt hic potius quàm in futuro reciperet, deque eius suppliciis.* 916
17. *De Stephano quodam per errorem è corpore educto, ac postea in illud reuerso, deq; illius atque alterius cuiusdam militis admirabili visione.* 920
18. *De quodam, Gennadio, dubitante aliquando, an aliqua esset vita post mortem, qui admirabili in somnis visione hoc errore liberatus est.* 923
19. *De miraculo, quo fides resurrectionis probata est contra quendam de ea dubitante, & contra hæreticos*

ticos circa annum Domini 1111. grassantes, ac dicentes: Quomodo corpus Dominicum post resurrectionem verum fuerit, quod clausis ad discipulos ianuis introiuit. 925

20. Quomodo defunctus anxio filio apparet in somnis, & de chirographo certiorem reddit. 925

21. Quomodo Eulogio Rhetori de loco Ciceronis obscuro sollicito, in somnis apparet, exponens illi quod non intelligebat. ibid.

22. Ludouicus Granaten. Concione 1. de S. Dominico, F. Romanus Theologus Dominicanus apparet D. Thomæ Aquinati, ad quæstiones quasdam illius respondet atque vt in sua vocatione perseueret, hortatur. 929

23. Quod D. Fridericus N. defunctus Romæ sub crepusculum matutinũ apparet D. Eisengreinio in somnis & locum Salomonis admirabili doctrina exponit. 930

24. De Sisulpho, cui D. Martinus apparens, exponit cur infirmitates & hostium grassationes populum affligant. 932

25. Quomodo S. Agnes admirabili decore parentibus ad cumulum cum pernoctantibus apparuerit: & Constantia regina in visione admonita, sanitatem pristinam miraculosè recuperauit. 634

26. De admirabili quadam visione S. Gertrudis, & exacta omnium malorum bonorumque operum retributione. 937

27. Quàm exactè patent cogitationes & actiones humanæ coram Deo & omnibus Sanctis, & quomodo stig-

do stigmata peccatorum etiam per pœnitẽtiam deletorum, apparebunt non ad ignominiã, sed ad laudem & gloriam diuinæ misericordiæ. 939

28. Quomodo diuinæ pietatis animæ necdũ plenè purgatæ ipsæmet ob reuerentiam diuinæ maiestatis se subducunt amplexibus sponsi, donec perfectè mundentur. 941

29. Quod sine tribulatione & molestia regnum Dei obtineri non potest. 943

30. Quod adhuc viuentes sunt felicissimi. ibid.

31. De admirabili & iucunda visione B. Tagionis Episcopi in Basilica SS. Apostolorum Petri & Pauli Romæ. 945

32. De S. præsule Bonito, qui orationis causa in Ecclesia pernoctãs à D. Virgine ad sacris operandũ inuitatur, & ab eadẽ admirabili veste conatur. 948

33. De iucunda et amabili visione Henrici Imperatoris, quam habuit Romæ in Ecclesia B. Mariæ maioris. 949

34. Quomodo Anselmus in extasin raptus, vidit mundi pericula, & veri monachatus felicissimam securitatem. 951

35. Grassante pestilentia Abbas Eappa cum monachis suis ieiuniis & orationibus insistunt, moxque puerulo cuidam decumbenti apparent Petrus & Paulus Apostoli, monasterij liberationẽ, & pueri felicem post diuinorum mysteriorum participationem excessum prædicentes. 953

36 De visione quadam admirabili S Annonis Archiepiscopi Colonienſis. 957

37. De

37. De *Saluio Episcopo defuncto, ad cælos deducto, corporiq́ue rursum restituto, deq́ue eius doctrina & virtutibus.* 960

38. De *felici transitu seruuli parlytici, eius eleemosynis & patientia, & fragrantißimo odore in morte eius.* 966

39. De *admirabili visione Vguetini quondam Canonici.* 968

40. *Historia recens de admiranda cuiusdam defuncti apparitione excerpta ex literis Ven.* D. Ioannis N. *ex qua eluceſcit auitæ et Catholicæ religionis veritas, et quantoperè defunctis prosint suffragia viuorum.* 986

41. De *quodam Arnoldo Huberto, qui post triduanā extasin admiranda se vidisse testatus, veniens ad se erudiebat ad pietatem.* 99

DE VARIIS ILLVSTRIBVS MIRACVLIS, QVAE SPARSIM ab Historiographis, aliisq; authenticis authoribus referuntur de Ven. Sacramento SS. Eucharistiæ.

Augustinus de ciuitate Dei ad Marcellinum lib. 22. cap. 8. de prædio ab infestatione malignorum spirituum liberato per oblationem sacrificij corporis CHRISTI.

CAP. PRIMVM.

VIR tribunitius Hesperius, qui apud nos est, habet enim in territorio Fussalēsi fundum Rubedi appellatum, vbi cū afflictione animalium & seruorum suorum domum suam spirituum malignorum vim noxiam perpeti comperisset, rogauit nostros me absente presbytero, vt aliquis eorum illò pergeret, cuius orationibus cederent, Perrexit vnus, obtulit ibi sacrificium corporis Christi orans quantum potuit, vt cessaret illa vexatio: Deo protinus miserante cessauit. Acceperat autem ab amico suo terram sanctam de Hierosolymis allatam, vbi sepultus Chri-

ſtus, die tertio reſurrexit: eamque ſuſpende
in cubiculo ſuo, ne quid mali etiam ipſe pa
retur. At vbi domus eius ab illa infeſtatio
purgata eſt, quid de illa terra fieret cogitab
quam diutius in cubiculo ſuo reuerentiq
ſa habere nolebat. Fortè tunc accidit, vt ego
collega tunc meus Epiſcopus Synicenſis
cleſiæ Maximinus in proximo eſſemus: vt
niremus rogauit: & venimus. Cumque no
omnia retuliſſet, etiam hoc petiuit, vt info
retur alicubi, atq; ibi orationum locus fie
vbi etiam Chriſtiani poſſent ad celebra
quæ Dei ſunt, congregari. Non reſtitimus
ctum eſt. Erat ibi paralyticus ruſticanus,
hoc audito, petiuit à parentibus ſuis, vt il
ad eum locum ſanctum non cunctanter a
rent, quò cùm fuiſſet allatus, orauit, atq;
continuo pedibus ſuis ſaluus abſceſſit.

*De puella quadam, quæ per SS. Euchariſtiæ ſum
nem, & dominici calicis adpoſitionem, à da
vexationibus liberata. D. Proſper Aquitanus
6. de Sacerdotio, qui vixit anno 450.*

CAP. II.

NOſtris quoque temporibus Aſpere
COS. Carthagini conſtituto, hoc ſig
diabolicũ monſtroſumque quod illic acc
quis illius patriæ ciuis ignorat? Quædã iu
cula Araba natione, ancillæ Dei habitum
ſtans, cum in balneo lauãs ſimulachrũ qu
dam Veneris impudicè reſpiceret, & ſeip
c

eiq́ue se consimilans, domicilium se diabolo præbuit. Statim ille Leo qui rugiens circuit, quem quærebat inuenit. Meatus igitur gutturis ipsius occupans, nullum cibum, nullumq́; potum traiiciens, per septuaginta fermè dies, totidemq́ue noctes, ieiunium sibi diabolus ex capto possessoq́ue vase exhibuit. Hoc monstrum parentes puellæ per tot dierum spacia auferri posse sperantes, dum iuge malum vlterius tolerare non possent, simul cum filia se ingesserunt sacerdoti, quæ acta erant, fideliter intimantes. Hoc tantùm puella fatebatur, auẽ quandam noctis medio apparere, quæ sibi in ore nescio quid infunderet. Stupor tunc inerat cunctis videre puellã nullis inditiis diuturni ieiunij fœdatam, nullo pallore, seu tabe vel debilitate cõfectam, quin potius robustam succo viscerum, mole membrorum, cumq́ue incredibilia viderentur, quę dicebantur, habito consilio in monasterio puellarum, in quo reliquiæ S. Stephani sitæ sunt, sacerdos puellã simul & Præposito commendauit. Illic prima tantum die apparuisse illam auem asseruit, sibiq́ue increpasse, quod neque fame, neque siti compulsa, illum locum appeteret, quò sibi accedere non liceret, per duas sanè hebdomadas nihil cibi vel poculenti sumens, in monasterio mansit. Accidit autem, vt quintus decimus Dominicus illucescceret dies, adscendẽte nobiscum sacerdote, vt matutinum illic sacrificium

ficium ſolito offerreretur, puellam Præpoſita
ad altare perduxit, eo inceſſu & habitu, qu
ſolent rubore perfuſæ, ex epulis poculisqu
mulieres aduenire. Sed vt ſe illa proſtrauit a
tari, clamore fletus ſui, cunctis adſtantibus g
mitus lachrymáſque induxit, quibus tantu
malum auferendum, præſens plebs Domi
exorabat. Erat enim iam indecens murmur i
populo. Peracto itaque ſacrificio, cum eade
inter cęteras, breuem particulam corporis D
mini tinctam à Sacerdote perciperet, ſemih
ra mandens traijcere non valuit, nondum ill
fugato, de quo dicit Apoſtolus, (2. *Cor.* 6.) Qu
conſonantia Chriſti ad Belial? Et iterum, (1.
Cor. 10.) Non poteſtis calicem Domini pati
pare & menſæ dæmoniorum: Manu igitur
ciem eius ſuſtentante Sacerdote, ne ſanctu
proijceret, à quodam Diacono ſuggeſtum,
calicem ſalutarem gutturi eius pontifex a
plicaret, quod vt factum eſt, ſtatim vt locu
illum, quem diabolus obſederat, Saluato
imperio reliquit, ſacramentum quod ore g
ſtabat cum laude Redemptoris tranſglutti
puella clamauit: Hinc lætitia, hinc voces
gloriã Dei, quod poſt octoginta & duos d
diabolo expulſo, puella de poteſtate fuerit
ruta inimici. Oblatio itaque rurſum gratia
actionis pro ea fit, ſacrificiique percipiens c
tam partem, priſco eſt reddita vſui. Tunc en
dum hæc aguntur, ſpiritu diuino actus D
con

conus eiusdem tituli statuam illam sublatam confregit in puluerem, omnemque insidiantis astutiam superauit diuina maiestas.

De Nicloaa quædam, à teterrimo Dæmone obsessa, quæ virtute Sanctissimi Sacramenti adiurata, cum magno vlulatu, & confusione eam reliquit. Ex R. D VVilhelmi Damasi Lindani Episcopi Ruræmundensis responsione ad Io. Campani Nestorizantis atque Caluinizantis libellum.

CAP. III.

ANno 1566. die 8. Februar. Feria 6. Nicolaa Petri Obrij Lanij filia, vxor Ludouici Sartoris, oppido Picardiæ Veuino, ab apparente hominis sepulti, quasi aui sui, specie spiritu, siue plurimis potius dæmonibus correpta fuit, quæ tandem perducta Laudunum ad Reuerēdissimum Episcopum Dominum Bursium, neq; solitis remedijs Ecclesiasticis, neque exorcismis, neque orationibus, aut signo sanctæ crucis liberari ab vniuersis potuit. Emigrauerant enim ad viginti sex, exorcismis venerandi Patris Petri Montani, ordinis sancti Dominici.

Interrogatus igitur à Reuerendissimo dæmon, qui sibi nomē Beelzebub indiderat, cur illam pudicam ac Catholicam obsideret? Ingressus sum (inquit dæmon mēdax) hanc meretriculam DEO mandante, propter populi peccata, vt ostendam me esse diabolum, vt conuertam, siue obstinatiores reddam Hugo-

nottas,& vt omnes faciam vnum. Certè oportet, vt officium meum faciam, vt omnes faciam vnum. Cui Episcopus: Hoc præstare, est Domini IESV, qui omnes vnum faciat. Cum nomen dæmonis inter cętera sacra coniurationis Christianæ mysteria exureretur, ipse prioribus aliquot diebus, in maledicta ac fœda conuitia accendebatur, sed posteà non mouebatur isthac iniuria, sicuti nec signo S. Crucis, dicens se non exiturum. Denique illi Episcopus, posteaquam nec per Euangeliorum lectionem, nec orationes, neque coniurationes, non per tui nominis exustionem, neque per reuerendum sanctæ Crucis signum, neque vlla re alia quam aut dicimus, aut facimus, vis emigrare, oportet vt tibi tuum Dominum ostendamus, atque præsentem exhibeamus, cuius potentia confestim te hinc expellam. Cui furiosa quadam respondit rabie diabolus, Quémnam? Tuúmne illum album Ioannem? Ton Iean le Blanc? Verùm Episcopus blasphemiam reprehendens, Mentiris diabole, inquit, Est tuus Dominus, cui cogeris obedientiam præstare, quisnam te docuit isto conuitio illum appellare? cui diabolus, Ego quidem me ipse, inquit, atq; meos Hugenottas isto nomine illum docui appellare, verum enimuerò, tum illi Episcopus, quia eum ita appellas, & tuos ita facis appellare, neque diuinitatem eius cognoscens, neque maiestatem reueri-

reuerítus, quánam igitur de cauſa tantoperè illum exhorreſcens trepidas, cum illum tibi oſtendo? Quandoquidem tu illum adeò contemnis, cúrnam oportet, vt tu ad illius aduentum decedas? cur non perſiſtis eodem loco? quare tuis trepidans cedis caſtris? cur te ille fugat? Cui diabolus, Ha, ha, Tu ne dis pas tout, Il y a Hoc? Il y a Hoc? Tu non vniuerſa (inquit) dicis, Eſt illud Hoc, Eſt illud Hoc, quàm vocē ſæpè repetebat, ſumma cum auditorum admiratione, indicās diuinam illius orationis, Hoc eſt corpus meum, conſecrationem. Reuerendiſſimus itaq; Epiſcopus ſacroſanctā hoſtiam manu eleuatam ob oculos Nicolaæ Energumenæ ponebat, quamcunque in partem illa ſubitò deflexiſſet, maligne ſpiritus Beelzebub (inquiēs) hoſtis capitalis Dei, adſpice hic pretioſum corpus noſtri Saluatoris & Domini Ieſu Chriſti tui magiſtri, nunc ne verbum quidem loqueris amplius, Ego tibi mando in nomine & virtute pretioſi corporis noſtri Saluatoris, & Domini Ieſu Chriſti veri Dei & hominis hic præſentis; En tibi ipſum, vt tu confeſtim exeas de corpore huius creaturæ Dei, nulli mortalium noxam inferas, atque vt profundum inferni adeas, tuas luiturus pœnas, & vt ne vnquā redeas. Exi maligne ſpiritus, exi: Ecce Dominus tuus, exi, mox diabolus, vt dixerat, ego exibo, ſed redibo, fœminam miſerrimè ita diſtorſit, exagitauit, vexauit, vt oſſa

fragore quodam edito concuterentur, dirisq; ſpondylorum, lacertorum, & tibiarum cõtorſionibus diſtorqueretur, horridumq; in modum dentibus frenderet, adeò vt humanam omnem figuram exueret, inflata, craſſior reddita, & vultu Bufonis colorem exprimente, faucibus hiantibus, ore ad aures dehiſcẽte, lingua ad mentum vſque protenſa, oculos candelarũ more inflãmatos exhibens, viſuq; horribilis & abominabilis ſeſe ad altitudinem ſex pedum validorum viij. aut x. aut xv. hominum eluctabatur, terribiliter mugiens horridumq; vlulans, in aëre pendula hærebat, faciem auertens à ſacroſancta Euchariſtia, populum in Eccleſiæ area, & xyſtis penſilibus ſtantem torue adſpectans, vaſtamq; templi teſtitudinem, adeò vt auderetur valida exſpiratio, graue ſuſpirium, & quædam veluti horriſonis venti ore illius exorta tempeſtas. Quem in modum cõcodæmone cum ſua xxix. dæmoniorum turma tandem emigrante, Nicolaa fuit eueſtigiò liberata, vbi ſacroſanctam deguſtaſſet Euchariſtiam, quæ affli&tiſſimam valetudinem reſtituit, atq; ſyncopen ſubinde recurrentem ſtupendo miraculo iterum atque iterum adhibita perſanauit.

Hanc de eadem Nicolaa hiſtoriolam enarrat quoque D. Cornelius Gemma Louanien. Regius Medicinæ Profeſſor. lib. 2. ca. 2. De naturæ diuinæ characteriſmis,

risimis, quanquã dissimili & nonnihil diuersa oratione & stylo, cuius rei commemoratione non volui fraudare Lectorem, etsi prior narratio, sua constet certissima fide, & authoritate authentica.

Viderer (inquit D. Gemma mihi piaculum meriturus, si paterer silentio noctis inuolui splẽdidum miraculi genus (quo quis nomine vocet, non laboro) quod in vrbe Laudunensi Galliæ ad veritatis firmamentum ante tot milium ora atque oculos, testatum voluit Deus. Aetatis & formæ floridæ mulier, Nicolaa d' Aubrij, iam primum connubio iuncta, vitæ, & religionis integerrimę, correpta dęmonio est, secundo Nouembris die, anni nunc labentis à Christo nato 1565. Quàm verò prodigiosa ipsius affectus specie, quãtis artibus dæmon quos ludos ediderit, quanta cum admiratione populi, cũ Sacramenti Iesu Christi maiestate & gloria, plenius hi scripserunt, qui præsentes omnia contẽplati, regendæ custodiendęq; mulieri præfuêre: nam & horũ vnus fide dignissimus vir, Canonicus d' Espinoy, mihi ob curationẽ antiqua necessitudine iunctus, & rẽ narrauit ordine, cũ licuit corã, idemq; paulò pòst absens Gallicis libellis exaratã dono misit, aliorum quoq; celeberrimorũ hominũ testimonijs, præcipuè tamen authoritate, atq; sigillo Parisiensis Episcopi confirmatam. Quod præcipuum est, dicam breuiter: Ostendit se prius fœminæ hic genius malus in forma defuncti

siue cadaueris, auum sese illius esse dictitans, postquam verò per sacerdotem vi verbi sacri exęstuans, dæmonem se professus fuit, iam niger, hirsutus, ac longè supra quam dudum terribili specie rursum inuisit, subreptamque semel atque iterum, de loco in locum transtulit, demum post multa foris oblata phantasmata, præcipuè cati, aut scarabei, crabronis ipsummet iuuenculæ corpus obsedit. Hîc blandius inter initia notos, ignotos pariter suis quemq; nominibus compellare; multis, qui cõfessione sacra sese non expiassent, fanda infandaq; detegere palam, donec exhibita per Sacerdotem hostia sacra, velut iniecto freno conticesceret. Nec tamen penitus cessit, Deo sic ad maiorem potentię suę gloriam permittente, quin hostis ille humani generis, quo laboranti fœminæ omnem remedij saluberrimam viam interciperet, eandem sæpè momento temporis, oculorum, aurium, oris officio & facultate priuarat. Sed appositus ille cælestis, siue angelicus panis, mox omni actionum earum vinculo liberauit. Visum operæpretium fuit laborãtem theatro publico, & in conspectu plurium collocare, vbi diuersa vice verbis diuinis per antistites sacros axagitatus spiritus nequam, sese secundum à Lucifero dixit, nec solum habitare hoc domicilio, sed omnium numerum esse triginta, quod & expressis signis pro vero habitum fuit, cum translata paulò pòst ad Eccle-

siam

siam D. Virginis, effusis precibus repentè dæmones xxvi. vno agmine, atque in nimbi nigrantis speciem defluxêre; quod matris Christi pietate in genus humanum, atque intercessione, datum diuinitùs, nemo vel cœcus animaduertat. Verè etenim, tu nobis quodcunq; bonum est, tu sceptra Iouemque concilias, tu das epulis accumbere diuûm, nimborumque facis, tempestatumque potentes. Non multo post tres alij in æde Sanctorum omnium magno strepitu obsessam mulierem reliquerunt, eos fuisse ordinis tertij à Lucifero, ex ipsorũ professione constabat. Permansit omniũ princeps, quamuis inuitus (vt ipse coactus prodidit) prædicens insuper, quibus signis quisque discessum suum, plenamq; liberationem mulieris in proximo esse cognosceret, neque id prius futurum esse, quàm Laudunẽsis Episcopi opera pelleretur: intereà nõ cessabant publici ritus, & sacra solemnia, quibus quãdo intererat, tanta mox figurarum in habitu fœminæ secuta peruersio, tam horrenda facies visa est, vt omnem scribendi vim, omnemque trãscendat mortalium fidem, iam moles triplo, quadruplo auctior, iam nares, oculi recurui, flammei, horrendum intuentes, oui quantitate extuberant foras, lingua oris hiatu amplissimo, nunc ad sternum pectoris vsque, nunc ad aures & tempora, in omnem dimẽsionem vibrata torquetur, caput orbiculatim spinã ver-

sus, & crura cõuulsum rapitur, vt nisi octo aut nouem ministris coërcita teneatur, rursus abrepta cunctorũ oculos & manus euadat. Vnũ asylum his omnibus in salutari nectare corporis Dei viui, cuius præpotenti radio, ceu solis accessu, raptim illæ nocturnæ tenebræ vanescebant. Quanquam tum risu, tum admiratione dignissimum, quòd interrogatus subinde, cur vultum auerteret fœminæ, cum sacrificrent, quia me (inquit) Ioannis Candidi terret imago, quem tamen ęgrè nunc dominum, atque magistrũ agnosco meum. sed cur eum sic nominas? respõdit: Sic nominare docui professores Euangelij nouos, quanquam isthic sit tamen Hoc, ita abrupta periodo illud innuẽs, Hoc est corpus meum, &c. Sed rursus cum tute mendaciorum sis omnium parẽs & artifex, quis tibi vel vera dicenti credet? Verum, ait, natura non eloquor, sed veritatem nunc coactus aliunde, vt mutuo sumpsi, momordit hic lusus insigniter, quibus de veritate Sacramenti contraria insedit opinio. Conati sunt alij ad artem magicam, alij ad naturalem affectionis speciem relegare, sed nequicquam, magnus erat cõcursus vndique spectatorum, complentur vici, fora, templa, porticus, ac penè de causa disceptantibus variè, ad seditionem res progressa est. Luctatam semel mulierem cum ipso medico ferunt, quem & pugnis affectum dimisit cum ignominia, palam post confiten-

te dæmone, quo pacto medicus idē, cum magno discrimine laborantis, octo grana Antimonij clàm in os iecisset, quæ, quia non satis comminuta porrexit, per vomitum reddidisse, alioqui per posticā exitura. Adhibitæ sunt & ligaturę frictiones, cucurbitæ, sectiones variæ, vnguenta, emplastra, antidota, tentatæ omnes Machaonis attes, nulla viam fortuna regit, cessere magistri Phyllirides, Chiron, Amathaomusque Melampus, vna salus in corpore Saluatoris: nam demum oblato sacramento, dies continuos tres per episcopum Laudunē. tum precibus, aliisq; diuinis officiis, ita compressus spiritus nequam, qui se Beelzebub nominarat, quanquam paulo antè supra solitum efferatior, concussam mulierē fatigasset, nunc subitò tamen 8. Febr die veneris, (sed prius edito signo, quod prædixerat dudum) victus erupit, terribili tonitru, vlulatu, fumo, flammaque sulphurea, templi fastigium complens, vt vel à multis ab vrbe passibus audiretur, ac tum primò (quod nunquam ante pro arbitrio mouerat) sinistro brachio restituto, certum liberationis suæ argumentum mulier dedit, adductus manibus, crucis amplexa imaginem, toto corpore in genua reclinato, rorulentos oculos ad sydera subrigebat; vultu insuper ipso iam non mortale quid amplius relucente, sed cuiusdam diuinitatis radio, ac splendore pulchritudinis aucto supra modum. Lachrymæ

præ gaudio, tum parẽtibus, atque amicis, tum ſpectatoribus Chriſto fidelibus exſilierunt. Multis eo ſpectaculo mentis oculi ſunt aperti, multis ad ſupplicij grauitatem, animus factus eſt obſtinatior. Pompæ, & gratiarum actiones habitæ meritò beneficij tanti, quæ victoriam verbi ac veritatis, tam apertam contra Sathanam, eiusque prætextatos, ac hominum ſpecie laruatos artifices celebrarent. Viuit incolumis hæc eo quo ſcripſi tempore, valetque pancraticè, cum marito iucundiſſimè degens, vt iam tertiæ prolis enixa, mater exiſtat anno 1573, diuturnis illi à liberatione ſpiritus mali reſidebat in corpore languor, per vices increſcens, qui tamen à medicamentis acerbior factus, à ſacris officiis denuò mitescebat. Vndè res agitata amplius per hæreticos, Condæum principem mouit, eoque delata mulier prædictorum omnium fidem fecit. Multis præterea malorum machinis vltrò citroque iactata miserè, regis tãdem Caroli, qui ipſus Laudunum venit, authoritate componitur, omniqué bonorum cumulo reſtituta eſt, &c.

S. Bernardus, virum quondam maleficiis dæmonicis vexatum, ſuperpoſito capiti, eius vaſculo SS. Euchar. continente, perfectè ſanitati reddit. Wihelmus abbas S. Nicodorici Remenſis lib. 1. cap. 10. in vita S. Bernardi.

CAP.

CAP. IIII.

VIrum pauperem, non longè a monasterio habitantem vxor adultera maleficiis cruciabat. Sicut enim ei in ira ac furore fuerat comminata, ita egerat vt per malignas incantationes, vt miser homo cōsumptis carnibus, nec posset mori, nec viuere permitterentur. Sepius denique & vocis vsum, & sensum omnem corporis amittebat, iterumque redibat nō ad vitam, sed ad mortem polixiorem crudeliter reuocatus. Adducitur tandem homo ad virum Dei, in monasterio demorantem, & ei tragœdia miserabilis explicatur, qui vehementer indignatus, antiqui hostis malitiam tantum sibi in Christianum vsurpasse, vocans duos ex fratribus, ante sanctum altare hominem deportari, ibique superposito eius vasculo Eucharistiam continente, in ipsius Sacramenti virtute à læsione Christiani iubet dæmonem prohiberi, factum est, vt præcepit, & miserum hominem post tantos cruciatus fides perfecta perfectæ reddidit sanitati.

Albertus Crantzius lib. 1 cap. 9. Eccle. hist. de VVedekindo Saxoniæ Duce, qui sub sacrificio Missæ vidit speciem elegantis pueruli in Eucharistia: quo miraculo commotus Christianam religionem amplectitur. Mindensis Episcopatus prima iaciēs fundamenta.

CAP. V.

INcessit cupido Principi Saxonum VVedekindo,

kindo, lustrare regis Caroli Magni castra: quod etsi palam iam reconciliato liceret, libuit tamē ignoto habitu liberius omnia scrutari. Vicina erat Paschalis solemnitas, & rex cū vniuerso milite pro Christiana pietate se tum sacris imminentibus apparabat, commemoratione Dominicæ passionis, & expiatione criminum in purgatione conscientiæ. VVedekindus mendici habitu per fluuium in naucula illabitur; & quo minus noscceretur, mendicus cum mēdicis ad stipem sedebat. Ingens quippe pauperum regionis multitudo quotidie affectabatur. Rex illis largam stipem iussit erogari. VVedekindus, vbi ad eum peruētum est, dexteram & ipse protendit. Attendit, qui distribuit incuruum in manu digitum, qualem sciebat habere VVedekindum. Vultum eius diligentius intuetur: agnoscit arridens, qui largiebatur. Quid ita mendicus inter mendicos sederet, princeps ditissimus, percōtatur. Ille nihil ad hæc, sed ad regem se iubet introduci Erat tum sanctissimus Paschæ dies. Rex hilariter excepit venientem, percontatus quid sibi vellet indignus principe habitus. Ille sub hæc: Volui sereniſſime Rex, hoc habitu incognitus (vt sperabam) lustrare secreta gestorū, quę cognitus non tam fidēter adspicerem, curiositas induxit, vt latibulum quærerem, qui inter tuos nunc in gratiam susceptus, pro palam poteram percontari quæ vellem. Quid igitur,

igitur, inquit Rex, vidisti, quod te vidisse delectat? Ille, vt erat adhuc rerum Christianarum rudis, subintulit: Vidi, quod mirabar, ante biduum te vultu dimisso tristem, incertus quid contigisset, quod tantum regem contristaret. Cõmemoratio fuit Dominicæ passionis, quæ die Parasceues regium vultum obscurasset. Rursum, inquit, vidi hodierna die te primùm sollicitum, & ad rem attentissimum: Posteà verò mensam adieras templo mediam, ita hilari mihi conspectus es vultu, vt repentinæ in te mutationis me caperet miraculum. Stupor autem erat videre, quod de manu purpurati sacerdotis singuli pulchellum puerum in os susciperent, quem quibusdam ludibundum arridere, vltrò properare: aliis verò abhorrentem auertisse vultum, & tamen in ora demissum, nec redeũtem adspexi. Hoc quid sit, necdum accipio. Tum Rex: Benè, inquit, profecisti, plus tibi aliquid, quàm cunctis sacerdotibus, & omnibus nobis ostensum est. Inde mutata veste, manu secum abstractum, docuit grande pietatis mysteriũ in altaris sacramento. Qua re cognita, exhilaratum ducẽ orasse, vt proprium illi sacerdotem permitteret, qui diuinæ rei curam haberet, crebriusque in conspectu perageret altaris sacratũ ministerium. Rex etiam Pontificem illi daturum promittit, modò illi habitationem Episcopo dignã prouideret. Ducem verò arcem suam ad VViseram

ram vtriusque capacem ostendisse, deditq; in eiusdem arcis non exiguo circa locum ædificandæ Ecclesiæ. Ferunt proinde nomen Ecclesiæ prouenisse, quod meum & tuum, quasi communis duorum possessio, sonat in lingua Saxonū vernacula, Min Din. Erat vir præcipua religione Herimbertus, qui cùm Carolum latere non posset, dignus est habitus, quem primum præficeret Ecclesiæ Mindensi Episcopum. Adiecit illi ministeriales non paucos, nec paruos: vt haberet Ecclesia defensores suos. Illi verò, quia eximo gradu in nobilitatē excreuerant, vt partim Comites, partim Duces fierent, spreuisse matrem videntur. Ornata autem est Ecclesia iam tum ab initio multis sanctorum reliquiis, Feliciani, Fulginatis Episcopi & martyris, Theodori Episcopi, Carpophori, & Habundi martyrum. Profecit autem Ecclesia tam in spiritalibus, quàm temporalibus sub hoc Pontifice: agente nouitio feruore in populo recens conuerso. Instante nihilominus bono Pontifice, qui frugem diuini verbi curauit in populo multiplicari.

De quodam Hebræo, qui sub diuinis mysteriis per S. Basilium celebratis, vidit Episcopum infantem partiri, eiusque miraculi occasione conuersus est. S. Amphilochius Episcopus & Guitmundus in vita S. Basilij Episcopi, qui vixit anno 370.

CAP. VI.

DIuinum ministerium Basilio agente, Hebræus

bræus quidam se, tanquam Christianus, populo commiscuit, officij mysterium & muneris explorare volens, vidit per manus Basilij infantem partiri. Et sacram communionem accipientibus omnibus, venit & ipse Hebræus, datáque est ei hostia, vera caro facta, inde accessit ad calicem sanguine repletum, & ipsius particeps factus est, atque de vtriſq; seruans reliquia, abiensque in domum suam, ostendit vxori suæ ad confirmationem dictorum, narrauitque quæ suis oculis viderat, credens ergo verè, quòd horribilia & admirabilia essent Christianorum mysteria, in crastinum venit ad Basilium, postulans sine dilatione accipere, quod in Christo est signaculum. Basilius autem non differēs, baptizauit eum cum omni domo sua.

De quodam rustico, corpus Dominicum apud alueārium ex ore efflante, quod ab apibus collectum in puerile speciem commutatum est. Ex vita Petri Cluniacensis abbatis, lib. 1. de miraculis cap. 1.

CAP. VII.

ERat in Aruernico territorio rusticus quidam, habens aluearia, in quibus examina apum melleam dulcedinem fauorum conficere solent. Quas iam dictus rusticus aut euolare, aut emori, aut aliquo casu sibi deperire pertimescens, vsus prauo sortilegorum consilio, qui diabolica oratione, etiam de beneficiis

Dei

Dei maleficia facere consueuerunt, & (quod est dictu intollerabile) ipsis quoque diuinis sacramentis per artes magicas abutuntur, accessit ad Ecclesiā, & sumpto à sacerdote (vt mos est Christianorum) corpore Dominico, illudque ore retinens, nec deglutire volens, vt iam doctus erat, ad vnum de iam dictis aluearibus accessit, atque foramini, quod in eo erat, ore adaptato, sufflare cœpit: nam dictum sibi fuerat, quod si corpore Domini ore retento apibus in vase constitutis insufflaret, nulla deinceps moreretur, nulla recederet, nulla deperiret, sed omnibus integrè conseruatis, de augmento fructus, multo amplius quàm antea gauderet. Fecit igitur, vt dictum est, & ore applicito flatum ad interiora toto conatu mittebat. Cumque auidus lucri anhelitum protrahens vehementer sufflaret ipso linguę & aëris impulsu iactum dominicum corpus iuxta vas illud, ad terram corruit: Cùm ecce omnis illa apum multitudo de intimis egressa, in more rationabilium creaturarum de terra subleuatum, suis habitaculis cum multa veneratione, homine illo conspiciente, induxit. Quod cernens homo, aut negligens, aut paruipendens, quod acciderat, ad alia agenda, ad quæ domestica cura eum vocabat, gressum conuertit, sed dum iter ageret, repētino, & (vt ipse post narrabat) intollerabili timore turbatus, se nequiter egisse, tandem mēte saniore cogitare cœpit.

Vnde

Vnde compũctus, imò vi interna compulsus, mox retrò pedẽ tulit, atque in vindictam sceleris sui, apes, quarũ vitam opere nefario conseruare voluerat, superiecta multa aquæ violẽtia, enecauit. Quibus exstinctis, dum intima fauorum, quos sibi recondere & cõseruare volebat, rimaretur: ecce (mirabile dictu) conspicit corpus Dominicum, quod ex eius ore lapsum fuerat, in formam speciosissimi pueri, veluti cùm recẽs nascitur, immutatum, inter fauos & mella iacere. Ad quod miraculum, vt dignum erat, stupefactus intremuit, sed quid inde agere deberet, aliquandiu hæsitans, hoc apud se inuenit cõsilium, vt eum, in manibus accipiens, ad Ecclesiam deferret, & quia sibi exanimis videbatur, nullo sciẽte, solus Deum puerulum tumularet. Quod dum aggressus esset, eumque in manibus sumẽs, ad Ecclesiam quasi secretò tumulandum portaret, subitò ab indignè ferẽtis manibus inuisibiliter ereptus, disparuit. Quæ nuper gesta, ipse quidẽ ita per ordinem presbytero proprio, presbyter autẽ suo Claromontensi Episcopo, ille verò mihi, ego quoque omnibus istud legẽtibus scribendo intimare curaui. Nec verò tanti piaculi ex toto in posterum dilata vltio fuit, sed in breui locus ante populosus, vario casu habitatore pereunte, in solitudinem redactus est.

De homine quodam, qui Venerabile Sacramentũ sumpserat, illudq; ore ipsius in specie infãtuli effusum, comitis

contigit Coloniæ anno 1331. in Ecclesia Regularium Canonicorum, ad Corporis Christi nominatum, illiusque loci miracula. Habetur in fundatione Capellæ, sitæ in supradicto Monasterio, erecta in gratiam fraternitatis Venerab. Sacram. &c.

CAP. VIII.

NOtum sit omnibus Christifidelibus, hūc spectabilem locum cum deuotione visitaturis, quod veridico relatu didicimus, & patres nostri narrauerunt nobis, quo Deus, qui mirabilis prędicatur in sanctis suis, mirabiliorem se exhibuisse circa venerabilis sui sanctissimi corporis & sanguinis sacramentum anno Domini 1331. vbi olim in fouea hac (quæ nitro tabulatu cōcernitur in medio chori huius Ecclesiæ) venerabile Sacramentum de ore cuiusdam hominis, qui communicauerat, in specie infantuli, dinoscitur effusum fuisse, & super eandem foueam erectum fuerat oratoriū paruum, & magno populorum concursu deuotissimè frequentatum, secūdum quod scriptura, & pictura edocent cum varijs signis & miraculis, videlicet de submersis resuscitatis, de ruptis hominibus, de infantibus periclitatis in partu, de matribus eorum, & alijs multis admirandis, item de terra foueæ, vbi fertur venerabile Sacramentum versum in substātiam pueri infantuli, infirmi febricitantes, super eadem terra potantes, frequenter sanati sunt, & indies sanātur, quam ob rem sæpius confluūt

peregrini, eandem terram in exigua quantitate cum deuotione deportãtes, & sanitate percepta, cum gratiarum actione hoc in loco venerabile corpus Christi deuotissimè venerantes, & laudes Deo reddentes. Sed tandem circa annum Domini 1423. crescente deuotione fidelium, & pio præsertim conamine laudabilis viri Arnoldi Schillinck, ciuis Coloniensis, superædificata est Ecclesia spectabilis, vt in præsentiarum est cernere, quæ per Rectores, Presbyteros sęculares, per septem fermè annos est gubernata, postea circa annum Domini millesimum quadragesimum tricesimum, prædictus locus templo ornatus est, & priuilegijs suis per consensum deuoti viri Henrici Asell, pro tunc Pastõris Ecclesiæ parochialis sancti Christophori dotatus, deinde Reuerendissimi Domini Theodorici de Morsa, Archiepiscopi Coloniensis, promotus fuit idem locus ad altiorem statum, atque in monasterium Canonicorum Regulariũ, ordinis S. August. diuina comitante gratia erectus, quo tẽpore primus præfectus, vel Prior huius monasterij, venerabilis vita, scientia & moribus, frater Thomas vanden VVall, professus in monasterio fontis beatæ Mariæ Virginis, propè Arnhem ciuitatem Gelricam, hic sepultus in choro nostro, qui laudabiliter Monasterio præfuit vltra annos, vsque ad annum Domini 1490. cuius etiam temporibus

bus hoc monasterium notanter auxit in æd
ficiis,eleemosynis, & redditibus, quo defu
cto eodem anno alius successit in locum eiu
Prior huius Monasterij, filius ciuitatis Col
nensis, qui considerans prædictam fouea
quodammodo per obliuionem & incuriã
obrui, & quasi penitus deleri, & illam om
honore dignissimam memoriam venerabi
corporis Christi vnde & hoc monasteriũ n
men accepit,minori deuotione coli, & neg
gi, deuotionis zelo inflammatus Dei adiu
rio, & Christi fidelium subsidio, eandem
ueam renouauit, & titulo decoris solemni
erexit,cum luminaribus & indulgẽtiis, pro
in propatulo claret. Idem considerans Ec
siam istam vti nouellam,pauciſſimis aut n
lis reliquiis exornatam, ad quas colligend
semper deuotionem singularem habuit so
citudine studiosa, & instantia maxima &
borioſa,diuersas notabiles reliquias de so
tate sanctarum vndecim mille Virginum
societate sanctorum Gereonis, Maurorum
aliorum martyrum integra capita,necnon
riorum articulorum particulas sanctorum
sanctarum martyrum, conuentu, seu Mo
sterio sanctæ Ceciliæ virginis, cui tunc te
poris præfuit Commissarius,sollicitauit,
petrauit,obtinuit, & multo conamine aur
argentata luculenter decorauit,quæ pia de
tione tempore peregrinationis, ac festiui

tēporibus, à peregrinis & incolis ciuitatis visitātur, quo etiam tempore cum omni reuerentia ea ostenduntur populis peregrinis. Idem cogitans & pertractans, vt hæc prædicta mirabilia, perpetuam rei memoriam haberent, anno Domini 1497. inchoauit solemnem fraternitatem venerabilis corporis Christi, & septē gaudiorum beatæ Mariæ Virginis, in quorum etiam septem gaudiorum temporalium, & æternalium beatissimæ Mariæ spectabilem erexit Capellam, Anno Domini 1503 de oblationibus peregrinorum, tempore peregrinationis, ac cum subsidio aliorum amicorum atque Christi fidelium, fratrū & sororum eiusdem fraternitatis, quæ faternitas in eadem Capella perpetuis temporibus frequentatur, continuatur, & firmatur cum redditibus, Missis, vigiliis, orationibus & aliis multis bonis operibus: vt autem Christi fideles deuotius, & confidentius ad hanc fraternitatem confluant, & se inscribi faciant, idem impetrauit magno labore, & studio, à Reuerendissimo Domino Raymundo Cardinali presbytero, qui eodem tempore Coloniæ causa legationis egit, certas indulgentias, pro omnibus, & singulis in eadem fraternitate venerabilis Corporis Christi, atque septem gaudiorum beatæ Virginis inscriptis, quæ patēt in solemni Bulla desuper confecta, ac sigillata, ac cum tempore numerosius patebunt, ex Curia Romana impetran-

da. Hęc ita ſe habẽtibus hortamur in Domino
& in viſceribus beatę Mariæ Virginis, omne
Chriſtifideles, hanc domum Chriſti, & C
pellam ſanctiſſimę matris eius, quam elegeri
in habitationem ſibi, deuotè accedere, & diu
num auxilium, ac beatæ Virginis Mariæ miſ
ricordiam & conſolationem eius, ardenti de
ſiderio in ſuis neceſſitatibus implorare: No
dubium, quin exaudietur, & nullus vacuus r
cedet ſine eius conſolationis gratia, prout p
promiſit, dicens: Tranſite ad me omnes, q
concupiſcitis me, & à generationibus me
implemini: Concedente, & fauente illo, q
fecit eam plenam gratia, qui eſt Deus bene
ctus in ſæcula ſæculorum. Amen.

In templo S. Amandi luſtraui tabulam
licis literis, & lingua, vt puta, quod illud
raculũ in S. Euchariſtia teſtato reliquerit D
ctor Thomas Deſez, qui videtur hoc ſcri
reliquiſſe, vt conſtat in libro 2. Apum, cap
In dicto templo vidi quoque vetuſtam cap
lam argẽteam, vbi incluſa eſt ſacra hoſtia q
circumfertur ſtatis anni diebus: præfatus D
ctor Thomas Prædicatorij ordinis fuit, vi
que anno 1200.

Genus hominum calamitoſum Iudæi,
ſuperioribus tẽporibus in plerisque locis G
manię, ac aliis prouinciis diuiniſſimum Sac
mentum variis tentationibus, moleſtiis ac
roribus indigniſſimè tractarunt, præcipuè

Vratislauia, Patauia, & Ratispona, &c. Nec impunè hoc flagitium inultum fuit, nouissimè anno salutis 1492. die 22. Octobris, in oppido Sternenburg, sub ditione Principum Megapolensium, auxilio Petri sacerdotis Eleazer, & complurium, Principes illustres, Balthasar & Magnus fratres Iudæos concremari fecerũt.

D. Gregorius Magnus hom. 37. in Euangelia & libr. 4. Dialogorum cap. 57. de quodam cuius vincula soluebantur in captiuitate, quoties ab eius coniuge oblatæ fuissent hostiæ pro animæ eius absolutione.

CAP. IX.

MVltos, vt arbitror vestrum, fratres charissimi, contigit nosse hoc, quod volo ad memoriam vestram narrando reuocare. Non longè à nostris fertur temporibus factum, quòd quidam ab hostibus captus, longè transductus est. Cumque diu teneretur in vinculis, cum vxor sua, cùm ex eadem captiuitate non reciperet, exstinctum putauit. Pro quo iam velut mortuo hostias hebdomadibus singulis curabat offerre. Cuius totiens vincula soluebantur in captiuitate, quotiens ab eius coniuge oblatæ fuissent hostiæ pro animæ eius absolutione. Non longo post tempore reuersus, admirans valdè suę indicauit vxori, quòd diebus certis, hebdomadibus singulis, eius vincula soluebãtur. Quos videlicet dies, eius vxor atque horas discutiens, tunc eum recognouit absolutum, cùm pro eo sacrificium meminit

oblatum. Hinc ergò fratres chariſſimi, hinc certa conſideratione colligite, oblata à nobis hoſtia ſacra, quantum in nobis ſoluere valeat ligaturam cordis, ſi oblata ab altero, potuitin altero ſoluere vincula corporis.

De Georgio Cappadoce, qui virtute SS. Euchariſtiæ tamdiu à vinculis quibus conſtringebatur liberatus, donec ipſum corpus dominicum ſumeret, circa annum Domini 600. Habetur in vita S. Nicodemi Sicæorum Archimandritæ, à Gregorio presbytero eius diſcipulo conſcripta.

CAP. X.

GEorgius Cappadox, cùm vinctus ad Phe ram Imperatorem traheretur, tanquam imminutæ maieſtatis, crimini obnoxius, c piebat ſanctum Theodorum inuiſere, ac ei ſe precibus commendare, à quo inſtructus, multis diuinarum ſcripturarum teſtimoni confirmatus, petiit vt diuinorum myſterio particeps fieret. Tunc S. Theodorus ad cuſto des, Veneramini, inquit, filij. Domini myſte rium, & ſoluite hunc dum illud accipit: nec enim eſt æquum, vt quiſquam vinculis obſtr ctus Chriſtum ſuſcipiat, qui pro nobis eſt pa ſus, vt nos ab inferni vinculis liberaret. Cu autē illi excuſarent ſe, dicerentque id ſibi no licere, Georgium enim eſſe virum nobilem ſtrenuum, qui ſi ſolutus eſſet, velletque ingr tus eſſe, & aufugere, nullo modo comprehe

di posset: S. Theodorus sumpto diuinæ communionis poculo, vt id illi impartiret suspirãs ad Deum suspexit, & ilicò vincula humi cum strepitu conciderunt. Quamobrem cùm milites tumultuarentur, & ad fores claudẽdas currerent, ne Georgius fugeret: Nihil, inquit S. Theodorus, timeatis; Ego enim gratum & sincerum huius viri animum planè noui. Cùm igitur illi diuina mysteria tribuisset, voluit etiam, vt simul cum custodibus apud se cibum caperet.

Venerab. Beda in historia Anglicana lib. 4. cap. 22. refert exemplum memorabile per omnia simile superiori, cuius etiam meminit D. Vvilhelmus Lindanus lib. 4. Panopl. Euangel. ca. 55.

CAP. XI.

REfert Beda, qui ab eximia cùm fide tum probitate venerabilis cognomen inuenit fratrem regis Merciorum Edifridi suorum magna cum strage fusum, inter quos & adolescens nobilis Imma cecidisse ferebatur. Huic frater erat Germanus Iunna presbyter atque Abbas, à cuius præstantia & Iunnacesti oppidum nomen tenet, cui cum de fratris internecione foret nunciatum, ille ad castra properans, cadauer sepeliendũ inquirit: quod vbi se inuenisse crederet: (nam fraternus amor iudicij aciem nonnunquam obnubilat) domum aduehit, honorificè sepeliens, atque pro absolutione animæ eius sæpius Missas facere

curauit. Porrò ille cùm viueret, fraternę pietatis atq; supplicationis expers minimè exiſtit. Nam vinculis nullis, (quod vel hoſtes adeò admirabantur, vt literis ſolatoriis, quas dicunt præſtigiatores, aſſcriberent) aut ſtringi, aut vinci potuit, idq; maximè ſub horam tertiam quando ex priſco illo Apoſtolorum ritu Miſſę peragebantur. Quo miraculo hoſtes, quibus captiuus tenebatur, obſtupefacti, eum Londoniæ cuidam Freſoni vendiderunt, cui cùm idem quod illis acciderat, eueniret, ei facultatem ſe redimēdi fecit. Ad fratrem igitur cùm rediiſſet, expoſito quid incommodi, quidve commodi per illud accidiſſet, deprehenſum eſt, illis maximè temporibus ſoluta illi fuiſſe hoſtium vincula, quibus pro eo fuerant Miſſarum celebrata ſolemnia. Quo Chriſtianæ Miſſæ vſu teſtatur Beda, multos qui hoc a illo ipſo Imma audierunt, qui ipſi retulêre, ſe de accenſos ad offerendas Domino pro ſuorum ereptione, qui de ſæculo migrarant, victimas ſacræ oblationis. Intellexerunt enim, ait eodem cap. 22. lib. 4. quàm ſacrificium ſalutare ad redemptionem valeret & animæ & corporis ſempiternam.

Simeon Metaphraſtes in vita S. Ioannis Eleemoſynarij Archiepiſcopi Alexandrini, habetur apud Surium tom. 1. de quodam cuius vincula ſoluebantur tempore, quo pro illo offerebatur ſacrificium Miſſæ.

CAP.

CAP. XII.

CVM lethalis morbus aliquando inuasisset ciuitatem, maximæ curæ erat Ioanni Patriarchæ Alexandrino, accedere ad ægrotorum visitationem, & eorum, qui decidebant, sepulturam. Sæpè autem etiam assidebat iis, qui emittebant animam, & eorum oculos suis tegebat manibus. Iubebat synaxes quoq; celebrare pro iis, qui dormierant, asserens & affirmans defunctis multum prodesse, quæ pro eis fiunt, commemorationes & sacra ministeria. Ad fidem autem faciendam eorum, quæ dicebantur, tale quid etiam narrabat, quod factum fuerat, nō ita multò ante. Dicebat enim, quod à Persis quidam abductus captiuus, in custodia, quæ appellatur Lethe, asseruabatur vinctus. Lex autem erat apud Persas, vt qui conjecti erant in eam custodiam, nunquam reuocarentur: & ea ratione consentaneum est, eam fuisse vocatam Lethen, id est obliuionē. Illinc autem cùm quidam potuissent aufugere, & in Cyprum venire, affirmarunt parentibus adolescentis, eum esse mortuum in custodia. Illi verò tres quotannis synaxes celebrabant, tanquam eo mortuo. Quatuor anni præterierant, cùm filius illinc aufugiens, redit domum. Quem cùm parentes non tanquam, qui fugisset è custodia, sed tanquam qui surrexisset à mortuis, cùm magno stupore adspexissent, & fuissent ineffabili voluptate repleti, &

alia faciebant & dicebant, quæ anima, quæ t
lem vidisset, faceret & diceret: & quemadmo
dum ei tanquam iam mortuo fecerant iusti
quæ fiunt mortuis, & cum eum docuissent
quinam essent ij dies, nempè dies sanctorum
Theophaniorum, & dies salutaris Paschæ, &
dies sanctæ Pentecostes. Hæc cùm ille aud
uisset, & in memoriam reuocasset, parentibu
affirmabat, quòd his ipsis diebus relaxabatur
vinculis aduentu cuiusdam, qui gestabat lam
padem, & fruebatur omni securitate: diebu
autem sequentibus tenebatur vinculis, sicu
prius.

D. Gregorius Magnus lib. 4. Dialogorum cap. 57. D
Baraca nauta per salutarem hostiam SS. Euchar
stiæ à naufragio liberato.

CAP. XIII.

AGathus Panormitanus Episcopus, sicut
fideles mihi ac religiosi viri multi testan
sunt atque testantur, cùm beatæ memoriæ an
tecessoris mei tempore iussus esset vt Roman
veniret, vim nimiæ tempestatis pertulit, ita v
se ex tanto vndarum periculo euadere posse
diffideret. Nauta verò illius Baraca nomine
qui nunc eiusdem Ecclesiæ clericatus officio
fungitur, post nauem carabum regebat, rupto
que func cum eodem carabo quem regebat
inter vndarum cumulos repentè disparuit.
Nauis autem cui Episcopus præerat, tandem
post multa pericula ad Vsticam insulam flu
ctibus

ctibus quaſſata peruenit. Cumque die tertio Epiſcopus nautam, qui ab eo abreptus in carabo fuerat, in nulla maris parte videret apparere, vehementer afflictus mortuum credidit, ſed per obſequiũ charitatis viuo vnum quod mortuo debebat, impendit: & omnipotenti Deo pro abſolutione eius animę offerre ſacrificium victimæ ſalutaris iubet. Quo oblato, reſtaurata naue perrexit ad Italiam. Cumq; ad Romanum portum veniſſet, illic nautam reperit, quem mortuum putabat. Tunc inopinata exſultatione gauiſus, & eum qualiter tot diebus in illo tanto maris periculo viuere potuiſſet, inquiſiuit. Qui videlicet indicauit, quoties in illius tempeſtatis fluctibus cum eodem quem regebat, fuiſſet carabo verſatus, qualiter cum illo vndis pleno natauerat: & quoties eo à ſuperiori parte deorſum verſo ipſæ carinæ eius ſuperſederet, adiungens cum diebus ac noctibus hoc inceſſanter faceret, iamque eius virtus funditus ex fame ſimul & labore cecidiſſet, quo eum ordine diuina miſericordia ſeruauerit, indicauit. Etenim quod etiam nunc vſque teſtatur dicens: Laborans in fluctibus atque deficiens, ſubitò mentis pondere ſum grauatus, ita vt neq; vigilare me crederem, neque depreſſus ſummo eſſem: & ecce in eodem medio mari me poſito, quidam apparuit, qui mihi panem ad refectionem detulit. Quem mox vt comedi, vires recepi, nec

longè post nauis transiens affuit, quæ me ab illo vndarum periculo suscepit atque ad terram deduxit. Quod scilicet Episcopus audiens requisiuit diem, atque illum fuisse diem reperit, quo pro eo presbyter in Vstica insula Deo omnipotenti hostiam sacræ oblationis immolauit.

D. Gregorius Magnus hom. 37. in Euangelia de Cassio Narniensi Episcopo, quotidianas Deo hostias offerente.

CAP. XIIII.

MVlti vestrûm fratres charissimi Cassium Narniensis vrbis Episcopum nouerunt, cui mos erat, quotidianas Deo hostias offerre, ita vt pene nullus dies vitæ eius abscederet, quo non omnipotenti Deo hostiam placationis immolaret. Cui cum sacrificio valdè etiam concordabat vita. Nam cuncta quæ habebat in eleemosynis tribuens, cùm ad horam offerendi sacrificij veniisset, velut totus in lachrymis defluens, semetipsum cum magna corde contritione mactabat. Cuius & vitã et exitum à quodã venerabilis vitæ Diacono, qui fuerat ab eo nutritus, referẽte cognoui. Aiebat enim, quòd quadã nocte eius presbytero per visum Dominus adstitit, dicens: Vade, & dic Episcopo: Age quod agis, operare quod operaris, non cesset pes tuus, non cesset manus tua, natali Apostolorum venies ad me, & retribuam tibi mercedem tuam. Surrexit presbyter: sed qui

è vicino Apostolorum natalitius dies imminebat, tam propinqui exitus diem Episcopo nunciare pertimuit. Alia nocte Dominus rediit, eiusque inobedientiam vehementer increpauit, atque eadem iussionis suæ verba retexuit. Tunc presbyter surrexit vt pergeret, sed rursus infirmitas cordis impedimento facta est indicandæ reuelationis, & admonitionem quoque iterare iussionis obdurauit pergere, & quæ viderat, manifestare neglexit. Sed quia magnam mansuetudinem contemptæ gratiæ, maior sequi solet ira vindictæ, visione tertia Dominus apparens, iam verbis addidit verbera: & tam districta cæde mactatus est, vt in eo duritiam cordis emollirent vulnera corporis. Surrexit ergo eruditus ex verbere, perrexit ad Episcopum, eumque iam ex more iuxta beati Iuuenalis martyris sepulchrum ad offerendum sacrificium consistentem reperit, secretum à circunstantibus petijt, seque eius pedibus statuit. Cumq; eum vbertim flentem Episcopus vix ad se leuare potuisset, lachrymarum causas cognoscere studuit. Ille verò relaturus ordinem visionis, prius vestimento ex humeris deuoluto, detexit plagas corporis, vt ita dicam, testes veritatis & culpæ, monstrauit quanta animaduersione districtionis membra illius accepta verbera, liuore inflicto sulcauerant. Quæ mox vt Episcopus vidit, exhorruit, et quis sibi talia facere

præsumpsisset, cum magnæ obstupefactionis
vocibus inquisiuit. At ille respondit, hæc pro
se ipso fuisse, perpessum. Excreuit cum terrore
admiratio: sed nullas iam presbyter inquisi-
tioni eius moras adiiciens, secretum reuela-
tionis aperuit, eiq; iussionis dominicæ ea quæ
audierat verba narrauit, dicens: Age quod a-
gis, operare quod operaris, non cesset manus
tua, non cesset pes tuus, natali Apostolorum
venies ad me, & retribuam tibi mercedem
tuam. Quibus auditis Episcopus se in oratio-
nem cum magna cordis contritione profu-
uit, & qui oblaturus sacrificium ad horam ter-
tiam venerat, hoc pro extensæ orationis ma-
gnitudine, ad horam nonam vsq; protelauit.
Atque ex illo iam die magis magisque aucta
sunt ei lucra pietatis. Factusque est tam fortis
in opere, quàm certus in munere, quippe qui
cum cui ipse debitor fuerat, ex ea promissione
iam cœperat habere debitorem. Huic autem
consuetudo fuerat, annis singulis natalitia
Apostolorum die Romam venire. Iamque
ex hac reuelatione suspectus, venire iuxta mo-
rem noluit. Eodem ergo tempore solicitus
fuit, secundo quoque anno vel tertio in mo-
tis suæ exspectatione suspensus, quarto quin-
toque & sexto similiter. Qui desperare iam de
veritate reuelationis poterat, si verbis fides
verbera non fecissent. Cùm ecce anno sep-
timo vsque ad exspectati natalis sacras vigil-
incol-

incolumis peruenit, sed leuis hunc in vigiliis calor attigit, atque ipso die natalitio filiis suis se exspectantibus, missarum solemnia implere se posse recusauit. Illi verò qui de eius erant pariter egressione suspecti, simul ad eum omnes venerunt, sese vnanimiter adstringẽtes, vt die eodem nequaquam acquiescerent missarum solemnia celebrari, nisi pro eis apud dominum idem antistes suus intercessor accederet. Tunc ille compulsus, in episcopij oratorio missas fecit, & manu sua corpus dominicum pacemque omnibus tribuit. Qui cuncto ministerio oblati sacrificij peracto, ad lectulum rediit, ibique iacens, dum sacerdotes suos ac ministros circumstetisse cerneret, quasi vale vltimum dicens, de seruando eos vinculo charitatis admonebat, & quanta debuissent concordia inter se vniri prædicabat. Cùm subitò inter ipsa sanctæ exhortationis verba, voce terribili clamauit, dicens: Hora est. Moxq; assistentibus ipse suis manibus linteum dedit, quod ex more morientium, sibi contra faciem tenderetur. Quo tenso, spiritum emisit: sicque sancta illa anima ad gaudia æterna perueniẽs, à carnis corruptione soluta est. Quem fratres charissimi, quem vir iste in morte sua imitatus est, nisi eum quem in vita sua fuerat contemplatus? Dicens enim, hora est, de corpore exiit: quia & IESVS peractis omnibus cum dixisset: Consummatum est, inclinato

capite tradidit ſpiritum. Quod ergo Dominus ex poteſtate, hoc egit famulus ex vocatione. Ecce quotidianæ hoſtiæ illa cum eleemoſynis & lachrymis miſſa ligatio, quantam cum rege veniente gratiæ pacem fecit. Sic de S. Laurentio, Iuſtiniano Patriarcha Veneto legimus, (*in vita eius cap. 9. Ianuarij die octauo*) quod ex quo die factus eſt ſacerdos, quotidie miſſam celebrauerit, niſi valetudine impediretur. Dicebat enim, qui cùm poſſet Domino ſuo frui, non frueretur, facile ſe declarare, domini ſui curam non habere. Idem feciſſe legimus S. Odilenem, teſte Petro Damiano in vita eius.

D. Cyprianus in ſermone de lapſis, de quibuſdam indignè Euchariſtiam ſumentibus, & pœnis miraculosè illis inflictis.

CAP. XV.

PRæſente ac teſte meipſo, accipite quid euenerit. Parentes fortè fugientes, dum trepidi minus conſulunt, ſub nutricis alimento paruulam filiam reliquerunt, relictam nutrix detulit ad magiſtratus. Illic ei apud idolum, quo populus confluebat, quod carnem necdum poſſet edere per ætatem, panem mero mixtum, quod tamen & ipſum de immolatione pereuntium ſupererat, tradiderunt. Recepit filiam poſtmodum mater: ſed facinus puella commiſſum tam loqui & indicare non potuit, quàm nec intelligere prius potuit, nec

arcere

arcere. Ignoratione igitur obreptum est, vt sacrificantibus nobis eam secum mater inferret. Sed enim puella mixta cum sanctis, precis nostræ & orationis impatiens, nunc ploratu concuti, nunc mentis æstu fluctuabunda iactari, velut tortore cogente: quibus poterat indicijs conscientiam facti in simplicibus adhuc annis rudis anima fatebatur. Vbi verò solemnibus adimpletis, calicem diaconus offerre præsentibus cœpit, & accipientibus cæteris locus eius aduenit, faciem suam paruula instinctu diuinæ maiestatis auertere: Os labiis obturantibus premere, calicem recusare. Perstitit tamen diaconus, & reluctanti licet de sacramẽto calicis infudit. Tunc sequitur singultus & vomitus. In corpore atq; ore violato Eucharistia permanere non potuit. Sanctificatus in domini sanguinẽ potus de pollutis visceribus erupit: tanta est potestas Domini, tanta maiestas. Secreta tenebrarum sub eius luce detecta sunt, sacerdotem Dei nec occulta crimina fefellerunt. Hoc circa infantem, quæ ad loquendum alienum circa se crimen necdum habuit ætatem. At verò ea, quæ ætate prouecta, & in annis adultioribus constituta, sacrificantibus latenter obrepsit, non cibum, sed gladium sibi sumens, & velut quædam venena lethalia intra fauces & pectus admittens angi & anima exæstuante concludi postmodum cœpit. Et pressuram non iam persecutionis, sed delicti

sui

sui passa, palpitans & tremens concidit. Im-
punitum diu non fuit, nec occultum dissimu-
latæ conscientiæ crimen, quę fefellerat homi-
nem, Deum sensit vltorem. Et cùm quædam
arcam suam, in qua Domini sanctum fuit, ma-
nibus indignis tentasset aperire, igne inde su-
gente deterrita est, ne auderet attingere. E
cùm alius, qui & ipse maculatus, sacrificio
sacerdote celebrato partem cum cæteris ausu
est latenter accipere, sanctũ Dei edere, & con-
trectare non potuit, cinerem ferre se aperti
manibus inuenit, documẽto vnius ostensum
est, Dominum recedere, cùm negatur: nec im-
merentibus ad salutem prodesse quod sum-
tur, quando gratia salutaris in cinerem sanc-
tate fugiente mutetur. Quàm multi quotid
immundis spiritibus adimplentur, quàm mu
ti vsque ad insaniam mentis excordes demo
tiæ furore quatiuntur? Nec necesse est ire pe
exitus singulorum, cùm per orbis multifor
mes ruinas tam delictorum pœna sit varia
quàm delinquentium multitudo numerosa
Vnusquisque consideret, non quid alius pa
sus sit, sed quid pati & ipse mereatur. No
euasisse se credat, si eum interim pœna disti
lerit, cùm timere plus debeat, quem sibi DE
iudicis censura seruauit: nec sibi, quò minu
agant pœnitentiã, blandiantur, qui etsi nefas
dis sacrificiis manus non contaminauerunt
libellis tamen conscientiam polluerunt.

Ex vita S. Malachiæ per D. Bernardum conscripta, de Clerico quodam, qui nolens agnoscere veritatem corporis Christi in S. Eucharistia, vindicta tandem diuina, iuxta imprecationem S. Malachiæ correptus, agnouit errorem, Ecclesiæque reconciliatus Catholicæ moritur.

CAP. XVI.

FVit quidam clericus in Lesmor, probabilis, vt fertur vitæ, sed fidei non ita. Is sciolus in oculis suis, præsumpsit dicere, in Eucharistia esse tantummodò Sacramentum, & non rem sacramenti, id est, solam sanctificationem, & non corporis veritatem. Super quo à Malachia secretò, & sæpè conuentus, sed incassum vocatus ad medium est; Seorsum tamen à laicis, vt si fieri posset, sanaretur, & non confunderetur. Itaque in conuentu clericorum data facultas homini est pro sua sententia respondendi. Cumque totis ingenij viribus, quo non mediocriter callebat, asserere & defendere conaretur errorem, Malachia contra disputante & conuincente, iudicio omnium superatus, de conuentu confusus quidem exiit, sed non correctus. Dicebat autem se non ratione victum, sed Episcopi pressum authoritate: (*vt etiam hodiè hæretici veritate pressi, suos errores palliare conãtur*) Et tu (inquit) ô Malachia sine causa me hodie confudisti, aduersus profectò veritatem locutus, & contra tuam ipsius conscientiam. Mœstus

ſtus Malachias pro homine ſic indurato, ſe
magis fidei dolens iniuriam, timens pericu
lum, Eccleſiam conuocat, errantem public
arguit, publicè monet, vt reſipiſcat. Suaden
tibus hoc ipſum Epiſcopis, & vniuerſo cler
cùm non acquieſceret, contumaci anathem
dicunt, hæreticum proteſtantes. Nec ſic cu
gilans, Omnes, inquit, fauetis homini pon
us, quàm veritati. Ego perſonam non acc
pio, vt deſeram veritatem. Ad hoc verbu
ſubſtomachans ſanctus: Dominus, inqui
fateri te veritatem faciat, vel ex neceſſitat
Quo reſpondente, Amen, ſoluitur conuentu
Tali ille inuſtus cauterio, fugam meditatu
infamis atque inhonorus fore non ſuſtinen
Et continuò ſua tollens exibat, cum ecce ſub
ta correptus infirmitate, ſiſtit gradum, vi
buſque deficiens, eodem loco iactat, ſe ſuſp
ſolum anhelus & feſſus. Fortè incidens in
loci vagabundus inſanus, offendit homine
quidnam ibi agat, percõtatur. Reſpondet gr
ui ſe infirmitate teneri, & neque procede
neque redire valentem. Et ille infirmitas ip
haud alia, inquit, quàm ipſa mors eſt. Ho
autem non dixit à ſemetipſo: ſed pulchrè d
minus per inſanum corripuit eum, qui ſan
acquieſcere noluit conſiliis ſenſatorum.
addit, Reuertere domum: ego te iuuabo. D
nique ipſo duce, reuertitur in ciuitatem: red
ad cor, & ad miſericordiam Domini. Eade
ho

hora accitur Episcopus, agnoscitur veritas: abiicitur error, confessus reatum, absoluitur, petit viaticum, datur reconciliatio, & vno penè momento perfidia ore abdicatur, & morte diluitur. Ita mirantibus cunctis, sub omni celeritate completus est sermo Malachiæ & scripturæ pariter dicentis, Quia vexatio dat intellectum auditui.

Ex libro 2. cap. 41. vitæ D. Gregorij Magni à Ioanne Diacono anno Domini 872. conscriptæ, quæ habetur in Laurentio Surio 12. Martij, de Eucharistia ob matronæ cuiusdam incredulitatem, in carnem mutata, rursusq; per orationes S. Gregorij in panem conuersa.

CAP. XVII.

MAtrona quædam B. Gregorio per stationes publicas Missarum solemnia celebrãti, solitas oblationes obtulerat. Cui post mysteria trãditurus cùm diceret: Corpus Domini nostri Iesu Christi conseruet animam tuam: lasciua subrisit. Ille continuò dexteram ab eius ore conuertens, partem illam dominici corporis super altare deposuit. Expletis verò Missarum solemniis, Matronam coram populo inquisiuit, quamobrem corpus dominicum cum sumptura ridere præsumpserit. At illa diu mussitans, tandem prorupit: Quia panem, inquiens, quem propriis manibus me fecisse cognoueram, tu corpus dominicum perhibebas. Tunc Gregorius præ incredulitate

te mulieris cum tota plebe se in orationē pr
strauit. Et post paululum surgens, particular
panis, quam super altare posuerat, carnem f
ctam reperit. Quam coram cunctis incredul
Matronæ demonstrans, ad credulitatis gr
tiam tam illam reuocare potuit, quàm totu
populum confirmare curauit. Rursus itaq
in orationem cum eisdem prostratus, carn
frustum in panis primordia reformauit.

*De quodam Sacerdote, qui dubitans sub cōsecratio
de conuersione substantiæ, ex hostia sanctissim
quam manibus tenebat, viuus sanguis manare
pit, Ex Platina in vita Vrbani IIII. PP.*

CAP. XVIII.

VRbanus Papa IIII. cùm esset Hieroso
mitanus Patriarcha: Viterbij, vbi tu
curia Romana erat, à Cardinalibus num
IX. inter se discordantibus, extra eorum C
legium iiij. Kalend. Septemb. Anno Domi
M CC. LXI. Romanus Pontifex renuncia
sedit annos iij. mensem vnum, & dies iiij. f
veterem & nobilissimam Tusciæ vrbem acc
dēs, loci adspectu, & securitate delectatus (
enim in summo saxo posita, & ad expugna
dum difficillima) diu in ea cum curia Rom
na permansit. Nam Manfredi Siciliæ Reg
Romanæ Ecclesiæ hostis potentia & vi sanc
sedes tunc præcipuè vexabatur, à ciuibus V
benetanis honorificentissimè susceptus, M
naldenses & Philippenses primarios, vrbis

ues, bello ciuili inter se laborantes, in concordiam redegit, & dum vixit eam conseruauit vrbem sibi & Romanę Ecclesiæ fidelissimam, variis ædificiis, tũ publicis, tum priuatis, multis etiã priuilegiis exornauit Rempublicam, in ea postremo vrbe; Anno Domini M.CC. LXIIII. sacratissimi corporis Christi solemnitas quinta feria post octauam Pentecostes ab eodem Pontifice perpetuis temporibus, cum solemni supplicatione, quæ etiam nunc celebratur, instituta est, cum eius solemnitatis officium S. Thomas Aquinas, qui eo tempore publicè Theologiam in ea ciuitate profitebatur, composuisset, id verò factum fuit propter miraculum, quod hoc tempore Vulsmiis in diœcesi & ditione Vrbenetana, in Ecclesia S. Christinæ accidit. Nam dum sacrificus quispiam sacra Missarum solemnia celebraret, Sacramento iam confecto, de panis & vinit ranssubstantiatione & Christi corpore dubitauit, vnde statim (dictu & auditu mirum) ex sanctissima qu amin manibus tenebat, hostia, viuus sanguis manare cœpit, & totã Mappam, quam corporale, vocãt, tinxit. Quo miraculo attonitus Põtifex Vrbanus IIII. Corporale primum ad se ab Episcopo loci cum processione, vrbem veterẽ transferri voluit, & illud solemnitate instituta in Ecclesia Vrbenetana recondidit. Quæ omnia ex eiusdem Põtificis Bulla, quæ adhuc exstat, intelligũtur, quanquam nõ

me

me lateat, quosdam esse, qui, nescio quid
quadam muliere sancta recluſa, nomine Eu
fabulentur: quorum sententiam nihil moro
cum quod supra dixi, vulgarissimum sit,
cuius postea memoriam, ciues Vrbenetan
tunc nobiles, ditissimi & potentes, nobilis
mum templum Deo, & beatæ virgini Mariæ
fundamentis construere cœperunt, tanta m
le, apparatu, & impensarum magnitudine c
lebre, vt nullum in toto terrarum orbe tunc
potuerit comparari. Cæterum hoc non, n
XXV. anno post, Christi verò M. CC.XC.
ctum fuit, Nicolao IIII. Pōtifice Maximo,
eodem anno xiij. die Nouembris, primum
pidem in maximi & nobilissimi tēpli fund
mentis, Cardinalibus cum omni curia Rom
na, multis peregrinis, Prælatis, Episcopo ci
tatis Clero, Magistratibus, nobilibus & u
uerso populo Vrbenetano astātibus, post ce
bres supplicationes habitas solemniter posu
maximasque singulis annis, ipso die Eccle
illam visitantibus indulgentias largitus est,
aliis postea Pontificibus cōfirmatas & auct
in quo celeberrimo templo postea sanctu
Corporale collocatum est altari, & tabernac
lo ad id conseruandum elegantissimè fabre
ctis, quod singulis annis in die corporis Ch
sti in celebri supplicatione deuotissimè circ
fertur, finitimis omnibus populis eò illa
ad id videndum confluentibus.

Ex vita B. Anselmi Archiepiscopi Cantuarien sis per Edinerum Angelum eius cõnictorem conscripta, habetur in Tomis Laurentij Surij Mense Aprili de quodam infirmo, qui audito sacrificio Missæ, per D. Anselmum peracto, à diuturno languore sanatus est.

CAP. XIX.

VNus ex principibus terræ illius, diuturna languoris molestia vexatus fuerat. Hic agnito Anselmum in Ecclesia B. Stephani Missam ex more celebraturum festinauit illò, arbitrans sibi ad recuperandam sanitatem vtile fore, si Missa tanti viri ac benedictione meruisset potiri. Fateor, vidimus hominem suorum manibus innixum, Ecclesiam introeuntem, mortuo quàm viuenti similiorem; Sedit, & finita Missa, egressus est. Nobis verò nec quis, vel vnde, aut cur aduenerit, scientibus atque curantibus, idem vir, euolutis paucis diebus, ad patrem venit: flexis genibus ei pro adepta sanitate gratias agens. Ad quod cùm obstupesceret, indicauit ordinem gestæ rei, confirmans quod ab ea hora, qua se Missæ illius præsentauit, omni doloris vexatione depulsa, sanitati restitutus sit. At ille nihil ad se hoc pertinere, sed ipsius fidei ac meritis beati martyris, ad quem diuertit, asscribendum asserens, quæ saluti animæ illius competerent, eum instruxit, & familiarem sibi effectum,

corro-

correctiori vitæ, vt post multorum testimonio comperimus, reddidit.

Ex vita S. Godefridi Episcopi Ambianensis, quæ habetur in Tomo Laurentij Surij 8. Nouembris, quodam, qui prohibente Episcopo ausus fuit S. Eucharistiam percipere, ac de diuina eius vltione. Stat libr. 3. cap. 12. vitæ S. Godefridi.

CAP. XX.

ADuentante Quadragesimæ sacrosanc ieiunio plebs frequens aduenit in æde B. Firmini Episcopi & Martyris eo die, quo neres ex patrum pia traditione, quæ hactē obseruatur, fidelium capitibus imponun Adfuit etiam beatus Godefridus more nudis pedibus, & cilicio indutus: inter ca sanctæ exhortationis verba omnibus in dixit esum carnium, donec dominicæ re rectionis solemnitas adesset. Sed id multi da aure accepêre. Nam proximo die dom eo carnibus abstinere noluerunt, dicente piscopum de suo corde fingere dura, proh inaudita: se assueta nec velle, nec posse re quere: par esse nō solū vti cibis, sed etiā ab & suauibus ætatem ducere oblectamen Non id latuit Episcopum, sed tempus spectauit, quo posset, opportunè mulctā ir gare. Ipso igitur Cœnę Dominicę die pop ad memorati martyris basilicā ad impetr dam peccatorum veniam cōfluente, cò ve sacerdotalibus vestimentis indutus habet

more concionem, inter alia commemorat Adami inobedientiam, quod dum ab esu pomi sibi temperare non vult, vniuersum genus humanum damnationi obnoxium reddiderit, & in multas coniecerit calamitates. Tum pergit exprobrare illis, quod nihil eius exemplo absterriti, noluerint obtēperare ipsi, imò Christo per ipsum prohibenti, ne carnes ederent. An ignoratis, inquit, in Euangelio dixisse Dominum de me meiq; similibus: (*Luc.* 10.) Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit? Annunciaui ego vobis Christi voluntatem & iustitiam: vos me finxisse friuola dicere non formidastis. Ergo vestra hac rebellione incidistis in pœnas contemptorum, & cum Adamo rei estis inobediētiæ. Certè meritas hodiè luetis pœnas. Hæc Episcopo dicente, certatim omnes se humi prosternunt, pugnis pectora verberant, palàm fatētur culpam suam. Cum multis lachrymis petunt à Deo veniam, eamque per Episcopum impetrare admodum submisse contendunt. Ille verò ait ad eos: Dignos pœnitentiæ fructus facite, & Christum propitium vobis reddere conemini. Interim tam impuræ transgressionis hæc mulcta esto, vt à sacrosancta Eucharistia vsq; ad secundam Paschatis feriam abstineatis, vt quod improba admisit temeritas, pia quandoque possit confessio abolere. Abeunt igitur cum multo rubore, & mœrore, atque inter se

quiritantur, quod pro momentanea delect
tione tam ſolemni die communione priu
tur. Porrò Epiſcopus paſtorali ſeueritate vi
presbyteris omnibus præcepit, ne quem ex
qui carnes comediſſent, ad Euchariſtiam
mendam admitterent. Volebat enim ea rat
ne eorum inſolentiam reprimere & coerce
ne ſimilia quandoque attentarent. Sed e
ipſo Dominicæ reſurrectionis ſacro die fi
libus ad percipiendam Euchariſtiam accede
tibus, quidam ex mundi huius ſapientibus,
potius inſipientibus, cùm ſe reum ſcireti
quam diximus, tranſgreſſionis, nec tamen
ſtinere vellet à ſacra communione, m
brem habitum induit, ſexumque fœmine
adeò mentitur, vt non aliud quàm fœm
videretur. Vult hominum oculos fallere,
omnia videntis, Dei oculos fallere non
teſt. Vt pòſt aliis inſultare queat, quod
ſcopo obtemperantes, in tanta hominum
quentia ſe paſſi ſint, tanquam Ethnicos ar
à communione: accedit ad altare, non
dicans corpus Domini, nec metuens Apo
li ſententiam, (1. *Cor.* 11.) eum qui indigne
lud manducet, iudicium ſibi manducare.
id tempus in Eccleſia, in qua iſthoc acci
quæque in Beati Remigij honorem conſ
ęta eſt, vir reuerendiſſimus Fulco ſacerdo
fungebatur. Is hominem non agnoſcens,
mittit eum ad altare, porrigit ei Euchariſtia

sed ille diuina eum persequente vindicta, corruit: acerrimis viscerum doloribus cruciatur, spumasque cruentas ab ore eiiciens, quod indignus sumpserat, cum multo sanguine, cunctis cernentibus, euomit. Accurrunt omnes, dolēt vicem eius, (necdum enim aliud, quàm fœminam credebant.) Fulco Sacerdos propè exanimis aduolat, scisciatur vnde venerit, quę sit, qua causa tam horrendam patiatur calamitatem. Non enim frustrà id esse. Ille tandem collectis nonnihil viribus, fœmineo abiecto habitu declarat quis sit, Nec enim dolor sinebat eum diutius dissimulare. Tum verò ait ad eum venerabilis presbyter Fulco: Qua tu mente aut fronte ausus es tam inauditum designare facinus, vt sexu ementito, contra egregij Præsules Godefridi præceptum, tremendis te ingerere sacramentis non dubitares? Non tu æternos gehennæ cruciatus, & flammas inextinguibiles formidare debuisti? His atque aliis à sacerdote dictis ille miser summo pudore affectus? Heu me infelicem, ait, qui diu instar equi & muli per illicita diffluens, quidquid animo collibitum esset, impudenter admisi. Vnde tandem id consecutum est, quod Salomon ait: (*Prouerb.* 18.) Impius cùm in profundum venerit peccatorum, contemnit. Itaque erecta ceruice spreta antistitis salutari prohibitione huc accessi. Sed tandem vexatione dante intellectum auditui, re ipsa iam comperi facienda

cienda esse, quæ iubet Episcopus. Christus enim per eum locutus est. Hæc vt audiuit populus circumstans, valde horruit infandum scelus, laudauit Christi iudicia abdita in lucem proferentis, Godefridum Episcopum mirè extulit, exactius deinde iussa eius secturum affirmauit. Hæc quidem dicta sint ad terrorem eorum, qui spiritualiū patrum iussa contemnere non verentur.

Ex vita S. Guduuali Archiepiscopi & Confessoris ante annos 500. conscripta, quæ habetur apud Laurentium Surium Tom 3. 6. Iulij, quomodo S. Guduualus assiduè sacrificium Missæ obtulerit, & sacrificanti, Angeli apparuerint.

CAP. XXI.

SOlebat S. Guduualus Missas assiduè celebrare. Quanta autem puritate se tanto ministerio præpararet, diuinitus reuelatum est. Ieiuniis, vigiliis, precibus præmissis, cùm sacro altari virginitatis byssо & charitatis purpura adstaret indutus, atque ad cælestia suspensus, cæli aperti sunt, & visio mirabilis ei exhibita est. Descenduntad eum sancti Angeli, adstant consolationis gratia sacrificanti, tremendis interfunt mysteriis, vnà cum illo laudes deo promunt Deo, cum ingenti reuerentia. Ille seu splendida lucis columna stat sancta sanctorum tractans, agnum Dei immolans, iungiuntur cælestia terrenis, terrena cælestibus, mortalibus immortales: pro tanta gratia, di-

minu

uinitus mortalibus collata, immortales gratulantur.

Niceph. Calistus Ecclesiast. histor. lib. 17. cap. 25. de puero Iudæo, qui cum reliquias Eucharistiæ percepisset, mirificè in igneo & candenti furno saluus conseruatus est.

CAP. XXII.

ANthimo Episcopali throno in vrbe Imperiali deiecto, & Mena pro ipso ab Agathone Papa electo, atque consecrato, miraculum quoddam Constantinopoli, dignũ quod memoretur, accidit. Consuetudo à multo tempore Imperanti vrbi fuit, vt cùm plusculum de partibus immaculati diuinique corporis Domini, & Dei & seruatoris nostri IESV Christi reliquum esset, sacerdotes pueros incorruptos, ex eis qui ad pręceptores in ludum literarium eunt, accerserent, qui ieiunij reliquias eas ederent. Quod quidem mihi quoq; sæpenumero, quum puer admodum essem, & maximè prima ætate in sacris ædibus versari studio haberem, contigit. Tale quiddam sub Mena quoque Patriarcha euenit. Cum pueris ad id delectis, puer quoque viri religione Iudæi, vitro conficiendo, vitam tolerantis aggregatus est. Puer is, vbi diutius vltra solitam horam moratus, domum venit, & causam tardioris reditus parentibus diligentius eum inquirentibus, quod scilicet cum aliis pueris in æde sacra diuinas partes edisset, renunciauit.

Pater re noua audita, furore percitus, forna
vbi vitrum conformabat, succendit, & pu
rum arreptum, in eum prunis flamma fuſſ
cata candentem coniecit, ob factum tale in
tus: quamuis filius ſciens nihil admiſiſſet. P
rò mater vbi puerum diutius non compar
tem quæſiuiſſet, & non inueniſſet, vrbem
mnem circumiit, perquam acerbè plorans a
que lugens: & die tertio ad officinam ma
conſiſtens, ingenti planctu ſeipſam lania
prolixiusq; ingemiſcens, filium vocauit. A
ille materna voce agnita, reſponſum è fu
reddidit. Tum mater oſtio furni fracto, cu
miraculo maximo, in mediis prunis puer
ſtantem vidit, ita prorſus incolumem, v
capillum quidem flamma læſerit. Et vbi
ſam incolumitatis quæſiuit, mulierem qu
dam illuſtrem, purpurea amictam ſtola, ſ
quentius ad eum veniſſe, aquam ſibi infu
ſe, & flammam ea appropinquantem exti
xiſſe, Cibum etiam cùm eſuriiſſet præbui
dixit. Hæc poſtquàm Iuſtinianus cogno
puerum cum matre diuino regenerationis
uacro adhibuit, Deoq; dicauit. Patrem aut
qui Chriſtianorum ſacra ſuſcipere non ſu
nuit, veluti parricidam, in ficum arborem
inde atque in crucem egit.

*Optatus Mileuitanus Epiſcopus lib. 2. contra Don
ſtas, de S. Euchariſtia à Donatiſtarum Epiſc
canibus proiecta, & quomodo canes diuina*

ne in rabiē acti, eosdem dominos suos laniauerunt: & de ampulla Chrismatis è fenestra proiecta, quæ ne frangeretur, angelica manu susceptа est.

CAP. XXIII.

INter alia nefanda Donatistarum flagitia, de subuersis altaribus, de stupratis castimonialibus, Eucharistiæ contumelia, &c. narrat D. Optatus Episcopus Mileuitanus lib. 2. de schismate Donatistarum, Vrbanum Formensem, & Felicem Idicrensem Donatistarum Episcopos sacrum Chrisma impiè violasse in Mauritania: Et quod vobis, inquit, leue videtur, facinus immane cōmissum est, vt omnia sacrosancta supra memorati vestri Episcopi violarent. Iusserunt Eucharistiam canibus fundi, non sine signo diuini iudicij. Nam ijdē canes accensi rabie, ipsos dominos suos quasi latrones sancti corporis reos, dente vindice, tanquam ignotos & inimicos laniauerunt. Ampullam quoque chrismatis per fenestram vt frangerent, iactauerunt, & cum casu adiuuerat abiectio, nō defuit manus angelica, quæ ampullam spiritali subuectione deduceret, proiecta casum sentire non potuit: Deo muniente illæsa inter saxa consedit.

Rupertus Tuitiensis Abbas, in libro de incendio oppidi Tuitiensis cap. 3. de sacro Corporali (cui in tremendis imperiis imponitur corpus Dominicum) flammis obiecto, in quod ignis vim suam exercere non potuit.

CAP. XXIIII.

DVM adhuc primas conceſſas ſibi præ
partes feſtiuus ignis voraret, vlterius li
guam prætendens cunctos luce maligna te
reret, quidam de fratribus raptum è ſacrar
ferens Corporale Dominicum longo haſti
ſupernè illigatum flammis obuius ſtetit, ſpe
rans quod tam ſacræ ſupellectili ceſſurus fore
ignis, omnisque poteſtas inimici: Cumque
li modo non cederet ignis, ille perſiſtens fid
non ficta & temeritate nō improbanda, ipſum
haſtile cum corporali mediis flammis fortit
intruſit, aliquandiu agitans quaſi ſæuienten
confoderet ignem, donec vſque ad ipſum
prorupit flamma rebellis, eumque penè affla
uit. Tunc demum abſiſtens, & haſtile quod te
nebat partim ambuſtum, Corporale autem il
leſum, mirum dictu, & incontaminatum ig
bus abſtrahens, quantocius abſoluit, & con
uolutum flammis, quò potuit altius iecit,
optans & ſperans, quod ex immiſſione eiu
Domino volente opprimeretur, & deficeret
quaſi ſtrangulatus ignis. At ille videlicet ma
gnus, & à Deo permiſſus ignis miro modo
Corporale integrum occulta & incognita vi
de medio ſui reiecit, & longius repulit in eam
villæ partem, quæ ſibi conceſſa non fuerat, &
vbi, ſicut manifeſtum eſt, nociturus erat.
Quem non delectet tantùm vidiſſe vel videre
miraculum? Denique Corporale iam dictum

ſic

sic integrum & illæsum relatum est, vt tamen signum habeat non indecorum, videlicet lineam subrufam, cùm sit ipsum, vt prius erat, totum candidum. Hoc nimirum melius placet, quàm si nulla penitus incendij nota inesset, quia clarius ex hoc memoriale est, & inter omnem eiusmodi sacram supellectilem agnosci debet.

Rupertus Tuitiensis eodem libro cap. 4. de miraculosa Monasterij Tuitiensis ab eodem incendio protectione.

CAP. XXV.

CVM solutis habenis totum, vt iam supra dictum est, castellum intus & exterius possideret incendium, me procul sedente inter intactas ab igne domos, ita tamen vt spectare possem illud triste spectaculum, scilicet vndantia cacumina flammarum, stetit in editiore tecto, qui diceret, ardere ipsam sancti Vrbani basilicam, videlicet sitam ante valuas monasterij parochianam Ecclesiam. Actum putaui, & de liberatione ipsius monasterij penè desperaui, nisi quod in memetipso canebat spiritus meus, In ira misericordię memor eris. (*Abac.* 3) Deinde post moram non modicam cœpit illud quoque intra memetipsum canere, interior homo: Benedico te pater Domini mei Iesu Christi, quia per filium tuum ignis exstinctus est à latere meo. Et ita factum erat. Venerunt quippè continuo, qui dicerent de-

cidisse incendium, saluumq; & incolume r
liquisse cum claustro monasterium, tantu
autem conlaterales domos siue officinas o
nes cum arcis in fauillam & cineres esse re
ctas. Quis hæc sperare poterat? Quis nisi De
hoc facere potuisset, cuius auxilium multi
do populi vtriusque sexus ex vlteriore Rho
littore prospectans, suppliciter & deuotissi
inclamabat? Viderunt enim plerique illoru
& hoc publicè fatentur, quia viderunt viru
speciosissimum super monasterij culmen
uo latere siue cubitu innixum, & subleuatu
manu dextera impetum ignis abigentem, q
iam turrim campanariam introrsum co
puerat.

*Rupertus Tuitiensis eodem in libro cap. 4. & 5. q
modo corpus Christi vna cum pixide lignea, in q
asseruabatur, incendio circumquaque sæuiente, i
tactum permanserit.*

CAP. XXVI.

AVdito hoc bono nuncio reuertebar p
noctem tristem die reddito, & ecce Pa
chianus sacerdos Ecclesiæ, supra memora
nomine Stephanus diuulgabat, mihi ma
mè denarrare properant, dulce & iucundu
miraculum, signum valde bonum, magnu
que & euidens vigilātis circa nos diuinæ pr
piciationis indicium. Pixidem ligneam, & i
ea corpus Dominicum habuerat secus alta
de more repositum, in fenestra siue absida i
tro

trorsus in muro tegulis ligneis compacta cũ ostiolo & sera. Erant autem cùm iam dicta pixide & alia vascula ad sacrum ministeriũ pertinentia, videlicet alia pixis hostias continens non consecratas, ampulla quoque vinaria, & ipsa stannea, & vasculum thuris, & candelæ, & aliquid lini, quorum meminisse nos exigit causa tanti miraculi. Denique in illa fortitudine vehementis incendij, cùm non solùm ipsa basilica, verùm etiam totum castelli spacium quasi vnus esset caminus multò maior quàm ille Babylonius ignis, cuius flamma diffusa est supra fornacem quadraginta nouem cubitis, cum fragmenta quoque trabium ardẽtium decidentia, signa quoque metallica miro modo ardendo sponte concrepantia, & cõcrepando ardentia, de altitudine ardentis cãpanariæ turris excidissent non solùm fracta, verùm etiam penè liquefacta, & taliter prolapsa omni materia coangustatum intra muros basilicæ amplius sæuiret incendium, arsit simul & ipsa absida cum omnibus suprà dictis, quæ intus erant reposita, nimirum leuiter & citò pro magnitudine incendium sicut stipula, vel quasi exiguum fœni: sola autem pixis illa cum corpore Dominico incolumis & intacta permansit. Mox ergo vbi sacerdos iã dictus accessum habere potuit, dolẽs, vt fatebatur, quia cum turbaretur instante incendio, & aliqua exportaret, vel exportari faceret, obli-

tus fuerat tollere corpus Dominicũ, amou
quantotius congeriem lignorum, fauillarũ
ardentium, & introſpiciens, reperit hoc inſi
gne miraculum. Protinus excipiens, & cunct
videntibus qui aderant, illud fidei noſtræ ſa
cramentum demonſtrans atque diuulgans
venit ad me gaudens, & ſuam oblitus ne
gligentiam propter abundantiam lætitiæ, l
cèt non ſine triſtitiæ nebula, pro damn
quod acciderat. Nox enim quædam adhu
toto illo die erat in cordibus noſtris, & qua
ſi graui ſomno preſſi mentis noſtræ oculi nõ
dum valebant proſpicere ortum ſolis, id e
claritatem diuinæ præſentiæ fulgentem ca
ca nos, ſiue in medio noſtrum tribus mira
culis, iſto prægrandi & cæteris duobus
quæ ſuprà narraui. Sequens erat dies Do
minica, & ego circa horam ferè tertiam
perrexi, & multis ſequentibus vel præſen
tibus locum intuitus ſum, & opus virtutis
conſideraui admiratione dignum, cum qui
& illud accedebat ad gaudium, quod altare
conſiderabamus inuiolatum, cùm cohærentes
altari lapides magni, qui coram ſtrati iacebãt
fracti & in fruſta diuiſi eſſent magnis mole
bus fragmentorum, id eſt trabium ab incen
dio fractarum, & ardendo cadentium.

*Euſebius Cæſarienſ. Eccleſ. hiſt. lib. 6. cap. 34. de Se
rapione, qui non potuit mori niſi percepta Euchari
ſtia.*

CAP.

CAP. XXVII.

Dionysius ad Fabianam scribens, intexuit quandam historiam, dignam memoria, dicens, Serapionem quendam fuisse apud Alexandriam. Vnum ex his qui lapsi sunt, eundemque sæpè deprecatum, vt susciperetur, nec tamē impetrasse. Oppressum deinde hunc ægritudine, ita vt triduo iam sine voce prorsus iaceret: paululum verò quarta die respirantem, vocasse ad se filiam suam, & dixisse: Quousque me detinetis? Quæso vos, citò aliquis presbyterum roget, vt possim aliquando dimitti. Et cum hæc dixisset, rursum sine voce permansit. Abiit cursu puer ad presbyterum noctis tempore: infirmabatur presbyter, venire non potuit: tamen quia præceptum fuerat à me, vt lapsis in exitu nemo reconciliationis solatia denegaret, & maximè his, quos prius id rogasse constaret, parum Eucharistiæ puero, qui ad se venerat, dedit, quod infusum iussit seni præberi. Regrediente adhuc puero, antequàm regrederetur domum, rursum Serapion respiciens: Rediisti, inquit, fili? Et, licet presbyter venire non potuit, tu tamen imple, quod tibi præceptum est, vt possim discedere. Cumque esset completa solemnitas, velut catenis quibusdam, vinculisque diruptis, lætiorem iam spiritum reddit. Ex quo, inquit, constat certissimè, huius boni auxilio nullum debere fraudari.

*De puero quodam defuncto, cuius corpus terra co-
neri non potuit, antequam corpus Dominicum i
S. Gregorij adhiberetur, anno Domini 530. S. G
gorius lib. 2. Dialogorum cap. 4.*

CAP. XXVIII.

QVadam die, dum quidam eius Bened
puerulus monachus parentes suos, vl
quàm deberet, diligens, atque ad eorum hab
taculum tendens, sine benedictione de mon
sterio exiisset, eodem die, vt ad eos peruen
defunctus est, cumq; esset sepultus, die alter
proiectum foras corpus eius inuentũ est, qu
rursus sepulturæ tradere curauerunt. Sed
quenti die iterum proiectum exterius, atq
inhumatum, sicut prius inuenerunt, tunc co
citi ad Benedicti Patris vestigia currẽtes, cu
magno fletu petierunt, vt ei suam gratiã lar
ri dignaretur. Quibus vir Dei manu sua pro
nus cõmunionem Dominici corporis ded
dicens: Ite, atq; hoc Dominicum corpus sup
pectus eius cum magna reuerentia ponite, &
sic sepulturæ eum traditæ. Quod dum factu
fuisset, susceptum corpus eius terra tenuit, ne
vltra proiecit. Perpendis Petre apud Iesu
Christum Dominũ, cuius meriti iste vir fu
rit, vt eius corpus etiam terra proiecerit, q
Benedicti gratiam non haberet.

*D. Ambros. in oratione funebri 1. de obitu Satyri fra
tris sui. Satyrus Ambrosij frater Eucharistiã col
appensam habens, in naufragio incolumis seruatu*

CAP.

CAP. XXIX.

QVid igitur obseruantiam eius erga Dei cultum prædicem? Qui priusquam perfectioribus esset initiatus mysteriis, in naufragio constitutus, cùm ea, qua veheretur, nauis scopuloso illisa vado, & vrgentibus hinc inde fluctibus solueretur, non mortem metuens, sed ne vacuus mysterij exiret è vita, quos initiatos esse cognouerat, ab his diuinum illud fidelium sacramentum popoſcit: non vt curiosos oculos insereret arcanis, sed vt fidei suæ consequeretur auxilium. Etenim ligari fecit, in orario, & orarium inuoluit collo, atque ita se deiecit in mare, nō requirens de nauis compage resoluta tabulam, cui supernatans iuuaretur, quoniam fidei solius arma quæsierat. Itaque hic se tectum atq; munitum satis credens, alia auxilia non desiderauit. Simul fortitudinem eius spectare licet, qui fatiscente remigio non quasi naufragus tabulam sumpserit, sed quasi fortis ex seipso adminiculum suæ virtutis assumpserit. Nec deseruit spes, nec fefellit opinio. Denique primus seruatus ex vndis, & in portum terrenæ stationis euectus, præsulem suum, cui se crediderat recognouit, statimque vbi etiam cæteros seruulos suos, vel ipse liberauit, vel liberatos cōperit, negligens facultatem, nec amissā desiderans DEI Ecclesiam requisiuit, vt ageret gratias liberatus, & mysteria æterna cognosceret, pronuncians,

cians, nullum referendæ gratiæ maius officium.

Ex vitis sanctorum Patrum, contigit autem circa num Domini 392. & citatur à Ioanne Gerem consensu vniuersalis Ecclesiæ, de veritate cor ris Christi in Eucharistia, Centenario 4. De Eu ristia in puerulum mutata, itemque in carn sanguine cruentatam, propter quendam incredu

CAP. XXX.

DIxit Arsenias de quodam sene in Sc (*Lib. de prouidentia 2. contemplatione.*) q erat magnus in hac vita, simplex autem int de, & errabat, quia idiota erat, & dicebat no esse naturaliter corpus CHRISTI panem consecratum, quem sumimus, sed figura eius. (*Guitmundus libro tertio de Eucharistia.*) H audientes duos senes, illum dicere hunc s monem, & scientes, quia magna esset vi eius & conuersatio, cogitauerunt, quod i nocenter & simpliciter hoc diceret, venerun ad illum, & dicunt ei: Audiuimus, Abba, so monem cuiusdam infidelis, qui dicit: qu panis, quem in sacra communione sumim non est naturaliter corpus CHRISTI secun dum veritatem, sed figura eius. Senex autem respondit eis: Ego sum qui illud dixi: illi au tem rogabant eum, dicentes: Non sic cred Abba, sed sicut Ecclesia Catholica tradit. No autem credimus, quia panis ipse corpus Chri sti est, calix iste sanguis Christi, secundum ve

ritate
in prin
mauit
potest
uis de
dixit;
cundu
auten
hi sati
Depr
sterio
nobis
mon
Dom
dulus
am e
Chri
in ce
Dom
rium
um.
mad
Eccl
le sti
tum,
sunt
posit
lis ta
per a
nus,

ritatem, & non secundum figuram : sed sicut in principio puluerem de terra accipiens plasmauit hominem ad imaginem suam, & nemo potest dicere, quia non erat imago Dei, quamuis de terra & puluere sit: ita & panis, quem dixit, quia corpus meum est, credimus quia secundum veritatem corpus Christi est. Senex autem ait eis: Nisi re ipsa cognouero, non mihi satisfacit ratio vestra. Illi verò ei dixerunt. Deprecemur Deum hebdomada hac de mysterio hoc, & credimus, quia Deus reuelabit nobis. Senex autem cum gaudio suscepit sermonem istum: & deprecabatur Deum dicens: Domine, tu nosti, quia non ex malitia incredulus sum rei huius, sed quod per ignorantiam errem. Reuela ergo mihi Domine IESV Christe quod verum est. Sed & illi abeuntes in cellas suas rogabant & ipsi Deum, dicentes: Domine Iesu Christe, reuela seni isti mysterium hoc, vt credat, & non perdat laborem suum. Exaudiuit Dominus vtrosque, & hebdomada completa, venerunt dominico die in Ecclesiam, & sederunt ipsi tres soli super sedile stirpeum, quod in modum fascis erat ligatum, medius autem sedebat senex ille. Aperti sunt intellectuales eorum oculi, & quando positi sunt panes in altari, videbatur tribus illis tantummodo tanquam puerulus iacens super altare, & cùm extendisset presbyter manus, vt frangeret panem, descendit angelus de

cælo,

cælo, habens cultrum in manu,& sacrifi
puerulum illum, sanguinem verò eius
piebat calice. Cùm autem frangeret presb
in parua frusta panem, etiam angelus in
bat membra illius pueri in modicas pa
Cùm verò accessisset senex vt acciperet
ctam communionem, data est ipsi soli,
sanguine cruentata. Quod cùm vidisset, p
muit, & clamauit, dicens: Credo Dom
quia panis, qui in altari ponitur, corpus
est: & calix sanguis tuus est. Et statim
est illa caro in manu eius panis secundum
sterium, & ore sumpsit illum agentes gr
Deo. Dixerunt autem ei senes illi, D
nouit humanam naturam, quod non po
vesci carnibus humanis, & propterea
formauit corpus suum in panem, & sang
nem in vinum.

D. Ioannes Chrysostomus lib. 6 de Sacerdotio. *modo tempore sacrificij Missæ locus alia*
nus Angelorum choris plenus sit, atque
modi angelorum multitudinem à quodam
ctam esse.

CAP. XXXI.

CVM autem (Sacerdos) Spiritum sa
inuocauerit, sacrificiumq; horrore
uerentia plenissimum perfecerit, commun
mnium Domino manibus assiduè pertra
to, quæro ex te, quoto illum in ordine co
cabimus? quantam autem ab eo integritat
ca

exigemus? quantam religionem? considera enim quales manus illa administrantes esse oporteat: qualem linguam, quæ verba illa effundat: qua denique re non puriorem sanctioremq; esse conueniat animam, quæ tantum illum, tanquam dignum spiritum receperit. Per id tempus & angeli sacerdoti assident, & cælestium potestatem vniuersus ordo clamores excitat, & locus altari vicinus in illius honorem, qui immolatur, angelorum choris plenus est. Id quod credere abundè licet, vel ex tanto sacrificio, quod tum peragitur. Ego verò & cõmemorantem olim quendam audiui, cùm diceret senem quendam, virum admirabilem, ac cui reuelationum mysteria multa fuissent diuinitus detecta, sibi narrasse, se tali olim visione dignum habitum à Deo esse, ac per illud quidem tempus derepentè angelorum multitudinem conspexisse (quatenus adspectus humanus ferre poterat) fulgentibus vestibus indutorum altare ipsum circundantium: denique sic capite inclinatorum, vt si qui milites præsente rege stantes videat.

D. Ioannes Chrysost. lib. 6. de Sacerdotio, qui ex hac vita emigraturi pura conscientia Eucharistiã participant, ab angelis deducuntur, propter reuerentiam tanti sacramenti.

CAP. XXXII.

ALius quidam mihi narrauit, non ille quidem ab alio edoctus, sed dignus habitus qui

qui id & vidiſſet ipſe, & audiiſſet, quod qu
hac vita emigraturi ſunt, ſi myſteriorum
iuſmodi cum pura ac munda conſcientia
rint participes, ſpiritum efflaturi ab angel
lorum animas ſatellitum more ſtipanti
propter aſſumptum illud ſacrum, hinc re
in cælum abducuntur.

*Ex Hermio Sozomeno lib. 8. Eccleſiaſticæ Hiſt
cap. 5. contigit autem circa annum Domini 42
muliere, quæ in ſumenda Euchariſtia virum ſa
re volens, panem vulgarem loco Euchariſtiæ
compoſito ſumens, eundem in lapidem conuer
perſenſit.*

CAP. XXXIII.

VIR quidam è Macedoniana hæreſi v
rem eiuſdē opinionis habebat. Hic c
Ioannem Chryſoſtomum, quomodo de D
ſentiendum eſſet docentem audiſſet, dog
illius laudabat, & vxorem quoque vt ſecu
ſentiret, hortabatur. Cùm verò illa magis no
bilium mulierum ſermonibus, quàm illi
conſuetudini obtemperaret, & poſt freque
tes admonitiones vir illius nihil effeciſſet: N
ſi, inquit, in diuinis conſors fueris, neque
vitæ communione poſt hac eris. Mulier ha
audito, & conſenſum pollicita, rem eam f
mulæ cuidam communicat, quam ſibi fidat
eſſe iudicabat, illiusque opera ad fallendu
virum vtitur. Circa tempus autem myſterio
rum (ſciunt initiati quid ſit, quod dico) illa
quo

quod accepit continens, quasi oratura procumbit: famula adstans clanculum, illi dat panem, quem secum in manu attulerat. Hic cum dentibus admoueretur, in lapidem cõgelascit. Mulier perterrefacta metuës, ne quid sibi mali propter eam rem, quę diuinitus acciderat, contingeret ad Episcopum cursu contendit, ac seipsam prodens lapidem ostendit, adhuc morsi vestigia habentem, & materiam incognitam, colorem̃que admirabilem ostendentem, simulque veniam cum lachrymis petens, viro suo consensuram se pollicetur. Quod si hoc cuipiam incredibile videtur, lapis ille testis est, qui etiamnum inter clinodia Ecclesiæ Cõstantinopolitanæ asseruatur.

Ex vita S. Euthymij Abbatis authore Cyrillo Eremita, quæ habetur in Tomo Surij 20. Ianuarij. Contigit autem ante annum Domini 503. S. Euthymium sacrificantẽ lux immensa complectitur, cum adstante sibi Domitiano, & quomodo Euthymius angelos secum sacrificio ministrantes viderit.

CAP. XXXIIII.

EX hominibus quidem excessit Theodosius, à Ruba verò ad Laurã redit magnus Euthymius, & aliquando quidem vno sabbatorum, ille quidem Deo ministrabat, & ei incruẽtum obtulit sacrificium. Domitianus autem adstabat ad dexteram cum mystico illo venti labro, cùm iam esset ter sancti glorificatio, Terebonque Saracenus, & Chrysippi frater

frater Gabrielius, alter quidem prope, a
verò ſtans intra aram, ô magnam Chriſte
am in Euthymium gratiam, vident ignem
luti in quodam diffuſum linteo deſuper de
dentem, quin etiam ipſum Euthymium &
eo Domitianum intus complexum ſic cito
ſos permanſiſſe ab initio, ter ſancti vſque
completum miniſterium. Terebon aut
metu correptus & exterritus ab ara receſſit
non amplius audacter & temerè ingreſſus
adita, ſed in templi conſtitit veſtibulo, c
magna in ſynaxim reuerentia, vt mihi pos
narrauit Cyriacus anachoreta, qui hæc au
rat à Terebone & Gabrielio, qui viderant,
iunt verò eum quoque aliquando dixiſſe
buſdam fratribus, qui cum eo ſeorſum ve
bantur, quòd ſæpè videret terribilem ange
rum viſionem vnà ſecum Deo miniſtrante
& ſacra contrectantem, & quod in Domi
corporis ſumptione aliquos quidem, e
qui accedebant, videret illuminari: aliq
autem veluti obſcurari, & morte affici, q
cunque ſcilicet erant indigni ea luce.

D. Gregorius Magnus lib. 3. Dialogorum cap. 3. M
petus Pontifex Romanus mutum & claudum
actis Miſſarum ſolemnijs, à terra erigit, eide
poſt porrectum corpus Dominicum, vſum lin
reſtituit.

G

CAP. XXXV.

POST non multum temporis exigente causa Gothorum, vir quoque beatissimus Agapetus huius sanctæ Romanæ Ecclesiæ Pontifex: cui Deo dispensante deseruio, ad Iustinianum principem accessit. Cui adhuc proficienti quadam die in Græciarum iam partibus, curandus oblatus est mutus & claudus; qui neque vlla verba edere, neque ex terra vnquam surgere valebat. Cumque hunc propinqui eius flētes obtulissent: vir Domini sollicitè requisiuit, an curationis illius haberent fidem. Cui dum in virtute Dei ex authoritate Petri fixam salutis illius spem habere se dicerent; protinus vir orationi incubuit, & Missarum solemnia exorsus, sacrificium in conspectu Dei omnipotentis immolauit. Quo peracto ab altari exiens, claudi manum tenuit, atque assistente & aspiciente populo, eum mox à terra in propriis gressibus erexit. Cumque ei Dominicū corpus in os mitteret: illa diu muta ad loquendum lingua soluta est. Mirati omnes, flere præ gaudio cœperunt: eorumque mentes illicò metus & reuerentia inuasit.

De patre S. Gregorij Nazianzeni, qui in die S. Paschæ ab incurabili morbo, SS. Eucharistiæ sumptione liberatus, circa annum Domini 370. vt refert ipse in oratione de funere patris.

CAP. XXXVI.

HVnc igitur virtute tali præditum, ita in Episco-

Episcopatus munere versatum, atque eiusd
di gloriam apud omnes adeptum, quid
rum, signis quoque, quibus Deus pietat
confirmat, dignum habitum fuisse? Hos
porrò miraculorum, quæ in eo patrata
hoc vnum est. Morbo laborabat, ac malè
cto erat corpore. Quid autem mirandu
pij quoque viri calamitatibus vexentur,
ad exigui limi purgationem, siue ad vir
explorationem, experimentumque patien
siue denique ad imbecilliorum eruditione
qui in illis fortiter perferre condiscunt,
ctionibusq; minimè frangi ac debilitari.
bo itaque laborabat, & quidem tum, cum
ctum & nobile Pascha, diem inquam illū
rum regem, mortemque luculentam pe
tenebras discutientem, qua nos cum cop
lumine salutis nostræ festum agitamus, q
cum luce propter nos exstincta mortifica
ramus, ijdem ea resurgente simul excita
Hoc tempore morbus vrgebat. Is autem,
breue faciam, talis erat. Febris quædam a
& peracerba internas corporis partes ex
bat, vires collapsæ erant, nihil stomachus
petebat, somnus excesserat, quò se verte
nesciebat, ac deficiente arteriarum pulsu
inde concidebat, iam oris interiora, atque
eò palatū ipsum, & quicquid eo superius
det, tot tamque continuis terrisque vlcer
scatebant, vt ne aquæ quidem facilis & p

culo vacuus meatus esset. Nec verò aut medicorum artes, aut amicorum ac necessariorum quālibet assiduæ preces, aut vlla cura, aut medela morbo depellendo par esse poterat, atque hic eo valetudinis statu erat, paruos quosdam ac deploratos spiritus ducens, ac ne præsentes quidem angoscens, torusque in peregrinationem incumbens: resque iam pridē expetitas ipsique præparatas. Nos verò in æde sacra sacerdotes simul & supplices eramus (desperatis videlicet omnibus alijs remediis, ad magnum medicū, & noctis illius potentiam, tanquā ad extremam opem auxiliumque confugientes) quid dicā? festúmne vt ageremus, an vt lamentaremur? dieine solemnitatem, vt lætis animis celebraremus, an vt illum velut iam è viuorū numero sublatum funeris honoribus ornaremus? Quas tum lachrymas vniuersus populus profudit? Quas voces & clamores, quos hymnos Psalmorum decantationi admiscuit? A sacra domo sacrificū, à mysterio mysteriorum arbitrum & antistitē, à Deo, dignū adstitem requirebat, idque precinente mea Maria, tympanumque non triumphale, sed supplex pulsante, ac tum primum frōtem præ dolore perfricante, populique simul ac Dei fidem cum clamoribus implorante (Illius, vt dolentis vicem, doleret, lachrymisque insuper obnixè contenderet, huius vt precantes exaudiret) ipsumque adeò miraculorum omnium submo-

nente. Ingeniũ enim acuit dolor. Quid igit
noctis illius, & iacẽtis ægroti Deus faciti M
ad eorum, quæ sequuntur narrationẽ pro
dienti cohorrescere subit, ac vos etiam col
rescatis, velim, nec tamẽ fidem orationi de
batis, neq; enim fas est, & nobis, & de illo
ba facientibus fidẽ abrogare. Mysterij tem
aderat, & religiosa & veneranda statio, cũ
doq; ordine collocata multitudo, sacris,
peragebantur, cum silẽtio acquiescens, d
ab eo, qui mortuos ad vitã reuocat, & à
sacrosancta excitatur. Primùm ægrè & pau
se mouet, deinde firmius, mox perexili
scura voce famulum quendã ex his, qui
manserant, nominatim accitum, præsto
vestẽ, dextramq; porrigere iubet, quo pr
& cum stupore obsequente ipse manu, ra
scipione nixus, Mosem illũ in monte pre
imitatur, (*Exo.17.*) lãguidisq; manibus a
tionem compositis, vel cum populo, vel
populum mysteria celebrat, paucis quide
infimis, quibusque poterat verbis, cæt
mente, vt mihi videtur, integerrima (re
ram) sine sacrario in sacrario, sine altari
ficus, sacerdos procul à mysteriis remot
que hæc illi Spiritus sancti munere con
bant, ipsi quidem cognita, cæterũ à præ
bus haud quaquam animaduersa, poste
pro beneficiis erga homines collatis gra
Eucharisticã orationẽ, vt moris est, subie

populoque benè precatus, in lectulum rursus se coniicit, cumque nonnihil cibi admisisset, somnoque se dedisset animo recreatur, &c.

Quemadmodum existimaui, non abre esse, præcedens exemplum miraculi (tanquam affine prioribus) editi in recuperata sanitate Venerãdi D. Gregorij Theolog. sacrificantis, ita iudico non absonum, nec prorsus extra curriculum, exemplum de pane benedicto & signato, atq; hinc declaratum miraculum erga matrem dicti Gregorij hisce subtexere.

De matre S. Greg. Nazi ãzeni, quæ panibus benedictis & consignatis à filio sacrificante spiritualiter nutrita, sanitati restituta fuit. Idem, vt scripta in oratione de funere patris.

CAP. XXXVII.

IDem miraculum circa matrẽ aliquantò post cõtigit, quod etiã ipsum cõmemorare operepretiũ est, hanc quoq; morbus inuadit, fortem alioqui fœminã & generosam, atq; omni vitæ tempore cõmoda valetudine vsam. In multis autẽ doloribus, ne sermonẽ longius producã, nihil eam perinde diseruciabat atq; inedia, qua multos iam dies periculosè afflictabatur, neq; huius mali remediũ vllũ inueniebat. Quónam igitur modo eã Deus aluit? Non manna pluẽs, vt olim Israëli, aut petram frangens, vt sitienti populo fontem aperiret, (*Exod.* 16. 17.) aut per coruos pascens, vt illum Heliã, (3. *Reg.* 17.) aut per Prophetã in sublime raptũ satiãs, vt Danielem antea, cũ fame in lacu vexaretur (*Dan.* 14.)

Quonam ergo modo ? visum est ipsi, me (q
charissimum habebat, neque enim quemq
nostrum alium nec in somnis quidem praz
rebat) noctu repentè superuenientem cum
nistro, cādidissimisque panibus pro meo m
re benedictis atque signatis eam aluisse, sicq
conualuisse, viresque collegisse. Ac noctur
visioni veritas respondebat. Ab eo enim te
pore ad se rediit, spemque meliorem cōce
quemadmodum dilucido & perspicuo arg
mento declaratum est. Nam cum postero
ad eam matutino ingressus, primò solitò
lariorem vidissem, deinde hæc consueta, v
noctu habuisset, ecqua re opus haberet,
cunctatus essem: Tu me, respondit illa,
incunctanter ac tranquillo vultu, Nate, ru
uisti, ac postea rogas, ecquid valeo. Simul
nutu mihi ancillæ significabant, ne contr
cerem, sed promptè respōsum hoc accipe
ne patefacta rei veritate, mœrore frangere

De sorore Gorg. Nazianzeni quæ deuota meus
Eucharistiam adorans & contrectans, à mem
rum omnium dissolutione ac grauissimis cru
bus, quibus angebatur, sanata est. Idem vt sc
in oratione in laudem sororis suæ Gorgoniæ.

CAP. XXXVIII.

AD omnes huius miraculi fama perma
uit, atque hæc historia cum admirand
liis Dei operibus, & viribus, in omniū ling
auribusque versatur, &c. Mihi verò nunc

rendæ atque euulgandę huius rei tempus esse videtur, non solùm ob Dei gloriam, sed ad eorum etiam, qui calamitatibus vexantur, consolationem. A Egro erat (soror Gorgonia) corpore, pessimeque affecto, ac morbus insolens erat ac prodigiosus, inflammatio subita totius corporis, & velut ebullitio quædam & feruor sanguinis, ac deinde eiusdem cōcretio, & torpor pallorque incredibilis, ac mētis membrorumque dissolutio, idque non per loca interualla, sed nonnūquam etiam admodum continuè, nec malum hoc humanum esse iudicabatur. Nec verò tum separatim, tum etiam inter se de morbi ratione consultantium ars & industria depellendo dolori par esse poterat, nec parentum lachrymæ, quæ multum sæpè valuerāt, nec publicę preces & supplicationes, quas, vt pro sua quisque salute, populus vniuersus faciebat. Omnes enim eo animo erant, vt illius salutem, suam esse salutem ducerent, quemadmodum contrà, communem illius morbum, communem omnium morbum & calamitatem. Quid igitur magna illa anima, maximisque digna facit, & quam dolori medicinam adhibet (hic enim iam arcanū situm est.) Desperatis aliorum omnium auxiliis, ad mortalium omnium medicum confugit, noctisque intēpesta caligine obseruata, cùm leuius aliquando morbus vrgeret, ad altare cum fide procūbit, eumque qui super illud colitur,

cum magno clamore obtestans, omnibus
nominibus appellans, atque omnium rer
quas vnquam mirificè gesserat, commone
ciens (nam vtriusque Testamēti historias
lebat) tandem pia ac præclara quadam im
dentia effertur, eam, quæ Christi fimbria
guinis profluuiū cōpresserat (*Mat.* 9.) imita
quidque fecerit, audite, caput cum pari
more vberrimisque lachrymis (muliercula
lius instar, quæ olim Christi pedes irriga
altari admouēs, nec se antè ab eo discessu
minitans, quàm sanitatem cōsecuta sit, a
inde hoc suo pharmaco totum corpus per
gens, ac sicubi quippiam Sacramenti pre
corporis & sanguinis manus cōdiderat,
chrymis admiscens (ô rem admirandam)
tinus se liberatam morbo sentit, atque &
pore, & animo, & mente leuis abscedit,
spei mercedem cōsecuta, vt quod speran
obtineret, animæque firmitate corpori fi
tatem comparet. Hæc magna quidem sun
egregia, sed vera, ac narrationem hāc à m
ctantiæ causa nequaquam institutam fu
hinc liquidò cōstat, quod eam rem qua
vixit, tectā & silentio cōpressam, nūc pri
patefeci. Ac ne nūc quidē detexissem, nisi
hi periculi cuiusdam timor incessisset, si
tum miraculum, nec fidelibus, nec infideli
nec huius ætatis hominibus, nec posteris
pertirem.

De puero quodam, qui oblatione & oratione in sacrificio Missæ à graui morbo curatus. Ex vita S. Launomani Carnotensis Abbatis & Cōfessoris descripta à quodam eius coætaneo, qui vixit anno Domini 620.

CAP. XXXIX.

QVodam die claudus illi (Launomano) oblatus est in ipsis monasterij foribus, idque ab illius ægri parente, qui ad eius genua se demittens, cum lachrymis exclamauit: Homo Dei, miserere mei, & huic puero tuis precibus redde pristinam sanitatem, aut, donec is viuat, tuo sumptu hic illi victus quotidianus ex officio misericordiæ subministretur. Cui ait vir Dei: Vnde mihi hæc virtus, qua tuo filio possim salutem restituere? creatoris hoc opus est, nō creaturę, interim verò potens est Deus, nec difficilè est, illi præstare fidei tuæ hoc ipsum quod petis, sustine parumper, ac vnà cum filio tuo accipe benedictionem ac deinde recipere te licebit ad locum, vnde huc venisti. Itaque sancto viro Missæ sacrificium offerente, & sub ipso sacrificio pro pueri salute Dominum obsecrāte, solemni peracta prece, fragmento panis benedicti (sic enim loquitur Historiæ huius author) & patrem refecit, & puerum curauit, simulque ambos dimisit.

In festo translationis S. Liborij quinque homines sub Missæ sacrificio variis debilitatibus liberati sunt, Ex vita S. Liborij, testante F. Laur. Surio.

CAP. XL.

IGitur ingressi Saxoniam, præ nimia sibi c
uiante turba, vix gradum mouere potera
totis tamen nisibus iter accelerantes, tand
die tertio, id est. 5. Kalēdarium Iunij, quo tu
sacra Pentecostes solemnitas agebatur, ad
sideratam diu Paderbornēsem Ecclesiam p
uenerunt. A qua cùm adhuc tribus distan
milibus, iuxta fluuium quēdam Hedraba
catum, ob immensam multitudimen, qua
que ad memoratum locum sequi nō pote
in medio campo Missarum celebrauēre solē
nia, quæ antequam finirentur, in eodem lo
quinque pariter homines à variis debili
bus liberati, causam immensæ admiratio
& lætitiæ tantam Dei virtutem videnti po
lo præbuere.

*Paschasius Corbiensis lib. de corpore & sanguine
mini in Eucharistia capite quadragesimo, o
quentibus. Plegilus presbyter inter Missarum
lemnia, videt Christum in forma pueri in Euch
stia.*

CAP. XLI.

NEmo qui sanctorum vitas & exempl
gerit, potest ignorare, quod sæpè
mystica corporis & sanguinis sacramenta,
propter dubios, aut certè propter ardentiu
mantes CHRISTVM visibili specie i
gni forma, aut in carnis & sanguinis co
monstrata sint, quatenus de se Christus
ma

menter adhuc non credentibus fidem faceret: ita vt dum oblata frangitur vel offertur hostia, videretur agnus in manibus, & cruor in calice, quasi ex immolatione profluere, vt quod latebat in mysterio, patesceret adhuc dubitantibus in miraculo. Fecit enim hoc pietas diuina quibusdam iam credentibus, & tamen adhuc dubitantibus, vt & ipsi quoque fiduciam de veritate perciperent, & alij de miraculo ad fidem soli darentur, & de CHRISTI gratia eandem fidem vbiuis participarent. Sed quia duri corde sumus, voluit diuina mansuetudo in quibusdã omnibus satisfacere, vt vlterius de his iã nemo dubitet. Quod autẽ dixi sæpè quibusque ardentius Christum amantibus hæc præmonstrata fuisse, vnum è pluribus pandam. Nam quidam presbyter fuit religiosus valdè Plegilus nomine, frequenter Missarum solemnia celebrans ad corpus sancti Nini Episcopi & Confessoris, qui cum digno moderamine sanctam Christo propitio duceret vitam, cœpit omnipotentem Deum pijs pulsare precibus, vt sibi monstraret naturam corporis Christi atque sanguinis. Itaque non ex infidelitate, vt assolet, sed ex pietate mentis ista petiuit: fuerat enim à puero diuinis legibus imbutus, & propter amorem superni regis olim patriæ fines, & dulcia liquerat arua, vt Christi mysteria exsul sedulò disceret. Idcircò eius amore magis succensus, quotidiè preciosa mu-

nera offerens, poscebat sibi præmonstrari
foret species latitans sub forma panis &
Non quia de corpore Christi dubius esset,
quia vel sic Christum cernere vellet, quem
mo mortalium iam super astra leuatum in
ris conspicere potest. Venerat ergo dies,
celebrans piè solemnia Missarum more
procubuit genibus. Te deprecor, inquit,
nipotens, pande mihi exiguo in hoc my
naturam corporis Christi, vt mihi liceat
prospicere corporeo visu, & formam
quem olim sinus matris tulit vagien
nunc manibus contrectare. Qui dum tali
caretur, Angelus de cælo veniens ad
Surge, inquit, properè, & si Christum vi
placet, adest præsens corporeo vestitus
ctu, quem sacra puerpera gessit. Tum
nerabilis presbyter pauidus, ab imò vu
erigens, vidit super aram patris filium
quem Simeon infantē portare suis vlnis
meruerat. Cui angelus inquit, Quia Chri
videre placuit, quem prius sub specie pan
bis mysticis sacrare solebas, nunc oculis in
cie & manibus attrecta. Tum sacerdos ca
munere fretus, quod dictu mirū est, vln
mentibus puerum accepit, & pectus pro
Christi pectori iunxit. Deinde profusus in
plexum dat oscula Deo, & suis labijs
pia labia Christi. Quibus ita exactis præ
filij Dei membra restituit in verticem al
& re

& repleuit cælesti pabulo Christi mensam. Tunc rursus homo prostratus, deprecatus est Deum, vt dignaretur ipse iterum verti in pristinam speciem. Qui expleta oratione surgens à terra, inuenit corpus Christi in formam remeasse priorē, vti deprecatus fuerat. Et, ô mira omnipotentis dispensatio, qui ob vnius desiderium ita se præbere dignatus est visibilem, non in figura agni, vt alijs quibusdam sub hoc mysterio, sed in forma pueri, quatenus vt veritas patesceret in ostenso, & sacerdotis desiderium impleretur ex miraculo, nostraq; fides firmaretur ex relatu. Veruntamen non prius idem communicasse pueri corpus & sanguinem legimus, quàm rediret in prioris formæ speciem, ne absurdum videretur, quod præsumpserat, & fides vberius requiratur interius in eodem, quod exterius visu conspexerat.

Ex lib. 2. cap. 3. vitæ S. Bernardi per Abbatem Guilhelmum conscriptæ. Mulier dæmoniaca liberatur per D Bernardum, qui sacram patenã, cui corpus Dominicum imposuerat, obsessæ capiti superimponens per terribilem creatoris præsentiam dæmonem migrare compellit.

CAP. XLII.

INter eos, qui vexabantur mulier grandæua, ciuis Mediolanensis, & honorata quondam matrona vsque ad Ecclesiam B. Ambrosij post beatum virū à multis tracta est. In cuius pectore pluribus annis diabolus sederat, &

iam ita ſuffocauerat eam, vt viſu & auditu,
verbo priuata, frendens dentibus, & lingua
in modum promuſcidis elephantinę pron
dens, monſtrum, non fœmina videretur. S
dida ei facies, vultus terribilis, flatus fœtid
inhabitatoris ſathanæ colluuia teſtaban
Hanc cùm adſpexiſſet vir Dei, nouit inhæ
tem ei, & inuiſcatũ Diabolũ, nec facilè eg
ſurum de domo, quam tanto poſſederat t
pore. Conuerſus ad populum (cuius innu
ra aderat multitudo) orare iubet attentius
clericis & monachis ſecum iuxta altare aſſ
tibus, mulierem ididem iubet conſtitui &
neri. Illa verò reluctans, & vi diabolica
naturali virtute recalcitrans non ſine alio
iniuria, ipſum Abbatem pede percuſſit Q
diaboli auſum manſuetè ille contempſit,
expulſionem non indignatione iræ, ſed p
fica & humili ſupplicatione DEVM inuo
adiutorem, & ad immolationem hoſtiæ
taris aceedit. Quoties tamen eandem hoſ
ſacram ſignat, toties ad mulierem quoq
uerſus, eodem ſigno crucis edito ſpiritum
quam athleta fortis impugnat. Nam vt
malignus, quoties aduerſus eum ſignum
cis intenditur, percuſſum ſe indicans ac
ſæuit, & recalcitrans contra ſtimulum qu
toleret, prodit inuitus. Expleta autem or
ne Dominica, efficacius hoſtem aggred
vir beatus. Patenæ ſiquidem calicis ſacr
Dom

Domini corpus imponens, & mulieris capiti ſurperimponens, talia loquebatur: Adeſt ille, qui pro noſtra ſalute paſſurus: nunc, inquit, princeps huius mundi eiicietur foras. Hoc illud corpus quod de corpore virginis ſumptũ eſt, quod in ſtipite crucis extenſum eſt, quod in tumulo iacuit, quod de morte ſurrexit, qđ videntibus diſcipulis aſſcendit in cælum. In huius ergo maieſtatis terribili poteſtate, tibi ſpiritus maligne præcipio, vt ab hac ancilla eius egrediens, contingere eam deinceps non præſumas. Cumque eam inuitus deſerens, & manere vltra non valens atrocius afflictaret, tam mangnam iram quàm modicum tempus habens, rediens pater ſanctus ad altare, fractionem hoſtiæ ſalutaris ritè compleuit, diffundendamque in populum pacem miniſtro dedit, & confeſtim pax & ſalus integra reddita eſt mulieri. Sic ille nequam diuina myſteria quantę ſint efficientiæ & virtutis, non confeſſione, ſed fuga coactus oſtẽdit. Fugato diabolo mulier, quam in tantorũ ſartagine tormentorum carnifex peſtilens tanto tempore frixerat, mentis ſuę compos effecta, redditis ſenſibus & ratione, reuoluta intra fauces lingua Deum confeſſa, gratias egit, & intuita curatorem ſuum pedibus eius aduoluta eſt. Ingens per Eccleſiam attollitur clamor, omnis ætas iubilat Deo, perſonant æramenta, benedicitur ab omnibus Deus, excedit veneratio modum,

& ſeruum Dei ſupra hominem (ſi dicifas
liquefacta charitate ciuitas veneratur.

Thomas à Cancipratolib. de apibus cap. 63. qui vi
anno 1467. De S. Euchariſtia, quæ à terra ſu
virtute ſublimata per aëra ferebatur in altare,
demq; in ſpecie venuſtiſſimi pueri apparuit, a
inde in faciem Chriſti ſpineam habentis coron
& cruentatam transformata eſt.

CAP. XLIII.

OPpidum Duacenſe amplum & magn
eſt inter Cameracum & Atrebatum
biliſſimas ciuitates. Hic in Eccleſia Canoni
rum ſancti Amati Epiſcopi, cum ſacerdo
Paſcha communicato populo corpus Ch
ſuper terram ſtupidus inueniſſet, & geni
flexis eleuare tentaſſet, mox per ſe in aëra
limatum, panniculo, quo conſecratos dig
ſacerdos detergere ſolet, inhæſit. Clamans
tur ſacerdos, canonicos vocat, accurrunt
ſpectant in panno corpus viuificum in ſpe
faciei venuſtiſſimi pueri, & mox conuoc
populo ad ſpectaculum præſentatum & in
ferenter nulli tanta cælitus viſio denega
Hæc cum audiſſem, fama vulgante veni in
pidum, quod prædixi, acceſſi ad Decanum
cleſię, cui optimè notus eram, petij videre
raculum: annuit ille, præcipit vt fieret, ape
eſt theca, concurrit populus, moxq; vbi pu
reuoluitur, clamāt omnes: Ecce iam video,
ce conſpicio Saluatorem. Stabam ego atte

tus nihil videns, nisi tantum speciem panis albissimi, nihil quidem mihi cõscius, quare corpus sacrosanctum in specie pueri cum cæteris non viderem. Nec diu cum ista mecum voluerem, ecce vidi faciem in mensuram ætatis plenitudinis Christi, spineam habentem coronã in capite, & duas guttas sanguinis de fronte ex vtraque parte nasi descendentes.

Thomas VValdensis lib. contra Ioannem VViclephũ.

Contigit circa annum 1384. de quodam Sartore, qui nolẽs reuerentiam exhibere S. Eucharistiæ, ait aranèam reuerentia digniorem, moxq; de alto culmine tecti, ingens & horrida visu aranea ad os blasphemi directo filo peruenit.

CAP. XLIIII.

Historiam refero, quam ego præsens vidi oculis carnis meæ, in cathedrali Ecclesia sancti Pauli Londini, vbi Venerandus Cantuariensis Antistes, felicis recordationis Thomas Arundelius, filius & frater comitum, pro loco iudicij (assistentibus sibi Noruicensis Ecclesiæ, tunc Præsule Alexandro & alijs) residens Episcopali Sede, verba quædam, & interrogationes proponebat de fide Eucharistiæ, ad quendam Sartorem, de partibus VVigorniæ, deprehensum in hęresi. Cumque flecti omninò non posset, nec aliùd quàm benedictum panem sacratissimam hostiam volebat appellare vel credere, tandem iussus facere reuerentiam hostiæ, respondit blasphemus:

Verè

Verè, inquit, dignior est aranea, reuerenti
ilicò de alto culmine tecti descendens ing
& horrida visa aranea, ad os blasphemi
cto filo peruenit. Et dum Sartor loquer
vt intraret per polluta labia aranea, sollic
borabat. Adstitit illustris Princeps Tho
Oxoniensis Dux, tunc regni Cancellariu
vidit prodigium. At prædictus Archiep
pus statim surgens cum aliis exponit om
lic collecto populo, qui vltrix manus D
ni faceret in blasphemum. Nec mora, qui
cioſissimæ carni agni prælegit araneam
catricem carnem suam flammis deuoran
amisit: vt esset fauilla peior aranea. Ecc
strinam fœdam & amaram errantium, q
cramentum optimum sic in figuram att
ant, vt idolum faciant.

De quodam Sacerdote indignè celebrante, cui
corpus Dominicum communicare volenti abl
sed post pœnitentiam diuturnam iterum cele
ti, tres panes simul impletione calicis auctio
stituti fuerunt. Ex vita Petri Cluniacensis ab
lib. 1. cap. 2.

CAP. XLVII.

ITem in Teutonicis partibus presbyter
dam, dum religiosam vitam agere vid
tur, & penè quotidiè sacra Missarum solem
celebraret, dumque sibi minus cautè prou
ret, hostis antiqui insidias incurrit, & in
pem, sed occultam peccati foueam, carnis
lec

lectationem delapsus est. Sanctimonialem namque quandam, dum imprimis gratia visitationis adiret, ad postremum assiduitate colloquij & incauta familiaritate allectus, miserabili casu in illam incurrit. Qui cum post lapsum ad cor redire, & quàm citissimè resurgere debuisset, propriis fecibus delectatus, diu conuerti distulit, & peccatum peccato adiungens, vsum peccandi fecit, sicque longum funem, quo arctius stringeretur, assiduè peccando contexuit. Cùmque in luto scelerum volutaretur, non verebatur tamen ad altare Domini irreuerenter accedere, & sacramenta redemptionis nostræ, Missam frequentius celebrando, temerare. Quod cum longo tempore, abiecto DEI timore agere non formidaret, iram pariter & misericordiam Domini, vt subiecta declarant, erga se miserabiliter persensit: nam cum & scelus non deseret, & sacra diuina impuris manibus (vt sæpè dictū est) attrectaret, contigit quadam die, dum vsq; ad perceptionem sacri corporis Christi, totam de more missam explicasset, iamque se ad Sacramenta ipsa sumenda pararet, repentè caro Christi cum sanguine, tam immundum vltra non ferens habitaculum, ab ipsius iam penè tenentis manibus euanuit, admirās ille & obstupescens, ab altari citissimè, Missa finita recessit. Cumque indignationem Domini, tam euidentis signi ostensione, circa se cōmotam

cognos-

cognoſceret, volens tamen hoc certius c
probare, ſecundò Miſſam aggreſſus eſt. C
niuerſa, vt prius peragenti, cum ad ſacra
ſumenda ventum eſſet, ſimul omnia, vt p
ſubtracta ſunt. Iam verò, vt dignum era
metum & trepidationem non modicam
ductus, vt de toties repetito miraculo iam
que vlla hæſitatione certiſſimus reddere
tertiò quoq; quod iam bis contigerat, attē
veritus non eſt: Sed cum omnibus, vt a
peractis, iam ſollicitior, quæ appoſita e
oculis, obſeruaret, & manibus contrect
oſq; ad ſumendū aptaret, ſubitò oculis, m
bus & ori, tertiò inuiſibiliter ſublata diſp
runt. Tandē igitur, tam euidenti miracul
mefactus presbyter, ſe peſſimè egiſſe, ſe
ribilem iram Domini incurriſſe abſq; vll
bitatione cognoſcens, & qualiter cuac
tāto periculo poſſet, ſolicitus cogitare c
Vltimū ergo peccātibus remediū pœnit
eſſe ſciens, ad eam toto corde confugit, &
prium Epiſcopū adiens, ei cuncta quę fec
quæq; contigerant, cum multis lachryma
tefecit, impoſitumq; ſibi ab eo laborem p
tendi, toto animi niſu, tam deuotè quàm c
ſtanter exercuit. Ieiuniis namq; & vigiliis
beribus etiam & variis cruciatibus, iumen
laſciuiens, hoc eſt, corpus ſuum, ſecundum
poſt. caſtigans, qui concupiſcentias ſua
quendo, reprobus factus fuerat, eas in ſe
dam

damnando, electorum numero adiungi laborabat. In qua corporis & cordis contritione, multo tempore emenſo, cum eius mentem de venia præſumere ſecurior iam cõſcientia ſuaderet, adiit Epiſcopum, & quid egerit, indicãs: vtrum, vt ante conſueuerat, ad ſacra accedere auderet, cõſuluit. Qui nondum plenè Deo reconciliatum metuens, vt adhuc pœnitentiæ inſiſteret, admonuit, quatenus dignis pœnitentiæ fructibus Deo exhibitis, purgatior & ſecurior, congruo tempore altaris ſacramenta, non ad iudiciũ, ſed ad ſalutẽ percipere poſſet æternam. Acquieuit ille ſalubri admonitioni, & ad propoſitũ pœnitentiæ reuerſus, tota carnis & ſpiritus virtute, ad fores diuinæ pietatis pulſabat, & ſpiritu contribulato, lachrymiſq; indeficientibus, iram Domini in miſericordiã conuerti cogebat. Quid multa? Longo rurſus temporis ſpatio in hac pœnitudine tranſacto, ad Epiſcopum rediit, eiq; vt patri ſecretò cuncta pandens, vt ſacramentorum particeps eſſe mereretur, ſuppliciter deprecatus eſt. Cuius conuerſionẽ iam Deo acceptã, tam ex his, quę ab eo audierat, quàm ex his, quæ in eo videbat confidens, vt ſacerdotale officium aggrederetur, aſſenſit. Quod ille de Domini bonitate, & conſcientiæ teſtimonio confiſus, nõ iam præſumptione, ſed deuotione implere curauit: Accedens itaque ad altare, totumq; ſe lachrymis, & contritione cordis immolans Deo, vſq; ad

perceptio-

perceptionem ſacramentorum vniuerſa peragens peruenit. Et ecce nouo, & inau noſtris duntaxat ſęculis miraculo, trium a dictarum Miſſarum panes, qui indignè ſu re volenti, ſublati fuerant, cælitus allati eoq; iam diuino iudicio ad hęc ſumēda d facto, ante eum ſuper altare poſiti apparu Cumque etiam oculos in calicē admou conſpexit penè vſque ad ſummitatem ſan ne repletum, & illarum Miſſarum detrim ad iſtius prouenisſe augmēta. Admiratus tur, & toto hominis interioris iubilo Deo tias agens, ſuamque pœnitentiam ſuſcep ac Domini maieſtatem placatam agnou certus factus eſt de Domini miſericordia, qui vnum appoſuerat, quatuor panes, im num Chriſti corpus & ſanguinem, cum ta, vt dignum erat, exſultatione percepit quoque præfatus Claromontenſis Epiſco mihi retulit in præſentia plurimorum.

Nicolaus Baſelius & Laurentius Surius in ad ad Chronica Ioannis Naucleri. Quomodo ſan gus quidam Paulus Form Ciborium cum S. Eu riſtia Iudæo cuidā vendidit, qui cum pugione pungeret, tandem ſanguinis guttæ ex ea emar pluraque alia ſtupenda circa eandem S. Eu ſtiam contigerunt.

CAP. XLVIII.

ANNO 1510. die Februarij intempeſta ctis hora circiter vigiliam noctis ſe

dam,homo quidam sacrilegus, nomine Paulus Form,patria Pomeranus, Ecclesiam furtiuè intrauit, atque Ciborium perfringens capsellam,in qua venerabile Sacramentum Eucharię reconditum seruabatur, deauratum cũ hostijs & particulis duabus consecratis furatus est. Sequenti autem die furti precium existimans, monstratile cum particula vna Iudæo cuidam emendum obtulit. Nam antea particulam alteram indignus furcifer deglutiuerat. Iudæus verò capsulam, siue monstratile considerans,Maius,ait,& multò esset carius,quòd his inclusum fuit vasculis, quod si portasses digno pretio redemissem. At sacrilegus ille excœcatus malitia de sinu alteram extrahens hostiam, Iudæo appretiandam tradidit. Verùm Iudæus appenso vili pretio nouem grossis, quorum duo & triginta florenũ Rhenensem faciunt,Domini & Saluatoris nostri corpus sub sacramentalibus speciebus velatum ab iniquo venditore emit. Vtcunque actum sit, mordet reum scelus commissum, timetque semper sæua & perturbata conscientia,fugit mercator iniquissimus ad VVendos, vbi fama peruolante factum innotuit. Reuersus tandem ad propria,sacrilegus captus, atq; in tortura positus crimen confitetur,ac rei gestæ ordinem recitat.Iudæus verò, qui Dominicum corpus emerat, ad nudam superpositum mensam, pugione sæpius vibrato transfo

rare

rare tentabat, sed Deo volente inter tot
ctiones hostia permansit integra. Quod
malitia excœcatus Iudæus, in furiam actu
xit, Si es Christianorum Deus, manifestas
nomine mille dæmoniorum. Quo dicto,
us in tres scissa partes particula sanguinc
circumferentiam immaduit rubore. Tem
Iudæus, particulas panno inuolutas men
vnum apud se retinet, & deinde duobus
Brandeburgi & Stendelij morantibus
las particulas mittit, tertia sibi reseruata, q
rursum mensæ impositam pugione con
vnde sanguinis guttulæ dimanarunt. Co
uatus ille, & veritus se proditum iri, pa
lam absumere nititur, sed non valet: de
tit in aquam, at illa enatat: tertiò in
proijcit, sed nihil id hostiæ nocet. Ad
mum sub Paschatis solemnitatem azim
xit panes, particulamq; massulæ azim
immixta in furnum iactauit, moxq; fur
lioqui obscurus resplenduit, & massula
Iudæi faciem insiliuit.

Nouo ille terrore correptus, massulam
cum particula alteri cuidam Iudeo trans
Iam res erat prolata in publicum, & Ma
Iudæos omnes in ipsius ditione morantes
linum acciri, & in vinculis teneri iussit
autem ex illis quæstione, præter alia fl
non parum multa, fassi sunt se intra p
admodũ annos septem Christianorum

tes ac
ata in
Tres a
sed po
plurib
Franc
Porrò
tor Pa
in cin
est. De
tione
na cap
Iacobu
lis
do S
Euc
vane
C
p
quida
vidit
magn
è sacr
tum S
angel
natum
te sacr
vidit
um sp

tes acubus & punctionibus peremisse. Igitur Quod vata in illos sententia 40. flammis traditi sunt. Tres alij Iudei baptisma perceperunt quidem, sed postera die duo capite plexi sunt: tertius pluribus pro eo rogantibus, vita donatus, D. Francisci institutum Berlini complexus est. Porrò ter exsecrandus ille sacræ hostiæ proditor Paulus Form, candentibus discerptus ferris, in cinerē tandem voracibus flammis redactus est. Deniq; Iudæi omnes è tota Marchionis ditione ità proscripti sunt & extrusi, vt sub pœna capitis omni eis reditu interdictum sit.

Iacobus de Vitriaco Episcopus Aconensis & Cardinalis lib. 2. cap. 4. vitæ S. Mariæ de Oegnies, quomodo S. Maria de Oegnies in sacramentis Baptismi, S. Eucharistiæ & extremæ Vnctionis multa admiranda viderit.

CAP. XLIX.

CVM esset aliquando in Pago Nitrensi, prope Niuellam, & ipsa præsente puer quidam ad ostium Ecclesiæ catechizaretur, vidit impurum dæmonem à paruulo illo cum magna ignominia recedentem: eundemque è sacro fonte leuans apertis oculis vidit Spiritum Sanctum in animam eius descendentem, angelorumque beatorum circa illum iam renatum frequentiam. Sæpius autem Sacerdote sacram hostiam eleuante, inter manus eius vidit elegantissimi pueri speciem, & cælestium spirituum exercitum cum multo lumine

descen-

descendentem. Cùm autem post confe
nem sacramenta sacerdos perciperet, vid
in spiritu Dominum in anima illius pe
nere, eamque mirabili splendore illustra
si indignè sumeret, Dominum cum m
indignatione recedere. Porrò autem e
tunc quando in templo non erat, sed in
la, operis ex more oculis velamine ca
orabat, Christo ad prolationem sacrorum
borum in altare descendente, illa mirab
mutata, sentiebat aduentum eius. De
quando Vnctionis extremę sacramentum
præsente ægroti percipiebant, illa Chr
cum sanctorum multitudine adesse sen
ægrotumque illum misericorditer co
rantem, dæmones expellentem, anima
gantem, seque, dum membra eius vnge
quasi in lumine per totum corpus eius d
dentem.

Ex lib. 2. cap. 6. vitæ S. Bernardi, de Aquitani
qui schismatis author à D. Bernrdo rogatu
nitus, nec acquiescens, tãdem à D. Bernard
Eta sacrificijs consecratione, in præsentia S.
risti æ acrioribus verbis & comminationibu
pellatus epilepsia diuinitus corripitur, &
quiescens sibi restituitur.

CAP. L.

AQuitaniæ Dux, schismatis erat des
& author, adeò vt quicunque susce
ni Petri Leonis non subscribebant, per
tio

tionibus expositi, alij damnis, alij proscriptionibus mulctarentur, alij è sedibus propriis pulsi, exsulare compellerētur. Huius Ducis assensu quidam Gerardus Burdegalensem occupat Archiepiscopatum, & simul Engolismensem detinet Ecclesiam. Mittit igitur Innocentius Papa Abbatem Clareuallensem, & Iossenum Episcopum Sueſſionēsem, vttam ipsum Gerhardum, quàm prædictum Ducem conuenirent. At ille iam eodem Principe persuaso impudenter in Ecclesiam Catohlicam, à qua se præcidebat, conuicia iaculari, pollicitam prius Innocentio subterfugere obedientiam: Anacletum suum electum dignius, & quicunque non obedirent, erroneos & acephalos prædicare. Vnde factum est, vt animati & armati in insaniam clerici, publicè ex ea die persecutionem Catholicis intentarent. Prius tamen, quàm sic eorum propalata fuisset, & obfirmata perfidia, obtulerat Abbas sanctus in eorum Ecclesia sacrificium D E O. Post cuius discessum Decanus eiusdem Ecclesiæ altare, in quo diuina mysteria, celebrârat, impiè quidem, sed non impunè confregit. Siquidem post breue tempus percussus à Deo, cum animam exhalaret, domum in qua morieba-ur, plenam vidit dæmonibus, & se dæmo-io iugulari clamitans, cultellum à circumstantibus postulabat, quem immergeret gut-uri, vt extracto dæmone viueret. Sed diabo-

lus, cui datus erat, eum inter hæc verba ex
xit, & pestilentem animam in infernum
mersit. Archipresbyter quoq; qui Petri
soris Pictauensis Ecclesiæ synodum de
ciabat, coram ipsis, quos ad conuentum
diæ inuitabat, à diabolo correptus est. Sa
in alios multos, qui in schismate ferue
exstiterãt, manus diuina manifestum exe
rat vltionem. Propter hæc & alia huius
ante homines confundi cœperat. Geth
& timens opponi sibi, quæ negari non
rant, conuentus publicos euadebat. Sig
tum est interim comiti per viros illustr
ad eum securius audebant accedere, quo
bas Clareualensis, & Episcopus Carnot
alijque Episcopi & religiosi viri collo
cius expeterent, quorum erat studium,
cum de pace Ecclesiæ, & de malo remo
tractarent. Persuasumq; est illi, ne tan
virorum deuitaret colloquium, quia
fieri, vt communicato cum eis consilio,
cilè esset, quod modò putabatur diffic
quod videbatur impossibile, repentin
uentu possibile redderetur. Itaque apud
nacum hinc & inde conueniunt, & in
de diuisione Ecclesiæ, & de scissura o
tione, quæ infra Alpes in sola Aquitani
si nebulæ corruptela confederat, mul
dis & rationibus à seruis DEI comiti
tum est, quòd Ecclesia vna est, & qui

extra
cessi
xẽpla
catus
o mal
ratus
onsili
ij Pap
ionem
ulera
abilit
um pa
er int
icissi
fficaci
blatu
ant Ec
sse m
eracti
& defu
gens
enam
ie, & f
ax fo
reditu
ísti n
cum
te ad
d te p
omin

extra eam est, quasi extra arcam iudicio DEI necesse est interire & diluí. Adducta quoque exẽpla Dathan & Abyron, (*Num.* 16 *e.f.*) quos eatu schismatis terra viuos absorbuit, nec tanto malo vindictã Dei aliquando defuisse monstratum. His auditis Comes ex parte sano vsus consilio, respondit se in obedientiam Innocẽtij Papę posse dare consensum, sed in restitutionem Episcoporum, quos de sedibus suis expulerat, nulla ratione induci, quoniam implacabiliter eum offenderant: & iurauerat se eorum pacem nullo tempore susceptorum. Diu per internuncios protractus est sermo, & dum vicissim verbis se mutuò occupant, vir DEI efficaciora arma corripiens, ad altare sanctum oblaturus & supplicaturus accedit. Intrauerant Ecclesiam, quibus licebat diuinis interesse mysterijs, comes sustinebat pro foribus. Peractis igitur consecrationibus, & pace data & defusa in populum, homo Dei iam non sergens vt hominem, corpus Domini super patenam ponit, & secum tollit, atque ignea facie, & flammeis oculis non supplicans, sed miles foras egreditur, & verbis terribilibus aggreditur ducẽ: Rogauimus te, inquit, & spreuisti nos. Supplicauit tibi in altero, quem iam habuimus conuentu seruorum Dei, ancum te adunata multitudo, contempsisti. Ecce, te processit filius virginis, qui est caput & dominus Ecclesiæ, quem tu persequeris. Ad-

est iudex tuus, in cuius nomine omne ge
curuatur, cælestium, terrestrium & infe
rum. Adest iudex tuus, in cuius manus illa
anima deueniret. Nunquid & ipsum spe
Nunquid & ipsum sicut seruos eius cõ
nes? Lachrymabantur vniuersi qui adera
orationibus intenti præstolabantur exitu
& omnium suspensa exspectatio, nescio
diuinum cælitus fieri exspectabat. Videns
mes Abbatem in spiritu vehementi p
dentem, & sacratissimum Domini corpus
rentem in manibus, expauit & diriguit, m
brisq; tremebundis metu & dissolutis, qu
mens solo prouoluitur. Eleuatus à mi
rursum in faciem ruit, nec quippiam alic
quens aut intendens in aliquẽ saliuis pe
bam defluentibus cum profundis cffl
tibus epilecticus videbatur. Tum vir D
eum porpius accedit, & pede pulsans ac
surgere iubet, & stare supra pedes, & De
re sententiam, Præsens est, inquit, Pict
Episcopus, quem ab Ecclesia sua expul
de & reconciliare ei, & in osculo sancte
cum eo iungito fœdera, & ipse ad sedem
eum reducito: & satisfaciens Deo, redd
contumelia gloriam, & in vniuerso pu
tu suo diuisos & discordes ad charitatis
ca vnitatem. Subdere Innocentio Papæ,
ut ei vniuersa obedit Ecclesia, tu quoq
cto à Deo tanto pare Pontifici. Audie

comes, authoritate Spiritus sancti, & sanctorum sacramentorum præsentia victus, nec audebat respondere, nec poterat: sed statim occurrit, & in pacis osculo recepit Episcopum, & eadem, qua eum adiurauerat manu, cum totius exsultatione ciuitatis ad propriam sedem reduxit. Sed & deinceps Abbas cum comite iam familiarius & suauius loquens, paternè eum monuit, ne ad tam impios & tam temerarios ausus vltra exsurgeret, ne Dei patientiam in tantis irritaret flagitiis, ne pacem factam in aliquo violaret.

De Iudæis qui in oppido Derkendorff, apud Danubium sito, anno 1337. Venerab. Sacramentum in fornacem ignis posuêre, & incude postea malleis percussere, integrum tamen ac illæsum permansit. Ex eiusdem Chronicis Traiectensibus, vt suprà.

CAP. XLIX.

CAlamitosa gens Hebræorum in oppido Bonarię, nomine Derkendorff, sito in littore Danubij, maiestatem Iesu Christi in diuinissimo Sacramento mirum in modum contempsit, & religionem nostram illusit, id post varias punctiones in fornace ignis posuerunt, illæsum tamen ab igni mansit, in incude quoque malleis percusserunt. Quare (diuino nutu) cognita, præfectus oppidi Hartmannus de Degenperg, cum ciuibus oppidi, Iudæorum domus inuaserunt, non sexui, non ætati parcentes, veritate cognita, debitis pœnis afflixe-

runt,& neci dederunt,Sacramentum obſer
tum in Eccleſia Sepulchri Domini, mirac
variis in eo oppido honoratur.

De Venerab. Sacramento à Iudæis in Poloniæ opp
Sagazeto pugionibus confoſſo,ſanguinẽ profuden
Ex Roueri Pontani rerum memorabilium lib.
commẽtario Laurenti Surij rerũ in orbe geſtar

CAP. L.

ACcidit hoc ipſo anno (1556) in Polo
regno res memorabilis, mulier quæd
vilis Dorothea Lazezha, nomine, profeſſ
Chriſtiana in oppidulo quodam, cui nom
Sachazeto, Epiſcopatus Poſnaniæ, diſſit
arce Louitz ſpacio trium milliarium Polo
corum,cuidã Iudæo nomine Bisheim,vel
nedicto, aliquot annis ſeruierat, hanc Iud
ille ſæpius interpellauit,vt ſacroſanctũ Ch
corpus more Chriſtianorũ cum cæteris a
ptum ipſi perferret; in eius flagitij præm
promittit mulieri tres daleros, & croceo
bro colore tinctã, ac ſericis fimbriis obdu
& ornatã ſe daturum : fœmina ſcelerata c
ditionem accipit,ac in ipſo peruigilio Pa
anno currenti abit in pagum quendam C
dictum,Epiſcopo ſubiectum, vbi cum ca
communicantibus menſam dominicam
pœnitens,& ſine confeſſione acceſſit,ac in
Iudæ percipit Euchariſtiam, ac paulò pò
ſtractam ſudariolo inuoluit,ac feria 3. Pa
Sachazetum reuerſa,Iudæo hero ſuo illam

didit, quo facto tres alij Iudæi huic oppidulo vicini, puta Michalerus, Sachaus, & Iosephus, ad memoratum Iudeum veniunt, ac sacrosanctam Eucharistiam in suam synagogam deferunt, atque eam pugionibus, & cultris confodiunt, & ecce confestim ex illa hostia multus emanat cruor, quem perfidi Iudæi in vitreum calicem colligunt: Non diu latere potuit tam atrox facinus, ante omnes mulier illa scelesta Sachazeti comprehenditur, inde Iudæus eius herus, qui cõfitentur omnem rem gestam, per id tempus Polonię Rex Sigismundus erat Vilnæ, quæ est Lituaniæ metropolis, ac eius certior factus, mandat eius oppiduli præfecto Secundario, vt rem eam diligenter inuestiget, ac si eam ita, vt denũciatum erat, se habere comperiret, in omnes eius flagitij cõscios extremo supplicio animaduertat. itaque Dorothea & Iudæus habita quæstione, die veneris post Christi ascensionem publicè flammis exusti sunt, Primarius ac generalis illic Præfectus D. Andreas Palatinus Rauẽsis, iurisdictioni prædictæ vrbis obnoxius, reliquos Iudæos, Iosephum, & Sachaum (nam Michalerus fuga iam erat elapsus) insuper & Iacobum Benedicti Iudæi exusti filium (qui ex impia illa Dorothea prolem, sed sine sacramento Baptismi defunctam, & paterno inhumatam sepulchro sustulerat) à Secundario præfecto certis rationibus adducto, Placẽtiam Poloniæ dimissos (vbi pri-

marius ille præfectus moram trahebat) inte
ſa actione criminoſa, ad extremum edicto R
gio, impietatis primum conuictos, mortis
os decernit, & productos in Plozio Caleu
Iunij, ignibus conſumit, nec verò quenqu
lateat quod cum dicta Dorothea, abditā p
dicto modo gereret viuificā hoſtiam, & Geo
lauia in villam Iatzcam, iter domum ver
confectura, veniſſet, à canibus Georgij cu
dam Lazezki patris familias interrepta
qui tantò fremitu veſtes illius inuolaban
lacerabant, vt penè ad terram proſterneret
diuino fortè permiſſu, nec abiuiſſet illæſa
ſuccurriſſēt famuli domus. Sanè ipſe Rex
lonię fertur hoc miraculo non mediocrite
Catholicæ Eccleſiæ retinenda communio
confirmatus eſſe.

*Ioannes Nauclerus in Chronico, generatione vig
maſexta, Eccleſiæ terræmotu corruens, om
opprimit, excepto ſacerdote celebrante, & du
miniſtrantibus.*

CAP. LI.

CIRCA annum Domini 1074. in S
lia ciuitas Siracuſana, tanto terræmo
concuſſa eſt, vt Eccleſia ibidem infra M
rum ſolemnia hominibus plena corrueret,
omnes vtriuſque ſexus homines opprime
præter ſacerdotem celebrantem, & duos il
miniſtros.

Excerptum tabulæ æneæ, quæ ad perpetuam rei

moriam in templo pagi Seueld, non procul ab Oeniponto in finibus comitatus Tirolis erecta conspicitur. De Osvvaldo Mulser, qui in sacra communione nolens communi laicorum hostia contentus esse, sed maiorem, qua sacerdotes celebrantes vtuntur, requirens, miraculosè repressus est.

CAP. LII.

ANNO à natiuitate Domini 1384. quidam dictus Osvvaldus Mulser, ex nobili ortus prosapia in Seueld, & ibidem in castro vulgariter Schlosperg, nuncupato residens, tempore Paschali, quo Christi fideles ex præcepto Ecclesiæ ad communionem Eucharistiæ accedere solent, maiori Hostia, & non vt cæteri laici communicare nitebatur. Ex timore itaq; huic sacerdos pernitiosè assentiri volebat. Sed dum venerabile Sacramentum suprà linguam antedicti Osvvaldi poneretur, ecce miraculosè ante altare terra se aperit, ac si ipsum Osvvaldum prorsus deglutire vellet, & in illam vsque ad genua cecidit, ille verò manibus latus altaris apprehendit: sed altare istic toti instar ceræ mollescere cœpit, manibusque cessit. Osuualdus presentem Dei vindictam præsentiens, mox pœnitentia ducitur, veniam à Deo precatur. Cumque hostiam deglutire non posset, Deo id non permittente, sacerdos eam in sacrarium reponit, quæ etiamnum hodiè istic sanguineo colore diuinitus tincta, & ex linguæ saliua nonnihil contracta

conſpicitur. Vbi etiam iam inde ad noſtra
que tempora plurima fiunt miracula. Eg
Bredenbachius ex vrbe in Germaniam re
ſurus, monitus à R.D. Martino Eiſengren
vt ad locum iſtũ diuerterẽ, altate ipſum, &
eo manus Oſuualdi veſtigia vidi & contre
ui, ac iuxta illud terræ hiatum quo abſor
cœperat, modò ferreis cancellis obtectum
niq; ipſam Hoſtiam, & caſtrum in quo vi
conſpexi. Porrò Oſuualdus iſte ſic diuin
correptus, in moleſtam incidit ægritudin
pœnitentiamq; agens, & confeſſus, alio
to ſuperuixit tempore, demum mortuu
Domino.

Errorem verò huius Oſuualdi iam olim
te multa ſecula confutauit Euſebius Em
nus, (*Hom. 5. de Paſcha*) Euchariſtię ſacrę pe
ptio, inquit, non in quantitate, ſed in virt
conſiſtit. Quod corpus ſacerdote diſpenſa
tantum eſt in exiguo, quantum eſſe conſu
toto, quod cum Eccleſia fidelium ſumit, ſ
plenum in vniuerſis, ita in integrum eſſe p
batur in ſingulis, &c.

Cæſarius Heiſterbachenſis (qui vixit anno 120
bro 9. Dialogor. cap. 65. citatur à Ioanne Gar
li. de Euchariſtia cẽtenario 13. de hoſtia, terrib
altari diuinitus proiecta, eo quod cimice eſſet c
taminata, ideoque tremendis myſterijs inepta.

CAP. LIII.

CIrca hoc biennium, inquit, iuxta Col
nia

niam in villa quæ Belle vocatur, gestum est, quod dico. Die quadã cùm sacerdos Missam celebraret, & dicto Euangelio hostiam patenę superpositam, super Corporale collocasset, illa mox resiliuit. Putans hoc sacerdos casu accidisse, neq; hostiam benè locatam, denuò eandem superposuit, quæ remotius eo intuente resiliuit quam prius. Cumque tertiò id tentasset, quasi turbine impulsa, proiecta est de altari. Quo viso territus est valdè, & præcepit scholari, vt eadem hostia reseruata, aliam supponeret, quam & consecrauit. Dicta verò Missa, tollens secum hostiam prædictam, Coloniã properauit, hostiam ostendit, quid de ea actum fit recitauit. Cunctis causam mirantibus, vnus clericorum hostia contra lucem leuans, maculam in ea contẽplatus est, quam cum in cõspectu multorũ fregisset, cimex q̃ vulgò pediculus parietinus dicitur, apparuit ea decoctus. Et glorificauerunt Dominum omnes qui aderant, haud dubium quin à sanctis angelis reiecta est, qui non sunt passi, vt panis tam fœtido vermiculo corruptus, per ministerium sacerdotis transiret in corpus Domini sui.

Gregorius Turonensis lib. 1. cap. 86. de gloria Martyrum de S. Eucharistia, quæ cùm à Diacono ad Ecclesiam portaretur, elapsa ex sacra turricula, et per aëra ferebatur, vsque ad altare, nec portari nec tãgi sustinuit ab eo propter vitæ eius incontinentiam.

CAP. LIIII

DIES passionis erat Polycarpi Mart
Magni, & in Ricomagensi verò ciuit
Auernæ eius solemnia celebrabantur. Lect
gitur passione cum reliquis lectionibus, q
canon sacerdotalis inuexit, tempus ad sac
cium offerendum aduenit, acceptaque t
diaconus, in qua ministerium Dominici c
poris habebatur, ferre cœpit ad ostium,
gressusq; templum, vt eam altari superpo
ret, elapsa de manu eius ferebatur in aer
sic ad ipsam aram accedēs, nunquam eam
nus diaconi potuit adsequi: quod non alia
dimus actum de causa, nisi quia pollutus
in conscientia, sæpius enim ab eodem ad
ria ferebantur admissa, vni tantum presby
& tribus mulieribus, ex quibus vna mater
erat, hæc videre licitum fuit, cæteri non v
runt. Aderam fateor & ego tunc temp
huic festiuitati, sed hæc videre non meru

De quodam adolescente, peccatum luxuriæ in co
matione negante, & pro confirmatione corpo
minicum petens, deglutire illud non potuit, d
reuocato presbytero, reconciliatus esset. Ex
eiusdem lib. 1. cap. 3.

CAP. LV.

SEd & illud, quod apud eundem locum
re simili contigit, silēdum non est. Era
iuuenis mundanæ vanitati deditus, & vt
la ætate homines solent, voluptati frena

xans, cui cum diu deseruiret, contigit eũ super quadam maritata muliere infamiæ nota aduri, cumque per aliquãtum temporis, hac suspicione apud vicinos quosq; teneretur, accidit, vt incurreret in tantam ægritudinem, quæ de vita eius homines cogeret desperare. Qui cùm lecto decumberet, & iam iamque morti proximus fieret, inuitatus est ad eũ, more Ecclesiastico, presbyter, vt eius confessionem susciperet, & ei morienti viaticum salutis humanæ præberet. Cùm verò venisset, hortari eũ cœpit & commonere instanter, vt peccata sua confiteri non erubesceret, crimenque illud, vnde specialiter infamatus fuerat, salubri confessione manifestaret. Acquieuit ille, & confiteri scelera sua studiosè aggressus est, quod dum explesset, & rursus super præfato crimine à presbytero interrogaretur, mentitus est, dicẽs se inde nullatenus reum esse. Cumque presbyter diutina hominis infamia, suspicione actus, ab inquisitione non desisteret, ait ille: Sic (inquit) hoc Domini corpus quod attulisti ad salutem suscipere merear, sicut huius rei, quæ obijcitur aliquando culpam non incurri. Hac presbyter responsione credulus redditus, Dominicam ei communionem iam securus tradidit. Qua ore susceptа, glutiendi virtus ægro protinus ablata est: nam cùm paulò antè, quibuslibet, etiam duris cibis facilis esset ad ima descensus, hoc paruissimum corporis Christi

fragmen, non dicam ſtomachum, ſed nec guttur vel paululũ attingere potuit. Hoc tiens ille, niti, quantum potuit, cœpit, vti glutire valeret. Quod dum multoties con tur, & fruſtrari ſemper ſuos conatus cerne coactus ipſa glutiendi impotentia, iuxta ctum, quo decumbebat, illud exſpuendo p iecit. Cuius rei euentu valdè territus, pres terum, qui diſceſſerat, ad ſe reuocari roga Rediit ergo presbyter, & infirmum reui cur ſe reuocaſſet, quæſiuit. At ille ſpiritu agente cõpunctus, confeſſus eſt ſe malè eg ſe Deo mentitum fuiſſe, verumque, quod tè negauerat, eſſe. Quem cum multò gem pœnitentem, & ſatis facientem is qui adu rat presbyter intuens, compaſſus confiten mœrore confecto, eum, vt moris eſt, abſol atque rurſus Dominico corpore refecit. ſuſcepto, cum tanta illud libertate glutiui verè tunc appareret non caſu, ſed virtute di na, ne antè hoc ſuſcipere poſſet, prohibit faiſſe. Poſt hanc igitur reatus confeſſione & corporis Chriſti perceptionem, paulul ſuperuiuens in pace quieuit. Hoc non à du bus tantùm, vel tribus teſtibus didici, ſe Priore iam dicti loci, honeſto & fide digno ro, & fratribus eiuſdem monaſterij, ac mul aliis, quorum quidã ſe hoc vidiſſe, alii à p bytero ſe audiuiſſe teſtati ſunt.

De quibusdam in Colbeke villa Halberstadiensi, qui sub Missarum solemniis dominio Natiuitatis tripudiatibus, ad sacerdotis imprecationem illud ipsum per annũ integrum continuabant. Albertus Krantzius in sua Saxonia lib. 4. cap. 33.

CAP. LVI.

MEmoranda plurima vidit hæc ætas (imperante nimirum Henrico II. Anno salutis humanæ 1003. & subsequentibus annis) chorizantes in Colbeke villa Halberstadẽsi insolenter sacra nocte Dominicæ Natiuitatis, in cœmiterio S. Magni, iuuenes & viri cum fœminis, inconcinnis clamoribus ebrii duxêre choreas. Rogati à sacerdote sacra facturo, ne diuinum officium interrumperent, nihil fecere minus. Ille ad impatientiam versus, correptusque zelo & indignatione diuinæ iniuriæ & cõtemptus in religionem: Quando, inquit, mecum diuina religio contemnitur, sit vobis circuitus ille annalis. Exinde vltio diuina contumaces insequitur. Sine cessatione, sine vlla quiete, per dies & noctes, absq; cibo gyrabantur. Miserũ spectaculũ, dum rotarentur gyrantes. Stupuêre qui viderant. Aliquot sancti viri interposita prece, orabãt pro illis, nihilominus gyrabant. Sororẽ suã quidã extracturus de circulo gyrantũ, brachiũ fertur euulsisse, illa persecuerabat gyrãs. Impressêre alta terræ vestigia, ꝙ necesse fuit. Anno demũ euoluto quieuêre. Maior pars spiritũ efflauit. Pauci qui superfuê-

re,

re, recreati, insigni se pœnitentia macerar

Huic congruit, quod mandatum est l
Chronicis, typis excusis, vti liquet ex sa
quenti narratione.

Miraculum simile ex Chronicis seu Annalibus, euulgatis, & Vincentio in Speculo.

Contigit temporibus Henrici secundi
peratoris miraculum prius inauditum,
in villa quadam Saxoniæ in Magdeburg
Diœcesi, vbi erat Ecclesia S. Magni, quid
cerdos Missam celebraret, in vigilia Natiu
tis Domini, octodecim viri simul cum q
decim mulieribus in cœmiterio Ecclesiæ
celebrabat, choreas ducendo, alta voce ca
rent, sacerdotémque ipsum celebrantem
pediebant, mandat illis sacerdos, vt tacer
aut inde recederent, qui sacerdotis verba d
dentes, desistere noluerunt, is amaricatus
precando inquit: Placeat Deo, & sancto
gno, vt ita cantãtes permaneatis vsque ad
num chorizantes. Et ita factum est, vt toto
lo anno sine intermissione aliqua chorizan
cantarent: Mirabile dictu, toto illo tempo
nec ros, nec pluuia super illos cecidit, sed
lassitudo, nec fames illos affecit, nec vestim
ta, nec calciamenta eorum toto illo tempo
attrita sunt.

Anno autem reuoluto Herebertus Arch
piscopus, in cuius diœcesi hoc mirabile co
git, ad locum veniens, à nodo, quo Sacer
illo

illos ligauerat, absoluit, atque ante altare dictę Ecclesiæ reconciliauit, filia presbyteri cum duobus aliis continuò exanimata est, cæteri continuis tribus noctibus dormierunt, aliqui post obierunt. Cæteri verò pœnā suam membrorum tremore prodiderunt. Hoc scriptum reliquit Vbertus, qui fuit vnus ex iis.

De puella duodecim annorum, quæ post sumptionem SS. Eucharistiæ toto triennio à cibo abstinuit, & Frisia grauiter fluctibus marinis anno 1273. subuersa ob irreuerētiam SS. Eucharistiæ præstitam. Cornelius Cornipolitanus in sua Chronographia.

CAP. LVII.

Testatur idem Cornelius in sua Chronographia puellam xij. annorum accepta Eucharistia, sex mensibus in pane & aqua ieiunasse, & deinde triennio ab omni cibo & potu abstinuisse.

Idē recenset anno salutis humanæ M.CC. LXXIII. Frisiam ferè totam submersam fuisse fluctibus marinis, ac ibi periisse plus quàm centum millia hominum, idque propter conuitia & irreuerentiam factam sacramento Eucharistię. Hæc duo exēpla refert ex dicto Cornelio Michael Buchingerus Colmariensis, in suo Tyrocinio de sacro altaris mysterio.

Traiecti ad Mosam 200. homines in ponte choreas ducentes, nec Venerab. Sacramēto per Sacerdotē ad ægrotantem dilato, reuerentiam exhibentibus, ponte fracta omnes absorpti periêre, anno 1277. Ex Chronicis Traiectensibus Hermanni Scedil.

CAP.

CAP. LVIII.

CVm in Traiecto homines vtriusq; ſ
ſuper pontē choreis & vanitatibu
ram darent, contigit ſacerdotem cum di
ſimo Sacramento Euchariſtiæ ad ægrota
deferendæ pertranſire, illi immemores d
rei cultum vllum ac reuerentiam adh
ponte fracto, in aqua Moſæ ad 200. hom
aquis abſorpti ſunt, ac perierunt.

*Gregorius Turonenſis ibidem cap. 87. de vltio
uina in ſacerdotem diuina myſteria temere
ctantem.*

CAP. LIX.

EPachius presbyter dum temerè, qu
dignus erat agere, præſumpſiſſet, d
iudicio, ſolo proiectus occubuit. Hic
dum Dominici natalis vigilias celebra
eccleſiam expetiſſet, per ſingula horarū mo
tā egrediebatur è templo Dei, ac in dom
pocula laſciua ſpumantibus pateris haur
ita vt affirmarent multi eum poſt galli
in ipſa nocte vidiſſe bibentem. Sed cùm
ex genere ſenatorio, & nullus in vico illo
comagenſi, iuxta ſæculi dignitatem habu
nobilior, celebrare ſolemnia Miſſarum
titur. Nec dubitabat miſer vino made
appetere, quod ieiunus quiſque non ſine
tu poteſt terrente conſcientia explicare,
rùm vbi explicitis verbis ſacris, confracto
minici corporis ſacramēto, & ipſe ſumpſ

aliis distribuit ad edendum : mox equini hinnitus ad modum vocem emittens, ad terram ruit, ac spumas cũ ipsa mysterij sacri particula, quam dentibus comminuere non valuit, ab ore proijciens, inter manus suorum ab Ecclesia deportatur. Nec caruit vltra hac epilepsiæ infirmitate, sed per singulos lunares cursus incrementis decrementisque hæc semper pertulit, quia ab haustu nimio vini minimè infelix abstinuit.

Ex libello Germanico Coloniæ anno 1574. excuso, de quibusdã laicis Missæ sacrificiũ in ciuitate Goudana per ludibriũ celebrãtibus, eorũq; diuina vltione.

CAP. LX.

VErissimis ac fide dignissimis testibus narratum, ac literis mandatum legimus, anno Domini 1574. in autumno in ciuitate Hollandiæ Gouda contigisse, vt Catholicus quidam ciuis grauiter decumberet, irriserũt eum quidam Caluinisticæ sectæ, dictitantes per ludibrium, leuius & facilius eum defungi posse, si Missam prius audiuisset. Nec mora, quidam ex illis Hermannus Aldarcich profert habitũ sacrum, quo Ecclesia Catholica in tremendis mysteriis vti consueuit, eodemque induitur. Paratur mensa, expediuntur cætera, quæ in sacris mysteriis vsurpari consueuerunt : adest subornatus diaconus & subdiaconus. Canitur introitus, & quædam aliæ preces, vsurpantur omnes penè per ludibrium cæremoniæ Ecclesiasticæ,

siasticę. Vbi peruẽtum est ad canticum Ag
Dei, ecce festinus accurrit minister sacrifi
tis, exponit, vxorem eius coarctari dolori
partus. Ille sacrificium sine cauda & sale
rens, non sustinuit in eo persistere donec
solueret, sed protinus excusso habitu, Mis
missa facta (vti aliquãdo ad D. Ioan. Voss
nanũ, Melanchtonẽ dixisse ex ipso D. Alb
no intellexi) sese festinus domũ propius
ter eundũ nũtiatur ei, vxorẽ duos gemell
nixã. Faustũ hoc nuntiũ mox vt domũ ing
sus est, conuertitur in luctũm; vterque
filiolus exstinctus est. Vxoris deinde cubi
ingressus, eam cum morte conflictari, &
lò pòst defungi videt. Ipse quoque post
peste corripitur, cum omnibus qui ve
nisterio, vel cantu, imò etiam sola præ
sacrificio vel tacitè, vel expresè suffrag
rant, omnesque eadem lue moriuntur.
tholicus verò ex infirmitate decumbens,
ualuit. Nolite errare, inquit Apostolus, D
non irridetur.

Constantinus Manasses in Annalibus, & Mich
Glycas parte 4. Annalium, de Michaelo Imp
diuina mysteria per ludibrium repræsentan
iusque funesto interitu.

CAP. LXI.

MIchaëlus III. Imperat. cognomine
lentus, quem scriptores Annalium
mores perditos dissolutissimos, alterum

tontem, Neronem & Sardanapalum vocant, cùm in omne flagitiorum genus sese venundaret, ad hunc tandem velut scelerum omnium apicem & coronidem progressus est, vt post quotidianos in omni turpitudine profectus, etiam aduersus sacrosancta mysteria Seraphis ipsis venerabilia, vir nequissimus debacharetur. Quippe acrem synapi succum in craterem fundens, sacrum illud formidabile repræsentabat, ludens (vt dici solet) in ijs, quæ ludum iocumque non admittunt, & ridens in minimè ridiculis. Ita viuentem Michaëlum mater videns, & Imperatorem Romanum factum esse ludicrum, totis visceribus & animo commouebatur, eumque verbis castigabat, corrigebat, exhortabatur. Sed (quod prouerbio dicitur) cum mortuo colloquebatur, & admonitiones apud surdum cantillabat, ac tãdem mater à filio regia expellitur. Basilius verò postea ad imperium prouectus, quum Michaelum ceu vinosum ac temulentum damnasset, gladio viscera eius ad D. Mamantis ædem, vt Glycas commemorat, traiecit. Talem impius ille tremendorum mysteriorum prophanator sortitus est exitum, matris persecutor, Dei contemptor, Imperij dissipator, à talibus viperis venenum suum mutuantur aspides nostrorum sacramentariorum, sicque ferè accidit, vt qui sunt sacrilegio pares, morũ turpitudine sint similes.

Impe-

Imperat. Iustinianus in authent. vt in priuatis domibus sacra mysteria non fiant sine licentia antistis, Collat. 5 tit. 12.

CAP. LXII.

QVanto sanctius & reuerentius de tre-
dis hisce mysteriis sensit laudatissim
Imperator Iustinianus, qui in authenticis
constitutionibus sic ait: Et priscis sanc
est legibus, nulli penitus esse licentiam do
quæ sacratissima sunt agere, sed publicè fi
procedere in credulitatem & DEI cultur
secundum sanctionem de his sacratis ac
traditam. Et nos etiam hanc in præsenti po
mus legem, quam cum omni cautela te
volumus. Omnibus enim interdicimus
gnæ huius ciuitatis habitatoribus, magis
etiam totius nostræ ditionis, in domibus
habere quasdam, quasi orationum domos,
in his sacra celebrare mysteria, & hinc
quædam Catholicæ & Apostolicæ tradi
extranea. Sed si quidem domos ita simp
ter aliqui haberi putant oportere, in sacris
is, orationis videlicet solius gratia, & nullo
lebrando penitus horum, quæ sacri sunt
sterij, hoc eis permittimus. Inuidia enim n
est, si volunt circa hæc habere habitacula q
dam, & in eis tanquam in sacris orare, alio
tem omnibus abstinere, nisi tamen in is
luerint aliquos inuitare clericos, hic qui
sanctissimæ maioris Ecclesiæ, & sub ea san
simæ

simarum domuum, voluntate ac probatione sanctissimi Archiepiscopi ad hoc deputatos, in Prouincia verò Deo amabilium Episcoporum. Hæc & plura his ibi Iustinianus Imperat. Porrò an, & quatenus licitum sit in domo priuata habere capellam siue sacellum, videatur Innocent. in cap. Ad hæc, de electio. Bald. in margarita verbo, Capella. versic. final. Concil. Tridentin. session. 22. decreto 1. de reformat.

Iustinianus Imp. in authent. collatio. 9. tit. 6. de Ecclesiast. titulis. § Si quis in sua domo. Qui in domo vel suburbano prædio, Ecclesiasticum ministeriũ celebrauerit sine clericis, dominium admittit, & Ecclesiæ applicatur.

CAP. LXIII.

SI quis in sua domo, aut in suburbano Ecclesiasticum ministerium ministrare præsumpserit, aut aliis celebrare concesserit, sine clericis sanctissimo locorum Episcopo subiacentibus iubemus hanc domum aut suburbanum, aut prædium, vbi tale aliquid delinquitur, locis illius sanctissimæ Ecclesiæ vendicari, per Deo amabilem Episcopum & œconomũ eius, & ciuilem iudicem locorum. Si verò nescient locorum domino eius curatores aut conductores, aut emphyteutę contrarium aliquid exerceri permiserint, dominum quidem loci nullum præiudicium, aut dispendium sustinere

ſuſtinere, eos autem, qui hoc fecerint, aut permiſcerint, ex prouincia vbi hoc cõmi eſt, expelli, rebus eorum loci illius sanctæ Eccleſię vendicandis.

Ioannes Moſcus Euiratus cap. 196. Prati ſpiritalis de inſigni miraculo, quod pueris Apamenſibus contigit, qui ruri verba conſecrationis protulerunt.

CAP. LXIIII.

NArrauit nobis Gregorius Aphtic prouinciæ Præfectus, fidelis vir, & nachorum & pauperum amator, boni omnibus ſemper congaudens. In Prou inquit, mea, (erat Apamienſis ſecundæ S rum Prouinciæ, ex oppido, quod dicitur rax) ager eſt ab vrbe quaſi quadraginta arijs diſtans, qui Gonagus dicitur. In hoc in eius finibus pueri paſcebant pecora, ſolet pueris contingere, puerili conſuetu voluerunt ludere. Cumq; luderent, dixe ad inuicem: Venite celebremus Miſſam, feramus ſacrificium, & communicemus, uti ſemper in ſancta Eccleſia presbyter fa Quod cùm placuiſſet omnibus, conſtitu ex eis vnum in ordine presbyteri, duoſq; lios pueros in miniſtrorum officio, venie ad ſaxum quoddam (erat enim in planitie ſupra ſaxum in morem altaris apponũt & vas teſteum in vino. Aſſiſtuntq; vnus dem coram altari, qui fungebatur officio

byteri, medius, duo verò alij hinc, atque hinc veluti ministri. Et ille quidem sanctæ oblationis verba dicebat, illi verò fasciolis, quæ ferebantur, pro flabellis vtentes, auram faciebant. qui verò presbyteri fungebatur officio, ideò sanctæ oblationis verba sciebat, quia consuetudo fuit in Ecclesia, vt pueri in Missis ante sacrarium assisterēt, primiq; cum clericis communicarent sanctis Christi Dei nostri venerandisq; mysterijs. Quoniā verò quibusdam in locis alta voce consueuerunt presbyteri sancti sacrificij rationes pronūciare, pueri vt propius adstantes, sępius eas audiendo didicerāt. Cùm igitur omnia secundum Ecclesiasticam consuetudinem fecissent, priusquam panes frangerent ac communicarent, ignis cælitus delapsus, quę proposita erant, consumpsit omnia, saxumque totum combussit, ita vt nihil omninò neq; saxi, neque eorum, quę fuerant proposita, relinqueretur. Hoc repentè factum cùm pueri vidissent, in terram omnes prę timore corruerūt, ac diutius semiuiui permanserunt, neque erumpere vocem, neque de terra surgere valentes.

Cùm verò non redirent domum hora, qua consueuerant reuerti, sed pauidi in paumento iacerent, exierunt parentes eorum: vt viderent, cuius rei gratia consueto legitimo tempore non reuertissent. Egressi autem, pueros omnes humi iacentes inuenerunt, neque agnoscen-

noſcentes aliquos, neque loqui ſe alloqu
bus valentes. Parentes itaque ſemiuiuo
adſpicientes, vnuſquiſque filium ſuũ al
tes, domum retulerunt, videntéſq; puc
huiuſmodi exceſſu diutius durantes, mir
tur nimium cauſam, ſtupores eorum o
nò ignorantes, nec diſcernere valentes, ſ
que illos per totum diem interrogante
ſponſum nullum accipere ab eis potuer
quæ illis acciderant, ſcire omninò neq
runt, donec dies illa, & nox tota præ
Tunc enim & pueri paulatim in ſe ipſos r
ſi, cuncta illis retulerunt, quæ geſta fuer
quæ illis contigerant. Aſſumentes verò p
tes ſuos, & omnes loci ipſius habitatores,
ſi ſunt, & locum eius oſtenderũt, in quo
bilia iſta contigerant veſtigia, quædam
ignis indicantes. Audientes verò, quæ
fuerãt, & ipſius indicijs rerum admoniti
uitatem cucurrerunt, cunctaque Epiſcop
uitatis nunciauerunt. Qui perculſus mag
dine & nouitate miraculi, cum omni cle
ſtinus accurrit. Videnſque pueros, & n
ab eis, quæ euenerant audiens, & cæleſ
nis veſtigia intuens, pueros quidem e
continuò in monaſterium immiſit, locu
rò monaſterium fecit latiſſimum, ſupra lo
autem ignis, Eccleſiam conſtruxit, & ſanc
erexit altare. Dicebat autem ipſe Dom
Gregorius fideliſſimus vir, vnum ſe iſto

puerorum adspexisse, eiusque monasterij, vbi miraculum acciderat, monachum ipsum cognouisse. Et istud quidem magnum reuera, ac diuinum, stupendumq; miraculum Gregorius venerabilis nobis ætate nostra contigisse enarrauit.

De gregum pastoribus verba consecrationis in panes propositos, temerè pronuntiantibus, ab igne cælesti consumptis. Ex Iudoci Clichtouei lib. 3. Elucidatorij Ecclesiastici.

CAP. LXV.

FErunt, cum olim alta voce proferreretur Canō, omnes ferè per assiduum vsum illum memoria tenuisse, atque in vicis & compitis publicè decantare solitos esse, vnde cum quidam pastores, quodam auso temerario, pane super lapidem posito in agro, verba consecrationis hostiæ protulissent, conuersus quidē ille panis fertur fuisse in carnē ad illorum verborum prolationem, ipsi autem igne cælitùs in eo demisso, diuino iudicio sunt absumpti, vt per hanc punitionis seueritatem cæteris esset exemplo, ne vnquam tale quippiā attentarent, neque diuinis abuterentur mysteriis ad iocum vel ludibrium, &c. Quod ipsum quoq; attestatur Michaël Buchingerus Colmariens. in suo Tyrocinio de sacræ altaris mysterio.

De rustico quodā in diuersorio, per ludibriū acceptum panē cōsecrāte, & ob id subitanea morte exstinctus. Ex Epistola Erasmi ad Epics. Leodiēsem scripta Basileæ anno 1528.

CAP. LXVI.

IN pago quodam inquit Erasmus, cui nom
Vetus vicus, rusticus quidã in diuersor
dum Eucharistiam irridet, subitò exanima
est, rem sic actam testes docuêre. AEdit
quidam rusticus perferebat scriniolum ple
panibus consecrãdis, quas hostias vocãt,
comes erat alter rusticus, qui quondam fuer
ædituus, vbi ventum est ad vicum modo
ctum, libuit ibi bibere in diuersorio, petit
mes ille ab ædituo hostiam dono, illo com
te accepit, & incipit per ludibrium consecra
Cauponaria vidēs increpat. Ille, Nihil, inq
tua refert, abi, apporta vinum, vbi redit
lier, videt hominem collapsum, rogat q
habeat, respondēt ibi potantes in alia me
forsitan habet illum syncopis: mulier adfer
cetum, admouent, sed frustrà, erat planè m
tuus. Hæc non est fabula.

Ioannes Moschus 79 cap. Prati spiritualis, de quib
portiunculis sacræ Eucharistiæ, quæ oēs mirac
culmos & spicas germinauerunt, quo miraculo
ti adiecti sunt Catholicæ Ecclesiæ

CAP. LXVII.

CVM venissemus Seleuciam, conue
mus Abbatem Theodorum Episcop
eiusdem Ciuitatis. Ille autem narrauit no
dicens: sub sanctæ memoriæ Dionysio h
ciuitatis Episcopo præcessore meo, tale q
dam contigit, Vir quidam erat in hac ciui
ne

negociator valdè religiosus, & diues, sed hæreticus. Erat enim de Seueri sectatoribus. Habebat autem seruum fidelem quendam, sanctę & Apostolicæ Ecclesię communicantem. Hic iuxta Prouinciæ consuetudinem, die sancto cœnæ Dominicæ sumptam cōmunionem inuoluit in lintco mundissimo, & in armario reposuit. Contigit autem, vt post sanctum Pascha vir ille fidelis mitteretur Constantinopolim, negocij cuiusdam gratia, dimissa per obliuionem sancta communione in armario. Dedit autem eius clauem domino suo. Quadam verò die aperiens armarium dominus, inuenit linteolum, inuolutasq; in eo sanctas particulas communionis. Contristatus est autem in hoc, & hæsitabat, quidnam de illis faceret. Nam ex ipsis communicare nolebat, eò quòd essent sanctæ Catholicæ Ecclesiæ, ipse verò Seuerianæ hæresis. Et tunc quidem dimisit eas in armario, vt erant, cogitans quia rediturus erat seruus, & sumpturus eas. Cùm autem veniisset cœna Domini, neque seruus ille fidelis redijsset, voluit eas dominus ipsius comburere, ne rursus & in secundum annum seruarentur. Apertoque armario, vidit omnes sanctas particulas culmos & spicas germinasse. Vnde ingenti timore comprehensus in nouo, admirandoque spectaculo, sumens sanctas particulas, & cum omni domo sua clamans Kyrie eleyson, cucurrit ad sanctam Ecclesiam, ad sa-

crosanctum & venerabilem Dionysium E
scopum. Hoc autem magnum & terribile,
commemorationem, omnemque mentem
omnem cogitationem excedens miracul
non vnus, aut duo, aut tres vel pauci aliqui
derunt, sed omnis Ecclesia, ciuesque & rus
indigenæ & hospites, quiq; continentem a
bulant, & qui mare nauigant, viri & mulie
senes & impuberes, iuuenes & seniores,
mini & serui, diuites & pauperes, princip
subditi, sapientes & simplices, virgines &
nachi, viduæ ac nuptę, qui in potestate co
tuti sunt, & qui illorum regunturimperio
illi quidem clamabant Kyrie eleyson, ca
autē aliter Deum laudabant, omnes vere
riter Deo gratias agebant pro ineffabilibu
ius mirabilibus. Plurimi igitur ex hoc mir
lo credentes, adiecti sunt sanctæ Catholic
Apostolicæ Ecclesiæ.

Memorabilis historia SS. Eucharistiæ à Iudæis in
te Stellarum perpetrata, conscripta per Nico
Marescalcum Thurium, & nuncupata illustri
Principibus Vandalorum Henrico & Alber
manis fratribus, Ducibus Megnapolensibus.

CAP. LXVIII.

ANnus nunc agitur vigesimus, quo
strissi. Principes, impium ac scelerat
mortalium genus Iudæi, sacrosanctam Euch
ristiam corporis nostri redemptoris Chri
manibus sanguinariis inuolucrint, ac mo
mentu

mentum hoc sanctissimum religionis nostræ, & fidei Catholicę suprema ab ipso in cœna relicta, εὐλογία, vbi sanctus ille sanctorum finem esse voluit instrumenti veteris, & noui exordium, abrogatis eius nefandæ gentis legibus, & priscis cæremoniis, summo scelere in monte dicto Stellarum in vestra ditione, crudelissimè lancinauerint. Quę res, quanquā multis iā hinc annis acta sit, nullo tamē certo authore in lucem prodiit. Eā sanè cò cupidius posteris incorruptā tradere mecū constitui, cum miraculorum, quæ id temporis contigêre, insigni cōmeratione, quò magis sciam eā nacturā fidem eiusmodi, quæ in dubium à quoquā vocari, aut ei obsisti nequeat. Quod ipsum nunc vestri nominis auspicio & nūcupatione chalcotypicis literis euulgabitur. Profectò non parum ad hanc operā nauandā meipsum cōmouit, tum locus religiosus, & crebra miracula, tum sedula hominum vndiquaque turmatim confluentium ea de re percontatio. Tantum est, hucusque desideratur enarrator. Sed enim rem omnem, vti ea acta est, referam. Impientissimi Iudæi, qui non tantum perniciem nobis struunt, sed & vniuersam internecionem nostræ Christianę religionis machinantur, diras nobis imprecando, Eucharisticum panem paruo ære, à deplorando quodā sacerdote nomine Petro, cognomento Dano, vitæ liberioris, & existimationis apud viros graues parum

probatæ, eoq́ue literarum honeſtiorum p
ignaro. Solet autem hæc res eiuſmodi ord
& loci viris, cum vitā, pręter propter, vt a
agant præbere occaſionē magis opportu
pręcipitio ad flagitia, idq́ue cauſa inertis &
gnis illorum otij. Nam cùm perditiſſ. ille,
lum facinus egregium meditaretur ac per
τίαν immodicam, bonis propè abſumptis,
lapſus eſſet, quod Eleazaro, montis præd
accolæ, ſed profeſſione Iudæo, rem funeb
iſthic publicè, Iudæorum more, exercenti
lam paruam æream pignori (ad explend
ventris ingluuiem & gaſtrimargiam) tra
cogeretur pro acceptis ſolidis, vt vocant
beranis, non amplius quatuor, qui confici
aurei Renani ſextantem. Cumq́ue is non
locuples pignori redimendo tam exiguo,
thorem, proh dolor, mūdi, ſceleſtiſſimis ho
bus (qui odio eum genuino temerè inſeſta
tur) prodidit. Angebat enim vrebatq́ue ho
nem eum infelicem olla illa, cuius vſu quo
diano egebat, eiusq́ue recuperandæ deſide
torquebatur immodico ac penè deſper
Auxêre hanc difficultatem nummariam ri
& iurgia domeſtica (malum ferè eiuſmodi g
neris ſacerdotibus perpetuum) quæ quoti
oriebantur ab ipſius concubina (cuius ea o
erat) interdum vt ferè fit aſperè & duriuſcu
cùm ob alia (honor ſit auribus) tum ob fœn
is in horas gliſcentis incrementum. Ea vr
co

concubina ebrietati erat addicta, ac famæ parum integræ, quæ non multis tunc ante lapsis diebus ob conuitia non ferenda, domo ab eo iecta, & profligata erat, etsi inuita. Interea is miser ab ea explicari voluit quidem, sed eare tamẽ ea non potuit. Et quamuis mille modis animus illius infelicis, tanquam consilij & inops, & anceps, modò huc, modò illuc distraheretur, nihilo tamen magis res ipsius meliores reddebantur, adeo quòd non quieuerit sese vlla via, modoq; extricare ab iis molestiis. Tãtoperè eum exstimulabat turpis egestas, atqui Eleazarus (vt sunt Iudæi omnes ingenio vafro) ex gestu & habitu illius calamitatẽ perspiciens, animo suo agitabat, optabatque, vti sibi potestas fieret cum eo familiarius congrediendi, versans secum rem maximam, modò ea contingeret. In spem autem venerat facilè futurum, quod homo ille cogitabũdus, & malis tantis quaqua versus pressus, Eucharistiam verbis sacris diuinis, more Christianorũ consecratã, aut recepto pignore sibi traderet, aut si hoc parum succederet, sanctuarium in illum conferre statueret. Minimè dubitans, quin vel hac via is Eucharisticum panem sibi venderet. Ita enim planè illi deliberatum erat, omnem dare operam, quò Eucharistiam nancisceretur, nec quoquo modo ea se orbari velle, vtpotè qua nuptias filiæ tum instantes conuiuis redderet festiuiores, velut thesauro quodam

rarò iam inde à multis annis gentis ipsius
tubernalibus exhibendo. Nec eum fefe
spes, oblata enim peropportunè occasio
presbyterum eũ perbenignè cõpellare, bl
dis & subdolis verbis solari hominem pr
tis tum calamitatis subleuandæ nomine,
terrogare eum de ære alieno, quantum
solutum, quantumque in reliquis esset, dis
se complorare eius fortunam, quam vele
ris gestu squalido agnosceret, polliceri se
inopiæ subuenturum, modò talem sepra
ret, qui rem tacendam silentio inuoluere
cunque ea cueniret, nec cessare, donec
quadam suadela eum permoueret ad illud
gotium aggrediendum. Quod quidem
nec contemnendum, detractandúmve
dos ille existimauit, quippe qui non diffi
ter coniectabat, ecquid Iudæis suis verbo
anfractibus vellet. Quin & huiusmodi q
lõgè ante dæmonis cuiuspiã mali impul
pidissimè optauerat. Proinde nihil cunct
potestatẽ ei fecit quæcunq; in animo habe
cum fiducia referendi, affirmãs iureiuran
sese suppressurũ silentio. Animaduerterat
dæus cum aliquando sacris interesset, da
hoc opera alium esse apud populum, alium
cerdotum ritum vsumq; in sacrificio, cũ
immolarent, panibus azymis paulò mai
lis. Quamobrem de vtroque certior fieri c
ens, sacerdoti suasit, quod si ollam (cuius c

tot conuitijs indies magis magisq; impeteretur) nexu liberam sibi vellet recuperatum iri, Eucharistiã sibi tum cleri more, tũ populi ritu, formula vtraq; consueta imbutã traderet. Quç si ex fide faceret, promittit illi aurei dimidiũ, supra ollę restitutionem. Homo impurus parvulo ære irretitus, nihil eius detrectãs, vel porrò quid plus stipulatus, peierat sanctè, se hæc cũcta perfecturũ. Paucis itaq; interiectis diebº, anno natalis Domini 92. supra millesimum, quadringentesimum peracturus sacra, isthîc in Basilica D. Virginis Deiparæ, 6. Idus Iulij, qui est Iulij mẽsis decimus dies, insignis à septem diuis fratribus, putà Ianuario, Felice, Philippo, Syluano, Alexandro, Vitale, Martiale, sanctæ Felicitatis filiis, (qui eo die fidei nostrę sanguine suo, imperante Antonino, nomina dedêre) cũ clãculum ex Pyxidicula (cuiusmodi plerumq; in sacrario ædiũ sacrarũ reponuntur) azymos panes tres deprompsisset, quos Ecclesiastici hostias vocãt (non temerè ita dictas à victoiræ ratione, & voce ex antiquitate traducta) iuxta suam hostiam, quæ ex loco superiori populo circumstãti exhiberi solet, collocauit duas alias vtroque ritu concinnatas, ac sub byssо occultè conditas, paribus verbis seria opera sua ratas sacrasque effecit. Officio autem ritè peracto laciniam panni serici protritam ab ara trium diuinorum Magorum dependentem, furtim cum celeritate abscidit, re-

uersusque ad aram, vbi consecrauerat hos
sub candido repositas, recondidit, ac lac
dictæ iuuoluit, ac postridie eius dici se co
rens ad Iudæum, cum trepidabundus circ
circa omnia oculis colluſtrasset, nemine
adesse sensisset, tradidit ei rerum omnium
pificem, cui mundana iuxta & vltramund
parent, contemptissimè protractum. De
ollam traditam lætus domum retulit. Q
nam est, quæso, qui mirari satis queat Salua
ris nostri tam insignem benignitatem? qui
mel patris optimi cælestis iussu, pro nobis
sus, ac quidem præter nefandos cruciatus
brosissimo mortis genere vltroneus (vti e
mnium arcanorum cognitor certissimus)
dedignatus est se à sacerdote nefarij facin
committendi conscio, verbis in suprema C
na prolatis, cum charactere numinis sacro,
regnis vltramundanis in mysteriorum adi
deuocari, ac permittens se longè minore
tio, quàm cùm in forma mortali, orbem te
rum inerraret, nostræ omnium salutis ca
rursum venundari, horrendisque impreca
nibus lacerari, stimulis acerbissimis lancina
& conuiuio nuptiali gẽtis inimicissimæ, spu
cissimo ludibrio affici. O sacerdotum digni
tem amplissimam, eorumque ordinem ve
randum, cuius si potestatẽ reputamus, illi
Cæsaris maiestas, nec Regum aut princip
serenitas, nec terrenorum quispiam vt cæl

ter

tes præteream, vnquam assimulari potest. Ac quidem omnium mortalium essent longè sanctissimi: si non alium fastus, alium luxus, quin & maximam eorum partē immodica rerum Deo dicatarum cupiditas incesseret, cum Reipub. Christianæ insigni iactura, & clade violenta mortalium, non secus quàm si eorū nulla est reddenda ratio. Verum hæc missa faciamus. Eleazarus autē applaudere manibus præ lætitia, dolos suos malos secum demirari placere sibi, ob hostem quem tam exiguo pretio nactus esset, gloriari, magnificè sese efferre apud vxorem, omnemque ei rem referre, ei soli illum concredere. Quæ verò manibus impurissimis mundi contrectans, vasi cuidā (in quo pluuiæ tomentum culcitris & accubitis farta, apta & in loco obscuro reposita supra hybernaculum asseruabantur) nimis quàm irreuerenter muliebri quoque addito conuitio illatebrauit, ac veluti carceri ad tempus vsque nuptiarum filiæ, inclusit. Vbi verò conuiuiū nuptiale instructum esset, Eleazarus primoribus suis contribulibus, qui tū aderant, aperuit fortunæ suæ casum, quam de hoste suo adeptus erat, iubens eos bono esse animo, habere nunc quem tāto desiderio exspectassent. Qui ex fausto nuncio lætitia delibuti, ac penè ecstasi correpti, non modò non factum improbarūt, sed eius calliditatē laudibus in cælum extulerunt, maxima cum gratulatione inuicem alter alte-

rum prosequendo. Nec aliud quàm copiā
hostē spectandi fieri, omnes orare, maior e
eos cepit cupiditas voluptatis suæ in eū ex
dæ quàm vniuersæ pompę nuptialis festū
hilo tamen secus egregia illa sponsa nupt
bus sacris, & Hyminæo ex gentili prisco in
tuto, cum apparatu initiata est. Apposita de
de cœna centenaria cōcinnata ex lucro fœ
ratitio à nostris vndecūq; corraso, comes
est, non sine Saluatoris nostri, quē vinctū
nebant, nostręq; religionis insigni ignomi
vt est mos auitus eorū, in omnibus suis sym
siis nobis malè imprecari ac postulare, vt
Christiana in discrimē veniat, suis tamen
ris superstitib. Eleazarus subinde inter epu
dū à primoribus interpellatus est, quod fin
pulandi faceret, maturò enim opus esse, al
cētes superesse, quæ magis ex re essent, sese
putare loco magni negotij, si gnauiter ea
pedirētur. Atque eo modo rem vehemen
accelerātes, neq; esitare nec potitare poter
tātus ardor eos cœperat in authorē mundi
uiendi. Remota itaq; mensa, ac vix dū bene
positis analectis, crepusculo diei Veneris, p
die nimirū festi D. Iacobo sacri, cū totæ æ
collucescerēt, fœminis, pueris, patrimis iu
& matrimis choreæ licentiosiores indultę,
nasceretur aliqua suspicio aliis, qui ad rē pe
gendā idonei visi erāt, cōuocatis ad συνέδρ
vna & cōcors omnibus mēs erat, nō tam pr
bro

brosè mundi opifici illudere, quàm eius diuinitatem explorare, quem vtpotè Deum & hominem tam parua peripherica comprehendi posse (etsi scierant de ea re periculum sæpenumerò à suis factum) ex supremis Testamenti ipsius probè nouerant. Nec mora: Antesignanus ille Eleazarus, Si omnibus, inquit, arridēt, quæ peragenda sunt, iureiurando opus est, ne post factum pœnitudo succedat. Tum verò lymphatici illi vno ore omnes, tāquam decertaturi hostes, ac militariter Chirotonia, seu digitis leuatis in dicentis verba iurarunt. Quo facto affentiti sunt suum ac gentis ipsorū hostem, qui omnem sibi salutem in mundo hoc inferiori abstulisset, aciculis ob peripheriæ qua cōcludebatur, exiguitate aut subulis mucronatis confodiendum, alioqui fore, si fortè maior præberetur, non illi nec enses, nec sarissas defuturas. Cognitū enim haberent, ipsum se πολύτροπον posse efficere, nec non maiores suos sæpe ludificatum, vellent nō vno pœnarum genere in eum animaduertere, is sentiret esse viros nec à gente sua degeneres. Ac quæ is vnius perpessus esset supplicia Hierosolymę probrosissima, ab Anna, Caypha, cæterisque Pontificibus, præside Pontio Pilato, turba suorum maxima assistente, eadem nunc, nec minora exspectaret, quando iam temporis lociq; opportunitas ita sese præberet: Ac ne turba hominum (quæ magis quandoque negotiis impedi-

pedimẽto esse solet) illud negotium inter
baret, cæteris missis quinque sunt ex omn
delecti ad facinus sceleratissimum perpet
dum. Inter quos primę authoritatis Eleaz
peculiari Iudæorum sacramento reliquo
consspirationem in idem factum propulit
nia strenuè nauaturos, nec ab instituto
sancto, ac precibus hostis, si quæ forte exa
retur, vel minis, ad vllam aut humanitatis
animi deiectionis rationẽ perducendos. H
Eucharistiam sacrosanctam vtraque form
ti ab infelici sacerdote acceperunt, iisdem
ciniis, quibus ea erat tradita impudentissi
vultu pariter & voce minaci, in mensam
censis quoque ad id sceleris committend
cereis) coniecerunt. Ac mox Eleazarus, m
pulus carnificũ, irarũm ante alios plenus,
tro loco subulæ per amẽtiam manu hostili
repto, authorem mundi patientissimũ, ex
sita auiditate præcordia eius sanctissima a
tens, vno ictu cuspidis crudelissimæ, sine
commiseratione transfixit, cuius diuinita
iuxta & humanitatem cõfestim (horribile
ctu) testatus est rutilus sanguis, qui per p
num triplicem ex hostia vtraque sacra, ad
sæ assulam supernam vsque manauit. Quo
stento viso, hostes illi forticuli, mente amo
ti, prẽter exspectationem subitò fusi, retrò co
nes in terga fœdè cessere. Tanta erat cõtemp
numinis vis, ac potentia. Hoc maximo terro
re

re de mensa disturbati, idque numine, ignari reddebantur vbinam essent, quidve agerent. Adeò enim eos metus præsentis numinis inuaserat, vt propè essent exanimes, donec ad se rediens Eleazarus, author tanti facinoris, ægrè sese recipiens, manu reliquos sustolleret, ac animum eis, ne desperarent, excitaret. Substitere nihilominus aliquandiu defixi, paulatimq; mutuò spectantes mussitarunt inter se, debilitatis videlicet eorum animis, nemo in numen quicquam deinceps cõmittere audebat, tametsi ab authore sceleris, precibus prouocarentur. Tum Eleazarus siue pro sua religione cæteris constantior, siue, ne sceleris patrati, solus apud mundi opificem reus insimularetur, animi eorum abiectionem increpare, dicere se nõ arbitrari eos eiusmodi esse, qui fidem sanctè datam, fallere vellent, ac se reuocare super omnia in memoriam, Sacramentum per prisca numina factum. Si verò peierarent, scirent se extorres futuros ab horto delitiarum, & omni ea felicitate, quã princeps gentis Habraamus reptomisit omnibus suæ fidei & opinionis constantibus. Quibus deliramentis iis persuasit, adeò quod tres eorũ, animo resumpto, pari dementia, stimulis singuli singulis immanissimis, hostiam vtramque perfoderent, quæ itidem cruẽtum sanguinem emisit suum cuiusque vulnus seperatim testantem. Supererat quintus, minimus inter omnes natu iuuenis,

qui

qui manibus pedibusq; reluctatur, siue
miseratione, siue numinis religione &
state factum, incompertum habeo; tanta
men cum terror occupat, vt desistendum
nec quicquã vlterius aduersus numen te
dum duxerit. Verum enimuerò à consci
nificibus, sanguinaria cede nondum sati
lutis, animi pusilli, ac iurisiurandi comm
factus, parumper restitit. Atq; cum alij p
fidei nostræ Christianę placita acerrimè
lerent, dicerẽtq́ue; iusto se odio in hostẽ
re, qui cogeretur eiusmodi eorũ factũ pe
non autẽ (vt ille putaret) vltroneũ hoc p
re, hisce addẽdo, illa cruẽta inflicta vul
la, non esse extimescenda, cum multò m
illi inter suæ gentis homines agenti, olim
punè maiores illorũ inflixissent. Vix tan
si sero, dictũ glorioſum latrunculũ (qui
uerat se melius quàm alij gesturũ) iã tim
& nutantem, pedibus prę timore lapsitant
stimulum coëgerint, quẽ mox rutilus san
consecutus est, suo cuiusque ictu seorsum
stante, ac vulnere rubeo & conspicuo. Cu
iam arbitrati essent se abundè satis explev
suam voluptatẽ, ecce mundi huius opifex
gis tã diris deformis in peripheria maiusc
numinis, suoptè cubito supra mẽsam alti
effert, & circũcirca miserãdus volitans, ad
ctu solo oẽs vsq; adeò perterrefecit, vt pr
veluti exanimes supini in terrã fulmine ac

nitru ictis simillimi, prostrati fuerint, arbitrati Phœbum ac phæbē, elemētaq; omnia pessum itura, diemq; mundi supremū aduenisse. Cœcutientibus interim iis sursum, pauore paululum remoto, visus est eis mundi conditor inuisibilis de gyro, quem circūuolitando fecit, minitāti similis, qui paulatim vētilare desinēs, sese volatu præpeti demisit, locumque mensę cepit principē. Aegrè pòst surgentibus se, istis carnificibus, & certatim elabentibus, nec quidem aliud quàm tum præsens periculum euadere, optantibus: ad hæc iurantibus per prisca sua numina, se nihil eiusmodi (veluti re infecta) vnquam accepturos. Eleazarus verò præ aliis maiori pauore perculsus, & tardior velut vltimus locum relicturus, seu ita Dei voluntate compulsus, sine formidine subitaneę vindictæ supplex factus, seu deniq; hostis sortem indignam miseratus, respexit, ac paululum animum erigens, spectaculum commiseratione dignum laciniarum cōuolutione protexit, & raptim ita secum ferēs, vbi ad vxorem, quæ anxiè exitum rei exspectabat, venit, ac illa scisciante, ecquid esset solito tristior, qui pudore & metu profusus, omnem ei rem vt gesta erat, trepidè commemorat, ac cōsciæ facti, spectaculum, heu tam lachrymabile, custodiendum commisit, nihil negotij inquiens nobis post hac cum Deo Christianorum. Nec porrò festiuæ fuēre nuptię, sed Eleazaro cum primis

soll-

ſollicito, paucos poſt dies Eleazarus p
profecturus, iuſſit vxori, quatenus id
modè abſque ſuſpicione fieri poſſet, p
tero ipſius Deum reſtitueret, nec ita mul
teriecto tempore proditor infeliciſſimus
animo triſtis (vtpotè quem ſollicitudo
dia ac pernox premebat, quem & timor,
que pœnitentia conficiebat) apricatur
area cuiuſdam arcis vetuſtiſſimę & dirut
ius tamen reliquiæ, etſi exiguæ & ru
non procul à pomerio exſtabant, quæ
domum Stargariam illuſtrem referebāt,
huc, illuc, vt quandoque quid actum
cognoſceret, cogitabundus obambulab
vxor Iudæi ſceleratiſſimi eum fortè con
ret, poſthabitis rebus omnibus, mund
tium in periſcelide muliebri irreuerent
erat laciniis inuolutum ad ſepem, area
gentem, ferens ei ad ſe vocato, vbi ve
ſpectaculum deprompſiſſet. En, ait, Deu
um, tua intereſt cuſtodire, ita iuſſit ma
domo diſcedens. Nulla vnquā nobis fal
iſto Deo, talibus dictis mundi opificem,
ſepem, ipſo die Martis, qui D. Bartholo
ſacer eſt, porrexit, cum laciniis multo cr
fœdatis, in lychnuchi, ſeu laternæ capit
plicatum; Eo recepto, & priuſquam de
pedem moueret, reſignato, cùm vid
ſpectaculum ita formidabile, manibus Iud
rum ſceleſtiſſimis ſaucium, ſacroque a
cru

truore reſperſum, parum abfuit, quin in me-
dio areæ amens concidiſſet: Attamen ad ſe
rediens eueſtigio vehementer illachrymari
cœpit, obteſtatus ſaluatorem humani gene-
ris, ſi non eiuſmodi commiſſa eſſent, vt ſunt,
etſi vniuerſus terrarum orbis ipſi promitte-
retur, omnibus Iudæis in eam rem vadibus
ſponſoribúſve conſtitutis, non talia vnquam
auſurum. Proinde ob ſcelus admiſſum ſup-
pliciter Deum Optimum maximum veniam
orans, ac diuinos diuinasque omnes preca-
tus, ſimul ac deteſtans, & exſecrans Iudæos,
quos veluti impios carnifices religiosè pro-
mittit ſeſe abominaturum. Poſtquam demen-
tiam ſuam vtcunque benè, prout tempus fere-
bat, cũ fuſis lachrymis & multo vlulatu que-
ſtibusq; teſtatus eſſet, vitæ ad minimum pro-
rogandæ cauſa, conſtituit nulla ratione Iudeis
reddendum eſſe ſpectaculum illud cruentiſſi-
mum; ſed domum ferendum. In ſpem vene-
rat id poſtridie eius diei quo ſacrificaturus eſ-
ſet, impunè ſeſe ſumpturum, ob memorabi-
lem ſibi ſuapte ſponte irrogatam pœnam, ſci-
re ſe ab exemplis minimè dubiis, Deum om-
nium conditorem eſſe miſericordem & cle-
mentem, qui petentibus nihil denegaret, &
qui facilè pœnitudine ducto, condonaret om-
nia perperam commiſſa, ſi permiſiſſet ſe ver-
bis ſacris de throno vltramundano vocari, à
ſceleratis Iudæis crudeliter lancinari, & ludi-

brio

brio nuptiis impunissimis haberi: ferre
cilius se sumi à pœnitente, si itaque sum
esset, nihil iam reliquum esse in quo de
ret. Cæterum non ita visum Domino
nam non licuit misero exire ab area, nec
re illo polluto, vti decreuerat absumere
ipsum quanquam sæpiusculè tentasset,
tamen modo poterat, etsi votis & preci
uinis omnibus piè inuocatis. Quin & ter
à numine terror additus, hominem infe
mum prorsus reddidit amētem, cum is
ratione quadam subitò in terram lapsus
Verum ille præsentis periculi memor,
giò sese erigens, poplitibus humi incum
foueam extemporaneam fecit, & inibi
culum illud lachrymabile, ita vt erat in
nuchi capite cum vilibus laciniis conu
terræ condidit, ruderaque & terram va
conuerrens supergessit. Locum signa
mo, quem de proximo frutice manu ce
pserat, quo si necessum esset agnoscere
hinc abiit numine vlterius non prohibe
Non dici potest quantæ mox hominem
gitare cœperint angustiæ, aderant Synte
ius testes, vt ita liceat dicere amplius
Terrebāt insomnia, sollicitabat sine inter
sione facinus quod commiserat scelere
mum, non vno quidem piaculo expian
Verebatur facinorosus ille miserrimus, fo
illud pessimum, authori mundi non inu
tu

transiturum, de quo si homines conticescerẽt, non tacitura tamen animantia. Et quanquam frequẽter conaretur enixè refodere, defuit tamen eius facultas, idque diuina, vt coniectare licet, voluntate. Vota licet persolueret, ac nouis se obligaret, nihilo tamen melius res eius processere. Vbi verò nulla animo securitas, tranquillitasque daretur, nonnullis sui loci, & ordinis viris inquietem suam lachrymis oppletus enarrauit, rogauitque impensè mœstitiam suam miserarentur, respicerent exsuccum corporis habitum, quem exinedia & mœrore contraheret. Quæ quidem non ambiguè ex subitaria hominis mutatione deprehendebantur. Causam iis tanti mali scisciantibus, respondit, se à spiritu quodam per somnium sæpe iam inde aliquot noctibus excitatum, ac ferè vigilem, se vidisse sacerdotem duobus Leuitis honorificè comitatum, sibi seriò acclamantibus & quærentibus, audirétne? audiret nostri redemptoris corpus sacratissimum esse in area arcis tumulatum, iubere iret, significaret id Præposito, vt aiunt, Suerinæo; deinde territorij illius principibus, vt velit illud ex terra refossum erui, & in æde, ibi Diuæ Virgini sacram ferri. Nec eum fefellit opinio: etsi magno ipsius malo. Collegium enim templi Suerinæi, tristè illud intelligens nuncium, statim ei sacerdotem alium, vitę integerrimæ, ad minimè suspectum, per iuges quasdam

quaſdam noctes, ſocium iũxit, quo cogno-
ret, ſi quæ huiuſmodi à ſpiritu nunciaren-
Qui circumſpectè omnia noctis momen-
ſeruans, vbi nec ſpiritum ſe vidiſſe, nec
vlla animaduertiſſe renunciaret, & homi-
infelicem talia haud dubia cõfingere affi-
ret, maior trepidatio reum inuaſit. Atta-
omnes pro ſua humanitate illũ velutili-
ſuſpicantem, acriter increpitant, iubent
eum porrò ſilere, dicentes, de rebus diui-
cautim & cunctantius loquendum, in cop-
ſertim genere. Atqui nec humanitas vlla,
ſedula admonitio hominem deplo-
(quem intemperiè non inanes, prope ſp-
deturbatum, in horas infeſtabant) potu-
inſtituto reuocare, cum vellet re vera p-
re non vana ea eſſe, quæ retulerat, oſten-
interim brachia ſua quaſſis & luxatis ſi-
ma (plumbo tamen in vſum præſentem
rata) lamentabatur crebris ſingultibus,
tans ſe à ſpiritu, quod iuſſa non aperuiſſ-
criter obiurgatum. Spectare iuſſit qualia-
tus ille ſibi indicia non ſine acerbo dolore
preſſiſſet, maiora quoq; inflicturus, ni p-
diem obtemperaret, cùm præceperit ſ-
quod tacitus ea non prætermitteret, ſed
pidè ante ſibi ſuggeſta in lucẽ proferret. A
qui duriuſculè ſe vapulaturum. Omne-
planctũ hominis infeliciſſimi audiuére,
quam prima facie commentum planè

marent,
tatem (
quod hu
quando
tum ob v
cillans v
ob eius
precibus
poſſet, a
an falſa
ſet, velle
cos claſ
quoſque
accerſit.
uatè à
purpura
pedanei
rum gn
mè inue
dicit. I
ne in are
Vbi ver
ueniunt
ſi qua ce
more re
ſomniũ
ſcius ille
mabilis
interieẽ
tamen

marent, tum ob hominis vitæ anteactæ vanitatem (cui scilicet tam propitius non esset, quod huiusmodi vni illi vellet reuelatum iri, quando supereſſent & alij præclaræ vitæ viri) tum ob verba quibus imprudenter alioqui vacillans variaret. Subdubitabant nihilominus ob eius in re tam ardua pertinaciam, qui nec precibus, nec minis vllis ab incepto deterreri posset, ac parum interim constabat, veráne, an falsa diceret. Quod si Deo tamen visum esset, vellent cupidè finem experiri. Primæ inter eos classis Præpositus Suerinæus, optimos quosque ordinis Ecclesiastici vicinos edicto accersit. Ad hæc orat (quòd certè non grauatè à Principibus quoque exorauit) vt ex purpuratis iudices aliquot, non quidem ij pedanei, sed honorarij ac prouinciales, rerum gnari adessent, quò factum diligentissimè inuestigaretur. Diem itaque misero reo dicit. Illi, die præstituto cum infelici homine in aream progredientes, locum quæritant. Vbi verò nihil huiusmodi primo cõgressu inueniunt, reo ductori rutã porrigunt, mandant si qua condita aliubi sciret, eo omni amoto timore refoderet. Inquireret nunc, quæ per insomniũ ipsi tam crebrò se exhibuissent. Conscius ille omnium simulãs se ignarum lachrymabilis spectaculi ab se tumulati, longa inde interiecta intercapedine terram fodit, oculis tamen limis eò semper spectarat, vbi erat ab

ipso conditum. Qui aderant viri callidi &
ti, tacitè omnia colluſtrantes, continuò
ſeri illius geſtu mali quippiam latere ſu
ti, culpam argumento haud incerto in
rem reijcientes, inter ſe muſſitare cœpe
ex permiſſu cæterorum vnus ex eis, exſ
vagina pugiunculo, terram fodiens, mo
rum quid, & ſtimulo repugnans, in lo
quem reus ſæpè coniecerat oculos, offe
Qui fodiendo & eruderando portò inci
apicem lychnuchi contriti videre cœpe
tiuſq; deinde alij omnia purgãtes, ſacra
chariſtiam, crebris ictibus tantoperè defo
ſine vllo negotio effodere, non ſine ho
& religione intuiti. Primates verò, ſacr
prophana res eſſet, ignari, temerè tamẽ
ligentes infelici reo, in ædem B. Virgin
procul inde ſitam, eam ferendam comm
runt, officij eum gratia omnes comitan
ne magna ſolẽnitate iſthic in ciſta ſerr
tempore reponebant. Patrator ſceleris,
pallidus, pedibus præ timore vacillans, no
tis cum interrogaretur, conſtãter reſpon
ex indiciis occurrentibus mãdatum eſt,
ibi diligenter ſeruandum, donec res ad
pem deferatur. Eorum iuſſu itaque cuſ
publicæ traditus, omiſſus molliterque
Epiſcopo, cui parum is curæ erat, curato
rũ abfuit, quin impunè euaſiſſet, nihil
ea faſſus, quin & vera proferre, fortè pro

ous. De qua omni re inclyti principes, quibus ea calamitas altius repolita orat, certiores facti. Ac iussus est ex vinculis, in optimatũ eius ditionis præsentia, causam dicere, ac quæstioni subijci, qui omnia ordine vti à se, ac Iudæis perfidissimis acta erant, sine vlla longiori cunctatione enarrauit. Breui post tempore ab Episcopo diœcesios, illi assidente antistite Camineo & Raceburgiano, res ipsa in magno virorum prudentum, ac primæ authoritatis literatũ diuinatũ professorum cõsessu, seuero iudicio examinata est. Et quanquã omnia, vt flagitiosus ille confessus erat, vera reperta sunt, suborta est tamen altercatio, verba vltrò citroque habita, aliis alia causantibus; stabat aliquãdiu sententia, Eucharistiam ore consumendã. Quod ipsum se ausurum vnus ex præsentibus censoribus, seu conscientia & religione cæteris melior, seu disciplinis & authoritate grauior. Nõ quidem ego facilè crediderim ipsum talia præsumpsisse per inuidiam vel insolentiam, quæ vitia longè abesse ab huiusmodi viris debent, quippè collocatis in præsidio militiæ Christianę. Ac quidem feciſſet, modò eius instituum fuisset suffragiis aliorum comprobatum. Quin si res processisset, actum erat de concursu tam crebro ac salutari, id si bonum vel malum fuisset, quisque pro suo arbitrio, in tãta præsertim ingeniorum varietate iudicet. Ego verò cõtenderim factum fuisse impium

& nefarium, ne dicam ſtolidum. Fiunt hu
modi, numine ea permittente, ratione pl
que, occulta quo exſtēt, ac miraculis red
fides illuſtrior. Certè huiuſmodi arbitr
meritatem damnauerim in tale quid aud
ſupplicia maiora fortè impenderent, pe
apud Deum Opt. Max. pietas & ſententi
lior, qua exiſtimatum eſt, pium vulgus n
pietate ſua fraudandum, inter omnes ra
conuenit, vt maneret, & Baſilicæ ſolēn
ferretur. Refractarij cum mutaſſent (pu
dia facta) ſuam ſententiam, ac cum cęter
miterium Baſilicæ ſpectaculo eo inſigna
luſtrauêre. Vis hominum ingens, quæ n
præſentem feriata iſthic aderat redempt
ſuum, nunc incurua, nūc humi fuſa ad
precataque eſt. Vbi in ędem ſacram cum
nis & tintinabulis ventū eſt, primo in Cō
(ita noſtrates Euchariſtiæ ſacræ ædicula
pellitant) collocabatur, dum inde reſump
intra pyramidem in propylæo Baſilicæ
pere topiario fabrefactam honorificentiſ
reconditum ſit, ibi etiamnum manet, v
quotidie bis peregrinis ſpectandum præb
puta ante meridiano ac pomeridiano tęp
Diœceſeos pontifex, multitudini præſen
gulis conceſſit dies quadraginta venialo
remiſſorias. Alij quoque antiſtites ex
ſingulos quadragenarios cōdem nativos
pæ. Omnes demum qui vel precibus, vel

nere re
runt, n
biè con
Iudæi v
ditione
ceri ma
cti. Cu
ciatu x
ſacro, i
gentis,
feſſi, cu
cerdoti
inſiter
nec vll
bus de
author
numer
rus cap
ſegnius
facti, vi
compre
ſponſi (
ſingula
hæc ag
triſtiſſi
vehem
negotii
tamē ei
ſimum
tandum

nere religioni dediti, sacro spectaculo affuerunt, magnum veniarum appendicē haud dubiè consecuti sunt, adfuturique assequentur. Iudæi verò præter miserum sacerdotem, tota ditione domesticatim anquisiti, capti, & carceri mancipati, tortura, ob aperta indicia affecti. Cum inquisitio in eos à fidiculis, seu cruciatu xj. Kal. Nouemb. puta ipso die S. Seuero sacro, institueretur, omnes huius flagitij ingentis, rei, viritim facinus suapte sponte confessi, cum ipsi diluere crimen non possent, sacerdotis illius facinorosi factum, aliquandiu insiterant, nescio qua ratione ducti, excusare, nec vllo modo eum prodere, pœnam insontibus deprecari. Ex iis carnificibus, qui mundi authorem tanto cruciatu confoderint, quinq; numero, virilis generis sunt comperti. Eleazarus caput maximi sceleris, pœnas metuens, dū segnius res agitur, fuga sibi consulit. Conscij facti, viginti virilis ętatis ex vniuerso numero comprehensi: præter hos, lamiæ duæ, matres sponsi sponsęque. Princeps inclytus, Magnus, singularis prudentiæ, qui sub idē tempus, quo hæc aguntur, rerum potiebatur, nuntij illius tristissimi certior redditus, vices Redemptoris vehementer indoluit, & quanquam maximis negotiis, vt ferè semper esset implicitus, nihil tamē eius absque seipso, vti Principem iustissimum decet, in re præsertim tam ardua, tentandum vlterius censuit. Nec cunctādum amplius

plius duxit, voluit omnia, veráne an falsa
sent, præsens cognoscere, esse testis omni
oculatus, nedum auritus. Authores ergo
bidi sceleris, ab eo interrogati, animo ad
pertinace coram referebant, ore se & mani
suis sanguinariis in Redemptorem nostr
immanissimè debacchatos, asseuerarunt
sanguinem inter lancinandum, rutilum e
liisse, quem suis oculis multo cum ter
spectassent, superque hæc omnia autho
mundi suopte numine elatum, repentè m
tabundum circumuolitasse, terrore se eo
reptos, qualem tota ante hac vita nunq
fuissent experti, aufugisse, nec potuisse d
ceps animaduertere in eum. Quod enim
go aiunt, carnifices eos authorem etiam m
di in clibanum igni succensum iniecisse,
diis flammis intactum euasisse, in amnē
eum subter aquas mersisse, & illum flu
secundo aliquandiu fluitasse, ripa tandem
uiali incolumem exstitisse, ea à fide labo
quæ ego quidem magis pro vanis repudi
rim, quàm pro veris affirmare ausim, qu
nulla exstent, nisi vulgi creduli, indicia. Ita
tè natura comparatum est, vt rumori re
aliquid semper nouus author aliquid ad
Quę si facta essent, non esset relatum aud
à me literis vulgari, cum longè incredibil
possit ille, qui omnia potest. Itaque vt ad
redeamus, ad vnum eorum, cui, ni fal
Aa

Aaroni nomen, magis inter cæteros confidentem, qui ista tam cõstanter cõmemorauit, inclytus Princeps Magnus conuersus, Tu, cum talia tibi videris contigisse, assueueras spõteque fateris, quibus adstipulor, inquit, Non credis religioni nostræ sacrosanctissimæ, & fidei nostræ candidatulus factus, vnda sacra salutariter perlotus, parem nobiscum felicitatem vltramundanam prestolaris? Quæ vbi apposite & eruditè princeps dixisset, nec auscultãti adaurescceret, ille lingua immodicus, Credo, inquit, magnanime Princeps in Deum, qui omnia potest, quique omnia creauit, eum quem gentis nostræ pater Habraamus, & deinceps Isaacus eius gnatus, cæterique maiores nostri, qui à religione nostra nunquam desciuêre, colendum præceperunt. Illum credo me hominem voluisse fieri, professione Iudæum. Qui si me Christianum voluisset, non huic me meæ sectæ sacrosanctæ adsciuisset, an non, si placitum illi fuisset, principem ego talem agere? Genitricem, non meam, sed generis tam illustris referrem, nec plura effatus, dentibus frendens fidem nostram pariter & fidei authorem contemptim valere iussit. O seruile pecus Iudæi, genus mortalium impurissimum, agnominibus mille digniſſimum. Nec enim pro merito satis quod omnis vos ætas Sabbatarios appellat, renititos, Verpas Cestiferos, vt alia omittantur, dictaue-

rit, mortalium omnium ſtultiſſimi, qui
nimium quàm creduli, in vnam adeò ſce
multa impietate corruptam iuraſtis, &
eſtis ei pertinaciter addicti, vt arbitramini
ſuaderi vobis, non poſſe ab eo impietatis
re, fidei vos noſtræ veri ſingularisque De
croſanctiſſimę omniumque certiſſimæ, m
noſtri redemptoris & martyrũ eius ſangu
confirmatæ, etiam feliciter poſſè deſti
Quaſi verò non ſit ea, quam diuini vates,
ineptè interpretamini, ſæculis antiquiſſ
prædixerint futuram, abrogata lege veſtra,
non agnoſcitis cœci? Chriſtum Deum, qu
nos religiosè colimus, eſſe ex eo numero
pater & principes veſtræ gentis Habraham
vir religioſus, & prope modum diuinus, D
que vero ac ſingulari gratiſſimus, cùm
aliquando, ſedens in oſtio tentorij in con
Mambre cerneret, vnum adorauit. Ille ipſe
qui maiores veſtros à tenero ſibi mundo, ſ
tem peculiarem ex omnibus mortalibus
git, tam clementer fouit, bonis innume
maximis donauit, ille veſtros maiores à ſe
tute Pharaonis duriſſima, ex Aegypto, d
inclyto Moſe, liberauit, & per mare rubru
fluctibus in diuerſa abeuntibus, ſtantibus
inde veluti muro vndis, angelo ipſo medio,
columna nubis inter hoſtes, & veſtros ſic
vado traduxit, hoſtem perſequentem num
roſiſſimum, equitum millia quinquaginta,
ditum

ditum ducenta millia, vt Iosephus gentis vestræ vernaculus prodidit, miserè in vndis redeuntibus submersit, adeò vt ne vnus quidem cladi referendæ superesset, fontem, in quem primum inciderant, gustus amarissimi, passus est solo virgæ, quam dux Moyses tulerat, tactu fieri dulcem ac potabilem, durat Marathoni fonti nomen, aquas è petra Sinai dedit. Et quum statiua inter Helim & Sinaum haberēt, locique natura commeatus in vasta ea solitudine deesset, & iam omnis spes vitæ abiecta, coturnicum vim maximam subitò turbine in tentoria misit, quæ veluti volatu longissimo fessæ, sese esurientibus vltrò capiendas præbuēre, sub lucem postridie, ita vt Moses prædixerat, rore cælitùs repentino misso, omnem circa planitiem compleuit, qui in memoriam Syrius dictus * ita eum, vt cæteros taceamus, Celsus Cornelius appellat, Ecclesiastici Hebraica imitantes, ex ambientium disquisitione mannam vocant, qua subacta panes pinsebant, tortules esculentos, quos quum vt cibarium nimis frequens auersarentur, & carnes poscerent, coturnicibus iterum mense integro (sexcenta tunc peditum millia erant) parauit, tanta auicularum earum copia, vt qui parum, decem coros ceperit, licuisset maioribus vestris, si non murmuris pleni, ab antiquo pietatis cultu se detorsissent, & numen hoc sanctissimum læsissent, in terrā Palæsthi-

nam fatalem lacte & melle manantem, dict
peruenire quadraginta, à qua in æremo
deserta temerè palātes annis quadraginta
plius distinuit numen iratum, & quum v
rum millia sexcenta, qui ferre arma poter
præter inermem, cæteram multitudinem
mensam, ex AEgypto commigrassent,
tamen de toto illo examine Syrio, in eam
terquam Calebo & Iosue venire licuit,
ipsi quidem Moysi ductori, & Prophetæ
mo, qui tamen eam de monte edito spe
uit, tandem enim in Abari monte inter
arum, & Iosuen medioximus nimbo
pertus, repentè disparuit, numine hoc
fenso maiores vestri bello aduersus hostes
tentissimos, superiores semper fuére. Quo
bona maxima perstringere non putamus
præscripto operis nostri tanquam alienum
ostendam mortalium vos omnium ingra
mos, & errores vestros pandam piacula
nónne Abrahamus, quum ob negatum
domorum tributum, Assyrij impetu fa
Fothen ipsius ex fratre nepotem, bello ab
xissent, trecentos tātum decem octo ampl
ex familia vniuersa subito lectis, hostem
piis maximis fisum, ad alterum Iordanis
tem sine negotio magno fudit, castra hos
ter cœpit, præda opima onustus rediit,
valle regia, qua Solymas itur, vrbis tunc
rex, seu Semus Noë filius, siue Cananaas, N

ex Chamo nepos, cognomento certè Melchisedech, hoc est, vt Hebraica interpretemur, Rex meus iustus, altissimi Sacerdos, occursans cũ pane & vino gratulabundus excepit? Nonne Moyses gentis vestræ dux pientissimus, ab Habrahamo septimus, in Nabatheorũ tractu, haud procul Sinao mõte, ac Petra vrbe, quam Gobothoen Iosephus nuncupat, aduersus hostem infestissimum depugnans, quum maiores vestri omnem propè salutem desperassent, & ipse Iosue pro se, Nauæ filio, exercitus duce constituto, spectator grandæuus de monte, manus cum virga in cælum sustulisset, Aarone dexteram, Hare, Mariæ sororis marito sinistram adseruante, dextera verò eius acclinante, sui repulsi retrò abiêre, ea in cælum erecta, hostes in fugam fœdam cõuersi sunt, multis internecione occisis, cùm nemo tamen ex vestris desideraretur, quid memorem Amorrhæos, & Regem eorũ Seonem, quem secundum Arnum fluuium tempestate ea idem Iosue vicit, castris exuit, & eam omnis opulentiæ plenam præter omnium opinionem cepit? Quid Moabitas, & Regem eorum Ogem, quem staturæ portentosę Moyses à suis interemptum spectauit, quum vrbes gentis eius validæ quadraginta, vt alij, sexaginta captæ in deditionem venirent, Balachum Sephoris filium Madianorum regem, vt imbellẽ referre pudet, qui Balaanum Beoris filium, ac-

colam Euphratis, quum sibi diffideret ad
uouendas hostium copias frustra popo
quasi verò votis & precibus, ac non ens
belli iure decernendum esset, Mosen rel
mus, qui Phiniæ ductu, Arachum Madian
rum Regem cum regulis quatuor, qui in
erant fide, prælio occumbentem, pugna
cissima vicit, eo enim bello puerorum ac
ellarum millia duo & triginta, sexcenta sep
aginta quinque millia ouium in prædam
git, boum millia duo & septuaginta, asino
sexaginta: Nónne Adanitas, qui ab Adam
be, Hain alij eam nominant; dicti ob vict
am de Iudæis recentem nimis sibi fidentes
ercitu subitario insultantes, idem Iosue, p
cato ante numine vicit, & incensa eorum
& funditus deleta millia mortalium duo
decim cæcidit, regis capti, ac prius proxim
vrbem stipiti affixi, corpus remotum
rum tumulo obruit, nónne idem Adonip
dechum, Solymarum regem cum Gabaon
& regibus confœderatis quinque, prælio ap
vrbem Macedam commisso feliciter vic
millibus armatorum triginta, curruum mil
bus duobus captis, quo prælio, fauente num
ne tantisper sol immotus steterat, quoad be
lo dux inclytus defungeretur, Reges qui
que, Chas ex Hebrone, Pharas ex Hieromo
tho, Taberus ex Eglone, Itiphius & Lachis
fusi, & dispalati, cum fuga sibi consuluissent,

&in

& in ſpecum ſe altiſſimam demiſiſſent, ab eo reuulſi in crucem ignominioſiſſimè ſublati ſunt, ceruicibus eorum ſuperbiſſimis, ſuorum ante pedibus calcatis, Macedam vrbem, cum Rege, & Lebnam cepit. Lachin corona cinxit, Hiram Gazeritarum Regem vicit, & interemit, Dabirem vrbem cum Rege occupauit, Eglonem deleuit, & Hebronem Aſerothum vicit cum Rege, quem cruci quoque morte ignominioſiſſima extulit, omnem à Cadeoram ad Gazam hoſtiliter in deditionem cepit, Cananæa vniuerſa ad Galgalam vſque capta, & vt ſemel dicam, vnus ille dux, triginta ac vnum reges ſuperauit, ex quo Iordanem admota fœderis arca, ſicco vado traiecit, inter quos, vt alij omittantur, non ignobiles, Iabinus, & Iodabus, Aſoritarum ille, hic Madianitarum Regulus erat, quos ad Meronis aquas, cum ſuis ſtratos, multa ſtrage in Sydonem vſque victor perſecutus eſt. Nec prætereundus Iudas, gentis veſtræ fortiſſimus, nónne is, cum ſola contribulium manu expeditione ſubitaria, Cezechinorum Regem Bezechum, bello adgreſſus vicit, viuum in ſuam poteſtatem redigit, decem millia ſuorum cæcidit, quo duce victoriosiſſimo Solymas Iudæus victor cœpitarce tantum excepta, quam ad Dauidis vſque ætatem Iebuſei inuictam tenuêre, vrbes inſuper inclytas cepit Ebronem, Abirum, Hormam, & in tractu maritimo, Aſcalonem,

Azotum, Accarum, quam tamen & Gaz
capi potuisse Iosephus negat. Quid Delbor
mulierem fatidicam; inter Ramnam, &
tholem, sub palma, responsa dare solitam
pidothi Iudicis vxorem, quæ lecto Barec
Neptalimio duce, cum decem tantum m
bus Iabinum, Asaroti Regem, generis Pa
sthini, cum trecentis peditum millibus, decc
equitum, sub Sysara duce, bello petere
sum, tributa imperantem, ad Thaborum m
tem adgressus, hoc nuinme adiuuante, fo
negotio vllo magno hostem copiosissimu
ex tanta mortalium colluuione, fuga rup
ma disiecit, Sysara fuga elapso, ab Abele, d
ris familiæ Cyneæ vxorem, cuius se dom
receperat, lactis haustu primum mulcto, se
no dein'altius presso, malleo per iacentis
pora transfixo, Iabino insuper breui post
pore à Barach'o medio prælio interem
Quid Gedeonem Ioasi filium, Effraitã, ad
lescentem pientissimum, vellere, nunc ro
do area sicco, nunc intacto area madido, se
nio præterea hostis certiorem à numine
ctum ac animatum, qui cum decem tant
millibus centum viginti hostium millia, v
author Iosephus, vna nocte trans Iordanē
teremit Zebino & Zarmo regibus captis, cu
auri & argenti præda maxima, hoc numi
propitio, Samson, ex Maune Danitano ge
tus, Iudæos qui annos quadraginta tribut
hos

hostibus penderant, liberauit? Leonem haud procul vrbe Tamna brachiis interritus strangulauit. Asini maxilla hostibus Tamnæis dedendus à suis, numero millium trium de specu Etha retractus, reuinctis post terga manibus, ob vulpes, quas trecentas segetibus maturis, igni caudis alligato immiserat hostium mille, abruptis repēte vinculis subita vi interemit: portas Gazeas nocte abstulit, & humero impositas, in montis iugo, qui Hebroni imminet, veluti Tropheum in altum statuit, nec Dalilæ fraude, à qua cæsariæ dehonestatus, à Palæsthinis excœcatus, prohiberi potuit, quin fruticante capillo, hoc opitulante numine, de hostibus die solemni epulantibus vltionem sumeret, summotis è triclinio columnis, tribus cum eo millibus exstinctis. Hoc numine Dauid, Iessis filius, ryrunculus adhuc, Goliath, Palæsthinorum fortissimum, quum fratribus in castra, quæ Rex Saulus inter Sochonem & Azechum habebat, cibum ferret, & Gygantem, fortissimum Iudæorum prouocantem auderet, certamen cæteris detrectantibus ipse sine armis, prohibente etiam Saulo, adgressus, sola funda caput excerebrauit, & in terram præter omnium opinionem prostrauit, tanta victoriæ felicitate, vt Saulus omen hoc sequutus, millia hostium triginta eo prælio interemerit ad Ascalonis mœnia eos persequutus, hostis staturæ portentissimæ interemptus

emptus, omnibus admirationi fuit, lon
dine pedum, vt Ioſephus prodidit, ſepte
quadrante minus, vt libri ſacri, cubitor
num, & palmi vnius, quæ denos habuit,
drante minus, pedes, cuius lorica quina
rum millia, ferrũ haſtę prefixum ſiclos ap
debat ſexcentos, huic numini ſacro ſanc
mo talem retuliſtis gratiam, vt quicunq
ctator adſit, niſi ſaxeo ſit corde, non poſſ
gemiſcere, ſi non velit illachrymari, ſed
vnde digreſſi ſumus, redeamus. Princeps
inclytus Magnus, omnes quicũq; ex ca
rum numero inſontes reperti, tutò cum
omnibus, vxoribus, & liberis, ſponſę etiam
innocentiam vita condonata, dimiſit, pro
cia excedere iuſſit, aqua illis, & igni perp
interdixit, criminis atrociſſimi reos, ac co
plices, generis vtriuſque, quum à fide ſua
ficere, ad noſtram recuſarent & vitam qui
præſtitam voluiſſent, opinionis tamen
antiquæ deſertores nollent, in pyram lign
rum editam conjectos igni viuos concre
ri iuſſit, in quo veluti ſupplicio ſummo, v
moque meritas perfidiæ ſuæ pœnas dedere,
res ſceleſtiſſima cæde eorum expiata eſt,
veneris ante D. Simonis feſtum, mirum qua
pro Religione ſuo animo conſtanti, nec re
tentes, nec muliebriter complorantes, inte
maiorum hymnos, vitam cum morte com
mutarint: Nulla certè venia aut miſeratio
digni

digni, qui in mundi authorem tam nefanda ausi erant, quibus paria, ętate etiam prisca numen iratum sæpè reddidit, quo offenso res eorum semper retrò fluxêre, & vt ab antiquissimis ordiar, millia eorum multa, qui Mosen ducem adspernati, in Aegypto cæteris demigrantibus, mansitauêre, idololatriam sequuti, ab Artaxerxe, eo qui cognomento Ochus, Orosio teste, Persarum rege pulsi, intra montes Caspios, claustris repentè post terga subortis altitudinis tantæ, vt sit negatus exitus, alimoniæ penuria serpentibus adhuc & animantibus immundis esurienter vesci coguntur. Chore, Isaure filius, qui in Mosen criminabatur, cui se Dathas, & Abirus impiè in Aaronem murmurantes, iunxêre, ęgrè ferentes sibi prælatum, quũ assidua obtrectatione 250. cum eo de dignitate ad populum decertarent, omnes cum tota domo viuos horrendo terræ hiatu numen iratum absorbuit, & Aaronis dignitatem virga arida tutata, ramos cum amygdalæ fructu vna nocte tulit. Samaria Simeonitarum Princeps, Tambrim Ecclesiastici vocant (quod lege diuina cõtempta, spreta hortatione Choranium, mulierem generis Madiani, Cozbim Ecclesiastici vocant, duxisset) Phinęz, immisso in mediis complexibus ense stricto obtruncatus est, puella transfixa, scelus peste deterrima millium quatuordecim, vt alij, millium viginti quinq; ritè expiatum, Achanus,

nus, siue Acharus, Charmi filius, ob reg
chlamidem auro contextam, prædæ detra
Ecclesiastici pallium coccineum fuisse
tendunt, in medio bellico tumultu adem
cum argenti siclis trecentis, & auri lam
cum cæteri commilitones data fide & r
gione, prædam in apertum retulissent, po
to scelere, dira exsecratione extra ca
productus, lapidibus cum liberis, & tota
mo prorutus est, semper relictis legibus, qu
otio longo, & rerum affluentia a vero cu
alienarentur, pœnas dedêre deos Sydonio
dorantes, à Rege Ammonitarum, auxi
Palæsthinis, Israeliticæ omnes, qui trans
danem incoluêre, breui victi, nec ante lib
ti, donec reuocato prisco cultu, sub Iep
Galaadita liberarentur, qui bellum facta
si victor rediret, quicquid primum occu
ret, se vouerat immolaturum, natam cha
mam primò occurrentem, stultè immolu
Nonne Helius minor, templi Sacerdos, qu
in filios, Ofinium & Phineen, indulgen
esset, ita vt ne matronarum quidem sa
adeuntium, vita tuta foret, ad Aphecum, b
lo à Palęsthinis petitus, tria suorũ millia a
sit, reliquis fuga fœda elapsis? Nónne num
hoc aduerso, restaurato bello, delato ex Sy
ne arca in castra millia iterũ triginta suor
desiderauit, & filios, arcamque inter spo
hostilia, quo nuncio accepto, solio excus

vita excessit, vxor Phinees, filium eo die enixa in partu periit? nónne Saulus offenso numine ad Gelboen montem, a Palæsthinis victus Ionatha, Aminadabo, Melchio, filiis & omnibus copiis exstinctis, ipse ab Amalechita occisus est? cuius fata mons adhuc testatur, sine rore, sine pluuia, retorridus? Nónne Dauid sceleris sæpè pœnas dedit, Absalonem filium, statura insigni pulcherrimum, comantibus capillis, galea nudatum, quum ramo tenaci, ore sublimis penderet, à milite gregario iaculo transfixum amisit, millibus viginti occisis, cæteris captis, & dispalatis, quum arroganter populum recensuisset, & millia vndecies centum numerasset, peste infelici paucissimis diei vnius horis septuaginta hominum millia desiderauit? Nónne sub Heliachimo Rege Nabuchodonosor, fœdere nuper rupto, omnem iuuentutis florem à Solymis abduxit, Regem cepit, & immissis militibus interemit, corpus extra muros insepultum abiecit, mortalium millia triginta Babylonem abduxit? Nónne sub Nabuchodonosore inferiore, sinente numine, Sedechias captus, & Babylonem perductus, luminibus est priuatus, exsilio ibi perpetuo damnatus, pueri Regij forma elegantiores, facti eunuchi, id quod centesimo ante anno prædixerat, inter quos Sydrachus, Misachus, Abdenago, ita enim sua lingua

gua

gua Rex appellauit eos, qui Ananias, Mi
Azarias, lingua gentili, qui quum ſtatuam
li ex auro cubitorum ſexagenum adorare
lent, cum cæteris idololatris, ad tubæ & Sy
phoniæ concentum vocati, vincti regis
in fornacem præcipitati, hymnum in
dio camino illæſi cecinêre Deo Salua
Quid Danielem? Ezechielem? Mardochæ
& ſororem eius Heſterem? quam tamen
ptam repudiata regina Vaſti vxorem ad
uit Perſarum Rex potentiſſimus Artax
xes, cognomento Memmon, quem Aſſuer
Hebræi appellitant, quibus omnibus gra
ra, quæ ſub Tito paſſi, qui Solymas caput g
tis obſidione cinxit, tanta fame, vt matres
prios liberos edere compulſæ ſint, & tali
de, vna porta centum quindecim millia ca
uerum elata, vrbē cepit, & ſolo æquauit, m
talium millibus ſexcētis interfectis, ſiue v
ſephus decies centum millibus, centum m
bus captis, & pecudum more diuēditis, ag
natimque toto orbe aſportatis, poſtque te
pora nullæ certæ ſedes, nullę ceremoniæ ſta
ſed ridiculæ, ratione non minus inepta, qu
impudenti confictę leges, relicto Pentateuch
nomothethæ Moſis, nouæ ſub Doctoribus
dicam traditoribus gloſſematariis, Talmud
enim perfidiſſimo tantum tribuunt, vt & D
mundi opificem, & multa cælitum millia d
ſcēdere de cælo quotidie, & in eo ſimul ſe

tate arbitrentur. Cabala, quæ secundum Talmuthum maximè colunt, quasi à Deo Opt. Maximo in Mosen, à Moyse viuo in Iosuen successorem sint relata, ab eo subinde per manus in posteros Hierophantas præcipuè tradita, quis est paulò saltem eruditior, qui non intelligat esse conficta? Talmuthastrum quemquam, vt ineptiis talibus doctissimum, ita & sanctissimum habēt, filias formosissimas huic vni certatim despondēt hunc vnum auita nobilitas, & diuitiæ vsurariæ manent. Sabbatha, Neomænias, in quibus gētium more, Dianam silentem, & obseruant, & colunt, omen ob eo nouū impientissimè captantes, Azimos, Thesmophoria, Tubas, expiatoria, Scenopegia, & adhæc Encenia, & quæ Hesteris ætate additæ, sortes, quàm ineptè, quàm ridiculè agunt: non Religione vlla, aut sanctimonia, sed per Asoriam & luxum. Quicunque inter eos azymos compluſculos, potis est esitare, calices plures depellere, qui aphrodisia sæpiusculè celebrare, saltationibus & choreis magis insanire, hūc sanctissimum existimant, in his deliramentis homines ignari, ne dicam stulti Redemptorem exspectant, quasi inter tales veluti spurcitias, Messiah nasci, quem in foribus inter tonitrua & fulgura frustra exspectant. Non nascetur iterum, quem semel ex virgine natum, tam innocenter, tam crudeliter interemerunt, quorum mos, Regi regum Iesu quotidiè imprecari,

precari, exsecrari diuos, illudere virgini, Th
toco sanctissimæ, & tintinabulo eius sal
torio, misteriis nostris omnibus, & mys
quos de rasulis vocant, cælitibus denique
mnibus, quos nos patronos adoramus, rog
solemniter, vt Imperium Romanum inter
si è nostris quemquam dolis ceperint, co
qui se putant, priscis suis numinibus, quor
fantum generis nostri, non dico paria, sed m
lia, insontissimos vita exspoliarunt, manib
ac pedibus reluctantes, & præter naturam in
plicantes osculo, brachiis carnifices impud
mos amplexantes, tam innocenter sine v
commiseratione mactarunt? vt esset langu
eorum cōsultum. An non pudet (lucri cup
vos aliquando vitæ vmbratilis, quam per
cordiam sordido & vilissimo fœnerandi
cio mancipati agitis? & ineptè tamen super
lium tollitis, quasi soli tam sancti, soli ita r
vltramundanę prædestinati, vt non sit phas
biosuli leges pandere, neminem amicum h
bere, nisi fœneris gratia, quem vos aditantes
diabolico tamen interim nomine clancul
excipitis: pudet pigetque dicere, quàm ine
delyra multitudo de Anastasi credat, qu
quasi priores nobis futuri, in tumulis sessi
tes præstolantur, quàm ineptè rerum an
ctarum rationem reddant, flagitia, vestibus
uatis, proximis elementis, animi & ærum
dantes, gallis candidulis, ac gallinis deuo

tet, quos mox obesos deuorant, quod si vera sunt, quæ homines dementes ineptissimè credunt, cant eorum, quos ignis vltor absumpsit, manes & exspectent, an Abrahamus eos & Helias in hortum deliciarum, angelis in foribus adstantibus excipiant, in quo vitā voluptuariam se acturos post mortem homines impurissimi, inter adolescentulas putāt, obsonium facturos de tauro, qui à Cataclysmi tempore, de Noe arca sit reseruatus, in diē mundi extremum, tantæ voracitatis, vt quotidie montes quadringentos depascatur, magnitudinis immanissimæ, cuius cornua tantum distent, vt nō possit triduo hirundo sedulo interuolare: Exspectēt Bardi illi cetū Leuiathā ipsi nuncupant, super quē requiescere tellurem somniāt, qui si branchias moueat, terræ motus faciat. Eant mancipati illi abdomini, eāt inquam, & bibant de amnibus horti quatuor, vina, mella, lac, & oleum, à quo tantum abest, vt adynata illa credam, vt fabulis anilibus, & deliramentis inanibus simillima existimem, sibulisque maioribus explodenda. Sed ne genti scelestissimæ bellum indixisse videar, quanquam nullum bellum iustius, quàm quod aduersus fidei hostes desumitur, & sint ipsi non tātum hostes fidei nostræ, sed signiferi etiam hostium. Receptui canam, ac quo deinceps in patratorem criminis sacerdotem acta dicere pergam, maiori supplicio in exemplum cæteris, infeliciss-

liciſſimus homo aduerſatus, Roſtochij por
dedit, ver iam appetebat, quum princep
clytus, Magnus, & Balthaſar Germanus,
co eo ditionis ſuæ celeberrimo, emporio
rarum bonarum egregio, ſub pontifi
ſeptem exauthoratum, reum pergere,
æquinoctij tempora comitis inſignibus,
die patritij eorum frequentes aderant, &
ba feriata plurima. In laici habitum trad
exauguratus eſt Sacerdotio, raſo capite, &
uibus inductus, à nomenclatore raptus, c
fici primum dilaniandus traditus eſt, à
per vrbem curru in carnificinam vectus,
viuus impoſitus, patientiæ ille eximiæ,
cruciatus diros, pyragris ferreis, iiſdem
ignitis excarnificatus, tortorem ſupplicia
iora ſemper impensè rogauit, non modo
increpitans, aut pœnas decrepans, ſed, q
maximas potuit, gratias pro ſupplicio hab
interceſſurum ſe pollicitus pro eo p
apud Deum Optimum Maximum, ſi v
ret ſibi id liceret, Proditorem ſe faſſus ſui
ditoris, nullam corpori ſalutem, tantum
mi rogauit, diuam Virginem in medio
ſemiuſtulatis iam cruribus, hymno quo
tari à nobis ſolet, quo adſpirare potuit, c
tans implorauit, & pientiſſimè tandem e
uit, cuius ſine dubio manes feliciter qui
qui ſcelus tantum, ſi non à Iudæis perfi
mis irretitus fuiſſet, nunquam patraſſet,

ceps inclytus Magnus, numini sacro sanctissimo, arcis locum (in quo à Iudæis perfidissimis confossum, inter cruciatus maximos, mirabile dictu, circumuolitauit, in quo tumulatum, nec refodià facinoroso nisi solenniter potuit) dicauit, nec in vsibus suis amplius habendum duxit, diuo dein Augustino dedicans, ædem sibi cœpit insignem, in qua Erimitæ multi vita, & moribus integri inuigilant, normæ præscriptæ veri obseruatores, eandem hanc Henricus & Albertus principes illustres, patre non inferiores, ad æquilibrium ex Asarotis opere museo, & vermiculato conditam epistiliis, & tabulis arte picturatis, Xylostratis quoque varie inornarunt, cætera dignissimi, qui tali sint genitore prognati, pietatis, religionis, & pacis cultores insignes, quorum studium cantatissimum in purganda latrunculis Prouincia, id quod facinora eorum clarissima, paucis antè diebus gesta declarant, locus totus à tempore eo frequentissimus, non à Germania tantum prima ac secunda, sed Europa tota petitur, miracula maxima ac plurima præstat, quæ longiora sunt, quam vt à me libello hoc comprehendi possint, dignissima, quæ separatim libro vno referrentur? Quo fit vt transcursim interea tantum capita rerum persequar, omissa nuncupatione, quum nemo ferè sit, qui eundem fateri se velit sanum, qui valetudinarius fuerit, fidem non meam, sed eorum, qui nu-

men loci experti sunt præsentaneum, a
gens, quorum testimonia sunt literis
ta, sub testibus, qui locum accolunt, pl
ac dignissimis, sciunt illi quod cœci nati
su facti, visui restitui sunt tanto numero
ferendo fidem haud dubiè rei abrogaret,
di & loripedes, luxi & fracti, posito in
monium scipione sani abire, muti fari cœ
surdi audire, multi qui morbo comitiali
Herculeo, laborarēt, soluti, innumeri, qui
phantiasi, Lychenis, & Mentagra furun
Pthyriasi, sanati, cancrena, carcinoma
mica liberati, febrientes, cardiaci, enter
fanatici, letargici, phrenetici, spatici, va
dini bonæ restituti: aquis summersi, equ
alto lapsi, ense ac cultris saucij ad vitam
cati, hostium manus alij inuocato nu
euasere, alij ædes deflagrati cœptas resti
alij carcerem refregêre, & vinculis se ex
uere, testantibus passim in pariete su
compedibus, inter donaria partim aure
gentea, partim cerea: naufragia alij euase
trones alij rebus saluis effugere: partus
les numine inuocato faciles impetrauere
ortiuos & emortuos vitæ reddidere, &
numera alia præteream, dæmones alij pe
re, cuius loci sanctitatem dæmon etiam
qui religiosum quendam, pace omnium
rim, iuuaserat, ibi spōtè, magna adstante
na in ipso templo fassus est, numen sum

obhæsitantes ea valuisse, se religiosum corripuisse, vt intelligerent obtrectatores, & blasterones cæteri, nasuti, si oblatrare non cessent, se quoque in illos iterum, talia enim esse, quę haud dubiè Iudæos impientissimos olim, ac turbam male crudelam ad veræ pietatis cultum reuocarent, voluisse locum esse illum celeberrimum, & à multis adeundum, se ideo eum illustrasse, nam quamuis mundus quidem totus Dei sit sedes, ibique numen in se vigeat, loca tamen quædam sortiri solent, vt ibi splendor eius ac Maiestas potissimè sentiatur, & gratia eius, in se manens, sine mixtione, sine diuisione illa illuminet, sicuti sol idem manens, nec in partes diuisus, nec à fonte suo superatus, alia magis ac magis illustrat, de qua re nos in libris his tredecim, quos edidimus de rebus omnibus ab origine mundi illustribus, & propediem emittemus, affatim scripsimus, Platonem, Plotinum, Iamblicum, Syneſium, Psellum, alioſque secuti, Catholicam tamen fidem semper excipimus, tanquam Achillem Homerus. Infra subiecta erant typis hæc verba: Expressum Rostochij in ædibus Thuriis ad Kalendas Aprilis, anno M. D. XXII.

SEQVVNTVR QVÆ-DAM MIRACVLA, CIRCA VE-nerabilem Eucharistiam, quæ Bruxellis, nobili apud Brabantinos oppido adseruatur, facta, ex bello R. P. Theodorici Loer, Carthusiani Colonienſis è Notariorum publicis Instrumentis conscripto, & anno 1532. in lucem edito, excerpta.

CAP. LXIX.

ANno Domini M.CCC.LXII circa festũ S. Bauonis, perfidi Iudæi, qui tunc Bruxellæ morabantur, quadã nocte capellam sanctæ Catharinæ, sitam infra metas parochiæ sancti Iohannis de Molenbecka propè Bruxellas Cameracenſ. diocœsis, secretè intrarunt, armarium, quo Sacratissimum sacramentum firmatum exstiterat, subtiliter apparuerunt, circiter sedecim hostias cõsecratas, inter quas sola vna maioris formæ exstiterat, furtiue perunt, & secum asportarunt, & easdem vsque ad diem parasceues, quo Saluator noster cruce mortem subiit temporalem, huiusmodi hostias sacratas in suæ passionis blasphemiam & contumeliam suis cultellis & ferraturis uersis, contemptuosè ac ignominiosè crudeliter transfixerunt. Vndè signa miraculosa tanquam guttæ sanguinis apparuerunt, & dentur exiuisse, prout vt modernis temporibus cunctis intuentibus lucidius potest

rete. Quibus per Iudæos sic perpetratis, ipsi videntes huiusmodi signa miraculosa, nimio timore atque tremore prostrati, proni corruentes in terram, quandam matronam nomine Catharinam, quæ iam diu renunciauerat Iudaicæ perfidiæ, satis tamen notam Iudæis, & sæpius conuersantem cum eisdem, demandarunt, sibi præmissa referentes, vt huiusmodi hostias sacratas perfixas ad certum locum secretè asportaret, attentius precio appreciãtes, supplicantes ne res gesta ad cognitionẽ Christianorum deueniret. Quæ tandem huiusmodi pretio deuicta, onus huiusmodi hostiarum sacratarum asportandarum in se suscepit. Et acceptis hostiis reuersa ad cor, & conscientiam propriam, ne tam enorme delictum in ipsam redundaret quoquo modo, accessit venerabilem virum Dominum Petrum de Heda, pro tunc curatum Ecclesiæ B. Mariæ de Capella Bruxellensi. Cui seriem huius facti declarauit, sibique huiusmodi hostias voluit deliberare. Qui pondus rei discretè considerans, nolens ex propria industria operari, & negotio tam insigni ex sola sua prudentia præbere assensum: accessit ad Dominum Michaëlem de Bakerem, viceplæbanum Ecclesiæ B. Gudilæ Bruxellensis. Et Dominum Iohannem de Voiuve, rectorem alterius portionis Capellæ sancti Nicolai Bruxellensis, quos huiusmodi factum penitus latebat, secum duxit. Et præmissis

missis per præfatum Dominum Petrum
osè recitatis, ipsi tres insimul concluserun
duci penes eos dictam Catharinam: qua
ducta, &apud eos secretè veniente, nec nō
missa omnia confitēte, huiusmodi sacrati
stiis à prædicta Catharina, per prædictum
minum Petrum receptis, easdem hostias
Dominus Petrus, præscriptis duobus sibi
iunctis & associatis, ad prescriptam Eccle
de capella reuerenter, secretè tamen depo
runt, & sub tuta custodia reposuerunt. Et
citiam premissorum, venerando viro dom
Iohanni de Isscha, scholastico & canonico
aunc ecclæsiæ sanctæ Gudilæ Bruxellen
postea Archidiacono & Canonico in Ecc
Cameracēsi significarunt. Qui dominus
lasticus, dictam Catharinam demandaui
de præmissis examinata per eundem, pre
omnia vt supra sponte fuit confessa. Qua
ecclesia sanctæ Gudilæ prædicta, pro v
rei latius indaganda detinuit Prisonię ma
patam: præmissa omnia referens vlterius
minis de capitulo prædictæ Ecclesiæ san
Gudilæ, sine mora. Qui Domini de capitu
simul accesserunt ad Ecclesiam de Capel
pradictam, vbi huiusmodi hostię sacratæ
terant, nitentes huiusmodi sacratas hostia
eorum ecclesiam sanctę Gudilæ prædictam
augmentationem & venerationem potio
eiusdem, deferre. Quæ quidem hostię, sub

bita custodia repositę exstiterant in armariolo chori ecclesiæ de Capella: sed prædicti Domini de capitulo præ impetuositate & clamore parochianorum dictas hostias ex illo armariolo extrahere vel recipere non audebant. Sic Dominus Petrus Curatus loci, qui, ne indignationem partium incurreret, clauem dicti armarioli, supra magnum altare proiecit, & inito tractatu inter partes, de præmissis fuit terminatum: quod Domini de capitulo maiorem partem huiusmodi sacrarum hostiarum cum hostia dictæ maioris formæ ad S. Gudilam secum reuerenter detulerunt. Reliquæ verò in Ecclesia beatæ Mariæ de Capella Bruxellensis reponerentur. His peractis & fama volante de præmissis, deuenit factum ad notitiam illustrium principum, Domini VVenceslai de Bohœmia, & dominæ Iohannæ ducum Braban, & dominorum de Svvenuorsten, & de Vbitham, & aliorum Baronum, & nobilium de ipsorum consilio, ac plurium aliorum, vbi demãdatis Dominis de capitulo prædictis, & huiusmodi perfidis Iudęis per dictam Catharinã super furto & sacrilegio præscriptis vehementer accusatis, dicta Catharina quæ sub cautione de restituendo eam in dicta Ecclesia beatæ Gudilæ, vbi Prisoniæ detinebatur, mancipata, ibidem adducta fuerat: vbi in presentia præfatorum principum, baronum & nobilium diligẽter examinata præmissa omnia & singula,

prout ſuperius ſunt ſcripta, in præſentia ...
dictorum Iudæorum clarius & perfectius ...
firmauit, eoſdem Iudæos exinde confu...
& inceſſanter accuſando. Quibus ſiquid...
Iudæis captis & ſuper præmiſſis examin...
& enormiter quæſtionatis, præmiſſa om...
prout ſuperius conſcribuntur, penitus ...
confeſſi, & demum igni, & vltimo tradit...
plicio, ſententia æqua mediante, in vi...
Aſcenſionis Domini, M. CCC. LXX.

MIRACVLA.

IN hoſpitio cui nomen eſt Aureo cya...
non procul diſſito à culinaria platea ...
Bruxellas è regione macelli, ſtupendum ...
nerandum accidit miraculum circa puer...
eiuſdem in Aureo cyatho hoſpitis filio...
qui vt conſtans eſt rumor, pridie natal...
Bartholomæi Apoſtoli, die xxiiij. menſis ...
guſti anno 1526. in vas aqua plenum, præ...
prolapſus primum, deinde ſubmerſus, ac ...
inuocationem cum vicinorum, tum pa...
tum eiuſdem filij erga Deum, iuxta vene...
bile ſacramentum in prædicto D. Gud...
templo miraculis coruſcans, vitæ reſtitu...
eſt. Principio igitur in præſentia domin...
magiſtri Martini, ſacellani, in ædibus Gu...
teri prius nominati, comparuit M. Oliuer...
Bruxellis agens in hoſpitio cognomento A...
reo cyatho, in platea culinaria è regione m...
co...

celli, ibidem cauponem agens prognatus è Scotia, annos circiter sex & triginta natus, pater filioli submersi. Is igitur ibidem M. Martinum sacellanum inuisens, ab Magistroque Ioanne petiit, & vehementer quidem petiit certior fieri, vt sincera fide manifestaret, reique veritatem subindicaret, quonam pacto filius eius exstinctus atque comploratus, rursus reuixisset, vitæque restitutus esset. Atque is M. Ioannes retulit infantulum annos natum fermè duos, & menses quatuor, aut circiter, nomine Ioannem, domi eius habitantem, nouissimo Mercurij die, pridie natalis Bartholomæi, xxiij. die mensis Augusti, intra primam & secundam horas à prandio aliquandiu præ foribus, vt fit, domus suæ consedisse, vxore sua nomine Gertrude Moelmans, paruo admodum interuallo circa eum hærente, ibidemque & vario inter eos vltro citroque de eorum quæstu, habito sermone: atque deinde simul atque ibi aliquantulum consedisset, intro sese recepisse in atrium: vbi super mensam ostendit vitra duo potatoria, ibidem relicta ab hospitibus à prandio digressis, quæ vitra manibus apprehensa, cum in culinam vbi vasa duo aqua plena stabant, intulisset, non procul ab ancilla reposuit, vt probè eluta, repurgataque reponerentur. Itaque cum alterum in aqualiculum, siue potius vas aquarum immergeret, deprehendit quid su-

pernè innatare, suspicata id siue anserem, s
aliud quiddam esse, quem apprehensum
mul atque sensisset suum esse filiolum, i
extractum, intractum, intra vlnas mordi
arripuit, semel atque iterum inclamitās: H
inquit, Gertrudila, noster in hoc vase sub
sus est puerulus. Quem pressius intuita, n
prorsus in eo vitalis spiraminis offendit, o
ita erant aperti, vt nihil, aut ferè nihil q
lacteolus eorum circulus videretur. Cor
culum autem omninò liuidum, mortuo
colori simillimum, planè diriguebatur. Q
lius ab vno, atque eo ignoto vicinorum
mninò metu exanimato, interceptus est. M
lier verò ob immodicum pudorem, sese
dit in penarium, relicto inter brachia vi
rum puero, quorum non parum multi co
aderant. Inter quos erāt aliquot, qui & i
& illius vxorculam cohortati sunt, vt fi
venerabili apud Bruxellas, sacramento
& insolitis in templo D. Gudilæ sacro co
canti miraculis, munusculis adiectis, con
tum, deditumque offerrent. Cùm igitur d
diata fermè hora, citra vllum vitæ spiracu
à vicinis, igni admotus esset infantulus: v
parens vnà cum vicinis omnibus adorant
minum Deum, pariter & Eucharistiam, v
mentem benignitatem, & benignam cle
tiam suam erga filium ostenderet, voto s
piens sese tantundem ceræ oblaturum, q

tum puer propenderet, atque ponderaret: continuo vbi id voti susceepisset nonnullam vitalis spiraculi indicia edidit infantulus : Primum altero oculorum conniuendo: Deinde circa vtranque labrorum oram, sputum sensim proluendo, eijciendoque: postremò magis atque magis confirmatis viribus esse cœpit, vt eodē adhuc vespere, ad horam fermè sextam, à matre pariter & ancilla in templum D. Gudilę sacrum, cum cerea candela sit oblatus. Idemque M. Iohannes à sacellano interrogatus, nihil aliud aut sciuit, aut potuit respondere.

3. Tertio quoque die mensis eiusdem Octobris, anno M. D. XXIX. memorabile accidit miraculum, miraculo dignissimum, circa mulierem Elizabeth à Gheruen, legitimam Henrici à Gheuere vxorem, habitantem in Sylua Comitis, siue Buscoducis, præclaro Brabantiæ oppido: quæ sex circiter annos fuerat claudicans, præter exspectatum altero duntaxat crure luxato, imò infracto: sex circiter annos claudicãs, lecto affixa, perpetuũ decubuerat: quam porrò claudicationem contraxerat è puerperio, neque illi quouis modo erat integrũ, aut possibile ambulare citra scipionis, siue fulcimẽti adminiculũ, baculoq; innixa, licet ægrè, tamen aliquousque proreptabat: perinde atq; res iuxta mecum multis est perspecta, multiq; ita eam habere iuramento constanter affirma-

runt. Quæ vnà cum marito Bruxellas vi
perducta, fatalem, imò lethalem illum fug
morbum, quam vocant Anglicanam pefti
siue sudorem, quo Buscum ducis vndiqu
flagrabat, æstuabátque, quæ non ita pro
Cancellario Bruxellēsi excepta hospitio
quemadmodum familiaribus Cancellari
tissimum est, quonam pacto claudicaret,
nisi innixa scipioni ambularet. Interea v
postquam sub id tempus apud D. Gudi
publica supplicatio publicitùs omnibus in
cta est, in qua ex peruetusta patriæ consue
dine, venerabile Eucharistiæ Sacramen
miraculis nobilitatum, conferebatur, a
petrandam à Domino gratiam, vt ab An
no sudore Bruxellis quoque præseruar
Incessit igitur huic Elizabeth magnum
derium, maior deuotio, maxima verò fid
vt huic interesset supplicationi: tame
difficile admodum atque laboriosum
Postquam igitur sequuta esset venerab.
perreptauit tandem & in templum, ve
vener. Sacram. à supplicatione, in medio
clesiæ, in altari reposito. Coram quo, m
no desiderio, deuotione, fiduciaque, in g
procumbens, ex animo Dominum comp
ta est. Inter precandum sensit suas à Deo
cationes exauditas esse. Erátque illi in lo
nummus offertorius, vt appellant: exfurg
igitur alacris, & lætabunda, scipiones suos
hib

hibuit D. Sebastiano Mihaëli apud D. Gudilam, sacellano ibidem hærenti, ad recipiendas oblatiunculas, Heus tu, inquit, domine mi, hos tibi accipe scipiones, ego Deo gratia, planè conualui. Hierophanta ille siue sacerdos arbitratus est mulierculā motæ mentis esse, prorsusque insanire, sciscitatus ab ea: Mulier, inquit, dic quæso quid tandem noui tibi accidit? Domine, respondit, abhinc perpetuum sexennium non licuit absque scipionibus ambulare: at iam nunc, vt ipse coram vides, probè incedo, ambuloque: benedictus sit Dominus Deus: maioremque in modum obstupefactus est. Incolumi facti, rectaque domum properanti, inter ambulandum obuiam factus est maritus, videns eam sine baculo properantem, lachrymis obortis vehemtēer admodum lætitia gestiit, perinde continuò venerabili sacramento, in eodem templo reposito, in gratiarum actionem, ceream offerens candelam, quantas maximas potuit agebat gratias, & dies in super duos eadē mulier illa Bruxellis hærens, sursum deorsum obambulabat, perinde atque si nunquā claudicasset, Benedictus Deus, qui facit mirabilia solus.

4. Anno M. D. XXIII. die quinto mensis Octobris, in summo, vt vocant, choro D. Gudilæ sacro, solemne admodum sacrum, in honorem venerabilis sacramenti peractum est. Inter cuius haud vulgarem celebrationem,

Eucharistia miraculis coruscans, summo h
bat altari. A te vero diuina facta, sacrificio
Eucharistico tandem transacto, in consuet
reposita est κειμήλιον, siue loculamentum,
(vt vulgò dicitur) armarium. Quibus rit
exactis, peruenit eò muliercula quædam
mine Ioanna Trabs, Bruxellis agens, in pla
Laniorum, à multis sanè hominibus ibide
præsentibus, probè cognita, claudicans, di
bus innixa scipionibus, tum sua, tum alter
mulieris ope, quæ illi fuerat adiumento,
per confertissimam hominum coronam, s
ram venerabili Sacramento sisteretur, ra
demque in genu procidens, flentibus ocul
quàm potuit humilime Deo omnipotenti,
rè in Eucharistia præsenti, semel atque ite
supplicauit, vt eam consolaretur, quando
gularem quandam erga Eucharistiam, ve
rationem, fidem, fiduciamque habebat. In
verò posteaquam benè prolixa eius fieret
tio, nimiumque extraheretur, scisciatur
ab ea D. Henricus à Zuene, vulgò dictus C
dinalis, Canonicus minorum, vt vocant, p
uentuum, eiusdem templi, qui sub id temp
ris, ante venerabile Sacramentum ad excip
da oblata desidebat, populoque hinc in
certatim confluenti, vt mystogagus Euchar
stiam ostendebat: quonam tandem pacto cu
ea ageretur, & qua itē esset valetudine: Na
dum, inquit, in totum ex animi sententia n

stra nobis cessit precatio, verum spero futurum, vt Dominus noster me respiciat atque consoletur, atque interim aliquandiu vt cœperat, perseuerabat orando. Tandem rursus interrogata ab eodem domino, ecquid valeret, & quonam pacto se haberet, respondit: Ecce domine mi, tu tibi hos habeto scipiones, ego Deo gratias ago, deinceps nihil mihi opus istis fulcimentis & sustentaculis, sine quibus quò libet ambulem licebit: quos scipiones à muliere pristinæ sanitati restituta, exhibitos, idem D. Henricus maiorem in modum obstupefactus excipit, idque frequenti hominum conuentu ibi præsente, remque omnem gestam coram vidente. Deinde Ioanna sanitate donata, domum concessit, quotidiè eò comparens, non sine præcipua deuotione, munusculum aliquod grati animi index altaris sacramento suppeditabat. Benedictus Deus, qui facit mirabilia solus.

5. Die sexto mensis Octobris, affuit coram venerabili Sacramento, miraculis insigni, idque statim continenter à Missa cantata, repositoq; in loculamentũ Eucharistia, Gudila Hermanni Bruxellis agens, è regione pauonis, duobus incumbens baculis siue scipionibus, sine quibus, quemadmodum vulgò notissimum erat, nusquam sese poterat promouere, multoque ita tempore claudicans: quæ facta deuotione

precа-

precationibusq; habitis coram venerabil
cramento, incolumis exsurrexit, traditi
domino Henrico prædicto scipionibus a
bat D. venerabile sacramentum me co
tum, pristinæ restituit incolumitati, ac
sacra, haud cunctanter sana domum prop
uit.

6. Eodem quoque die sexto, secunda fe
hora à prandio, venit & paupercula m
Gallica, multis admodum diebus apud B
ellas in Xenodochio, siue hospitali, diuer
duobus claudicans scipionibus, sine quor
adminiculo, nusquam poterat ambulare
que facta deuotione coram venerabili Sa
mento, obambulantem templum D. Gu
sic eam repentè morbus familiaris, hoc
claudicatio perreptantem destituit, pe
atque nunquam antea claudicasset? id q
non parum multi, coram videre: Bened
Deus, qui facit mirabilia solus.

7. Septimo die mensis Octobris, à pran
comparuit coram venerabili Sacramento
annes Fraenhoueus, ephœbus, custos sac
apud D. Iodocum extra muros Bruxellen
qui abhinc aliquot annis dextrum pede
fregerat, vnde nonnulla exciderunt offic
qui à die curationis, semper coactus est
onibus innixus, idque inflexis poplitibus
reptare, nec quoquam vel ad latum digit
iisdem pedibus poterat ingredi: qui post
qua

quam venerabile Sacramentum propè quotidie inuisisset, additis precationibus, eodem quo diximus die quo parante Deo gratia sanatus est, relictis ibidem scipionibus, id quod nemini non cognitum est, quandoquidem is apud Bruxellas vndecunque probè notus est, iam nunc sine vllis fulcimentis sursum deorsum obambulans. Laus Deo sempiterna.

8. Anno Domini xxix. eodem quoque die Barbara fabri cuiusdam vxor, à dæmone, vt constans erat rumor, obsessa, planeque mentis inops, cum marito suo Balduino Gambiro, aliisque item vicinis ad vnum omnibus, in pago cui nomen est VVorst, propè Bruxellas, vix dum suscepto voto coram venerabili Sacramento, non minus fideliter quàm reuerenter exsoluto, cum à vicinis, tum consanguineis, mox liberatur, deperditamque recipit memoriam. Septimo autem die, magna cum deuotione interfuit supplicationi, in honorē venerabilis Sacramenti institutæ ob gratias ab omnibus agendas, quod Dominus Deus tam insigne deignasset miraculum. In qua nimirum supplicatione Eucharistia bis circumlata per aulam C.M. (in qua domina Margareta, patriæ gubernatrix, hospitabatur permultum itineris sursum deorsum circumferebatur: constanter affirmante Balduino, simul & eius consanguineis, Barbaram fuisse dæmoniacā, aut certè si nihil aliud, sensibus orbatam, idque

que perpetuo dimidiato anno, peruestan
in locis aliquot vulgò dictis Ronst, & Col
gen, vbi dæmoniaci ferè liberantur, inde
fecta domum reuecta, adit venerabile Sa
tum, atque indidem, vt prius recensuimus
ijt liberata.

9. Nono supra decimum die mensis O
bris, anno xxix, Mechlinia peregrè venit
xellas, coram venerabili Sacramento in
plo D. Gudilæ Ioanna ab Oest, quam vo
Greuers, vidua Guilhelmi Simonis ab O
habitans Mechliniæ, ad portam quæ re
Louanium versus, annos nata fermè q
quaginta quinque, venales extrudens m
sub intersignio vulgo dicto, die Beiert, i
dem oppido, quæ facta oblatione coram
nerabili Sacramẽto, indicauit coram D. A
Martino Cools Baccalaureo sacræ The
giæ, Canonico, sacellano, ædituoque
D. Gudilæ, & D. Ioanne Bolert, presb
clerico eiusdem templi ecclesiæ: vno &
ti annis, aut circiter, multis cruciatibus
chio laborasse, ita contractis neruis, vt bra
um supernè pariter & infernè in humeros
porrectum æquè exiguum atque imm
tum esset effectum, perpetuoque rigeret
ita molestum foret, vt nullo pacto aut ipsa
posset auxiliari, aut certè manum capiti
moliri: ita vt perpetuò cruciatui esset
noxia, & ipsa & vna filiarum quadragesim

ferme attingens annum, narrarunt, se accepisse ab aduocato senatus Mechlinien sis, allatis ad eum certis a Bruxellensibus literis, venerabile Sacramentum miraculis apud Bruxellas coruscans, clarum, ibidemque requiescens ad D. Gudilam, suam ostendisse potentiam erga varios variè claudicantes, sanitatique restitutos. Quibus acceptis nuntiis decimoseptimo die mensis Octobris, anno prescripto, filia dixit matri: Mater, quæso te, bona esto fiducia, ac suscipe votum venerabilis Sacramenti venerandum. Confido futurum, vt inde reperias solatium aliquod. Quæ Ioanna ab Oest audiens, pia fiducia & fida pietate, se conuertit ad venerabile Sacramentum in animo secum constituens, vt ipsa simul cum oblationibus id inuiseret. Sequente verò mane die xviij. mẽsis Octobris, anno xxix. cùm è lecto exsurgeret, ob læsum brachium sensit incolumitati restitutum, citra vllum in eo dolorem patiendo, eodemque adiuuãs in id omne quod collibitum esset, absque contractione neruorum, aliorumque item vitiorum, non aliter ac si nunquam eodem brachio vllum perpessa esset impedimentum. Quod quidem brachium & idem ostendit domino, senatui Mechliniensium, quemadmodũ ait, rem omnem subindicauit.

10. Eodem anno, eodemq; mense Octobri, venit coram venerabili sacramẽto Arnoldus cognomento

gnomento Elingen, faber lignarius, Bru
habitans ad Xenodochium, annos agens
ter lx. suis exhibitis Eucharistiæ oblation
retulit præsente domino, & M. Martino C
nico, sacellano eiusdem templi, se ampli
nos quatuor è renibus laborasse, misc
ruptum fuisse, ac diu multumque, & m
& diuersis vsum esse chirurgicis, atque
perientibus, pro virili laborantibus, vti e
berarent ab eo languore: id quod tamen
mè potuerunt efficere, causantes eum
exacta esse ætate, atque ita nihil omnino
reliquum fecere Arnoldo. Destitutus erg
omnibus, quos anxiè solicitauit, magistris
fixus lecto, magnam habens fiduciam, p
tus se missurum venerabile Sacramentum
ream candelam, vnà cum nummo aure
dem suffixo. Postridie verò Arnoldus, d
permissu, ab omni planè aduersa valetu
sic leuatus est, vt ipse iam nunc nihil
quàm lienis rupturam sentiens, suam ad
rit oblationem, sanus immunisque abs
uis languore.

11. Xxiij. die mensis Nouembris, anno
xxix peregrè inuisunt venerab. Sacram. he
Ioanna à Duffele, annos nata circiter v
aut viginti duos, nondum nupta, virgu
etiamnum filia Herois Iacobi à Duffele, L
tiati, Vicepræsidis præfecturæ Louaniensis
Brabantos, vnà cum nouerca, aliisque ite

bus comitata dominabus, iisq; cognatis. Quæ
minium Ioanna à Duffele miserè circum prę-
cordia diu exabatur, ex equo manca atq; clau-
dicãs in brachio, in manibus denique & in pe-
dibus, cum pes alter altero cõtractior breuior-
que foret, amplius trimestri spatio: ita vt in su-
rum tenus, nerui contracti rigescerent,
inde, ac prægrandes fuissent fides. Quem
morbũ ex diutina contraxit ęgritudine
qua iam pridem laborauerat, ac id temporis
tiamnum laborabat Ingressæ Bruxellas, in ę-
busque Iasparis Lõgæ ville Hetois hospitio
excepræ, Ioannem à Duffele sedili gestatorio
insidentem, à duobus viris curarunt perferen-
dam in templum D. Gudilæ sacrum. Quando-
quidem vno scipione non admodum benè si-
ne aliena ope posset pereptare. Aduectã igi-
tur venerabili Sacramento, pręsentibus quas
dixi comitibus, ægrè quidem, sed tamen in
gradum è regione Sacramenti collocarunt.
Quæ ibidem, quum ad interuallum trium pre-
cationum dominicarum desedisset, contem-
plando iuxta ac orando Eucharistiam extra se-
sed posita, suique impotens facta, nullum sen-
sus iudiciũ ederet, ita spacio decem, aut duo-
decim precationum dominicarum humi
procubuit. Deinde sibi restituta citra vllius
auxilium in pedes consurrexit, haud aliter re-
cta incedens, ac si nunquam laborasset infir-
mitate aduersę valetudinis: accidensque in ge-
nua

nua coram venera. Sacramento, proxim
lamentum, siue, vt vocant, armarium E
ristię amarè flebat, agendo Deo gratias,
quendoque dominum Ioannem Bolae
cerdotem, custodémque eiusdem Sacra
ibidem hærenti ad excipiendas oblatiun
in hanc formam, hęc sequentia verba: Do
non sum digna accipere eam, quam erg
Dominus noster ostendit gratiam. Equ
ego in totum (laus superis) reualui. Et ade
circiter centum homines, quorum ple
omnes prę lætitia lachrymabantur. Ioann
tem herois ipsa suis pedibus recta in id,
supra diximus hospitium, vndique sa
claudicatione, cæterisque aliis langu
properauit. Quæ natali D. Catharinæ e
reuersa in gratiarum actionem, sacros
percepit Eucharistiam: & vnà cum patre
quisque cognatis, Missæ in honorem ve
Sacramenti eodem die, ibidem maximo
ratu, pro peruetusto more cantatæ inter
12. Die iiij mensis Decembris, anno xxix
nit Bruxellas coram venerab. Sacramen
raculis illustri, Margareta Steynmaers,
ma vxor Henrici VVittem scoparij Mec
in parochia D. Remboldi post monast
D. Clarę habitans, multis præsentibus
mans, sese xxj. septimanis nuperrimè ex
peculiari quodam gutturis laborasse d
ita, vt vix, aut ne vix quidem poterat qui
esculenti glutire, addens & chirurgicos

sinienſium de eius vita planè deſperare, ob id quòd haberet in collo apoſtema, eamque natura propenſiſſimā eſſe, vt hoc morbo exſtingueretur. Quod reſciſcens Margaretha plena fiducia, magnaque cum deuotione ſeſe concredidit Euchariſtiæ, pollicens ſuo tempore inuiſuram, quo ei maximè foret integrū. Quo voto ſuſcepto, paululum quieſcebat, innitens colo. Euigilanti verò mox è gula excidit maſſa putredine craſſo conſpurcata, inſtar fuſili, ac poſt deinde omninò reualuit ab eo, quem diu in gutture perpeſſa eſt angore.

13. Eodem quoque anno xxi. die menſis Decembris, acceſſit Bruxellis in chorū venerab. ſacramenti miraculis nobilitati, per id temporis in altari publicè repoſiti, vt ab omnibus adſpiceretur, Anna Brabantica Guilhelmi Iaſparis Brabanti, nauicularii ique filia, annos fermè nata quindecim, Mchliniç apud Bogherdem, cum Elizabeth à Cuelis, quç duobus ſupremis annis cœca fuit, vt & ipſa, & eius hoſpita Elizabeth affirmabat, quod nihil in totum videret, ita vt quoquò verſus duceretur, atque reduceretur, ſicubi eſſet quod ageret: addens alterum oculorum orbem, ſiue pupillam, omninò ſuo ſummorum loco fuiſſe, diuque malis adheſiſſe conſtanter ad vnum omnibus medicis harum rerum nō inexpertis, nolit velit, hoc eam oculo orbandam eſſe affirmantibus. Sub hæc recepit Elizabeth venerab. ſacram. eiuſdem nomine

mine votum suscepisse, cuius rei gratia,
eadem hospita manè perducta, ingressa
chorum, vbi venerabile sacramentum in
ri repositum esset: mox à precationibus
dem dictis, visum recepisse, etiam atq
venerabile sacramentum reuerendissimè
templando. Discessit itaque ab altari, citra
lius ductum, quocunque illi collibitum
præsentibus ibidem multis, tum fœminis
viris, hanc rem coram videntibus.

14. Sub Pascha anno xxix die iij. mensis
lis, comparuit coram domino, & M.
no, sacellano prænominato, D. Henrico
nen Cannoico, &c. Et Henrico ab Hæ
gifero, siue pedigero domus capitularis
D. Gudilam Amalberga Moons vxor
à Grimberchē, cistificis siue arcularij,
lis habitans, proximè Nouiborre, apud
vulgò dictum Putterie, & retulit sese
anno vno admodum valetudinariam,
que affectam fuisse, vndecunque aqua
cute onustam, ita vt toto propemodum
no nihil omninò, citra alienum auxilium
terat ambulare, citra sustentaculorum siue
pionum adminicula, idq; medium vsq;
tij eiusdem annni xxix. nouissimè trāfacti
tereà narrauit eadem Amelberga, diuersis
cibus sese solicitatam, imò molestatam
duob. ambulare scipionibus. In hac igitur
stituta hydropisi, quò sanitate restitueret

diuersis chirurgicis, tum mulieribus, tum viris sese concredidit, & dedit ad carnificandam: in quos bona substantiæ parte transumpta, nihilo tamen inde recreatior effecta est, vnde vehementer indoluit. Relictis igitur omnibus chirurgicis, pariter & medicis, qui vno ore omnes, aut ferè omnes constanter affirmabant, eam breui morituram, nihilque superesse remedij. Quum hoc igitur prægrandi corpore, vastaque voragine ventris, instar vasis cassi, sic relictam ob immensam corporis molem, vix aut ne vix quidem, tres viri, lecto affixam poterant in latus prouoluere, aliaque naturæ necessaria & requisita suppeditare, tantisper dum fiducia in Deum concepta, sese totam venerab. Sacram. dedidisset, ac post deinde sub natalem D. Catharinæ curauit se perferendam in sedili, quod vix tantæ molis capax inueniebatur. Eadem itaque nocte, qua pridie eius diei templo illata fuisset, quicquid erat tuber, siue tumorum, in eius corpore pessimo affecto, semel exsiccatum est, & deinceps ab omni prorsus hydropisi liberata est, nihil quicquam aut infernè, aut supernè aquę emittendo, citra omneque omnium medicorum præsidium, vna atque adeò vna in Deum fiducia: ita vt tertio die mensis Aprilis, duobus innixa scipionibus, è domo sua, non sine magno negotio cruciatuque reptando peruenerit in templum D. Gudilæ, integra hora

intrer eundum absumpta. Facta autem con
venerab. sacram. precatione, quū nihil adh
sensisset consolationis super infirmitate v
tudinis, domino Gerardo Spikermans, ve
suo cōfessori, & hyposacellano, eiusdē ten
confessa, adijt vener. sacra. Incessit ei quæ
singularis erga diuinam misericordiam fi
cia, se illinc non abituram sine consolatio
diuina: id quod iam dudum ita eius animus
li præsagijt, & vt præsagijt, marito indicau
Eundem ad locum proreptans, non sine m
gno labore cruciatuque, genibus incumbe
orauit, à prædictoque domino, D. Henrico
Zuene, petijt aqua benedicta adspergi, hu
decumbens planè expalluit, omnibus vi
destituta: petijt à marito nonnihil specier
vt harum calore, aliquātulum confirmare
atque recrearetur. Quo pacto, sensit, & rep
quidem sensit potentiam Dei, seque pos
tra scipiones ambulare. Itaque gratia d
sine auxilio scipionum, domum adijt, qua
horæ parte in itinere hærendo, ob debilita
prioris languoris, cuius causa subinde cog
tur interquiescere, atque eadem Amelbe
tertia à prandio hora, eodem die, præfat
domum capitularem reuisit, probeque
vllis scipionibus incedens, laudans, & gra
agens Deo, pro peculiari sua erga eam bea
centia. Quæ res multis perspecta est.

15. XI

15. XIX die mensis Aprilis, anno M.D. xxx. à Paschate, comparuit coram domino Henrico à Zuene, Gerardo Spikerman, & Ioanne Bojert presbyteris Bruxellis agentibus, apud D. Gudilam, Petrus à Nispen, & Catharina Smols coniugata, habitans à tergo, & citra sacellum D. Iob, propè Carloo: & declarauit se duobus ambulasse scipionibus ad tres fermè septimanas, planè claudicans in dextro pede infernè à popite vsque. Præterea quod dextrum pedem cono obstrictum coacta sit vmbilico alligare. Quandoquidem aliter nequibat ambulare. Itaque magnam habuit fiduciam ad venerab. sacram. Bruxellis mirificissimis coruscans miraculis. Quæ ibidem ad diem præfatam sese à voto suscepto liberauit. Ingressa coram venerab. sacram. precationibus factis, oblatáque cerea vnciali, non ita diu postea prædicto D. Henrico respondit: Domine mi, iam planè conualui, nihilque cunctata sine vllo veteris morbi indicio domum concessit, multis ibidem præsentibus omnis generis coram videntibus.

16. Die vj. mensis Iunij, Anno xxx Ioannes Cleuensis, habitans in oppido Edingensi, secundo eiusdem mensis die, eodem quoque anno, duodecima propemodum hora sub prandium, retulit inter prandium oppositas illi fuisse iurulentas carnes, easque porcinas, viridibus herbis excoctas ac calefactas, appa-

ranti diducentique rictum os inter herbas
liteſcens, tranſuerſim gulæ adhæſit, cuius
ma è regione margini adſcripta eſt. Quod
mirum os ad tranſuerſum circiter pollic
penitiſſimis in faucibus adhæreſcebat. Q
res hominem miſerè excruciabat malè
tuentem, ne inde derepentè exſtingueret
Multi eò conuocati atque compatientes,
uerſi diuerſa illi dederunt conſilia, vt os è
nitiſſimis faucibus minimo negotio eximi
retur. Quandoquidem ita vehementer
geretur, quod ſi quo alio fuiſſet loco, ſuc
ſum oportuit. Poſteaquam nihil conſilii
reliquum, tandem adductus eſt illi confe
auricularius. Nondum confeſſione facta
ta, ſua in Deum fiducia erecta venerabili
cramen. miraculis nobilitatum apud Bu
las inuocauit: nihil prorſus addubitans,
planè per Euchariſtiam ex æquo conſola
atque ſanabor. Ita hortum inambulans
cum vxore, fiduciam omnem in Deū rec
ac poſt deinde auulſuum à vite palmitem
ramuſculum gulæ inſeruit. Verum cum
fundius adhæreret os, quàm vtipſe poſſe
muſculo attingere: itaque per inuocation
vene. ſacra. in quo nihil diffidebat, magna
impetuque contra naturam, faucibus exſili
idque ad tres aut quattuor circiter pedes,
inde atque idem affirmat Iohannes.

17. XVI. die Iunij, anno XXX. qui incidit

diem venerab. sacra. iuxta institutionem sanctæ matris ecclesiæ, adiit Bruxellas mulier, cui nomen erat Veroniæ Bricket, vxor Iohannis à Linde, mercatoris holosericarum vestium, habitans Maburgij in Hannonia: quæ nocte sub natalem D. Antonij, nouissimè peractum, grauiter admodum cœpit laborare è sinistro crure, vt neque edere, neque bibere liberet: & è cruciatu quo miserè diuexabatur, impendio plus eiulabat, quam è partu duodecim filiorum, quos fuerat enixa, perinde atque ea asserebat: & nihil apud chirurgicos leuamenti poterat nanciscì. Itaque diebus xv. fuit vt non posset ambulare, ac postea tantisper duobus ereptabat scipionibus, dum ab honesta Heroide siue domicilla resciisset, venerabile apud Bruxellas sacram. circa diuersos multis insignibus atq; diuersis coruscare miraculis, ad deuotionem commota, rectà eò properabat proficiscì. Et sanè profecta fuisset, nisi impedimento fuisset illi, quod non erat aulà marito indicare, quando sursum deorsum per diuersa loca curantem se vectari, nusquam tamen sequutum est solatium. Tandem vnà cum marito duobusq; eius filiis coruca venit Bruxellas in templum D. Gudilæ sacrum, coram M. Martino Cools sacellano, & c. xiiij. die Iunij, anno quo suprà. Atque id quod hactenus recensuimus, eidem indicauit M. Martino, addens; se rectè valere, sanita-

tique restitutam, citra scipiones se posse am-
bulare: quemadmodum coram vniuerso mu-
do notum erat, idque suo affirmabat iu-
mento. Adiecit prætereà se plenam fiduci-
habentem in Eucharistiam die venerab.
sacram. confessam fuisse, simul & Euch-
stiam percepisse: ac post deinde non sine m-
gno cruciatu in publica supplicatione ven-
sacram. comitatam esse, & à prandio reuers-
in totum reualuisse, partim à claudicatio-
partim à cæteris alijs quibus tenebatur la-
guoribus, ac nullum postea sensisse dolore-
Id quod multi affirmantem ita rem reu-
habere in templo D. Gudilæ coràm au-
runt.

18. Nouissima Iunij die anno xxx com-
ruit Bruxellis in choro venerab. sacram. B-
bara Stoilerts vidua Guilhelmi Dauidis Io-
nis è rebus vltrò citroque tractatorio ver-
lique curriculo vectantis, Antvverpiæ hab-
tans in Brabantia, apud monasterium sanc-
Michaelis, in platea Prædicatoria. Et ibid-
sistebat & offerebat Heylkam filiam suam
nos natam ferè vij. Et declarauit in præsen-
D. Gerardi subsacellani D. Henrici à Zu-
parui canonici Ioannis Bolert, & Sebasti-
Michaëlis sacerdotum & sacellanorum re-
dentium in templo D. Gudilæ, Heylkam
liam suam duobus aut tribus annis cœc-
fuisse vtroque oculorum, atque ita man-

adfestum D. Martini anno M. D. XXIX. nouissimè peracto, nihil omninò videntem. Tametsi quotquot essent Antvverpiæ chirurgici non poterant ei esse adiumento. Proindeomni destituta spe nuperrimè, hoc est natali D. Martini, magna deuotione inuocauit venerab. sacram. miraculis celebre apud Bruxellas, promittens id inuisere, suasque offerre oblationes: vt aliquantulum præsidij suæ impetraret filiæ, affirmans posteaquam vouisset, continenter filiam visum recepisse, bene perspicueque sine vllis visuum impedimentis videre. Et tametsi oculi filiæ multum tumerent, & infernè deformes essent maxillis affixi, grandiores nuce iuglande. Atque ita fuit à prima, qua cœca nata fuit, hora. Nunc autem rectè valet, & nihil habet lippitudinis aut glaucomatis, benè exacteque videns.

19. iij. die mensis Iulij, anno xxx. comparuit coram M. Mart. Cools sacellano, & D. Henrico à Zuene paruo Canonico, & D. Gerardo clauiculario subsacellano, ad vnum omnibus residentibus apud Bruxellas in templo D. Gudilæ Elizabeth Suitten, vxor Simonis ab Haue, qui perinde atque illa retulit affirmauitque iuramento, sese correptam fuisse morbo sancti Ioannis, sancti Cornelij, sancti Huberti, aliorumque item, quemadmodum super ea re testimonium habebat à D. Antonio cognomento Ionker, parocho suo D. Georgij

apud Antvverpiam. Quibus nimirum langu
ribus annis abhinc xi. laborauit. Atque in
decennium illud continuò à cacodæmo
diuersis modis & vicibus diuexata fuit, vt
ipsam suspenderet, ac laqueo gulam fran
ret. Cum aliquoties esset Gandaui apud Fl
dros, reperit lora duo, alterum rubrum, al
rum nigrum, exposita in lecto vbi illi talis
cessit diuexatio: non satis compertum habe
quonam pacto ea perducta sit, diuersis vi
bus satis probè valens, inter sedendum, ede
dum & bibendum ita risu quatiebatur, vt vi
ægreque sese posset cohibere, ex impoten
risu facies eius non secus ac si fuisset carbo, d
nigrata est, vndique plerique non iniuria
rebantur. Elizabeth illa tandem rescivit
vno cognomento Barbarā Lippa Antvverp
habitante, filiam eius Dynnam ita ve
menter ægrotasse, vt ne oculos quidem ap
tos posset tenere, illámq; inuocasse ven
Sacram. miraculis insigne apud Bruxellis
æde D. Gudilæ, & in eo confidentem inde
sum recepisse. Hæc audiens Elizabeth, quo
tius ab iis quas diximus liberaretur diuexa
nibus, vouit se inuisuram venerab. Sacra
& postquam in ieiunio nouissimo, omni q
potuit silentio inuisisset, ab illo tempore
hanc vsque horam liberata fuit circa festu
D. Iohannis nuperrimè præteritum. Den
venit vt idem vener. sacram. inuiserat cum

cibus aliquot duorum ponderum, ab illoque die prædicto D. Ioannis morbo nunquam postea laborauit, & ita conualuit, vt natali D. Ioannis, & ederet, & biberet, id quod annis abhinc iis, sanitate destituta non potuit efficere. Quod Simon eius maritus verum esse constanter affirmat.

20. xxiij. die mensis Iulij, anno xxx. comparuit coram M. Martino Cools, Petrus Beer, & Elizabeth Selerex, habitantes in Moersch apud Basroo, indicantes Ioannem Beer filium eorum legitimum, mẽsium fermè septem minutilis pustulis deformatum in lucem prodisse primum. Deinde perquam tenuem pellículam super oculos obductam fuisse: quod nihil, aut ferè nihil, præter alborem in eodem conspiceretur: cœptúmque est, colliria, aliaque id genus medicamenta adhiberi. Cæterum Petrus apud Moersch præfectus siue Balinus, intellecto pueri Ioannis languore, Petro Beer compatri suo respondit atque consuluit, vt puerum offerret vener. sacram. apud Bruxellas: id quod factum est, recepitque sese illud inuisurum. Quo peracto, pueri oculus paulatim conualuit: estque iam nunc planè integer, perspicuè eodem videns oculo, quemadmodum in omnibus in confesso est.

21. xxv. die mensis Iulij, anno M. D. xxx. ingressus est chorum venerab. sacram. apud

Bruxellas miraculis præclari, Catharina T
vidua Guilhelmi Sifleyn sœcno fact
artis, Louanij agentis in Brabantia ad
lum sanctæ crucis, oriunda ab Oudena
den, annos circiter xxxv. & retulit m
natali Christiano, se correptam fuisse lan
re: Vnde cum multa diuersaque orta
apostemata, tum præcipuè vnum super
cruce instar humani capitis: ob quem lang
rem delata est in nobile apud Louan
Xenodochium siue hospitale, vbi & om
Christiano homini perquàm necessaria p
cepit sacramenta, ex qua nimirum infirm
te facta est clauda. Vbi verò eam deser
languor, noluit voluit, coacta est duobu
cumbens scipionibus è Xenodochio q
citissimè aliò perreptare, citra quos mi
poterat ingredi: affirmans posteaquam a
pisset venerabile sacramentum apud Bru
las, multa & præclara designasse miracul
tam se dedentem venera sacram. prom
illud inuisere, allato secum cera: ponder
nonnihil consolaretur, à claudicatione
beraretur. Qno voto suscepto, quicquid
apostematum, paulatim diminuta sunt, &
aptè sponte exsiccata sunt: præter vnum s
per genu nouacula incisum. Relicto ig
hospitali, in festo Palmarum duobus
cumbebat scipionibus, quibus cum sem
cogebatur incedere vsque ad visitation

Deipa

Deiparæ virginis Mariæ nuper peractam, ac post altero duntaxat vsa est scipione. Atque xiij decimoquarto Iulij, scipione minuta, sine quo nequibat ambulare, Louanio discedens, peregrè venit ad locū vulgo dictum Hareem, circum patibula rotasque maleficiorum, dimidiato circiter miliari propè Bruxellas, ab eo loco sine vllo scipione cœpit ambulare: quem secum allatum reposuit coram vener. sacram, miraculis celebri, rectè sine vllo dolore incedens, oblationibus exhibitis in totum conualuit: affirmans ita, quemadmodum narratum est, rem omnem accidisse.

22. iij. die mensis Septemb. anno xxx. comparuit coram D. Gerardo Spikerman hypoparocho, D. Henrico a Zuene canonico paruo, & D. Ioanne Bolert presbytero, Bruxellis residentibus apud D. Gudilam, Henricus VVyckers libarius siue libifex, vt vocant, Antvverpiæ habitans in platea cognomento Peterpotsstraet, in parochia D. virginis, annorum fermè sexaginta: & declarauit se dominico die à natali D. Magdalenæ nuperrimè transactæ, grauiter cœpisse ægrotare ob languorem è dextro oculo profectum: quo solo duntaxat (quandoquidem multis ante diebus sinister oculus sagitta arcus pedalis exterebratus est) videbat. Cum sub id temporis nihil omninò videret, post biduum aut triduum

totus excœcatus: super qua re vehemen
lachrymans, animum propemodum desp
debat: quod vt animaduertit vxor, eum co
solata est, cohortans vt sese dederet atque
secraret vener. apud Bruxellas Sacra. nihil
dubitans quin simul curaretur. Id quod
pollicitus candelam ceream vnius pon
exhibere. Quo voto suscepto, eadem stra
hora visus illi restitutus est: ita vt postri
domi nullo comite videret, quorsum am
laret. Postero verò die in plateam progres
agnouit, quotquot aut essent, aut starent, a
ambularent: ac sensim magis magisque
ualescebat. Itaque tertio præscripti mensis
absque vllo dexteri oculi vitio perspicue
debat.

23. XXVII. die mensis Octob. anno
comparuit coram dominis M. Martino C
nonico & sacellano D. Gudilæ apud Brux
las, D. Henrico à Zuene, D. Gerardo Spyc
mans hypoparocho, & D. & M. Hieronym
Sena sacellano presbytero, ibidem in eode
residentibus templo, in præsentia multorum
item aliorum laicorum, in ædibus præfati
Martini, honesta admodum virgo Margare
Passchiers Bagina (vt vocant) Louanien
annos nata circiter xxx. cum cáque & alter
quædam eiusdem instituti fœmina Margare
ta à Berthem ibidem Bagina: Et retulit Marg
reta Passchiers à Pentecoste abhinc sexa
nium

nium, cum fortasse admodum esset sitibūda, in vindario vbi lintea madefaceret, sese è putri quapiā fossa bibisse: vnde mox venter eius cœpit intumescere pariter & increscere, proinde ventum in suspicionem eam bibisse non nihil veneni. Itaque à Pentecoste prętur-gidum hunc vastáque voragine ventrem gestaret, interim magnum & intolerabilem perpessa est dolorem simul & angorem: vt ægrè eam quattuor aut quinque mulieres possent cohibere. Consultis interim multis diuersisq; medicis, nec quicquam quod faceret ad leuamentum percipiendum, prætermisit, fideliter implens quicquid ei consuleretur: & tamen tantorum impensis operum, nihil omnibus actum est. Itaque tandem Margareta à Berthem compatiens illi, cohortata est eam vt sese dederet offerrétque vener. sacra. miraculis famigerato apud Bruxellas in templo D. Gudilæ: Quæso te, inquiens, vnice mihi chara mea Margareta, es ne hoc animo, vt te velis sistere venerabili sacram. idque inuocare, ac vbi erit opportunum inuisere? ecquid super hac re sentis? nullane ergo vlli tibi incessit vnquam deuotio? Cui illa: Ah etiam sæpè in animo destinaui, sed non fui ausa indicare. Cuperem equidem, & vehementer quidem cuperem, si quid aliud certè hoc in primis, me posse illud inuisere. Tum illa: Bene habet, curru conscēso, Bruxellas vsque peruehemur. At-

qui respondit Margareta : Nihil minus, m
lem equidem pedes ire, quàm curru vehi
quod Deo acceptius fore confido, quod
tibi visum fuerit. Respondit illa. Etiam
duum in itinere esset hærendum, te com
bor. Reliquæ quotquot aderant Baginæ
sponderunt rem risu dignissimã fore, po
quam tam malè affecta esset, sese itinera
cingere. Nihilominus Margareta benè
fidebat. Ambabus igitur illis Louanio digr
sis, vbi paululum extra portam progressa
dixit Margareta Passchiers: Sentio me vra
que valere, spero fore vt gratia diuina perg
quantum ego possum sentire, non minus
ter meus diminuitur, quàm dolor sese
tit. Tum illa: Quid audio? ita faxit om
potens Deus. Paululum aliquid vlterius p
gressa Margareta Passchiers, sensit ventr
plusquam turgidissimum planè subsidisse
quod ita esse, contactu deprehenderunt.
que ita pergentes subinde contactu exp
bant, num ita, vt certè Dei gratia ma
permaneret: & tertia à prandio hora eiu
diei nempè xxv. mensis Octobris posteaqu
manè Louanio digressæ essent, Bruxellas
uenerunt, oblatis venerab. Sacramen.
neribus, deuotioneque peracta à tu
ventris cruciatuque liberata est. Quem
modum non parum multis, hæc res es
gnita.

24.

24. Die ix. mensis Februarij, anno xxx. sub Pascha comparuit coram M. Martino Cools, &c. domi suæ Maria à Beringhen, vxor Michaelis, cognomento Brustalle, ciuis & inquilini Bruxellensis, habitans in parochia D. Iohannis apud Mollenbeke, ac retulit id quod sequitur: Nempè illud triduum domi residentem aduersa valetudine cœpisse laborare, ac secundo deinde die planè cœcum fuisse factum, ita vt vel oculos possit aperire: ac deinde proximis quinque diebus vehementer intumuerunt oculi ob innatum in eis dolorem tam ingentem, vt aliquam multo tempore impotens mentis esset, & quinto ex eo die, venit illi in mentem, vt Deum in sacramento miraculis famigerato inuocaret: id quod fecit, ac mox nonnihil leuamenti sensit. Primum è leuo oculo, & aliquantulum ex dextro vidit. Sequenti verò die probè vtrinque videns ab omni quo tenebatur, liberatus est cruciatu.

25. Anno Domini xxxj. die primo mensis Maij, comparuit coram Domino & M. Martino sacellano in templo D. Gudilæ, in præsentia multorum aliorum Ioannes Scrobbe, annos natus fermè xxx. oriundus Antvverpiæ, educatus Alosti apud Flandros, iam nunc habitans VVinobergis in Flandria ibidē inquilinus, præfectus sodalitij pictorum, habitans in platea cognomento Bastarstraete, in parochia

D. Pe-

D. Petri, & declarauit quonam pacto abhi
annum se correptum fuisse morbo quodā
caduco, quem vocant D. Cornelij, atque in
rim ex vtraque manu laborasse, planeque
impotentem fuisse, vt neque edere, neque
bere vtraque manu illi foret integrum: de
amplius menses treis omninò mutum, p
terea spacio mensium nouem cœcum fu
vt nihil in vniuerso terrarum orbe videret.
eius vxor Catharina, Simonis filia Bruxe
nata, ibidē presens, retulit Iudocum eius m
ritum ita miserum existentem, plena spe,
summataque fiducia venerab. sacra. mira
nobili in templo D. Gudilæ apud Bruxe
sese dedidisse, ibidem donaria exhibitur
pariter & precationes, vbi primum illi inte
esset. Super hæc Iudocus & eius vxor adi
runt feria 3. palmarum VVinobergis dig
sos esse, interea se sibi restitutum, menti
compotem factum fuisse, primum vt post
cuè videret, deinde nūquam postea membr
rum impotentia laborasse, vt ita ipse sibi p
bè suppeditet omne id, quod aut edat, a
bibat.

26. xxv. die mensis Febr. anno xxx. com
ruit Elizabeth Lenardi, vxor AEgidij in cu
victoris Baghinarij, vt vocant apud Bruxel
& declarauit se claudicasse à supremo suo p
tu, qui incidit in mensem Septembrem pro
mum: eúmque morbum perdurasse in xxi

Febru

Februarij diem, ita vt sine adminiculo scipionum non posset quoquam ambulare. Quæ ad vicesimum quartum Februarij diem coram venerab. sacram. Bruxellas vsque peruenit, appropinquanti autē templi vestibulo, visa sunt illi immutata esse membra sua omnia. Atque ita accedens altare, in quo venera. sacra. repositum erat, deprehendit se euasisse cruciatum omnem, quo iam dudum claudicans miserè tentabatur, vt neque interdiu, neque noctu posset quiescere. Atque illinc digressa, comitata est supplicationem eo die celebratam: relictis scipionibus, citra dolorem è templo domum concessit, testantibus id compluribus extra eam testibus.

27. Anno M. D. xxx. vicesimo primo die Martij, adfuit ad D. Gudilam apud Bruxellas coram D. Henrico à Zuene, paruo eius loci canonico, D. Ioanne Bolert, D. Sebastiano Michaële presbytero, ibidem residētibus, ac præterea aliquot aliis, Ioannes Hugæ, annos natus lvj. degens in parochia D. Petri apud Anderlacum extra Bruxellas, mercenarium agēs: & ingenuè fassus est, & se & filium suum Petrum, annum fermè natum duodevigesimū: vnà secū occupatos fuisse in agro stercorādo: ac dum filius eius Petrus hæreret in scrobe, vt inde lætamina euerteret, laborante spata puteus vndique conclusus, Petrum terra obrutum, amplius pedes tres supernè, infernè verò quinque

que contexit. Pater ergo Ioannes Petri, cat
que ibidem præsentes, vehementer pude
bant, & ex animo dolebant, opinantes c
obrutum esse mortuumque. Ioannes ig
confidens diuinę misericordię, vener. sacra
miraculis cōspicuū inuocauit, dedens co
eransq; eidē filiū suum Petrum, & cœpit
cum sodalibus effodere, tametsi nescirent
primū adorirentur, effossiones, quo tandē
pressum eruerent. Factum est igitur di
numine, vt illinc primum cœperint effod
vbi is hærebat. Quandoquidem huiusmo
putei ex æquò ampli sunt ac profundi, ita
effodiendum ad tres ferme pedes in profu
spata humeros Petri contigerunt, illinc
tracti faciem detexerunt, quam instar
tui offenderūt, quandoquidem iam plane
ger atque deformis esset, tandem longo
uallo effossum, ceu mortuum, domum
lerunt, quando nullum sensus indicium
seferebat, in scamnum igni admotū repo
runt: vbi per inuocationem patris, aliorum
ibidem præsentium ad vener. sacra. paul
sui compos factus est, ad mediam ferme
ctem planè conualuit: ac deinde in sing
dies magis magisque conualescebat, ita
dem Petrus biduo quàm id accidisset, acce
vener. saca. oblatis muneribus precation
que factis, Deo omnipotenti gratias egit
singularem erga se gratiam. Quæ res qu

admodum recensuimus, accidit, Ioanne Petro filio, amicis, vicinisque suo affirmantibus iuramento, non parum multis ibidē rem omnem coram videntibus.

Postremo restituta illi exactè loquēdi ratione, iij. hora quam sese dedidit vener. sacr. præfatus morbus eum destituit: atque in hunc vsque diem perinde atque vulgo notissimū est, rectè valet.

28. Anno xxxi. xij. die mēsis Maij, comparuit Bruxellis, in summo choro in templo D. Gudilæ coram vene. sacra. ibidem miraculis insigni, Petrus cognomento Voerman, lapicida, habitās in parochia Abette apud Dielingben: & retulit quonam modo profesto diei Dominici palmarum nuperrime exacti celebrasse in ædibus monetarij C. M. apud Bruxellas, non procul dissitis à loco, cui cognomentum est Hetegatte: & retulit ibidem eum grauiter cœpisse ægrotare è pede sinistro, ab eoque tempore tantum abfuisse vt eo pede posset ambulare, vt ne valeret extendere, neque seipsum iuuare, neque iacere, citra vxoris adminiculum. Itaque vt tādem nono præfati mēsis die coactus sit duobus vti scipionibus, & absque illis ob vehementem admodum cruciatū nequibat incedere quò tentabatur, miserēque diuexabatur: atque interim illi venit in mentem, vt venerab. sacra. miraculis clarum inuiseret, ibidemque & offerret & precaretur. Atque

que ita ab vxore digressus, Bruxellas vi
peruenit : inter eundem tribus horis ha
cum circiter milliare vnum distet à Brux
Ingressus templum, facta coram venera
deuotione, pedem cereum emptum obt
Visum est illi, aliquanto recreatiorem fa
pedem fuisse, ac mox ab audito sacro in ho
rem Deiparæ virginis Mariæ celebrato, re
sus ad venerab. sacram. à precationibus e
gens, ab omni illo ingenti cruciatu seme
beratus est, quem perpessus fuerat in pe
proximo palmarum festo, ac ita venit co
loculamento, siue (vt appellant) armario, v
nerab. sacra. citra scipiones, haud secus à c
dicatione, quàm reliquo cruciatu leu
Adductus coram D. Henrico à Zuene,
renti ibidem ad oblatiunculas recipiendas
coram M. Martino Cools, &c. qui iussit
postridie redire, num perseueraret incelum
esse. Quo facto, sanus rectéq; valens persta
sit: quod multi præsentes quemadmodum f
ctum est, & audierunt, & viderunt.

29. Anno XXXI. 17. die mensis Maij, loc
nes Houen, annos natos fermè quinqua
quinque, Bruxellensis, ex æquo paupe
numerosa sobole comitatus, operam fui
uans cæmentariis, vnà cum Ioanne à Me
& Ioanne cognomento Bruyn, cæmenta
magistro suo, laborabat in puteo, quo ve
indidem vase extracto, nouũ reconderet.

octo ante diebus ipse vetus illinc vas eduxerat: qui nimirũ puteus ad holitoriam paludẽ situs erat, à tergo hospitij, cui cognomen est Ceruo, in area vndique conclusa. Atque dum interim is (quem diximus) Ioannes in fundo illius putei, omnibus quibus opus esset instrumentis, hinc inde circumiaccentibus, hærens, vt infernè lapidibus, terra, ruderéque semotis locus appararet, quò vas nouum non magno admodum negotio infernè possit reponi, hæc hunc sedulò conantem totus ille puteus subsidens oppressit: illic stans circúmque suprá-que terra obrutus lapidibúsque, amplius pedes duodecim aut tredecim profundus, sic vndiq; conclusus est puteus, vt supernè instar inundantis ripæ appareret, in eáque seu solida terra vestigia tuto ponerentur: id autem accidit sub prandium intra nonam & decimam. Relicto igitur ibidem partim à magistro, partim ab eius operis vt planè mortuo, nulli quicquam spei fuit reliquum, vt vlla humana ope possit illi succurri à tempore præfato vsque diem sabbathi, secunda aut tertia hora à prandio, & interim Ioannes ille (vt palam restatus est) bono synceróque corde omnipotenti Deo confessus, plena fide inuocato venerab. Sacram. confidebat omnino fore, vt eum consolaretur. Interea temporis cum ibi hæreret, apprehenso manibus, quo se in puteum demiserat antè, fune, adolescentes aliquot

iuxta

iuxta ac viri oppresso compatientes, inuic
fese cohorrabantur? Quin nos Christi am
huc hinc inde effodimus, vt in cœmiterio p
sit sepeliri. Quo vbi cõmuni consensu qu
aut sex numero peruentũ est, cœperut effo
re certatim? post multas igitur & profu
effossiones, tandem peruenerũt ad Ioann
Houen, quem & viuũ & stantẽ, & rectẽ m
bus amplexantẽ offenderunt: id quod frequ
hominum conuentus coram vidit, qui hoc
& ambulat, & stat, rectè valens subinde re
sens vener. sacram. laudat, & gratias agit D
omnipotẽti ob ostensam erga illum gratia
Nusquam nisi paulùm admodũ læsus est
in altero dũtaxat pede à lapide quodam, à
etiã læsione leuatus est, quemadmodũ m
vbique locis apud Bruxellas ea res perced
ob vehementem editi miraculi admira
nem.

30. Anno Domini xxxi. die viij. mẽsis Ian
comparuit Bruxellis in summo choro temp
S. Gudilæ, coram venerab. Sacram. miracu
coruscante Catharina Oliuerij, vxor Theo
rici cognomento Straetmans, habitans I
uanij in parochia S. Petri, circa eum, qui c
tur Gaspeldoern locum, in Brabantia, in c
Ioannis AEgidij, cognomẽto VVintver
rer, habitans Bruxellis ad locum vulgo d
Cluſen, in magno foro, adducens secum I
gateram filiam suam, annos natam fermè

do

decim aut duodecim, & declarauit coram domino Henrico à Zuenen, ac coram domino Francisco Staffert presbytero, ibidem corã venet. sacra. existente, multis ibi præsentibus, quonam pacto filia sua Margareta tribus fere mensibus nuper exactis clauda fuerit, idque in dextro pede, vt nullo pacto aut posset ambulare, aut etiam extendere, quem & leuatum & gestatum oportuit, ita vt eadem puella in hunc vsque diem duobus incũbens scipionibus debeat ambulare, quando haud secus ingredi poterat. Quamobrem mater filiæ votum suscepit venera. sacram, vt illud vbi primum integrum foret, peregrè inuiseret. Itaque cum eadem filia ad frumentariam Reip. domum Bruxellas vsque, curru peruecta primum, post deinde vtroq; scipione ægrè quidem, sed tamen venit coram vene. sacr. Mater itaque magna cum deuotione, fidéque anxiè Deo supplicauit vt consolaretur, ac vbi filia Margareta aliquandiu ibidem desedisset, sine vllius adminiculo, suoptè robore in pedes surrexit tandem, & coram vbi repositum est venerab. Sacramentum, loculamento relictis scipionibus, quibus antea vix ægreque carebat. id quod multis ibidem præsentibus, & probè notum est & videntibus & audientibus.

31. Quintodecimo die mensis Iulij, anno trigesimo primo comparuit Bruxellis in tem-

plo

plo D. Gudilæ coram venerabili Sacramen
coram Domino & magistro Martino Co
sacellano, Romboldus à Boeler, pictor pa
rius Louanienſis, annos natus ſexaginta
ptem, habitans in platea cognomento De
ſtraet, è regione ſancti Spiritus: & retulit q
nam pacto anno M.D. XXIX. in feſto Simo
& Iudæ, Bruxella digreſſus Louanium, ve
locum cognomento Voſcapelle, inter e
dum maiorem in modum viribus deſtitue
tur, vt quemadmodum ei viſum eſt, ſubin
magis magísque deficeret. Coactus eſt igi
aliquandiu interquieſcere, quandoquid
videbatur, quod cogeretur in terram pro
Eodem itaque die magno labore, crucian
Louanium ingreſſus, ad plateam lapide
non procul à Sylu eſtri anſere in terram
ruit, ac ſi vi præcipitatus eſſet, aliquandi
impotens humi iacebat. In quem fortè in
dit armarius, ſiue galearum artifex, cuius
neficio ſubleuatus, è platea domum conce
& abhinc biduum, ad ſummum triduum
eſſet in officina, vbi illi erat infunibulum
exſtructo collucens, pronus in eum co
acceptis in capite vulneribus tribus, ob
item oculo ſiniſtro, ita vt intra triduum
quatriduum nihil omninò videret. De
ſepties adhuc, idque diuerſis vicibus co
vnde malè metuens ſibi ne is morbus fam
ris ei factus perpetuò adhæreſceret, info

nium aliquod, imò exitium allaturus. Manè igitur ante lectum genibus terræ affixis, interpecandum venit illi in mentem, vt fiduciam suam omnem in venerab. sacram. reiiceret, sperando, confidendoque vt inde consolaretur, quemadmodum & multi alij suam quisque consolationem receperunt, quam posset humilime Domino Deo supplicans, vt inde (si modo suæ conduceret saluti) liberaretur, & ab eo tempore nunquam postea præceps in terram prolapsus est, aut infirmitate aduersæ valetudinis laborauit.

32. Xiiij. die Iulij, anno 31. accessit D. Gudilam apud Bruxellas & Cornelius ab Assendonck, Bergensis apud Brabantinos, adferens secum puerum cereum, simul cum candela cerea, nomine cuiusdam heroidis ab Ettene, in puerperio etiamnum decumbentis, ob filium masculum recens quidem natum, sed nullum vitæ indicium præseferentem, quem plerique omnes mortuum esse natum arbitrabantur. Quo viso, mater vnà cum obstetrice, cæteisque item mulierculis ibidem obstetricantibus, confugiens ad venerab. Sacram. Bruxellis in templo D. Gudilæ miraculis celebre, anxiè illi obsecrauit, recipiens, sese muneri transmissuram puerum cereum, cereámque candelam, quo voto suscepto, puer ilicò manifestarium vitalis spiraculi specimen indicium que præstulit, & iam nunc, vt cuique in

propatulo est videre, rectè sibi constat, rec-
que valet.

Et quia ego Martinus Cools, Canonicus
Plebanus D. Gudilæ Bruxellensis diœcesis,
postolica authoritate notarius publicus, qu
rundam præmissorum miraculorum (qua
præsente in hac scedula attestata sunt co
gisse) relationibus, attestationibúsque in
fui, eásque (vt præmittitur) fieri sciui, vid
audiui, & super præassertis accepi testimo
proborum vtriusque sexus omni excepti
maiorum. Ideo hunc codicem xxiiij. fol
rum (incluso primo vacuo) subscripsi & sig
gnaui, eundemque sigillo plebaniæ D. Gud
sæpè dictæ communiui, in fidem, robur, q
stimonium omnium & singulorum præm
rum, quæ me præsente asseruntur relata.
gatus adhæc à Christifidelibus Dei opera
rabilia annuntiantibus in augmentum di
cultus, & requisitus. Quibusdam autem a
quæ præsentibus aliis personis fide digna
lata sunt, vt assertum est, & attestata, non
terfui per varias occupationes plebaniæ a
occurrentia negotia. Veruntamen quan
in me situm est, & per cognitionem quam
beo de personis infra scriptis, probo, laud
confirmo attestationes infra scriptorum
rum, tanquam omni exceptione maio
hac mea manu propria, signo manuali fo
& sigilli ante dicti impressione.

Mart

Martinus Cools Notarius subscripsit.

Ego Gerardus Spykerman de Horst, presbyter, publicus apostolica authoritate notarius, & supra nominatæ Ecclesiæ D. Gudilæ supplebanus, quia quædam præinserta miracula nomen meum habentia coram me vt supplebano, per fidem eorum quibus contigerūt, & eisdem interfuerunt, exposita, sic vt prēmittitur, attestari, & narrari vidi, & audiui. Ideo eadem nominis, & signi mearum solitarum subscriptionum communiui.

Gerardus de Horst Notarius, & Supplebanus.

Ego Henricus de Zuene, alias Cardinael, presbyter, sacris Apostolica, & Imperiali authoritatibus Notarius publicus, Ecclesiæque B. Gudilę virginis oppidi Bruxellēsis, minoris præbendæ Canonicus, ibidem residens. Quia in certis miraculis in hac papyri scriptura contentis, nec non informationi perdiligenti per Dominos, Plebanū & vice gerentem prætactæ Ecclesiæ desuper factæ, quibus nomen meum adscriptum est, personaliter interfui, eaq; fieri vidi, sciui & audiui, iccirco signū meum manuale solitum, & consuetum præsentibus apposui, in testimonium veritatis.

Henricus de Zuene.

AD LECTOREM.

EXstat liber miraculorum venerabilis Sacramenti SS. Eucharistiæ, quæ à perfidis quibus Iudæis anno Dominicæ Incarnation. 1369. circa Kalendas Octobris furtim è templo sublata, atq; deinde ipso sacræ Parasceues die, cultris & pugionibus immanissimè confossa est. Quam SS. Eucharistiam cruentis vulnusculis etiamnum sauciam ipsi nostris oculis conspeximus: miracula verò, quæ iam inde aliquot annis contigerunt, & partim edito libro comprehensa sunt, huc asscribere visum non fuit, sicuti neque ad complura, quæ passim in Historijs occurrebant, ne liber in immensum excresceret. Est præterea libellus Germanicè excusus, de miraculis, quæ Amstelodami ad venerabile Sacramentum plurima contigerunt, ad quam Lectorem remittimus.

HIST

HISTORICÆ NARRATIONES DE IMMACVLATA DEI GENITRICE, eiúsque mirificis operationibus.

Georgius Trapezuntius (qui sub Frederico III. Cæsare scriptor celebris exstitit) citatus à D. Petro Cauisio lib. 5. cap. 19. operis sui de B. Maria virgine, et refertur à Laurentio Surio 29. Maij: Historia memorabilis de martyrio Andreæ de Chio, qui in summis doloribus constitutus, implorata Dei Genitricis ope, mirificè confortatus est, & pristinæ integritati restitutus.

CAPVT. PRIMVM.

QVANDO iam triennio è Creta Constantinopolim nauigassem, scribit Trapezuntius, vniuersam illam vrbem cũ Gallata simul in admiratione atq; gaudio reperi non paruo, propter singulare ac inauditum multis temporibus Andreę de Chio pro Iesu Christi passione martyrium. Fuit enim paulò ante mirabili constantia per gratiam Dei gestum. Nam ego quidem mense Nouembri applicui, anno ab Incarnatione Domini 1465. Andreas verò martyr Christi præcipuus 29. die mensis Maij eiusdem anni, coronam Martyrij misericor-

dia Christi consequutus, in cælos adscēdit
cum, pro quo multos cruciatus sustinuit. Ve
rùm quo'd mirabilius ritè considerantividen
tur, illud est quod nisi Andreæ martyrium d
uinitus destinatum diuina gratia Christian
opem tulisset, & animos eorum firmasset, ma
gna in eos clades & ærumna ingens ab initi
eo generis humani, procellę in morem fuisse
effusa. Quidam enim, quem honoris causa n
nomino, ex Trapezuntina ortus vrbe Peripa
teticorū, Philosophiæ professor, siue sua spon
te, vt multi aiunt, siue impulsus nescio, nec
sciam, dicere ausim, Crucem Domini negasse
& Mahumeto adhæsit. Quare Turcarum m
clatus, virum quendam, cuius nomē mesuge
ipsumque Trapezuntium militiæ peritissimi
in carcerem coniecit: dignum ratus, vt Philo
sophum conciuē suum volens nolensve im
taretur; cupiebat enim eius opera vti milita
Cúmque Christiano non confideret, ad Ma
humetum intrudere cupiebat. At ille animo
martyr dicebat: In delicijs educatus, mai
spe ipsarum, Christi crucem negauit: Ego a
tem, qui pro Imperatore eo mortali cot
tósque labores cum Schythis bella gerens
vulneráque excepi (dixit & aperto pectore
catrices ostendebat) pro Imperatore cæle
mortem timebo; absit à me tanta insania. Q
mens præterea esset mea, vel potius, quæ
titia, veritatem doloris fugiendi causa pro
re

rear æterna cæleſtiaque regna repudiare, Mahometoq; adhærere, vt bellorum labores ſubeam, pericula magna pro Imperatore mortali ſuſcipiam, gladios in Chriſtianos Chriſtianus ipſe natus, diſtringam? & denique in mortem ruere, quam fugiendam cenſuit Pholoſophus, vt in æternam ac veram mortem deferar præceps? Hæc ille.

Verùm dum hæc Conſtantinopoli fierent, Andreas febribus grauiter laborabat, cęlibemque ſe perpetuò fore reginæ miſericordiæ virgini vouit, ſi euaderet. Sedatis ilicò febribus paulò poſt, quaſi ex morte ſurexit, & albis ſe veſtimentis induit, vt ſcilicet nunquam obliuiſci poſſet mundiciæ corporis, quam creatori obtulit matri. Conſtantinopolim deinde petijt, non vt mercator, aut vagus quidam magnarum vrbium viſendarum cupiditate. Summa enim in iuuene ſeptẽ & viginti annorum grauitas atque conſtantia illuceſcebat. Rarò quis inane verbum ab eius ore excidiſſe audiuit: à ioco enim penitus erat alienus. Cur igitur ruit à gratia Dei, vt ego arbitror, ad martyrium vocabatur, vt & ipſe in cælis Chriſto cum alijs martyribus aſſiſteret, & omnibus prodeſſet, qui Philoſophi ſiue leuitate, ſiue terrore fuerant conturbati. Statim cum in vrbem applicuit, accuſatus fuit, quod cum Chriſtianis conuerſaretur, Eccleſiáſq; viſeret: quaſi Chriſtianus ſumma cum religione ac deuo-

tione homo, qui crucem Alexandriæ negauit conculcauit, ſputis fœdauit, ac demùm in flu cora proiecit. Hæc mercatores Aegyptij, qui tunc in vrbe aderant, ad iudicem detulerunt, ſeque ipſos vidiſſe eum negantem, confite témque, quod Mahumeto adhæreret, au uiſſe atteſtabantur. Trahitur in iudicium A dreas iniquum, accuſationéque recitata nu quam ſe à Chio, vbi natus educatúſque fu niſi tunc receſſiſſe affirmabat, idque multis ſtibus approbabat, vniuerſámque Chij ciui tem hoc ipſum ſcire aiebat. Tunc Chriſtiano rum multitudo, quæ circumfuſa ſtabat, C Chriſtianorum teſtimonium in huiuſmo cauſa refutandum eſt, inquit, Mahumetis rum quoq; ſimiliter non recipiendum. Nam ſicut nos Chriſtianum falsò accuſatum m defendimus, ſic Mahumetiſtæ accuſationem ſuorum veram eſſe cõtendunt. Quare prætermiſſis teſtibus res ipſa quærenda eſt. Nouiter igitur, quàm Iudæi ſecundum Moſis legem circumcidi ſuos, Propheta veſter iuſſit. Quare ſi genitalia huius membra ſimili mo læſa ſunt, morte iure plectetur: ſi minimè ea ipſa re cauſa determinetur ſua, & nihil ambiguitatis animis hominum remanebit. Spoliatur interea à milite Chriſti, nudúsque à tan multitudine adſpicitur: nullum in eo iudi um, nulla circumciſionis macula, nullum Ma humetiſtarum apparet veſtigium. Exclamat ex

exlætitia Christiani. Confundantur aduersarij, & victi penitus prosternantur, nisi diabolico astu astituti exposuissent, moris esse in Aegypto, minoris homines ætatis circumcidi, maioris si ad Mahumetum DEI Prophetam conuertantur, circumcidi, si volunt, si verò abhorrent, ad circumcisionem nullo modo cogi posse: quoniam melius sit lucrari animam hominis ex toto corde nobis adhærentem in cæteris omnibus, præter circumcisionem, quam reijcere, quoniam circumcisionem reformidet. His rationibus, vel magis quia sectæ fauebat suæ confisus Iudex nullam se pronunciari sententiam velle in re tanta dixit, nisi regem consuluerit. Ita enim moris est in causis ambiguis atque arduis. Regem igitur, in carcerē coniecto Christi milite cōsultum adijt, cui omnia cùm retulisset, interrogatus de ætate ipsius, habitúq; omni corporis. Iuuenis, inquit ipse, animo inuictus, atque magna statura, grandibus ossibus atq; neruis conuallatus. Rex, qui tales homines in militia habere cupit, Vade, inquit, & primum illi, si noster voluerit esse, offerimus in militia nostra centurionatum: deinde, prout in virtute ipsum valere conspexerimus, ad maiora prouehemus. Quod si beneficijs non commouebitur, minis atque terrore ipsum concutias, & si neutra promouere poteris via, capite plectas.

Altero igitur die producto ipso, prim
regis pollicitationes exponũtur mirabili
amplificatione : Quod caput statim eis
tum militum Andrea, & à priuatorum
conditione, cum principibus connumer
ris, quod facilè virtus & diligentia tua
tollet ad maiora. Verùm cum Martyr Chr
nihil respondendo contemnere oblata vi
retur, qui circumfusi erant veritatis hoste
argentum atque aurum, alij vestes, atque
pellectilem variam pollicebantur. Cùmque
silentio acrius perseueraret, Quid, inquiunt,
verbis quidem tuis nos dignos putas? Dig
quidem, inquit, vos estis multò maiori
quàm ego dicere aut excogitare queam,
res quas offertis nulla responsione sunt dign
Quid enim caducam hanc vitam atque
talem putatis magni aliquid habere, quo
lesti sunt præponenda? Erras, ipsi respond
nam nos & ad illam tibi viã aperire stud
& hanc insuper tibi felicem reddere conam
Non cohærent, inquit, caduca æternis, no
licibus misera, non prophana beatis: sed q
opus est verbis? Ego felicitatem huius fr
nihil facio: ego crucem, passionem, sepu
zámque Christi mei, auxilio illius fretus
quã negabo: statuite in me quidquid malu
tis: vnum rogo, ne me verbis amplius tene

His dictis coniectus ilicò in carcerem, v
culis cathenatus, pedibus atque manibus

gatus, ad meridiem sequentis diei, qui fuit 20. Maij iacuit. Post meridiem statim protrahitur, & in partem vrbis, quæ orientem spectat, propè mare ducitur, vbi ad patibulum nudus alligatus flagellis atque loris cæditur, acriúsq; quàm dici potest, in principio flagellorum & verberum contremuisse dicitur, & manibus ad pectus contractis, & digitis in pugnum compressis, magna exclamasse voce: Virgo Maria adiuua me. Inde pedibus altero ad alterum adductis, stetit rectus in eisdem vestigiis, mirabile dictu, vsque ad solis occasum. Interea dum miles Christi his cruciatibus exercetur, Trapezuntius, de quo suprà retuli, è fenestra turris, in qua fuerat inclusus, prominens clamabat: O felicem Christianum, ô beatam, quæ te genuit, Insulam, ô nobilissimum atq; omni laude dignum genus, vnde ortus es: Vtinã isthic essem tecum, vt eadem paterer pro Christo. Hæc aliáque vociferabatur, martyrij coronam, vt arbitror, desiderans. Carnifices autem Andrea reducto, multis preciosa membra flagellis lorisque fœdè dilacerata, vngunt vnguentis, cibum quoque atque potum ad fulciendam in corpore animam de medicorum consilio, quorum multi ac peritissimi aderãt, obtulerunt, ac aquam, in qua non paruum defecati auri pondus bullierat, conducunt ad bibendum. Id faciebant, quò longior vita eius aliquid ad negationem crucis afferret, simul &

ostenderent, quanti vitam facerent eius: for
etiam quoniam cum Christianis enutriti,
nonnulli eorum Christiani fuerint. Necign
rabant, quomodo martyres Christi olim
die cruciabantur, & in nocte conualescebat
Quare timentes, ne id diuinitus euenitet, m
dicamentis suis occultare veritatem stud
bant.

Vigesima prima eiusdem mensis die m
sus producitur, denudatusque ferreis vng
bus tergora, & quę pridie eius diei fuerant fl
gellata, dilacerantur. Nec quicquam aliud
cit dixitque miles CHRISTI; quanquam
prius contremuit in principio, manusque
se adduxit, digitos in pugnos contraxit, pe
in ijsdem vestigijs tenuit, magnáque voce cl
mabat: Virgo Maria adiuua me. Sic Trapez
tius etiam eadem, quæ pridie vociferabatur
turri iterum, iterúmque repetebat. Aduen
te nocte vnguentis illinitur, similiter & m
dicamentis atque aquis, in quibus magn
virtus auri fuerat infusa, sustentatur, quasi
xam crucis hostes salutem eius haberent, m
gnam ijs rebus inesse virtutem prædicant
Spiritus sancti gratiam in medicorum pa
am, cibique ac potus commoditatem deri
tes. Illucescente namque die sanus omnib
martyr apparuit, quæ res medicamentis
non potest, quæ cùm naturaliter agant, lo
giore indigent tempore, frequentatione eq
co

conueniente, ne digesta in dubiũ aliquid conferant: quod tamen minimè facere possunt, si denuò corpus ac sæpius exagitetur, siue etiam atrocius crucietur: quæ virtus opem adferre potest, præter diuinam profectò nulla. Vigesima secunda eiusdem mensis die producitur similiter post meridiem, ac manus & pedes sic torquentur, vt ne digitorum quidem articuli, nec cubitus, nec genua locis suis remanerent, sed locis suis omnia salirent; qui dolor maximus omnium est. Cętera similiter gesta dictaque nõ ab ipso solùm, quæ tamen nihil aliud, nisi, Virgo Maria iuua me, in principio dolorum, idque semel clamabat, verùm etiam à Trapezuntio illo, qui martyrium sic expetebat, vt multis etiam Mahumetistis audientibus sæpius repeteret, quæ dicta superiùs sunt, Medicorum quoq; diligentia, imò etiam maior fuisse dicitur.

Vigesima tertia die incolumis sanusque non medicorum arte, sed illius primi martyris & Domini omnium IESV Christi productus, Andreas nouo genere cruciatus vexatur, humeros carnibus per gladios denudant, fluentes semper, ne celerior mors ipsum inuaderet. Sperabant enim, si non acerbitate ac magnitudine dolorũ, attamen diuturnitate se victuros, sed deuicti tandem iacuerunt. Declinante die reducitur, sicuti superioribus diebus, dictis factisque, medicamentis quoq; non

aliter quàm pri⁹ adhibitis. Die vigesima qu
ta eiusdem mensis, eodem modo fiunt omn
eodémque in loco, quo in die clunes carnib
nouaculis spoliantur non subitò, sed cum m
ra, vt doloris acerbitas magis sentiretur. Ca
tera omnia similiter acta, vt in superiori
diebus dictáq; eodem modo etiã à Trapezu
tio martyre animo atque voluntate, qui
lis diebus, quibus Andreas patiebatur, simi
ter è turri clamitabat. Die vigesima quint
partes pedum, quæ inter genua clunesq; sun
carnibus similiter denudantur. Cætera eodem
modo dicta gestaq́ue fuerunt. Vigesima sexta
die, suræ, id est, carnosæ partes pedũ, quæ sun
inter genua & poplites similiter carnibus de
nudantur. Cæteraq́; facta, dicta, procurata si
militer fuerunt. Vigesima septima die, totum
corpus à capite ad pedes verberibus cæditur
vt doloribus renouatis tandem moueretur.
Maxilla quoq; vna vno ictu denudata carne
fuit, quam Christiani rapientes seruarunt, fa
itq́; in monasterio B. Francisci, inusitato fra
grans odore atq; mirabili.

Vigesimo nono eiusdem mensis die, anno
primo Pontificatus Papæ Pauli secundi vlti
mo, ꝓducitur Andreas de Chio martyr Chri
sti, præcipuus in locum solitũ ad Orientalem
vrbis partem propè mare sanus, viuax, vultu
læto, decora facie. Mahumetistæ his rebus mo
ti, medicamentorum virtute sic factum assere
bant

bant, & ingratitudinem illius accusantes. Nō vides, clamabant Andrea, tuæ vitæ cura nobis habita est, nostro studio, imò regis ipsius incolumis es, & virtute medicamentorum, & Mahumeti gratia, qui te vult deliramenta Christianorum de cruce ac passione Iesu despicere. Quæ beneficia quoniam ingratus non sentis, morte morieris. Non est mors sic mori, ait, sed vita. Quare nolite putare me verbis vestris terreri posse, nec medicamēta profuerunt, quippē, quæ vel in minimis vulneribus, vix post multos dies aliquid afferre possunt. Me autem cura Domini nostri Iesu Christi, & virgo Maria ad hunc diem conseruauit atque reseruauit. His dictis, securi caput supposuit, & ad cælestia regna euolauit. Tunc mortis eius ministri, vt iudex iusserat, caput & truncum corporis trahere velociter ad mare conantur. Exclamant Christiani, qui lachrymis effusis circumstabant, quorum magna erat multitudo, sepeliendum esse mortuum, non in mare proiiciendum. Illis resistentibus, regiam aiunt maiestatem esse consulendam, sepeliríne velint ipsum iam mortuum, an in mare proiici. Hoc audito ipse iudex, ad Regem procurrit; nec enim licet iudicibus, quando Regem esse consulendum audiunt, quidquam facere vlterius, nisi regi prius referant. Sed Christianorum quoq; primates, quàm velociter poterāt, regem adeunt, qui cùm percepissent, quibus

crucia-

cruciatibus, & quàm diu vexatus fuit An
as, efferbuisse ira dicitur, & verbis ita amo
bus in iudicem vsus fuisse, vt exanimis ne
tiret quidem iudex iniquus. Sed ea ira, &
ingentes minæ simul cum verbis euanuer
Christianus deinde iubet, vt Andream hon
rificè, sicut decet virum fortem, sepeliant.
appositò capite corpori suo ad Galatam dep
tarunt. Aderat autem vniuersus vtrarum
vrbium Galatæ atq; Constantinopolis po
lus, viri simul ac mulieres, pueri atq; puell
beri & serui, nec Christianorum solum, ver
etiam Mahumetistarum multi admiratio
commoti non pauciores, quàm decies decem
milia, qui omnes alij lachrymãtes, alij fau
eius prædicantes, & alij constantiam ac robu
animi, alij prudentiam ac grauitatem, alij co
temptum humanarum rerum: multi fidem
Iesum Christum, in crucem & passionem eius
& in immaculatam Virginem deuotionẽ
rantes. Tandem in Galatæ partem extrem
versus ortum, mari contiguam deuenerunt,
bi est Ecclesia virgini Mariæ, si rectè mem
dicata: ibi depositus iacet.

His ita gestis, magna rex exarsit cupidita
Trapezuntij viri illius, de quo supra dixim
liberandi, sed quia honestè id facere, nisi ro
tus, non posse iudicabat, per quasdam, vt d
cebatur, mulieres effecit, vt vxor illius pro m
rito supplicaret suo. Sic mors Andreæ atq
mart

martyrium illum quidem palàm, sed multos quoque alios à periculo liberauit, multos in fide Orthodoxa confirmauit, eos, qui ante illius martyrium quauis ratione Mahumeto adhæserunt, pudore confudit, mœstitia affecit, ac inani denique pœnitentia & vexauit & vexat. His omnibus ego vehementer commotus, ardebam desiderio videndi corpus eius: sed niue, frigore, glacieque detentus, hyemis mariſque tempestate, illic fui vix mense Februarij: eam mihi orandi gratiam intercessione martyris DEVS concessit. Vidique ipsum iacentem in sepulchro nimium profundo, situ horrido, ea tamen integritate membrorum omnium, & totius corporis colore, & dignitate formæ, tali vultus splendore & habitu, vt non animam exspirasse, sed dormire mihi sub vmbra leuiter videretur: atqui iacebat loco ita humido, vt omnibus iam indumentis, quibus erat inuolutum corpus, putrefactis, nudum totum conspiceretur, præterquam quod genitales partes fragmento lini obtegebantur, exarsi cupiditate descendendi, tangendi, osculandi pedes, manus, faciem præcipui martyris, nec tantum loci humiditas, descendendique difficultas, quantum verba presbyteri custodis, & spes id aliâs commodius facere, detinuerunt.

Sequentem Historiam Ioannes Patriarcha Hierosolymitanus Græcè scripsit, eamque tanquam fide dignam,

gnam, primum interpretatus est Ioannes Oe-lampadius, insignis Ecclesiæ Catholicæ hostis. C-tatur à Petro Canisio lib. 5. cap. 19. operis sui de B. virgine. De Ioanne Damasceno insigni cultore sacratissimæ Virginis, cui cùm propter iniquam proditionis suspicionem dextera esset abscissa, eandem D. Virgo implorata, eidem restituit.

CAP. II.

LEO Isauricus Iconoclastarum patronus imperabat, & ad tuendam sectam Pseudosynodum celebrari iusserat, ingentes, mortus excitans, vt sacras imagines ferro & igne deleret, prorsúsq; aboleret in Ecclesia. His rugiētis leonis furoribus, si quis alius, certè Damascenus sese fortiter opposuit, & in patria degens, tres libros pro sacrarū imaginum defensione conscriptos edidit, eóque operæ animos Iconomachorum vehementer offendit. Qui cùm dolerent, suas artes & fraudes tanta viri industria detegi, atque labefactari, falso illum apud Saracenum in Arabia principem proditionis accusarunt, quod ad rumpendum principum fœdera literas manu sua consignatas subdolè misisset, ac pacem publicam perturbare aggrederetur. Huic princeps Barbarus accusatorum querelis nimium credens, Damascenum quamlibet innocentem de proditione suspectum habet, eúmq; in iudicio damnat, pœnam illi in amputatione manus dexteræ constituta. Quæ res à Saraceno Princi-

per-

perpetrata, sed absentium iconomachorum dolo nequissimo procurata, feliciorem, quàm illi sperabant, exitum habuit, & Maria quidem duce Catholicis lætam victoriam impetrauit. Damascenus igitur post vulnus acceptum, manum enim dextram illi amputarunt, suum Larium ingreditur, ante virginis Deiparæ imaginem sese prosternit, lachrymas fundit, suam calamitatem deplorat, multisque precibus se se Virgini matri commendat, ac supplex his verbis clementissimam implorat: Domina & sanctissima mater, quæ Deum meum peperisti, amputata est dextera mea, ob sanctas & diuinas imagines. Tu, qua de causa Leo sæuiat, non ignoras: proinde quantocius succurre. Dextera enim altissimi, quæ de te incarnata est, per tuas intercessiones multas habet virtutes. Sanet, oro, & hanc meam dexteram tuis precibus: vt tuas & eius, qui ex te incarnatus est, laudes, sicut dederis, numeris rythmicis & melodijs præscribat, & orthodoxi cultus sit cooperatrix, ô Deipara. Hæc orans Ioannes & lachrymans in somnum vertitur, videtq; sanctam Dei genitricis imaginē misericordibus & lætis oculis ad se respicientem, & ita dicentem audit: Ecce sana facta est manus tua, caue posthac, ne segnior fueris, sed calamum eam facescribę velociter scribētis, (*Psalm.* 44.) quēadmodum nunc pollicitus es. Vt autem resurrectus euigilauit, & manum curiosè contemplans,

plans, curatam vidit, tum exsultare cœpit ritu in Deo salutari suo, & matre eius, qui cit secum magnalia, qui potens est.

Quæ postrema Ioannis Patriarchæ Hie solymitani est oratio, & adveram certam narrationem de manu Damasceni detruncat & per Virginem mirabiliter restituta peni quam & posteà iussus ille coram Saracenis Ethnicis Damasci protulit, cunctisq; spect dam exhibuit palàm. Auget fidem miracul lineola, quam manus Damasceno restituta uauit, nimirùm ad certiùs indicium præce tis defectionis.

Simeon Metaphrastes ex Eutichiano Patriarcha C stantinopolitano, qui se in Theophili (de qua hi ria sequens) ædibus natum, eiusq; familiarem & ipsius historiæ oculatum fuisse testem perhib Agnoscit eandem historiam Petrus Damianus s prior grauissimus sermo. 1. de Natiuitat. B. Virgin Attingunt & Centuriatores Magdeburgenses, re rente Petro Canisio lib. 5. cap. 20. de beata Virg ne. Quomodo Theophilus Oeconomus abnegat de se dæmonio adstrixerit, & per B. Virginem uocationem ac pœnitentiam, syngrapham a mone recuperauerit.

CAP. III.

CVM Cæsar Iustinianus rerum pot tur, Theophilus quidam in oppido C ciæ Adana Oeconomus, siue, vt alij vertu Archidiaconus Ecclesiæ fuit, multis qui

ille gratus, & Episcopali munere, quod tamen constanter detrectauit, dignus existimatus, Qui ab æmulis immeritò accusatus, & de officio Oeconomiæ deiectus, in eam animi impotentiam adeoque impietatem deuenit, vt hortatori mago Iudæo morem gerens, Christum Dei filium, ac matrem eius Mariam data syngrapha turpissimè abnegaret, seq; totum imperio sathanæ, qui se videndum obtulerat, traderet atque manciparet. Quid hic faceret miser tam nefarij criminis iam sibi conscius? Totus animo perturbans, vt nusquam ferè posset consistere, quum irato Deo se dæmonis esse mancipium cogitaret, mutato consilio, tandem ad sanctissimam Dei matrem sibi confugiendum duxit, ac templum ei sacrum petijt, in quo suas preces ac supplicationes cũ multa ieiunatione coniunctas, noctes ac dies indefessè consumpsit, magnumque veræ pœnitentiæ specimen edere cœpit. Quod si Theophilum ipsum Mariæ supplicantem libet audire, his quidem verbis vt legimus, illam compellauit: Domina mea benedicta & defensio generis humani, portus & protectio eorum, qui ad te cõfugiunt: Scio ô Domina mea Deipæens, quod te valdè offenderim, & ex te natum Deum nostrum, nec sum dignus cõsequi, misericordiã. Ac rursus. Quomodo audebo, Domina mea benedicta, ego, qui sum Indignus & miser, aperire labra: cùm os habeã sordidum-

didum, & luto inquinatum? Nec multò pe
Cum hac intensa, & quę ex tota sit anima,
fessione, rogo sanctissima Domina, offer
Christo, qui natus est ex te sancta & mund
desiderata Deiparente, & ne abominet
infelicem, ne despicias preces meas pecc
ris, qui fuit correptus à maligno inimico. P
git interim anxius homo preces tristissim
fundere, faciem suam verberare, solo adhæ
re templum Virginis, in quo isthæc fiebant,
gare lachrymis, in ieiunio perseuerare, tu
in propositam imaginem, quæ se illic offer
bat venerandę Virginis æstuans intueri. Tej
quit, habeo, post Deum protectionem & d
fensionem, Domina mea benedicta, ad
intuens auxilium & gubernationem, non
ciam irrita, quæ sum pollicitus. Scio enim
scio, ô benedicta post Deum non esse alia
hominum defensionem, nisi te solam ô De
parens. Quis enim ô Domina mea, sperauit
te, & pudore est affectus? Aut quis homin
omnipotentem tuam rogauit opem, & fu
vnquam derelictus? Re vera nullus vnquam
Quid multis? Theophilus quadraginta d
in hoc Mariæ templo perdurans, nullumq
orandi & plorandi lamentandique finem f
ciens (tantus in illo feruor erat pœnitenti
demum opitulante sacra Virgine suam sc
ptam & consignatam diabolo syngraphan
qua Christianismum abiurauerat (mirabi
dictu

dictu) recepit, in DEI gratiam rediit, peccatum est vltrò confessus, & post pœnitentiæ fructus dignos editos, etiam Ecclesiæ per Episcopum publicè reconciliatus, eò demùm peruenit, vt ob vitam sanctè actam, sanctorum catalogo sit asscriptus, ac solemnis eius memoria quarto Februarij, quotannis in Ecclesia celebretur. Tandem valuit Mariæ apud Deum petita & obtenta intercessio.

Petrus Canisius lib. 5. cap. vigesimo, operis de beata Virgine, citans Paulum diaconum, & Concilium Nicænum secundum, & Centuriatores Magdeburgens. De Maria Aegyptiaca, quæ per beatam Mariam adiuta, & ad meliorem vitam conuersa, pœnitentiæ speculum impudicis omnibus præbuit.

CAP. IIII.

MAria Aegyptiaca multis annis velut Veneris victima, impudicitię frena laxârat, suumque corpus vagę multorum libidini, fœdissimè prostituerat, priusquam ad templum Hierosolymitanum, quod ob Dominicæ crucis reuerentiam sacrum ac celebre, religionis ergò proficisceretur. Quum verò cerneret, se ab huius templi ingressu non semel, nec obscurè, ac omninò diuinitus prohiberi, prioris vitæ turpitudinem agnoscere & deplorare cœpit, seque ad Deiparæ imaginem quæ ad templum ingressuris occurrebat, non sine pudore conuertit, atq; ita cum lachrymis dixit:

dixit: Domina virgo, quæ Deum verum
nuisti, corpus habens & animam mundam
immaculatam, adiuua me solitariam, & n
lum, habentem adiutorium. In Synodo Nic
na sic eadem esse precata legitur: Quando
dem, vt audiui, propter hoc Deus, quem
nuisti, homo factus est, vt peccatores ad
nitentiam vocaret, auxiliari mihi soli, & n
habenti, qui mihi suppetias ferat. Vt reliqu
orationis partem prætermittam. Adiecit
inde promissionem se posthac omnibus m
di illecebris carnisq; delitiis renunciatur
ac totius vitę cursum in melius cõmutatur
esse, modò templum hoc ingredi, ac offer
Deo reconciliari posset. Quæ postquàm
impedimento in templum ingressa, opem
virginis sibi præsentem experta est, iterum
que iterum Mariæ sese commendauit, vt
votum explendum propitia porrò & cel
sibi adesse vellet. Inde verò digressa, adver
vitæ sordes nunquam rediit, sed mundi & c
nis blandimentis ac voluptatibus animo
pudiatis, in vastame remum contendit, vbi
tę prioris labes contractas, magna vitę sanc
tate susceptа, & dignis pœnitentiæ fructi
editis diluit, frequenter solita virginem in
care. Tibi quidem, inquit, ô bonarum re
amatrix Domina, quæ tantam mihi pr
meritum humanitatem exhibuisti, pr
meas nec reiecisti, gloria. Tu verò me, q
pla

placuerit, ducito, esto mihi salutis magistra, mihi viam, quæ ad pœnitentiam ducit, indica: Domina Deipara, ne me derelinquas. Ac sub huius quidem Patrocinio eum vitæ cursum solitaria tenuit, & ad annos vsque quadraginta septem absoluit, omnium ferè tentationum & diabolicarum infestationum acerrimis vexata spinis, vt impudicis & viris & fœminis, si ad emendatiorem viuendi disciplinam adspirent, pœnitentiæ speculum & exemplar illustre præbeat, digna etiam, quæ cum Magdalena Euangelica peccatrice, ab omni Ecclesia quotannis festo proprio decoretur.

Sigebertus in Chronicis, et citat Petrus Canisius Theologus in opere de B. virgine lib. 5. cap. 20. De muliere Laudunensi per B. Mariam in medijs flammis illæsa conseruata.

CAP. V.

VIxit circa annum Domini 1094. non procul ab vrbe Laudunensi quædam mulier, quæ arcanum homicidij crimen à se commissum in exomologesi detexerat Sacerdoti, ac deinde post acceptam mortis sententiam, vt flammis ardentibus traderetur, ad supplicij locum ducebatur. Et quoniam per Deiparæ templum iter habuit, vbi toti populo peccatum suum confessa est, Virgini matri magna etiam fiducia supplicauit, seque totam eius patrocinio commendauit. Hinc digressa,

& iam in ignem semel atque iterum coniec
tantum Dei & virginis beneficium sensit,
hil vt ab igne, quamuis copioso & vehemen
caperet detrimenti, imò non modò camer
sed vestem etiam, ab omni flammarum in
ria seruauit semper illæsam. Cùm hinc ad
ratio ingens animos populi occuparet, ædi
ctum Mariæ templum cursitatum est, vt v
cum bona muliere, Deo & virgini gratias a
rentur, tantumque miraculum ad virginis
uocationem gestum, communi omnium
titia celebraretur.

*D. Petrus Canisius ibidem, citans huius historiæ
stes Iulianum Pomerium Hispaniæ Eccles
sum, Rodericum Archiepiscopum Toletan
Ioannem Vaſæum Brugensem, de Hildephon
apparens Deipara vestem, qua in re diuina
tur, donauit.*

CAP. VI.

HIldephonsus, quem alij Idelphon
& Alphonsum appellant, vir non
dò vitæ sanctimonia excellens, sed etiam
ctrinæ præstantia percelebris, quique so
culo hæreticos ex Hispania profligauit,
post beatum Eugenium Archiepiscopus
letanus ante nongentos annos, & in M
quidem colenda publicèq; prædicãda pe
studiosus, quemadmodum pia eius monu
ta testantur. Quare cùm aliquando man

tis comitantibus ad altare progrederetur, (mirum dictu) sacrosanctam Virginem sibi apparentem habuit, & in Episcopali cathedra sedentem vidit, sibique blandè loquentem audiuit, sed & vestem sacram, velut diuinæ gratiæ & fauoris singularis pignus & obsidem, qua in facienda re diuina vteretur, sibi ab illa donatam accepit. Res per totam nota Hispaniam.

Verum Canisius ibidem ex Ioanne Trithemio de Monasterio Hirsaugiensi, de Ruperto Abbate Tuitiensi, qui à B. Maria precibus impetrauit docile ingenium & diuinorum intelligentiam.

CAP. VII.

RVpertus Abbas Tuitiensis Germanus, cùm primum in ingenio se tardum & ad sacra discenda parum idoneum cerneret, opem sacræ virginis singulari studio implorauit, vt hanc naturæ difficultatem superare, ac felices in sacris literis progressus facere posset. Cui Virgo mater nocte apparens promittit & præstat, quod ille tantoperè cupiebat, tum excellenti deinde gratia scientiaque illustratus, vt inter Germanos Theologos eminuerit, ac similem ætas illa non tulerit, qui & viuus & mortuus multis claruit miraculis, sicut Trithemius apertè testatur. Nec ingratus ille fuisse videtur virgini, quam in suis monumentis libenter extollit, præsertim si commen

rarios eius in cantica, & opus de diuinis of
cijs consulamus.

Pet. Canisius ibidem, citans Marsilium Ficinum li
3. de relig. Christiana cap. 10. De duobus homi
bus Anconæ per Deiparam mirabiliter & integ
restitutis.

CAP. VIII.

AVdiui equidem, inquit Marsilius, no
nulla nostris seculis, atque etiam in vr
nostra Florentina mirabilia cõtigisse, sed qu
dam occultiora. Illud certè multis homin
millibus, qui & viderunt, & adhuc viuunt m
nifestissimum, quod Anconæ anno Dom
1470. factum, à multis fide dignis acce
mus. Puella quædam propter pessimam qua
dam neruorum contractionem, à primis i
cunabulis, gradiendo natibus pro cruri
vtebatur. Præterea Bidellus Florentinus pr
pter faucium pectorisq; contusionem, mult
annos loqui nihil potuit. Ambo cùm D. M
riæ eodem in loco suppliciter se comme
sent, sani prorsus euaserũt. Omni populo m
tis annis noti erãt infirmi, & postea iam q
tuor continuè omni populo sani.

Nicephorus. Callist. lib. 14. cap. 36. histor. Eccles
& Petrus Canisius loco citato, De Nestor
retici & Mariomastigis pœna, ac dira m
ne.

C.

CAP. IX.

NEstorius cum hostile bellum aduersus Deiparam instituisset, adeò non impunè tulit tantam audaciam & procacitatem, vt fuerit à toto concilio Ephesino anathemati perpetuò traditus, ab Imperatore quoque Theodosio in exsilium actus, Episcopatu suo Constantinopolitano planè spoliatus, ac demùm coactus in exsilio vitam absoluere calamitosam. Sed & blasphemam eius linguam, miri carnifices corrosere vermes, & si non corpus, nefandum nouæ impietatis organum, à terra dehiscente absorptum, certè anima eius ad inferos vsque detrusa, meritas blasphemiæ pœnas luit. Nicephorus autem scribit, Nestorium Theodosij Imperatoris iussionibus in extremis Thebarum oris, locum ex loco mutantē, versatum esse. Vbi, inquit, terra rupta cooperas atque oppressus, vitam hanc pro eo atque blasphemiæ eius conueniebat, amisit: Arius autem vltimo vitæ suæ actu habitus, &c. Nicephorus lib. 14. cap. 36. histor. Ecclesiast.

Ioannes Moschus Euiratus in Prato spirituali, ca. 46. De Abbate Cyriaco, qui à virgine Deipara reprehensus est, quod Nestorij libros, licèt ignoranter, domi suæ seruaret.

CA. X.

ABbas Cyriacus, qui & Lauræ Calomonis presbyter eximius fuit, de seipso testatus est, quod aliquam mulierem honesta facie

prædiram, & purpuram indutam per ſom
um viderit, dominam nempè noſtrā Dei ſa
ctam genitricem, duobus viris illam comita
tibus, qui & ipſi venerabiles & præclari
adſpectus apparēt; vtpotè Ioannes Baptiſta
alter eiuſdem nominis Euangeliſta. Abba
gitur de cellula egreſſus, orare Deiparam co
pit, vt ad ſe ingredi dignaretur, ac ſæpè ho
ab illa ſummoperè flagitauit, illa autem fa
per adnuente, atque hoc demū reſponden
Habes intra cellam tuam inimicum meum,
me illuc ingredi cupis? His dictis abſceſſi
la, & Abbatem valdè ſollicitum anxiūmq
reliquit, vt qui neſciret, de quo inimico ſe
mo hic haberetur, veritas etiam, ne quid oc
culti fortaſſe criminis ipſe in Deiparam cōm
ſiſſet; cùm nullū alium in eadē cella comm
rantem haberet. Vnde in graui mœrore a
ctu verſatus eſt, quem vt ratione aliqua re
niret, vel depelleret, codicem legendum ſum
pſit in manus, eúmq; à S. Iſychio presbyte
Hieroſolymitano mutuò acceperat. Cum
voluiſſet codicem, duos impii Neſtorij libro
in fine vidit adiectos, ac ſtatim diſcuſſa re
nube, lucem veritatis adſpexit, nihil vt dubi
ret amplius ſuperiorum ſermonum Dei
mico Deiparæ apud ſe latitantem ad hum
pſum authorem Neſtorium pertinere. A
igitur ſtatim cum libro, eumque bona fi
reſtituit, ne talem Mariæ inimicum apud

diutius esse pateretur: Accipe, inquit, frater librum tuum, ex quo plus ego detrimenti, quàm vtilitatis percepi. Cùm verò rem omnem exposuisset, herus codicis zelo sancto succensus, duos illos Nestorij libros ex ipso præscidit volumine, ac flammis vltricibus tradidit, dicens: Non manebit in cella mea, Dominæ nostræ sanctæ DEI genitricis semperque virginis Mariæ inimicus. Atque vtinam eodem zelo flagrarent omnes, qui hoc æuo in authores & libros similis farinæ incidunt, simulque curarent, vt istiusmodi scripta omnia, quę ad Christi sanctorumque ignominiam & bonorum offensionem faciunt, omninò exploderent ac abolerent.

Ioannes Zonaras tom. 3. Annalium in Constantino Copron. & Eutropius libro 22. rerum Romanarum, in vita Copronymi, De Constantino Copronymo Cæsare ob illatam Mariæ iniuriam horrendè castigato.

CAP. XI.

IMperator Constantinus Copronymus, adeò in Mariam petulans atque conuitiosus erat, vt illius honori publicè detraheret, eamq; tam imbecillem faceret, quę nulli mortalium posset opitulari. Quid autem illius morte funestius? quid acerbius & violentius? Cum iam Deo & hominibus esset inuisus, sub mortem carbunculi pedes eius inuaserant, & ardentissimis febribus vrebatur, quarum nullum à me-

dicis remedium poterat excogitari, & elephantiæ morbus accedebat, & in extremam animi desperationem deuenerat, vt hinc miserabiliter vociferaretur, se viuentem etiam propter Mariam Deiparam igni inextinguibili traditum, in eumque coniectum esse. Tot morbi coëuntes, tam diei cruciatus velut blasphemiæ ministri blasphemum Cæsarem perdiderunt.

Nicephorus Callistus li. 18. cap. 33. histor. Eccles. de vindicata diuinitus quorundam in Virginem matrem blasphemia.

CAP. XII.

CVM Cæsar Mauritius imperaret, Graeci quidam siue gentiles, vt fit, in caupona suauiter compotabant, & lepidi, scilicet, esse non poterant, nisi inter compotandum conuitijs in Mariam iactis impurè ceterent. En verò tibi æquum in Mariana causa vindicem Deum, qui præcipuos huius nefariæ concertationis authores, vt ne vnus quidem illorum euaserit, potenter arripuit, prostrauit, oppressit, deleuit, rectaque ad inferos misit perpetuo excruciandos. Hospes autem & Dominus ædium, in quibus blasphemi conuenerant, ab hac diuina punitione vix mansit immunis, præsertim, quod is conniuentia potius, quam vt cæteri, ex destinata malitia deliquisset. Cui nõ multò pòst nocte dormienti Dei mater adstare visa est, illiqúe in memoriam reuocans quod

quòd blaſphemos illos conuiuas in ſuis ædibus indignè toleraſſet. Tum ille miſer ſupplex illi eſſe, veniamque delicti petere: & ne tam citò morte mulctaretur, ſed vt tempus ipſi pœnitentiæ relinqueretur orare. Virgo daturam ſe hoc ei, neque in præſentia ipſum ita morte pœnas luiturum promittere: vimine autem, quod manu geſtare videbatur, genua eius circumcirca velut exarans circumſcribere. Id vbi factum, ſacra Virgo quidem non apparuit amplius, ſed illo ſomno diſcuſſo membra ea, quę vimine notata fuerant, à reliquo corpore diſrupta ſtatim inuenit, & recentem inde ſanguinem ſenſit profluere. Igitur in publicum productus miſer, fœdo & miſerando habitu corporis non minus quàm oris ſui teſtimonio veritatem publicè confirmauit, hocque iuſtum Dei iudicium omnibus promulgauit.

Ioannes Moſcus Euiratus in Prato ſpirituali cap. 47. & D. Petrus Caniſius lib. 5. cap. 20. operis Mariani, De Gaiano Mimo, qui ob ſuas in B. Mariam blaſphemias ſemel atque iterum monitus eſt, ac tandem grauiter punitus.

CAP. XIII.

CVM hoc miraculo planè congruit, quod Moſcus Euiratus in ſuo Prato, Heliopoli, quæ Phœnicis eſt ciuitas, refert accidiſſe. In hac, inquit, Mimus quidam erat Gaianus nomine, qui in theatro ſanctam Dei genitricē blaſphemans, populo ſpectaculum blaſphe-

miæ præbebat. Apparuit autem illi ſancta D
genitrix, corripiens eum ac dicens: Noli qua
ſo, noli ita lædere animam tuam. Ille verò re
ſum deterius illam blaſphemabat. Vnde ip
tertiò eidem apparens, eadem repetebat. Cu
autem ſe ille non corrigeret, ſed plus quot
blaſphemijs adijceret, meridie dormienti
apparuit, nihilque dicens, digito ſolo ſigna
eius manus & pedes. Euigilans autem, inue
ſe truncatum manibus & pedibus: Atque
infelix vt truncus inutilis iacens, confite
tur omnibus, cuius rei gratia, & quomo
hoc paſſus eſſet, vtque propter blaſphem
clemẽter cruciatus fuiſſet. His affine eſt, quo
Vincentius Beluacenſis adſert (*Par. 2. ſpe
hiſtor. lib. 8. cap. 104.*) quendam apud Lau
tiam vrbem, cùm in taberna luderet teſſera, i
dumque ſibi inauſpicato videret cedere, ben
dicto ventri glorioſæ virginis Matris male
xiſſe, & mox illum eodem loco ſubita & ho
renda morte luiſſe pœnas, à quibus ad æte
num ſupplicium haud dubiè raperetur. Nau
Euagrium quoque, & ſuffragantem ei Nic
phorum audiamus.

*Petrus Caniſius libro quinto cap. vigeſimo, operis
B. virgine Maria citans Euagrium & Nicepho
rum. De præfecto Tyberij Cæſaris à B. Maria
repto, quòd blaſphemo faueret, & de pœna A
tolij in Chriſtum & Mariam blaſphemi.*

C.

CAP. XIIII.

TIberius Cæsar, qui proxmè ante Mauritium regnauit. Imperialis Palatij Præfectum habuit, virum in cæteris excellentem, sed Anatolio in Christum & Matrem eius contumelioso malè fauentem, vt causam eius defendere videretur. Fassus autem est hic Præfectus, vir mininè vanus sibi Deiparam apparuisse, & secum grauiter expostulasse his fere verbis: Quousque tandem Anatolium propugnas, qui tam impudenter supraq; modum me & filium meum illudit? Hic enim Anatolius, vt paulò fusius historiam explicemus, quum Antiochiæ versaretur, nefandis deorum sacrificijs deditus, & maximis quibusque flagitijs coopertus, neq; minus in diuina mysteria blasphemus fuit, quem idcirco Cæsar in vincula conijci, & ad se Constantinopolim adduci iusserat. Fortè tunc accidit, vt imago sacræ virginis ex funiculo penderet in carcere, quo conclusus erat idem Anatolius. In hanc igitur ille tot scelerum sibi conscius oculos conijcere, & coram ea suppliciter orare, veniamq; petere, & externo quidem corporis habitu animi pœnitentiam simulare: sed vt ea hypocrisi & ficto animo superos fallere minimè posset. Cæterùm à Præfecto cæteris aliisque multis, qui in custodia tunc aderant, est animaduersum, Deiparam in imagine dicta expressam, velut iratæ mulieris similem

milem, auertisse vultum, ac nullum Anatoli precibus tribuisse locum, quasi blasphemū exsecrabilem hominē prorsus auersaretur. Sed & eadem imago piis in vrbe aliis eodem tempore per visum oblata est, multis in eo tandem consspirantibus, vt Anatolij tum in Mauri tum in Christum ipsum valde contumeliosa horrenda impietas publicè vindicaretur. Proinde visum est omnibus hunc facinorosum ac impium è medio tollere, qui bestiis expositus, ab iisq; deuoratus fuit: lupis etiam inaudita crudelitate in mortuum grassantibus, quoniam rapaces bestiæ cadauer impij detrahere rapere, atque discerpere voluerunt.

Gregorius Magnus li. 4. c. 17. Dialogorū. De Musa puella, quæ post apparitionem B. virginis nouum nomen nem induit, & paulò pòst sanctè moriens vidit Deiparam virginibus speciosis stipatam, cui se vocanti mox è corpore emigrans illa coniungitur.

CAP. XV.

GRegorius Magnus historiam de Musa puella memorabilem narrat. Huic nocti sacra virgo & Dei genitrix Maria per visionē apparet, eiq; multas puellas coæuas in vestibus albis ostendit. Musa illarum adspectu & splendore delectata, libenter eis sese aggregasset, sed cùm præ pudore non auderet, amanter à Deipara interrogatur, vellétne vnà cum illis in hoc viuere gynæceo, & sibi quoque desponsare virc. Cum illa se velle respondisset, hoc vnum

in mandatis accepit, vt maiorem vitæ ac morum indueret grauitatem, seque à risu, iocis, omnique leuitate puellari abstineret: ita demũ fore, vt die trigesimo puellis aliis, quas præsentes adspiceret, consociaretur, atq; in suum ministerium cooptaretur. His monitis paruit Musa, & deinceps supra ætatem ac consuetudinem grauiter sese gessit, vt subitò mutasse mores, &, sicut aiunt, nuces reliquisse videretur: Parentes etsi hanc adeò repentinam filiæ mutationem primùm admirarentur, tamen cùm factę apparitionis arcanum intellexissẽt, puellæ instituto non repugnarunt, fidemque certiorem narrationi compræbuerunt, quod sequens mors filiæ trigesimo die ex hac vita migrantis visionem non vanam esse monstraret. Moritur verò, Deipara rursus apparet, speciosis illis puellis, vt antè stipata, quæ Musam vt ad se veniat, vocare dignatur. Mox puella quantumuis moribunda oculis reuerenter depressis, & aperta voce clamando respondet: Ecce Domina venio. Ecce Domina venio. In qua etiam voce, vt Gregorianis verbis vtar, spiritum tradidit, & ex virgineo corpore, habitatura cum sanctis virginibus exiuit.

Gregorius Turonensis libro de gloria plurimorum martyrum cap. 8. De impio Iudæo suum filium in fornacem ardentem coniiciente ob odium fidei Christianæ, quem B. virgo in mediis flammis illæsum conseruauit.

CAP. XVI.

IVdæi cuiuſdam vitriarij filius, cùm apud Chriſtianos pueros ad ſtudia literarum exerceretur, quadam die dum Miſſarum feſta in Baſilica B. Mariæ celebrarentur, ad participationem glorioſi corporis & ſanguinis Domini cum aliis infantibus infans acceſſit. Quo ſancto aſſumpto gaudens ad domum patris reuertitur, illoque imperante inter amplexus & oſcula, quæ acceperat, cum gaudio refert. At ille Chriſto Domino ac eius legibus inimicus, ait: Si cum eis infantibus communicaſti, oblitus paternæ pietatis, ad vlciſcendam Moſaicæ legis iniuriam parricidus in te durus exiſtam. Et apprehenſum puerum, in oſtium fornacis ardentis proiecit, multaque ligna, quo vehementius exureretur, iniecit. Hoc cum audiſſet mater, quod ſcilicet filium communem pater deliberaſſet exurere, cucurrit ad liberandum eum. Sed cùm audiſſet incendia ab ore fornacis patulo huc atque illuc flammas dominante reſpergi, ornatum capitis ad terram proiecit, diffuſaque cæſarie, ſe miſeram clamitans, ciuitatem vocibus implet. At cum Chriſtiani quod actum fuerat, didiciſſent, cucurrunt omnes ad tam iniquum ſpectaculum, retractiſque ignibus ab ore fornacis, inueniunt puerum quaſi ſuper plumas molliſſimas decumbentem. Quo extracto admirãtur omnes illæſum: clamoribus locus ille repletur,

ſic Dominum omnis populus benedicit. Conclamant etiam, vt authorem huius ſceleris in ipſas proijcerent flammas. Proiectum autem ſtatotum ignis abſorbuit, vt vix de oſſibus paruum quodammodo relinqueretur indicium. Interrogantes autem infantulum Chriſtiani, quale ei inter ignes fuiſſet vmbraculũ, ait: Mulier, quæ in Baſilica illa, vbi panem de menſa accepi, in cathedra reſidens, paruulum in ſinu geſtat infantem, hæc me pallio ſuo, ne ignis voraret, operuit. Vnde indubitatum eſt, Dei Mariam apparuiſſe. Eandem hiſtoriam confirmat Glycas, & Menam Patriarcham adfuiſſe dicit, qui totam rem expoſuerit Iuſtino eius nominis ſecundo Imperatori. Quis vero neget Deiparam hic non ſolum adfuiſſe, vt puer in medio flammarum incolumis conſeruaretur, hocque miraculo complures Iudæi, vt & factum eſt, ad veram fidem conuerterentur?

Petrus Canisius Theologus lib. 5 cap. 21. de B. virgine Maria. Quomodo Deipara virgo Ioanni Patritio Romano & Liberio Pontifici apparuerit, & miraculo per niuem oſtenſo, locum nouo templo ſtruendo demonſtrarit.

CAP. XXVII.

IOanni Patricio vereq; nobili Ciui Romano, glorioſa Virgo per quietem oblata eſt, ſimulque monuit, qua ratione ſuas ille opes optimè collocaret, ſicut ille iampridem ſcire deſi-

desiderabat. Atque vt certior constaret fi
apparitioni, eadem virgo Liberio Pontif. M
xim. nocte adstitit, & similia monita repeti
magno miraculo statim subsequente. Etenim
in maximis illis caloribus, qui ardente cani
la vrbem infestare solent, nix copiosa & pro
sus intempestiua cecidit, partemque collis E
quilini contexit simulque locum ad struc
ram noui templi commodum demostra
Atque hoc felix illius Ecclesiæ principiu
fuit, quæ cæteris omnibus sub Mariæ nom
Romæ conditis præstat, & sanctæ Mariæ ma
ioris titulo in hunc vsq; diem decoratur. No
opus est hanc apparitionem ab Antonino
lijsq; confirmatam ostendere, quam vniuersa
ria festi celebratio, à niue nomen accipien
totq; retinens sæculis, luculenter comprob

Nicephorus Gregoras libr. 9. histor. Roman. & Pe
trus Canisius libro citato cap. 22. De Imperato
bus Constantinopolitanis Andronico iuniore &
seniore, quomodo senior Andronicus clamore ho
stium perculsus, coram imagine Deiparæ virgi
nis peruolutus, mox præsentem virginis opem p
senserit.

CAP. XVIII.

QVVM iunior Andronicus, vt erat m
ambitiosus, nocte per insidias Const
tinopolim occupasset, in magnos angores
uum ipsum, qui senior Andronicus dice
tur, venerandum certè senem, hac regni aff
statio

ctatione, & inſperata vrbis occupatione conie-
cit. Qui auus cũ aduentantium hoſtium tumu
lum & clamorem præter exſpectationem no-
cte ſenſiſſet, de lecto proſiliit perturbatiſſimus,
præſertim quod nec duces, nec milites ad de-
fenſionẽ parati adeſſent, ac ipſe humana quidẽ
ope ſe prorſus deſtitutum cerneret. Habebat
autem in Palatio ſecum eam, quam dixi Dei-
paræ imaginem, ad quam in tanto diſcrimine
ſibi confugiendum putauit, vt optatam & ne-
ceſſariam opem per Mariæ patrocinium diui-
nitus impetraret. Itaque coram hac ipſa ima-
gine tunc humi proſtratus, magnaque fiducia
vſus ardenter cum lachrymis obteſtari pergit;
ne virgo mater periclitantem ſe deſerat, nouẽ
ſeruiorum enſibus miſerum obiici ſinat. Nec
vana fuit obteſtatio, ſed ſubitam opem virgo
attulit, vt omni metu, & periculo ſenior An-
dronicus liberaretur, ſuumq; nepotem contra
ſpem valdè humanum ſtatim experiretur. Is li
cet noua victoria elatus eſſet, tamen cùm pri-
mum in palatium ingrederetur, religione cõ-
motus, quoniam venerabilem Dei genitricis
imaginem adeſſe cognouit, hanc imprimis ve-
neraturus acceſſit. De hoc eodem Andronico
ſeniore idem Nicephorus Gregoras refert lib.
9. quod cùm imminente ſibi propter frigidi
potus & teſtaceorum vſum morte, propter in-
tempeſtã noctem neminẽ reperiret, qui ſibi di-
uina myſteria impertiretur, omnibus circa pa-
latium

latium portis clausis: surrexit, & gratias ag
Deo, & pro salute animi sui, cum multis
chrymis & genu flexionibus deprecatus e
Deinde sacram Dei genitricis imaginē, quā
in sinu gestabat, loco diuinorum mysteriō
in os inseruit, cumq; in lecto consedisset, p
usquàm diluxisset, est defunctus.

Petrus Canisius ibidem ex Sigonio & alijs hist
de imagine B. virginis per Lucam Euangelist
depicta, eademq; iussu Gregorij Magni Rom
supplicatione circumgestata, miraculoq; sub
tione subsecuta.

CAP. XIX.

GRegorius cum sæuissima pestis Rom
sæuiret, ac multæ simul aliæ calamitat
accederent, religiosam in die resurrectionis
supplicationem instituit, & virginis Dei ge
tricis imaginem in publicum efferri curau
piamque circumgestationem Deus præsen
miraculo comprobauit. Etenim quacunq;
ferretur imago pestilentis cæli grauitas depu
sa, & optata salubritas in vrbe consecuta e
Vbi gratulantibus omnibus Deo, ecce ibi a
gelus, qui sanctam virginem his vocibus e
lo alloqueretur: Regina cæli lætare, alleluy
Quia quem meruisti portare, alleluya, Re
rexit, sicut dixit, alleluya. Quam oration
simulatque Gregorius coram audiuit, diuin
spiritu statim excitatus, eam in hunc mod
explcuit: Ora pro nobis Deum, alleluya. Qu
ca

cantium inde solemne mansit in Ecclesia, & Paschalis lætitiæ argumentum, vel confirmatio quotannis esse consuevit. Eandem historiam à veteribus acceptam, Sigonius quoque confirmat. (*De hac imagine vide latius in vita S. Dominici lib. 2. cap. 5. & 8 in Surio 5. Augusti.*)

Constantinus Cypri Episcopus in Concilio Nicæno 2. actione 4. De quodam Cyprio, qui imaginem Deiparæ violans, meritas luit suæ impietatis pœnas.

CAP. XX.

FVit vir Cyprius in vrbe Constantia armentarius, qui orandi causa in virginis Deiparæ sacellum concessit, atque cùm interorandum susciperet imaginem virginis ex coloribus in parietibus expressam, animaduertit, ac indignabundus dixit: Quorsum hæc? Statimque stimulo, quo boues agebat sublato, eidem imagini virginis dextrũ oculum eruit. Egressus porrò, dum fortè pecus ad maturandum iter pungit, ecce stimulus confringitur, & ea pars, cui ferrum erat infixum, in dextrum hominis oculum rectè inuolat, ac miserum oculo priuat. Narrat hoc Constantinus sanctissimus Cypri Episcopus, coram toto consessu Patrum, verbisq; disertis adiungit: Hunc ego Constantinus virum vidi, vnoculum etiamnum ex hac causa esse cognosco.

Ioannes Moschus Eviratus in Prato spirituali ca. 180. citatur à Petro Canisio loco superius adducto, De Ioan-

*Ioannes Anachoreta, qui se virgini Deiparæ apud m-
gnem eius commendans, post reditum candelam
semper ardentē inuenit. (De cuius supradicti au-
thoris authoritate et antiquitate vide Aloysium
Lipomon. in præfatione eiusdem.)*

CAP. XXI.

IOannes Anachoreta vir magni nominis, &
præcipuę sanctitatis, qui senex in spelunca
quadam vixit circa villā, quæ dicitur Sochus
viginti propemodum miliaribus distans a
Hierosolymis, habebat in sua spelunca Deipa-
rę ac dominæ nostræ semperq; virginis Mariæ
imaginem, eaq; matrem Christi filij gestan-
cem exprimebat. Qui senex, si quando religio-
nis causa vellet aliò proficisci, & loca venera-
da petere, quod illi erat perquam vsitatum, de
more candelam coram eadem imagine incen-
debat, & precatione facta Deo sese, iterq; suum
commendabat, simulq; in ipsam Deiparæ ima-
ginem intuens, his verbis vtebatur: Sancta Do-
mina nostra Dei genitrix, quia longum iter
facere statui, ac multis diebus abesse cogor, ut
candelę huius habe curā, eamq; ne exstingua-
tur, iuxta meum desiderium serua. Te quidem
comite & adiuuante hoc ingredior iter. Hæc
vbi dixisset imagini, in viam se dedit, & itinere
confecto domū postea redijt, ita vt aliquando
vnum, sæpè duos, etiam vel tres, imò quinque
& sex menses abesset. Semper autem in redi-
candelam inuenit integram & ardentem, sic
illi

illam ante iter suum accensam reliquerat, nec vnquam vidit exstingui. Id quod citra cuidēs miraculum fieri neutiquam poterat, Dei haud dubie per Deiparā hoc prodigium operante, ac piam sancti senis fiduciam corroborante.

Idem cap. 45. Prati spiritualis, De imagine virginis Deiparæ, quam ne monachus veneraretur, dæmon dissuadere studet, promittens deinceps ab eo impugnādo destituturum.

CAP. XXII.

MOnachus quidam solitarius, & insignis Christi pugil, iamq; grandæuus in monte oliuarum habitabat, & ab impuro spiritu fornicationis acriter impugnabatur, (*Vt refert ex Prato spirituali D. Ioan. Damasc. lib. 1. de imaginibus*) Qui cum vehementer infestaretur, eiurare demum cœpit, ac dicere infestanti dæmoni: Quousque tandem missum me noa facies? recede à me, qui mecum quasi consenuisti. Dæmon verò illi se visibilem exhibens, hoc modo respōdit: Iura mihi, te nemini mea verba, quæ dicam, renunciaturum, ac deinceps te oppugnare desinam. Iurauit senex de seruanda fide silentij, ac dixit: Per illum, qui in altissimis habitat, & ea, quæ dixeris mihi, nemini reuelabo. Tum ille, Noli, inquit, hanc imaginem adorare, & ego à te impugnando desistam. Habebat enim senex eo in loco imaginem, quæ Dominæ nostræ sanctæ Dei genitricis Mariæ Christum Iesum Dominum nostrū,

circum

cicumgestantis figuram exprimeret, quam & solitus erat venerari. Hoc audito senex d liberandi tempus postulauit, remque omn die sequenti exposuit Abbati Theodoro As liotæ in Laura Pharan tunc habitanti. Im nacho respondit: Verè illusus es, domine bb ba, & peccasti iurando dæmoni: sed quoni canum aperueris, rectè à te factum est. Cæ rùm in quodlibet huius vrbis lupanar ingre te præstat, quàm vt Deum ac Dominum n strum Iesum Christum vnà cum matre I desinas adorare. Atque in hanc sententia plura exposuit, eiusque monachi discedent animum in hoc adorandi instituto bene co firmatum reliquit. Rediit igitur ad mona chum dæmon, & cum illo expostulans dix Quid hoc rei est senex nequissime? Itane is uas mihi fidem etiam iuramento firmatam arcano reticendo? equidem hoc tibi affirm fore, vt in die iudicij Deum iratum sentias, huius periurij pœnam exsoluas. Respond monachus: Me quidem iurasse scio, sed mihi minus Dominm & creatorem adorare pe gam; tibi non obsequar, quidquid etiam po miserim. Hanc Historiam qui velint, impo bè carpant & calumnientur, nos etiam cc à grauissimis Patribus septimæ Synodi in pridem approbatam habemus.

Ioa

Ioannes Zonaras lib. 3 Annal. & post eum Petrus Canisius lib. 5. cap. 22. operis de B. virgine. Dæmon per duos profugos Iudæos hortatur Leonem Isaurum Imper. vt imagines Christi ac B. Mariæ vbique ex templis eliminet.

CAP. XXIII.

PEstilentior adhuc, longéq; versutior dæmon ille fuit, qui duos Iudæos ex Arabia profugos & impostores ad Leonem Isaurum Cæsarem salutandum extrusit, ac per hosce suos legatos, vt Cæsar Nazareni, eiusque genitricis ἐκτυπώματα, id est imagines & effigies, de templis vbique tolleret ac deleret, omninò persuasit. (*Vt Dæmonis proprium est homines à pia vsu sacrarum imaginum revocare.*) Tantum enim horum Iudæorum oratio, loquente nimirùm per eos dæmone, valuit, vt ex eorum consilio visus, & veneratio sacrarum imaginum eundem Leonem hostē habuerit acerrimum, qui multis deinde annis vt fœdissimam, ita & crudelissimam exercuit Theomachiam: quoniam factas imagines omnes de templis sustulit, ac earundem prohibuit venerationem, tabe tandem dysenteriaq; consumptus, magna etiam Reipublicæ perturbatione statim consequente. Nec minus tristes exitus habuêre successores, qui Leonis huius impietatem æmulati sunt, Copronymus, Leo Quartus & Quintus, Michael Traulius, Theophilus

ac

ac huius filij, quos in Mariæ sanctorum
Imagines dirè grassantes, diuina pecussit
tio, vt omnes miserandum interitum sortire
tur.

Petrus Canisius eodem lib. cap. 24. De Constantinopolitanis, qui à Saracenis obsessi, Deiparæ imaginem in publicam processionem adducentes, à virginis patrocinio liberantur.

CAP. XXIIII.

COnstat Imperatores Byzantinos in exci
endis, ornandis ac venerandis Mariæ te
plis, nullis peperciſſe ſumptibus, curamq; a
ligentem adhibuiſſe. Vnde cum Byzantinam
am vrbem à Saracenis aliquando grauiter o
ſeſſam cernerent, & hoſtes magnoperè feren
darent, non ſine ieiunio & oratione virginis
matris patrocinio felicem belli ſucceſſum
exitum ſibi auſi ſunt polliceri. Itum igitur c
ad ſacram ædem, quæ propè S. Sophiam exta
bat: illinc Deiparæ imago, quam Lucas dep
xerat reuerenter accepta, & in publicam
plicationem ſiue proceſſionem adducta,
& hebdomadatim per totam vrbem feria
tia religiosè admodum circumgeſtata eſt.
demum optata de Saracenis hoſtibus vic
ria, qui miserè perierunt, ſicut Vincentius
fert, lætè ſucceſſit, haud dubiè Maria hiſce
ciuibus, totiq; vrbi patrocinãte. Simile exe
plum refert Nicetas Choniates lib. 5. Ann

de Manuele Comneno Imperat. Cõstantinopolitano, qui cùm ingenti prelio contra Hungaros feliciter dimicasset, Deóque gratijs actis, triumpharet, Imperatorem ipsum, inquit Nicetas, quadrige argenteæ auratę, cum equis niue candidioribus præcedebant, quibus imposita erat imago inuictæ adiutricis & insuperabilis commilitonis matris Dei. Neque verò axis magnum sonuit, quia non vehebat aream Deam Mineruam, quæ falsò virgo dicitur: sed veram virginem, quæ verbum inexplicabili ratione per verbum peperit. Eum currum imperatoris propinqui & amici, Senatus, viri Magistratibus & dignitatibus insignes pone sequebantur. Deinde ipse Imperator prodiit, equo feroci insidẽs, vir inclitus & maximus, ornamentis illustribus insignis, comitante Contostephano triumphi authore, qui ob victoriam & rem benè gestam celebrabatur. Magnum templum ingressus, Deoque coram omni populo laudato, in palatium pergit, &c. Sic & Iustinianus Imperat. cùm Africam nongenta quinque annis Vãdalorum iugo durissimè pressam, breui tempore in libertatem vendicasset, atque hoc nomine Deo præsenti gratias ageret, subiungit: Hoc etiam deprecantes exoramus sanctæ & gloriosæ semper virginis & Dei genitricis Mariæ præcibus, vtquicquid minus est Repub. nostræ per nos vltimos seruos suos, restituat in suo nomine

DEVS, & dignos nos faciat seruitium eius adimplere, &c. (*Vide lib. 1. de offi. præfecti prætor. Aphricæ.*)

Amphilochius in vita D. Basilij Magni, & Petr. Canisius loco citato. De Basilio Magno, qui prout in templo virginis precante, vidit S. Mercurium a B. Maria missum ad Iulianum Cæsarem occidendum.

CAP. XXV.

IVlianus Apostata sæuissimus Ecclesiæ hostis, ad bellum Persicum profecturus, non solùm Basilio, sed etiam eius populo, cùm primum rediret ab hostibus, extrema fuerat minatus. Quare vir sanctus, vt suos non pe- rum pauidos aduersus tyrannum immanem mum tueretur, ieiunium populo triduanum indixit, omnesq; in templo Deiparæ virginis quod in monte Dydimi situm erat, precum gratia congregauit. Erat autem in eadem Ec- clesia S. Mercurij martyris corpus recòditum qui per quietem Basilio sese obtulit, planeque affirmauit, se fecisse, quod à Deipara iussus fe- set, nimirùm vt de Iuliano sumeret pœnas, li- liq; communi hosti vitam tolleret. Basilius potuit de apparitione non mirari, dictiq; mo- tyris monumentum in Ecclesia notum ad- & quæ propè pendebant arma eiusdem t abesse sensit, sed paulò pòst lanceam cæli- liani sanguine rubẽtem illic restitui, alij q- que deprehenderunt. Habuit ergo fidem

lius factæ apparitioni, & terrefactum adhuc populũ bene sperare iussit, simulq; illos de morte tyranni Iuliani certiores reddidit, vt cuncti gratias clementissimo Deo agerent, qui summo discrimine ipsos & Ecclesiam tam benignè liberasset. Nec multò pòst, euentus docuit Basilium vera dixisse, & historiam. Libanius Iuliani quæstor Cæsaream veniens confirmauit, qui in Persico & postremo illo Iuliani bello coram interfuerat. Narrauit enim ignotum quendam militem cum armis in excubijs apparuisse, qui lanceam validè vibrans, terribili impetu confoderit Iulianum, quique mox abscedens nusquam comparuerit, cùm ille blasphemus interim dirè vociferans exspiraret. Tantam demùm vim habuit communis illa precatio, quæ authore Basilio instituta, & inuocatæ Virginis patrocinio corroborata fuit, nimirùm vt grauissima Ecclesiæ pestis Iuliano è medio tolleretur, & pius populus ab iratyranni sæuitia illæsus persisteret. Eandem narrationem post Amphilochium repetunt Fulbertus Antoninus, (*In serm. de Deipara par. 4. summæ, tit. 5.*) Nauclerus: alijque complures multa id genus exempla de Mariæ templis, & factis ad illa peregrinationibus, acceptisq; beneficijs, coniunctisque miraculis præclarè scripserunt.

Ex historia belli Liuonici, De quadam matrona Lubecana, quæ sacro assumptæ virginis Matris die vo-

lens balneum sibi parari, miraculosa ædium suarum conflagratione diuinitus punita est, lignis ad balneum congestis, penitus incombustis.

CAP. XXVI.

ANNO 1556. ipso assumptæ virginis Matris die, Terpati sacerdotes ex recepto Ecclesiæ more diem illum solemnem habebant, & magno, vt solet, cum apparatu, & crebro campanarum pulsu diuinum cultum peragebant. Eam celebritatem & reuerentiam virgini Matri ad summi numinis honorem exhibitam, cùm matrona quædam impendio inuiderer, mandat pedissequæ, vti balneum adparet, caminum instruat, se cum marito lauari decreuisse. Illa solemnis festi dominam submonere, vtque alium in diem transferat, rogare, Matrona repentè excandescens, Quid, inquit, de Maria narras: fuit illa mulier similis mihi, nec vllius potentiæ aut gratiæ prærogatiuam habet, tu iussa mea exequere. Famula ne dominam grauius exacerbaret, in parata perficit. Vbi ad caminum ventum est, arida ligna, quæ alioqui haud difficulter flammam excipiunt, nulla ope, nullis nutrimentis accendi potuerunt. Illa vbi se vndique ventis laboris frustranei pertæsa, tectũ omne ardere cõspicit, nec vlla vi, flammam exstinguere vellet. Ignis primùm ipsum balneũ vastat, mox duas contiguas ædes ingenti ciuium omnium

terra

terrore populatur. Confluit extemplo vniuersum vulgus, & vix tandem latius serpere incendium, prohibent. Postero die lingnorum fasciculus, camino ingestus omninò incombustus comperitur.

Thomas Morus lib. 1. Dialogor. ca. 16. & refert Laurentius Surius in Chronicis, De puella quadam nobili cum alijs quibusdam à Dæmone obsessis apud imaginem B. virginis Ippisunchij liberatis.

CAP. XXVII.

AIT Thomas Morus loco citato, se plerãque suæ ætatis commemorare posse miracula, quæ ad imagines, quas solent homines pij etiam peregrè inuisere, edita sint, tam ab omni suspicione aliena, tamque amplis fulta testimonijs, vt qui ea velit reuocare in dubium, is non multum ab insania abesse videri queat. Interim vnum recitat admodum illustre, quod ante paucos annos in cuiusdam viri nobilis Rogeri VVentunorthi aliquot proles declaratum sit diuinitus. Præcipuè autem in vnam ex filiabus eius, annorum non amplius duodecim, quam malus dæmon inuaserat, & multis modis diuexerat. Erat illa iam mentis inops deliransque, procaciter & petulanter in Deum ipsum incurrebat, exsecrabaturque res quasque precibus sacratas, & quod mirum est facilè etiam nullo indicante à non consecratis illas internoscebat. Fiebant hæc procul

dubio illo efficiente, qui puellam occupabat
interim verò tum ſua voluntate, tum diuina
admonitione permota eſt, vt ad S. Mariæ Ippi
ſuntchij (eſt hoc Angliæ oppidum) accede-
ret. In illo autem itinere, quæ id temporis a
libi dicerentur & fierent, citra mendacium
edicere potuit, multaque rapta in ecſtaſin ru
& ſublimia promebat, licet ipſa eorum ru
eſſet & imperita, vt etiam viri doctiſſimi ma
mediocriter admirarẽtur talia ab illa dici po
ſe. Vbi porrò ad locum ventum eſt, erat ib
mago beatiſſimæ virginis Mariæ. Coram
dum illa puella ſiſtitur, aderant perplures ſpe
didi ac nobiles viri, & ecce ab illo terroſpirit
horrendum in modum dilaniatur, facies & o
culi terribilem in ſpeciem transformantur, o
contorquetur & diſtenditur, oculi in maxill
prominent, vt ſine horrore nemo eam poſſ
intueri. Aderant & aliæ perſonæ, in quas po
mittente Deo improbus Sathan mirabiliter
uiebat. Atqui mox omnes illæ vnà cum pu
la perfectæ ſunt redditæ ſanitati. Huicta
ſpectaculo aderant parentes puellæ, homi
& ordinis ampliſſimi equeſtris, & rebus lo
pletes: aderant & alij permulti magnę digni
tis, prudentiæ & experientiæ. Aberat vero o
nis fingendi vel ratio, vel ſuſpicio, tum quo
puella eſſet tenera ætate, tum quod rei ip
immanitas & horrenda ſpecies omnem exc
deret ſimulationem. Cernens autem puella
libe

liberatam, licèt pater obluctaretur, mundo huicilicò nuncium remisit, & in Cœnobio benè instituto sanctarum virginum religionem professa monasticam, piè & sanctè vixit.

Wilhelmus Lindanus lib. 2. cap. 2. de fugiēdis idolis pag. 139. à puerperis D. virginem rectè inuocari, quomodo puerpera quædam B. virginis venerationem non sustinens, diuinitus punita sit.

CAP. XXVIII.

QVando ad solatium puerperarum piè cōueniunt matronæ Christianæ, solent de more laudatissimo coram imagine D. virginis inuiolatæ matris Mariæ Christum gestantis honoris simul & inuocationis gratia candelā in fidei suæ, lucisque animorum symbolum accendere, vt suis precibus Deum puerperę faciant propitium, ne aut abortiant, aut infeliciter pariāt. Contigit annis superioribus, quādam mihi notissimam (quæ & matris suæ nomine iam pridem non audiebat benè in causa religionis) puerperio laborare, conuocantur cognatę, affines, & vicinę, vt de more Hollandico fieri solet. Vrgentibus puerperij doloribus, candela imagini B. Mariæ, vt solet à quadā cognatarum accenditur. Puerpera sui veneni, quo à teneris infecta laborabat, non oblita, in illam cœpit excandescere, quæ candelam D. Mariæ accenderat, exclamans subinde tollendam esse: neque se ferre posse honorem illum imagni fieri, qui Deo debebatur. Vbi excla-

mare misera non desinit, irruunt dolores sensim acerbiores, puerumque tandem enixa est ita miserum, vt frustulatim in lucem fuerit editus (quemadmodum mihi oculata testis narrauit) incredibilibus impię matris cruciatibus, & intolerandis tormentis. Neque sanè à fide alienum videri homini Christiano debet, D. Mariam sine dolore puerperam, sine mœrore matrem, sine corruptione virginem religiosè ad auxilium de more iuuocatam singulari solatio succurrere.

D. VVilhelmus Lindanus in Apologetico 2. religionis Catholicæ. ca. 11. De quadā puerpera D. virginem per blasphemiam, scrofam appellante, quæ mox diuinam persentiens vltionem, nigellas vno infelici partu edidit scrofulas.

CAP. XXIX.

MOtibus illis eo Gœsseorum anno viridum exortis, muliercula quædam oppido Hollandiæ aspera paturire cœpit: conuenêre vicinæ atque cognatæ: vbi illa eniteretur difficilius, & grauissimè non minus quàm periculosissimè laboraret, vna circumstantium pro ex more puerperam admonet, vt D. virginem Mariam inuocaret auxiliatricem. Cui illa, Quid mihi istam, inquit, dicis scrofam? Erat namque infelix Anabaptistarum deliriis capta, qui supra omnes ferè diuos vnam illam sanctorum sanctam Deiparam virginem Mariam exsecrantur, oderuntque infensius. Verùm

rùm quidnam acciderit, accipe. Pro maledicti blasphemiam, fuit & DEI plaga, qua nefariam suæ matris vindicauit contumeliam. Actutum enim illa misera, quæ sacrosanctam virginem DEI genitricem MARIAM impuræ suis nomine blasphemârat, nigellas aliquot in lucem edidit, sed emortuas duas suculas.

5. Vnum hoc exemplum, vt Catholicam nostram de pia Sanctorum inuocatione doctrinam solidè iuxta ac liquido confirmat: ita insanam istorum sacrilegorum icoclastarum & bagiomachorũ euertit Theomachiam. Quod aduersarij cùm probè haberent perspectum, collecta his super gestis informatione, productaque testium, quam vocant iurisperiti, turbã, rem longè verissimam, & in vulgus notissimam suo percallido frustra conabantur obruere mendacio. Illos enim testes audire non dignabantur, qui de paradoxi huius puerperij monstro comperta, visaque dicere potuissent, vti ex ore Notarij N. fide dignissimus nobis narrauit, alijs plurimis audientibus. Lepidum verò illud, nec minus falsum quod in istos veritatis hostes dictitabat Notarius. Cùm enim varios conuocarent, vereq; exquirerent testes, ad rei tam memorabilis fidem semel obruendam: Vos illis videmini persimiles, inquit, qui de fure ad ostiarios percunctantur, quem per posticum sciunt elapsum.

Exemplum memorabile de quodam molitore, qui post eaquàm toto triennio per paralysin omniũ membrorum suorum officio destitueretur, tandem à beata Dei genitrice visitatus, & paulò post curatus est.

CAP. XXX.

VEnerandus doctrina & pietate vir dominus N. ob insignem animi candorem & pietatem omnibus charus, mihi exposuit, se ante annos circiter triginta nouisse quendam molitorẽ in pago Lubeke propè Teneremundam in Belgio, qui cùm honestè inter suos viueret, eáque morum facilitate polleret, vt omnes eius desiderio tenerentur, tandem in grauissimam paralysin incidit, qua toto triennio ita detinebatur, vt omnium mẽbrorum officio destitueretur. Itaq; cum celebriora festa, & præcipuè D. virginis solemnia ex more celebrarẽtur in Ecclesia, diutini sui languoris pertæsus, crebrò sacratissimæ Dei genitricis opem implorabat, eidémq; cum gemitu & suspiriis conquerebatur, quod suæ sacræ festiuitati interesse non posset. Quod cum sæpius deuoto factitaret, tandem noctu D. virgo cubiculum eius ingressa est, habens in comitatu complures virgines sacras, iam in cælestibus triumphantes, quę omnes admirabili fulgore & incredibili venustate, & cubiculum totum illustrabant, ipsumq; infirmum ineffabili gaudio recreabant. Inter quas singulari splendore

pulchrit-

pulchritudine immensa præeminebat sacratissima virgo Maria. Quãquam & reliquas virgines omnes (mente ex præsenti lumine diuinitus illustrata) earumdemque nomina & statum luculenter discernebat. Moxque molitor vxorem sibi accubantem compellat, vt è somno excitata, tam iucundæ visionis & admirabilis splendoris particeps fieret. Illa verò grauiori somno diuinitus detinebatur. Porrò B. Virgo infirmũ alloquens, ait: audiuisse se gemitus & suspiria ipsius, & nunc tandem eum voti sui compotem fore, cùm primum se in Ecclesiam ad altare B. Virginis deferri curaret. Multa deinde ipsa B. Virgo eidẽ infirmo prædixit de impendentibus toti Belgio plagis ac grauissimis tempestatibus, prohibens ne quicquam de illis arcanis cuiquam hominum reuelaret. Posse tamen ac debere eum omnes ad meliorem vitam ac pœnitentiam hortari, si forte plagæ imminentes vel auerterentur, vel Dei misericordia mitigarentur. Molitor ea visione recreatus, paulò pòst rogat se deferri ad Ecclesiam. Ad quam delatus, ait gestantibus, vt dimittatur. Dimissus, mox quindecim gradus, per quos ad crepidinem altaris sacratissimæ Virginis accessus erat, solus adscẽdit, & iam inde ab eadem hora integram incolumitatem, omniumque membrorum suorum officia recepit. Ille verò deinceps religiosissimam & sanctissimam vitam ducere incepit,

assiduè in templo versans, orationi & rebus diuinis vsque adeò intentus, vt ex oculis totoque vultu omnibus patesceret, eum assiduè cælestia ac diuina meditari, fatebaturque se alacri animo geniculatim reptaturum Romā vsque, vt vel modico tempusculo, eadem tum amabili ac iucunda luce, tamque desiderabili tot sacratissimarum virginum adspectu denuò potiri posset. Porrò venerandus vir Dominus N. qui hæc ex ore ipsius molitoris audiuit, cùm aliquotiens in concione suis auditoribus hanc tam amabilem historiam exponeret, vidit multos auditorum præ gaudio ac desiderio rerum cælestiū in lachrymas solui.

Simeon Metaphrastes in oratione de ortu, educatione, ac decessu sanctißimæ Deiparæ virginis. Iudæus quidam irruens in sanctum grabatum, quo corpus exanime sacratißimæ virginis deportabatur, diuinitus abscißioue manuum punitur, idemque post uctam pœnitentiam sanatur.

CAP. XXXI.

CVM diuina arca sacratissimi corporis intemeratæ virginis, ex Sion Apostolicis vecta manibus humeris ad sacrum Gethsemanæ prædium exportaretur, accidit huic pulchræ & diuinæ rei graue quidem, quod & odiosum, non tamen silentio, sed memoriæ mandandum: & ad gloriam quidē & laudem piorum, dedecus autem impiorum, qui infidelitatis malum semper sectantur. Cùm hoc sacrum

erum & impollutum corpus in Gethſemane efferretur; vbi ſepulchro tradi Deiparam ipſa præceperat, Iudæis, qui ſemper fuerunt repletiinuidia, ne hoc quidem ſuccurrit tacere, ſed ad eius quod fiebat, ſplendorem claudere oculos, & ad eius innatum motum animi erumpere. Qui erat ergò alius inſanior & impudentior, is cum venerandum portaretur grabatū, in id irruit plenus inconſiderato impetu & furore. Eius autem ſcopus erat, hunc ſacrum lectum in terram allidere, & tali afficere iniuria, vt qui eſſet vir inſigni audacia. Non neglexit autem diuina iuſtitia; ſed manus, quæ grabatum apprehenderant, ex vlnis protinus fuerūt abſciſſæ. Verum quæ in partu gaudio totum orbem terrarum expleuerat, non erat vlli ominò in morte futura cauſa moleſtiæ. Cumq; qui paſſus fuerat, eſſet quidem improbus, non tamen omninò eius improbitas videretur inſanabilis, ex his quæ erat paſſus, iuſtam eorū, quæ malè ſenſerat, petiit pœnitētiam. Et quoniam carebat manibus, nec eas poterat ad præces extendere, emittit lachrymas ex oculis, & ſic petit curationem. Diſciplinam autem vide ſimul & medicationem. Statim ij quidem, qui lectum ferebant, conſtiterunt: accedit verò is, qui paſſus fuerat ſectionem: & quæ amputatæ fuerant, partibus vlnis applicantis (hoc autem iuſſerat Petrus) ſtatim conſecuta eſt manuum curatio.

Ioannes Zonoras tom. 3. Annalium. De Ioanne Zimisca Imperat. cui D. virgo victoriam contra Rossos per S. martyrem Theodorum obtinuit, et de gratitudine Zimiscæ erga S. Theodorum & B. virginem.

CAP. XXXII.

IMperatore Ioanne Zimisca contra Rossos præliante, cùm diu victoria anceps esset, Romani diuinitus adiuti esse perhibentur. Nam & procellam Scytharum facies verberasse, & quendam in equo à multis visum, qui Romanos defenderet, & Barbarorum phalanges conturbaret. Eo porro die memoria Theodori ducis insignis martyris celebrabatur. Theodorum porrò ducem Romanis contra Barbaros auxilio fuisse, ex eo cognitum est. Muliercula quædam Byzantia, religiosa & modesta, pridie illius pugnæ in somnis, sanctam Deiparam procedere cum magno comitatu videre visa est, ac dicere: Domine Theodore, meus & tuus Ioannes grauia certamina sustinet, properè igitur illi opẽ ferto. Id somnium ea quibusdam aperuit, qui die notato cœperunt, id pridiè postremæ pugnæ commigisse. Imperator verò vt martyri pro nauata opera gratiam referret, elegãtissimum ei templum Euchaniæ, siue Euchaitæ struxit, vetere diruto, in quo corpus eius multis certaminibus defunctum repositum erat, & vrbem vo-

te-

teri nomine abolito, Theodoropolim appellauit. Bello Rossico ad hunc modum cõfecto, Imperator Byzantium reuersus, ab omnibus ordinibus splendidè excipitur. Nam & Patriarcha cum omnibus sacerdotibus ei obuiam est progressus, & Senatus & populus coronas offerentes, & currum cum quattuor albis equis, rogaruntq; vt eo conscenso, triumpharet. At ille coronas accepit, & equo singulari candido triumphauit, & vestibus Bulgaricorum regum currui impositis, supraq; eas imagine Deiparæ collocata, currum antecessit. Postmodum quoq; Christi seruatoris templum in Chalce magnificum exstruxit.

Petrus venerabilis, Abbas Cluniacens lib. 2. cap. 9. miraculorum. De mirabili visione fratris cuiusdam Carthusiani, quem à dæmonibus grauiter angustiatum virgo Mater ab eorum impetu vindicauit, & quædam eum monumenta obseruare monuit.

CAP. XXXIII.

MVlta quidem in sacro ordine Carthusiensi miracula contigisse, à pluribus accepi. Sed quia ipsi humilitatis virtute, qua semper serui Dei miranda opera sua quanto possunt nisu, occultant: vix aliquid ex his prodere alicui voluerunt: rara, immò rarissima quibus omnimoda fides accommodanda esset, ad me miracula peruenerunt. Quæ tamen absque dubio certa comperi: tacere nec volo,

nec

nec proposui. Fuit ex eorum numero, non quidem monachorum, sed Conuersorum. Conuersus quidem humilis genere, iuuenis ætate, sed moribus generosus, & vitæ sanctitate prouectus. Hic toto studio, obedientiæ, humilitati, mortificationi, omnem quam poterat operam adhibens: mundum sibi secum mundo, non solùm crucifixerat, sed etiam le pelierat. Amori diuino, & specialiter memoriæ matris Domini, ita totum se vouerat, v à bonis viris ipsum vitamque eius cognoscentibus, nihil scire iudicaretur: nisi Chr stum IESVM, & hunc crucifixum: sacram que ipsius crucifixi Matrem: ac perpetuam virginem: humanæ salutis singularem, pot domini amatricem Mariam. His studiis à conuersionis suæ principio cœptis, magis ac magis insistens, & in hac nostra iuxta Psalmum lachrymarum valle: de virtute in virtutem proficiendo: assensiones in corde suo dispo nens, antiqui & communis hostis inuidiam contra se velut nouam ac specialem concita uit: nec iam occultè, sed palam, quantum po ditus ille perditionis humanæ sit auidus, ex ip so monstrauit. Iacebat quadam nocte in cel la, sibi vt talium mos est, ad laboris solamen & orationis secretũ designata. Et ecce in medio iam processu noctis, ipsi adhuc vigilanti, & cælestia meditanti, dæmonum turba in spe cie porcorum agrestium apparuit. Furebat

vbique

vbique per totam cellam, & discursu insano, rictu horrendo, dentibus longissimis: ac veluti in necem eius exacuatis, pauefactum ac trementem hominem circumstabant. Sudabat ille (vt mihi relatum est) præ timore, & quasi iam iamq; à bestiis discerpendus, nil nisi mortem vltimam præstolabatur. Talia eo patiente, adauctus est metus, & quendam enormis magnitudinis hominem, vt ex cordis sui iudicio sibi videbatur, dæmonum principem cellam illam, in qua ista fiebant, conspicit inuatem. Qui primo ingressu suo conuersus ad porcos: Quid, ait, segnes facitis? Cur iã hunc non rapuistis? cur nõ discerpsistis? Quod dicis, inquiunt porci, magno conatu facere nisi sumus, sed cuncta tentãtes, nil facere potuimus. Ego, inquit ille, iam faciam, quod vos desides facere non potuistis. Quo dicto vncum ferreum longis ac recuruis vngulis terribilem, minaci manu prætendens, atq; ad virum Dei rapiendum, immò ad discerpẽdum adaptans, cum nimio terrore penè mente excedere coëgit. Sed Deus, cui bonus vir ille sæpè supplicando dicebat: Ne nos inducas in tentationẽ, sed libera nos à malo, tentationem tam duram non est passus vltra procedere, sed multa misericordia qua semper suis prouidet, eduxit eum à tentatione, & liberauit à malo. Mox enim vt nequam ille manũ, vt dictum est, ad eum rapiendum, & vncum vt videbatur ferreum,

reum, ad eum discerpendum extendit flatu
omnipotēris filij Dei mater, mater verè vt di
cimus misericordiæ, in qua ille, sicut dictū est
totam spem suam post Deum posuerat, visi
biliter adfuit, ac virga leui manu ꝓtensa, Quo
modo, inquit, huc detestandi venire aufu
stis? Non est, hic vester, nec iam contra eum
in aliquo prævalere poteritis, dixit: ac dicto
velocius, totum illud infandum collegium
vt fumus euanuit. Perstitit illa post dæmonum
fugam, cum homine adhuc tremente, eum
que his verbis consolata est: Placet, inquit,
quod facis, tuique animi deuotionem, DEO
mihique gratam esse noueris. Fac ergo quod
facis, & de his ad meliora perseueranter proſi
cere, stude. Et vbi tibi aliquid singulare in
mandatis tradam, stude vilibus escis, compto
ctere abiectas vestes, operi manuum de-
uotus insiste. His animatum homi-
nem virgo relinquens, cæ-
los repetijt.

COL

COLLATIONVM SACRARVM LIBER TERTIVS.

INSIGNES ET IVCVNDAE HISTORIAE DE MIRABILIBVS QVIBVSDAM, QVAE CIRca venerandas Christi seruatoris, Deiparæ virginis, SS. Apostolorum aliorumq; sanctorum imagines, antiquitus contigisse probatissimi authores referunt, & partim nostro sæculo contigerunt.

Constantini cognomento Porphyrogeniti in Christo Romanor. Imperatoris narratio, collecta ex historiis de non manufacta imagine, missa ad Abagarum, & ex Edessa translata in beatissimam vrbium Reginam Constantinopolim.

De authoritate huius historiæ.

HVIC narrationi in hoc locoin Simeone Metaphraste annotauit reuerendissimus Veronæ Episcopus Aloysius Lipomanus, minimè dubia fides habenda est, tum quod apud Græcos, vt ex eorum Menæa constat, celebratur festum exportationis ipsius imaginis, ex Edessa ciuitate ad vrbem Constantinopolitanam tempore Romani Imperatoris: cuius filij fuere duo præsens, scilicet author Constantinus & Roma-

Romanus, qui etiam dum pater viueret, appellatur & ipsi Imperatores: tum quod & Euagrius in Ecclesiastica sua historia, et secunda Nicena Synodo ipsam Euagrij historiam, & alios super hoc in Actione allegando, abundè tractant.

Hæc Aloysius: Videat etiam lector Adrian. 1. Pontificis Maximi scriptum, quod habetur Tomo tertio Conciliorum postremæ editionis cap. 8. Deniq; Laurent. Surium in vitis sanctorum 16 Augusti.

CAP. PRIMVM.

NON solùm comprehendi non poterat patri coæternum Dei verbum: sed eius quoque plasma, vel omnia eius opera tegitur eadē caligine incomprehensibilitatis, neque ea solùm, quæ constituit, hoc vniuersum architectans: sed etiam, quæ in assumpta per œconomiam massa nostri corporis nobiscum versatus, fecit potestate primam illam & vnicam potentiam suæ diuinitatis, vnde oportet omninò, qui seipsum non ignorat, & quæ sunt supra ipsum, scientiæ cognoscit, non gloriari in immensum, neque stolidè ingredi per inane, nec contendere se omnia scire, neque ignorare, quæ ipse non comprehendat. De hac igitur expressa forma eius, qui fuit Deus & homo, quæ impressa fuit sine pictura, admirabili eius, qui fecit voluntate, in contexta veste, quæ eam suscepit, tunc quidem missa fuit ad Abagarum ad eius cura-

cũrationem: nunc autem Edessa ad hanc vrbiũ reginam, certo omninò Dei consilio & prouidentia ad eius salutem & custodiam est translata, vt ex ijs, quæ sunt pulchra & honesta, nihil ei deesset, cùm debeat omnes vincere in omnibus: existimo oportere eum, qui est pius & iustus auditor & spectator, singulorum quidem historiam singulatim vt sciat, postulare, & antiquæ narrationis velle certam & non dubiam accipere sententiam: Causam autem, quomodo ex gutta humida absque coloribus & arte picturæ impressa fuit forma vultus in panno ex lino contexto, & cur quod est contextum ex materia, in quam tam facile cadit interitus, interitum tempore non accepit, & quæcunque alia is, qui res aggreditur naturaliter, solet diligenter perscrutari, relinquere Dei sapientiæ, ad quam non potest accedere vt qui sciat, quod si quis accuratè omnia contenderit apprehẽdere, exturbatus in perfectam ignorationem, & præcipitatus in profundum incomprehensibilitatis, veniet in periculum, ne in ijs, quæ sunt præcipua, patiatur iacturam pauca nolens concedere. Quotquot ergò in fide recti, & ardentiori zelo huc conuenistis, agite adeste, & narrabo vobis ea, quæ qua oportuit perscrutatus examinatione, & non sine labore versatus in inquirenda veritate, tam ex ijs, qui historias conscripsêre, quã ex ijs, qui illinc ad nos venêre, quæ tanquam

quam in arcanis dicebãt apud eos conſeruari, memoria exactè potui cognoſcere.

Cap. 2. Cùm Dominus & Deus & Saluator noſter Ieſus Chriſtus ad genus noſtrũ erigendũ apud nos verſaretur, erat, vt dicit Propheta, (*Pſal. 71.*) multitudo pacis in terra, & furta, diſſipatus multorum principatus & adminiſtratio, cùm tanquam ab vna Zona, Romano imperio cinctus eſſet vniuerſus orbis terræ, & ſubiectus eſſet vni gubernatori. Ideò erat omnium cum omnibus ſecura congreſſio: neque ſibi videbantur homines terram habitare diuiſam, ſed vt quæ ab vno Domino poſſideretur, & eſſet tota vnius opificis: & collum primo illi ſeruo inclinantes, pacem inter ſe agitabant. Quamobrem, qui tunc erant Edeſſæ Toparcha Abagarus, erat Aegypti præſidi notus & amicus, & alterius ad alterum veniebant vtrinque miniſtri. Quocirca illo quoq; tempore, quo Dominus noſter & Deus paternam implens voluntatem, ſalutarem doctrinam proponebat hominibus, & per inſignia miracula ad fidem in eum habendam, conuertebat homines: accidit vt quidem ex miniſtris Abgari, nomine Ananias in Aegyptum vadens per Palæſthinã in Chriſtum incideret, & eum procul contemplaretur, verbis ab errore attrahentem multitudinem, & quæ omnem ſuperabant opinionem, facientem miracula. Poſtquam ergo iter ſuum confeciſſet in Aegy-

gyptum & iis, quæ mandata fuerant tractatis rediret, cum recordaretur dominum suum diuturno articulari morbo tyrannicè vexari, & nigra lepra consumi, & duplicem calamitatem vel multiplicem potius morbum sentire, quod & articulorum affligeretur doloribus, & lepræ malis cruciaretur, (aderat autem pudor quoque deformitatis, propter quam ab hominibus non erat adspectabilis: & neque solummodo erat ferè semper in lecto, sed amicos etiam qui veniebant ad eum adspiciendum, præ pudore cælabat) propterea hæc laborauit scire diligentius, vt posset certè renunciare domino suo, quo ille quoque fortè per eum sanitatem consequeretur. Inuenit ergo rursus Dominum in eisdem locis mortuos excitantem, cœcis visum donantem, claudos ad ingrediendum integros efficientem, sanosque & firmos reddentem omnes, qui aliqua laborabant infirmitate.

Cap. 4. Postquàm ergo persuasum habuit, & aperte cognouit hæc fieri à Domino, ea Abagaro reuersus significauit: & pluribus ea, quæ viderat & audierat, edocuit. Quamobrem vt qui rem in transitu comparasset maiorem, quàm quæ ei commissa fuerat, & vt qui bona afferret nuncia, benignissimè fuit exceptus, & habitus fuit vnus ex maximè beneuolis. Et quoniam

niam qui alicuius rei desiderio tenetur, tan
quam rapinam existimat, si quod promissum
fuerit, differatur, re, quæ narrantur, & ipse ip
hominem excitante: vehementique studio in
citatur ad venandum id, quod significatū fue
rit: idcirco est Abagarus excitatus, vt litteris ei
accerseret, qui talia dicebatur posse curare. I
protinus scripsit ad Dominum eam, quæ vi
que circumfertur, epistolam: Abagarus To
parcha Edessæ, Iesu Saluatori, qui bonus exo
tus est medicus in ciuitate Hierosolymorum
salutem. Auditione accepi de te, & de tuis c
rationibus, vt quæ à te fiant sine medicamen
tis & herbis: & vt fertur, cœcos facis videre
claudos ambulare, leprosos mundas, immun
dos spiritus & dæmones expellis, & eos curas
qui diuturno fuêre morbo vexati, & mortuo
excitas. Cùm autem hæc omnia de te audirem
sem, duorum alterum mihi venit in mentem
vt cogitarem, vel te esse Deum, & cum è cæ
descenderis hæc facere: vel te esse filium Dei
Propterea ergo ad te scribens rogaui, ne gr
ueris ad me venire, & morbum, quo labo
curare. Etenim audio Iudæos aduersus te mu
murare, & velle tibi malefacere. Est autem m
hi ciuitas minima & honesta, quæ vtrisq
nobis sufficiet, vt in pace in ea habitemus
Quoniam ergo Ananias, & suæ in Domin
beneuolentiæ aperta præbuerat indicia, &
rectè sciebat, & purgandi artem callebat,

eum ad Iesum talem misit Epistolam, mandans ei, vt si literis Christo persuadere non posset, vt ad ipsum veniret, eius quidem certè formę similitudinē accuratè descriptam ad eum deferret, non solum per auditum, sed etiam per visum, qualis sit hic magnorum opifex miraculorum.

Cap. 4. Cùm autem qui missus fuerat, peruenisset in Iudæam, inuenit Christum sub dio disserentem cum populo, qui confluxerat, & prodigiosè facientē insignia miracula. Cùm verò propter multitudinem eorum, qui propter diuersa, quibus opus habebant, venerant, non posset Ananias Iesu appropinquare, in quandam petram, quæ parum eminebat à terra, nō procul à loco, in quo Iesus versabatur, ascendit & assedit. Et cum ei fuit manifestus IESVS, quem populus abscondebat, cæteros quę superemiuuit, statim in illum quidem oculos, in chartam autem manum defigebat, & eum qui cernebatur, describebat similitudinem. Hæc autem cognouit Iesus spiritu, & cum Thomam accersisset: Vade, inquit, in illum locum, & hominem, qui sedet supra petram, & meam formam describit, adduc ad me, afferentem etiam, quam habet ad me epistolam, vt id impleam, quod præcepit is, qui misit. Vadens ergo Thomas, & cognoscens Ananiā ex eo quod audierat, quid eum esset inuenturus facientem, duxit ad Iesum. Priusquàm

quàm autem ab eo acciperet epiſtolam, di
ei Chriſtus cauſam cur ad ſe veniſſet, & qui
contineret epiſtola. Deinde cùm eam accepi
ſet, & perlegiſſet, alteram epiſtolam reſcripſi
ad Abagarum his verbis: Beatus es, ô Abaga
re, qui in me credidiſti, cùm me non videris
De me enim ſcriptum eſt, quod qui me vide
runt, in me non credunt: & qui non viderun
ipſi credent, & viuent. Quod autem ad m
ſcripſiſti, vt ad te veniam, oportet me hic om
nia implere, propter quæ huc ſum miſſu
Et poſtquàm impleuero, aſſumi ad eum, q
miſit me, patrem. Poſtquàm autem fuero a
ſumptus, mittam ad te vnum ex meis diſcipu
lis, qui tuum morbum curabit, & vitam æter
nam, & pacem tibi præbebit: & tuæ ciuitat
cauebit, vt nullam eam poſſit ſuperare inimi
cus.

Cap.5. Cùm Ananię Chriſtus eam tradidiſſ
epiſtolam, quoniam videbat eum ſolicitum
vt alterum domini ſui exſequeretur manda
tum, nempè vt ad eum deferret illius form
ſimilitudinem, cùm aqua faciem abluiſſe
deinde humorem, qui ex ea deſcendebat,
dato ei mantili abſterſiſſet, diuinè prouidit
ſupra rationem, vt eius figura in eo imprim
retur, & cùm eã tradidiſſet Ananię, iuſſit re
Abagaro, vt & eius ſolaretur deſiderium
morbum reprimeret. Poſtquàm ergo cum
reuertens Ananias, peruenit ad ciuitatẽ
rop

ropolitanorum, quæ Saracenorum quidam
voce dicitur Membich, Syrorum autem Ma-
bug, cumque extra eam ciuitatem diuertisset
adolescens, in cumulo tegularum recenter fa-
ctarum, qui illic iacebat, sacrum illum pan-
num occultauit. Circa mediam verò noctem
visus est ignis plurimus illum locum in or-
bem circundare, adeò vt intra ciuitatem vide-
rentur omnia circum circa ardere, & de se iam
timentes, exirent, vt inquirerent de eo, quod
videbatur, incendio. Illic autem inuentum
comprehenderunt adolescentem, vt qui hoc
admisisset facinus, & de re eum sunt scisciati,
& quisnam ipse esset, & quò iret, & vnde ve-
niret sunt percontati.

Cap. 6. Cùm vero dubius animi esset adoles-
cens propter alienam criminationem, tunc de-
clarauit vndénam esset, & vnde veniret, &
quid adferret: & significauit se deposuisse in
tegulis, id quòd afferebat, vnde etiam visa est
flamma accendi. Statim autem volentes illi
scire veritatem eorum, quæ dicebãtur, cùm
locum essent perscrutati, inuenerunt non so-
lùm id, quod ab adolescente Anania erat repo-
sitũ, sed etiam in vna, quæ propè erat, tegula,
diuinã aliam expressam effigiem, admirabili-
ter, & supra quàm posset consequi intelligen-
tia, cum quæ descripta non fuerat forma, in te-
sta ex cõtexta tela cõscripta fuisset. Quod cùm
vidissent pleni stupore, & admiratione, pro-

ptereà quòd ardens ignis nusquam esset
uentus, sed ex claritate, quæ erat in form
flamma visa esset, emitti tegulã quidem,
in se diuinam expressam habebat effigiem
pud se detinuerunt, tanquam aliquem thesau
& preciosum thesaurum, vt qui ex eo
viderant coniecissent diuinam, quę in ea
operationem: primũ autem exemplar, &
ministrum veriti retinere, miserunt ad
garum. Et nunc conseruatur & in honore
betur apud ei⁹ populi habitatores forma,
est in tegula, non descriptę formæ non
pta, & non manufactæ non manufactæ. At
nias autem cùm concessisset iter sibi propo
tum, aperuit Domino ea, quæ interim
sunt, ei etiam redditis salutaribus, quæ
bat, symbolis.

Cap. 7. Et hoc quidẽ est, quod dicitur à pla
bus quod neque remotum est à probabilit
neque bonis eget testibus. Cæterùm hoc
que exponã, ne quis suspicetur, me, dum
id ignorem, tenuisse alterum. Neque om
est mirũ, in tanto tempore sæpè errare
riam. Nam in eo, quod est hac in re præ
omnes consentiunt, & confitentur, ex
dominica admirabiliter in linteo fuisse
mam expressam: in nonnulla autem rei
cumstantia, seu in tempore differunt, q
quidem nihil lædit veritatẽ, seu prius fa
sit seu posterius. Sic autẽ habet alterum

que, quod dicitur. Cùm, inquiunt, esset Christus iturus ad salutarem passionem, quando humanam ostendens imbecillitatem, visus est animo anxius, & orans, quo tempore eius quoque sudorem tanquam guttas sanguinis distillasse significat Euāgelium, (*Luc.* 22.) tunc dicunt eum, cum accepisset à quodā ex discipulis hoc, quod nunc videtur, frustum lintei, stillantes imbres in eo abstersisse, & statim fuisse expressam hanc, quæ videtur, diuinę illius formæ effigiem. Quod cùm apud Thomam deposuisset, postquam ascendit in cælos, per Thadæum iussit mitti ad Abagarum, implens id, quod erat ei literis pollicitus. Postquam ergo assumptus esset in cælos Dominus noster Iesus Christus, dans Thomas Thadæo non manu descriptam Domini nostri faciei effigiem, misit ad Abagarum.

Cap. 8. Cùm ergò Thadæus peruenisset Edessam, mansit primū apud quendā, qui illic erat, Tobæum, cui nomen erat Tobias. Et ante sermones ex factis volens Christi discipulus seipsum notum reddere Abagaro, eos qui erant agroti illius ciuitatis, curauit sola Christi inuocatione. Quamobrem cum fama citò peruasisset (quod quidem solet euenire in ijs quæ sunt eiusmodi: Res enim quæ sunt admirabiles, & præter opinionem, multos habent, qui eas renuncient) peruenit etiam ad Abagarum per quendam ex eius proceribus, qui vocaba-

eur Abdu, illic ſcilicet Chriſti Apoſtolum.
Cùm itaque apud ſe cogitaſſet ex ea ſpe, qu
in ipſo habitabat, hunc illum eſſe, quem Ieſ
ſuis literis pollicitus eſt, ſe ad eum miſſurum
& cùm de Thadæo ipſo didiciſſet perfectus
iuſſit vt ad ſe adduceretur. Veniens ergo To
bias, ſignificauit hæc Apoſtolo. Ille verò cu
dixiſſet ſe in virtute ad eum eſſe miſſum, de
ceps venit ad Abagarum. Cùm autem a
cõſpectum eius eſſet apparituru in ſua fro
te, tanquam in columna, appenſa ea Dom
Ieſu, quam diximus ſimilitudine, ſic ingreſ
eſt ad Abagarum. Is verò cùm ipſum proc
vidiſſet venientem, viſus eſt videre lucem m
iorem, quàm vt eam ferre poſſet adſpectus, e
diosque emittentem, quę ex eius vultu exili
bat. Prodibat autem ab effigie, quæ erat i
poſita. Quamobrem inſigni luminis ſplend
re obſtupefactus, & veluti eorum, quæ ſibi
ciderant, oblitus, & diuturnæ membrore
paralyſis, è lecto exſiliit, & reſoluta mem
coëgit ei currere obuiam. Eique idem acci
ſed alio modo, quod iis, qui in monte Tha
reſplendentem formam Domini viden
Cum ergò ab Apoſtolo eam accepiſſet ef
giem, & capiti, labris, & oculis eam impoſ
ſet, & nec alias quidem partes corporis eo
tactu priuaſſet, ilicò cognouit omnia mem
mirandum in modum roborari, vt quæ
gationem in melius ſuſciperent, lepram q
purga

purgatam & fugientem, etiamsi in fronte eius aliquæ adhuc paruæ restarent reliquiæ. Cùm autem verbum veritatis ab Apostolo didicisset apertius, & de Christi, quæ opinionem superarant, miraculis, diuinisque passionibus, & sepultura, & resurrectione à mortuis, & assumptione in cælos, perfectè audîsset, & confessus fuisset Christū verum esse Deum, cum rogauit de forma in linteo impressa, quandoquidem propius adstans cognouit eam nō cōsistere per colores materiales: & stupebat eam, quæ in ipsa erat, virtutem, quæ fecit, vt admirabiliter è lecto surgeret, & connumeraretur inter sanos. Adhæc Thadæus declarauit rempusangoris animi, & eam, quæ ex sudore siue colore facta est, transformationem, & vt ad ipsum veniret, iussum Domini, & alia quæcunque præcedens narrauit historia.

Cap. 9. Postquàm ergo & ex his, & ex impositione manuum Thadæi in nomine Iesu Christi, quæ dolorem afferebant, recesserunt, & quæ erant dissoluta, quodammodo cōstringebantur, & deformitas dispergebatur, & omnia redibant ad sanitatem: Abagarus in maximam omni ex parte adductus admirationem: Re vera, inquit, verus es & germanus IESV filij Dei discipulus, qui curabat sine medicamentis & herbis: Ego tanta in eum sum deuinctus charitate & fide, vt nisi ego vererer summam Romanorum potentiam, qui non permittunt

iis, qui sunt subiecti eorum imperio, contra
inuicem arma capere, fortiter aduersus lud
os, qui crucifixerunt Dominum arma mou
sem, & eos subegissem. Nunc autem quoniam
didici eius passionem fuisse voluntariam, &
persuasum habeo, quod nisi voluisset, ingra
in eum nullam habuissent potestatem, nih
quero amplius. Rogo autem vt diuinum quo
que consequar baptismum, & cum tota dom
Domino Christo reddar familiaris. Cum ita
que multa prius effecisset miracula Dom
Apostolus, & omnes curasset à morbis suis,
ter quos is erat etiam, qui primus de eo fi
mam retulit ad barbarum, quem liberauit
podagra, adduxit Abagarum ad diuinam pis
nam: & cùm in eo ea fecisset, quæ sunt de mo
re, baptizauit eum, & vxorem, & filios, & om
nes, qui erant in eius domo. Et egressus est e
diuina hac aqua expiationis totus mundus
sanus, repentè deletis iis quoq; paruis lepra
liquiis, quæ erant in eius fronte. Hinc factu
est, vt omnibus modis colens & adorans hu
formæ Domini effigiem, hoc quoque a
adiecerit Toparcha.

Cap. 10. A veteribus Edessæ habitatoribus
mago cuiusdam Dei insignis ex diis gentilium
posita erat ante portam publicam ciuitat
quam necesse erat adorare omnem, qui vo
bat ingredi ciuitatem, & quasdam preces re
dere constitutas, & sic intrare vrbis vias &

cos. Hanc ergò cùm tunc diruiſſet Abagarus, & omninò deleuiſſet, in eo loco, vbi erat poſita, hanc non manu factam Domini noſtri Ieſu Chriſti imaginem cùm in tabula conglutinaſſet, & hac, quod nunc videtur, auro ornaſſet, poſuit, hæc verba in auro inſcribens: Chriſte Deus, qui in te ſperat, à ſpe non excidit. Et ſtatuit, vt quicunq; per illam portam erat trāſiturus, pro illa veteri inutili columna, eum quem par erat cultum & honorem qui debetur, & adorationem tribueret longè admirabili, & miraculorum effectrici Chriſti imagini, & ſic ingrederetur ciuitatē Edeſſæ. Itaque conſeruatū eſt hoc huius viri pietatis expreſſum monumentum, & Deo dedicatum donarium, donec in hoc vitæ incolatu manſit Abagarus, & eius filius, qui regni ſimul & pietatis paternæ fuit ſucceſſor. Cæterùm eorū filius & nepos fuit quidē ſucceſſor paterni & auiti imperij: non fuit autem hæres etiam pietatis, ſed in pietatem calcibus, vt ita dicam, inſultauit, & ad dæmones & ad idola transfugit. Quamobrem dæmones quoque veluti remunerans, voluit, quoniam eius auus idolicam illam deleuit imaginem, eandem afferre condemnationem Domini imagini. Sed quod captabat, minimè eſt aſſecutus vir fraudulentus. Nam cùm hoc præſciuiſſet loci Epiſcopus, ea qua ipſi licuit vſus eſt prouidentia. Et quoniam locus, in quo ſita erat imago, ſeruabat fi-

guram hemisphærij, speciem cylindri rel
rentis, accensa ante imaginem lucerna & im
posita à tegula, cũ calce & coctis lateribus ob
struxisset loci ambitum, redegit murum in
planam surperficiem. Cùm igitur non videre
tur diuina forma, destitit ille amplius à cura
tu. Ideò autem, vt arbitor, statutum est à lo
cerdote, vt ante imaginem poneretur tegul
ne aliqua putrefactio, quæ fit ex situ ædific
& ex humore calcis, inesset in linteo imagi
receptaculo, & ex diuturnitate temporis a
quid damni acciperet.

Cap. II. Fluxit itaque multum temporis, & e
hominum effluxit memoria sacræ huius ima
ginis in columna erectio, ac eiusdem absco
sio. Postquàm autem suo tempore Chosdroe
rex Persarũ, Asiæ ciuitates diripiẽs, venit et
Edessam, & ante eam castrametatus, omne
mouit machinam, & omne cõparauit instru
mentum, aptum ad oppugnandum ciuitatem.
(fabricatus est nanque omnia, quæ pertine
ad emittenda tela, conquassandos muros, &
confringendas portas) in tantum periculum
adducti Edesseni, ipsi quoque excogitabant
quæ poterant, ad sui defensionem. Miserun
autem legatos quoq; ad petendum auxilium
à ducibus Romani exercitus. Ilion verò, q
tunc præerat Romanis copijs, & per se vex
batur ab hostibus, non poterat Edessenis m
cere auxilium. Literis autẽ addebat anim
epi

epistolam Domini reuocans in memoriam, & veram, quæ est in ipsa prolata sententiam, per quam dicitur, & creditur fore vt conseruetur non direpta ciuitas. Persæ autem cum aperta inuasione occultas quoque moliebantur insidias. Et cùm procul cœpissent fodere, cogitabant per cuniculos ingredi ciuitatem. Cùm verò perinde ac quidam vrinatores sub terra essent intra muros, ex tali causa contigit, vt manifestę fierent insidiæ ijs, qui erant intra vrbem. In illa enim vrbis partæ habitabat faberæris intra muros, cuius vasa ænea in domo sublimia sonitum emiserunt, Persis sub terra pulsantibus, & puluerem effodientibus. Cùm ergò planè essent inopes consilij, & essent ad extremam redacti desperationem Edesseni ciues, ad Deum confugiunt, & cum dolore cordis & lachrymis ipsum exquirunt. Noctu autem apparet Episcopo (erat verò is Eulalius) mulier quædam honesta & moderata, præstantior, quàm vt homo esset, ei consulens, vt Christi nò manufactam acciperet imaginem, & cum ea faceret supplicationem: foreque dixit, vt Dominus omnino sua ostendat miracula. Episcopus autē dicebat, se omninò ignorare an sit apud ipsos, an apud alios ea imago. Tunc dicit ei, qui in muliebri apparebat habitu: Supra portam ciuitatis, in hoc loco, hoc modo absconsa fuit hæc imago

Cap. 12. Manè ergo Episcop⁹ cuidēti visione fre-

tus ad locum veniens cum precibus, & per-
ſcrutans, inuenit hanc diuinam integram &
incorruptam imaginem, & lucernam, quæ to-
annis non fuerat exſtincta: & in tegula ante lu-
cernam impoſita ad eius cuſtodiam, aliam e-
preſſam ſimilitudinem ſimilitudinis, quæ
hodiernum diem conſeruatur Edeſſæ. Cum
ergò ſumpſiſſet in manus hanc diuinam Chri-
ſti, qui eſt DEVS & homo, effigiem, melius
ſpe concepta, venit ad eum locum, in quo Per-
ſæ fodientes ex æris ſonitu deprehenſi fue-
rant. Et cùm cœpiſſent ciues fodere intrin-
ſecus, vbi ſibi inuicem appropinquauerunt, ex
illa lucerna oleum inſtillantes in ignem, qui
fuerat eis paratus aduerſus inimicos, & immi-
ſiſſent contra Perſas, qui erant in cuniculo,
omnes perdiderunt. Et cùm hinc liberati eſ-
ſent ab inſidiis, eadem vſi ſunt experientia ad-
uerſus machinas, quæ erant extra muros, &
eas repentè combuſſerunt, & multos conſum-
pſerunt ex iis, qui erant in eis, hoſtibus. (Vide
Nicep. Calliſt. lib. 17. cap 16 hiſt. Eccleſiaſt.

Iam autem effecti fidentiores, lapides quo-
que è muris emiſerunt, à quibus ducem quen-
dam exercitus hoſtium contigit interimi, &
alios multos cum eo. Nec id ſolùm, ſed etiam
ea, quæ extrinſecus à Perſis accenſa fuit, pyra
aduerſus eos, qui erant intus, quam olearum
& multarum aliarum, quas immiſerant, arbo-
rum alebat infinita materia, effecit diuina
imagi-

imaginis auxilium ferrentis virtus, vt contra ipsos esset qui accenderant. Postquàm enim ex alto Eulalius eam è muro suis explicasset manibus, & obiret ciuitatem, repentè cùm peruenit ad hunc locum, ventus vehemens excitatus aduersus eos, qui hunc rogum accendebant, flammam conuertit: quæ eos persecuta fuit & exussit, sicut olim Chaldæos. *Daniel. 3.*

Cap. 13. Non sunt hæc miracula nullis approbata testibus, aut oratione composita ad aures oblectandas, aut à nobis conficta deceptio: sed tres simul Patriarchæ, Iob Alexandrinus, Christophorus Antiochenus, & Basilius Hierosolymitanus hæc scripserunt, & hæc ita se habere significarunt Theophilo Imperatori, qui sacras imagines iniuria affecerat: quando multis ostendentes, quàm sint sacræ & venerandæ imagines, de hoc quoque tractarunt. Licet autem ei, qui velit, ipsam prolixam legere epistolam, & id discere. (*Videat lector 2. Nicænæ Synodi actionem 5.*) Sed Euagrij quoque Ecclesiasticam si quis diligenter legerit historiam, sciet omninò, quænam de hac sacra imagine narret in quarto libro. Scribit enim quod cum aliis de causis, Chosdroë, tum ob eam potissimum rationem exercitum duxerit, vt apertè ostenderet, esse falsum, quod à Christianis de Edessa iactabatur ciuitate, eam non posse expugnari ac diripi. Qui cùm magnam ligno-

rum ſtruem, & penè infinitam, breui mul
manu militum coëgiſſet, & ea circumcin
fixiſſet aduerſus muros ciuitatis: deinde te
ram in medium eorum iniecisſet, & alium
murum ei ex aduerſo ædificaſſet, fuit alio
muris Edeſſæ. Et ſic ex ſuperibus locis, &
ſupra modum dexteris, erat mox tela emiſſu
rus aduerſus eos, qui pericula adibant, pro ci
uitatis defenſione. Quod quidem cum vid
rent Edeſſeni, apertè veluti montem excita
aduerſus mœnia, per quem tanquam ex pl
no, credebant, hoſtes eſſe ingreſſuros ciui
tem, etſi planè eſſent perplexi, & neſcire
quid agerent, machinantes tamen ipſi quoq
quæ poterant, aggrediebantur ducere foſſam
ante murum illum recenter factum, vt ſi po
ſent attingere vallas, qui erant ante aggerem
terram in foſſam attraherent, & ſic magnus i
le murus, tanquam ſomnio effictus citò p
ſundaretur & diffluceret. Poſtquam autem ab
ſoluta quidem eſſet foſſa, ignem verò in ligna
immittentes, à ſcopo aberrarent, nec poſſe
ignis propterea, quod terra erat conſtipata, &
ligna adhuc viridia, aliquid apprehendere
cùm hanc ſacram imaginem in illam recenter
ductam foſſam tuliſſent, & ex ea aquam ſan
ctificaſſent, eaq; rogum & ligna adſperſiſſent
effecerũt, vt ignis eſſet efficax. Et fidei eorum
qui hæc fecerunt, opem ferente diuina vir
te, facta eſt aqua igni tanquam oleum, & a
cen

cendit flammam, & consumpsit quidquid apprehendit. Tunc ergò rex Persarum desperans fore, vt vrbs caperetur, cùm didicissent vndenam haberent auxilium, processit ad incundã cum eis conuentionem: & percusso fœdere pacis, reuersus est in suam regionem.

Cap. 14. Erat autem ipse quoq; haud ita longo post tempore beneficium assecutus ab hac sacra imagine, quæ hostes eius beneficio affecerat, & suos de medio sustulerat. Eius enim filia, quã dæmoniacus inuaserat spiritus, & excesserat à statu, qui est secundam naturam, assiduè clamabat ab eo vexata: Nisi venerit Edessã imago non manufacta, id, quod in ea habitat, non esse egressurum. Quod cùm rex audiisset, & quæ in obsidione euenerant, considerasset: (Neque enim eum latuit, quæ repentè exstitit virtus admirabilis & audacia Edessenorum) scribit statim ad præsidem ciuitatis, & ad Metropolitanum Eulalium, & ad commune ciuitatis, vt statim ad eum mitteretur diuina & maximæ virtutis, effigies: adijciens etiam causam, nempè filiæ calamitatem, & omninò rogans & instans, ne frustaretur petitione. Illi autem Persicos mores suspectos habentes, & timentes, ne rex Persarum vellet eorũ vires dolo surripere, & cauentes, ne eam, in cuius erant tutela, & quæ eos beneficio afficiebat, perderent, nec eorum prætextu initam pacem soluerent, capiunt consilium prudens,

& eis vtile. Cùm itaque omninò æqualem, [illegible]
quoad eius fieri potuit, similem non depic[illegible]
depictam effinxissent imaginem, mittũt [illegible]
eum, qui petierat. Postquam autẽ fuerunt in-
tra fines Persidis ij, qui afferebant imaginem,
statim per filiam regis exclamauit dęmõ, [illegible]
tim exiturum, & mutaturum esse habitatio[illegible]
propter eius, qui venit, potentiam, si modò re-
uertatur, quæ accersita fuit, imago, & non ap-
propinquet regię, neq; ciuitati Persarũ. Qu[illegible]
à rege magnoperè contendebat, & ab eo fu[illegible]
plex petebat. Cùm rex autem esset pollicit[illegible]
egresso è puella dæmone, & regis filia sanita[illegible]
restituta, Chosdroë, siue implere volens dæ-
monis petitionem, & confirmare quod era[illegible]
pollicitus, siue eius, qui veniebat, extimescen[illegible]
potentiam propter malos & scelestos suos mo-
res, misit qui iuberent, vt hæc imago reuerte-
retur in suam ciuitatem, è qua exierat, adiecti[illegible]
à se missis donis ad eos, qui eam miserant. Erãt
ergò apud Edessenos hæ preciosæ opes, thesau-
rus, qui nõ potest exinaniri, imago illa prima-
ria, & non depicta, quæ semper ab eis honora-
batur, & eos vicissim custodiebat.

Cap. 15. Postquã autem ad hanc vrbium regi-
nam vndiq; confluxerunt, quę sunt optima &
pulcherrima, eratque Dei voluntas, hanc qua-
que sacram imaginẽ hic recondi cum alijs the-
sauris: Romanus, qui erat Romanorum Dom-
nus imperij, studium adhibet, vt per ipsum [illegible]
uitatur

uitatum regina hanc consequatur. Diuersis er gò temporibus mittens Edessam, petebat, vt ea cum epistola, quã Dominus sua manu scripserat, ad eum mitteretur: & promittebat, se contra eis daturum in permutatione Saracenos numero ducentos, & argenti signati duodecim millia: Edesseni autẽ dicebant sibi non conducere, suæ ciuitatis custodem & conseruatricem argento & hominibus mortalibus permutare. Cùm autem sæpè petendo instaret, illi verò sæpè preces reijcerent, tandẽ sexies millesimo quadringentesimo secundo anno ab origine mũdi, misit Ameras Edessenus, rogans, vt scripta cautione per aureum signaculum, quod haberet firmitatem, fide iuberet Imperator, non esse Romanorum exercitus hostiliter inuasuros quatuor ciuitates: dico autem Rhocam, quam vox barbara vocat Edessam, (*Charran,*) Charam, Saroze & Samosata: neque ex eorũ agris prædas esse acturos, aut eos, qui in illis habitant, redacturos in captiuitatem: tradendos autẽ esse sibi ducentos Saracenos ex contribulibus cum ea, quæ prius fuit promissa, quantitate pecuniæ. Quod si faceret, sciret se ad eum missurum illam, quæ quærebatur, imaginem & CHRISTI epistolam. Imperator verò, eius boni desiderio concedẽs omnia quæ fuerant proposita, cum dedisset ea, quæ petebantur, misit Abramium DEO charum Somosati Episcopum, qui illo tempore

tempore hîc aiebat, ad diuinam illam ſuſc
piendam imaginē & Chriſti Dei noſtri epiſto
lam. Aduertens autem & qui miſit, & qui era
miniſter, ne in ea tradenda callidè decipere
tur, & pro non deſcripta & vera traderetur ea
quæ tunt fuit deſcripta propter Perſicum in
ſum, has ambas cum alia, quæ celebratur i
Eccleſia Neſtorianorum, quæ ipſa quoque v
eſt veriſimile, ſumpta fuerat ex prima, quæ
tas accepit ad fidem faciendam. Quæ rurſu
ſunt redditæ, retenta ſola principali & ver
Sed hoc quidem poſteà.

Cap.16. Tunc autem excitabatur magnus tu
multus à fidelibus, qui erant Edeſſæ, vt qui no
ſinerent à ſe auferri, quæ erant pretioſiſſima,
& propugnacula eius, quæ ipſos tuletur, e
uitat s: donec præfectus Saracenorum, alij
quidem perſuaſis, aliis verò coactis, aliis etiam
minis mortis territis, effecit, vt ea traderentur.
Cum autem tonitrua & fulgura cum pluuia
vehementiſſima, diuina prouidentia ſubito
erupiſſent, dum Edeſſa eſſet exitura imago, &
Chriſti epiſtola, rurſus mouebantur ij, qui
ea prius retinebant, & affirmabant Deum ip
quæ fiebant, ſignificare, diuina voluntate no
fieri rerum ſanctiſſimarum ex eo loco tranſ
tionem. Sed cùm Præfectus Saracenorum, p
nes quem erat vniuerſa poteſtas, ſtatue
ſtandum eſſe conuentis, & implendum
promiſſum, egreditur è ciuitate effigies p

cioſiſſi

cioſiſſima, & epiſtola à Deo ſcripta, & huc afferebatur. Et viam quidem conficientes ij, qui ea ferebant, peruenerant ad Euphratem: & rurſus tumultus excitatur, nullo priorum minor. Edeſſenis dicentibus, quod niſi diuinitus oſtenſum fuerit ſignum aliquod, nullo modo dimittent id, qno continetur eorum ſecuritas. Datur ergo eis ſignum, cùm eſſent infideles, & tentarent. Nauis enim, cum qua erat eis propoſitũ tranſmittere Euphratẽ, cùm adhuc eſſet in portu in partibus Meſopotamiæ, vbi eam ſolùm ingreſſi ſunt Epiſcopi diuinam imaginem afferentes & epiſtolam, cum ſeditioſa tempeſtate adhuc retinerentur, repentè ſine remigibus, ſine eo, qui gubernaret aut traheret, appulit in terram, quæ erat ex aduerſo, gubernata ſola diuina voluntate. Quod quidem omnes, qui conuenerant, ſtupore impleuit & admiratione, & perſuaſit, vt non inuiti concederent emiſſionem. Hinc perueniunt Samoſata miniſtri eorum, quæ ferebantur. Erant autem Samoſatorum & Edeſſæ Pontifex, & eius primus presbyter, & alij quidam religioſi Chriſtiani, cum quibus vna erat etiã miniſter Ameræ, qui Romam reuertebatur. Hic cùm aliquot dies eſſet morati, multis illuc factis miraculis, rurſus iter ſunt ingreſſi. Et rurſus in via numerabilia fiebant miracula à ſacra imagine & Chriſti Epiſtola. Cœci enim, ex improuiſo adſpiciebant: & claudi reddebant-

debantur sani, & membris integri: saltabant qui longo tempore lecto decubuerant, & sa fiebant, quibus erant manus aridæ, & (vt fa mel dicam) fugabatur omnis morbus & inf mitas: & qui sani erant, Deum glorificabant & laudabant eius admirabilia.

Cap. 17. Cùm autē multū vię confeciſſent, v niunt etiam ad ſanctiſſimæ Deiparæ monaſt rium, quod vocatur Euſebij monaſterij: quo quidem eſt in loco, qui dicitur Optimatum In templo verò huius monaſterij, quo par it honore, reponitur capſa quę miraculorum effectricem tegebat imaginem: & multi qu acceſſerunt pura & ſyncera affectione, cura ſunt à ſuis morbis. Quo etiam venit quidam vexatus à dæmone: quo tanquam inſtrumen to vtens malus ſpiritus, & multa peripſum e loquens, quæ pertinebant ad laudem imagin & epiſtolæ. (Nam olim quoque, (*Mar.* 1. *Luc.* 4.) Nouimus quis ſis ſanctus Iſrahel, dicebat qui erant earundem cum illo partium) ita hæc quoque eſt quaſi vaticinatus: Accipe, ô cens, ô Conſtantinopolis gloriam & lętitiam & tu Conſtantine Porphyrogenite tuum im perium. His dictis fuit homo curatus, & ſta tim liberatus à vexatione dæmonis. Horum autem, verborum fuerunt multi teſtes. Nam cùm Imperator miſiſſet obuiam ei, quod de ſiderabat, magiſtratus & primos totius ſena tus: & multi ſe ex ſatellitibus ſimul cū eis e

uiſſent

uissent, accidit vt magistri & patricij cum inferioribus ordinibus ea audirēt, & de ipsis ferrent testimonium. Et quoniam quæ dicta fuerant citò euenerunt, iure est dubitandum, vtrū denam prescientia accesserit ad dęmonē. Non enim creduntur eam ex se habere, cùm à diuina gloria exciderint, & pro luce dicti fuerint tenebrę. Sed clarum est, quod quomodo diuina virtus vsa est Balaamo (*Num* 23. & 24.) ministro eius, quæ tunc fuit, prędictionis, & alias alias sæpè ea re indignis, sapienti quoque & stolti consilio: ita nunc quoque virtus quę erat in diuina effigie, vsa est dęmone. Et ideò per eam pręsignificauit, quę mox erant euentura. Sed cum hoc quidem sic euenisset, eius meminisse interim non fuit fotasse alienum. Pergemus autem ad ea, quæ sequuntur, narranda.

Cap. 18. Decimo quinto mēsis Augusti de more festiū celebrantibus semper virginis & DEI matris Mariæ in venerabili templo, quod est in Blachernis, circa crepusculum illuc peruenerunt ministri harum rerum preciosarum. Et reposita est in superiore oratorio diuini huius templi arca, quæ intus habebat imaginem & epistolam. Quo venientes Imperatores, eam extra reuerenter adorauerunt. Deinde cum honorificè magno comitatu, & multis lampadibus ad regiam eam portassent triremem, cum ea venerunt in regiam: & in templo quod illic est, & nominatur Pharos, propterea

ptereà fortaſſe, quod ſicut veſtis ſplendida, ita
eſt egregiè ornatum, eam repoſuerunt, die ſe-
quenti, qui erat menſis decimus ſextus, pie &
reuerenter ſalutantes eam rurſus & adoran-
tes. Illinc ſacerdotes, & iuuenes Imperatores
(ſenex enim domi manſerat propter corporis
infirmitatem) cum Pſalmis & hymnis & co-
pioſo lumine, per deſcenſum ad mare, eam
triremi regia rurſus impoſita prope vrbem re-
migantes, vt quodammodo vrbem conſeque-
ret per ipſum in mari ingreſſum, appulerunt
extra murum ciuitatis, qui eſt ad occidentem.
Quo in loco egreſſi è naue, pedibus ingredien-
tes Imperatores, & totus ſenatus & ſacrorum
Antiſtes cum tota Eccleſiæ congregatione, eo
quo par fuit comitatu, proſecuti, tanquã al-
am arcam, vel potius ſupra eam, vas deduce-
bant, quod illa ſanctiſſima & precioſa cuſto-
diebat. Et cum, quæ erant extra muros, tran-
miſiſſent vſque ad portam auteam, deinde in-
greſſi ciuitatem cum pſalmodiis, & hymnis
ſublimibus, & canticis ſpiritalibus, & infinito
lumine lampadum publicam celebrantes de-
ductionem, iter faciebant per mediam ciuita-
rem, ſanctificationis & roboris per hoc eſſe
participem ciuitatem credentes, illæſamque
& inexpugnabilem eſſe in æternum conſer-
uandum.

Cap. 19. Ocioſa autẽ turba concurrente ad ſpe-
ctaculũ, homo quidam paralyticus & imbe-
cillis

cillus, & qui iam longo tempore suis innitebatur famulis, surrexit vt videret diuinam imaginem transeuntem, qui simulatque eam adspexit, præter opinionē sanus effectus, cùm cognouisset esse confirmatas & corroboratas bases suorum pedum, accurrit ambulans ipsis pedibus, & exosculatus est capsam imaginis, & Deum magnificauit, narrās quod in se factum fuerat miraculum. Quem cum vidissent omnes, qui simul aderant, & verba eius audiuissent, emiserunt gloriam Deo vniuersorum, qui semper facit admirabilia. Tam multæ autem lachrymæ præ gaudio sunt profusæ, & tam multæ ad Deum preces & gratiarum actiones factæ sunt ab vniuersa ciuitate, diuina imagine & epistola transeunte per mediam ciuitatem, vt verbis explicari nequeāt, vtpotè quod quæ vidit oculus, non possit consequi oratio. Res enim quæ sunt excellentes, pulchrius est videre, quàm audire: solent talia reliquette à tergo orationem. Cùm ergò ad forum, quod est ante Augustium, venissent ducēs huius celebritatis, & à via recta parum declinassent ad sinistram, veniūt ad clarissimum templum sanctæ Sophiæ, & intra aditorum propitiatorium reponunt preciosam imaginem & epistolam. Cùm autem hîc adorasset tota Ecclesiæ congregatio, & vt par est honorasset, illinc rursus egressi sunt cum sancto oniete, qui peragebant processionem, & cùm

venis-

veniſſent in regiã, in atrio, quod cognomi
tur Triclion, ſuper thronum Imperatorum
quo conſueuerunt reſpondere de rebus m
nis, tunc diuinam collocant imaginem, cas
dram omninò ſanctificari Imperatoriam, &
mul iuſtitiam & benignitatẽ eis planè lucr
qui in ea ſedebant, non immeritò credeb
Intenſa autem de more facta oratione, pos
am impletam hinc ſublata fuit diuina imag
& in prædicto Phari templo, in dextera par
quæ vergit ad orientem conſeruata fuit, &
poſita ad gloriam fidelium, ad cuſtodiam I
peratorum, & ad tutelam totius ciuitatis &
tus Chriſtianorum.

Sed ô diuina ſimilitudo eius, quæ mira
non poteſt, patris ſimilitudinis. O charact
characteris paternæ ſubſtantiæ. O venera
dum & omni honore dignum ſignaculum
mariæ pulchritudinis Chriſti Dei noſtri. (
cum enim loquor tanquam cum re animat
cõſerua & cuſtodi ſemper eum, qui piè & m
deratè nobis imperat, & tui aduentus mem
riam luculentè celebrat. Quem cum tua be
gnitate ad auitam & paternam ſedem extu
ſti, conſerua eius germen ad generis ſucceſſ
nem, & ſceptrorum perpetuitatem. Statum
cificum præbe Reipublicæ. Concede vt h
regina ciuitatum maneat inexpugnabilis. D
nos placentes archetypo tuo Chriſto Deo
ſtro admittamur in eius regnum cæleſte, e
glo

glorificantes & celebrantes: Quoniam cum decet gloria, & oratio, in sæcula sæculorum. Amen.

Eusebius Cæsariens. lib. 7. cap. 14. Ecclesiast. hist. Nicephorus lib. 6. cap. 15. Ecclesiast. historiæ, Gregorius Turonensis lib. 1. de gloria martyrum cap. 21. De imagine Christi seruatoris, quam mulier hæmorrhoissa à Christo Domino curata erexit, eiusq; miraculis, item de imaginibus Apost. Petri & Pauli.

CAP. II.

MVlierem, quam sanguinis profluuio laborantem, à Saluatore curatam, Euangelia tradiderunt, Cæsareę Philippi ciuem cõstat fuisse, domusque eius in ea etiam nunc ostenditur. Pro foribus verò domus ipsius, basis quædam in loco editiore collocata monstratur, in mulieris ipsius velut genibus prouolutæ, palmasque suppliciter tendentis imago ære videtur expressa. Adstat verò alia ære nihilominus fusa statua, habitu viri, stola compta circumdati, & dexteram mulieri porrigentis. Huius ad pedem statuæ, è basi herba quædam noua specie nascitur. Quæ cum exorta fuerit, excrescere vsque stolæ illius ærei indumenti fimbriam solet. Quam cùm summo vertice crescens herba contigerit, vires inde ad depellendos omnes morbos languoresque conquirit: ita vt quæcunque illa fuerit infirmitas corporis, hausto exiguo madefacti salutaris graminis depellatur, nihil omninò vi-

rium gerens, si antequam æreæ fimbriæ sum-
mitatem crescendo contigerit, decerpatur.
Hanc statuam ad similitudinem vultus IESV
formatam tradebant, quę permansit ad nostros
vsque tempora, sicut ipsi oculis nostris insge-
ximus. Et nihil mirum, si hi qui ex gentibus
crediderant, pro beneficijs, quę à saluatore ne-
erant consecuti, huiusmodi velut munus re-
debantur offerre, cùm videamus etiam nunc
Apostolorum Petri & Pauli, & ipsius Salua-
toris imagines designari, tabulasq; depingi.
Sed & antiquas ipsorum imagines à quibus-
dam conseruatas nos vidimus, quod mihi vi-
detur ex gentili consuetudine indifferenter
obseruatum, quod ita soleant honorare, quos
honore dignos duxerint. Insignia enim vere-
rum reseruari ad posteriorum memoriam, il-
lorum honoris, horum verò amoris indicium
est.

*Constantinus Magnus Imperator, in fidei suæ confes-
sione & edicto, cui consonat Nicephorus Callistus
Eccles. histo. lib. 7. cap. 33. Quomodo Constantinus
Imper. apparentibus sibi noctu Petro & Paulo A-
postolis, à corporis & animæ lepra liberatus, Chri-
stiąque fidem professus sit.*

CAP. III.

COnfitemur Dominum nostrum IESV
Christum, & implêsse legem & Prophe-
tas, passum, crucifixum secundum scripturas,
tertia die à mortuis resurrexisse, assumptu-

in cælos atque ſedentem ad dextram patris, inde venturum iudicare viuos & mortuos, cuius imperij nō erit finis. Hæc eſt enim fides noſtra orthodoxa à beatiſſimo patre noſtro Syluestro ſummo Pontifice nobis prolata. Exhortantes ideirco omnem populum & diuerſas gentium nationes, hanc fidem tenere, colere, ac prædicare. & in ſanctæ Trinitatis nomine baptiſmi gratiam cōſequi, & Dominum Ieſum Chriſtum Saluatorem noſtrum, qui cum Patre & Spiritu ſancto per infinita viuit & regnat ſæcula, quem Syluester beatiſſimus noſter Pontifex in vniuerſali prædicat, corde deuoto adorare. Ipſe enim Dominus Deus noſter miſertus mihi peccatori, miſit ſanctos ſuos Apoſtolos ad viſitandum nos & lumen ſui ſplēdoris infulſit nobis, & abſtractum à tenebris ad veram lucem & agnitionem veritatis me peruenire gratulamini. Nam dum valida ſqualoris lepra totam mei corporis inuaſiſſet carnem, & multorum medicorum conuenientium cura adhiberetur, nec vnius quidem promerui ſalutem. Adhæc aduenerunt ſacerdotes Capitolij, dicentes mihi debere fieri fontem in Capitolio, & compleri hunc innocentum ſangnine calente, & in eo loco me poſſe mundari. Et ſecundum eorum dicta aggregatis plurimis innocentibus infantibus, dum vellent ſacrilegi paganorum ſacerdotes eos mactare, & ex eorum ſanguine fontem ac-

pleri, cernens serenitas nostra lachrymas matrum eorum, ilicò exhorrui facinus, miseruitque eis, proprios illis restitui præcepimus filios suos, datisque vehiculis & donis concessis, gaudentes ad propria relaxauimus. Eadem igitur transacta die, nocturno nobis facto silentio, dum somni tempus aduenisset, adsunt Apostoli, sanctus Petrus & Paulus, dicentes mihi: Quoniam flagitijs posuisti terminum, & effusionem sanguinis innocentis horruisti, missi sumus à Christo Domino Deo nostro, dare tibi sanitatis recuperandę consilium. Audi ergo monita nostra, & fac quodcunque indicamus tibi. Siluester Episcopus ciuitatis ad montem Soracten persecutiones tuas fugiens in cauernis petrarum cum suis clericis latebras fouet, hunc cùm ad te adduxeris, ipse tibi piscinam pietatis ostendat, in qua dum te tertiò merserit, omnis te valitudo ista deseret lepræ: quod cùm factum fuerit, hanc vicissitudinem tuo Saluatori compensa. Te autem ipsum in hac parte purifica, vt relicta omni superstitione idolorum, Deum viuum verum, qui solus est & verus, adores & excolas, & ad eius voluntatem attingas. Exsurgens igitur à somno protinus iuxta id, quod à sanctis Apostolis admonitus sum, peregi, aduocatoq; eodem præcipuo & magnifico patre, & illuminatore nostro Siluestro, omnia à sanctis Apostolis mihi præcepta dixi verba, percunctatio-

cum

eum sumus, qui isti dij essent, Petrus & Paulus. Ille verò ait, nō eos deos verè dici, sed Apostolos Saluatoris nostri Iesu Christi. Et rursus interrogare cœpimus eundē Siluestrum, vtrum ipsorum Apostolorum imaginem expressam haberet, vt ex picturis discerēmus, hoc esse, quod reuelatio docuerat. Tunc idem venerabilis pater imagines eorundem Apostolorum per Diaconem suum exhiberi præcepit, quas dum adspicerem, & eorum, quos in somno videram figuratos in ipsis imaginibus, cognouissem vultus, ingenti clamore corā omnibus satrapis meis confessus sum eos esse, quos in somno viderā. Adhæc beatissimus Siluester indixit nobis pœnitentiæ tēpus intra palatiū nostrū Lateranense in vno cilicio, vt omnia, quæ à nobis impiè peracta, atq; iniustè dispositafuerant, vigilijs, ieiuuijs, atq; lachrymis & orationibus apud Saluatorem nostrum Iesum Christum impetraremus. Deinde per manus impositionem clericorum vsq; ad ipsum Præsalem veni, ibiq; abrenuncians Sathanæ, pompis, & operibus eius, vel vniuersis idolis manufactis; credere in Deum patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium & inuisibilium: & in Iesum Christum eius vnicum Dominum nostrū, qui natus est de Spiritu sancto ex Maria virgine, spontanea volūtate corā omni populo professus sum Benedictoq; fonte, illic me trina mersione vnda salutis purifi-

cauit. Leuatoque me de venerabili fonte, indutus vestibus candidis, septiformis Spiritus sancti consignationem adhibuit, beati Chrismatis vnctione, & vexillum sanctæ crucis in mea fronte liniuit, dicens: Signat te Deus sigillo fidei suæ, in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti in consignationem fidei. Cunctusque clerus respondit, Amen. Et adiecit Præsul Pax tibi. Prima itaque die post perceptum sacri baptismatis mysterium, & post curationem corporis mei à lepræ squalore, agnoui non esse alium Deum, nisi patrem & filium & Spiritum sanctum, quem beatissimus Syluester prædicat, trinitatem in vnitate, vnitatem in trinitate. Nam omnes dij gentium, quos vsque hactenus colui, dæmonia, opera hominum manufacta comprobantur. Etenim quantam potestatem idem Saluator noster suo Apostolo beato Petro contulerit in cælo ac terra, lucidissimè nobis idem venerabilis pater edidit, dum fidelem eum in sua interrogatione inueniens, ait: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Aduertite potentes, & aure cordis intendite, quid bonus magister & Dominus suo discipulo adiunxit, inquiens: Et tibi dabo claues regni cælorum, & quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis: & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cælis. Et dum hæc

prædicante beato Syluestro agnoscerem, ex beneficiis ipsius beati Petri integræ mesanitatis comperi redditum.

D. Ioannes Damascenus lib. 1. de venerat. sanctarum imaginum, Leo Imperator in oratione Encomiastica in Ioannem Chrysost. & Simeon Metaphrastes in vita eiusdem S. Chr sost. De imagine S. Pauli Apostoli, quam frequenter intuebatur Chrysostomus, et de S. Paulo Apostolo in specie eiusdem imaginis cum D. Chrysostomo colloquente.

CAP. IIII.

BEatus Ioannes peculiari quodam amore complectebatur sapientissimi Pauli epistolas. Erat autē illi in imagine effigies, ipsum Apostolum Paulum velut spirantem exprimens. Vbi pusillum quid temporis interquieuisset pro subleuanda infirmitate corporis (siquidem supra naturæ conditionem peruigilabat) & quum nōnihil ex Pauli epistolis percurrisset, in Apostoli effigiē fixius oculorum aciem intendebat, & quasi is in viuis superesset, ita in ipsum pressius contuitum defigebat. Hæcibi Damascenus: Reliqua Leonis Imper. verbis referemus. Cum diuinas eiusdem Apostoli epistolas Ioannes Episcopus interpres & expositor percurreret, erat, vt est verisimile, dubia & suspensa cogitatione, dicens. Quis scit, an Deo grata sit mea interpretatio? Hæc cogitans, rogabat vti de ea re à Deo fieret certior. Quod etiam citò hoc modo factum est.

Quidam ex iis, qui Imperatori erant familiarissimi, offendit Imperatorem: qui mortem minatur, & mittitur, qui apud diuinum Pontificem Ioannem intercederet, vt noctu ad eum viniret propter metum Imperatoris, & sua ei exponeret, quibus assentiens sanctus, per Proclum iubet vt veniat. Nox aderat, & simul etiam aderat is, qui erat supplex. Vt eum admoueat, dat operam Proclus. Deinde primùm adspicit per quoddam foramen, & videt Pontificem, vt consueuerat, in sede sedentem & scribentem. Ea autem erat interpretatio diuinarum epistolarum. Tunc autem, tunc illo terribili dignus habetur spectaculo. Videt enim Proclus diuinum Apostolum Paulum inclinatum post sedem ad caput Pontificis, & os admouentem auri eius dexteræ, & cum eo colloquentem. Proclum incessit stupor & admiratio, quanam ingressus esset qui cernebatur. Ignorabat enim quis esset, & rogat hominem, vt parũ exspectet, rursus paulo pòst adspicit & semel & bis, & erat idem spectaculum. Reprehenditur Proclus ab illo optimate, qui dixit: Non oportebat te, cùm videres mortem quæ mihi exspectatur, alium ad sanctum adducere. Ille autem ei affirmat, se de eo nihil cogitasse. His adhuc dubitantibus, præco ad matutina cantica excitat ligni pulsibus: Homo itaque reuertitur, in secundam noctem spem reiiciens. Accessit se-

cunda

cunda nox & tertia, & erat, rursus simile spectaculum. His obstupefactus, vix tandem sensit Proclus, nemine videnteà Deo missum esse eum, qui loquebatur. Dicitque illi optimatis ô optime, Deo resistente studiis omnibus labor est inutilis. Roga ergò Deum, vt tibi opem ferat. Dies aderat, & cum supplicis recordatus esset pontifex, rogauit an accessisset. De eo ergò ei significat Proclus, qui hæc etiam dixit: Cùm tu præteritis noctibus seorsum esses cum alio, statui non temerè accedere. Cùm sanctus autem rogasset, quisnam is esset, incipiens Proclus, verbis quidem totum persequitur miraculum, digito autem per imaginem euidentissimè probans, eum fuisse Apostolum, totam narrat seriem miraculi. Quibus cùm adhibuisset mentem hic vir diuinus, apertè intellexit spectaculum: & factus certior se suam accepisse petitionem, Deo egit gratias. Deinde sic rursus accersit supplicem, & eũ conuenit, & pro eo intercedit apud Imperatorẽ, & priori restituit magistratui, impletque promptius & alacrius, quæ restabant ex diuinis epistolis.

Ex histor. Tripart. lib. 1. cap. 4. & 5. Constantinus Magnus cum militiæ vexillum signo sanctæ crucis insigniisset, nemo vnquam huius signi minister vel ex vulnere mortuus, vel captiuitatis cladem perpessus est.

CAP. V.

CONstantinus Imperator circa meridi declinãte iam Sole, vidit crucis signu ex lumine factum, scripturam consertam e dicentem, In hoc vince. Idipsum & milite qui tunc cum ipso erant, viderunt. Dum co gitaret Imperat. quid esset, nox superuenit, dormiẽti Christus apparuit cum signo, quo vidit in cælo, iussitq; vt fieret eius signi figura tio, quæ foret auxilium in præliorum cõgre sionibus. Mox facta die sacerdotes Christi c uocans, de dogmate cõsulebat. A quibus cu in religionis Christianæ mysteriis instituta esset, iussit viros eruditos ex auro & lapidibu preciosis in vexillum crucis transformare si gnum, quod Labarum vocabatur. Hoc enim signum bellicum inter alia preciosius erat, eò quòd Imperatorem præcederet, & adorari militibus moris esset. Vnde præcipuè Con stantinum reor nobilissimum decus imperii Romani, in signum mutasse crucis, vt frequen visione atque cura desuescerent à priori mor subiecti, & cum solum arbitrarentur Deum, quem coleret Imperator, vel quo duce atque auxiliatore vteretur aduersus hostes. Semper enim hoc signum proponebatur ante ordines vniuersos, quod maximè laborantibus acci bus in præliis adesse præcipiebat. Constituit itaque certos signiferos, qui in eo laborarent, quorum opus erat, vt vicibus humeris id ve

herent.

herent, & omnes acies ita lustrarent. Fertur enim quidam, eò quòd aliquando ferens hoc signum repentè hostibus inuadentibus expauisset, dedisse illud alteri deuehendum: cumq; se de prælio subtraxisset, & iacula declinasset, subitò percussus interijt: ille verò qui sacrum suscepit trophæum, multis se iaculantibus, permansit illæsus. Mirabiliter enim diuina regente virtute, sagittæ hostium figebantur in signo, à signifero autem inter pericula protinus euolabant. Dicitur autem neq; alium vnquam huius signi ministrum, vt solet in bello vulnere mortuum, aut cladem captiuitatis perpessum.

Libellus Athanasij Episcopi Alexandrini, de passione imaginis Domini nostri Iesu Christi in Beryto vrbe Syriæ crucifixæ, qui in 7. Synodo Oecumenica actione 4. vnde nos eum descripsimus, citatur, & Athanasio tribuitur, quod plurimum facit ad libelli authoritatem. Habetur inter opera Athanasij, & in Tomis Laurent. Surij 9. Nouembris.

CAP. VI.

LEuate oculos intellectus vestri, nouum hoc spectaculum contemplamini, inspicite in Dei immensum hoc miraculum, date ei gloriam, illius inexplicabilem erga homines amorem, illiusq; dispensationis magnitudinem considerate, lachrymas cum lætitia fundite, apud Deum nihil nouum. Deus enim existens, cuncta potest. Quod autem in diebus

noſtris, & noſtri cauſa factum eſt, corda om-
nia quæcunq; audient, in ſtuporem ducet. Ob-
puit cælum propter talia auſa. Abyſſus con-
turbata nimis eſt, Sol, Luna, & reliqua ſidera
obtenebrata ſunt ob tale facinus. Rurſus autē
lætata ſunt ob id, quod circa ſe Deus diſpexe-
uit. Cunctæ cælorum virtutes, audite, & ſtupe-
ſcite in eo, quod factum eſt in diebus noſtris.
Intelligentes, intelligite, inclinate aures ve-
ſtras, vt ex corde audiatis.

Cap 1. Berytus ciuitas eſt in finibus Tyri &
Sydonis ſita, vectigalis autem Antiochenſi-
bus. In hac ciuitate cum Iudæorum natio fre-
quens eſſet, contigit vt propè ſynagogam,
quā illi amplam habent, quidam è Chriſtiano-
rum numero domicilium à quodam condu-
ctum habitaret. Hic ex aduerſo lectuli, imagi-
nem Ieſu Chriſti Domini noſtri fixerat, erat
hæc ſanè veneranda, quod integram Chriſti
Domini proportionem exprimeret. Contigit
autē non ita diu poſt id temporis, Chriſtiano
manſionem aliquantò ampliorem quærere,
neque id omninò fortuito factum eſt, ſed ex
diuina diſpenſatione, quæ omnes cupit in a-
nitionem veritatis venire, & ſaluos fieri, exhi-
bens miracula bis qui illum colunt, & pie in
illum credunt. Verùm in redarguitione diffi-
dentiū, confirmationē autem & ſtabilimētum
credentibus. Quærebat itaque, vt dicere co-
peram, Chriſtianus ædes maiores: quas cum

in alio ciuitatis loco inueniſſet, è domo, quã prope ſynagogam habuit, in alteram migrauit. Cumque res ſuas omnes in eam tranſtuliſſet, imaginem tamen illam Domini illic forte reliquit, obliuione quidem illud, ſed tamen diuina diſpenſatione. Iudæus autem commoditate loci captus, ædiculam illam conduxit, nondum animaduertens eiuſcemodi imaginem illic affixam: ſuaque iſtuc transferens, aliquandiu illic habitauit.

Quodam autem die cum hic gentilium ſuorum, quoſdam in prandium inuitaſſet, contigit, vt quidam conuiuarum, ſublatis oculis, imaginem Chriſti Domini noſtri inſpiceret: moxque conuerſus ad conuiuatorem, Tu, inquit, Iudæus cum ſis, qua fronte tandem audes huiuſcemodi imaginem domi tuæ habere? Non dicam, hic quot plauſtra conuitiorum & maledicta in dominum Saluatorem effuderit. Conuiciator autem ſeipſum purgare ſtudens, affirmabat etiam ſanctè, ſe huiuſcemodi imaginem hactenus non vidiſſe: atq; ita qui inuitatus erat, tacuit. Poſtquàm autem fuiſſet egreſſus, ad principes ſacerdotum hominem detulit, quod imaginem Saluatoris in ædibus conſeruaret, Nazarenumque non eieciſſet. Illi verò audita re, interrogauerunt num id poſſit approbare. Clamante illo, ſe poſſe confirmare, quæ diceret, omnes congregati & furore perciti, illo quidem die nihil egerunt: ſed

mane facto, congregati summi sacerdotes & seniores, cum ingenti hominum eiusdem nationis turba, assumpto simul delatore Iudæo, ad ædes illas, in quibus imago Domini nostri habebatur, ire pergunt.

Cap 2. Cùm autem ad eum locum venissent seniores & principes sacerdotum, cum ipso simul delatore, irrunt in domum, & confestim imaginem saluatoris Domini nostri contemplati, furore pleni, Iudæum quidem extra synagogam eiiciunt, imaginem verò detrahunt, dicentes: Quemadmodum patres nostri illa tulerunt ei (*Matt.* 26.) ita & nos faciamus. Tunc omnes cœperunt spuere in faciem sanctæ imaginis Christi, colaphisque hinc illinc faciem cædentes, dicebant: Quæcunque designarunt patres nostri in illum, ea & nos quoque faciamus in illius imaginem. Deinde inquiunt: Audiuimus quod illuserunt ei patres nostri: faciamus idem hoc & nos quoque. Mox talia conuicia euomuerunt in Iesu Christi imaginem, quæ nemo sanæ mentis excogitare posset. Addunt deinde: Audiuimus patres nostros pedes manusque illius clauis fixisse: quid obest, quò minus & nos idem tentemus? Confestim autem imaginis Domini pedes manusque clauis ferreis perforauerunt.

Deinde infano ore clamant: Audiuimus quod & aceto & felle imbuta spongia illum potauerunt: (*Marc.* 15.) faciamus & nos simili-

teracceptaq; spongia aceto plena, ad os imaginis applicuerunt. Rursum aiunt: Notum nobis est, quod & calamo caput illius patres nostri percussserunt. Fiat idipsum etiam à nobis pariter. Sumpto igitur calamo, caput Domini cædere cœperunt. Tandem aiunt: Clarum nobis est, quod lancea latus illius pupugerunt. Nihil à nobis omittatur, addamus & hoc ipsum. Itaque lanceam cuidam porrigentes, iusserunt, vt latus imaginis Dominicæ transfigeret. Ex eo autem, confestim sanguis & aquæ riuuli emanare cœperunt. Christe, gloria tibi; incomprehensibilis Domine, gloria tibi. Quis tibi similis Domine? Quis alius præter te Deus, faciens horrenda signa & terribilia, & obstupescenda in cælo & in terra? O admirabilis mediator Dei & hominum, & Homousion, mundi redemptor ac saluator, totius bonitatis & pietatis fons & origo. O quantus es Domine in humilitate, qui cùm esses Deus, morticinium nostræ carnis suscipiendo, homo fieri dignatus es pro salute generis humani, quem impij & crudeles paulò minus ab angelis minoratum cernentes, horribili morte plectere non erubuerunt. O quàm magnus es noster saluator in patiẽtia, qui in tempore tuæ traditionis, tu traditori ad te venienti, osculum præbere non renuisti, & seruo Malcho Apostoli gladio abscissam auriculam reintegrasti, (Luc. 22) quando ad passionis victimam

ctimam velut ouis mansuetus deducebaris (*Isaiæ* 52.) O quantus es in misericordia Christe, (*Iere.* 11.) spes vnica mũdi, qui cùm in cruce teipsum hostiam Deo patri exhibuisses sanctã & immaculatam, pro crucifixoribus venia postulasti, dicendo ad patrem: Pater, ignosce illis, quia nesciũt quid faciunt (*Luc.* 23.) Tunc quidem pro nostra salute incurvatus, in eadem carne quam ex virgine sancta & immaculata assumpseras, mortem pertulisti crudelem. Et qui eras in substantia cum patre sanctoque spiritu, vnus & impassibilis existens & inuisibilis, condoluisti humanam perire naturam. Et ideo in hanc lachrymarum vallem descendens, pro nostris erratibus & piaculis formam seruilem suscepisti, in qua te permisisti ab iniquis teneri, flagellari, ad vltimum vero crucifigi. Nunc autem in sancta imagine tua crucifigeris Domine iterum, ad confusionem impiorum omnium infidelium, & ad corroborationem omnium in te credentium. Et ideo tibi omnipotenti Deo vnà cum patre spirituq; sancto gloria sit per cuncta sæculorum sæcula, decus & fortitudo virtus atq; victoria. Amen.

Cap. 3. Audite omnes Ecclesiæ filij cætera, quæ postmodũ facta, ipsius enim mysterij fuit dispensatio. Postquam enim, vt superius dictum est, latus sanctæ imaginis illius apertum est, continuò exiuit sanguis & aqua. Dixerunt au-

tem

tem principes sacerdotum: Afferatur vas ad locum vulneris, & videamus exitum rei. Qui illicò detulerunt hydriam, & ad locum vulneris, vnde sanguis & aqua decurrebant, statuerunt. Quæ absque vlla mora subitò repleta est. Dixerunt autem ad inuicem: Quoniam susurrant Christum colentes, quod signa & inaudita multa fecerit in mundo, quæ nemo alius agere potuit, accipiamus hunc sanguinem & aquam hanc, & deferamus ad nostram synagogam, & congregemus vniuersos, qui se male habent, & ex hoc perungamus eos: & si vera sunt, quæ de Christo dicuntur, continuò sanabuntur: sin aliâs, ostentui habeantur à nobis cuncta, quę à suis sequacibus afferuntur de eo: hæc dicentes, hydriam deferunt ad synagogam, æstimantes se Christo IESV Domino nostro, æterni regis filio maximã inferre posse iniuriam. Congregauerunt igitur quoscunque reperterũt languidos, & in conspectu Hebræorum introducti sunt in synagogam: interquos quidam prouectæ ætatis erat homo, quem à natiuitate sua grauissima possiderat corporis molestia, quę Græca locutione παράλυσις, latinè verò dissolutio membrorum dicitur. Hic dũ primùm ab eis fuisset perunctus, repentè de suo grabato quasi seruus exsiliens, ad laudem filij Dei incolumis reditus, ad propria remeauit. Deinde adducentes cæcos nonnullos, loca illorũ luminũ perungere studuerunt.

duerunt. Qui ipsi statim in Christo Iesu no
mine discussa cœcitate, post multos annos lu
men amissum recipere meruerunt. Aegrotan
tes autem plurimi, ad hoc spectaculum sun
adducti, manibus post terga reuinctis. Cum
que & illi fuissent peruncti, mirabili virtut
Dei vndique perfusi, sensu redintegrato po
stino, ad propria dum reuertuntur sanissim
laudes Dei omnipotentis filio Iesu Christ
Domino saluatori nostro persoluuntur ab o
mni populo.

Tumultus autē exortus est magnus per to
tandem vrbem, cōcurrentibus omnibus pro
pter innumerabilia, quæ fiebant miracula. Q
quicunque variis languoribus infirmos pos
sessos habebant apud se, illuc eos deducere
perungebant, & statim sanitatem quam des
derabant, consequebantur. Omnes autem a
quoscunq; peruenire potuit opinio, afferen
tes infirmos, quos habere poterant in dom
bus, paralyticos, cœcos, claudos, surdos, mu
tos, & leprosos siue aridos, deducebant co
ad synagogam Iudæorū, vbi hęc signa fiebat
diuinitus. Sed quamuis maxima esset hæc
dem synagoga, nequaquam tamen recipe
poterat superuenientium multitudinem, a
finitæ enim erant populorum cateruæ, qu
illuc vndique confluebant propter innume
bilia miracula & prodigia, quæ pro nimia
prolixitate, ne fastidium generent, transi
dice

diendo prætermittuntur. Omnes autem principes sacerdotum & seniores, & omnis turba Iudæorum, paruulorum ac maiorum, & mulierum, videntes quæ facta fuerant, crediderunt in Dominum nostrum Iesum Christum, & dicebant: Gloria tibi sit æterne Deus & omnipotens pater, qui nobis indignis, quamuis seto, reuelasti vnicum filiũ tuum, Dominum nostrum Iesum Christum, quem, vt Esaiæ vaticinium cecinit, virgo concepit, & virgo peperit, ac post partum virgo permansit. Gloria tibi sit Christe fili Dei, qui tanta mirabilia nobis miseris demonstrasti. Tibi credimus, tu nobis esto propitius, & nos suscipere dignare, quia ex toto corde, & tota anima atq; virtute ad te confugimus. Hæc & his similia clamantes dicebãt, lachrymas autem amaras emittebant & singultus.

Cap. 4. Postquàm autẽ curati sunt cuncti, qui ægritudine detinebantur, occurrit omnis multitudo Iudæorum ad domum sanctę Ecclesię, quæ in eadem vrbe erat, vbi & Metropolitanum inuenerunt. Cuius prouoluti vestigijs, se peccasse, se grauiter deliquisse, magnis vocibus fatebantur. Qui cùm ab ijs perquireret omnem rei gestæ veritatem, sanctam iconam Domini saluatoris eidem demonstrantes, annunciauerunt cuncta, quæ in ea exercuerant: & qualiter ab ictu lanceæ, sanguis & aqua emanauit ex latere ipsius, necnon & de mirabilibus

bilibus ab ea ostensis, illi retulerunt per ord
nem. Ille verò interrogabat, qualiter ico
ipsa ab iis fuisset reperta, & si ab aliquo ea
excepissent. At illi retulerunt ei, quod qu
dam Christicola per obliuionem in cellu
synagogæ proxima, demisisset eandem ic
nam, dum se ad alium locum transferret h
pitandi gratia. Qui statim iubetur inquiri,
repertus in præsentia Domini Metropolita
statui. Cumque ab eo studiosissimè fuisset
terrogatus, quomodo icona apud se deue
set, vel à quo tam mirabiliter posita esset,
spondit, dicens, quod Nicodemus, qui ad
sum nocte venerat, (*Ioan* 3.) propriis manib
eam composuisset, & moriens, Gamalieli ta
didisset. Gamaliel autem doctoris gentium
Pauli διδάσκαλος (*Act.* 22.) cum diem sibi ex
neret adesse extremum, Iacobo eam religa
& Iacobus Simeoni & Zachæo, & sic per su
cessores temporum in Hierosolyma perdura
uit, vsquequo subuerso illius vrbis partura
quadragesimo tertio anno post Ascensionem
Domini & saluatoris ad cælos, sed biennio
ante, quam Titus & Vespasianus eandem s
uerterent vrbem, admoniti sunt à Spiritu S
cto fideles atq; discipuli Christi, vt relicta v
be ad regnum se transferrent Agrippæ re
quia ipse tunc Agrippa Romanus fœdera
erat. Qui egressi ab vrbe, omnia quæ ad c
nostræ religionis vel fidei pertinere vide

tur, secum auferentes, in has regiones transtulerunt se. Quo tempore etiam icona cum cæteris rebus Ecclesiasticis deportata, vsq; hodie in Syria permansit, quam & ego ipse à parentibus ex hac luce migrantibus mihi traditam, iure hæreditario vsq; nunc possedi. Hæc certa & manifesta ratio est, de icona sancta Domini Saluatoris qualiter de Iudæa in Syriæ partes deuenit.

Auditis his sermonibus, reuerendissimus Metropolitanus valde hilaris redditus, cõuersus ad populum Israeliticum, dicebat: Cõuertere Israel ad Dominum patrem vniuersorum viuentium, & adora nobiscum eius filium, per quem sunt omnia creata, & spiritum sanctum, qui est viuificator omnium viuentium, & illuminator nostrarum animarum, festina debitum absoluere votum. Omnis autem turba stirpis Iudaicæ, clara voce cœpit cantare & dicere: Vnus Deus pater, & ipse ingenitus: vnus filius, & ipse vnigenitus Christus, quem patres nostri crucifixerunt, & nos ipsum aguouimus verum Dominum. Vnus Spiritus sanctus, & ab vtroque procedens, per quem veraciter nos credimus esse saluandos, hæc dicentes, prostrati genibus ipsius, veniam postulabant de suis commissis sceleribus per baptismi remedium. Quos suscipiens beatus Antistes, cum suis clericis, per dies plurimos de disciplina erudiuit Christiana. Ad vltimum verò

cate-

catechumenos factos, & triduam peracto ieunio, ex aqua & Spiritu sancto regenera-cos.

*Cap.*5 Postquàm verò baptismum consecu-sunt, rogabant enixi sanctum virum, vt syna-gogam suam Ecclesiam consecraret in hono-re sancti saluatoris mundi. Quorum petitio-mininè adspernatus, synagogam illorũ, qu-maior esse videbatur, in nomine vnigeniti-lij DEI redemptoris mundi consecrauit. I-tunc itaque per diuersas orbis terræ natio-& prouincias mos inoleuit, vt basilicas plu-mas vel oratoria Pontifices Christianæ reg-in honore sancti saluatoris mundi condere-dedicare non desinant. Nam antea antiqui-res nostri vel maiores hoc peragere minim-præsumpserunt. Sed ad narrationis nostræ o-dinem reflectamus articulum. Rogauerat autem Metropolitani præfatum virum, vt ca-teras synagogas eorum in honore quoru-dam martyrum consecrando reconciliaret. Itaque & huic petitioni libenter animum a-commodauit, & quæ illi suggesserunt, Dei-uamine fretus, cuncta expleuit deuotus. F-ctum est gaudium magnum in ciuitate i-non solùm de sanitate corporum, quæ co-nauerat maxima: sed & de tantis animabu-quæ ab interitu sathanæ ad vitam æternã fuerunt reuocatæ.

*Cap.*6. Venerabilis verò & summus Ant-

die noctuq; varijs fluctabat cogitationibus de hydria, quę dominicũ intra se retinebat cruorem, valdè hæsitans, quid de eo opportunum fuisset peragere. Tandem autem salubri repertoconsilio, omnium Ecclesiarum, quę per orbem terræ longè lateque consistebant, inæstimabili atq; profuturum prouidit consulationis remedium. Deinde ampullas præcepit fieri vitreas, in quibus portiones misit singulas de sanguine & aqua, quæ de imagine Domini saluatoris nostri decurrerunt, cuncta quæ apud vrbem iam dictam suo tempore contigerant, suis scriptis vel eloquiis manifestissimè vniuersis sanctæ Ecclesiæ filiis vtiliter declarauit. Hoc insuper ab his efflagitans, vt per annos singulos in mense Nouembri, qui apud Hebræos est nonus, apud nos verò mensis vndecimus, vno die ipsius mensis, id est, quinto idus Nouembris, nõ minori reuerentia, quàm Natalis Domini vel Paschalis, ista dies præcipua obseruatione colatur.

Hæc est vera & vehementer credula ratio de cruore lateris Domini nostri saluatoris, qui profluxit de sancta imagine ipsius, quæ crucifixa est in Syria in Beryto ciuitate. Hic est etiam sanguis ille Dominicus, qui apud plerosque repertus esse dicitur. Nec esse aliter æstimandum à verè Catholicis, præter id, quod scribimus à nobis, quasi ex carne & sanguine Christi aliquid possit in mundo inueniri, nisi illud,

illud, quod in ara altaris per manus sacerdo-
tum quotidiè spiritualiter efficitur. Hæc ergo
sciens, amantissimi patres & fratres, accelera-
ui declarare vobis, ad ædificationem anima-
rum vestrarum, ad incrementum vestræ fidei,
vt & in hoc scire valeatis, quanta sit virtus &
pietas Domini saluatoris nostri Iesu Christi.
Idcircò in fide fortes estote, & congaudete fa-
per magna & obstupenda eius miracula, qua
in nostra generatione à Deo sunt patrata. Et
date illi gloriam cum lætitia gaudētes, & cum
nimia compunctione eius maiestati immen-
sas gratias agite, eò quòd fidei suæ & scientiæ
dignos vos fecit esse. Ipsi Christo Iesu salua-
tori, cum patre sanctoque spiritu gloria, ho-
norq;, laus etiam perennis, qui sempiternum
atque indiuisum absque initio & fine obtinet
imperium.

In VII. Synodo, quæ est altera Nicæna, sequuntur hæc.

COnstantinus sanctissimus Episcopus Co-
stantiæ, quæ est in Cypro, dixit: Ecce ia
qui ab immortalitate appellationem sortitus
est, totam hanc sacram congregationem ad
compunctionem & lachrymas cōpulit. Non
enim venerandas esse tantummodo imagines
sanctorum docuit, sed & maximas quasdam
medicandi rationes ab his proficisci. Thara-
sius sanctissimus Patriarcha dixit: Sed quo-
pia

piam dixerit, quamobrem miracula à nostris imaginibus non eduntur? Cui ita sanè cum Apostolo sit responsum: (1. *Cor.* 14.) Miracula non credentibus data sunt, sed illis, qui in incredulitate versantur. Hi igitur, qui imaginem ita tractabant, infideles erant; qua de causa signum illis datum est à Deo per imaginem, vt ea ratione ad fidem nostram Christianam traherentur. Generatio enim improba & adultera signum quærit, & signum non dabitur illi. (*Mat.* 14.)

Gregorius Turonensis li. 1. ca. 22. de gloria martyrum, miraculum de imagine Christi telo traiecta.

CAP. VII.

ISTO nunc tempore per credulitatem integram tanto Christus amore diligitur, vt cuius legem in tabulis cordis credentis populi retinent, eius etiam imaginem ad commemorationem virtutis in tabulis visibilibus pictam, per Ecclesias ac domos adfigant, sed & in hoc inimicus semper humani generis æmulus exstat. Nam Iudæus quidam cum huiusmodi imaginem in tabula pictam ac parieti affixam in Ecclesia sæpè vidisset, ait: Ecce seductorem illum, qui nos genusque nostrum humiliauit. Et sic nocte veniens, telo ipsam imaginem verberat, elisamque de pariete, opertam vestę, ad domum portans, flammis parat exurere. Sed res mira apparuit, quæ quod virtute Dei fuerit, non potest ambigi. Nam de

vulnere, vbi imago transfossa fuerat, sanguis effluxit. Quod ipse iniquus spiculator, oppletus furore non sensit. Cùm autem per obscuræ noctis tenebras domum suam fuisset ingressus, lumine adhibito cernit se torum sanguine cruentatum: timensque ne scelus suum patefieret, abiectam à se tabulam abdidit in obscuris: nec ausus est vltra contingere, quod iniquè præsumpsit auferre. Venientes autem Christiani ad domum DEI, iconicam non inueniunt, stupentesque ac requirentes, quid fuerat factum, cruoris vestigia deprehendunt. Quod sequētes, ad domum Dei accedunt. Deniq; scisciatati de tabula, nihil certi cognoscūt. Requirentes autem eam sollicitè, in angulo cellulæ Iudæi reperiunt: qua Ecclesiæ redditā, furem lapidibus obruerunt.

Euodius Vzalensis Episcopus (qui claruit tempore D. Augustini) in lib. 2. de miraculis S. Stephani, citat Ioan. Molanus lib. de picturis, cap. 8. De imagine D. Stephani Protomartyris diuinitus facta, & quid per illam picturam Deus insinuare voluerit hominibus.

CAP. VIII.

CVM immensę magnitudinis draco in [illegible] nundinarum Vzali è nubibus properaret, relicta omni negociatione erat magna multitudinis concursus ad gremium Ecclesiæ matris. Ad ipsam amici Dei sacratam memoriam in facie prostrata iacebat diuersa [illegible]

dispar quoque sexus, donec Stephani prece fusa, clementia Dei draconem illum subtraheret. Sequenti die negotiator nunquam cognitus, aut verius angelus, Sennulo Vzalensis Ecclesiæ subdiacono attulit velum, varijs coloribus pictū, in quo inerat pictura hæc, in dextera veli parte, ipse sanctus Stephanus videbatur adstare, & gloriosam crucem proprijs repositam humeris baiulare: quā crucis cuspide portā ciuitatis videbatur pulsare, ex qua profugiens draco teterrimus, cernebatur exire, a-mico Dei velut aduentante. Verùm ille serpēs noxius, nec in fuga ipsa tutissimus, sub triumphali pede martyris Christi contritus adspiciebatur & pressus. Talis itaq; pictura veli à subdiacono suspensa est ante memoriam tanti patroni: & omnis ætas omnisq; sexus intueri cœpit, & mirari tanquā grande spectaculum, quo scilicet authore, quoue liberatore, draco ille extinctus est, hostisque deuictus. Nam reuera Dei fuit ad homines quædam allocutio, in velo tacitè dicentis: O miseri mortales, quale hesterna die draconis euaseritis incendium, vel cuius pro vobis aduocati fuerit acceptum suffragium, isto sequenti die istius veli significatione intelligite, atq; gaudete: Ecce draconem de vestra ciuitate cernitis fugatum & expultyrem meum: ecce conterentem caput eius primū marvicistis inimicum.

De cœmiterio S. Priſcillæ virginis Romæ anno 1578. in Iulio inuento, de antiquiſsimis in eodem picturis, & altari, & bis mille ſepulturis. Excuſum habetur ad calcem libelli, Piorum & deuotorum excitiorum Colon. apud Ludouic. Alectorium. Anno 1579.

CAP. IX.

SVperioribus diebus extra portam Salariam, ſecundo ab vrbe lapide: in vinea cuiuſdam Hiſpani, inter effodiendum ſub nigram arenam (quam Puteolanam vocant) in vſum ædificia exſtruendi, euenit vt profundius effodiendo, magna omniũ admiratione, via quædam ſubterranea inueniretur atque aperiretur, compertisque ibidem Chriſtianæ religionis ſignis, cò perſonæ religioſæ, Cardinales, Prælati, & cuiuſcumque conditionis viri concurrere cœpere omnes, tam vetuſtatis ſtudioſi, quàm alij, vno ore dicentes, illud eſſe cœmiterium B. Priſcillæ virginis, iam inde ab incurſionibus Gothorum occultum, in quo antè receptam publicè Chriſtianam fidem, ſanctiſſima fœmina, (vtpotè illius agri ac loci domina) & alij pij viri ſanctorum corpora, præcipuè martyrum, & aliorum Chriſtifidelium defunctorum condebant, atque etiam Chriſtiani illi Ethnicis magis ſuſpecti & exoſi latitabant. Ibi præcipua via eſt ſatis lata & alta, cuius parietibus vtrinque ſunt excisæ ſepulturæ, vna quidem ſupra aliam, tanquam ca-

cæ seu arculæ quædam, ante quarum orificium erant lapides cum inscriptionibus Latinis & Græcis. Sed plerisque huiusmodi lapides aut sunt sublati, aut excisi, aut confracti, sicut etiam ossa sunt sublata. Sed nihilominus adhuc aliqua exstant, hactenus autem sunt inuentæ bis mille & eo amplius sepulturæ. Ex ista præcipua via, tot aliæ viæ depressiores & arctiores, tot cuniculi deducuntur, vt subterranea quædam mortuorum ciuitas videatur, instar tamen Labyrinthi viarum ambagibus implicita, cuius circuitus ad vnum miliarium existimatur, adeò vt non temerè quis se committat perquisitioni loci, absque multis funiculorum globulis ac tædis, atque ignario si fortè tedæ exstinguerentur. Ibi in abdito quodam recessu capella cum paruulo altari repertur. Ibidemq; crucifixi imago picta conspicitur cum imagine duorum sanctorum ab vno latere, ab altero verò vnius matronę, quę existimatur B. Priscilla esse. In pluribus autem dicti cœmiterij locis est videre pictum pastorem ouem in humeris gestantem, sæpius pariter D. Ignatium inter duos leones, Abrahę sacrificium, & mulierem spongiam in manibus habentem, hanc credunt esse S. Paxedis imaginem, eius corpus & pariter S. Potentianæ eius sororis ibidem conditum fuisse sacræ testantur historiæ. Exstant quoq; signa aliarum imaginum, quę prę nimia antiquitate cogno-

ſci non poſſunt. Eſtque locus tanta venuſtate, religione, & ſanctitate verendus, vt omnibus ingredientibus & benè perpendentibus terrorem quidem incutiatur, & lachrymæ excutiantur. Inde eſt conijcere perſecutiones & ærumnas ſimul & pietatem ſanctorum illorum virorum primitiuę Eccleſiæ: ibi, ad cõfirmationem noſtræ indubitatæ & certiſſimæ religionis Catholicæ ritumq; Catholicorum, eſt videre religionem, curam & diligentiam illorum Dei amicorum circa humationem corporum. Ibi manifeſtiſſimè ipſis oculis cernitur, quod Ethnicorum & Idololatrarũ temporibus pij illi & ſancti Dei amici, cùm publicè in huius ſæculi luce non poſſent, in antris ſaltem & cauernis terræ pias imagines pingebant, ac venerabantur. Nunc autem inter Chriſtianos ipſos, ô nimiam cœcitatem huius temporis, non deſunt, qui ipſas è ſacris templis, abradere & deturbare temerario auſu præſumant. Sed quod attinet ad cœmiterium, iam portis clauditur, nec cuiuis ingreſſus datur. Suntque iuſſu illius vineæ Domini & alij ſub certis pœnis, quibus tam lapides quàm oſſa inde ablata, Reuerendiſſimo vrbi vicario conſignare debeant. Interea autem deliberatur, an exſtruendum ſit ibidem aliquod templum.

Ioannes Zonaras tom. 3. Annalium. De Leone Armenio Imperat. quibus impoſturis inductus ſit, vt oppugnaret venerandas imagines. C.I.

CAP. X.

VNde in eum furorem inciderit Leo Imperator, vt sacras imagines oppugnaret, exponam. Ei monacho, à quo imperium ipsi prædictum fuerat, gratiam relaturus, per quendam ex intimis suis dona misit. Is non in ipsum incidit, quippè iam mortuum, sed cùm alium inuenisset ibi habitãtem, cum, vt quem non nosset accessit. Ille verò (erat enim oppugnator imaginum, eiusq; sectæ vehementissimus propugnator) neq; munera accepit, & eo quo afferebantur, dimisso: se à simulachrorũ adoratore nihil accipere dixit. Leoni & regni & vitæ iacturam breui comminatus, nisi adoratione simulachrorum (sic enim venerandas imagines appellabat) abstineret. Hæc nuncia ta solicitum fecerunt Leonem: rem igitur cum quodam ex familiaribus Theodoto Melisseno communicat, qui oppugnatoribus imaginum studebat. Is eum dolo aggressus, monet vt negotium cum quodam monacho, quem ciusdem secum opinionis esse norat, communicet, & quod ille suasisset, exsequeretur. Virum enim eum plenum esse gratia spiritus, ac res futuras & præuidere & prædicere. Assensu Imperatore monachum conuenit, Imperatorem habitu priuati hominis ad eum venturũ esse indicat, & qua gratia sit venturus, quæque cum eo differenda sint, instruit. Imperator no

ctu ad monachum agit, mutata veste, ne agno
sceretur, Theodoto comitante. At monachus,
vt ab illo spiritu commentum edoctus, Leo-
nem pro Imperatore salutat: &, Ne (inquit) ma
iestatem tuam celaris, neq; imponere velis no
stræ vilitati, sed scito te de religione perpeti
sentire, & planè simulacrorum cultorem esse,
& te, & omnes qui tibi parent. Quod si ex Ec-
clesiis simulacra sustuleris, & vita & imperi-
um tibi diuturnum & fortunatum est futu-
rum. Sin minus, scito te breui vtrumque amis-
surum, præterea supplicia æterna subiturum.
His Leo auditis, miratus monachum, ob præ-
dictionem, vtique ignarus impostura Theo-
doti, verbis illius captus est, & contra sacro-
sanctas imagines vehementissimè sæuiit, & e-
as omnes edicto tolli iussit: cumque sanctissi-
mum Patriarcham Nicephorum in suam sen-
tentiam pertracturus esset, ille verò acriter
aduersaretur, & edictum illud & scriptis & o-
ratione impietatis argueret: virum iustum re-
legat, qui quidem improbos Leonis mores
præsensisse fertur, qui orthodoxis offendicu-
lo futurus esset, Ecclesiæ tumultus occasio.
Nam cum eius capiti diadema imponeret, ma-
num suam spinis compungi putauit. Dum au-
tem Præconnesium exsulantiũ abducitur, ma-
gni agri magister Theophanes cõfessor, tran-
situ illius spiritu cognito (neque enim vide-
bat sanctum) cereis incensis & suffitu, em-

nus eum excipit, & prosequitur, atque illi vicissim eum flexis genibus veneratur, cùm neque videret, neque videretur. Quod Patriarchæ comitibus admirantibus, & cui honorem illum præberet percontantibus: respondit, cõfessori Theophani magni Agri magistro: confessionem vaticinatus, necdum enim ea dignatus fuerat.

Venerabilis Beda lib. 3. cap. 2. histor. Eccles. Anglicanæ, vt de ligno crucis, quod rex Osvvaldus contra Barbaros pugnaturus erexerat, inter innumera sanitatum miracula, quidam adolescens sit brachij languore curatus.

CAP. XI.

OStenditur vsque hodiè, & in magna veneratione habetur locus ille, vbi venturus ad hanc pugnam Osvvaldus, signum sanctæ crucis erexit, ac flexis genibus Deum deprecatus est, vt in tanta rerum necessitate suis cultoribus cælesti succurreret auxilio. Denique fertur, quia facta citato opere cruce, ac fouea præparata, in qua statui deberet, ipse fide seruiens hanc arripuerit, donec agesto à militibus puluere, terræ figeretur: & hoc facto, elata in altum voce, cuncto exercitui proclamauerit: Flectamus omnes genua, & Deum omnipotentem ac verum in communi deprecemur, vti nos ab hoste superbo & feroce sua miseratione defendat. Scit enim ipse, quia iusta pro salute gentis nostræ bella suscepimus.

Fecerunt omnes, vt iusserat. Et sic, incipiente diluculo, in hostem progressi, iuxta meritum suæ fidei victoria potiti sunt. In cuius loco orationis, innumeræ virtutes sanitatum noscuntur esse patratæ, ad iudicium videlicet ac memoriam fidei regis. Nam & vsque hodie multi de ipso ligno sacrosanctæ crucis assulas excidere, solent: quas cum in aquas miserint, eisque languentes homines ac pecudes potauerint, siue adsperserint, mox sanitati restituuntur. Vocatur locus ille lingua Anglorum Heofonfeld, quod dici potest Latinè cælestis campus: quod certè vtique præsagio futurorum antiquitus nomen accepit: significans nimirùm, quod cæleste ibidem erigendum trophęum, cælestis inchoanda victoria, cælestia vsque hodiè forent miracula celebranda. Est autem locus ille iuxta murum illum ad aquilonem, quo Romani quondam ob arcendos Barbarorum impetus, totam à mari vsque ad mare præcinxêre Britanniam, vt supra docuimus. In quo videlicet loco consuetudinē multo iam tempore fecerunt fratres Hagustaldensis Ecclesię, quæ non longè abest, aduenientes omni anno pridie, quàm postea idem rex Osvvaldus occisus est, vigilias pro salute animæ eius facere, plurimaque psalmorum laude celebrata, victimam pro eo manè sacræ oblationis offerre. Qui etiam crescente bona consuetudine, nuper ibidem Ecclesia constructa atq;

dedi

dedicata, sacratiorem & cunctis honorabiliorem locum omnibus fecére. Nec immeritò, quia nullum vt comperimus, fidei Christianæ signum, nulla Ecclesia, nullum altare in toto Berniciorum gente erectum est, priusquàm hoc sacræ crucis vexillum nouus militiæ eductor, dictante fidei deuotione, contra hostem immanissimum pugnaturus, statueret. Nec abre est vnum è pluribus, quæ ad hanc crucem patrata sunt, virtutis miraculum narrare. Quidam è fratribus eiusdem Hagustaldensis Ecclesiæ, nomine Bothelmus, qui nunc supereſt, ante paucos annos, dum incautus fortè noctu in glacie incideret, repētè corruens, brachium contriuit, ac grauissima fracturæ ipsius cœpit molestia fatigari, ita vt nec ad os quidē adducere ipsum brachium vllatenus, dolore arcente, valeret. Qui cùm die quadam manè audiret, vnum de fratribus ad locum sanctæ crucis adscendere disposuisse, rogauit vt aliquā sibi partem de illo ligno venerabili rediens afferret: credere se dicens, quia per hoc donante domino, salutem posset consequi. Fecit ille vt rogatus est, & reuersus ad vesperam, sedentibus iam ad mensam fratribus, obtulit ei aliquid de veteri musco, quo superficies ligni erat obsita. Qui cum sedens ad mensam, non haberet ad manum, vbi oblatum sibi munus reponeret, misit hoc in sinum suum. Et dum iret cubitū, oblitus hoc alicubi deponere, permisit suo in

sinu permanere. At medio noctis tempore, cùm euigilaret, sensit nescio quid frigidi suo lateri adiacere. Admotaque manu requirendo quid esset, ita sanum brachium manumq; reperit, ac si nihil vnquam tanti languoris habuisset.

Fulgos. lib. 1. cap 6. Conrad. Lycosthen. lib. 12. Theatri. lignea crucis Christi imago sagitta sauciata, sanguinem emisit. Sagittarius pœnitentia ductus, contra Christi hostes bellare cœpit.

CAP. XII.

IMperantibus Ottone & Philippo, in eo bello, quod pro Germanico imperio inter se gesserunt, cum permulti se cum rebus suis in fanum sancti Gouari, haud lõgè à Treuiris recepissent, quia & natura & arte satis munitus videbatur is locus, eoque oppugnaturus templum Vernherus Bolanus venisset: qui intus obsidebantur, cùm suspectam haberent fenestram, ne ea hostes aditum sibi in templum facerent, posita in eo loco crucifixi Christi imagine, quæ lignea erat, satis cauisse rebantur, ne inde hostes venirẽt. Sed cum auaritia pro Deo aurum colat, Sagittarius quidam populationis spe sagittam in eum ipsum locum direxit, vbi in Christi imagine confixa fuit, & mox tanquam ex viuente corpore à lignea Christi effigie sanguis manauit. Ea re territus Vernherus, cruce sumpta, mare ad bellum cõtra Christi hostes gerendum traiecit: imago autem sa-

gitta-

gittaque sanguine consperſæ, in hunc vsque diem asseruantur.

Conradus Lycosthenes lib. 14. Theatri citans M. Fritschium in Meteoris. Aleator quidam pecunijs amissis desperabundus imaginem crucis saxo ferit, quæ sanguinem emisit. Aleator ipse diuina vltione horrendè punitus.

CAPVT XIII.

BVdæ, Pannoniæ vrbe, duo aleatores ita conuenerant, vt alter in DEI nomine, alter in nomine diaboli luderet. Qui DEVM nequitiæ fautorem faciebat, pecunias omnes, ipsas quoque vestes amisit: intempesta nocte desperabundus domum rediens, per cœmiterium iter facit. Ibi Saluatoris crucifixi imaginem conspicatus, ira & furore plenus, saxum arreptũ violenter fronti illisit. Miraculosè igitur saxum in vulnere hæsit, & copiosus sanguis profluxit. Cœmiterio vicinus habitabat lanius senex podagricus, is per quietem vocem incertam audit: surgeret, & cultro proximum quemuis sibi obuiam factum consoderet. Quam vocem cùm tertio iteratam, multis cum minis instantem audiuisset, parere decreuit. Itaque cùm prius ne mouere quidem seſe lecto posset, impigrè surgens, laniario cultro arrepto, in cœmiterium descendens, aleatorem infelicem furibundum sibi obuiam factum cultro confixit. Hoc patrato facinore, iudicis ædes accedẽs, aditum & col-

loquium postulat. Iudex non credere, sed phantasma dæmonis arbitrari. Tandem admissus, somnium & cædem indicat. Cum iam illuxisset, ad cœmeterium conueniunt, cadauer circumstant. Interim dæmones cum terribili vlulatu in sublime raptum cadauer, ex hominum conspectu abstulerunt. Ea res, præter vulnus crucifixo illatum, aleatoris perfidiam arguit, & lanium à periculo liberauit.

Eutropius lib. 21. rerum Romanarum, de quodam Constantino, imaginem Dei genitricis violante, eiusque diuina vltione.

CAP. XIIII.

COnstantinus quidam strator Artabasdi, videns imaginem Dei genitricis stantē, apprehensum lapidem, aduersus eam proiecit, & contriuit: & cùm cecidisset, calcauit. Et vidit in somnis stantem sibi Dominam nostrā, & dicentem: Nosti quàm fortem causam in me operatus fueris, verùm contra caput tuum feci sti. Postea verò dum Saraceni aduersus murum congressionem facerent, & agerent bellum, currens ad murum, vt fortis miles infelix ille, ejicitur à lapide transmisso ex Mangone, & contritum est caput eius & facies, dignam impietatis suæ retributionem percipiens.

D. Ioannes Damascenus lib. 3 de venerat. sanctarum imaginum, ex Arcadio Archiepiscopo Cypri. De fuasto

funesto interitu illorum, qui imaginem S. Simeonis mirifici deturbare conati sunt.

CAP. XV.

CONtigit diebus illis virum quendam negociatorem ciuitatis Antiochiæ periculoso angore animi detineri, id procurante maligno dæmone diuque ita anxietate vrgeri, vt compressione anheli spiritus penè illum suffocaret. Hic quum sanctum Simeonem adijsset, effetque eius deprecatione consequutus sanitatem, ita vt nullum videretur eatenus passus malum, inq; suam domum regressus, pro gratiarum actione erexit sancto illi imaginem in publico & conspicuo omnibus ciuitatis loco, suprà fores officinæ suæ. Eam verò quum perspexissent infidelium quidam tanto honore & gloria illustrari, vnà cum luminaribus & descriptione astrorum ipsam ambientium, impleti zelo homines sui similes, nempè turbulentos & incompositæ vitæ, conciuerunt ad seditiosam coitionem, sic vt numerosa multitudo conuenerit, & obstreperas voces ediderit, clamando: Tolle è vita qui hoc fecit; ac deturbetur imago. Dei autem dispensatione contigit, tunc virum non potuisse in sua deprehendi domo. Prius enim magno tenebantur studio, vt eum malè multarent & occiderent, alijs alia vociferantibus. Istorum nequitia multa & nimis quam magna in conspectu DEI apparuit, inuidia insuper præter omnem modum,

per

per quam dæmoniaco spiritu obsessi in hæc conspirarunt, arbitrati se occasionem inuenisse concitandæ seditionis, & contumelijs insectandi sanctum, quòd is sæpenumero coarguisset perfidiam & ipsorum errorem, qui gentilium superstitionem sectabantur. Tantum igitur insaniæ pondus quum ferre non possent, vnicuipiam militum prouinciam hanc delegarunt, vt conscensis gradibus deturbaret imaginem. Ille quum adscendisset, manusque expandisset, vt demandatum expleret opus, ex alto in imam delapsus terram, momento est medius perruptus, & in turba non mediocris exortus est tumultus, nihilominus Redaccensis animis adiecerunt, vt & alterum eò adigerent. Et ille quidem expertectis manibus, vt imaginem detraheret, in terram pariter delapsus, perfractus est. Hoc edito exemplo terrore perculsi omnes cœperunt seipsis imprimere S. crucis signaculum. Cumque perfidi illi vehementiore insania furerent, adiecerunt, vt & tertium ad hoc opus adigerent. Et hic, vt manus extendit primùm ad deiiciendam imaginem, consimiliter perruptus concidit in terram. Tunc timor magnus inuasit omnes, qui fideles circumsteterant, & attoniti super cœcitate ac temerario ausu perfidorum & impiorum, adorata imagine cum supplici deprecatione illinc abierunt.

D. Ioannes Damasc. li. 3. de veneratione SS. imagin.

De

De quodam Saraceno, qui cum sagittam eiaculatus esset in imaginē S. Theodori, sanguis ex ea profluxit, ipse verò cum alijs Saracenis infeliciter perijt.

CAP. XVI.

AGellus est à Damasco miliaribus quattuor dissitus, dictus nomine Carsatas. In eo terræ tractu, templum est sancto Theodoro sacrum, quod quidem templum semelingressi Sataceni demorati sunt, in eo exercentes genus omne obscœnitatis & immunditiæ per mulieres, pueros, & brutas animantes. Vna igitur dierum, quum considerarent eorum permulti, simulque fabularentur, ex his vnus iecit sagittam aduersus imaginem Theodori, quæ humerum eius dextrum perculit. Ex eo vulnere mox exsiliuit sanguis, qui & ad imam vsque imaginis partem delapsus est, spectātibus omnibus quod fiebat signum, simul & impactam sagittam humero sancti & defluentem sanguinem. Et ne sic quidem spectatores admirabili hoc signo admoniti ad cō scientiam redierunt. Qui sagittam impegerat sancto, nullam egit pœnitentiā. Ne vnus quidem istorum est animo motus, nec è templo secesserunt, neq; sibi temperarūt ab eius contaminatione. Veruntamen extremā dederunt commissorum vltricem pœnam. Quum enim familiæ essent eorum qui incolebant templū, quatuor & viginti, ad vnū omnes amarulenta morte exstincti sunt: eorum verò qui in vicu-

lo

lo morabãtur, nemo interim diem suũ obiit. Ipsa autem imago appetita missili sagitta etiãnum hodie supereſt, plagam retinens iactu sagittæ impactam, simul & defluentis sanguinis vestigium. Nec pauci eorum sunt superstites, qui fuerunt spectatores, remq; deprehenderunt tunc, quando mirabile signum hoc factum est. Quinetiam ipse ego rei gestæ in imaginem spectator, quum inuisissem, quod videram, scripsi.

Ex vita S. Alberti de monte Drepano Carmelitæ, authore ni fallor, Ioanne Maria Politiano, quam habes 7. Augusti in tomis Laurentij Surij cap. 24. De quodam, qui cum taxillarum lusurem perdidisset, imaginis B. virginis & S. Alberti inuasit, ex quibus sanguis profluxit, author sceleris fulmine ictus.

CAP XXVII.

IN castro Drepanensi quidam taxillarum lusu omnem rem suam perdidit, tanto animi dolore, vt pariter à fide ad desperationem deficeret: & ecce venit ad locum, vbi erãt imagines B. virginis & S. Alberti: Eas intuens, dicit ad imaginem S. Alberti: Toties inuocauite, & non me audisti in necessitatibus meis. Quid igitur causæ est, vt te sanctum prædicẽ, cùm nulla ratione me potueris iuuare? Absit, vt posthac te pro sancto habeam. Tu quoque Maria, quæ mater gratia diceris, pias aures tuas occlusisti ad preces meas. Inde arte pro gla-

dio,

dio, vtramq; imaginem secat, & confestim ex ambabus distillat sanguis multus in terram. Vidit id quidam puer, sublataq; voce clamat in sacrilegum. Ille audito clamore, exit è templo, sed repentè horrendo existente tonitru, fulminis ictu totus in puluerem ad fores Ecclesiæ redigitur.

Ex historia violatæ crucis Theodorici Gresemundi, De imaginibus Christi crucifixi & D. virginis, aliorumq; sanctorum propè Moguntiam, anno 1383. à quodã vulneratis, ex quibus sanguis vbertim profluxit, & de funesto istius iconomachi interitu.

CAP. XXVIII.

ANNO salutis nostræ M. CCC. LXXXIII. fuit in his regionibus homo quidam, cui nomen Schelkropff: de cuius origine & patria neque aliquid adhuc compertum habeo, neque magnoperè attinet rimari. Humili certè genere, & ex infima plebe fuisse ortum fama consentit, sed qui natalium obscuritatem veluti alter Horostratus incensor delubri Ephesiæ Dianæ, insigni scelere illustrarit, immortali quadam infamia nominatissimus. Hic igitur cùm alioquin natura præditus esset maligno ingenio, factus est etiam vltro tam licẽtia quàm consuetudine peccandi deterior. Neque flagitijs tamen, sed etiam infamia ipsa delectatus, in lustris & tabernis ætatem agebat. Fuit autem appetentissimus ludi: ex quo pleraque vitiorum genera tanquam vermes è

putri

putri cadauere vbertim erumpunt. Præcipuè verò impietatis erga Deum inde nascitur, qua duce Schelkropff tantum nefas admisit, quantum vix omnibus retrò seculis auditum est. Cùm enim aliquando volens pro consuetudine sua fortunam ludo experiri: quosdam etiam sui similes ad eius rei communionem illexisset (nam ferè nunquam in magna ciuitate complices peccaturo defuére) itum est ab illis in quoddam diuersorium publicum siue tabernā suburbij Maguntini, Filtzbach appellati. Nomē verò & signum ipsius tabernæ flos erat, dicebaturq́ue vulgò **zu der Blomen.** Cumq́; illic aliquamdiu taxillis lusissent: contigit fortè vt Schelkroff parum prospera fortuna vsus, pecuniam ferè omnem quam habebat perderet, multumq́ue detrimenti (opinione sua) acciperet, quod cùm per ludi progressum nedum non emendaret, verum etiam immodicè augeret, cœpit tandem (vti solebat) grauiter stomachari, & post conuitia collusoribus dicta, Deum etiam & sanctos blasphemare. Sunt qui referant eum hac ita & impietate succensum palā fuisse minitatum, quamcumque crucifixi Iesu imaginem primum obuiam habuisset, ab ea se præsentis damni pœnas & vindictam repetiturum. Quod etsi huius hominis impietati plurimum congruebat, multumq́; credibile est, tamē id pro comperto affirmare nō ausim. Hoc sanè constat, eum

à se-

à sociis nihil placatiore animo digressum, peruenisse ad sacellum quoddam inter ædem diui Albani: & hanc B. Virginis Ecclesiam situm, vbi iam olim hæc simulachra fuerant reposita. Plenus erat Schelkropff haud dubiè impietatis, & qui scelus abominabile iam dudum animo conceptum, mox effundere concupisceret, quamprimum ergo ad id sacelli peruenit, hanc imaginem crucifixi ea, qua vides, atrocitate vulnerauit. Pro modo enim iræ quæ illius impetum scelestissimum adiuuabat, vnico ictu ceruicem crucifixi dissecuit, ita vt ne vllatenus hæreret quidem. Mox diuæ Virginis, aliorumque sanctorum signis cruci adstantibus cæsim & punctim pleraq; vulnera inflixit. Haud absimilis lupo, qui maiore interdum cædis libidine, quàm fame percitus in ouile indefensum grassatur. Hactenus Schelkropff debacchatus est, quæ verò sequuntur, ad vindictam diuinam & miraculum ipsum pertinent. Terrificus enim & admirabilis ille cruor, quem hic tibi videre licet, subitò ex vulneribus à crudelissimo illo sicario passim illatis effluxit, ceu non lignea simulachra, sed viui homines eam iniuriam perpessi forent. Crederes Deum ipsum tanto scelere appetitum quodammodo indoluisse, tam stupendo miraculo veluti manifesta doloris confessione, mortales ad vindictam faciendam animasse. Schelkropff autem iam expleta impietate

pietate sua, siue nutu Dei affixus, siue ipso cruoris miraculo exterritus: inde pedem non mouit, donec à superuenientibus in flagranti crimine deprehensus, & in vrbem Maguntinam captiuus deductus, est, non iam suæ, sed diuinæ iræ memor, anxiusque metu pœnarum, quas paulò post dedit, non quidem flagitio suo respondentes (non enim tantæ impietati par supplicii excogitari poterat,) sed quas homini homines infligere debuerunt: viuus enim in cōspectu populi exustus est, non longè ab vrbe eò in loco, quem Iudæorum hortum vulgò appellant, quod Iudæi quondam cadauera sua illic humare solerent. Hac morte impiissimus ille Schelkropff consumptus est. Imagines verò vulneribus & cruore insignes ab ædicula illa veteri ad hoc templum summa veneratione sacerdotum manibus translatæ fuerunt: vbi in hodiernum vsque diem terrificus ille cruor visitur, & admodum religiosè colitur, multique mortales variè afflicti suscepti votis Dei Opt. Max. clementiam experti, & salutem adepti sunt. Exstat de hac ipsa re prolixum & elegans carmen eiusdem Theodori Gresemūdi, quod ne lectori fastidio esse mus, omisimus. In fine verò eiusdem carminis, inter alia complura epigrammata, inserti est distichon, totius negotij summam, & numerum anni quo contigit complectens, quod hîc subiicimus.

Aludo lusum Schelkropff stasuaria fossat,
Perstat, tentatur, igne crematus obit.

Sunt quoq; qui affirmant, peracto facinore, brachium ipsius Schelkropffij diriguisse, neq; in hodiernum vsque diem gramina istic loci, vbi facinus admissum est, succrescere.

De muliere ab ineunte ætate clauda, quæ cum in Ecclesia Embricensi coram imagine Deiparæ virginis prouoluta oraret, membrorum integritatem consecuta est.

CAP XIX.

MVltò aliam mentem habuit non ante multos annos in ciuitate Embricensi, fœmina quædam Odilia VVyeti vocata, à prima ætate clauda, quæ vel diuino nutu, vel sola animi pietate ducta, cum ad Ecclesiam S. Aldegundis, quo poterat modo progressa esset coram imagine S. virginis Deiparæ prouoluta, preces suas in sinum pientissimæ matris effundit. Nec multò pòst exsurgens, lætabunda compert se insperatam debilium membrorum sanitatem consecutam. Pulsatæ mox ob facti miraculum, & populi lætitiam omnes campanæ. Vidit autem eandem mulierem & claudam & membris integram, ipsumq; campanarum pulsum audiuit probatissima quædam matrona Anna nuper in Domino defuncta, mihi propinquo cognationis gradu coniuncta, aliisque insuper testes rem suis sermonibus confirmauerunt. Eadem matrona

vidit

vidit eandem imaginem vberrimè lachry-
mantem, adeò vt religioso quodam viro la-
chrymas abstergente, nouę defluerent, & pe-
ctorale madefacerent. Pulsatæ ob facti mira-
culum omnes eo tempore campanę. Contigit
autem circa annum Domini 1527. Incipiebant
id temporis grassari diuersæ hæreses, quarum
occasione hodie vniuersum Belgium miser-
ac fœdè turbari videmus. Vltima est ducatus
Cliuensis ciuitas istic loci Embrica, dition-
bus tumultuantibus contermina, quæ videre
tunc precibus Deiparæ virginis obtinuisse, v
sit turbarum & seditionum limes & pessulus,
ne procellæ turbarum in ipsam vel vltra illam
tam furioso impetu inundent, quãto in ipsum
Belgium etiamnum desæuire conspiciuntur.
Sic legimus olim D. Stephanũ visum esse peo
ciuitate Metensi, *Gregor. Turo. lib. 2. ca. 6. hist.*
Francor.) Oniam quoq; & Hieremiam pro po-
pulo Iudæorum intercedere, alioſq; compla-
res sanctos, vti videre est libro 4 huius operis
cap. 22. & sequentibus.

De quodam qui Augustæ Vindelicorum imaginem
virginis matris violans, in furias actus interiit.

CAP. XX

ANno 1536. Senatus Augustæ Vindelico-
rum instigantibus nouæ doctrinæ præco-
nibus, vniuerso vrbis clero mandauit, vt ante
Solis occasum vrbe excederent. Eadem igitur
die circa horam vndecimam reuerendus
nobilis

nobilis vir D. Philippus N. Decanus Ecclesiæ Cathedralis, templum idem cui præerat, ingreditur, visurus quid rerum in eo molirentur. Cumque altaria omnia illæsa videret, statuas quoque illæsas & inuiolatas vnum in locum congestas, tandem videt quendam D. virginis matris statuã pallio ceruleo coopertam, ac iuxta chorum ad parietem erectam, inuadere, & confringere conãtem. Quem cum increpasset, illeq; alio se protiperet, mox furiis Parthenomachus ille & œstro corripitur, interrogatusque quid sibi accidisset, hoc solum respondit: Mulier ceruleo pallio vestita, me insecuta, manu me pupugit, ac tandem durante insana mentis impotentia & furore exæinctus est. Hæc nobis retulit primarius quidam Principis Electoris Consiliarius, multis honoratis viris præsentibus.

Ex violata D. virginis genitricis imagine lac & sanguis profluxit. Iconomachus fluxum sistere non valens, seipsum submergit.

CAP. XXI.

IN Monasterio Montis S. Ruperti, vbi requiescit corpus S Hildegardis, propè ciuitatem Bingam infra Moguntiam, contigit anno Domini 1302. quendam militem, animo sacrilego in templum irrepere. Cumq; apud altare quoddam imaginem virginis Deiparæ depictam videret, quæ in pectore quinque gemmis crystallinis decorata erat, prorepsit

ad imaginem, & gemmas quattuor scalpendo luxauit & extraxit. Cùm verò ad quintam similimodo luxandam progrederetur, ecce intemeratæ virginis castissimus animus, non sustinens hostilem in sacratissimo pectore contrectationem, excanduit, stupendoque prodigio mox ex quintæ gemmæ arcula, quæ sacratissimis vberibus inerat, lac & sanguis profluxerunt. Sacrilegus miles viso prodigio expalluit, arreptoque puluere, fluxum sistere conatus est, nec potuit, quin lacteus ille sanguineusque liquor magis magisque profluerent. moxque præ mentis inopia in profluentem Nahum procurrit, ac seipsum miser submergit, in virginem Deiparam impius, in seipsum crudelissimus. Lacteus ille sanguineusque liquor à sanctimonialibus istius loci collectus vitroque exceptus, in sacrarium diligenter repositus est, vbi etiamnum asseruatur, & à multis religiosè visitur.

De Iconomacho quodam, D. virginis imaginem turbante, & à Deiparæ virginis puero Iesu seuerè punito.

CAP. XXII.

CIRCA annum Dominicę incarnationis 1577. cùm passim in toto penè Belgio Iconomachi in templa & imagines irruere cœpissent, contigit in celebri quodam pago Lokeren appellato, quatuor milliaribus à Gandauo dissito, quendam D. virginis Deiparæ statuam

statuam inuadere ac demoliri, cumq; magno laboret tandem imaginem luxasset, decidens illa, sui ipsius casu, vindictam inflixit iconomacho. Nam casus iste imaginis, nutu diuino sic accidit, vt puellus ille Christus Dominus, quē virgo mater vlnis gestabat, quantumcunque antea blandulus, nunc vltrici manu (quam arte sculptoris protensam habebat) recta in caput ipsamque maxillam iconomachi impingeret, eandemque velut armilla quadam acuta perforaret, sicut de Leuiathan apud Iobum legimus, (*Iob.* 40.) & Psalm. 31. In chamo & freno maxillas eorum constringe, qui non approximant ad te. Quanquam hic animo præpostero nimis approximauerit. Historia ab oculatis & fidedignis testibus in confessu honoratorum virorum nobis relata est

De imagine virginis Deiparæ, quæ nulla iconomachorum vi aut rabie deturbari potuit.

CAP. XXIII.

ANtuerpiæ, celeberrimo totius Belgij oppido, cum iconomachi anno 1566. ac deinceps, Ecclesias passim vastarent, in Monasterio Franciscanorum eodem furore debachati sunt, cumq; altaria, imagines & statuas vniuersas essent demoliti, progressi sunt ad imaginem B. virginis Deiparæ amictam Sole, & Lunam sub pedibus habentem, ex laqueari Ecclesiæ dependentem, hanc verò nulla vi nec arte, quantumcunque fatigarentur, luxare,

nedum deturbare potuerunt, inuicta illa & immota, inuitis omnibus istis perdurante, & de furore hostium suorum triumphante. Ipsi nos eandam imaginem eodem in loco etiam tum pendẽtem paulò pòst conspeximus. Non haberent homines isti in Christi & sanctorum eius venerandas imagines potestatem vel minimam, nisi data illis esset desuper. Qui legem posuit aquis, ne transeant fines suos, idem & eiusmodi hominum rabiem vel minimo nutu coëcere potest, & sæpenumerò vel miraculosè coërcet, vel exertam in se suosque sanctos rabiem, cùm acceperit tempus, seueriſsimè vindicat.

De tribus Deiparæ virginis imaginibus, ab incendio circumquaq; grassante diuinitus conseruatis.

CAP. XXIIII.

CIrca annum Domini 1533 oppidum Delphense in Comitatu Hollandiæ, incendio conflagrauit. Erant autem id temporis in eodem oppido tres imagines Deiparæ virginis præ ceteris omnibus præcipuæ artis, venustatis & venerationis. Prima in antiquo templo, altera apud domum Senatoriam, tertia iuxta ædes Prætoris. Grassante incendio omnia circumquaque flammis vastata, atque in cineres redacta fuerunt: tres verò istæ Deiparæ virginis imagines, quæ multis inde ab annis pietatis & religionis ergò istis in locis erectæ erant, inuiolatæ & illæsæ penitus permanse-

runt.

runt. Sic placuit altissimo, sacratissimæ atque integerrimæ matris suæ iconas honorare, qui dum in assumpta ab ea carne homo inter homines conuersaretur, non dedignatus est teneræ virgini & putatitio patri subditus esse. (Luc. 2.)

De puella, quæ voto ante imaginem Deiparæ facto, à diuturna infirmitate cõualuit: ipsa verò imago iam ante ex nimia vetustate caduca, ac postmodum per platearũ confragosa raptata ab hæreticis, illæsa permansit.

CAP. XXV.

PRæsentem historiam, & tres præcedentes, retulit nobis quidam doctrina, ætate & vitæ sanctimonia admodum venerandus, qui Delphis agens, anno Dominicæ incarnationis 1535, habuit istic inter cæteras religiosas virgines, quandam suę confessionis filiam, circiter 10 annorum. Quæ cùm id temporis aliquandiu graui premeretur infirmitate, puellæ matertera, etiamnum superstes, templum, quod ibidem vocant Nouum, ingressa, ante quandam imaginem dolorum sacratissimæ virginis in orationem se resoluens, vouit tantum frumenti, quantum infirma iuuencula ponderaret. Quo voto præstito, mox puella pristinæ sanitati restituta est. Imago verò illa tantæ fuit antiquitatis, vt planè esset carioſa, necessumque esset exeso capiti nouum substituere. Quin & brachium longa vetustate luxa-

tum, vno duntaxat clauiculo firmatum, qualitercunq; adhuc corpori exeso adhærebat. Hac Deiparę imaginē iconomachi anno 1566 toto Belgio tumultuantes inuaserunt, iniectisque funibus, è loco sacro trahentes, per vniuersam ciuitatem, per aspera & confragosa loca passim raptauerunt, nec tamen ex tanta concussione vllam accepit læsionem, quæ ex carie & nimia vetustate iam ante erat planè fragilis & caduca, alteroque brachio prorsus luxato.

Porrò de admirandis id genus miraculis, & varijs beneficijs humano generi per virginem Deiparam variis in locis collatis, multi præclara scripsere volumina. Apud veterem quoque Oetingam Bauariæ in sacello D. virginis Marię, quam multi diuersorum hominū languores & morbi non solùm prioribus sæculis, sed etiam æuo nostro, sacratissimæ virginis beneficio diuinitus curati sint, prolixè describit D. Martinus Eisengreinius in libro de sacello B. virginis apud veterē Oetingam. Nos ex plurimis probatissimis authoribus pauciſſima duntaxat decerpsimus, quæ lectorem non omninò fastidiosum aut prophanum, & afficere, & ad pientissimę virginis cultum merito excitare possint.

Romæ in templo D. Antonij conspicitur imago hominis ardentis depicta, cum hac inscriptione.

CAP

CAP. XXVI.

MArcus Brixianus miles admota aræ D. Antonij manu, periurus, vltore numinis igne correptus, moritur Idibus Augusti, anno 1537.

Quomodo apud Embricam quidam imaginem D. Antonij inuadens & pedibus conculcans, horribili totius corporis incēdio, & morte diuinitus fit punitus.

CAP. XXVII.

PVblico multorum sermone, editisq; scriptis constat, atque etiamnum hodiè superstites sunt viri fide dignissimi, qui nobis retulerunt, eo ipso tempore cum Gœsij in Belgio tumultuarentur, & Guilhelmus Comes Montensis Aurangię Principis Guilhelmi Sororius, Monasterium Franciscanorum propè Embricam ab eiusdem Comitis Maioribus, vt fertur, quondam religiosè fundatum, demoliretur, (cuius demolitionis per menses aliquot successiuè durantis, postremos actus ego ipsemet vidi) quendam hominem nouis dogmatibus dementatum superueniſſe, & omnibus iam statuis, imaginibus & altaribus, vastatis & exturbatis, inueniſſe adhuc residuā ibi statuam D. Antonij. Quam iste protinus proterua manu corripiens, in terram collisit, pedibusque conculcauerit, & quibuscunque poterat modis exagitauerit. Euenit autē, vt fortè assisteret mulier quæpiam Catholica, quæ hominem compellans, ait: Quid in te

peccauit D. Antonius, quod ſtatuam eius, tam indignè exagitas? Ille protinus in proteruam hanc vocem prorupit: Quid tu mihi obſtrepis de S. Antonio? Si quam ille vim aut virtutem habet, eam declaret. Nec mora, eueſtigiò iſte in ſanctum blaſphemus, igne ſacro, quem vocant D. Antonij, corripitur, totoque corpore vſtulatur, & tandem ſacro igne totus Deo vindicante, excarnificatus, animam exhalat.

D. Wilhel. Lindan. lib. 2. cap. 1. de fugiendis idolis.

In ciuitate Haſſelenſi Gœſtis templi imagines circa noctẽ confringere volentibus, omnium lucernarum lumina bis terue miraculosè eſſe extincta, ibi commemorat Laurent. Surius in Chronicis.

CAP. XXVIII.

CVM Hermannus Modet, ſeditioſorum fax apud Haſſelenſe oppidum Hasbaniæ Leodienſis diœceſis anno 1566. bis ter in templum veniſſet, vt SS. imagines confringeret, fuit lucernarum lumen bis ter exſtinctum: denique cum rogum immanem excitaſſet, vt iniectas in eum SS. imagines exureret, fuit ille rogus iniectis venerandis imaginibus haud aliter ſubitò exſtinctus, quàm ſi copioſiſſimo fuiſſet imbre perfuſus. Ita quidem Deus Opt. Maxim. ſacras imagines, & tutatus eſt, & alicubi vltus, quemadmodum fide digniſſimi viri nobis narrare, etiam ſeueriter ſub Dei iudicio admoniti, non dubitarunt, quorum pluta exempla Eccleſiaſtica dabit hiſtoria. Hæc tibi

D. Lin-

D.Lindanus. Mirum verò est, istud hominum genus, toties ac tam variis modis diuinitus corripi, miraculis terreri, flagellis conteri, vindictis cælestibus puniri, nec tamen eruditi, vt errorum suorum vesaniam & impietatem agnoscere ac resipiscere sustineant! Vtinam vel cum brutis asinis discant ea cauere, in quæ toties infeliciter impegerunt.

D. Wilhel. Lindanus lib. 2. de fugiendis idolis cap. 1. Item Apologetici ad Germanos Tom. 2. cap. 11. De Gestis statuam D. Antonij inuadētibus, & diuina eorundem vindicta.

CAP. XXIX.

ANno illo Gœsiaco 1566 cùm per Belgium passim iconoclastæ in venerādas sanctorum imagines desæuirent, Busciducis accidit, quosdam D. Antonij imaginem concidere, vt incendio via publica abolerent. Verùm quid accidit, non sanè impunè tulêre impij: cuestigiò namque illa peste, quam D. Antonij iam olim appellamus Christiani (quod illi depellendæ sint eius, apud Deum pij experti sæpe Patronum) corripiuntur, totoque vtriusque corpore instar granerum piperis, pestillens ille ignis ebullit: domum sese recipiunt infelices, quorum plaga socij deterriti, rogum deserunt trepidi. Tam atroci atque voraci consumebātur miseri totū per corpus incendio, vt postridie impiam efflarint animā, & funesta reliquerint cadauera variorum colo-

rum ſtigmatibus, ceruleis, paraſinis atris inſignita. Iſtud tam eſt tota vicinia notum, vt plurimos huiùs rei non ſolùm audierimus concorditer hiſtoriam ad viuum depingẽtes, additis etiam tam ſacrilegorũ, quàm familiarum nominibus: ſed publici etiam viderimus Notarij fide non indigni neque obſcuri teſtimonium. *D. Vilhel. Lindanus lib. 2. cap. 1. de fugiendis idolis,*

De tribus militibus Hugonottis, qui ſtatim D. Antonij inuadentes horrenda morte perierũ: tertium verò precibus circumſtantiũ adiutum, cũ totum terribili febre æſtuaret, tandem peracto ſacrificio et adhibita aqua benedicta, ſibi reſtitutus errorẽ ſuum agnouit.

CAP. XXX.

ANno 76. in Gallijs vſu veniſſe ſcribunt, cuius talem hiſtoriam Pariſiis impreſſam vidimus, quæ hic ruditer eſt transfuſa.

Anno Domini 1576. 21. Iulij, dum Dux Alenſonius frater regis Franciæ eſſet in vrbe Caſtillon, & excubiæ pedeſtrium copiarum in villa, quæ dicitur Soulei, à dicta ciuitate vno plus minus miliari diſtante, agerentur, tres milites malè feriati deprehenderunt præforibus imaginem B. Antonij in petra erectam, ac poſt multa ſcandala, ludibria & diſceptationem congeſta, caput quidem imaginis galea, manus verò armarunt hallebardia, talia cum exſecrãdis blaſphemiis euomentes, Tu, ſi qua vales, ſi qua tibi poteſtas, in præſentiarũ numen demonſtra cõtra nos, ac te defende. Quo dicto

dicto ſuis armis imaginem impetunt multis ictibus. Quibus non contenti, vnus eorũ bis, aut ter diſploſa bombarda, imaginem illã oppugnare aggreditur, ac eius faciem inter mentum & inferius labrum iaculatus globulo tormentario lacerat ſacrilegus. At non impunè. Nam eodem momento ille impius magno eiulatu exclamans, horridumque eiulans, Totus, inquit, ardeo, totus comburor, ſtatimque prolabitur mortuus in terram. In cuius facie eodem loco, vbi imaginem globo violarat, vice reddita ignis ſcelerum vindex, qui totum inde os replebat, velut via facta erumpẽs perluxit eum deuorans, etiam cum iam miſeram exhalaſſet animam. Secundus autem non minus ſentiens Dei omnipotentis manum, exclamat quoque, ignis vim ſe ferre non poſſe, volenſque inteſtina tormenta per aquam effugere, in torrentem proximum præceps inſiliit: nec Dei præſentiam effugit. Nam ſtatim aquis ſubmerſus & ſuffocatus interiit.

Porrò tertius cernens ſuorum miſerabilem exitum, ſui impos ac totus exanimis humi affligitur, ac deportatus in proximam domũ, totus feruentiſſimis febribus æſtuabat, adeoq; violentus, vt miſerum de ſe ſpectaculum omnibus exhiberet. Cuius miſeria permoti cognati, amici maximè commilitones Catholici, ad templum velut ad aſylum confugere, Deo patri (ſacerdote perquiſito) ſacrificium

mediatoris solemni cantu coram imagine B. Antonij immolare, ac vnanimiter cateruatim proruentes tam milites quàm dicti loci incolæ Deum summa animi deuotione pro miseri fratris salute comprecari, postque sacrificium & multas preces afflictum inuisere, præmissisque multis aliis orationibus, aquam ei benedictã sacerdos adspergebat. Euestigiò ille miser sibi redditus, crimen agnoscit, Dei misericordiam inclamat, ac manus tendens in cælũ, humilibus ac magnis precibus suum errorem professus accusans, omnium deprecationes supplex ambit, vt pro ipso Deum clementiss. impellent. Nec defuit diuina misericordia: nã statim pristinæ valetudini ac menti restituitur eaque etiamnum hodie fruitur. Hæc veraciter sub oculis plus quàm trium millium hominũ palam gesta docent, quam reuerentiam venerandis sanctorum imaginibus debeamus, nam etsi numen in illis nullum sit: tamen eorum nobis refricans subinde memoriam, quos repręsentant, ac ad glorioſa Dei in suis sanctis opera collaudanda, eorumque pia patrocinia imploranda, pleroſque Christianorum exstimulant. Quin & contumelia illata ipsis in Dei seruos, immò in communem Dominum redundat. Qui hic aliquando etsi silere videatur, non tamen silebit semper. Hactenus ex libello illo anno 76. Parisijs impresso apud VVilhel. Merlin.

COL-

COLLATIONVM SACRARVM LIBER QVARTVS.

DE MIRIFICIS OPERATIONIBVS QVORVNDAM illustrium Sanctorum.

Miraculum sanè memorabile diuinitus declaratum in homine quodam flammis miserè exusto, & tamen in vita conseruato admirabiliter, donec confessione & Eucharistia munitus esset, meritis sanctissimæ martyris Barbaræ à Theodorico Pauli Gorcomensi, qui præsens interfuit, conscriptum. Contigit miraculum hoc, anno Christi 1448. Habetur in Tomis Surij, 4. Decemb.

CAPVT PRIMVM.

POST mortem domini Frederici de Blanckenheim, Traiectensis Ecclesiæ Episcopi, propter electionis dissidium duos accidit pro Episcopatu contendere: è quibus alter quamuis canonicè electus, & à subditis receptus, paulò pòst tamen vi denuò est extrusus atque fugatus. Eam obrem Martino Papa in rebelles schismaticosq; excommunicationis censura animaduertente, accidit multos tum Ecclesiasticos, tum Plebeios Deũ timen-

tes à Traiecto, propterea quod Apostolica ei censura cõtemnebatur, discedere: quippe qui inobedientiæ exsilium præferre mallent. Inter hos lanius quidã non minus pius quàm diues, ne peccatis cõsentiret alienis, neue anathema contemneret, in Gorcum, quod est Hollandiæ oppidum, exsul sese continuit. Nomen viro erat Henrico Kock. Hic diuam virginem ac martyrem Barbaram quotidie cõsueuerat venerari. Audierat nanque, quisquis hanc in honore habuisset in vita, absque confessione & Eucharistiæ Sacramento non mori.

Agebat vitæ suæ annum ferme septuagesimum, qui diuinæ incarnationis erat millesimus quadringentesimus quadragesimus octauus, dum ex agro redeunti, hæc accidit calamitas. Siquidem in nocte, qua festum agitur diui Augustini, quando labore rurali fatigatus dormiebat, candela ardens in stramina, quorum tum fortè ingens copia aderat, cecidit. Vnde domus accensa illicò tota flagrauit. Euigilarunt prædictus Henricus & Andreas filius eius, & pariter territi vix incendium vel nudi euasêre. Nam andreas inter fugiendum ab igne circa genitalia læditur: Henrico vero patri indusium, quo caput inuoluerat, duobus in locis ardere cœpit. Verùm corpore liberatus, pro pecuniæ amissione maiori solicitudine cœpit vrgeri. Quare in domum redire statuit extracturus nummos. Itaque signo crucis

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

se muniens, vbi in domum flammis relictam cucurrit, hæc ante super corpus eius nudum corruit, quàm ad conclaue, in quo pecunia recondita iacebat, peruenire. Hinc cùm certa iam mors instaret, tametsi vrentibus flammis grauiter torqueretur, maiori tamen dolore afficiebatur, quod Sacramentis Ecclesiasticis nō esset præmunitus. Ea propter, desperata corporis salute, pro animæ duntaxat remidiis ad diuam Barbaram, qua tunc potuit deuotione se contulit. Orans igitur: Sancta, inquit, Barbara, quod per sponsum tuū nunc potes, succurre misero, & in peccatis morienti. Fiat tuis precibus in me, quod olim pro Christo tibi morienti cælitus est promissum. Memor sit sponsus tuus sanguinis tui rosei atque virginei: memor sit castissimi atque feruentis amoris tui, ne de corpore meo egrediatur anima, nisi confessionis sacramento ante purgata, & salutifico viatico præmunita.

Vix orationem finierat, & ecce virgo adstat decora sanctissima Barbara, eo scilicet schemate, quo in templo picta cernebatur. Hæc pallio suo mox ignium globos restinguens, per stramineum tectum candida sua manu illum eduxit, atque tuto in loco statuens, sic illi locuta est: Quia grata mihi sępenumero deuotionis obsequia obtulisti, & modo diuinam misericordiam per meum patrocinium implorasti, meo scias interuentu tibi ad auroram

vsqu ę

vsq; vitam prorogatam: quo viuendi spatio, confessiones, Eucharistiæ, atq; æternæ vnctionis sacramenta recipias. His dictis, ad superna rediens, Barbara virgo disparuit. Sæuiebat interea ignis, & vicinas domos absorbere festinabat. Clamant vigiles, & pulsatis campanis ciues excitati, accurrunt. Cæterùm Henricus ille prædictus, sanctissimæ Barbaræ præsidio flammis ereptus, ab imo pedum vsq; ad verticem capitis fuerat adustus, nec minus intus quàm extra in corpore torridus. Vnde assai cadaueris speciem magis, quàm hominis præferebat. Siquidem verenda eius ignis edax adeò absumpserat, vt hiantibus in inguine vulneribus, etiam exta nudarentur cremata. Nates & clunes eius flamma vorauit; hypochondria, venter, pectus, ascellæ, collum, ac scapulæ non modò adusta, sed inflexibilia quoque, & vt ferrum rigida erant. A vertice deniq; capitis capilli cum carnibus defluentes, & ossa nudantes, in genis hærebant. Quid multa recenseo; Adeò fuit crematus, vt ossibus vix modica adhæreret caro tanquam Aethiopis nigra. Nam præter oculos, linguam & cor, quæ per B. Barbarę subuentionem ex diuina miseratione adhuc suo in vigore vigebant, nihil in eo manebat reliquum.

Hic itaque, quamuis in eo nihil cerneretur præter admirabile, horrendumque cunctis simulachrũ, per duos longos vicos, & plateam dictam

dictam die Mölenstraet, de incendij loco ad filiæ suæ dilectæ Dietuardæ, quæ viro honorabili Neudoni filio Arnoldi dudum nupserat, domum solus iuit: vbi arentes pedicæ inter eundem à corpore eius decidentes, combustionis pariter ac miraculi euidens testimonium præbuêre. Hę tamen altero die collectæ, humandi eius corpori sociatæ sunt. Itaque ad filiæ domum postquam aduenit, præmortuum eius corpus lecto impositum est: ipse verò nihil aliud, quàm sacramẽta Ecclesiastica, paulò pòst moriturus expetijt: omnibus interim manifestans, quanta sit Dei misericordia, beatæ Barbaræ precibus ac meritis in se collata. Quippè cuius mortuo atque cremato corpori, ne sacramentorum expers moreretur, vita seruabatur.

Percrebuit interea per ciuitatem stupendi huius miraculi rumor: & licet incendium interim omni ferè momẽto seipso fieret maius, adeò vt ad templum vsque diuæ Agnetis tunc aliquoties etiam accensum multas domos absumeret, ad spectaculum tamen hoc mirabile cadaueris, vt ita dixerim, morituri plures, quàm ad restinguendum ignem, confluebant. Ideircò vt maius fieret miraculum, confortatus à Deo Henricus, perinde ac sanus & incolumis, populo aduentanti prædicabat. Noscebat omnes, & ad terrenorum contẽptum cælestiumque amorem, quoscunque poterat, inuitabat.

mitabat. Flentes pro se propterea arguebat, quod pro se non vltrà dolendum sentirent, quippe cum quo Deum misericordiam fecerat. Hortabatur quoque eos, qui aderant, vt Deum in cunctis eius operibus laudarent, casta ac feruenti deuotione colerent, & eius matrem virginem Mariam pia veneratione diligerent, sanctissimam quoque Christi sponsam Barbarã præcipua deuotione honorarent. Hæc enim, inquit, vt cernitis nunc oculis vestris honorantibus se sacramenta confessionis & Eucharistiæ ante mortem impetrat. Adhæc miraculi huius in se facti narrans ordinemque modum replicat, addens illucescente aurora quantocius in testimonium veritatis è sæculo se migraturum.

Ne verò de miraculi adhuc veritate quis dubitaret, aut quod diuinæ erat miserationis, naturæ aut fortunæ adscriberet, rogabat honestissimos quosque vtriusq; sexus senes vt accederent, & exploratis visu tactuque probatis singulis & membris & locis discerent, non virtutis humanæ quod viueret, sed potestatis esse diuinæ. Accedentibus ad lectum multis & cum trepidatione tangentibus: Non sentio, inquit, vestro ex tactu læsionem. Tangite securi adusta membra, & hiantia vulnera, corporisq; rimas, quoniam gloriam Dei loquuntur, etiam oculis explorate. Videbitis quidem combusta ac præmortua omnia, nec sine mi-

bili Dei virtute mihi adesse vitam. Ad hęc humana curiositate permoti, cùm multi omnia lustrassent, Dei omnipotentiam, & sanctę Barbaræ merita benedixerunt.

His ita peractis, cùm omnium peccatorum suorũ ab infantia confessionẽ fecisset, & sumptis sacramentis, ter adhuc confessionem repetisset, S. Barbaram electam suam patronam, diuinumque Laurentium inuocauit: orans vt hęc assatio corporalis & temporalis quam sustinuerat, incendij pœna, sibi in omnium cederet expiationem peccatorum. Postremò illucescente aurora, confessori & adstantibus dixit: O pater amande confessor, cæteriquę omnes amici, adest iam hora, qua moriens à vobis recedam. Quapropter hoc temporis breui spatio à me, quæso, nolite recedere, sed orationibus me vestris iuuate. Hęc dicens, ad Deum orando se conuertit, atque beatissimę virginis Mariæ, B. Barbarę, atque omnium Dei electorum precibus se commendans, suorum veniam peccatorum iterum orauit. Post hæc sonora voce: Domine, inquit, IESV Christe misericordissime Deus, qui me in ara sanctæ crucis preciosissimo sanguine, & acerbissima morte redemisti, miserere mei. Ecce in manus tuas commendo spiritum meum. Hæc dicens, emisit spiritum. Ad laudem igitur Dei, & honorem beatæ virginis ac glorioſæ Barbaræ, creatum eius corpus oculis omnium intra domum

mum contuendum exponitur, & tandem in templo Gorcomensi iuxta suggestum, ciuibus omnibus pro amore viri accurrentibus vesperè sepelitur.

His ego Theodoricus Pauli de Gorcum, quia interfui, & prædicti Henrici confessioné quater audiui, sacramenta administraui, vulnera eius ac membra tractaui, tractandaq; alia obtuli, ipsũ præterea tenui inter brachia morientem, & ne modico quidem tempore, vt rogatus quoque à filiabus & amicis, abeundem recessi, non potui tam glorioso miraculi testimonium non præstare, & hæc ad Dei gloriam scribere.

D. Ludouicus de Granata, concione 1. de festo S. Mariæ Magdalenæ, citat sequentem historiam ex Sylvestro Prierio, in qua simul recitatur, quomodo B. Magdalena Eliam monachum Dominicanum in seruitio B. Magdalenæ tepescẽtem ad perseuerantiam animauit, suaque vitæ seriem eidem Eliæ commemorauit.

CAP. II.

CVM anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo septimo, devotionis gratia antrum, in quo pœnituit beata Maria Magdalena, & sacra eius reliquias apud S. Maximinum visitassem, ostensum est mihi pluries sacrum & venerabile caput eius grande valde, & totum vndique ad os vsque deauratum, excepta ea parte frontis, quam bi-

uatorem omnium diximus tetigisse. Ibi enim pellis ad instar quasi Aethiopissæ, seu cadaueris antiqui clarè apparet, & in pelle duæ fossæ duorum extremitatum digitorum: quarum altera multò est reliqua euidentior atque profundior: & sub pelle caro ad albedinem declinans. Ostensi sunt & in vitrea ampulla eius capilli non omnes, sed qui pedes Christi terserè: necnon & ampulla vitrea, plena terra, habente colorem medium iter rubeum & nigrum, quam in Parasceue beata Magdalena sub cruce collegit: quæ vt omnes mihi sine hæsitatione affirmabant, singulis annis in die Parasceues, perfecta passione, euidenter & clarè ebullit, ac si ibi videatur sanguis ebullire. Et post pauca refert idem Syluester: quod cùm in archiuis eius loci diligenter ea, quæ ad historiam huius beatæ peccatricis pertinent, inquisisset, se in illis deprehendisse quendam eximiæ sanctitatis monachum Dominicanum, Eliam nomine, qui in specu beatæ Magdalenæ orationi vacare solebat, cùm ad eum locum iam iam moriturus peruenisset, hæc nouissima verba dixisse: Fratres, dies venit & hora mihi diu exspectatæ mortis. Igitur quæ ad B. Magdalenæ gloriam, & vestræ salutis argumentum enarro, percipite. Cùm beatæ Magdalenæ seruiturus, desertum istud & rupem horridam petiissem, exacto hic mense, solitudinem fastidiens pœnitui, & discessum tacitus cogitaui.

ui. Quadam igitur nocte cogitationibus ago-
nizãs, adstitit mihi B Magdalena, & inter alia
hæc mihi dixit: Tu hinc à meo seruitio disce-
dere cogitasti, sed audi quæ dicam, & demùm
age quæ libet. Vt nosti, inquit, à Hierusalem
Massiliam multi Deo volente, & nauem sub-
uehente, deuenimus. At vbi Massilia, & pars
non parua regionis Iesu Christi fidem susce-
pit: tantum circa nos hnmanus feruor & in-
quietudo creuerunt, vt hominum consortia
fugere cogitarem. Rapta verò diuinitus, sub
huius antri sui ore deposita. Cumque hinc in-
de per locum mihi à Deo paratum lumina di-
rexissem, draconem, quem mea soror Martha
occidit, repẽtè inter lucem & tenebras adspe-
xi, cuius horrorem sufficienter exprimeret ne-
mo: erat bubala maior: vidi & omnis generis
Viperas. Cumq; iam me deglutiendam draco
in sua ora traxisset, quia lingua non poteram,
sic sum profundo & securo corde locuta: Dul-
cis amor Iesu, tristem ne ac solam in deserto
post innumera tua dona me draconis escam
effecisti? Tunc subitò angelus de ore draconis
eductam me allocutus est, dicens: Beata quæ
fidem tenes: ac draconem calce percutiens, E-
gredere, inquit, hinc draco, & omnes Viperæ
tecum. Deinde verò ad me conuersus, Deus,
inquit, quem tantum, ô Magdalena, concupi-
scis, te vult hunc locum lachrymis irrigare pro
fusis, vt futuris sæculis exemplum pœnitentiæ
perpe-

perpetuò fias. Remansi eo disparente perterrita & loco lustrato hominibus inuium adscensum descensumq; rupe vetāte, cognoui. Tunc amoris dulcedine in lachrymas resoluta me ad terram prostraui, adorans ac dicens: Gratias tibi Christe ago quod me omni affectione replesti, sed oro fontem in rupe hac exhibe deprecanti. Crepuit statim sub meis oculis immane hoc saxum, & quas cernis, Elia, aquæ è duro silice scaturiere. Cumq; ante ipsum limpidissimum fontem genu flexo Christo gratias agerem, ecce plus quam mille spiritus vidi in speluncæ dextera stetisse, verba suauissimi amoris Hebraica lingua decantantes. Cùm igitur postremò subintulissent, non expedire animæ tam assiduam orationum frequentiam, dæmones esse intelligens, Iesum territa acclamassem, repentè cum suis militijs angelus Michael adfuit, dicens: Adsum Magdalena, ne timeas. Denique malignus spiritibus congressus, eos omnes in fugam compulit, ita clamantes, Non eris tamen ideò beata tu, quæ orationibus vacas in antro. Crucem igitur in ore speluncæ Angelus erexit, dicens: Caue ne extimescas in posterum: custos tui est altissimus. Igitur ante crucem eo disparente cùm iacuissem, timore nimio exsiccatis visceribus orationi instare attenta non prævalens, collectas duas radices in ipso ore speluncæ, & lotas cōedens, aquam de fonte bibi, postquam humanum

num aliquid non gustaui. Crucem deinde complexa, ea die ac nocte sequenti orans, otto Sole oculos ad crucem ipsam leuaui coloris, vt videbatur, crystallini & radiis fulgentibus coruscam. Cumque in me vehementissimi amoris flammam persensissem, ecce tam læta & iubilans angelorum turba affuit, vt æternam vitam in hoc antro credidisses. Repentè igitur ab his ad infernalia loca delata, pœnarum genera, & punitorum turmas inspexi. Cumq; ad loca purgatorij ventum esset, tanta dulcedine me spiritus deuoti circumsteterit, vt mihi viderer esse in patria, & cum magna teneritudine dixerunt: Ora pro nobis ô Magdalena nostra. Quibus ego: Vtinam, inquio, vestra voluntas per me impleatur.

Deinde verò ad crucem iterum repositæ mihi angelus ait: Quantò tempore tuus ac noster amor Iesus in terris te propter vixit, tanto tu quoque in hac spelunca moraberis. Stetit igitur eo disparente, ad crucem orans, & Christum salutem meam contemplabar. Omni autem euoluto die angelorum adfuêre militiæ, & me tam sublimem in aëra sustulerunt, vt cælestes audiuerim resonare melodias. Quod abinde citra septies semper intra diem ac noctem fecerunt. Frigus ac gelu igne succensa iam non curabam. Cumque meæ vestes paulatim vetustate deciderent, paulatim quoque diuina pietate mei creuêre capilli, in ipsa ver-

cru

cruce Christi mysteria cuncta videbantur. Ibi Annæ & Ioachim historias: ibi Mariam IESVM meum mihi parientem: ibi crucifixi tetrum liuorem: ibi pium cruorem: ibi dura vulnera: ibi crucem ac mortem eius dabatur intueri, & eundem regredientem ab inferis, & cæli sydera penetrantem. Cumque his cibatæ ferculis nocte dieque flerem, cùm lauandi vultus gratia fontem petiuissem, obuium mihi humana forma IESVM me his verbis alloquentem vidi: Te propter Maria loca ista constitui. Circumstabant cælestes militiæ regem suum, florum serta gestantes, & oliuarũ palmarumque ramos tenentes in manibus. Et ecce resplenduit subitò assumpta humanitas, & seipsum ad instar sui, cùm esset in monte Thabor, Saluator transfigurauit, adeò vt me oculos inflectere tanta maiestas compulerit. Me quidem ad vultum dilectum oculos attollere dulcis amor inflammabat, sed minimè valui. Cumq; mecum multa contulisset, illapsus est cælo, & quoad vixi centies ac decies me in spelunca pro sua pietate visitauit. Itaque tibi consulo teq; rogo, vt in hac rupe Christi laudes exsoluas, quò te ad vitæ portum tandem adducam. Sterilem locum sola ac nuda ego adiui: tu verò fratrum habes solatia, & victui vestituique abundanter opportuna. Igitur de perseuerantia cogita. His dictis, ab oculis meis, inquit Elias, Magdalena euanuit, & ego

in hanc vsque horam omnes homines præ-
cta celaui. His dictis, post horulam beatus il-
pater exspirauit, statimque ipsæ campanulæ a
ipsa rupe suspense, nullo hominum mouente,
iubilarunt. Omnia hæc ex dicto libello fidéli-
ter assumpsi. Mirabitur autem fortassis vir
animalis, diuinam pietatem peccatricem ani-
mam tam præclaris donis extulisse: sed si vi-
derit, qui eiusmodi est, prædicantem CHRI-
STVM, & Mariam subitò diuini sermonis a
culo percussam, sui pectoris arcana lachryma
& singultibus referare, si viderit repentè agi-
tatam doloribus & amore liquefactam, tor-
ques, armillas, dextralia, margaritasque depo-
nere, & effusis comis lugubres assumere ve-
stes; si inquam viderit hanc IESV Christi re-
nuisse vestigia, & hæc lachrymarum flumine
lota exsiccare capillis, & cordialibus osculis,
ac miserandis vocibus misericordiam suis fle-
ribus implorare; si à maculis absolutam, in
pace Christi pietate remissam: si prædicantem
vbique Christum & Mariam comitantē, hau-
rientem quidem Christi doctrinam, sed sub-
stantiam effundentem. Si hanc viderit pauper-
rem ac itinere fatigatum saluatorem mundi
excipere domo, fouere vnguentis, dapibus re-
creare, & discipulorum eius turbam suis facul-
tatibus sustentare: si propinquis, imò & disci-
pulis fugientibus inter carnifices intrepidam
cruci adstitisse, cruentam sanguine lachrymis
imi-

infusam, aërem ciuiatibus adimplentem: si contemplari sepulchrum & vnguenta parare: si mulierem fragilem sexu, noctis tenebras & arma custodum non extimuisse, (ô vim amoris immensam) quin dilectũ exstinctum quæreret in sepulchro: si postremò hanc videtit vacuo sepulchro colligatam, & nulla iam præter lachrymas habentem solaria, videbit pariter diuinam pietatem hanc ex extremo in extremum non nisi per opportuna media deduxisse. Quæ enim crimina possent tot gemitibus, tot lachrymis, tanto ardore non esse abolita? Si animas scelestissimas baptismalis vnda, sanguinis Christi operante vitute, pulcherrimas, & in oculis Dei Opt. Max splendentes restituit: quid in Maria sanguis Christi è cruce stillans effecit? Mirari igitur magis oportet ignauiam hominum atq; socordiam, qui in Maria Christi pietate perspecta, subitò, quamuis atroces, quamuis scelesti & flagitiosi, non atterruntur, vt vbi superabundauit dictum, superabundet & gratia.

D Augustinus lib. 22. cap. 8. de ciuitate Dei, De Innocentia fœmina diuinitus à cancro curata.

CAP. III.

IN Carthagine Innocentia religiosissima fœmina de primarijs ipsius ciuitatis, in mamilla cancrum habebat, rem sicut medici dicunt, à nullis medicamentis sanabilem. Aut ergò præscidi solet, & à corpore teparari mem

brum vbi nascitur, aut vt aliquantò homo diutius viuat, nam inde mortem quantumlibet tardius affuturam, secundum Hypocratis, vt fertur, sententiam, omnis est omittenda curatio. Hoc illa à perito medico & suæ domui familiarissimo acceperat, & ad solum Deum orando conuerterat. Admonetur in somnis appropinquante Pascha, vt in partu fœminarum obseruanti ad baptisterium, quæcunq; illi baptizata primitus occurrisset, eundem locũ signo Christi signaret: fecit, & cõfestim sanitas secuta est. Medicus sanè, qui ei dixerat, vt nihil curationis adhiberet si paulò diutius vellet viuere, cũ inspexisset eã posteà, & sanissimam comperisset, quàm prius habere illud malum, tali inspectione cognouerat, quæsiuit ab ea vehementer quid adhibuisset curationis cupiens quantum intelligi datur, nosse medicamentum, quo Hypocratis definitio vinceretur. Cumque ab ea, quid factum esset, audisset, voce, velut contemnentis & vultu, ita vt illa metueret, ne aliquod contumeliosum verbum proferret in CHRISTVM, religiosa vrbanitate respondisse fertur: Putabam, inquit, magnum aliquid te mihi fuisse ducturã. Atque illa iam exhorrescente, mox addidit: Quid grande fecit Christus, sanare cancrum, qui quatriduanum mortuum suscitauit: Hoc ergò cùm audissem & vehementer stomacharer, in illa ciuitate atque in illa persona non

vtique

vtique obscura, factum tam ingens miraculum sic latere, hinc eam & admonendam & penè obiurgandam putaui. Quæ cùm mihi respondisset, non se inde tacuisse, quæsiui ab eis, quas fortè tunc matronas amicissimas secum habebat, vtrum hoc antea sciissent. Responderunt se omninò nescisse. Ecce, inquã, quomodo non taces, vt nec istæ audiant, quæ tibi tanta familiaritate iunguntur? Et quia breuiter ab ea quæsieram, feci vt illis audientibus multumq; mirantibus & glorificantibus Deum, totum ex ordine quemadmodum gestum fuerit, indicaret.

Idem Augustinus de cæco ad corpora sanctorum martyrum Prothasij & Geruasij illuminato.

CAP. IIII.

MIraculum, quod Mediolani factum est cùm illic essemus, quando illuminatus est cæcus, ad multorum notitiam potuit peruenire, quia & grandis est ciuitas, & ibi erat tunc Imperator, & immenso populo tesle res gesta est, concurrente ad corpora martyrum Prothasij & Geruasij. Quę cùm latèrent, & penitus nescirentur, Episc. Ambrosio per somnium reuelata reperta sunt, vbi cæcus ille depulsis veteribus tenebris diem vidit.

August. ibidē de Innocentio exaduocato, suis aliorũq; precibus apud Carthaginem miraculosè curato.

CAP. V.

APVD Carthaginem quis nouit, præter

admodum pauciſſimos ſalutem, quæ facta eſt Innocentio exaduocato vicariæ prefecturæ, vbi nos interfuimus, & oculis adſpeximus noſtris? Venientes enim de tranſmarinis, me & fratrem meum Alipium, nondum quidem clericos, ſed iam Deo ſeruientes, vt erat cum tota domo ſua religioſiſſimus, ipſe ſuſceperat, & apud eum tunc habitabamus. Curabatur à meditis propter fiſtulas, quas numeroſas atque perplexas habuit in poſteriore atque ima corporis parte. Iam ſecuerant eum, & artis ſuæ cætera medicamentis agebant. Paſſus autem fuerat in ſectione illa & diuturnos, & acerbos dolores. Sed vnus inter multos ſinus fefellerat medicos, atque ita latuerat, vt eum non tangerent, quem ferro aperire debuerant. Denique ſanatis omnibus quæ aperta curabant, iſte remanſerat ſolus, cui fruſtra imperabatur labor. Quas moras ille ſuſpectas habens, multumque formidans, ne iterum ſecaretur, quod ei prædixerat alius medicus domeſticus eius, quem non admiſerant illi vt ſaltem videret, cum primum ſectus eſt, quomodo id facerent, iratuſque illum domo abierat, vixque recæperat, erupit, atq; ait: Iterum me ſecturi eſtis? Ad illius, quem noluiſtis eſſe præſentem verba venturus ſum? Irridete illi medicum imperitum, merumq; hominis bonis verbis promiſſionibuſq; lenire. Præteierunt & alij dies plurimi, nihilque proficiebat

omæ

omne quod fiebat. Medici tamen in sua pollicitatione persistebant, non se illum sinu ferro, sed medicamentis esse clausuros: Adhibuerunt & alium grandæuum iam medicum, satisque in ea arte laudatum, adhuc enim viuebat Ammonius, qui loco inspecto, idem quod illi eorum diligentia peritiaq; promisit. Cuius ille factus authoritate securus, domestico suo medico, qui futuram prædixerat aliam sectionem facetahilaritate, velut iam saluus elusit. Quid plura? Postea tot dies inaniter consumpti transierunt, vt fessi atque confusi fatererentur, cum nisi ferro nullo modo posse sanari: Expauit, expalluit nimio timore turbatus, atque vbi se collegit, fariqué potuit, abire illos iussit, & ad se amplius non accedere, nec aliud occurrit fatigato lachrymis & illa iam necessitate constricto, nisi vt adhiberet Alexandrinum quendam, qui tunc chirurgus mirabili habebatur, vt ipse faceret, quod ab illis fieri nolebat iratus. Sed posteaquàm venit ille, laboremque illorum in cicatricibus sicut artifex vidit, boni viri functus officio, persuasit homini, vt illis potius, qui in eo tantum laborauerant, quantum ipse inspiciens mirabatur, curationis suæ fine fruerentur adijciens, quod re vera nisi sectus esset, saluus esse non posset: valde abhorrere à suis moribus, vt hominibus, quorum artificiosissimam operam, industriam, diligentiam admirans in cicatri-

cibus eius videret, propter exiguum quod re-
manſit, palmam tanti laboris auferret. Reddi-
ti ſunt animo eius, & placuit vt eodem Alexã-
drino aſſiſtente ipſum ſinum illum ferro, qui
iam conſenſu omnium aliter inſanabilis pu-
tabatur, aperirent. Quæ res dilata eſt in conſe-
quentem diem. Sed cùm abijſſent illi, ex mœ-
rore nimio domini tantus eſt in domo illa ex-
ortus dolor, vt tanquam funeris planctus vix
comprimeretur à nobis. Viſitabant eum quo-
tidie ſancti viri, Epiſcopus tunc Vzalenſis, bea-
æ memoriæ Saturninus, & presbyter Gelo-
ſius, ac diaconi Carthaginẽſis Eccleſiæ. In qui-
bus erat, & ex quibus ſolus eſt nunc in rebus
humanis iam Epiſcopus, cum honore à nobis
debito nominandus, Aurelius, cum quo re-
cordantes mirabilia opera Dei de hac re ſæpè
collocuti ſumus, eũq; valde meminiſſe, quod
commemorauimus, inuenimus. Qui cum eũ
ſicut ſolebant veſperè viſitarent, rogauit eos
mirabilibus lachrymis, vt manè dignarentur
eſſe præſentes ſuo funeri potius quàm dolori.
Tantus enim eum metus ex prioribus inuaſe-
rat pœnis, vt ſe inter medicorum manus non
dubitaret eſſe moriturum. Cõſolati ſunt eum
illi, vt in Deo fideret, eiuſdem voluntatem vi-
riliter ferret. Inde ad orationem ingreſſi ſu-
mus. Vbi nobis ex more genua figentibus at-
que incumbentibus terræ, ille ſe ita proiecit
tanquam fuiſſet aliquo impellente grauiter
proſtra-

prostratus, & cœpit orare. Quibus modis, quo affectu, quo motu animi, quo fluuio lachrymarum, quibus gemitibus atque singultibus succutientibus omnia membra eius, & penè intercludentibus spiritum, quis vllis explicet verbis? Vtrum orarent alij, nec in hæc eorum inuerteretur intentio, nesciebam. Ego tamen prorsus orare nil poteram, hoc tantummodo breuiter in corde meo dixi: Domine quas tuorum preces exaudis, si has non exaudis? Nihil enim mihi videbatur addi iam posse, nisi vt exspiraret orando. Surreximus, & accepta ab Episcopo benedictione discessimus, rogante illo vt manè adessent, illisque vt æquo animo esset hortãtibus. Illuxit dies, qui metuebatur, aderant serui Dei, sicut se affuturos esse promiserant. Ingressi sunt medici, parantur omnia, quæ hora illa poscebat, tremenda ferramenta proferuntur attonitis suspensisque omnibus. Eis autem, quorum erat maior authoritas, defectum animi eius consolando erigentibus ad manus secturi membra in lectulo cõponuntur, soluuntur nodi ligamentorum, nudatur locus, inspicit medicus, & secandum illum sinum armatus atque intentus inquirit. Scrutatur oculis, digitisque contrectat. Tentat denique modis omnibus, inuenit firmissimam cicatricem. Iam illa lætitia & laus & gratiarum actio misericordi & omnipotẽti Deo, quæ fusa est ore omnium lachrymãtibus gaudijs,

dijs, non est committenda meis verbis: cogitetur potius quàm dicatur.

August. ibidem de adolescente dæmoniaco ad memoriam SS. martyrum Gerualij & Prothasij portato, & ibidem cum multis alijs sanato.

CAP. VI.

VIctoriana villa dicitur, quæ ab Hippone regio minus triginta millibus abest. Memoria martyrum ibi est Mediolanensium Geruasij & Prothasij: portatus est die quo adolescens, qui cùm de medio tempore ætatis equum abluere ret in fluminis gurgite, dæmonem incurrit. Ibi cùm iaceret vel morti proximus, vel simillimus mortuo, ad vespertinos illuc hymnos & orationes cum ancillis suis, & quibusdam sanctimonialibus ex more domina possessionis intrauit: atque hymnos cantare cœperunt: Qua voce ille quasi percussus excussus est: & cum terribili fremitu altare apprehensum mouere non audens, siue nō valens, tanquam eo fuerit alligatus, aut fixus tenebat: & cum grandi eiulatu parci sibi rogãs, confitebatur, vbi adolescentem, & quando, & quomodo inuaserit. Postremò se exiturum esse denuncians, membra eius singula nominabat, quæ se amputaturum exiens minabatur: atque inter hæc verba discessit ab homine. Sed oculus eius in maxillam fusus tenui ventula ab interiore quasi radice pendebat, rotumque eius medium quod in nigellum fue-

rat,

rat albicabat. Quo viſo, qui aderant, concurrerant autem etiam alij, vocibus eius acciti: & ſe omnes in orationem pro illo ſtatuerunt: quamuis eum ſana mente ſtare gauderēt, rurſus tamen propter oculum eius contriſtati, medicum quærendum eſſe dicebant. Ibi maritus ſororis eius, qui cum illò detulerat: Potens eſt, inquit, Deus ſanctorum orationibus, qui fugauit dæmonē, lumen ei reddere. Tunc ſicut potuit oculum lapſum atque pendentem, loco ſuo reuocatum ligauit oratio: nèc niſi poſt ſeptem dies putauit eſſe ſoluendum. Quod cùm feciſſet, ſaniſſimum inuenit. Sanati ſunt illic & alij: de quibus dicere longū eſt.

Auguſtinus ibidem de virgine per lachrymas presbyteri à dæmone liberata: item de adoleſcente à dæmone liberato per vnicam Epiſcopi orationem: atque item de Florentino Hipponenſi à xx. martyribus miraculosè veſtito.

CAP. VII.

HIpponenſem quandam virginem ſcio, cum ſe oleo perunxiſſet, cui pro illa orans presbyter inſtillauerat lachrymas ſuas, mox à dæmonio fuiſſe ſanatam. Scio etiam Epiſcopum ſemel pro adoleſcente, quem non vidit oraſſe: illumque ilicò dæmone caruiſſe. Erat quidam ſenex Florentius Hipponenſis noſter, homo religioſus & pauper, qui ſartoria ſe arte paſcebat, caſulam perdiderat, & vnde ſibi emeret non habebat: ad viginti marty-

tes, quorum memoria apud nos est celeberri-
ma, clara voce vt vestiretur, orauit. Audierũt
eum adolescentes, qui fortè aderant irrisores:
cumque discedentem exagitantes, proseque-
bantur: quasi à martyribus quinquagenos fol-
des, vnde vestimentum emeret, petiuisset. At
ille tacitus ambulans electum grandem piscẽ
palpitantem vidit in littore, cumque illis fauẽ
tibus atque iuuantibus apprehendit, & cuidã
coquo Carchoso nomine, benè Christiano,
ad coquinam conditariam, indicans quid ge-
stum sit, trecentis follibus vendidit, lanam cõ
parare inde disponens, vt vxor eius quomo-
do posset ei, quo induceretur, efficeret. Sed co
quus cõscindens piscem, annulum aureum in
ventriculo eius inuenit, moxque miseratione
flexus, & religione perterritus, homini eum
reddidit, dicens: Ecce quomodo viginti mar-
tyres te vestierunt.

Augustinus ibidem de muliere cæca, quæ post quàm flores ad reliquias S. Stephani obtulit, & eosdem oculis admouit, visum recepit. Item de Lucillo Episcopo, qui cùm reliquias eiusdem martyris portasset, à fistula miraculosè curatus est.

CAP. VIII.

AD aquas Tibilitanas Episcopo afferente
proiecto reliquias martyris gloriosissi-
mi Stephani, ad eius memoriam veniebat ma-
gnæ multitudinis concursus & occursus. Ibi
cæca mulier, vt ad Episcopum portantem pi-

gnora

gnora sacra duceretur orauit, flores quos ferebat dedit, recepit, oculis admouit, protinus vidit. Stupentibus qui aderant, præibat exsultans, viam carpens, & viæ ducem vlterius nõ requirens. Memorati memoriam martyris, quæ posita est in castello Synicensi, quod Hipponensi Coloniæ vicinum est, eiusdem loci Lucillus Episcopus populo præcedente atque sequente portabat: Fistula, cuius molestia iam diu laborauerat, & familiarissimi sui medici, qui eam secaret, operiebatur manus, illius piæ sarcinæ vectatione repentè sanata est. Nam deinceps eam in suo corpore non inuenit.

Augustinus ibidem de Euchario presbytero, qui per memoriam S. Stephani à calculo liberatus, & postea mortuus, ope eiusdem martyris, cùm de memoria eius reportata superq; iacentis corpus missa esset ipsius presbyteri tunica, suscitatus est.

CAP. XI.

EVcharius presbyter ex Hispania, Calamæ habitans veteri morbo calculi laborabat, per memoriã suprædicti martyris, quam Possidius eò aduexit Episcopus, saluus factus est. Idem ipse posteà morbo alio prævalescente mortuus sic iacebat, vt ei iam pollices ligarentur, opitulatione memorati martyris, cùm de memoria eius reportata fuisset, & super iacentis corpus missa ipsius presbyteri tunica, suscitatus est.

Augustinus ibidem de Martiali gentili, qui infirmum cum baptismum & fidem Christianam repudiaret, per generi sui orationes apud memoriam S. Stephani devotè fusas, baptismi gratiam magno cum desiderio percepit.

CAP. X.

FVit ibi vir in ordine suo primarius, nomine Martialis, æuo iam grauis, & multũ à religione abhorrens Christiana. Habebat sanè fidelem filiam, & generum eodem anno baptizatum. Qui cùm ægrotantem multis & magnis precibus & lachrymis rogarent, vt Christianus fieret, prorsus abnuit: eosque à se turbida indignatione submouit. Visum est genero eius vt iret ad memoriam sancti Stephani, & illic pro eo quantũ posset, oraret, vt Deus illi daret mentem bonam, qua credere non differret in Christum. Fecit hoc ingenti gemitu & fletu, & synceritèr ardente pietatis affectu: deinde abscedens aliquid de altari florum, quod occurrit, tulit: eique cum iam nox esset, ad caput posuit. Tunc dormitum est: & ecce ante diluculum clamat, vt ad Episcopum curreretur, qui mecum fortè tunc erat apud Hipponem. Cùm verò audisset eum absentem, venire presbyteros postulauit. Venerunt, & statim se credere dixit: admirantibus atque gaudentibus omnibus, baptizatus est. Hoc quàm diu vixit, in ore habebat: Christe, accipe spiritum meum: cum hæc verba beatissimi

Ste-

Stephani, quando lapidatus est à Iudæis, vltima fuisse nesciret: quæ huic quoque vltimæ fuerunt. Nam non multò post etiam ipse defunctus est.

Augustinus ibidem de tribus mortuis per inuocationem S. Stephani protomartyris, resuscitatis.

CAP. XI.

APud Hipponem Bassus quidam Syrus ad memoriam eiusdem martyris orabat pro ægrotante & periclitante filia, eoque secum vestem detulerat: cùm ecce pueri de domo cucurrerunt, qui ei mortuam nunciarent. Sed cùm, orante illo, ab amicis eius exciperentur, prohibuerunt eos illi dicere, ne per publicum plangeret. Qui cùm domũ rediisset, iam suorũ ciulatibus personantem, & vestem filiæ quam ferebat, super eam proiecisset, reddita est vitæ. Rursus ibidem apud nos Irenæi cuiusdam collectarij filius, ægritudine exstinctus est. Cumque corpus iaceret exanime atq; aliis gementibus, & plangentibus, exsequiæ pararentur, amicorum eius quidam inter aliorum consolantium verba suggessit, vt eiusdem martyris oleo corpus perungeretur. Factum est, & reuixit. Itemque apud nos vir tribunitius Eleusinus super memoriam martyris, quæ in suburbano eius est, ægritudine exanimatum posuit infantulum filium suum: & post orationem, quam cum multis lachrymis ibi fudit, viuentem leuauit.

Augu-

Augustinus ibidem de variis S. Stephani miraculis: item de Petronia clariss. fœmina per eundem martyrem curata, deq; superstitiosa annuli cuiusdam gestatione, & miraculo circa annulum patrato.

CAP. XII.

SI miracula sanitatum, vt alia taceam, modò velim scribere, quæ per hunc martyrem, id est glorioſissimum Stephanum, facta sunt in Colonia Calamensi, & in nostra, plurimi conficiendi sunt libri: nec tamen omnia colligi poterunt: sed tantum de quibus libelli dati sunt, qui recitarentur in populis. Id enim fieri voluimus, cùm videremus antiquis similia diuinarum signa virtutum etiam nostris temporibus frequentari: & ea nō debere multorum notitiæ deperire. Nondum autem est biennium, ex quo apud Hipponem regium cœpit esse memoria, & multis quod nobis certissimum est non datis libellis, de ijs, quæ mirabiliter facta sunt, illi ipsique dati sunt ad septuaginta fermè numerū peruenerant, quando ista conscripsi. Calamæ verò, vbi & ipsa memoria prius esse cœpit, & crebrius dantur, incomparabili multitudine superant. Vzali etiam, quæ Colonia Vticæ vicina est, multa præclara per eundem martyrem facta cognouimus: cuius ibi memoria longè prius, quàm apud nos ab Episcopo Euodio constituta est: Sed libellorum dandorum ibi consuetudo nō est: vel potius nō fuit: nā fortasse nūc esse iam

cœpit.

cœpit. Cùm enim nuper illic essemus, Patroniã clarissimam fœminam, quę mirabiliter ex magno atque diuturno, in quo medicorum adiutoria cuncta defecerant, languore sanata est: hortati sumus volente supradicti loci Episcopo, vt libellum daret, qui recitaretur in populo, & obedientissimè paruit. In quo posuit etiam, quod hic reticere nõ possum, quamuis ad ea, quæ hoc opus vrgent, festinare compellat. A quodam Iudæo dicit sibi fuisse persuasum, vt annulum capillatio cingulo insereret, quo sub omni veste ad nuda corporis cingeretur: qui annulus haberet sub gemma lapidem in renibus aduentum bouis, hoc alligata quasi remedio, ad sancti martyris limina veniebat. Sed profecta à Carthagine cùm in confinio fluminis Bagradę in sua possessione mansisset, surgens vt iter pergeret, ante pedes suos illum iacentem annulum vidit, & capillanam zonam, qua fuerat alligatus, mirata tentauit, quam cùm omnino suis nodis firmissimis, sicut fuerat comperisset adstrictam, crepuisse atque exsiliisse annulum suspicata est: qui etiam ipse cum integerrimus fuisset inuentus, futuræ salutis quodammodo pignus de tanto miraculo se accepisse præsumpsit, atque illud vinculum soluens, simul cum eodem annulo proiecit in flumen. Non credunt hoc, qui etiam Dominum Iesum per integra virginalia matris enixum, & ad discipulos ostiis

clausis

clausis ingressum fuisse non credunt. Sed hæc certè quærant, & si verum inuenerint, illa credant. Clarissima fœmina est, nobiliter nata, nobiliter nupta, Carthagine habitat: ampla ciuitas, ampla persona, rem quærentes latere non sinunt. Martyr certè ipse, quo impertante illa sanata est, in filium permanentis virginis credidit, in eum, qui ostiis clausis ad discipulos ingressus est, credidit. Postremò, propter quod omnia ista dicuntur à nobis, in eum, qui adscendit in cælum cum carne in qua resurrexerat, credidit: & ideò per eum tanta fiunt, quia pro ista fide animam posuit suam.

Augustinus ibidem, de decem fratribus, qui maledicto matris horribili quatiebantur tremore membrorum, quorum duo ad memoriam S. Stephani venientes, oratione ibidem fusa, liberati sunt.

CAP. XIII.

VNum est quod apud nos factum, non maius quàm illa quæ dixi; sed tam clarum atque illustre miraculum, vt nullum arbitrer Hipponensium esse, qui hoc vel non viderit, vel didicerit: nullam qui obliuisci vlla ratione potuerit. Decem quidam fratres fuerunt, quorum septem sunt mares, tres fœminæ, de Cæsarea Cappadociæ suorum Ciuium non ignobiles: maledicto matris recenti patris eorum obitu destitutæ, quæ iniuriam sibi ab eis factam acerbissimè tulit, tali pœna sunt

diuin

diuinitus coërciti, vt horribiliter quaterentur omnes tremore membrorum: in qua fœdissima specie oculos suorum Ciuium non ferentes, quaquauersum cuique visum est, toto penè vagabantur vrbe Romano. Ex his etiam ad nos venerunt duo frater & soror, Paulus & Palladia, multis aliis locis miseria diffamante iam cogniti. Venerunt autem ante Pascha fermè dies quindecim, Ecclesiam quotidie, & in ea memoriam glorioßissimi Stephani frequentabant orantes, vt iam sibi placaretur Deus, & salutem pristinam redderet. Et illic, & quacunque ibant, conuertebant in se ciuitatis adspectum. Nonnulli, qui eos albi viderant, causamq; tremoris eorum nouerant, aliis vt cuique poterant, indicabant. Venit Pascha, atque ipso die Dominico mane cùm iam frequens populus presens esset, & loci sancti cancellos, vbi martyrium erat, idem iuuenis orans teneret, repentè prostratus est, & dormienti similimus iacuit: non tamen tremens, sicut etiam per somnium solebat, stupentibus qui aderant, atque alijs pauentibus, alijs dolentibus, cùm eum quidem vellent erigere, nonnulli prohibuerunt, sed potius exitum spectandum esse dixerunt. Et ecce surrexit, & nō tremebat, quoniam sanatus erat, stabat incolumis, intuens intuentes. Quis ergò intuentium se tenuit à laudibus Dei? Clamantium gratulantiumque vocibus Ecclesia vsquequaque comple-

completa est. Inde ad me curritur, vbi sedebã iam processurus: irruit alter quisque post alterum, omnis posterior quasi nouum, quod alius prior dixerat nunciantes. Meque gaudente, & apud me gratias Deo agente, ingreditur etiam ipse cum pluribus, inclinatur ad genua mea, erigitur ad osculum meum. Procedimus ad populum, plena erat Ecclesia, personabat vocibus gaudiorum: Deo gratias, Deo laudes, nemine tacente, hinc atque inde clamantium. Salutaui populum, & rursus eadem feruentiore voce clamabant. Facto tandem silẽtio, scripturarum diuinarum sunt lecta solemnia. Vbi autem ventum est ad mei sermonis locum, dixi pauca, pro tempore, & pro illius iucunditate lætitiæ. Magis enim eos in opere diuino, quandam Dei eloquentiam non audire, sed considerare permisi. Nobiscum homo prandit, & diligenter nobis omnem suæ ac maternæ fraternæque calamitatis indicauit historiam, sequenti itaque die post sermonem redditum, narrationis eius libellum in crastinum populo recitãdum promisi, quod cùm ex Dominico Paschæ die tertio fieret in gradibus exedræ, in qua de superiore loquebar loco, feci stare ambos fratres, cùm eorum legeretur libellus. Intuebatur populus vniuersus, sexus vtriusque, vnum stantem sine deformi motu, alterum membris omnibus cõtrementem. Et qui ipsum non viderant, quid in eo diuinę mi-

fericordiæ factum esset, in eius sorore cernebant. Videbant enim quid in eo gratulandum, quid pro illa esset orandum. Inter hæc recitato eorum libello, de conspectu populi eos abire præcepi: & de tota ipsa causa aliquantò diligentius cœperam disputare, cùm ecce me disputante, voces aliæ de memoria martyris nouę gratulationis audiuntur. Conuersi sunt cò qui me audiebant, cœperuntque concurrere. Illa enim vbi de gradibus descendit, in quibus steterat: ad sanctum martyrem orare pertexerat. Quæ mox vt cancellos attigit, collapsa similiter velut ad somnum sana surrexit. Dum ergò requireremus, quid factum fuerit, vnde iste strepitus lætus exstiterit, ingressi sunt cum illa in basilicam vbi eramus, adducentes eam sanam de martyris loco. Tum verò tantus ab vtroque sexu admirationis clamor exortus est, vt vox cōtinuata cum lachrymis non videretur posse finiri. Perducta est ad eum locum, vbi paulò ante steterat tremēs. Exsultabant eam similem fratri factam, cui doluerant remansisse dissimilem. Et nondum fusas preces pro illa, iam tamen præuiam voluntatem tam citò exauditam esse cernebant. Exsultabant in Dei laudem voces sine verbis tanto sonitu, quantum aures nostræ vix ferre potuissent. Quid ergò in cordibus exsultantium, nisi fides Christi, pro qua Stephani sanguis effusus est?

Ex

Ex parte sermonum D. Augustini, opera Ioannis Vlimmerij editorum Louanij anno 1564.

Exemplar libelli (cuius in præcedenti capite fit mentio) dati à Paulo, sancto Augustino Episcopo.

Rogo Domine beatissim. Papa. Augustine, vt hunc libellum meum, quem ex præcepto tuo obtuli, sancte plebi iubeas recitari.

Quum adhuc in patria nostra Cæsarea Cappadociæ moraremur, frater noster natu maior grauibus atque intolerandis communem matrem affecit iniurijs, in tantum vt ei etiam manus non dubitaret inferre. Quod nos omnes filij pariter congregati patienter tulimus, vt ne verbum quidem fratri nostro pro matre nostra, cur hoc faceret, dixerimus. Illa autem fœminei doloris stimulis incitata, iniuriosum filium maledicendo punire constituit. Quumque ad sacri baptismatis fontem post gallorum cantus memorato filio suo ira Dei imprecatura properaret: tunc ei nescio quis patrui nostri similitudine, vt intelligitur, dæmon occurrit, & ab ea prior quò pergeret, requisiuit. Cui ille, ad maledicendum filio suo ob intolerabilem contumeliam, se ire respondit. Tũc autem ille inimicus, quoniam in mulieris corde insaniente locum facile inuenire potuit, vt omnibus malediceret, persuasit. Illa autem vipereis inflammata consilijs, sacri fontem prouoluta corripuit, & sparsis crinibus, nudatisq; vberibus hoc à Deo potissimum pos-

postulauit, vt extorres patria, & circumeuntes alienas terras, omne hominum genus nostro terretemus exemplo. Mox maternas preces efficax vindicta prosequitur: eundémque continuò fratrem nostrum ætate culpaque maiorem tremor membrorum tantus inuasit, quantum in me vsq; ante hoc triduum vestra sanctitas vidit. Seruato autem ordine, quo nati eramus, intra vnum annum eadem nos pœna omnes corripuit. Videns autem mater maledictiones suas ad tantam efficaciam peruenisse, impietatis suæ conscientium & opprobriũ hominum diutius ferre non potuit: sed laqueo guttur astringens, luctuosam vitam termino funestiore concluſit. Egressi ergò nos omnes opprobrium nostrum non ferentes, & communem patriam relinquentes, passim sumus per diuersa dispersi. Ex nobis autem omnibus decem fratribus, qui nascendi quoque ordine primùm sequitur, ad glorioſi martyris Laurẽtij memoriam, quæ apud Rauennã nuper collocata est, sicut audiuimus, meruit sanitatem. Ego autem qui nascendi ordine sum sextus eorum, cum hac sorore mea, quæ me ætate subsequitur, vbicunque gentium, vbicunque terrarũ loca esse sacra, in quibus operaretur Deus miracula comperissem, magno desiderate sanitatis amore carpebam iter. Sed vt de cæteris celeberrimis sanctorum locis taceam, etiam ad Anconam Italiæ ciuitatem, vbi perglorio-

sissi-

tissimum martyrem Stephanum multa mira cula Dominus operatur, eadē circuitione peruenī. Sed ideo alibi curari nō potui, quia huic loco diuina prędestinatione seruabar. Nec Vsalim ciuitatem Africæ prætermisi, vbi beatus martyr Stephanus magna prędicatur frequenter operari. Veruntamen ante hos tres mēses, id est Calendarum Iuniarum die, tam ego quàm soror mea, quæ hic mecum est, eadem adhuc passioni detenta, euidenti sumus visione cōmoniti. Ait enim mihi adspectu clarus, & candido crine venerabilis, quod intra tertium mensem esset mihi sanitas affutura. Sororem autem meæ in visione sanctitas tua in ea effigie, in qua te præsentes videmus, apparuit: per quod nobis significatum est, ad istum locum nos venire debuisse. Nam & ego beatitudinem tuam sæpius posteà videbam per alias ciuitates in itinere quò veniebemus talē prosus, qualem modò conspicio. Admoniti ergo euidenti authoritate diuina, ad hanc venimus ciuitatem ante dies fermè quindecim passionis meæ vel oculi vestri, testes sunt vel miserabilis soror mea, quæ ad eruditionem omnibus communis mali præbet exemplum, vt qui illa, qualis ego fuerim, vident, in me quantum per Spiritum sanctum suum Dominus sit operatus, agnoscat. Orabam ego quotidie cum magis lachrymis in loco, vbi est memoria gloriosissimi martyris Stephani. Die autem Dom

Dominico Paschæ, sicut alii, qui præsentes erant, viderant, dum orans cum magno fletu cæcellos teneo, subitò cecidi. Alienatus à sensu, vbi fuerim nescio. Post paululum assurrexi, & illum tremorẽ in corpore meo non inueni. Huic igitur tãto beneficio non ingratus, hunc libellum obtuli. In quo etiam, quæ de nostris calamitatibus ignorabatis, & quod de mea incolumitate & salute cognouistis, exhibui: vt pro mea sorore orare dignemini, & pro me agere Deo gratias.

Gregorius Turonen. de gloria Confessorum cap. 69. De populo Rhemensi, qui sæuiente lue inguinaria assumptã de S. Remigij sepulchro pallam cum crucibus, & cereis per omnes vrbis vicos religiosè circumferentes, immunes ab ea peste permanserunt.

CAP. IIII.

CVM lues inguinaria populum primæ Germaniæ deuastaret atque omnes huius cladis auditu terrerentur, concurrit Rhemensium populus ad sancti Remigij sepulchrum, congruum huius causæ ßagitare remedium. Accensis cereis lychnisque non paucis, Hymnis, Psalmisque cælestibus per totam excubat noctem. Mane autem facto, quid adhuc precatui desit, in tractatu rimatur, reperiuntq; reuelante Deo, qualiter oratione præmissa, adhuc maiori propugnaculo vrbis propugnacula munirentur. Assumpta igitur palla de beati sepulchro, componunt in modum

feretri. Accensisq; super cruces cereis, atq; ceroferalibus, dant voces in canticis, circumeunt vrbem cum vicis. Nec prætereunt vllum hospitium, quod non hac circuitione concludant. Quid plura? non post multos dies finem huius ciuitatis lues aggreditur memorata. Veruntamen vsq; ad eum locum accedens, quo beati pignus accessit, ac si constitutum cerneret terminum, intrò ingredi non modò non est ausa, sed etiam quæ in principio peruaserat, huius virtutis repulsu reliquit.

Paulus Diaconus libr. 2. cap. 9. de gestis Longobardorum, de Fortunato Episcopo Turonensi, & Felice Episcopo Taruisano, qui oculorum dolore apud altarium B. Martini liberati sunt.

CAP. XV.

FOrtunatus cùm oculorum dolorem vehementissimum pateretur, & similiter Felix socius eius, eorundem dolore laboraret, vtriq; ad basilicam beatorum Pauli atque Ioannis, quæ intrà vrbem Taruisanam sita est, perrexêre. In qua etiam altarium in honore B. Martini confessoris constructum, propinquè habet fenestram, in qua lucerna ad exhibendū lumen est constituta. De cuius oleo postquam fratres isti Fortunatus scilicet & Felix doleter oculos detigerant, ilicò dolore fugato, sanitatem quam optabant adepti sunt. Qua de causa Fortunatus in tantum beatum Martinum veneratus est, vt relicta patria, paulò ante quàm

quã Longobardi Italiã inuaderent, ipsius sanctissimas reliquias in Gallia sitas, visitare decreuerit: quod iter suum per flumina, mõtes, valles, oppida, pagos, ipse in carminibus suis dilucidè describit. Qui postquàm Turonos iuxta votum proprium peruenit, Pictauos pertransiens illic habitauit, & multorum ibidem sanctorum gesta, partim prosa, partim metrica oratione conscripsit. Nouissimeque in eadem ciuitate primũ presbyter: deinde Episcopus ordinatus est, atque in eodem loco, digno tumulatus honore quieuit. Hic B. Martini vitam quattuor libris heroico versu contexuit, & multa alia, maximeq; hymnos singularum festiuitatum, & ad diuersos amicos versiculos nulli poetarum secundus, suaui & diserto sermone composuit. Ad cuius ego (Paulus diacon.) tumulum, cùm illuc orationis gratia aduentassem, epitaphium rogatus ab eiusdem loci Abbate, contexui.

Paulus diaconus lib. 3 cap. 1. de gestis Longobardorũ.

De virtutibus viri Dei Hospitij, pœna inuadentium illum, ac miraculosa eorundem per S. Hospitium curatione.

CAP. XVI.

LOngobardorum in Gallias aduentum, vir Dei Hospitius, qui apud Nicœam erat inclusus, sancto sibi id reuelante spiritu lõgè ante prævidit, & eiusdem vrbis ciuibus, quæ mala imminerent, prędixit. Erat enim vir

iſte magnæ abſtinentiæ & probabilis vitę, qui
conſtrictus ad carnem cathenis ferreis, indu-
tus inſuper cilicio, pane in cibum cum pauci
dactylis vtebatur. In diebus autem quadrage-
ſimę radicibus herbarum Aegypticarum, qui-
bus Eremitæ in Aegypto vſi fuerant, exhibi-
tis à negotiatoribus alebatur. Per hunc Domi-
nus magnas virtutes operari dignatus eſt, quæ
ſcriptæ habentur in libris venerabilis viri Gre-
gorij Turonenſ. Epiſcopi. Igitur vir iſte ſan-
ctus aduentum Longobardorum in Gallias
hoc modo prædixit. Venient Longobardi in
Gallias, & deuaſtabunt ciuitates ſeptem: eò
quòd increuerit malitia eorum in conſpectu
domini. Eſt enim omnis populus periurijs de-
ditus, furtis obnoxius, rapinis intentus, homi-
cidijs promptus, in quibus non iuſtitiæ fru-
ctus. Non decimæ dantur, non pauper alitur,
non tegitur nudus, non ſuſcipitur hoſpitio
peregrinus, ideò hæc plaga ventura eſt ſuper
populum iſtum. Monachis quoq; ſuis præci-
piens, ait: Abſcedite & vos à loco iſto, auferen-
tes vobiſcum quæ habetis. Ecce enim gens,
quam prædixi appropiat. Dicentibus autem
illis, Non relinquemus te ſactiſſime pater, ait:
Nolite timere pro me. Futurum eſt enim vt
inferant mihi iniurias: ſed non nocebunt vſ-
que ad mortem. Diſcedentibus autem mona-
chis aduenit exercitus Longobardorum. Qua
dum cuncta reperiebant, vaſtabant, ad locum
vbi

vbi vir sanctus incluſus erat, peruenerunt. At ille per feneſtram à turri ſe eis oſtendit. Illi verò circumeuntes turrim, dum aditum quærerent, per quem ad illum ingredi poſſent, & minimè inuenirent, duo ex eis adſcendentes tectum diſcooperuerunt illud, & videntes eum cinctum cathenis, indutumque cilicio, dicũt: Hic malefactor eſt & homicidium fecit, ideò in his ligaminibus vinctus tenetur. Vocatumque in partem, interrogant quid mali fecerat, quod tali ſupplicio arctaretur. At ille fatetur ſe homicidã eſſe, omniumque criminum reum. Tunc vnus extracto gladio vt caput eius amputaret, dexteram erigit: ſed eius dextera mox in ipſo ictu ſuſpenſa diriguit, nec eam ad ſe potuit retrahere: relictus autem glaudius, in terram decidit. Quod videntes ſocij eius, clamorem in cẽlum dederunt, flagitantes à ſancto viro, vt quid eis agẽdum eſſet, clementer inſinuaret. Ipſe verò impoſito ſalutis ſigno aegens brachium ſanitati reſtituit. Lõgobardus autem, qui ſanatus fuerat ad fidem Chriſti conuerſus, ſtatim clericus, deinde monachus factus eſt. Atque in eodem loco vſq; ad finem vitæ ſuæ in Dei ſeruitio permanſit. Beatus verò Hoſpitius dum Longobardis Dei verbũ loqueretur, duo duces, qui cum venerabiliter audierunt, incolumes patriæ reſtituti ſunt: quidam verò, qui eius verba deſpexerant, in ipſa prouincia miſerabiliter perierũt.

Paulus diaconus lib. 4. cap. 7. de gestis Longobardorum, De Theodelinda regina, quæ basilicam cōstruxit in honorem S. Ioannis Baptistæ, ac de voto Lōgobardorum S. Ioanni facto, quodq; omnes S. Baptistæ patrocinium inuocantes illæsi suorumque aduersariorum victores exstiterunt.

CAP. XVII.

THeodelinda regina basilicam beati Ioannis Baptistę in Modœcia construxit pro se & pro viro suo, & pro filijs et filiabus, & cūctis Longobardis ad Dominum: & illi venerunt inter se vnanimiter maiores natu cum rege suo, vnà cum Theodelinda regina dicentes: Si sanctus Ioannes pro nobis interpellator sit ad Dominum Deum nostrum Iesum Christum pro nobis, nos omnes vnanimiter pollicemur illi, omni anno in die natiuitatis suæ, hoc est 8. Kalend. Iulij, de nostris facultatibus transmissuros honorificè ad oraculum eius, vt per illius interpellationem habeamus iuuamen Domini nostri Iesu Christi, tā in bello quàm in alijs locis omnibus, quocunque ituri sumus. Ab illo ergò die in omnibus actibus eorum cœperunt inuocare sanctum Ioannem, vt illis præberet auxilium in virtute Domini nostri Iesu Christi, & illi omnes permanebunt illæsi, victoresq; exstiterunt super cunctos aduersarios suos. Locus autem ille supra Mediolanum duodecim millibus est, quem regina dedicandum curauit, multisque

que ornamentis auri & argenti mirificè decorauit, prædijsque ditauit, familiasque & possessiones multas eidem loco addixit, in honorem sancti Ioannis Baptistæ. Dicamus assertionem scripturæ Theodelindæ reginæ. Offert glorioſissima Theodelinda regina, vnà cũ filio suo Adalualdo rege, sancto Ioanni patrono suo de dono Dei, & de dotibus, chartulam suæ donationis, quam in suorũ præsentia scribere fecit. Si quis quolibet tempore hanc testem voluntatis suæ corruperit, in iudicij extremi die cum Iuda traditore dãnetur. Ordinatio verò eius talis fuit. De rebus sancti Ioannis nullo modo se debet aliquis intromittere, nisi tantum sacerdotes, qui ibi deseruiunt die ac nocte, tantumq́, famuli ac famulæ, qui ibi subiecti sunt, communiter debeant viuere.

Ex vita S. Ioannis Eleemosynarij, authore Simeone Metaphraste. De confessione sacramentali ipsi S. Ioanni facta, & miraculo ad sepulchrum S. Ioannis ad preces confessæ mulieris patrato, ipsoq; peccato propter S. Ioannem deleto. Habetur Tom. 1. Surij.

CAP. XVIII.

QVædam mulier, orta in oppidulo, quod tulerat Patriarcham Ioannem Eleemosynarium, postquàm resciuit cum iam esse migraturum ad Dominum, magni & graui peccati sibi conscia, accurrit ad beatum: & calidis lachrymis profusis: eius pedes tangens, petebat illius peccati absolutionem. Ille autẽ,

Si credis, inquit, meis precibus te esse ab hoc peccato absoluendam, oportet omninò te id prius confiteri. Cùm autem dixisset se nõ posse id labijs proferre, iussit id scriptis significare. Cùm verò videret eam id ægrè ferre, iubet vt ipsa id scribat, & suo ipsius sigillo muniat, & sic ei tradat schedulam. Cum ergò sic factũ esset, & in eius manus tradita fuisset obsignata schedula, rogabat mulier eum obtestans, vt nihil eorum, quę inerat, veniret ad cuiusquã cognitionem. Quinque dies adhuc præterierunt: & magnus ille excedens è vita, migrauit ad iustorũ tabernacula, cùm nihil de ea re cuiquam dixisset omninò. Cùm autem mulier, diuina quadam fortè prouidentia, non adfuisset illo die, quo excessit è vita, ea accedens ad sepulturam, & dubitans, ne fortè quæ eius fidei cõmissa fuerat schedula neglecta & in Episcopatu relicta deprehenderetur ab omnibus, dolore affecta, à se propemodum discessserat, sed cum fide ardentissimè se rursus collegisset, quàm maxima potuit celeritate venit ad illius capsam, & tanquam eo viuo, clamabat: Quid hoc fecisti, ô vir diuine, mihi peccatrici, vt nunc efficiar ab omnibus probro & dedecori? Quod enim, ne tibi quidem potui aperire propter lapsum insignem, hoc erit omnibus manifestum. Vtinam ne cogitassem quidem de te hac re conuenire. Existimans enim per te pœnas futuras effugere, & hoc non

sum

sum assecuta: & quod ex eo oritur, dedecus mihi conciliaui. Sed enim non recedam à tuo sepulchro, neque omninò hinc surgam, nisi de ijs, quæ petiui, me feceris certiorem. Persuasum enim habeo te non esse mortuum, sed in Deo viuere, & te apud eum posse, quæ vis, facere.

Hæc dicens, & alia his similia, tribus diebus & totidem noctibus venerandæ eius capsæ assedit, & (ô Dei miracula) vltima nocte egreditur è capsa vir ille admirabilis simul cum ijs, qui cum eo iacebant, Episcopis: (Eiusmodi enim erat id, quod apparebat) & ei dixit. Quousque ô mulier, clamans, es ijs, qui hic sunt, molesta? Nostra enim vestimenta iam tuæ humectarunt lachrymæ, fluentes instar fluuij. Cum hæc dixisset, tradit ei schedulã, sicut erat ab illa obsignatum. Deinde, Agnoscisne hunc dixit, ô mulier? Accipe ergò, & eam soluens, vide Dei opera admirabilia. Cùm illa autem surrexisset, & ad se redijsset, videt quidem rursus sanctos suam capsam ingressos, habens verè schedulam in manibus, viro illæso manente signaculo. Quod quidem cum soluisset, priorem quidẽ scripturam inuenit deletam? alienã autem videt positam subscriptionem, quæ sic habebat: Propter Ioannem seruum meum deletum est tuum magnum peccatum.

Eusebius Cæsariens. libr. 6. Ecclesiast. histor. cap. 8. De Narciso Episcopo Hierosolymorũ, qui aquam

vertit in oleum, & dum crimini falsò insimulatur, vindicta diuina vltione in testes periuros, per ea ipsa, quæ sibi in periurijs imprecati erant, maledicta molitur

CAP. XIX.

ACcidit aliquando die solemni vigiliarum Paschæ oleum deesse luminaribus: cumque id per ministros innotuisset, mœror plebi maximus fuit. Sed Narcissus fide fidens, ministris imperat haurire aquam, sibique deferri. Cumque detulissent, orauit & benedixit aquam, & infundi luminaribus præcipit. Tum repentè miro & sæculis inaudito genere virtutis, natura aquæ in olei pinguedinem versa, splendorem luminum etiam solito reddidit clariorem. Ad fidem autem rei à plurimis religiosorum fratrum ex eodem oleo, quod versum de aqua fuerat, reseruatum est, ita vt ad nos vsque miraculi huius indicium peruaniret. Et in hoc quidem fidei eius, ac meriti habebatur exemplum: animi verò virtus quanta in eo fuerit, alio nihilominus vno ex eis gestis opere declarabitur. Is namque cum inter cætera virtutum suarum bona esset valde constantis animi, & iustè rectèq; indeclinabiliter tenax, quidam homunculi nequam malè sibi conscij, metuētes ne criminum suorum, si arguerentur, non possent effugere vindictam, præueniunt, & factionibus circumuenire parant eum, cuius iudicium verebantur. Conci-

nnant

cinnant igitur aduersum eum infame satis & noxium crimen, conueniunt auditores, testes ex semetipsis producunt, qui sub sacramento iuramenti, quæ obijciebantur, confirmarent: quorum vnus testis, ita, ne igni consumeretur, vera se dicere testabatur: alius, ita ne regio morbo corrumperetur: tertius ita, ne luminibus orbaretur. Et quamuis ne iuramentis quidem istis quisquam fidelium & Deum timentium crederet, eò quòd vita Narcisci & institutio ac pudicitia ab omnibus nosceretur, ipse tamen eorum, quæ mota sunt, indignitatem ac molestiam nos ferens, simul & secretam ac Philosophicam vitam semper habere desiderans, subterfugit Ecclesiæ multitudinem, & in desertis locis atque agellis secretioribus delitescit annis quàm plurimis. At non ille magnus diuinæ prouidentiæ oculus quiescit in longum sed in impios vltionem per ea ipsa, quę sibi in periuriis statuerant maledicta molitur. Primus namque ille testis, parua ignis scintilla noctis tẽpore domo sua succensa, cum omni genere suo omniq; familia, flammis vltricibus conflagrauit. Alius repente ab imis pedibus vsque ad summum capitis verticem morbo regio, quo fuerat imprecatus, repletur atque consumitur. Tertius autem priorem exitum videns, & oculum diuinum non se latuisse perspiciens, prorumpit in medium, & audientibus cunctis, sera pœ-

nitentia vniuersum concinnati sceleris ordinem pandit. Tantis autem lachrymis immanis commissi facinus deflet, & in tantum die noctuq; perdurat in fletibus, vsquequo luminibus orbaretur.

Paulus diacon. lib. 6. de gestis Longobardorum ca. 2.

De cessatione pestis per honorem D. Sebastiano impensum.

CAP. XX.

TEmporibus sextæ Synodi vniuersalis, quæ Constantinopoli sub Agathone celebrata est, exorta est gauissima pestis tribus mensibus, Iulio, Augusto, & Septembri, tantaque fuit multitudo morientium, vt etiam parentes cum filiis atque fratres eum sororibus bini per feretra positi apud vrbem Romã ad sepulchra ducerentur. Pari etiam modo hæc pestilentia Ticinum depopulata est ita vt cunctis ciuibus per iuga montium, seu per deserta loca fugiẽtibus in foro & plateis ciuitatis herbæ & frutices enascerentur. Tuncque visibiliter multis apparuit, quod malus & bonus angelus, qui videbatur venabulum in manu ferre, quoties venabulo illo ostium cuiuscunque domus percussisset, tot ea de domo die sequenti homines interirent. Tunc cuidam per reuelationem dictum est, quod pestis ipsa prius non quiesceret, quam in basilica beati Petri, quæ ad vincula dicitur, sancti Sebastiani martyris altarium poneretur. Factumque est,

est, vt delatis ad vrbem Romam beati Sebastiani martyris reliquijs, mox vt in iam dicta Ecclesia altarium constitutum est, pestis ipsa quieuerit.

D. Augustin. lib. 1. Miraculorum S. Stephani, & sermone 69. in tomo nono sermonum, per Ioannē Vlimerium nuper editorum. De paruulo qui catechumenus mortuus, & meritis S. Stephani, matri viuus restitutus est.

CAP. XXI.

CVIusdam mulieris filius paruulus mortuus, catechumenus erat, qui matris portatus manibus cum ingenti eiulatu, & miserabili vociferatione ante ipsam memoriam glorioſi Stephani fuerat proiectus, tradens illi mortuum, vt ab eo reciperet viuum. Cumque ad aures amici Dei pulsaret fide pietatis, perculsa duplici luctu orbitatis, quod & in praesenti vita filium perdidisset, & in futura, vtpotè sine gratia baptismi saluum habere non posset: ecce interdiu lamentantis dolorem miserae matris repente paruulo spiritus redditur, vita tribuitur vox, viuenti conceditur. Cōtinuò presbyter accersitus, baptismum paruulo tradit, sacramenta complentur: atque ita peccatorum lethali cathena anima liberata, statim etiam mortalis carnis vinculo exuitur, & ad Dei spiritales amplexus summa celetitate liberata dimittitur. Ita & non medica consolatione concessa, gaudere de redempto

filio datur, & paruulo salus vera conceditur. Qui profecto ab hoc ad modicum vitam recepit, ne in æternum moreretur.

Ex annalibus & antiquitatibus Colonienſibus, Quomodo ſancti, quorum corpora ſacra Coloniæ requieſcunt, noctu viſi ſint circumire mœnia ciuitatis, eáque contra vim hoſtium obſidentium munire ac protegere.

CAP. XXII.

TEmporibus Clementis quarti, circa annum Domini 1266. vt habent Annales Colonienſes, cùm ciuitas Colonia obſidione cingeretur, Comes Cliuenſis, & Stephanus de VVylen vno in tentorio noctu quieſcentes, viderunt D. Vrſulam radianti corona præfulgidam, & cereum lucidiſſimú manu geſtantem lumine totius vrbis & orbis luminibus æqui pollentem, quam ſequebantur vndena virginum millia, Sanctorum quoque Maurorum ac Thebæorũ agmina, vt ſculptæ in mœniis Colonienſ. imagines circa monaſterium D. Pantaleonis, & picturæ antiquæ, baſilicæ D. Gereonis teſtantur. Qui omnes videbantur ciuitatem & portas roſeis crucibus conſignare, & contra hoſtium vim ac potentiam præmunire. Quo miraculo territi hoſtes ac de obtinenda ciuitate deſperantes, obſidionem ſoluerunt, temerarium exiſtimantes cum gigantibus θεομαχίαν, ac ipſos diuos diuorumq; patrociniis munitos, inanibus præliis laceſſere.

In

In huius diuinæ protectionis perpetuam memoriam, & iugem gratiarum actionem, Amplissimus Senatus inclytę ciuitatis Colonien-sis quotannis ipso sanctorum Maurorum festo, quod 15. Octobris celebratur, tredecim grandes cereos donat Basilicæ D. Gereonis, qui in crypta eiusdem Basilicæ, vbi SS. Maurorum ac Thebæorum corpora requiescunt, tunc per dies aliquot lucere conspiciuntur.

Ex lib. 2. Machabæorum cap. vlt. Iudas Machabæus contra Nicanoris amplissimum exercitum cum paucis dimicaturus, vidit Oniam Pontificem orare pro populo Iudæorum, & deinde Ieremiam gladium sibi porrigentem, quo dejecturus esset aduersarios.

CAP. XXIII.

NIcanor cum summa superbia erectus, cogitaret commune trophæum statuere de Iuda: Machabæus interim confidebat semper cum omni spe auxilium sibi à Deo adfuturum, & hortabatur suos ne formidarent ad aduentum nationum, sed in mente haberent adiutoria sibi facta de cælo, & nunc sperarent ab omnipotente sibi adfuturam victoriam. Et allocutus eos de lege & Prophetis admonens etiam certamina quæ fecerant prius, promptiores constituit eos. Et ita animis eorũ erectis, simul ostendebat gentium fallatiam & iuramentorum prævaricationem. Singulos autem illorum armauit non clypei & hastæ muni-

munitione, sed sermonibus optimis & exhortationibus, exposito digno fide somnio, per quod vniuersos lætificauit. Erat autem huiusmodi visus: Oniam, qui fuerat summus sacerdos, virum bonum & benignum, verecundũ visu, modestum moribus, & eloquio decorũ, & qui à puero in virtutibus exercitatus sit, manus protendẽtem, orare pro omni populo Iudæorum. Post hoc apparuisse & alium virum ætate & gloria mirabilem, & magni decoris habitudinem circa illum. Respondentem verò Oniam dixisse: Hic est fratrum amator & populi Israel: hic est qui multum orat pro populo & vniuersa sancta ciuitate, Ieremias Propheta Dei. Extendisse autem Ieremiam dexteram, & dedisse Iudæ gladium aureum, dicentem: Accipe sanctum gladium munus à Deo, in quo deijcies aduersarios populi mei Israel. Exhortati itaque Iudæ sermonibus bonis valde, de quibus extolli posset impetus, & animi iuuenum confotari, statuerunt dimicare & confligere fortiter, vt virtus de negotiis iudicaret: eò quòd ciuitas sancta & templum periclitarentur. Erat enim pro vxoribus & filiis, itemque pro fratribus & cognatis minor sollicitudo, maximus verò & primus pro sanctitate timor erat templi, sed & eos qui in ciuitate erant, non minima sollicitudo habebat pro his, qui congressuri erant. Et cùm iam omnes sperarent iudicium futurum, hostesq; adesse[nt],

essent, atque exercitus erat ordinatus, bestię equitesque opportuno in loco compositi, considerans Machabęus aduentum multitudinis, & apparatum varium armorum, ac ferocitatum bestiarum, extendens manus in cælum, prodigia facientem Dominum inuocauit, qui non secundum armorum potentiam, sed prout ipsi placet, dat dignis victoriam. Dixit autem inuocans hoc modo: Tu Domine, qui misisti angelum tuum sub Ezechia rege Iudæ, & interfeciſti de castris Sennacherib centum octoginta quinque millia, & nunc dominator cęlorum mitte angelum tuum bonum ante nos, in timore & tremore magnitudinis brachij tui: vt metuãt, qui cum blasphemia veniunt aduersus sanctum populum tuum. Nicanor autem, & qui cum ipso erant cum tubis & canticis admonebant. Iudas verò & qui cum eo erant, inuocato Deo, per orationes cõgressi sunt, manu quidem pugnantes, sed & Dominum cordibus orantes, prostrauerunt non minus triginta quinque millia, præsentia Dei magnificè delectari. Cumque cessassent, & cum gaudio redirent, cognouerunt Nicanorem ruisse cum armis suis. Facto itaque clamore & perturbatione susćitata, patria voce omnipotentem Dominum benedicebant. Prę cepit autem Iudas, qui per omnia corpore & animo mori pro ciuibus paratus erat, caput Nicanoris & manum cum humero abscissam,

Ieroso-

Ieroſolymam perferri. Quò cum peruenisset, conuocatis contribulibus & sacerdotibus ad altare accersijt, & eos, qui in arce erant, & o-ſtēſo capite Nicanoris, & manu nepharia quā extenderat contra domum sanctum omnipotentis Dei, magnificè gloriatus est. Linguam etiam impij Nicanoris præciſam, iussit particulatim auibus dari, manum autem dementis contra templum suspendi. Omnes igitur cæli benedixērunt Dominum, dicentes: Benedictus, qui locum suum incontaminatum seruauit. Suspendit autem caput Nicanoris in summa arce, vt euidens esset & manifestum signum auxilij Dei. Itaque omnes communi cōsilio decreuerunt, nullo modo diem istum absque celebritate præterire: habere autem celebritatem annuam pridie Mardochæi die.

Nicephor. Calliſt. li. 17. cap. 17. hiſtor. Eccleſ. Choſroe Sergiopolim obſidente, innumerabiles propugnatores ſupra vrbem apparent, quo cognito Choſroes obſidionem ſoluit.

CAP. XXIIII.

NON abſimile huic est, quod refert Nicephorus de ciuitate Sergiopoli, quam cùm Choſroës rex Persarum obsideret, atq; in redemptionem ciuitatis sacra templorum donaria ex pacto recepisset, tandem interrogauit, num præterea in vrbe quicquam reliquum esset. Adfuit ibi quædā verum dicere solitus: & Choſroę alia quædam pauca admodum in

vrbe

vrbe à ciuibus occultè asseruari renunciauit. Ac auri quidem vel argenti reliqui nihil esse, sed alterius longè præstantioris & Deo dicatę materiæ, in qua ossa Sergij martyris asseruarentur, vrnam sublongam ex argento fabrefactam restare. Hoc vbi Chosroës audiuit, ilicò exercitum omnem ad excindēdam vrbem ex castrorum munimentis eduxit. Confestim verò innumerabiles propugnatores supra vrbem apparere, seq; ad eandem defendendam parare, atque per muros vbique discurrere visi sunt. Porrò vt hoc, qui ad hoc oppugnandū missi fuerant, viderunt è vestigio ad Chosroēn reuersi, quum defensorum ciuitatis multitudinem, tum timorem suum qui eos exarmasset, stupefacti ei commemorarunt. Chosroës autē, vbi curiosè omnia scrutatus, valdè paucos vel immaturæ vel expletæ ætatis homines in vrbe esse, robustis omnibus è medio sublatis comperit, rem eam sublimioris alicuius potestatis, & martyris præcipuè esse suspicatus est. Ac timore correptus, Christianamque religionem magnoperè admiratus, statim obsidionem soluit, atque in ditionem suam reuersus est. Fama verò obtinet, Chosroen istum paulò ante obitum, sacris nostris initiatum, atque ad diuinum lauacrum admissum esse. Non absimile est, quod Syrorum castris legimus 4. Reg. 7. in quibus cùm diuinitus audiretur sonitus curruum & equorum exercitus

tus plurimi, dixerunt ad inuicem Syri: Ecce mercede conduxit aduersum nos. Rex Israel reges Gethæorum & Aegyptiorum, & venerunt super nos, surrexerunt ergò & fugerunt in tenebris, & dereliquerunt tentoria sua, & equos & asinos in castris, fugeruntque, animas tantum suas saluare cupientes.

Procopius lib. 1. de bello Gothorum. De D. Petro Apostolo, qui mœniorum Romanorum partem ruendam suscipiens, ab hostium impetu liberam conseruauit.

CAP. XXV.

GOthis Romam obsidentibus, apud portam Pincianam proximi muri pars quædam lapidum laxata iampridem compage, seiuncta spectatur, non tantum à solo, sed à medio ad summum fastidium scissa: nec sanè collapsa, nec aliàs resoluta, sed vtrinque sic inclinauit, vt cętero muro extrinsecus partim prominentior esse appareat, partim retractior. Hanc muri partem cùm demoliri tunc primùm Belisarius niteretur, & iterato ædificare cœpisset, obstitere Romani, Petrum Apostolum pro indubitato se comperisse asseuerãtes, eius loci tuendi pollicitum curam se susceptu-

rum. Quod vtique Romanis ex voto successit, quandoquidem nec eo die, quo per Gothos sunt mœnia oppugnata, nec per omne id tempus, quo vrbem obsederãt Barbari, hostilis vis vlla ad hunc locum peruenit, nec planè vnquã tumul-

tumultuatum. Et sanè me admiratio subit, nec Romanis nec hostibus ipsis, in ea tam diutina vrbis obsidione in memoriam veniisse, muri hanc partem: quæ res cum miraculi postea loco sit habita, nec sarcire quidem in posterum quisquam, nec de integro restituere ausus est: sed ad hunc diem ea è regione seiunctus permanet murus.

Gregor. Turonen. lib. 2. cap. 5. historiæ Francorum. De Chunis in Gallias prorumpentibus, & quomodo S. Seruatius Tungrorum Episcopus precatus sit Deum, & SS. Apostolos, ne gentem illam Barbaram Gallias vastare permitteret.

CAP. XXVI.

CHunis in Gallias irruptionem meditantibus, erat apud Tungros oppidum Seruatius eximiæ sanctitatis Episcopus, qui vigilijs ac ieiunijs vacans, crebro lachrymarum imbre perfusus, Domini misericordiam precabatur, ne vnquam gentem hanc incredulam, sequè semper indignam in Gallias venire permitteret. Sed sentiens per spiritum, pro delictis populi, sibi hoc non fuisse concessum, consilium cepit, vt expeteret vrbem Romanam, scilicet, vt adiunctis sibi Apostolicæ virtutis patrocinijs, quæ humiliter à Domino flagitabat, mereretur facilius obtinere. Accedens ergò ad beati Apostoli tumulum deprecabatur auxilium bonitatis eius, in multa abstinentia, maxima inedia se consumens, ita vt biduo triduo-

duoque sine vllo cibo potuque maneret, nec esset interuallum aliquod in quo ab oratione cessaret. Cumque ibidem multorum dierum spatia in tali afflictione moraretur, fertur hoc à beato Apostolo accepisse responsum: Quid me vir sanctissime inquietas? Ecce enim apud Domini deliberationem prorsum sancitū est, Chunos in Gallias aduenire, eosque maxima tempestate debere depopulari. Nunc igitur sume consilium, accelera velociter, ordinā domum tuam, sepulturam compone: require linteamina munda. Ecce enim migrabis à corpore, nec videbunt oculi tui mala, quæ facturi sunt Chuni in Gallijs, sicut locutus est Dominus Deus noster. Hoc à sancto Apostolo Pontifex responso suscepto, ita accelerat. Gallisque velociter repetit, venienſque ad vrbem Tungrorum, quæ erāt necessaria sepulturę secum citius leuat: valeque dicēs clericis ac reliquis ciuibus vrbis denunciat cum fletu & lamentatione, quia non visuri essent vltra faciē illius. At illi cum eiulatu magno & lachrymis eum prosequentes, supplicabant humili prece dicentes: Ne derelinquas nos pater sancte, ne obliuiscaris nostri pastor bone. Sed cùm eum fletibus reuocare non possent, accepta benedictione cum osculis redierunt. Hic verò ad Trajectensem vrbem accedens, modica pulsatus febre recessit à corpore. Ablatusq; à fidelibus, iuxta ipsum aggerem publicum est sepultus.

Gregor.

Gregor. Turonens. lib. 2. cap. 6. historiæ Francorum, quomodo B. Stephanus Protomartyr visus est apud SS. Apostolos Petrum & Paulum intercedere pro vrbe Metensi, in qua reliquiæ S. Stephani requiescunt.

CAP. XXVII.

CHuni à Pannonijs egressi, vt quidam ferunt, in ipsa sanctæ Paschæ vigilia, ad Metensem vrbem, reliqua depopulando, perueniunt, tradentes vrbem incendio, & populum in ore gladij trucidantes, ipsosque sacerdotes Domini ante sacrosancta altaria perimentes. Nec remansit in ea locus inustus, præter oratorium B. Stephani primi martyris ac Leuitæ. De quo oratorio, quæ à quibusdam audiui, narrare non distuli. Aiunt enim priusquam hi hostes venirent, vidisse se vnum fidelem in visu quasi conferentem cum sanctis Apostolis Petro ac Paulo, beatum Leuitam Stephanum de hoc excidio, ac dicentem: Oro Domini mei, vt non permittatis obtentu vestro Metensem vrbem ab inimicis exuri, quia locus in ea est, in quo paruitatis meæ pignora continentur: sed potius sentiant populi aliquid me posse cum Domino. Quod si tantum facinus populi supercreuit, vt aliud fieri non possit, nisi ciuitas tradatur incendio, saltem vel hoc oratorium non cremetur. Cui illi aiunt: Vade in pace dilectissime frater, oratorium tuum tuum carebit incendio. Pro vrbe

vero

verò non obtinebimus, quia Dominicæ sanctionis super eam sententia iam processit: ualuit enim peccatum populi, & calmor malitię eorum adscendit coram Deo. ideò ciuitas hæc cremabitur incendio. Vnde procul dubio est, quod horum obtentu vrbe vastata, oratorium permansit illæsum.

Gregorius Turonensis eodem libr. cap. 7. Quomodo Aurelia ciuitas ab Attilæ & Hunnorum obsidione liberata sit per Anianum sanctissimum eiusdem ciuitatis Episcopum, omnes obsessos ad orationem hortantem.

CAP. XXVIII.

ATtila Hunnorum Rex à Metensi vrbe egrediens, cùm multas Galliarum ciuitates opprimeret, Aureliam aggreditur, eamque maximo arietum impulsu nititur expugnare. Erat autem eo tempore beatissimus Anianus in supradicta vrbe Episcopus, vir eximiæ prudentiæ, ac laudabilis sanctitatis, cuius virtutum gesta nobiscum fideliter retinetur.. Cumque inclusi populi suo Pontifici quid agerent acclamarent, ille fisus in Deo monet omnes in orationem prosterni, cum lachrymis præsens semper in necessitatibus Domini auxilium implorare. Deniq; his vt præceperat, deprecantibus, ait sacerdos: Adspicite de muro ciuitatis, si Dei miseratio iam succurrat. Suspiebatur enim per Domini misericordiam, Aërium aduenire, ad quem & Ar-

latet

latem abierat prius suspectus futuri. Adspicientes autem de muro, neminem viderunt. Et ille, Orate, inquit, fideliter, dominus enim liberabit vos hodie. Orantibus autem illis, ait: Adspicite iterum: Et cùm adspexissent, neminem viderunt, qui ferret auxilium. Ait eis tertiò: Si fideliter petitis, Dominus velociter adest. At illi cum fletu & eiulatu magno, Domini misericordiam implorabant. Exacta quoque oratione, tertio iuxta senis imperium adspicientes de muro, viderunt à longè quasi nebulam de terra consurgere. Quod renunciantes, ait sacerdos, Domini auxiliũ est. Intereà iam trementibus ab impetu arietum muris, iamq; ruituris, ecce Aërius & Theudo Gothorum rex, ac Thorismodus filius eius, cum exercitibus suis ad ciuitatem accurrunt, versumque hostem eijciunt, repelluntque. Itaq; liberata obtentu beati antistitis ciuitate. Attilam fugant, qui Mauriacum campum adiens, se præcingit ad bellum. Quod hi audientes, se contra eum viriliter præparant.

Paulus diaconus lib. 4. cap. 5. De gestis Longobardorum. De Ariulfo, qui bellum contra Romanos gerens, B. Sabini martyris præsidio miraculosè adiutus est.

CAP. XXIX.

CVM Ariulfus bellum contra Romanos in Camerino gessisset, victoriamque pertraxisset, requirere à suis hominibus cœpit: quis-

nam vir ille fuisset, quē in prelio quod gesse-
rat, tam strenuè pugnantem vidisset. Cui cum
sui responderent, se illic nullum fortius bel-
tem quàm ducem ipsum vidisse, ille ait: Cer-
multa per omnia me meliorem ibi alium vi-
di, qui quoties me aduersæ partis aliquis per-
cutere voluit, me semper suo clypeo protexit.
Cumque dux ipse prope Spoletum, vbi basili-
ca beati martyris Sabini Episcopi sita est, in
qua eiusdem venerabile corpus requiescit, ad-
uenisset, interrogauit, cuius illa tam ampla do-
mus esset. Responsumque est ei à viris fide-
bus, Sabinum ibi martyrem requiescere, qu
Christiani quoties in bello contra hostes in
præsidium haberent, ac eum propterea in su-
um auxilium vocarēt. Ariulfus verò cùm ad-
huc esset gentilis, ita respondit: Et potest fieri,
vt homo mortuus aliquod viuentibus auxili-
um præstet? Qui cùm hoc dixisset, equo desi-
ens, eandem basilicam conspecturus intrau-
Tunc aliis orantibus, ipse picturas eiusdem ba-
silicæ mirari cœpit. Qui cùm figuram beati
martyris Sabini depictam conspexisset, ma
cum iuramento affirmauit, talem omninò vi-
rum eum qui se in bello protexerat, formam
habitumque habuisse. Tuncque intellectum
est, beatum martyrem Sabinum, eidem in pre-
lio adiutorium contulisse.

Ioannes Nauclerus vol. 3. Chronicorum generatio

37. *De Adimaro Podiensi Episcopo, qui expug-*

tã iam à Christianis vrbe Hierosolymitana, cùm diu ante defunctus esset, visus est in sancta ciuitate priusquàm muros adscẽdens, reliquos ad ingressum vrbis animauit.

CAP. XXX.

ANno Domini 1099. cùm exercitus Christianorum oppugnaret vrbẽ Hierosolymitanã, cumq; iam totum mensem circa mœnia vniuersus desudaret exercitus, die xi. mensis Iulij, vno animo assultũ faciũt, & cùm vsq; ad horam diei 7. sine certa victoria anceps certamen esset, subitò virtus diuina adfuit, quæ fidelium rebus iam desperatis consolationem attulit. Nam de monte Oliueti miles quidem armis accinctus fulgẽtibus, qui postmodum non comparuit, signum dabat nostris legionibus, vt assultum iterarent: quo signo viso exhilaratur exercitus, & maiori animo ad expugnationem vrbis redijt tanto feruore, vt qui fessi aut vulnerati, ante operam subtraxerant, nunc rẽsumptis viribus, vltrò se ingerent animosius. Obtenta paulò pòst vrbe cęlis vniuersis hostibus, populus fidelium, depositis armis in spiritu humilitatis, cum gemitu & lachrymis venerabilia loco singula perquirere cœperunt. Die verò captionis ciuitatis, Dominus Adimarus Podiẽsis Episcopus, quondam legatus, qui apud Antiochiam vita decesserat, à multis in sancta visus est ciuitate, ita vt multi fide digni asseruerint, super

muros ciuitatis primum omnium adscēdisse, & cæteros ad ingressum vrbis animasse: multi quoque alij, quiin via diuersis casibus occubuerunt, in dicta ciuitate apparuerunt, cum alijs loca venerabilia visitantes, in quo manifestè dabatur intelligi, quia etsi vita discesserant corporali, ad æternam tamen vocati beatitudinem, nō sunt fraudati desiderio suo, sed quod pio expetiuerunt studio, pleno sunt consecuti affectu.

Ioan. Nauclerus loco citato. De Christianis in Antiochia obsessis, & per apparitionem B. Andreæ, & lanceam Seruatoris Christi, præmissoq; ieiunio precibusq; & sacrificijs, mirabiliter rore cælesti confortatis, & de hostibus triumphum referentibus.

CAP. XXXI.

CHristiani circa idem tempus in ciuitate Antiochena grauissima premebantur obsidione, rerumque omnium penuria & fame. Dum igitur sic affligerentur, respexit eos Dominus, consolationemq; misit. Apparuit enim cuidam clerico B. Andreas, cui plurimū erat deuotus, commonens quatenus principibus nunciaret, vt lanceam qua Domini nostri latus erat perforatum, in Ecclesia beati Petri repositam perquirerent, eique locum certis ostendebat indicijs. Quod cùm fecisset, ipse ad eius suggestionem in loca effossa aliquantulum terra, lanceam, sicut clerico illi ostensum fuerat, inuenerunt. Hoc audiens populus,

pulus, tanquam de immissa ei cælitus consolatione, cœperunt à suis anxietatibus releuari, iterumque voto se & iuramentis obligarunt, quod ab inuicem non discederent, quousque authore Domino vrbem suæ restituerent libertati.

Igitur præmisso ieiunio, & indicta die pugnæ, cùm 24. diebus afflictione mirabili plurimum laborassent, precedenti nocte dum arma equosq; præparant, somno locus non datur. Mane facto, circa crepusculum sacerdotes & ministri Domini per Ecclesias diuina celebrantes, populum antequàm ad prelium egrederetur, de peccatis suis prius humiliter confessum, corpore & sanguine Domini munierunt: quo facto, tanta eis diuinitus infusa est gratia, vt qui pridie lumina vix attollere poterant, nunc prodeuntes, victoriam sibi promittere ausi sunt, Episcopi verò & sacerdotes sacris induti, populum benedicebant.

Itaq; summo diluculo 4. Kalen. Iulij, duodecim acies instruxerunt, quarum vltimam, quæ erat cæteris amplior, tenebat illustris princeps Boëmūdus. Accidit autem, vt egressis ros quidam suauissimus modicus tamen; sed gratissimus descenderit, quasi in eo benedictionem & gratiam suā videretur infudisse Dominus. Mirabile dictu, quicunque eo imbre conspersus est, tantum concepit animum, vt nihil laboris, nihil molestiæ in tota illa ex-

peditione esse videretur, idem in equis fertur apparuisse.

Intereà hostes accepto nostrorum ab vrbe egressu, acies instruunt, ventũ est ad pugnam, primæ tres acies nostrorum, viriliter in hostes irruunt, sequentes aliæ non minus, præcedente lancea Domini cum sacerdotibus, Pugnatum est illo die acerrimè, tandem hostes, dissolutis cuneis vertebantur in fugam. Corbana autem videns suas dissolutas acies, & ipsa fuga elapsus, saluti suæ consuluit, cædem in hostibus factã, omnes scriptores in centum millia referunt. Consummato itaque prælio, nostri ad castra hostium redeunt: Vbi tantam rerum reperiunt opulentiam, tantas Orientalium diuitiarum copias, vt iam auri, argenti, gẽmarum neque numerus esset, neque mensura, equorum etiam & armentorum, annonę quoque & victualium reperta est tanta abundantia, vt iam nescirent quid eligerent, hac potiti sunt victoria anno Dom. 1098. 28. Iunij.

Reuersi in vrbem læti ouantesque duces, altero haud minori affecti sunt gaudio, quod Ammuratus arci præfectus, Christianus est factus, deditione arcis facta, idq; solum in facienda dedicatione est pactus, vt qui ex cohorte sua fidem Christi nollent suscipere, cum rebus suis abire permitterentur.

Gregorius Episcopus Turonen. in vita S. Illidij Arvernensis Episcopi, in lib. de vita Patrum, cap. 2, habe-

tur

tur in Tomis Lauren. Surij 7. Iulij. Quomodo ipse Gregorius Turonensis adhuc puer, liberatus sit à febre per S. Illidium.

CAP. XXXII.

TEmpore, quo Gallus Episcopus Auernã regebat Ecclesiam, horum scriptor in adolescentia degens, grauiter ægrotabat: & hic ab eo plerumq; dilectione vnica visitabatur, eò quòd patruus eius esset. Erat autem valetudo cum nimia stomachi pituita, ac febre valida. Intereà aduenit paruulo desiderium, & credo inspirante Deo, vt ad beati Illidij basilicam deportaretur, illatusque manus puerorum, ad eius tumulum fusa oratione cum lachrymis, leuiorem se sensit esse, quàm venerat. Sed reuersus domum, iterum à febre corripitur. Quadã verò die cùm grauius agere cœpisset, eumque febris asperior solito aggrauaret, & vtrum euaderet, admodum dubitaretur, accedens genitrix eius, ait ad eum: Mœstũ hodie, dulcis nate, sum habitura diem, cùm te talis deficiat febris. Cui ille, Nihil, inquit, prorsus, obsecro, contristeris, sed ad sepulchrũ me remitte beati Illidij Pontificis: credo enim firmiter fore, vt virtus eius & tibi lætitiam, & mihi tribuat sospitatem. Tunc sancti deportatus ad tumulum, orationem fundit, spondens prostratus spontè, si eum antistitis sui virtus ab hoc contagio liberaret, clericum se futurum: nec prorsus moraretur, si

deprecatio obtineret effectum. Hæc effatus, sensit protinus discedere febrem: vocatoque puero, domum se reportari depoſcit. Cumque in recubitu, vbi tunc sui epulabantur, fuisset illatus, erumpente è naribus sanguinis copia, febris simul cruorque defluxit. Quod meritis beati Confessoris præstitum, habetur probatum. Sed & nuper venerandi Comitis seruus, cùm in diuturna cœcitate resideret celebratis vigilijs, sanus abscessit.

D. Ioannes Chryſoſt. in ſermone de veneratione cathenarum, & gladij principis Apoſtolorum Petri, habetur Tom. 4. Kalend. Auguſti. Laurent. Surij, ex Simeone Metaphraſte.

CAP. XXXIII.

PEtrus Apostolorum firmamentum & sacratus cælorum magister, arcanorum interpres, nutantium confirmator, lapsos erigens, firmos conseruans, pœnitentiæ dux ardentissimus: Petrus denique magnum illud orbis terrarum miraculum: Ecclesiæ iactatio, discipulorum decus, & eorum, qui rectè sentiunt, ornamentum, Theologorum pulchritudo, Christi os, mēs cælestis, Trinitatis purissimum tabernaculum, lapsorum reconciliator, honestè viuentium ductor, rectè currentium propugnator, omni cælesti & humana laude, omni præconio dignissimus. Cuius si vmbra & lintei morbos profugabant, certè cathenæ, quæ venerandum Apostoli corpus attigerūt,

(Act. 5.)

(*Act.5.*) quantò propiorem tactum habuerūt, tantò abundantiorē miraculorū vim participarunt: cathenæ, inquā, illæ omninò venerandæ ac precioſę, quę Apoſtolicum illud ac beatum corpus colligarunt, quæ manus illas miraculorum effectricis adſtrinxerunt, quæ diuina gratia ab ipſis repletæ ſunt, ex quibus miracula abundè ſcaturiunt, quæ ægrotos homines à morbis liberant, quæ homines illos ſanctos efficiunt, qui cum fide ad eas accedunt: à quibus animarum maculæ miſtico quodam modo expurgantur, & morbidę influentię reprimuntur, quæ denique in aëream celſitatē extenſæ, & vſque ad cælos ipſos peruenientes, à Domino illo & diuino ſolio, tanquam ab ancora quadam, extenduntur. Has cathenas potentiarum, quæ à Deo ipſo defecerunt, princeps exhorruit, & nūc etiam exhorret, ac multo cum timore illas ſubterfugiens comprimitur. Has aërea ſpirituum multitudo metuens ac tremens, iaculiſque inde immiſſis percuſſa, longius profugatur. Non enim ferre poteſt ſpiritus ſancti gratiam, has ipſas cathenas obumbrantem, neq; ſcintillas ex diuino illarum igne exſilientes ſuſtinet: ſed ab ipſis incenditur atque comburitur. Has compoſuit Dei patris verbum, eiuſdem æternitatis & principij particeps, vt eius de Deo confeſſionis præmium eſſent. Illas ignitas reddidit carbo ille, ab Eſaia viſus, (*Eſaiæ.6.*) & ad Deum intuendum efficaciſſimus.

ciſſimus. Spiritus ſanctus paracletus ſuo affla-
tu ignem, è carbone exſilientem, ad opus perfi-
ciendum maximè idoneum reddidit. Quam-
obrem licet ferreæ ſint naturæ, diuina tamen
gratia & potentia plenæ ſunt. Ab his dæmo-
num praui ſpiritus illigati enecantur. Ab his
princeps mundi huius pertractus, captiuus du-
citur, à fidelibus hominibus illuditur, hoc eſt
ab iis, qui antea peccatorum laqueis conſtri-
cti, ſoluti & liberati ſunt, & mortis retibus an-
tea circundati, ad vitam tranſierunt. Hæ diui-
næ hæreditatis terminos cingentes, & vndiq;
munientes, faciunt ne ab hoſtibus expugnari
poſſint. Eædem Chriſtianorum vertices coro-
nantes, ab illorum hoſtium inſidiis, qui corpo
reis oculis non cernuntur, intactos ſeruant.
Nam etſi à malignis hominibus protormen-
torum genere aduerſus Apoſtolum ſunt adhi-
bitæ, tamen ad eos propellendos, qui malum
aliquod inferre volunt, idoneæ ſunt effectæ,
non magis cruciantes, quàm venerandum il-
lud Apoſtoli corpus vndique ſeruãtes ac mu-
nientes. His cathenis Apoſtolus ornabatur, his
exſultans ac geſtiens ſe oblectabat, & tanquam
regalem aliquem ornatum circumferens, ani-
mo exſultabat, Has & pœnæ inſtrumentum
cognoſcebat, & coronæ multæ conciliatrices
exiſtimabat. His & nũc ſanctiſſima, omniq;ue
ex parte incorrupta ac pura Chriſti ſponſa Ec-
cleſia, tanquam ſplendido monili, & aureo
quodam

quodam ornatu induta, veluti corona quadā ex intactis floribus contexta, decorata est, & ad dexteram sui sponsi partem assistit. Has, inquam cathenas & nos copiosissimus Christi populus hodierno die amplexamur. Has reuerēter veneramur & colimus, & pro animarum emendatione habemus. His enim sensum & membrum mouentes, illarum sanctitate implemur, & per mentis intelligentiam sancti spiritus gratiam in animos ipsos admittimus. Deceret tamen, deceret non solum cathenas, quæ manus illas adstrinxerunt magnoperè venerati, sed indicia omnia, ad quæ Apostoli membra accesserunt, singulatim amplecti ac reuereri, & in illis singulis diem festum ac panegyrum celebrare.

Consentaneum & illud fuit eius prouidentiæ, & in nos benignitati, pro quibus laborauit, & quotidie certamina & pugnas subijt, propter quos cathenarum pondere adstrictus fuit, & crucis mortem libenter suscepit. Consentaneum, inquam, fuit seipsum his, qui per eum Christo crediderunt, distribuere atque impartiri: & veteri quidem Romæ venerandi sui corporis depositionem ac sepulturam largiti: Huic autem regali & nouæ vrbi eorum, quæ passus est, symbola atque insignia relinquere, & sacratissimi corporis loco, suauissimarum cathenarum munere vrbem hanc efficere. Quas cathenas qui in eandem præclaram

vrbem veniſſe crediderit, non aberrabit, neq; aliquid Deo & veritati contrariũ crediderit: Verus quidem ſermo & libris ipſis conſcriptus ad nos vſque peruenit, non longè ab Herodis Tetrarchæ regia Petrum Apoſtolum in carcere, ſed in propinquo quodam loco militaribus cohortibus obſeruatum. Nam illi metuebant, ne amplius ipſe ab aliquibus ſoluerẽtur è vinculis, & miraculum fuiſſe videretur. Illic igitur ſeruabatur, vt tum propter regalis palatij vicinitatem, tum ob militum cuſtodias & cathenas, quibus ipſe erat cõſtrictus, nullam effugiendi facultatem haberet. Quoniam verò multi ex ijs, qui Petri Apoſtoli opera Chriſto crediderant, in regia illa erant, atq; illic viuebant, & regis ipſius miniſteria obeuntes, ſuam in Chriſtum & eius Apoſtolum beneuolentiam in animis occultam ſeruabant, cum admirabili illo modo Apoſtoli Pet. liberatio per angeli præſentiam allata eſt, & Apoſtolus ipſe per portam exijt, quæ ad vrbem ducebat, cathenas illas in carcere derelictas, ipſi Herodis miniſtri; quibus diuinæ cognitionis lumen effulſerat, clam ſuſtulerunt, & apud ſe ipſos velut theſaurum quendam eas conſeruarunt. Quod verò à patre ſuo, vt dicitur, traditum, & de cathenis illis narratũ ſibi quiſq; acceperat, poſteris ſuis deinceps tradebat, & tuto in loco cathenas illas occultas ſeruabat, quoad & Iudaica natio bello deuicta, captiſq;

Hiero-

Hierosolymis ad nihilum redacta est, & superstitiosæ idolatriæ cœcitate & errore sublato, Romanorum sceptra ad Imperatores, qui Christi fidē sequebāntur, trāslata sunt. Quibus Christo & Apostolorū facta omni tēpore prosequi studētibus, hęc etiam Petri Apostoli cathena manifesta facta est, & ab illis ad vrbem hanc regiam translata, in Apostoli Petri sacro templo iure optimo reposita est: quam vt eius ipsius miraculorum effectricem, & veneramur & amplectimur: hanc enim videntes, illum ipsum mente inspicimus: hanc tangentes, illū à nobis tangi existimamus. Sed quidnam gladius? Neque enim hic despiciendus, quoniam & ipse Apostolica manu eductus, totam sancti spiritus gratiam ac diuitias illinc attraxit. (*Matt.* 26.) Sequitur paulò post in eodem sermone.

Hunc gladium Petrus possidens, secum & in prædicatione afferebat, tum vt sicubi opus esset, illo vteretur, tum vel maximè, vt ipsum videns, ad magistri admonitionem memoria tenendam reuocaretur, & eo modo tempus illud, quo IESVS crucem passus est, & ea quæ postea secuta sunt, secum cogitaret, inuidiam scilicet, odium, insidias, proditionem, iniustū iudicium, iniustiorem mortis sententiā: Crucem, sepulturam, & reliqua omnia, quæ homicidæ Iudęi facere ausi sunt. Hęc cùm gladium illum Apostolus videret, contemplabatur, hęc

assiduè animo reuoluebat: hæc secũ repetens, meditabatur, gladio ipso memoriam suggerente, & ad prædicationem exsequendam illũ alacriorem efficiente. Hoc gladio & ad omne periculũ pro Christo subeundum armabatur. Apostolus, & ad pericula omnia suscipienda, tum vel maximè ad sacras illas cathenas induendas, & iniquorum hominum carcerem habitandum: denique ad crucis martyrium subeundum firmior ac promptior effectus est. Quamobrem hic gladius, vt res quædam preciosa, & omninò veneranda, Apostolicisque manibus deseruiens, ac eas tangens, eodem honore & veneratione, qua & cathenę ipsę in regali palatio, vbi Apostolo Petro sacrum templum erectum est, velut sacratus quidam & cælestis thesaurus, in intimo loco repositus seruatur, vt scimus, qui fidelibus Imperatoribus, & fidelium virorum multitudini ad sanctitatem proponi solet. Cæleſtem enim gratiam confert, variarum curationum copiam suppeditat, sui cultores salubriter custodit, seque amplectentes erigit, animas ipsorum cleuans. Quod si breuis & informis videtur gladius ille, non est propterea dispiciendus. Apostolicam enim miraculorum vim & potentiam secum continet. Nam hunc Apostolus, vt potentis Dei frameam possedit, & vt ancipitem gladium cognouit. Sic & aliæ Apostolicæ vestes atque indumenta, multa illa quidem

dem vilia sunt & abiecta: sed quis eorum decorem & magnificentiam, quæ mente comprehenditur, inspexeris, diuina & cælesti gratia repleta esse, & Apostolicit miraculis nihilo inferiora inueniet. Sed perinde valet cùm quis hęc recordatur, ac si Apostolum inuocet. Ego & carcerem ipsum in quo Apostolus custoditus est, omni præconio dignum censeo, quippè qui omni veneratione dignus est: dignus enim fuit, qui tantum sanctitatis domicilium intra se reciperet. Ego & solum illud, in quo decubuit, & vinctus dormiuit, sanctitate decorum existimo & Apostolica gratia refertum.

Sed dubitat aliquis, num hæc ita se habeant: neque hæc tanti esse credit, vt gratiam illam, quæ in Apostolo fuit, participarint. Persuadeat huic vmbra ipsa & semicinctia: (*Act. 5. Actor. 19.*) quorum illa quidem ex corporis oppositione ad Solis lucem composita, & ab Apostolorum principis tactu longè distans: hæc autem à Pauli corpore delata, & diuinam ex illo gratiam participantia, pari & miraculorum effectrici potentia repleta sunt: quodque admirabilius est, per secundam participationis consecutionem, & gratiarum translationem, sibi adhærentibus impertita, eandem miraculorum potentiam, & nihilo minorem abundè suppeditant. Considerandum igitur est, si quibus gratiã impertita est, ea talia sunt:

qualis

qualis nam is est, qui vim illam impartiuit? Ac si participantes res, talium miraculorum gratiam præbent: quantum existimare oportet cum esse, à quo hæc impertita sunt? Maius enim est istud, per quod fit, quàm in quo efficitur: vt causa maior est eo, cuius est causa, cùm superiorē & digniorem gradū cōtineat.

Si quis autem mihi daret, vt & sandalia & vestes, quibus ab Angelo se iuduere iussus est, ipse videre possem, illa certè apertis vlnis exciperem atque amplecterer, & vt cæleste donum in cordis mei penetralibus cōderem. Hunc igitur sacratum gladium cum sacris & Apostolicis cathenis cōnectētes, Petrū ipsum mente inspicere nobis videmur: & vtraq; tāgentes, Apostolū à nobis tangi existimamus, neque vllo modo ambigimus, eò quòd hæc loco ab Apostolo ipso disiuncta sunt: sed & hæc, & illum mente formantes, & per fidem ipsam in vnum copulantes, illum videre nos credimus: atque illum cogitantes, hæc, quæ illius fuerunt videre nos arbitramur. Itaque non omninò ipsius gratiarum expertes, constituti sumus. Nam etsi in veteri vrbe Roma diuersatur per corporis sepulturam, quā vrbs illa sortita est: non tamen à nobisipsis abesse vult, quod pertinet ad illius gladium & cathenas. Adest enim & apud nos, qui partem hanc vt totum corpus continentes, ab eius coniunctione non separamur: sed cum vna eademq; fit

sit gratia, quæ per eius corpus, cathenas, vestes & gladiũ miracula operatur: nemo dubitauerit, quin præsens sit in singulis, perfectus atq; integer, & iis, qui cum fide accedunt, & hæc amplectuntur, pro diuino eorũ desiderio atq; ardore mercedem remetiatur. Hic & vnus est, & multis impertitus, non imminuitur: quinetiam totus in se manens, omnem & eandem vim ostendit: & quamuis eorum, quæ passus est, symbolis non in vno, sed in multis locis diuisus sit: idem tamen est: qui in Apostolica Ecclesia prodigia & miracula ingentia perficit. Ita nihil ex ijs, quę in summo illo Apostolo insunt, inane est, & actionis expers, nihil gloria & diuinis miraculis vacuum.

Tu verò ô Petre, Christi Ecclesiæ petra & firmamentum, summe Apostolorum vertex, qui verus & ardens fuisti Christi discipulus: qui præter cæteros orationis libertate apud eum vsus es, viui Dei filium illum prędicãdo, cuius manibus regni cælorum claues tibi traditæ sunt, vt quæ à te in terra ligata aut soluta essent, eadem ligarentur & soluerentur in cælis: (*Matth.16.*) qui Christum Deum & hominẽ fuisse clarissima voce prædicasti: qui ex circuncisione, quæ in lege præcipitur, ad præputium diuinæ fidei cognitionem transtulisti: qui propter Christum omnia dereliquisti, vnum illum pro omnibus diuitiis possidere cupiens, à quo & mortis, & vitæ afferendæ potestatem

ſtatem accepiſti, cui Deus cæleſte myſterium reuelauit: qui columna quædam es è terra vſque ad cælos extenſa, eos ducens, qui ad manſiones illas feſtinant, qui rudis & inſcius artificioſam Græcorum orationem expugnaſti, qui diuino ſpiritu loquens, & verbo tantũ gẽtes ipſas in ea conuertens, quę voluiſti, acerbâ illam crucifixionẽ ſuſtinuiſti, vt nulla in re à magiſtri cruciatibus diſtares, qui cathenas has inſtar ſcelerati alicuius hominis pertuliſti, & curationum fontem illas reddidiſti: tu quæſo, adeſto hodie miſertus noſtri, & hoc in loco ſpiritu verſare. Adſis huic templo miraculorum promptuario, quod ſancta nominis tui appellatione præcipuè honoratur: in quo venerandas cathenas tuas, vt theſaurũ quẽdam, reponi voluiſti, in quo has ipſas, vt precioſiſſimas res, ſecundas eſſe iudicaſti, vbi cathenæ ipſæ propoſitæ, & ab omnibus Chriſti fidem colentibus inſpectæ, miraculorum deriuationes non corporeis oculis, ſed mente ipſa perceptas, abundè à te ipſo petentibus ſuppeditant. His cathenis noſtrarum animarum vulnera, quæſo, liges. His tumores & inflationes, à delictis illatas, reſeces, & diuinis medicamentis eas cures. His vt ſcuto bonę voluntatis, Chriſti gregem corones. His barbaros ipſos deuincias, captiuos ducas, & ciuitati te veneranti hoſtiles illorum exuuias conferas. Omnium maximè pium & fideliſſimum Imperatorem

torem noſtrum, pro telis militaribus, his cathenis armes, munias, cuſtodias, victorijs, trophæis corones, hoſtibus terribilẽ, & ſubiectis benignum atque optabilem facias: vt pace fruentes ſub eius regno ſimus, & ab eo gubernati, tranquillam & quietem vitam ducamus, veri Dei noſtri gloriam celebrantes, quem tu in omni re gloriosè & magnificè celebraſti, quãdoquidem conuenit omnis honor & adoratio æterno patri, cognato filio, & eiuſdem ſubſtantiæ participi ſpiritui ſancto, nunc & ſemper, & in ſæcula ſęculorum Amen.

Nicephorus Calliſtus Eccleſ. hiſtor. lib. 15. cap. 3. De miraculis ad ſepulchrum S. Euphemiæ, & oleo in vrna eius mirifico & ἀλείφαρμάκῳ, odoreque ad monumentum eius ſuauiſſimo.

CAP. XXXIIII.

NIcephorus cùm lib. 15. cap. 3. magnificentiam & amœnitatem baſilicæ in honorem S. Euphemiæ martyris apud Chalcedonẽ erectæ diligenter expoſuiſſet, mox ſubiungit. Cæterùm quæ olim ſemper martyr iſtic ediderit miracula, Chriſtianis omnibus conſtat. Loci namque eius perſæpe Epiſcopũ, in ſomnis ſeſe ei exhibens, aut alium etiam quempiam pręclarè vitam agentem, obiter templũ eius ingreſſum, vt miraculorum talium fructum perciperent, eſt cohortata. Quod vbi in vrbe Conſtantinopolitana innotuit, vniuerſæ eò populi turbæ ſunt profectæ: ipſe etiã Impe-

Imperator, & qui ſacras Eccleſiarum habenas regunt, quique honores & magiſtratus alios in repub. gerunt, vt quæ ibi peragerẽtur, viderent. Atq; etiam inſpectãtibus omnibus, Epiſcopus Conſtantinopolitanus cum ſacerdotibus ſuis templum id, vbi martyris eius corpus repoſitum eſt, viſit. In tumuli læuo latere feneſtella quædam admiranda eſt, operculo, quam maximè obfirmata, per quod ferramentum longiuſculum, cui in extrema parte ſpongia alligata eſſet, immittebant, ſpongeam quæ ipſam in ſacroſanctis martyris reliquiis obuolutam, ſanguineq; & guttis cruore illius delibutis refertam, extrahebant. Hãc vbi plebs conſpexit, homines ſtatim in terram inclinati, vociferatione maxima Deum honorabant, miraculoque eo ſtupefacti manus ſuſtollebant. Tantus autem inde profluxit vbertim humor, vt non ſolùm Imperatores & Epiſcopi, populuſque qui ibi congregari ſolitus erat, affatim perfruerentur, verum etiam quocumque quiuis vellet locorum de eo aliquid ſecum auferret. Neque guttæ tempore ipſo defecêre, neque diuinus ille ſanguis aliqua ex parte mutatus eſt, ſed is ſemper colorem ſuum ſummè rubrum conſeruauit. Facta hæc non certo aliquo temporis curriculo, ſed pro eo atque Epiſcopi ipſius vitæ morumque ſanctitas ferret. Sic enim fertur, quum is, qui Eccleſiam gubernaret, præclarè viuerret,

ret,& virtute exornatus esset,frequentius miraculum, hoc exhibitum fuisse. Quum autem antistes sacrorum talis non esset, rarius eam rem tam admirandam, nec tam facilè à martyre processisse. Hoc sic factum esse noui. Cæterùm quod neque dies, neque tempus vllum intercipit, sed perpetuò omnibus fidelibus simul & infidelibus affluit & accidit, id nunc dicam. Si quis in sacrarium id, vbi tumulus & sanctæ martyris reliquiæ perinde atque thesaurus nunc repositæ sunt, veniat, odor immensus & naturæ captum odoresque omnes, quos ars humana conficit, supergrediens, ad eum perfertur. Eum siquidem, qui ex prato versicolore colligitur, longè superat: neque alicui eorum similis est, qui ex beneolentissimis rebus profluit. Tum autem neque ei par est, quem vnguentarius odoribus suauibus ad certum modum temperatis miscet: verùm multis modis, qui inde redditur præstantior est, vim & potestatem eius à qua redundat, declarans.

Helinandus in historia martyrij S. Gereonis & aliorum Thebæorum martyrum: quæ habetur in tom. Lauren. Surij 10. Octob. De S. Euergisto Episcopo Colonien. qui accedens ad memoriam S. Gereonis, & sociorum eius, dolore capitis liberatus est.

CAP. XXXV.

SAnctus Maternus Treuirorum Episcopus Agrippinę Colonię Ecclesiam primus pastor

ſtor dignis gubernaculis rexit, cuius vitam multis claruiſſe virtutibus, geſtorum eius ſcripta commemorant. Huius ſedis antiſtes nobis cognitorum tertius S. Seuerini Confeſſoris Chriſti ſucceſſor, nomine Euergiſlus, quadam die dum capitis dolore nimium cruciatus, ad memoriam beatorum martyrum Gereonis & ſociornm eius oratum accederet, & adhuc ſancti illius theſauri iudicium, ſaſtigium nullũ excelleret, verſiculum in laudem ſanctorum dici ſolitum, Exſultabunt ſancti in gloria, ingrediens Eccleſiam inchoauit: cui protinus ex illo venerabili ſanctorum adyto reſponſum eſt, Lætabuntur in cubilibus ſuis. Quod cùm Pontifex ſtupefactus audiret, laudem Deo repentè cum omnibus, qui aderant conclamauit: & appropians, de loci ipſius puluere capiti ſuo ſalutare remedium appoſuit, & conſignato cum ſumma reuerentia loco, receſſit.

De eodem Euergiſto Epiſcopo Colonienſi ex Gregorio Turonenſ. li 1. De gloria martyrum cap. 62. quo ex loco patet antiquitas baſilicæ D. Gereonis Colonien.

CAP. XXXVI.

EST apud Agrippinenſem vrbẽ baſilica, in qua dicũtur quinquaginta viri ex illa legione ſacra Thebæorum pro Chriſti nomine martyrium conſummaſſe. Et quia admirabili opere ex muſino quodam modo deaurata reſplendet, Sanctos aureos ipſam baſilicam

cam incolæ vocitare consueuerunt. Quodam autem tempore Euergisli Episcopi, qui tunc huius vrbis erat antistes, capitis medietas, validis doloribus quatiebatur (erat autem tunc temporis in vlla oppido proxima) quo dolore, vt diximus valdè attenuatus, misit diaconem suum ad sanctorum basilicam. Et quia in ipsius templi medio puteus esse dicitur, in quo sancti post martyrium pariter sunt coniecti, collectum exinde puluerem, detulit sacerdoti: Verùm vbi exinde caput attigit, extemplo dolor omnis exemptus est. Hæc ille. Porro huius operis Musini, quo basilica D. Geronis aliquando exornata resplenduit, reliquiæ & fragmenta conspiciuntur in crypta eiusdem basilicæ in pauimento sacelli D. Ioannis Euangelistæ, itemq; è regione in sacello D. Martini, & iuxta summum eiusdem cryptæ altare in pauimento. Numerus verò martyrũ Thebæorum in eadem basilica requiescentiũ, creditur esse 318. Præterea SS. Maurorum 360. sicuti habet inscriptio basilicæ, & cantica Ecclesiastica diœcesis Colonien.

Thomas à Cantiprato in libro Apum, & repertur in libro pernetusto M S. quem venerabilis prior Carthusiæ Colonienſis nobis communicauit. De S. Vrsula & sodalibus eius quàm benignè suffragentur illi in morte, qui viuentes ipsas pio honore & cultu prosequuntur.

CAP.

CAP. XXXVII.

BRuxella vrbs est magna & nobilis Brabantiæ. In hac hospitale est pauperum præcipuæ charitatis & religione præclarum. In illo soror quædam fuit multo labore satagens, quæ graui infirmitate detenta, humanis rebus exempta est. Cumque ab hora diei tertia vsque post vesperas mortua iacuisset, reuixit subitò, & erexit se, conuocatisque sororibus, & omnibus, qui præsentes erant, dixit: Virginalem illum exercitũ Colonien. viuens quotidie venerata sum, & earum precibus nunc ab expiatorijs pœnis liberata, & ab hoc ad vitam redire compulsa sum, vt omnibus earum memoriam dignè habẽtibus affutura in morte suffragia nunciarem, dummodo è vita tales exeant, quibus oratio suffragari possit. In hoc testimonio reddo spiritum iterato. Atque ita denuò defuncta quieuit. Simile quiddam à valdè fidedignis referri crebrò audiui de quodam viro, qui dum deuotius Deo seruire inciperet, quotidiè Ecclesiam sanctarum vndecim millium virginum frequentabat, precesque illic suas religiosè fundebat. Et si fortè Ecclesiam occlusam videbat, in porticu eiusdem deuotionis suæ propositum prosequebatur. Tandem cùm in extremis esset, & parochus sacramentis Ecclesiasticis infirmum munitorus accessisset, puella quædam cum sodalibus suis in vicinia ægrotantis viri considens, & acu pin-

pingens, vidit reginam quandam inenarrabili decore & pulchritudine præfulgentem, magno subsequentium virginum comitatu domum eiusdem ægrotantis ingredi, & post modicum inde reuerti: cæteris huius puellæ sodalibus licet admonitis, vt diligenter intuerentur, nihil horum videntibus. Moxque compertum est: virum eum eo momento defunctum. Qui, vt viuens sacrum illum virginalis turmæ exercitum religiosè honorauit, ita suffragium persentire meruit. Legimus autem multis alijs similia contigisse, vt D. Martino, Paulo Eremitæ, S. Fursæo, Musæ puellæ, (de qua supra lib. 2. c. 15.) & alijs multis, quos hymnis cælestibus & angelico comitatu ad æterna cælorum gaudia deduci viderunt illi, quos Deus hac felici visione dignatus est.

Wilhelmus Lindanus Episcopus Ruræmundensis lib. 2. cap. 2. De fugiendis idolis, quomodo ipse D. Lindanus voto D. Apolloniæ facto, à dentium dolore, et frater eius voto D. Machuto facto, à claudicationis periculo liberatus sit.

CAP. XXXVIII.

CVM me puerum (ne domestica Dei Opt. nostram in familiam collocata ingrato prætereamus silentio) grauius gingiuarum corripuisset dolor, pia mater mea (cui cum parentibus omnibus Deum precor quotidie propitium) meis cruciatibus afflicta, mei liberandi à malis causa D. Apolloniæ votum fecit,

cit, diemque ieiunio se colituram promisit, ego me illius precibus liberatum memini: atque occurrente diuæ Apolloniæ festo, mi matrem scio admouisse ob acceptum per intercessionem diuæ beneficium, Deo esse ieiunandum, votumque soluendum. Illa abblandiens puerili voto, Ieiunium fili, inquit illa, in alium differemus diem, quia sunt carniualia, siue, vti vulgus appellat, carnispriuium. Certè cum frater meus Germanus, Hadrianus Lindanus prætor Hagen. in cunis laboraret ex pede sinistro, ac mater vereretur, ne quid incommodi, aut aliquid claudicationis contraheret, mox à Chirurgi periculo admonita, votum DEO obtulit, rogans vt intercessione diui Machuti, qui in Ecclesia Traiectensi ad Rhenum solet talibus in periculis ad auxilium & comprecationem implorari, puer malo liberaretur, iuit, vota obtulit, redijt, filium reuersa domum sanatum reperit, ac nos lætissimo fuisse perfusos eius redeuntis gaudio commemini.

D. VVilhelmus Lindanus ibidem. Quomodo ipse D. Lindanus adhuc puer à parentibus suis fraternitati S. Huperti asscriptus, à rabido cane ipsum puerum prætercurrente, miraculosè intactus permanserit.

CAP. XXXIX.

VNum illud ingratæ obliuioni tradere mihi foret religio, quod ex religiosi meorum parentum pietate mihi puero ex singulari

gulari beati Huperti patrocinio & certo præ-
sidio accidisse vicini nostri meminerunt non
pauci. Rabidum agitabant canem ciues Dor-
draceni, qui per compita obuios suo venena-
to morsu momorderat. Ille persequutorum
plagas, lapides, & clauas fugiens ædes pater-
nas transcurrebat. Quotquot illum accursan-
tem, turbamque insequentem videbant, aufu-
gerunt. Ego platea publica meis cum æqua-
libus ludens, periculi ignarus perstiti, pueri-
liter admirans, tantam hominum turmam
accurrere armatam, acclamant, discedam de
via. Verùm priusquam ego me subtrahere po-
tui, ille ore rabido frẽdens, capite in terrã pen-
dulo, flammantibus instar lampadum oculis,
exerta lingua spumans, caput agitans, iuxta
me innoxius transijt, tota spectantiũ corona
obstupescente, quod me obuium, & tam vici-
num intactum præcurreret: cum aliis aliquot
occurrentibus suum vitus venenato morsu
infudisset.

Domum reuersus audiui parentes Deo gra-
tias immortales agentes, quòd me D. Huperti
tutela & precibus malo tam præsenti eripuis-
sent. Nam ob similia pericula euitanda, quæ
tum temporis nõ erant infrequẽtia, licèt nunc
Deus similia euenire certo suo consilio nõ pa-
titur, curârat pia mater nos, totamq; nostram
familiam fraternitati B. Huperti inscribendos.
Vnde quotannis cum sacræ ac venerandæ il-

lius reliquiæ illuc de more adferebantur, solet oblationem facere, atq; imaginē eius depictā contractus S. reliquiarum sanctificatam, honesto loco per ędes colere: quę res improbis quorundam, rebus sacris suum ad quæstum irreligiosè abutentium moribus, vti & D. Antonij, D. Cornelij, D. Hermetis, D. Quirini, & aliorum sanctorum nunc abijt in dissuetudinem, cuius tamen vt origo sanctissimum habet institutū: ita & effectus varijs exēplis posset demonstrari, plurimis fuisse salubertimus.

Gregorius Turonen. de gloria Confessorum cap. 81. De admirabili pœna violantis festum S. Mariani.

CAP. XL.

FVit Marianus quidam Eremita, cui non erat alter cibus, nisi poma agrestia: & si ei aliquoties à quibusdam mel delatum fuisset, aut si ipse reperire potuisset in syluis, hoc ei erat cibus: qui cùm plerunque visitaretur à plurimis, quodam tempore à quærentibus non poterat inueniri: inuestigantes denique eum viri, qui venerant deprehenso vestigio inuenerunt locum, in quo flexo genu aquam hausit à fluuio: & exinde progressi reperiunt eum sub vna arbore malo iacentem mortuum: vnde celebre ferebatur in populo, eum elisum ex arbore spiritum exhalasse: sed euidenter non est cognitum, quoniam à nullo refertur visum: tunc viri qui aduenerant eleuantes, attulerunt ad vicum Euanuensem; quem ablu-

tum,

tum, dignisque indutum vestibus, sepelierunt in Ecclesia. Festa obitus per singulos celebrantes annos, atque conuenientes populi crebro ab infirmitatibus sanabantur. Quidam autem de vicinis annonas diu infectas aqua ac germine producto conflatas, facto igne super vimina contexta torrere parat ad pocula facienda. Accedens autem vnus vicinorum, ait: Quid tu ô homo hoc detineris in opere? An ignoras, quia solemnitas est beati Mariani? Qui cum furore respondit, Putásne, ô tu, qui hæc loqueris, qui homo elisus ex arbore propter compendia gulæ, angelorum sit relatus cõsortio, vt sanctus debeat adorari? Melius est enim opus necessarium in domo exercere, quàm talem sanctum excolere, quod ille audiens discessit, & cum reliquis ad basilicam sancti abiit relicto domi vicino in opere laborante. Nec mora, flante vento adprehenditur domus, incendio exuritur omnis, nec quidquã de substantia restat hominis. Exinde eleuati globi flammarum super hospitiola aliorum, quæ circum locata erant, huius hominis aream, sepes, tuguriola vel porcorum vel animalium, reliquaque, quæ ad eum pertinebant, flamma penussit. Nec quidquam remansit huic misero, quod non fuisset igni succensum: quod si euenisse quis fortuitu putat, admiretur quod nulli vicinorum circummanentium nocuit. Quid nunc agis ô cruda rusticitas, quæ sem-

per in Deum, & eius amicos murmuras, vt tibi exinde damnum acquiras?

Subijcere hic visum est historiam prolixam quidem, sed lectu admodũ iucundam, ex Recognitionum D. Clementis li. 7. & sequentibus collectam Quomodo D. Clemens iam in D. Petri Apost discipulatum admissus, matrem Mathidiam, fratres Faustinum et Faustum, ac deniq; patrẽ Faustinianũ, admirabili casu à se inuicem multis annis diuulsos, atq; in peregrina loca dispersos, tandem summo suo suorumque gaudio eos agnouerit, & complexus sit.

CAP. XLI.

EGressi tandem etiam Tripolim Phœnicis vrbem, primam in Hortostade haud procul à Tripoli, facimus mansionem: vbi sequenti quoque die remorati, quia omnes penè, qui Domino crediderant, dum diuelli à Petro nequeunt, illò vsque sequuti sunt: inde Antharadum venimus, sed quod multi nos comitarentur; ait Petrus ad Nicœtam simul atque Aquilam. Quoniam quidem plurimæ fratrum turbę nobiscum sunt, & ingredientes singulas quasq; vrbes, non parum inuidiæ contrahimus, videtur mihi prouidendum, vt neq; ipsis ingratum sit, si prohibeantur sequi, neque nobis pompæ alicuius excitet malignus inuidiã. Censeo itaque te Nicœtam atque Aquilam præcedere, nos cum ipsis: ita vt etiam vos in duas partes diuisam multitudinem ducatis, vt sparsim magis quàm sub vna congregatione

iter

iter agentes, singulas quasq; introeamus gentium ciuitates. Scio autem quia triste vobis videtur, quod videmini à me, duorum saltē dierum spatio separari: credite mihi, quia qua mē sura diligitis me, decuplo amplior mihi quoque erga vos affectus est: sed si pro affectu, quē adinuicem gerimus, non faciamus, quæ conuenientia & honesta sunt, in rationabilis huiusmodi amor videbitur. Et ideò nequaquam titulo charitatis imminuto, quæ vtilia videntur ac necessaria procuremus, maximè cum nullus dies possit intercedere, quo nō disputationibus meis interesse possitis. Per singulas enim quasq; nobiliores prouinciarum ciuitates proposui, sicut etiam vos scitis, tres nos docendi gratia residere menses. Nunc ergo Laodiciam, quæ est vrbs proxima, præcedite me, & ego post biduum aut triduum, quantum ad propositum meum spectet, insequar vos. Operimini autem me ad proximum portæ ciuitatis stabulum: & inde iterum similiter cùm dies ibi aliquot transegerimus, præcedetis me ad vlteriores ciuitates: & hoc vos facere per singulas cupio declinandæ, quantum in vobis est, inuidiæ gratia, & vt fratres, qui nobiscum sunt, vestri prouidentia, per singulas ciuitates parata inuenientes hospitia, minus vagari videantur. Hæc dicente Petro, necessario acquiescunt, dicentes: Nō valde nos contristat hoc agere, quæ à te iubemur, quia omnia & benè

agere, & benè consulere, per Christi prouidentiam electus es: sed & vna die, aut si multum biduo, quamuis grande sit, in hoc omni spatio non videre dominum nostrum Petrum, tamè tolerabile est. Consideremus enim quid patiantur illi duodecim fratres nostri, qui præcedunt nos, & mensem penè integrum ex tribus mensibus, quibus per vnamquanq; vrbem residés, tanto bono auditis tui, visionisque fraudantur. Vt ergo iubes, quia rectè omnia iubes, agere non morabitur. Ex his dictis præcessere, acceptis mandatis, vt extra vrbem adloquerentur fratres, qui secum agebant, ne constipati, & quasi cum tumultu, sed sparsim, & in binos diuisi, ingrediantur ciuitates. Verùm vbi illi profecti sunt, ego Clemens valdè gauisus sum, quod me secum esse fecit, & aio ad eum: Deo gratias ago, quod me præmisisti cum alijs, nam tristitia interissem. Tum Petrus: Et quid fiet, si necessitas exegerit mittere aliquo doctrinæ gratia, separatus à me pro vtilitate morieris nec tibimetipsi imperabis ferre patienter, quæ necessitas imposuerit? Aut ignoras, quia amici semper simul sunt, & licet corporibus separentur, memoria tamen iunguntur? sicut è contrario nonnulli corporibus vnà positi, animis diuiduntur. Et ego respondi: non putes mi domine hæc me irrationabiliter pati, sed certa & causa & ratio est huius erga te affectus mei. Te enim solũ pro omnibus meis affecti-

affectibus habeo, pro patre, pro matre, pro fratribus: super hæc autem omnia est, quod mihi salutis causa, & agnoscendæ veritatis tu solus existis. Sed & illud non mihi in postremo habetur loco, quod iuuenilis ætas, quæ in me est, concupiscentiarum insidijs subiacet, & vereor esse sine te, cuius solam præsentiam omnis luxuria, quamuis ratione careat, erubescit. Licèt cõfidam de misericordia Dei, quod etiam sensus meus ex his, quæ per doctrinam tuam concepit, aliud iam aliquid ad cogitationem recipere non possit. Præterea memini te apud Cæsaream dixisse, vt si quis vult me salua pietate, comitari, comitetur. Salua autem pietate dicebas, vt neminem contristaret, cui secundum Deum deberet adhærere: verbi gratia, ne vxorem fidelem relinqueret, vel parentes, vel alias huiusce modi personas, à quibus ego valdè liber sum, & ideò aptus ad sequendum te, atque vtinam mihi concedas, vt tibi etiam serui ministerium exhibeam. Tum petrus ad hæc tidens, ait: Et quid putas Clemens, quod non te ipsa necessitas mihi faciat seruũ? Nam quis mihi poterit alius sternere sindones, & stragula pulchra componere: Quis seruare annulos & indumenta, quę assiduè mutare debeam, præparabit: Quis enim cocis imperabit, & diuersa atque electa pulmenta prouidebit, quæ arte scitissima & varia præparentur, & omnia illa: quæ hominibus molliter in-

ſtitutis, imò potius cupiditate velut immaniſſimæ cuidam beſtiæ iniuſtis quæſitaſumptibus connectantur. Sed fortaſſe quamuis mecum poſitus videaris, non agnoueris vitâ meam: panis mihi ſolus cum oliuis, & rarò etiam cum oleribus in vſu eſt. Indumentum autem hoc eſt mihi, quod vides, tunica cum pallio: & hæc habens aliud nihil requiro, hoc mihi ſufficit, quia mens mea nõ adhęc preſentia, ſed ad illa, quæ æterna ſunt adſpicit, & ideò nihil mę rerum preſentium viſibiliumque delectat. Vnde tuum quidem erga me bonum animum amplector & miror, ac te magis laudo, quomodo cùm ſis vir, ex cõſuetudine multæ abundantiæ veniens, tam citò transferre, & aptare te potueris, ad hãc vitam noſtram, quæ ſolis neceſſariis vtitur. Nos enim à puero, id eſt, ego & frater meus germanus Andreas, nõ ſolùm orphani, ſed & valdè pauperes creuimus, & neceſſitate operarij eſſe cõſueuimus. Vnde & nunc facile vexationes itinerum ferimus: ſed potius ſi mihi acquieſceres & permitteres, ego magis homo operarius facilius tibi poſſem ſerui implere miniſterium. Atego hæc audiens, contremui, & lachrymæ mihi continuò proruperunt, quod talem mihi ſermonem dixerit vir ſanctus, quo omnis mũdus habetur inferior. Tunc ille lachrymantẽ me videns, cauſam percontatur. Cui ego reſpondi: Quid tantum in te peccaui, vt me ta-

li

li sermone onerares; Et Petrus: Si malum est, inquit, quod dixi vt seruiam tibi, tu prior peccasti hoc mihi dicendo. Et ego: Non est, inquam, simile: me enim decet hoc tibi facere: tu autem, qui Dei summi præco, ad saluandas animas hominum missus es, graue est vt hoc mihi dicas. Et Petrus: Acquiescerem tibi, nisi Dominus noster, qui ad salutē totius mundi venit, & qui erat omni creatura nobilior, seruire passus esset, (*Mat* 20) vt nos suaderet, non erubescere fratribus nostris seruorum exhibere ministerium. Tum ego: Si puto quod possim te vincere, valdè stultus sum: veruntamen ago gratias prouidentiæ Dei, quod parentum loco habere te merui. Tum Petrus: Nemo enim, inquit, verè ex genere tibi supereſt: Respondi: Sunt quidem multi potentes viri ex Cæsaris prosapia venientes: nam patri vtpote propinquo suo, & vnà educato, nobilis adæq; familiæ Cæsar ipse iunxit vxorem, ex qua duos geminos ante me filios suscepit, non valdè, vt aiebat pater, sibi inuicem similes, ego enim eos non adeo sciebam. Sed ne matris quidem valdè memor sum, sed quasi persomnium, i-ta tenuiter vultum eius speciem recolo. Mater ergò mea Mattidia, pater Faustinianus vocitatus est: fratrum autem meorum alter Faustinus, alter Faustus dicebatur, Interea dū ego quinque vixdum essem annorum, mater sicut à patre didici, somniū vidit, quo moneretur,

nisi cum duobus filiis suis geminis confestim vrbem fuisset egressa, & abfuisset annis decem, ipsam pariter cum liberis interiru exitiali perituram. Tum pater qui temerè diligeret filios, adiunctis seruis & ancillis, ac sumptibus sufficienter præbitis, naui impositos cum matre filios Athenas mittit erudiendos, me sibi solum ad solarium retinens, & in hoc quidem gratias agens, quia me etiam non impetrauit somnium pariter cum matre discedere. Anno autem cōpleto pater misit ad eos Athenas homines & sumptus, scire simul cupiens quid agant, nec tamē redeunt, qui missi sunt. Tertiò rursus anno mœstissimus pater mittit alios cum pecuniis, qui quarto anno regressi, nunciant neque matrem se, neque fratres vidisse, sed neque Athenas eos omninò peruenisse: neq; vsquam alicuius saltem, qui cum ipsis fuerāt, vestigium repertum. Pater hoc audiens, & multa tristitia obstupefactus, nesciens quo tenderet, aut vbi quæreret, vnà mecū descendit ad portum, & requirere à nautis cœpit sic, vbi aliquis eorum vidisset aliquando ante quattuor annos corpus mulieris cū duobus paruulis eiectum. Cum multi multa dicerent, nec aliquid nobis rati eluceſceret, tā immensum pelagus perscrutantibus, pro multo tamen affectu pater, quem erga suos gerebat, pascebatur vanis spebus, donec visum est ei, vt me sub procuratoribus ordinatum Romæ relin-

relinqueret, annorum cùm essem duodecim. & ipse pergeret ad requirendum: flens itaque descendit ad portum, & nauem conscendens profectus est: ex eo vsque in hodiernum, neque literas eius accepi, neque si viuat, aut defunctus sit noui. Sed magis suspicor, quia & ipse obierit, aut tristitia victus, aut naufragio: anni enim viginti elapsi sunt, quibus hæc geruntur, & ne nuncius quidem de eo ad me aliquis venit. Petrus hæc audiens ex affectu lachrymas fudit, & ad eos qui aderant familiares ait: Hæc si quis in Dei cultu positus pertulisset, quæ huius pertulit pater, statim homines religioni adscriberent ærumnarū causam: quæ cùm accidunt miseris gentilibus, malorum causam fato adscribunt. Miseros autem dico eos, quia & hic vexantur erroribus, & ab spe futura fraudantur: Dei enim cultores cùm hæc patiuntur, ad purgationem peccatorum cedit eis, quod, perferunt patienter. Post hæc dicta vnus ex adstantibus Petrū rogare cœpit, vt die crastina maturius ad insulā proximam, quæ sex non amplius stadiis aberat, Aradum nomine (*apud Plin li 5. legitur Auataradū.*) percgecmus, vidēdi in ea gratia mirū aliquod opus, columnas vitreas magnitudinis immēsæ: cui Petrus, vt erat clementissimus, adquieuit, sed monuit nos, vt cum nauè descendissemus, non vnà omnes concurrere ad videndum: noli enim, inquit, vos notari à turba. Cùm ergò

die posterâ naui sub momento horæ veniſſemus ad insulam, continuò ad locum, in quo erant columnæ mirabiles, properamus. Erant autem in æde quadam positæ, in qua Phidiæ opera permagnifica habebantur, quibus intento vnusquisq; nostrum detinebatur adspectu. Petrus verò vbi solas columnas miratus est vitreas, nequaquam raptus picturæ gratia, egressus vidit pro foribus mulierculam quandam stipem ab introeuntibus deposcentem, quam attētius considerans, ait: Die mihi mulier, quod tibi corporis membrū deest, quod huic te iniuriæ subiecisti, vt stipē petas, & non potius manibus tuis, quas a Deo accepisti, operans, cibum quæras? At illa suspirās, ait: Vtinam mihi quidem essent manus quæ moueri possent: nunc autem speciis tantum seruata est manuum, nam ipsæ sunt mortuæ: & meis morsibus debiles & sine sensu redditæ. Et Petrus: Quæ, inquit, fuit causa, vt hoc tibi tantū mali ipsa conferres? Ignauia, inquit, nec aliud quicquam, si enim fuisset aliquid virtutis, potui vel præcipitio vti, vel profundo maris ijcerem memetipsam, & finem dare doloribus meis. Tum Petrus; Ecquid putas, ait: mulier quòd qui semetipsos perimunt, à suppliciis liberantur? nisi quia maioribus subiacēt pœnis animæ eorum, qui sibi ipsis intulerint manus. At illa: Vtinam mihi, inquit, certum foret, quia viuunt animæ in inferno, libenter etiam

etiam amplecteret pœnas ferre mortis illatæ, tantũ vt dulces mihi natos horã saltem vnam viderem. Et Petrus: Quid tantũ istud est, quod te tã graui afficit tristitia, scire velim. Si enim doceres me causam, possem tibi & ego euidenter ostendere ô mulier, quòd inferno viuãt animæ: & pro præcipitio vel profundo possem tibi dare medicamentum aliquando, vt sine cruciatu valeas vitam finire. Tunc mulier promissione hac gratanter accepta, cœpit dicere: Genus quidem mihi & patria quæ sit nec credi facilè, nec dici necessariũ puto: sed causam tantum sufficit doloris exponere, cur motibus meis meas ipsa debiles reddiderim manus. Ego generosis orta parentibus, & potentis adæque viri sortita matrimonium, duos suscepi geminos liberos, & post hos vnum alium. Sed frater viri mei, illicito in me amore vehementer exarsit: mihi autem cùm super omnia chara esset pudicitia, & neque tãto scelere adquiescere, neque viro vellem flagitium fratris aperire, cogitaui quatenus & ego impolluta euaderem, & fratrẽ inimicum & hostem nõ facerem fratri, ne genus omne, quod erat nobilis familiæ, in obprobrium darẽ. Patria ergò & vrbe cum duobus meis geminis discedere statui, donec incœstus amor cõquiesceret, quem fortè præsentiæ meæ palparet & inflammaret adspectus, alius sanè filius, quatenus patri maneret ad solatium cogitaui, Sed

vt hæc

vt hæc ita fieri posſent, ſomnium finxi, quaſi
aſſiſtente mihi per viſum quodam numine,
& dicente, vt confeſtim cum geminis meis
vrbe diſcederem, & tam diu abeſſem, donec
redire me ipſe præciperet: quod ſi non facerē,
cum liberis omnibus me perituram, & ita fa-
ctum eſt. Statim enim vt ſomnium vito enar-
raui, extimuit, & ſociatis mihi duobus filijs,
ſeruis quoque & ancillis, pecunia etiam abun-
danti data, nauigare Athenas iubet, vt ſimul
& erudire liberos poſſem, manſura, inquit, ibi
vſquequo viſum fuerit ei, qui præcepit exire,
vt redeas ad nos. Intereà nauigans cum meis
natis ventorum violentia ad hos infelix no-
cturno naufragio depulſa ſum locos, & cùm
omnes interiſſent, adreptam me crudelem, ſu-
pra ſaxum quoddam vehementior fluctus eie
cit: vbi cùm ſederē ea ſola ſpe, qua meos poſ-
ſem fortè natos inuenire, in profundum me
non præcipitaui, tunc cum adhuc perturbata
anima, & doloribus ebria facere hoc & aude-
bat & poterat. Verùm vbi dies exortus eſt, &
ego cum clamore & eiulatu infelicium nato-
rum circumſpicerem, ſicubi vel eiecta poſſim
videre cadauera, miſeratione commoti quidā
ex his qui me viderant, primo per pelagus, tū
etiam circa littora requirunt, ſi quem fortè de
meis infantibus inuenirent. Sed vbi nuſquam
vllus inuētus eſt, miſerantes me mulieres locis
conſolari cœperunt, enarrantes ſingulæ ſuas
quaſque

quasque miserias, vt ex similitudine calamitatum solatium caperem: quod me magis cõtristabat: non enim tale mihi erat ingenium, vt aliorum mala, mea esse solatia ducerem. Et cùm me multæ hospitio cuperent recipere, vna quædam paupercula hic habitans extorsit mihi tugurio eius succedere, dicens fuisse sibi virum nautam, eumque in mari adolescentem defunctum, sibique ex eo die cum multi eam accipere in coniugium cuperent amore viri viduitatem fuisse chariorem. Erunt ergò, inquit, nobis communia, quæcunq; manibus nostris operantes, quærere poterimus: & ne longa ac minus vtili narratione vtar, libenter habitaui cũ ea propter affectum fidei, quam seruauerat viro. Sed nõ multò post mihi infelici laceraræ dudum morsibus, resolutæ sunt manus, & illa quæ me susceperat, incurrit paralysin, & domi in lecto iacet. Illarũ autem mulierum quæ prius miserabantur, refrixit affectus, nos ambæ debiles, ego, vt vides, sedeo stipem petens, & si quid fortè quæsiero, sit vnus duarum infelicium cibus. Ecce iam quæ mea sunt, sufficienter audisti, tu autẽ quid moraris implere quod promiseras, & da remedicamentum, quo possit absque cruciatu, vt ais vtraq; nostrum miserabilis vitæ sortem finire? Hæc dicente muliere, multa Petrus cogitatione distractus, velut attonitus stabat: & ego Clemens superueniens, dudum, in

quam

quam, per omnia discurrens, quærebam te, & nunc quid facimus? At ille præcepit mihi, vt ad nauiculam præcederem, ibi, inquit, me operire: & quia contradici ei nõ poterat, quod iussit impleui. Ipse verò, vt mihi cuncta posterius enarrauit, suspicione quadam pulsatus, requirebat à muliere genus & patriam simul, & nomina filiorum, quę si mihi, inquit, dixeris, dabo continuò medicamentum. At illa quasi vim sustinens, quia neque fateri hęc volebat, & medicamenti cupida erat, fiaxit alia ex aliis, & ait se quidem esse Ephesiam, virum autem Siculum: sed & filiorum nomina similiter immutauit. Tum petrus putans eam verum respondisse, ait: Heu mulier, putabam, inquit, grande aliquod gaudium hodierna nobis die oriturum, suspicabar enim te esse quandam mulierem, de qua similia quædam nuper ad fidem didici. At illa adiurabat eum, dicens: Rogo te, indices mihi quæ ista sit, vt sciam, si est vlla inter mulieres me infeliciot. Tum Petrus fallere nescius & miseratione cõmotus, cœpit dicere: Est quidam adolescens inter eos, qui me sequũtur, religionis & sectæ gratia, Romanus ciuis, qui mihi enarrauit, quod patrem habuerit, & duos geminos fratres, ex quib⁹ nullus ei supersit. Mater, inquit, mea sicut à patre meo didici, somnium vidit, vt Romana vrbe ad tempus excederet cum duobus geminis natis, ne fortè exitiali interi-

tũ deperirent: quæ cùm discessisset, nusquam terrarum vltra cõparuit. Pater verò suus, post hæc ad inquisitionem vxoris ac filiorum profectus, nec ipse inuenitur. Hæc cùm dixisset Petrus, mulier stupore percussa corruit. Tum Petrus continere eam & consolari cœpit, ac requirere quid esset causæ, aut quid pateretur. At illa vix aliquando spiritum reuocans, ac semetipsam ad gaudij, quod sperabat, magnitudinem reparãs, simulque adfricans vultum, hic, inquit, est quem dicens adolescens? At Petrus, vbi rem intellexit, Dic, inquit, mihi tu prior, nam videre eam non poteris. Tum illa: Ego, inquit, sum adolescentis mater. Et Petrus: Quod ei nomen est: At illa, Clemens. ait Petrus: Ipse est, & ipse erat, qui paulò ante mecum loquebatur, & quem iussi ad nauem præcedere, Tum illa, procidens, ad pedes Petri, rogare cœpit, vt festinaret ad nauem. Et Petrus: Si, inquit, mihi seruas fidem, vt facias quod dico. At illa: Omnia, inquit facio, tantum mihi, inquit, ostende vnicum meum natum, puto enim me per ipsum, & geminos meos videre. Et Petrus: Cùm videris, inquit, eum modo interim dissimula paululum, vsquequo egrediamur ab insula Ita, inquit, faciam. Et tenens manum eius Petrus, adducebat eã ad nauem. Quem ego videns manum dantem mulieri, ridere cœpi, accedens tamen honoris eius gratia, pro ipso cœpi velle subijcere

manum

manum meam & sustentare mulierem: simul autem, vt manum eius contigit, vlulatu ingenti reddito in amplexus meos irruit, & maternis me consectari osculis cœpit. At ego ignorans omne negotium, quasi insanientem mulierem repellebam, simul & cum verecundia licet, indignabat tamen quodammodo aduersum Petrum. At ille: Desine, inquit, quid agis ô fili Clemens, noli repellere tuam matrem. Ego verò, vbi hæc audiui, continuo lachrymis suffusus, concidi supra iacentem matrem & osculari eam cœpi. Simul enim vt audiui paulatim vultum eius reuocabam ad memoriam, & notior mihi intuenti tantò magis fiebat. Multitudo interim conueniebat plurima, audiens quod mulier, quæ ad stipem petendam sedebat, recognita esset à filio suo, viro quodã bono. Et cùm velimus confestim enauigare ex insula, mater ait ad me: Fili dulcissime, rectum est, vt valedicam mulierculæ, quæ me suscepit, est enim egens & paralytica, iacẽs in lectulo. Quibus auditis Petrus, & omnes, qui aderant, admirati sunt bonitatem ac prudentiam fœminæ, & cõtinuò iussit Petrus abire quosdam, & deferre mulierem in lectulo, vbi iacebat. Cumque fuisset allata, & in medio turbę adstantis posita, in conspectu omnium Petrus ait: Si veritatis ego sum prẽco, ad confirmandam fidem horum omnium, qui adsistunt, vt sciant, & credant, quia vnus est Deus,

Deus, qui cælum fecit ac terram, in nomine Iesu Christi filij eius, surgat hæc mulier. Et statim vt hæc dixisset, surrexit sana, & procidit ad pedes Petri, atq; amicam suam ac familiarem oculis petens, percontabatur ab ea, quid istud esset negotij. At illa breuiter omnem ei ordinem agnitionis exposuit, ita, vt etiam turbæ adstantes mirarentur. Tum petrus: De fide Dei ac religionis institutus, quod ad se pertinebat, in quantũ tempus patiebatur, loquutus ad turbas, addit etiã hoc, vt si quis vellet de his diligentius noscere, Antiochiam veniret, vbi tribus, inquit, mensibus statuimus sedere, vt quæ ad salutem pertinent, discat. Si enim, inquit, negociandi causa, aut militandi patriam relinquũt homines ac parentes, & longas peregrinationes subire non metuunt: pro vita æterna tribus saltem mensibus peregrinari, cur onerosum videatur ac difficile? Cumq; hæc & alia his similia dixisset, ego mulieri, quæ susceperat matrem, & sanitatem receperat per Petrum, mille dragmas donaui, (*Quæ summa paulò plus conficit quàm* 33. *aureos Rhenanos.*) & præsentibus cunctis, commendaui eam cuidã viro bono, primario illius oppidi, qui & libenter se facturum, quod imperabamus spopondit. Sed & aliis quibusdam aliquantum pecuniæ distribui, & illis mulieribus, quę aliquando solatæ dicebantur in miserijs matrem meam, quibus & gratias retuli, & post hęc vnà cũ matre

matre enauigabimus Antharadum. Cumque veniſſemus ad hoſpitium, mater requirere cœpit à me, quoniam deueniſſet pater. Cui ego. Ad te, inquam, requirendam profectus vltra non redijt. At illa audiens ſuſpirauit tantum, grande enim pro me gaudium habens, reliquos ſolabatur mœrores. Die autem poſtera ſedens vnà cum vxore Petri, iter agebat nobiſcum, & venimus Balaneas, vbi triduo remorati, inde acceſſimus Patho, & poſt hoc Gabala, & ſic Laodociã peruenimus, vbi ante portas occurrunt nobis Nicœta & Aquila, & oſculantes nos abducunt in hoſpitium. Petrus aut videns amplam ciuitatem & ſplendidam, Dignum eſt, inquit, remorari nos in hac diebus decem, aut etiã amplius. Tum Nicœta & Aquila requirabant me, quæ eſſet mulier hęc ignota, & ego reſpondi: mater mea eſt, quam mihi redonauit Deus per dominum meum Petrum. Hæc cum ego dixiſſem, cuncta eis Petrus per ordinen cœpit exponere, & ait: Cum veniſſemus Aradum, & ego vos præcedere iuſſiſſem, profectis vobis eadem die Clemens, cùm incidiſſet ſermonis occaſio, genus mihi ſuum expoſuit ac familiam, & quod parentibus eſſet orbatus, duoſque habuiſſet priores ſe geminos fratres: & ſicut mihi, inquit, pater enarrauit, ſomnium vidit aliquando mater, quo iuſſa eſt cum geminis ſuis ex vrbe Roma proficiſci, ne ſubitò & pariter interirent.

Cumq;

Cumque somnium patri indicasset, ille, qui tenero filios diligeret affectu, ne quid fortè mali paterentur, vxorem pariter ac filios, nauicum omnibus necessarijs impositos, emittit Athenas erudiendos. Post hæc misit semel & iterum qui requirerent, nusquam illius ne vestigium quidem reperit. Ipse ad vltimum pater ad inquirendum proficiscitur, & vsque ad præsens, ne ipse quidem vsquam est. Hæc cum mihi Clemens enarrasset, accessit ad nos quidam, rogans, vt ad insulam Aradum, quæ vicina erat, accederemus, videndi columnas vitreas miræ magnitudinis: adquieui, vētum est ad locum, cæteri omnes interiora ædis ingressi, mihi animus, necescio ob quam causam, ingrediendi vltra non dedit. Sed dum illos sonis operior, mulierem hanc cōsiderare cœpi, qua parte membrorum esset debilis, vt non labore manuum victum quæreret, sed mendicitatis pudorem subiret: requiro ergo ab ea causas. Illa nobili se ortam genere & nobili nihilominus viro in matrimonio fuisse iunctam fatetur, cuius frater, inquit, in me illicito amore inflammatus, fratrum thorum polluere cupiebat. Quod ego abhorrens, & rursum de tanto scelere viro indicare non audens, & ne bellum fratrib. & opprobrium generi indicerem, magis ex patria discedere iudicaui, cum duobus geminis filijs meis, iuniore puero ad solatium patri relicto. Et vt hæc, inquit, honesta specie

fierent,

fierent, cogitaui somnium fingere, & dicer
viro, adstitisse mihi numen quoddam per v
sum, & dixisse, vt cum duobus geminis mei
confestim ex vrbe proficiscerer, vsquequo ab
ipso audirem, quando redire deberem. Quibu
auditis, credidisse aiebat virum, & Athena
geminis cum liberis emisisse inibi erudiendis
sed tempestate graui ad hanc insulam fuisse
depulsos, vbi confracta naui, se fluctu excu
sam supra saxum quoddam, ob hoc, solum
mortem distulisse, donec, inquit, infelicium
natorum meorum saltem emortua membra
complecterer, ac sepulturæ mandarem. Sed
cùm dies fuisset exortus, & turbæ conuenis
sent, miseratione moti, proiecerunt mihi in
deuinctum. Et ego infelix fletibus multis re
gabam, vt requirerent, sicubi infelicium na
torum possint inuenire corpuscula. Ego au
tem omne corpus meum dentibus lanians,
planctibus & vlulatibus nihil aliud clama
bam, nisi, vbi mihi infelici Faustus est, vbi Fau
stinus? Et cum hæc diceret Petrus, Niceta &
Aquila subitò adsurgunt, & stupefacti petru
bari cœperunt, dicentes: Dominator domine
& Deus omnium, veráne hæc sunt, an somni
um est, quod agitur? Tum Petrus: Nisi, inquit,
nos insani sumus, hæc vera sunt. At illi pau
lulum remorati, & confricantes faciem, aiunt
Nos sumus Faustinus & Faustus. Sed ab initio
cum narrare cepisti, statim in suspicionem in

cidimus

cidimus, ne fortè ad nos pertinerent, quæ dicebarur: rursus tamen considerantes multa similia accedere in vita hominum, reticuimus, licet cor nostrum spe aliqua pulsaretur: adspiciebamus ergo ad finē sermonis, vt si ad integrum de nobis esse constaret, tum fateremur. Et cum hæc dixissent, lachrymantes ingrediebantur ad matrem: cùm reperissent, quiescentem, & complecti vellent, prohibuit Petrus, dicens. Sinite me prius preparare animos matris, & ita vos afferre ei, ne fortè multo & subito gaudio mente excidat, & sensus eius turbetur, maximè quia nunc etiam somno occupata stupet. Igitur vbi mater exsurrexit è somno, alloqui eam Petrus cœpit, dicens: Scire te volo mulier religionis nostræ obseruantiam. Nos vnum colimus Deum, qui fecit mūdum, huius & legem seruamus, qua mandat in primis, ipsum colendum, & nomen eius venerandum, parentes honorandos, pudicitiam iustitiamq; seruandam, sed & illud obseruamus, mensam cum gentilibus non habere cōmunem, nisi cum crediderint, & recepta veritate baptizati fuerint, ac trina quadam beati nominis inuocatione consecrati, & tunc cum eis cibum sumimus. Alioquin etiam si pater aut mater sint, aut vxor, aut filij, aut fratres, non possumus cum eis mensam habere communem. Quia ergo religionis causa præcipua hæc facimus, non tibi iniuriosum videatur,

non potest filius tuus vnà tecum sumere c
bum, vsquequo eadem tibi sit, quæ illi sentea
tia fidei. Quibus illa auditis: Et quid, inquit,
vetat hodie me baptizari? quæ etiâ priusquam
te viderem, illos, quos dicunt deos, penitus
auersata sum, quòd mihi frequenter, & pos
quotidiè sacrificanti sibi præstare potuerunt
nihil. Nam de pudicitia quid dicam: cùm me
neque deliciæ tunc deceperint, neque mul
egestas peccare compulerit. Satis autem pau
innotuisse tibi, quantus mihi exinde fuerit
amor pudicitiæ, quæ vt euaderem illicitos a
moris insidias, somnium finxi, vt cùm duo
bus meis geminis peregrinarer, & hunc solum
Clementem, ad solatium patri reliquì. Si enim
mihi duo vix sufficiebant, quantò magis con
tristasset patrem, si nullum penitus habuisset.
Erat enim miser, grandi affectu erga filios, ita
vt vix ei somni authoritas extorqueret, Fausti
num & Faustum Clementis huius fratres m
hi concedere, & ipse solus contentus esse
Clemente. Hæc illa cum diceret, vltra non fe
rentes fratres mei, irruunt in complexus ma
tris cum multis lachrymis, & osculantur eam
At illa, Quid vult, inquit, hoc esse. Tum Fa
trus: Nolo turberis mulier, constans esto, ip
sunt Faustinus & Faustus filij tui, quos in pro
fundo perijsse dicebas: quomodo autem v
uant, & quomodo in illa horribili nocte
profundo euaserint, & quemadmodum a
ip

ipsorum Niceœta, & alius Aquila dicatur, ipsi tibi exponere poterunt, & vnà tecum etiam nos audiemus. Vbi hæc Petrus dixit, nimio gaudio intercepta corruit, & tandem aliquando reparata, aque in semetipsam regressa, ait: Obsecro vos dulcissimi filij, dicite mihi, quæ acciderint vobis post illam feralem & crudelissimam noctem. Tum Niceœta cœpit dicere. In illa nocte ô mater, cum nauis fuisset resoluta, & nos innitentes fragmento cuidam tabularum per pelagus iactaremur, viri quidam, quibus per profundum latrocinari artificium est, repertos imposuerunt nos nauiculę suæ, & remis vndarum vertices superantes, diuersis itineribus Cęsaream Stratonis perduxerunt, ibique affligentes nos fame, verberibus, metu, vt ne, quod esset in vero, profuderemus: immutatis etiam nostris nominibus vendiderunt nos cuidam viduæ honestę admodum fœminę, Iustę nomine: quæ cùm venisset, habuit loco filiorum, ita, vt etiam Græcis nos literis, & liberalibus attentissimè erudiret. Vbi verò adoleuimus, etiam Philosophorum studijs operam dedimus, quo possimus diuinæ religionis dogmata, Philosophicis disputationibus adserentes, confutare gentiles. Simoni autem cuidam Mago, qui nobiscum vnà educatus est, pro amicitijs & puerili consuetudine adhæsimus, ita, vt penè ab eo decipi posse-mus. Fertur enim in religione nostra sermo

de Propheta quodam, cuius ab omnibus, qui religioni huic deseruiunt, speraretur aduentus, per quem immortalis & beata vita credentibus danda promittitur. Hunc ergo nos putabamus Simonem. Sed hæc tibi mater opportunius exponentur. Nos interim cum penè decipieremur à Simone, quidam collega domini Petri Zachæus nomine, monuit ne falleremur à Mago, sed obtulit nos aduenienti Petro, vt ab ipso quæ erant sana & perfecta doceremur: quod & tibi optamus euenire, sicut & nobis concessit Deus, vt possimus etiam cibum & mensam habere communem. Huic ergò fuit mater, quod nos à piratis raptos, ra in mari defunctas esse credidisti. Cum hæc dixisset Nicœta, mater nostra procidit ad pedes Petri, rogans & obsecrans, vt & seipsam & hospitam suam euocaret sine mora, ac baptizaret, vti ne vna, inquit die damnum paterer consortij & societatis natorum meorum. Similiter autem & nos filij eius rogabamus Petrum. At ille: Quid putatis, inquit, quia ego immisericors sum solus, & nolo vos matris conuiuio sociari? sed necesse est eam vel vna die ieiunare prius, & ita baptizari, & hoc quia sermonem ab ea quendam audiui, per quem mihi fides eius claruit, & qui indicium dedit credulitatis eius: alioqui multis eam diebus oportebat ante instrui & doceri, & ego quæso te, inquam, domine mi Petre, dic quis est iste

sermo, quem dicis dedisse tibi indicium fidei eius? Et Petrus: ille sermo est, quo rogauit, vt & hospita sua, cuius beneficijs vicem reddere desiderat, simul baptizetur cum ipsa. Non autem rogaret, vt illi, quàm diligit, præstaretur hæc gratia, nisi credidisset, quod magnum aliquod in baptismate munus esset. Vnde & ego reprehendo plurimos, qui cùm ipsi baptizentur & credant, nihil dignum fide agunt, cum his quos diligunt, id est vxoribus, vel filijs, vel amicis, quos non ad hoc hortantur, quòd ipsi adsequuti sunt, si quidem verè crediderint, quòd æterna vita per hoc donatur. Denique si eos ægrotare videant, aut periculo alicui carnaliter subiacere, dolent & lugent, quia in hoc certi sunt eis imminere perniciem. Ita ergò si & de hoc certi essent, quòd qui Deum non colunt, manet eos pœna ignis æterni, quando cessarent monentes & cohortantes: Aut si obsisterent, quomodo non lugerent eos, & plangerent, certi æterna eis imminere supplicia? Nunc ergò illam quidem mulierem euocabimus, postmodum & videbimus, si amat fidem religionis nostræ, & prout consequens fuerit agemus. Hæc autem quoniam fideliter sensit de baptismo, ieiunet vel vna die ante baptismum. At illa cum iuramento satisfaciebat, præsente vxore dominum mei Petri, quia ex quo recognouerit filium, præmulto gaudio cibum capere omni-

nò nequiuerit, nisi hesterna die calicem aqua solum biberit. Testabatur autem & vxor Petri, dicens ita esse. Tum Petrus subridens: Sed non est, inquit, hoc ieiunium baptismi, quod non propter baptismum ieiunatum est. Et Nocœta: Sed fortè, inquit, volens Deus matrem nostram, nec vna die agnitis nobis separari à consortio mensæ nostræ, præordinauit hoc vt ante ieiunaret. Sicut enim pudicitiam seruauit in ignorantia, vt proficeret ei ad baptismi gratiam, ita ieiunauit, antequàm sciret ieiunij rationem, vt proficeret ei ad baptismà, & statim ab initio agnitionis nostrę nobiscum pariter mensę consortio frueretur. Tum Petrus: Non nos, inquit, vincat malignus, occasione accepta per affectum matris: sed magis vos & ego vobiscum, hodie ieiunemus cum ipsa: & crastino batizabitur: neque enim iustum est ad gratiam personæ alicuius & amicitiæ, resolui & extenuari præcepta veritatis. Non ergò pigeat eos magis laborare cum illa, quia omne mandatum præterire peccatum est. Doceamus autem sensus nostros corporales, qui extrinsecus sunt, seruire internorum sensibus, & non interiores sensus, quibus sensibus, & non interiores sensus, qui, quæ DEI sunt sapiunt, cogamus sequi exteriores, qui, quæ carnis sunt, sapiunt. Propter hoc enim & Dominus mandatum dedit, dicens (*Matth.* 5.) Quicunque viderit mulierem ad concupiscendam eam, iam mœchatus est

etiam in corde suo. Et his addidit: Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum & proijce abs te: expetit enim tibi, vt vnum membrorum tuorum pereat, quàm totum corpus tuum mittatur in gehennam ignis. Non dixit, Scandalizauit te, vt posteaquàm peccaueris, tùc abijcias causam peccati: sed, Si scandalizat te, hoc est antequàm pecces, causam peccati prouocantis te & irritantis, abscidas. Ne quis autem vestrum putet fratres, quod membrorum amputationem mandauerit Dominus: propositum vult in hoc resecari, non membra, & causas, quæ ad peccandum illiciunt, quo cogitatio nostra adspectus vehiculo subuecta, ad amorem Dei sensibus corporeis intrusa contendat. Nec carnalibus oculis velut lasciuientibus equis, & extra mandatorum viam currum declinare cupientibus relaxet frena, & habenis indulgeat: sed reuocet adspectum corporis ad arbitrium mentis, & oculos nostros, quos Deus operis sui inspectatores esse voluit & testes, non patiatur fieri lenones mali desiderij. Et ideò cedant legi Dei, tam corporei sensus, quàam interna cogitatio, & illius voluntati ministrent, cuius se opera esse intelligunt. Igitur, vt ordo mysterij poscebat & ratio, die postera baptizatur in mari, & regressa ad hospitium, omnibus consequenter mysteriis religionis imbuitur. Aderamus autem & Nonnus filij sui, Nicœta & Aquila, & ego Clemens.

mens. Et post hæc simul cum ea prandimus, & simul glorificauimus Deum, referentes gratias studijs & doctrinæ Petri, qui nobis ostendit per occasionem matris, quomodo pudicitiæ bonum non pereat apud Deum: sicut è contrario impudicitia, inquit, etiamsi non statim, tamen licet tardè non effugit pœnam. In tantum autem pudicitia, inquit, Deo placita est, vt etiam his, qui in errore sunt positi, non nihil gratiæ in præsenti conferat vitæ. Nam futura beatitudo illis solum reposita est, qui per gratiam baptismi pudicitiam instituamque seruauerint. Denique exemplo est huius rei etiam hoc quod erga matrem vestram gestum est, cuius salus hæc omnis pro mercede pudicitiæ reparata est, ad quàm custodiendam & conseruandam non sufficit sola continentia, sed vbi senserit quis insidias, & deceptionem parari, continuò sicut ab ignis impetu, aut incursu carnis rabidi refugiat: nec confidat, quod huiusmodi insidias possit facilè aliquis philosophando aut palpando cohibere: sed, vt dixi, effugiendũ est, & longè abscedendum, sicut fecit & vestra mater, verè & integrè bonum diligens pudicitiæ. Propter quod & conseruata vobis est, ac vos illi, insuper autem & æternæ vitæ agnitione donata. Cum hæc & multa alia his similia dixisset, vespere facto, requieuimus.

Postera autẽ die Petrus mane assumptis fra-

tribus

tribus meis & me descendit ad portum, vt in mari lauaremus, & post hoc ad locum quendam secretiorem secessimus orationis gratia. Senex autem quidam pauper, & vt apparebat ex habitu, operarius, curiosè ex occulto obseruare nos cœpit, vt videret quid ageremus in secreto positi. Hic senex cùm se Petro, Clementi socijsque eius insinuasset, paulatim in disputationem cum illis deuenit de sectis & placitis Philosophorum, de origine & natura rerum, prouidentia de cursu astrorum, de genesi, de hominis substantia, de agnitione Dei, de peccatis, de tribus errorum fontibus, quæ cum vltro citroque diffusæ inter illos tractarentur, sicuti D. Clemens duobus penè integris libris viij. & ix. Recognitionum prolixè recenset, tandem senex ille ad genesis necessitatem, vt putabat, reuersus pleniſſimè ait ad Clementem, disseruisti fili, sed ego, sicut dixi, ex initio omni huic incomparabili assertioni tuæ à propria conscientia prohibeor accomodare consensum. Noui enim & meam Genesim, & coniugis meæ, & scio ea, quæ vnicuique nostrum dictabat genesis accidisse, & ab his quę rebus & operibus comperta sunt mihi, nunc verbis transferri non possum. Denique quoniam te apprimè imbutum video in huiusmodi disciplinis, audi coniugis meæ thema, & inuenies schema cuius exitus accidit: habuit enim Martem cum Venere super centrum,

trum, Lunam verò in occasum in domibus Martis & finibus Saturni, quod schema adulteras facit, & seruos proprios amare, in peregrinatione atque in aquis defungi, quod & ita factum est: incidit namque in amorem sororis sui, & periculum simul & opprobrium metuens, fugit cum ipso, & peregrè profecta, vt amori suo satisfecit, perijt in mari. Et ego Clemens respondi: Vnde scis, quia peregrè seruo suo sociata est, & in eius consortio posita defungitur? Certissimè, inquit, scio reuera non quia nupserat seruo, quippè qui neque hoc quidem, quod eum amaret, agnouerat, sed postquam profecta est, frater meus mihi enarrauit, dicens, quod primò quidem ipsum adamasset, sed ille, quiam erat honestus vtpote frater, noluit thorum fratris incesti macula polluere. Sed illa me verens, & opprobrium non ferens infelix (neque enim imputandum ei est, quod eam Genesis facere compulit) finxit somnium, & ait ad me: Adstitit mihi quidam per visum, qui iussit me cum duobus geminis meis sine mora ex vrbe proficisci. Hæc ergo cum audissem, pro salute eius filiorumque sollicitus, confestim ipsam & liberos exire feci: vnum qui erat iunior, mihi retinui. hoc enim, qui responsa in somnis dederat, permisisse dicebat. Tum ego Clemens intelligens quod ipse fortassis est pater meus, lachrymis opplectus sum; fratres quoq; meos

volentes

volentes prosilire, & aperire rem, prohibuit Petrus, dicens: Quiescite quoadusque mihi placuerit. Respondens ergò Petrus ait ad senē: Quod nomen erat iuniori filio tuo? At ille ait: Clemens. Et Petrus: Si tibi, inquit, hodie coniugem tuā castissimā cōsignauero cum tribus filijs tuis, credis quia potest pudica mens motus irrationales superare, & quod omnia, quæ à nobis dicta sunt, vera sint, & Genesis nihil sit? Et senex: Sicut impossibile est, inquit, te exhibere quod promisisti, ita impossibile est extra Genesim fieri aliquid. Tum Petrus: Testes, inquit, habere volo omnes hos, qui præsentes sunt, me tibi hodie coniugem tuam, cum tribus vestris liberis viuentem pudicissimē traditurum: & iam nunc accipe fidem rerum ex eo, quod omnem causam diligentius scio, quàm tu, cunctaque tibi per ordinem, quæ gesta sunt enarrabo, vt & tu cognoscas, & qui præsentes sunt, discāt. Et cùm hæc dixisset, conuersus ad turbas, ita cœpit: Hic quem videtis, ô viri, in hac veste pauperrima, Romanæ vrbis est ciuis, ex genere ipsius Cæsaris descendens, nomē ei Faustinianus, vxorem quoque nobilissimam Mathidiam nomine sortitus est, ex qua tres filios suscepit, quorum duo gemini, vnus autem, qui erat iunior, cui nomen Clemens, hic est. Et cùm hoc dixisset, digito me ostendit: gemini autem filij eius sunt isti, Nicœta & Aquila, quorum

ailus Fauſtinus vocabatur prius, & alius Fauſtus. Simul autem vt nomina noſtra enunciauit Petrus, ſenex reſolutis membris omnibus, quaſi interceptus concidit. Nos autem filij irruentes ſuper eum, complectebamur, & oſculabamur, verentes ſimul ne ſpiritum reuocare non poſſit. Et cùm hæc fierent, populus quidem admiratione ipſa ſtupefactus eſt. Petrus autem ſurgere nos à complexibus patris, ne eum necaremus iubet, & ipſe apprehenſa manu eius, quaſi de ſomno quodam profundo leuans eum, paululum recreans, omnia, quæ geſta fuerant, ſecundum veritatem cœpit exponere, quomodo frater eius in amorem inciderit Mathidiæ, & illa cùm eſſet pudiciſſima illicitum fratris amorem viro indicare noluerit, ne vel bellum fratribus vel opprobriũ generi indiceret, ſed ſapienter ſomnium finxerit, quo ex vrbe iubetur excedere cum geminis filiis, iuniore apud patrem relicto. Vtque nauigantes naufragium vi tempeſtatis incurrerint, & ad inſulam Antharadum nomine expulſi, Mathidia quidem ſupra ſaxum quoddam fluctu iactante proiecta ſit, gemini verò liberi rapti à piratis & Cæſaream perducti, religioſæ cuidam fœminæ venundati ſunt, quæ eos in filiorum loco habens, liberaliter edocuerit & erudiri fecerit, eorumq; nomina piratæ immutauerint, & Nicœtam alium, aliũ Aquilam vocitauerint. Vtque poſt hæc ſtudiorum

suetudinis causa Simoni adhæserint, atque ab eo, vbi Magnum & deceptorem viderunt, auersi accesserint ad Zachæum, & vt post hæc sociati sunt sibi. Sed & Clemens quomodo ex vrbe agnoscendæ veritatis causa profectus, per Barnabæ notitiam Cæsaream venerit, sibique innotuerit & adhæserit, vtque ab eo sit de fide religionis edoctus. Sed & qualiter apud Antharadum mendicantem reperit & recognouerit matrem, vtque omnis insula in eius recognitione gauisa sit, & de pudicissimè hospitæ contubernio, atque eius per semetipsum collata sanitate, & de liberalitate Clementis in eos, qui erga matrem benefici exstiterant. Vtque post hæc Nicœta & Aquila requirentes quænam esset peregrina mulier, cùm audissent à Clemente omne negocium, se esse geminos eius filios Faustinum exclamauerunt & Faustum, omnemque historiam, quæ eos egerit, patefecerint: vtque post hæc matri cautius, ne subitò gaudio interciperetur, ipso insinuante oblati sunt Petro. Sed cum hæc in auditu senis narratione gratissima turbis exponere Petrus, ita vt audientes gestorum miraculis, & humanitatis miseratione lachrymarent, nescio vnde audiens mater de recognitione patris, cursu concito irruit in medium nostri cum clamore, dicens: Vbi est meus vir, meus dominus Faustinianus, qui tam multis temporibus affligitur, ambulans per vrbes singulas,

gulas, & me quærens? Hæc cùm illa quasi è mēs clamaret, & circumspiceret, senex ambulans cum multis lachrymis, amplecti & constringere eam cœpit. Et cùm hæc gererentur, Petrus rogauit turbas vt discederent, dicens inuerecundum esse vltra persistere, sed dandum eis locum familiarius inuicem se videndi, crastino autem hic, inquit, siqui vestrum volunt, conueniant ad audiendum verbum. His à Petro dictis, secesserunt turbæ, & cùm vellemus nos quoq; ire ad hospitium, dominus domus ait ad nos: Turpe & impium est, tales ac tantos viros manere in stabulo, cum ego omnem penè domum vacantem habeam, lectosque stratos quàm plurimos, & quæ necessaria sunt parata. Sed Petro contradicente, vxor patrisfamilias cum liberis prostrabatur ante eum, & exorabat dicens: Obsecro te, mane apud nos. Sed ne sic quidem acquiescebat Petrus, donec filia eorum, quit rogabant ab immundo spiritu multis temporibus vexata, & cathenis vincta, quæ fuerat intra conclaue clausa effugato, à se dæmone, & ostiis patefactis cum cathenis suis veniens, procidit ad pedes Petri, dicens: Rectum est mi domine, vt agas hodie hic salutaria mea, & non contristes neque me, neque parentes meos. Petro autem requirente cathenarum sermonumque eius causam, patentes præter spem læti effecti de filiæ sanitate, & velut stupore quodam attoniti,

niti, ipsi quidem dicere nequeunt: adstantes autem famuli aiunt: Hæc à septimo ætatis anno dæmone occupata, omnes qui accedere tentassent ad eam, scindere, dilaniare morsibus, etiam disrumpere, & hoc per viginti annos vsque ad præsens facere nunquam destitit, nec ab aliquo potuit curari, sed ne accederet ad eam quisquam valebat: multos enim inutiles reddidit alios & peremit, omnibus enim viris validior erat, sine dubio viribus dæmonis nisa. Nunc autem, vt vides, ex præsentia tui dæmon quidem fugit, ostia verò, quę summo cum monimento clausa fuerant, aperta sunt, & ipsa sana stat ante te, rogans vt diem salutarium suorum & ipsi & parentibus facias, & maneas apud eos. Hæc cùm ita vnus ex famulis enarrasset, & ipsæ cathenæ de manibus eius ac pedibus fuissent spontè resolutæ, Petrus certus quod per ipsum sanitas hęc reddita sit puellę, acquieuit manere apud eos. Sed & illos, qui remanserant in hospitio vnà cum vxore sua, transire iussit, & vnusquisque acceptis seorsim cubiculis mansimus, atque ex more cibo sumpto, redditisque laudibus Deo, suis singulis requieuimus locis.

COL.

COLLATIONVM SACRARVM LIBER QVINTVS.

DE SACROSANTIS ECCLESIIS, ET IMMVNITATE, Potestate ac dignitate Ecclesiastica, & quæ circa rerum sacrarum & sacerdotum violatores memorabilia contigerunt.

Ex 47. cap. Geneseos. De priuilegio & immunitate sacerdotum apud Aegyptios, temporibus Ioseph, & Pharaonis.

CAP. PRIMVM.

IN toto orbe panis deerat, & oppresserat fames terrã, maximè Aegyptij & Chanaan. E quibus omnem pecuniam congregauit pro venditione frumenti, & intulit eam in ærarium regis. Cumque defeciſſet epmtoribus precium, venit cuncta Aegyptus ad Ioseph, dicens: Da nobis panes: quare morimur coram te deficiente pecunia: Quibus ille respondit: Adducite pecora vestra, & dabo vobis pro eis cibos, si precium non habetis. Quæ cum adduxiſſent, dedit eis alimenta pro equis, & ouibus, & bobus, & asinis; sustentauitque eos illo anno, pro com-

cõmutatione pecorũ. Venerunt quoq; anno secundo, & dixerunt ei: Non celamus Domino nostro, quòd deficiente, pecunia pecora simul defecerunt: nec clam te est, quod absque corporibus & terra nihil habeamus. Cur ergò moriemur te vidente: & nos, & terra nostra tui erimus: eme nos in seruitutem regiam, & præbe semina: nepereunte cultore, redigatur terra in solitudinem. Emit igitur Ioseph omnem terram Aegypti, vendentibus singulis possessiones suas, præ magnitudine famis. Subiecitq; eam Pharaoni, & cunctos populos eius, à nouissimis terminis Aegypti, vsque ad extremos fines eius: præter terram sacerdotum, quæ à rege tradita fuerat eis: quibus & siccata cibaria ex horreis publicis præbebantur, & idcircò non sunt compulsi vendere possessiones suas. Dixit ergò Ioseph ad populos: Ecce vt cernitis, & vos & terram vestram Pharao possidet: Accipite semina, & serite agros, vt fruges habere possitis. Quintam partem regi dabitis: quatuor reliquas permitto vobis in sementem, & in cibum familiis & liberis vestris. Qui responderunt: Salus nostra in manu tua est: respiciat nos tantum Dominus noster, & lati seruiemus regi. Ex eo tempore vsque in præsentem diem in vniuersa terra Aegypti, regibus quinta pars soluitur, & factum est quasi in legem: absque terra sacerdotum, quæ libera ab hac conditione fuit. Audiant qui

nunc

nunc viuunt, inquit in hunc locum D. Chry-
ſoſtomus, (*Hom. 66. in Geneſ.*) quantam olim
ſacerdotum idolorum curam habuerint, &
diſcant, vt vel ſaltem parem habeant hono-
rem his, quibus omnium Dei miniſterium
creditum, & ſacerdotio inſigniti ſunt. Si enim
errantes illi, & tantam idolorum curam ha-
bentes, quia ex hoc putabant idola magis co-
li, ſi ita eorum miniſtros colerent: quanta non
condemnatione digni, qui nunc imminuunt,
quod ad illorum ſpectat cultum? An neſcitis
quod honor ad ipſum Deum pertinet? Neg-
tur reſpicias eum, cui honor confertur. Non e-
nim propter illum debes, quod tuum eſt, fa-
cere, ſed propter illum, cuius ſacerdos eſt, vt
& ab illo retributiones vbertim accipitas. Pro-
pter quod & dicebat. Quod fecerit vni horū,
& mihi fecit: (*Matt.* 25 & (*Matt.* 10.) Qui acci-
pit Prophetam in nomine Prophetæ, mercē-
dem Prophetæ accipiet. Num à dignitate
vel vilitate miniſtrorum tibi retribuet domi-
nus? Ob alacritatem tuam vel coronat, vel con-
demnat. Et ſicut honor qui propter ipſum im-
penditur, multum parit fiduciæ. (Propria e-
nim ſibi facit Deus, quæ in ſeruos collocan-
tur) ita & illorum contemptus multam è ſu-
pernis nobis pœnam deferet. Igitur ſicut ſu-
um eſſe honorem, ita & contemptum dicit: id
quod ſcientes, nunquàm negligamus cultum,
qui ſacerdotibus Dei debetur. Et hæc dico-

non tantam illorum rationem habens, quantam vestræ charitatis, cupiens vos in omnibus lucrifacere. Quid enim tantum das, quantum accipis à Domino? Quantum autem cultum affers? Attamen & pro illo vili, & in eum, qui in præsenti vita simul dissoluitur, immortales accipies mercedes, & ineffabilia bona. Hæc mente versemus, & properemus ad eorum obsequia, non attendentes sumptum, sed lucrum & accessionem quæ inde nascunur. Nam si videntes viri alicuius singulari dignitate insignis familiarem, operam damus, vt, quantum possibile est, illi præstemus obsequium, cogitantes, quod quæ illi fiunt, eius Domino accedant: & quod ille familiaris, vbi significarit patrono suo, maiorem nobis apud eum fauorem conciliet: multò magis hoc erit apud vniuersorum Dominum. Nam si quis in vulgarem aliquem & abiectum benignitatem & compassionem aliquam declararit: dominum quæ fiunt sibi propria faciens, promittit se in regnum introducturum eos, qui aliquid boni illi fecerint, & dicturum: (*Matt.* 25.) Venite benedicti patris mei, quia esuriui, & dedistis mihi quod comederem: multò magis eos, qui propter Deum affliguntur, & sacerdotio insigniti sunt, si quis obseruauerit, non solum parem assequetur retributionem, sed multiplicater maiorem, misericorde Deo ex abundantia misericordiæ semper ea, quæ à nobis

fiunt,

fiunt, vincēte. Ne igitur simus deteriores infidelibus, qui propter idolorum errorem adhuc tantum cultum exhibent illorum famulis: sed quantum distat error & veritas, tantum distant & illorum & Dei sacerdotes. Tam excellentem igitur & honorem impendere debemus, vt multò plures è supernis nobis retributiones accrescant.

Ioannes Zonaras tom. 1. Annalium, Alexander Magnus Pontificem Iudæorum, Pontificalibus vestimentis indutum, reuerenter accedit, adorat & salutat omnibusq; Iudæorum postulatis annuit.

CAP. II.

ALexander Magnus dum Tyrum obsidebat, per litetas à Pontifice Iudæorum petiit, auxilia sibi mitti, & forum præberi exercitui, sibique ea dari, quæ pensitare Dario soliti essent. Cùm autem Pontifex se iureiurando obstrictum esse Dario, nè arma contra illum ferret, dixisset, idque viuente illo violaturum negasset: Alexander iratus sebello petiturus Hierosolima comminatur: captaque Tyro contra vrbem proficiscitur. At Pontifex Ioadus ob regis iram anxius, Deum orat, ne populum destituat, quem Deus in somnis bono animo esse iubet: ac portis apertis & vrbe exornata ipsum cum sacerdotibus solito habitu, populum candidis vestibus regi obuiam prodire. Facit ille, vt iussus erat. Alexandro iam appropinquante, cum sacerdotibus & vr-

bana

bana multitudine in locum quendam prodit, vnde & vrbs & templum conſpiciebatur. Militibus autem opinantibus regem iuſſurum vrbem diripi, & Pontificem occidi: Alexander cum ſacerdotes & populum, vt ante dictum eſt, ornatus vidiſſet, ac Pontificem hiacinthina & inaurata ſtola indutum, cidari capiti impoſita, & auream in eo laminam, cui Dei nomen inſcriptum erat: ſolus acceſſit atque adorauit, Pontificemque ſalutauit. Eo facto cùm cæteri omnes obſtupuiſſent, Parmenio etiam rogare auſus eſt, cur Iudæorum Pontificem adoraſſet? Cui reſpondit, Non illum, ſed Deum, cuius ille ſacerdotio ornatus eſſet, adoraſſe. Nam hunc, inquit, in ſomnis vidi, dum adhuc parum à Macedonia receſſiſſem in hoc habitu. Is me de Aſia ſubigenda cogitantem, hortabatur, ne cunctarer: & promittebat, ſeipſum forè ducem exercitus, & regnum Perſarum mihi traditurum. Cùm autem neminem adhuc, præter iſtum modò, tali habitu viderim: tum viſionis nocturnæ ſum recordatus, tum Deo authore bello moto, me Darium ſuperaturum confido, & regno Perſarũ potiturum. His dictis, & dextera ſacerdoti porrecta, vrbem eſt ingreſſus, cumque in templum adſcendiſſet, Deo victimas expræſcripto pontificis immolauit: ac Danielis libro viſo, quo ſcriptum eſt, regnum Perſicum à Græco euertendum eſſe, lætatus: omnibus

Iudæ-

Iudæorum postulatis annuit.

Paul. Oros. li. 7. ca. 59. Quomodo Barbari Gothi Romam inuadentes, eamq; deprædantes sacris Ecclesiis, omnibusque Christianis ad eas confugientibus reuerenter pepercerint, & sacra Ecclesiæ vasa intacta & inuiolata, solemni desensione publicè ad Ecclesiam cum hymnis deportari curârint.

CAP. III.

QVAM reuerentiam Paganus Rex Alexander Iudæorum pontifici, quamq; benignitatem Iudeis exhibuit, eandem Barbaros Gothos sacris Ecclesijs earumque vasis, & Christianis exhibuisse, scribit Orosius. Adest, inquit Alaricus, trepidam Romam obsidet, turbat, irrumpit. Dato tamen præcepto prius, vt si qui in sancta loca præcipueque in sanctorum Apostolorum Petri & Pauli basilicas confugissent, hos in primis inuiolatos securosque esse sinerent. Tum deinde inquantum possent prædę inbiantes à sanguine temperarent. Accidit quoque quo magis illa vrbis irruptio indignatione Dei acta, quam hostis fortitudine probaretur, vt B. Innocentius Romanæ Ecclesiæ Episcopus, tanquam iustus Loth subtractus à Sodomis, occulta prouidentia Dei apud Rauennam tunc positus, peccatoris populi non videret excidium. Discurrentibus itaque per vrbem Barbaris, fortè vnus Gothorum, idemque potens, & Christianus sacram Deo virginem iam ætate proiectam, in

in quadam Ecclesiastica domo reperit: cumque ab ea aurum argentumque honestè exposceret, illa fidei constantia esse apud se plurimum & mox proferendum spopondit, ac protulit: Dumque expositis opibus attonitum Barbarum magnitudine & pōdere ac pulchritudine, ignota etiam vasorum qualitate, videret, virgo ad Barbarum ait: Hæc Petri Apost. ministeria sunt. Præsume, si audes, de facto tu videris: Ego, quia descēdere nequeo, cōtendere non audeo. Barbarus verò ad reuerentiā religionis, timore Dei & fide virginis motus, ad Alaricū per nunciū retulit, qui cōtinuò reportari ad Apostoli basilicā, vniuersa, vt erant vasa, imperauit: virginē etiam simulq; oēs qui se adiungerent Christianos, eodem cū defensione deduci. Ea domus à sanctis sedibus lōgo, vt ferunt, medio interiectu vrbis abierat. Itaque magno spectaculo omniū dispositā per singulos singula & super capita elata palā aurea atq; argentea vasa portantur exertis vndiq; ad defensionem gladiis pia pōpa munitur. Hymnus Deo Romanis Barbarisq; concinnentibus publicè canitur. Personat latè in excidio vrbis salutis tuba, oēsq; etiam in abditis latētis inuitat ac pulsat. Concurrūt vndiq; ad vasa Petri, vasa Christi, plurimi etiā pagani Christianis „pfessione si nō fide admiscētur, & per hoc tamē ad tēpus, quò magis confundātur, euadunt. Quātò copiosiùs aggregātur Romani confugiētes,

tantò

tantò auidius circumfunduntur Barbari d
fensores. O sacra & ineffabilis diuini iudic
discretio. O sanctum istud & salutare flumen,
quod per arua exortum, dum beato alueo
sanctorũ sedes tendit, oberrãtes periclitãtes
animas in salutis sinũ pia rapacitate perueh
O præclara illa, Christianæ militiæ tuba, qua
generaliter cunctos dulcissimo ad vitam mo
dulamine inuitans, quos ad salutem inobedi
entes non suscitauit, inexcusabiles reliquit a
mortem. Mysterium hoc quod in transferen
dis vasis, dicendis hymnis, ducendis popul
fuit, tanquàm magnum cribrum fuisse arbi
tror, per quod ex congregatione Pop. Rom
ni tanquam ex magna massa frumenti, pu
omnia ex vniuerso ambitu ciuitatis lacebr
rum foramina effluxêre grana viua, siue occa
sione, siue veritate commota, omnia tamen de
præsente salute credentia, ex horreo domini
cæ præparationis accepta sunt. Reliqua vero
sicut stercora, & velut paleæ, ipsa vel incre
dulitate vel inobedientia præiudicatæ, ad ex
terminium atque incendium remanserunt.
Quis hæc perpendere plenis miraculis, quis
prædicare dignis laudibus queat? Tertia die
Barbari, quam ingressi vrbem fuerant, spon
tè discedunt, facto quidem aliquarum ædium
incendio, sed ne tanto quidem, quantum
septingentesimo conditionis eius anno casus
effecerat. Nam si exhibitam Neronis Impe
ratori

tatoris sui spectaculis inflammationem recenseam, procul dubio nulla comparatione æquabitur secundum id, quod excitauerat lasciuia principis, hoc quod nunc intulit ira victoris. Neque verò Gallorum meminisse in huiusmodi collatione debeo, qui continuò pene anni spatio incensæ euersæque vrbis attritos cineres possederunt. Et ne quisquam forte dubitaret, ad correptionem superbæ, lasciuæ, & blasphemæ ciuitatis hostibus fuisse permissum, eodem tempore clarissima vrbis loca fulminibus diruta sunt, quę inflammari ab hostibus nequiuerunt.

Plinius de viris Illustrib. & Alexand. lib. 2 cap. 14.

Gentilium sacerdotum priuilegia violantes diuinitus puniuntur.

CAP. IIII.

POtitii Herculis sacerdotes, qui ex clarissima familia ad ea sacra vocati, extis solemnibus sustentabantur, multis post tempestatibus antistites templi sacris & cæremonijs præfuere, donec sublata Potitia gente, seruis publicis data sunt. Appius enim Claudius censor cum esset, sublata Potitiorum gente, seruis quos docuerat sacra delegauit: quapropter luminibus captus est.

Ioannes Zonaras tom. 1. Annalium, ex cap. 16. Numeror. De horrendo interitu Coræ & sociorum eius, Moysi & Aaroni, sacerdotibus à Deo ordinatis, rebellantibus.

CAP. V.

ISraëlitis in deserto exsulantibus, & nec dum terram diuinitus illis promissam ingressis, orta est populi seditio huiusmodi ex causa. Coras Leuiticæ tribus homo genere & opibus maximè conspicuus auræ popularis captandæ insignis artifex, inuidet Moysi, & contra eum vociferatur, vt tyrannum. Nam qua, inquit, ratione Aaroni, eiusque filijs sacerdotium attribuit? si ob tribum Leuiticam, ego sum illo honore dignior: quippè & genere illi par, & opibus ac ætate superior. Sin alteri tribui debetur id munus, Rubenia ob ætatis prærogatiuã primas feret ac Dathan & Abyron illo potentur. Hæc malitiosè dicebat ille, cùm & virtus principes CCL. instructos haberet, & plebs ciuitata esset. At Moyses in medio progressus: Ego, inquit, Cora & te, & eorum, qui à te stant quemlibet honore dignos iudico. Verũ Deus Aaroni sacerdotium assignauit, idemq; nunc denuò declarabit, à quo sacra sibi velit fieri. manè igitur, qui de sacerdotio contenditis, prodite, thuribulo quisq; domo secum allato, & igne, suffituque: Vnà vobiscum etiam Aaron prodeat. Tum vobis in populi conspectu odoramenta incendentibus, cuius victimam suauiorem iudicarit Deus, is vobis Pontifex erit. Collaudat hæc populus, postridie in concionem frequenter conueniunt. Moyses Aa-

ron

rohem & Dathanem accersi iubet. Non parent illi, minas insuper contra Mosen adijciẽtes. Tum ille primoribus se sequi iussis, ad tabernaculum illorum abijt: Propè quod cùm venisset, manibus in cælum sublatis, magna voce exclamat: Quoniam, Domine, doli mali suspectus habeor, tu ipse venito iudex, ac demõstra, nihil fortuitò geri, sed tua prouidentia gubernari omnia: quod si tuo iussu põtificatum Aaroni dedi, tellus, cui Dathan & Abyron cum sua progenie insistunt, dehiscat: sin vera sunt, quæ cõtra me dicũt, quæ eis sum imprecatus, ea in caput meum redundent. Hæc vbi lachrymans dixisset, tellus vehementer cõcussa, cum ingenti fragore iuxta illorum tabernaculum dehiscens, cũ & ipsos & eorum omnia deglutisset, iterum expletus est hiatus. His factis, populus stupet. Moses eos, qui sacerdotiũ sibi vendicabant, vocat. Conueniunt viri illustres CCL. Aaron & Cora ante tabernaculum, cum acerris suis ea quæ ipsi attulerant, suffiriunt. Tum ingens flamma emicat, qualis videlicet iubente Deo incendatur, qua illi CCL. vnà cum Cora ita conflagrârunt, vt nec cadauera eorum reperirentur. Solus Aaron incolumis inuenitur. Moses thuribula illorum virorum circa æneam aram reponi iubet, in rei gestæ monimentum ad posteros. Ac denuò habita concione edicit tribunis, vt nomina tribuum baculis inscripta afferant. Nam illius

fore sacerdotium, in cuius baculo signum edi-
disset Deus. Afferunt igitur tum alij suos ba-
culos, tum Aaron quoque suum, Leuita inscri-
pto. Eos in tabernaculo Dei reposuit Mose,
postridiè protulit: ac cęteri quidē, quales fue-
rant, tales manserant: Aaronis autem & ramus
& fructus germinarat, quos fructus Leuitici
liber, nuces: Iosephus amygdalas fuisse dicit.
Obstupuerunt igitur omnes, Aarone ter diui-
nitus electo.

Ex libro Exodi, Marcus Marulus libr 3. cap. 5. Con-
radus Lycosthenes lib. 12. Theatri. De sacerdotum
consecratione & sacerdotibus honorandis.

CAP. VI.

SI quis vestes & ornamēta Aaron pontificis
& filiorum eius sacerdotum in Exodo con-
sideret, inueniret in eis creaturarum omnium
typum: & hoc quidem quantum ad allego-
riam pertinet, quātum verò ad tropologicum
sensum, virtutum cunctarum imaginem, & il-
anagogem contemplari voluerit, figuram
Christi. In fronte nomen Dei ineffabile scul-
ptū in auro rutilat, quia caput Christi Deus est,
& caput Ecclesiæ Christus. Oleo sanctificatio-
nis consecrantur, (*Exod.* 18.) vt eundem signifi-
cent, de quo & prædictum est: (*Psal.* 44.) Vnxit
te Deus, Deus tuus, oleo lætitiæ, præ consor-
bus tuis Et tanta pontifici & sacerdotibus De-
tribuuntur, vt mundum totum, virtutes q
omnes contineant, & simul mundi virtutib
dom

dominum nobis exhibeant: quis non eos antecunctos mortales, qui in terra sunt, ponendos arbitretur? quis vel sola officij authoritate non omnibus magis reuerendos existimet? soli pontifici sancta sanctorum ingredi licet: solis sacerdotibus in altari Deo ministrare: solis panes propositionis sumere, & pro populo supplicare. Cedat omnis terrena potestas, nihil in sacerdotis potestate conspicimus, quod non cælo dignum sit.

Ex lib. 1. Regum cap. 8. De filijs Samuelis, declinantibus post auaritiã, accipientibus munera, & peruertẽtibus iudicium, quos cum maiores populi Israëlitici dedignarentur amplius sustinere iudicet, respondit Dominus, non illos, sed se à populo abiectum esse.

CAP. VII.

CVM senuisset Samuel, posuit filios suos iudices super Israël. Fuitq; nomen filij eius primogeniti, Ioël: & nomen secundi, Abia, iudicum in Bersabee. Et nõ ambulauerunt filij illius in vijs eius: sed declinauerunt post auaritiam, acceperuntq; munera, & peruerterunt iudicium. Cõgregati ergò vniuersi maiores natu Israel, venerũt ad Samuelem in Ramatha, dixeruntq; ei: Ecce tu senuisti, & filij tui non ambulant in vijs tuis: constitue igitur nobis Regem, vt iudicet nos, sicut & vniuersæ habent nationes. Displicuitque sermo in oculis Samuëlis, eò quòd dixissent: Da no-

bis Regem, vt iudicet nos. Et orauit Samuel ad
Dominum. Dixit autem Dominus ad Samue-
lem: Audi vocem populi in omnibus quæ lo-
quuntur tibi. Non enim abiecerunt te, sed me,
ne regnem super eos. Ecce per magistratus le-
gitimè constitutos, præcipuè verò illos, qui spi-
ritualibus gubernaculis ordinaria vocatione
præsident, Dominus Deus seipsum regnare
profitetur, qui etiãsi in manifesta crimina pro-
labãtur, vt filij Samuëlis, ex hac tamen historia
eluceſcit, grauissimè Deum offendere illos, qui
hac ocasione res nouas moliuntur. In quibus
quantò malis progrediuntur, tantò grauiora
diuersarum afflictionum mala sibi ipsis accer-
sunt, multoque maiora, quàm illorum quæ
reijciunt, repudiatione se declinaturos spera-
nerunt. Filij Samuelis auaritiam sectantes, per-
uertendo iudicium accipiebant munera. Re-
ijciunt illos subditi, & postulant sibi regem.
Quid verò sub rege erant passuri? Hoc erit, in-
quit Samuel, ius regis, qui imperaturus est vo-
bis: filios vestros tollet, & ponet in curribus
suis, facietque sibi equites & præcursores qua-
drigarum suarum, &c. Filias quoque vestras
faciet sibi vnguentarias, & focarias, & panifi-
cas. Agros quoque vestros, & vineas, & oliueta
optima tollet & dabit seruis suis. Sed & segeta-
tes vestras & vinearum redditus addecimabit,
vt det eunuchis & famulis suis. Seruos etiam
vestros, & ancillas, & iuuenes optimos, & a-

nos auferet, & ponet in opere suo. Greges quo que vestros addecimabit, & vos eritis ei serui. In quem locum D. Greg. Magnus (*lib. 4. expos. in 1. Reg. cap. 4.*) Cùm, inquit, sacerdotes male viuunt, à laicis iudicandi non sunt. Dignè indigniorem recipiunt Israëlitæ, qui indignũ indignè eijcere præsumpserunt. Nam de filijs Samuëlis dicitur: Acceperunt munera, & peruerterunt iudicia. De eo autem rege, quem filij Israel petunt, terribiles valdè minę proferuntur, quia dicitur: Agros vestros tollet & olieta, & dabit seruis suis. Et quis sapiens nõ attendat, quia nequius sit, publica violentia agros & vineas tollere, quàm vt acciperent munera, prætextu veritatis iudicium permutare? Hæc culpa, quadam verecundia tegitur, pudore obumbratur. Culpa verò illa tantò nequior cernitur, quantò manifestius atq; atrocius perpetratur. Hæc ibi D. Gregor. Sed insuper hoc quoque à regia dignitate actum est, vt cap. 1. libri 4. expositionis in 1. Reg. obseruauit idem Gregor. vt populus, qui malos Samuëlis filios adijciendo, Deum ipsum obliquè abiecerat, posteà pessimo exemplo & præcepto regum manifestè à Deo apostataret, idola coleret & simulacra adoraret. Omnia quidem hæc iuxta egregij doctoris vocem, in figura contingebãt illis, scripta sunt autem propter nos (*1. Cor. 10.*) Iam quidem apertè cognoscimus, inquit ibidem D. Gregor. horum Israëlitarum audaciam

ciam, quæ diuinæ indignationis iudicia secuta
sint, & tamen contra voluntatem Dei, contra
prelatorum sanctę Ecclesię consilium, agenda
proponere non timemus. In malo quoq; pro-
posito reprehensi resistemus, & salubria ma-
iorum consilia, insuperabili malo peruicaciæ
vincere conamur. Videmus quanti mali incre-
mentum sit pereuntes adspicere, & sequi ad
perditionem, eorum vestigia non timere: pœ-
nales laqueos mortis incurrentes cernere, &
iisdem laqueis irretiri nequaquam metuere.
Hęc ille. Notum est quid florentissimo Gręco-
rum regno acciderit, qui cum Romanę eccle-
siæ obedientiam præstare detrectarent, ecce
iam tot annis, plusquàm Barbaricæ seruitutis
iugum sub immanissimo Turca sustinent. Sed
quid opus, longè vt factorum exempla peta-
tur? In vicinis quibusdam prouincijs excusse-
runt leue iugum Catholicæ & Apostolicæ Ec-
clesiæ, profligauerunt sacerdotes, vastarũt Ec-
clesias, in exsilium eiecerunt vniuersos animæ
& Catholicæ religionis professores, fameli-
cam & rapacissimam perditissimorum homi-
num colluuiem recipientes, nec hoc contenti,
vt mala sua grauioribus malis accumularent,
spreto & abiecto rege suo longè optimo & cle-
mentissimo, Deumque religiosissimè colente,
stolido ranarum Aesopicarum exemplo, non
vnam, sed plures sibi accersiuerunt ciconias:
quibus longè grauius affliguntur, quàm Sa-
muel

nuel suos Israëlitas affligendos spiritu prophetico prædixit. O cœcitatem, non vno lachrymarum fonte plangendam.

Ex lib. 1. Reg. Marcus Marulus libr. 3. cap 5. & citat Conr. Lycosthenes. Saul & Doeg sacerdotes Nobe interficientes, (alijs ministris id scelus detrectantibus,) seipsos posteà interemerunt.

CA. VIII.

EMissarij Saulis, regis iussi interimere sacerdotes Nobe, (1. *Reg.* 12.) eò quòd Dauidem (quem ipse rex persequebatur) suscepissent, non sunt ausi manum eis inferre. Aderat rex, in facinus vrgebat: cunctantibus, iratus minabatur. At illi immoti fixiq; steterũt, adeò ipsimet occidi, si sors ita fieret, quàm occidere Dei ministros malebant. Serui denique morte contempta, prætulerunt furentis domini iussioni reuerẽtiam sacerdotum: Doeg verò Idumæus, cui nulla religio, nullus Dei metus erat, nec sacerdotum quidem eius cruore manus suas fœdare timuit, nec distulit pios coram impio rege iugulare, vt illi morem gereret. Doeg interpretatur mortuus, ne nescias morte æterna damnandum esse, quisquis tam excellentis ordinis viris iniuriam irrogare non perhorreret. Ac ne tam immane flagitium, vel Sauli, vel ipsi Doeg impunè cessisse existimes, ambo simul, cùm in Gelboe Philistinos fugerẽt, iusto Dei iudicio propriis mucronibus incubuerunt, semet interficientes,

qui sacerdotes interfecerant. Hæc Marulus.

Ex lib. 3. Reg. cap. 12. 13. 14. Ieroboam amoto antiquo & vero Dei cultu, constituit sacerdotes de extremis populi, reprehenditur à viro Dei, contra quem cùm extenderet manum, mox arefacta est, orante que viro Dei, restituitur manus pristino vigori.

CAP. IX.

CVM populus defeciſſet à rege Roboam ad Ieroboam, atque hic metueret, ne reuerteretur regnum ad domum Dauid, aitira se: Si adſcenderit populus iſte, vt faciat ſacrificia in domo Domini in Ieruſalem, & conuertetur cor populi huius ad Dominum ſuum Roboam, regem Iuda, interficientque me, & reuertentur ad eum. Et excogitato conſilio, fecit duos vitulos aureos, & dixit eis: Nolite ultra adſcendere Ieruſalem: Ecce dij tui Iſrael qui te eduxerunt de terra Aegypti. Et factum eſt verbum hoc in peccatum. Et fecit phana in excelſis, & ſacerdotes de extremis populi, qui non erant de filijs Leui. Conſtituitque diem ſolemnem in mẽſe octauo, quintadecima die menſis, in ſimilitudinem ſolemnitatis, quæ celebrabatur in Iuda. Et adſcendens, altare ſtatuit fecit in Bethel, vt immolaret vitulis quos fabricatus fuerat: Conſtituitq; in Bethel ſacerdotes excelſorum quæ fecerat: Et adſcendit ſuper altare quod exſtruxerat in Bethel, quintadecima die menſis octaui, quem finxerat de corde ſuo, & fecit ſolemnitatem filijs Iſrael, & adſcendit

adscendit super altare, vt adoleret incensum. Et ecce vir Dei venit de Iuda in sermone Domini in Bethel, Ieroboam stante super altare, & thus iaciente. Et exclamauit cōtra altare in sermone Domini, & ait: Altare, altare, hæc dicit Dominus: Ecce filius nascetur domui Dauid, Iosias nomine, & immolabit super te sacerdotes excelsorum, qui nunc in te thura succendunt, & ossa hominum super te incendet. Deditque in illa die signum, dicens: Hoc erit signum, quod locutus est Dominus: Ecce altare scindetur, & effundetur cinis, qui in eo est. Cumque audisset rex sermonē hominis Dei, quē inclamauerat contra altare in Bethel, extendit manum suam de altari, dicens: Apprehendite eum, & exaruit manus eius quam extenderat cōtra eum: nec valuit retrahere ad se. Altare quoque scissum est, & effusus est cinis de altari, iuxta signum quod prædixerat vir Dei in sermone Domini. Et ait rex ad virum Dei: Deprecare faciem Domini Dei tui, & ora pro me, vt restituatur manus mea mihi. Orauitq; vir Dei faciem Domini, & reuersa est manus regis ad eū, & facta est sicut prius fuerat. Postea cum Abia filius Ieroboā ægrotaret, (3. Reg. 14.) mitteretque vxorem suam ad Ahiam Prophetā, vt consuleret eum super filio suo, respondit Propheta: Ego missus sum ad te durus nuncius, quia hæc dicit Dominus: Ecce ego inducā mala super domū Ieroboam, & percutiam

cutiam de Ieroboam mingentem ad parietē. Qui mortui fuerint de Ieroboam in ciuitate, comedent eos canes: qui autem mortui fuerint in agro, vorabunt eos aues cæli, &c. Ecce hæc fuit merces abolentis verum Dei cultum, & maiorum suorum religionem, remouentis legitimos Dei Sacerdotes, & alios de extremis populi constituentis, adscendentis super aram vt adoleret incensum.

Ex 3. lib. Reg. cap. 19. & 4. Reg. cap. 9. De funesto interitu impiæ Reginæ Iezabel, quæ occidit Prophetas Domini, & Eliæ mortem erat interminata.

CAP. X.

IMpia Iezabel cùm occidisset Prophetas Domini, atq; insuper Eliæ mortem minaretur, timens sibi Elias, abijt quocunque ferebat voluntas, tandemque petens animæ suæ vt moreretur, ait: Sufficit mihi Domine, tolle animā meā: neq; enim melior sum quàm patres mei. Zelo Relatus sum pro Domino Deo exercituum, quia dereliquerunt pactum Domini filij Israel: altaria tua destruxerunt: & Prophetas tuos occiderunt gladio, & derelictus sum ego solus, & quærunt animam meā, vt auferāt eam. Non reliquit multam Deus hanc in seruos & Prophetas suos crudelitatem. Enimuerò cū rex Iehu veniret in Israel, impia Iezabel depinxit oculos suos stibio, & ornauit caput suū, & respexit per fenestrā ingredientē Iehu per portam, Leuauitque Iehu faciem suam ad fenes-

fenestram, & air: Quę est ista? Et inclinauerunt se ad eum duo vel tres eunuchi, & dixerunt: Hæc est illa Iezabel. At ille dixit: Præcipitate eam deorsum. Et præcipitauerunt eam: adspersusque est sanguine paries, & equorum vngulæ conculcauerunt eam. Cumque introgressus esset, vt comederet, biberetque, ait: Ite, & videte maledictam illam, & sepelite eam: quia filia regis est. Cumq; issent vt sepelirent eam, non inuenerunt, nisi caluariam, & pedes, & summas manus. Reuersique nunciauerunt ei, & ait Iehu: Sermo Domini est, quem locutus est per seruum suum Eliam Thesbiten, dicens: In agro Iezrahel comedent canes carnes Iezabel: & erunt carnes Iezabel sicut stercus super faciē terrę in agro Iezrael, ita vt prætereuntes dicant: Hæccine est illa Iezabel?

Ex 4. Reg. 12. cap & 2. Paralip 26. De rege Ioas, qui thesauros templi temerè surripiens, à seruis suis interficitur. Item de Ozia rege, qui volens adolere incensum, monitusq; à sacerdotibus, non esse hoc sui muneris, & contemnens, lepra percutitur.

CAP. XI.

CVM Hazael, rex Syriæ, pugnaret contra Geth, camq; cepisset: dirigeretq; faciem suam vt adscenderet in Ierusalem, tulit Ioas, rex Iuda, omnia sanctificata, quæ consecrauerant Iosaphat, & Ioram & Ochozias, patres eius, reges Iuda, & quæ ipse obtulerat: & vniuersum argentum quod inueniri potuit in

thesauris templi Domini: misitq; Hazeli, regi Syriæ, vt recederet ab Ierusalem. Surrexerunt autem serui eius, & coniurauerunt inter se, percusseruntque Ioas in Domo Mello, in descensu Sella, & mortuus est.

Ozias quoque rex cùm iam auxilio Domini roboratus esset, eleuatum est cor eius in interitum suum, & neglexit Dominum Deum suum: ingressusque templum Domini, adolere voluit incensum super altare thymiamatis. Statimque ingressus post eum Azarias sacerdos, & cum eo sacerdotes Domini octoginta, viri fortissimi, restiterunt regi, atq; dixerunt: Non est tui officij Ozia, vt adoleas incensum Domino: sed sacerdotũ, hoc est filiorum Aaron, qui consecrati sunt ad huiusmodi ministerium: Egredere de sanctuario, ne contempseris: quia non reputabitur tibi in gloriam hoc à Dominò Deo. Iratusque Ozias, & tenens in manu thuribulum, vt adoleret incensum, minabatur sacerdotibus; Statimq; orta est lepra in fronte eius, coram sacerdotibus, in domo Domini, super altare thymiamatis. Cumq; respexisset eum Azarias Pontifex, & omnes reliqui sacerdotes: viderunt lepram in fronte eius, & festinatò expulerunt eum: sed & ipse perterritus accelerauit egredi, eò quòd illico sensisset plagam Domini. Fuit igitur Ozias rex leprosus vsque ad diem mortis suæ, & habitauit in domo separata, plenus lepra, ob quam cic-

iectus fuerat de domo Domini.

Danielis 1. 4. & 5. cap. De pœna Nabuchodonoſoris regis, qui abſtulit vaſa domus Dei, & funeſto caſu Balthaſaris regis, qui ſacris vaſis cum vxoribus & concubinis ſuis temulentus abutebatur.

CAP. XII.

REx Babylonis Nabuchodonoſor cùm expugnaſſet Hieruſalem, abſtulit partem vaſorum domus Dei, & aſportauit ea in domum Dei ſui, qui poſteà ex hominibus abiectus eſt, & fœnum vt bos comedit, & rore cœli corpus eius infectum eſt, donec capilli eius in ſimilitudinem aquilarum creſcerent, & vngues eius quaſi auium. Qui poſtea ſibi regnoque ſuo reſtitutus, agnouit potentiam & iuſtitiam Dei, qui gradientes in ſuperbia, poſſit humiliare. Porrò pronepos eius Baltaſſar, immemor huius vindictæ proaui ſui, cum grande conuiuium optimatibus ſuis apparaſſet, præcepit iam temulentus, vt afferrentur vaſa aurea & argentea quæ abſportauerat Nabuchodonoſor: Non quidem genitor, ſed proauus eius pater eius de templo quod fuit in Ieruſalem: vt biberent in eis Rex & optimates, & vxores eius, & concubinæ. In eadem autem hora apparuerunt digiti, quaſi manus hominis ſcribentis contra candelabrum in ſuperficie parietis aulæ regiæ: & Rex adſpiciebat articulos manus ſcribentis. Et immutata eſt facies Regis, & cogitationes eius conturbabant eum:

&

& compages renum eius soluebantur, & genua eius ad se inuicem collidebantur. Sed & optimates eius conturbabantur. Tandem Daniel introductus coram Rege, cõmemorauit illi superbiam Nabuchodonosoris patris sui, & quomodo Deus eum humiliasset. Tu quoque, inquit, filius eius Baltassar, non humiliasti cor tuum, cùm scires hæc omnia. Sed aduersum Dominatorem cæli eleuatus es, & vasa domus eius allata sunt coram te: & tu, & optimates tui, & vxores tuæ, & concubinæ tuæ vinum bibistis in eis: Deos quoque argenteos, & aureos, & æreos, ferreos, ligneosq; & lapideos, qui non vident, neque audiunt, neq; sentiunt, laudasti: Porrò Deum, qui habet flatũ tuum in manu sua, & omnes vias tuas, nõ glorificasti. Idcircò ab eo missus est articulus manus qui scripsit hoc, quod exaratum est. Hæc est autẽ scriptura, quę digesta est: Mane, Thecel, Phares. Et hæc est interpretatio sermonis: Mane, Numerauit Deus regnũ tuũ, & compleuit illud: Thecel, Appẽsus es in statera, & inuentus es minus habens. Phares, Diuisũ est regnũ tuũ, & datũ est Medis & Persis. Tũc iubẽte Rege indutus est Daniel purpura, & circũdata & torques aurea collo eius: & prædicatum est de eo, quòd haberet potestatem tertius in regno. Eâdem nocte interfectus est Baltassar, rex Chaldæus. Et Darius Medus successit in regnum, annos natus sexaginta duos.

Ex

In libr. 1. Machabæorum cap. 1. 2. & 6. Rex Antiochus ob prophanatum & spoliatum templum Hierosolymitanum, variis malis ac doloribus afflictus miserrima morte interijt, & repræsentat quandã imaginem nostrorum infelicium temporum.

CAP. XIII.

ANtiochus, postquàm percussit AEgyptum, adscendit Hierosolymam. Et intrauit in sanctuarium cum superbia: & accepit altare aureum, & candelabrum luminis, & vniuersa vasa eius, & mensam propositionis: & libatoria, & phialas, & mortariola aurea, & velum, & coronas, & ornamentum aureum quod in facie templi erat: & comminuit omnia. Et accepit aurum & argentum, & vasa concupiscibilia: & accepit thesauros occultos, quos inuenit: & sublatis omnibus, abijt in terram suam, &c. Et post duos annos dierum misit rex principem tributorum in ciuitates Iuda. Et locutus est ad eos verba pacifica in dolo: & crediderunt ei. Et irruit super ciuitatem repentè, & percussit eam plaga magna. Et accepit spolia ciuitatis. Et posuerunt illic gentem peccatricem viros iniquos, & conualuerunt in ea. Et posuerunt arma, & escas, & congregauerunt spolia Ierusalem, & reposuerunt illic: & facti sunt in laquem umagnum. Et factum est hoc ad insidias sanctificationi, & in diabolum malum in Israel: Et effuderunt sanguinem innocentem per circuitum sanctificationis,

tionis, & contaminauerunt sanctificationem. Et fugerunt habitatores Ierusalem propter eos, & facta est habitatio exterorum, & facta est extera semini suo, & nati eius reliquerunt eā. Sanctificatio eius desolata est, sicut solitudo, dies festi eius conuersi sunt in luctum, sabbatha eius in opprobrium, honores eius in nihilum. Secundum gloriam eius multiplicata est ignominia eius: & sublimitas eius conuersa est in luctum. Et scripsit Rex Antiochus omni regno suo, vt esset omnis populus, vnus: & reliqueret vnusquisq; legem suam, & consenserunt omnes gentes secundum verbum regis Antiochi. Et multi ex Israel consenserunt ei & sacrificauerunt idolis, & coinquinauerunt sabbathum. Et misit rex Antiochus libros per manus nunciorum in Ierusalem, & in omnes ciuitates Iudæ, vt sequerentur leges gentium terræ. Et prohiberent holocausta & sacrificia, & placationis fieri in templo Dei, & prohiberēt celebrari sabbathū & dies solemnes. Et ut sit coinquinari sancta, & sanctū populum Israel. Et iussit relinquere filios suos incircumcisos & coinquinari animas eorum in omnibus immunditijs, & abominationibus, ita vt obliuiscerentur legem, & immutarent omnes iustificationes Dei. Et quicunq; non faceret secundum verbum regis Antiochi, morere tur. Secūdum omnia verba hæc scripsit omni regno suo, & præposuit principes populo, qui

hæ

hæc fieri cogerent. Et quicunq; obseruabat legem Domini, secūdum edictum regis trucidabant eū. Et mulieres, quę circuncidebant filios suos, trucidabātur. Et multi de populo Israel despexerunt apud se, vt non manducarent immunda: & elegerunt magis mori, quàm cibis coinquinari immundis: & noluerunt infringere legem Dei sanctam, & trucidati sunt. Porrò Mathathias, cùm sollicitaretur vt faceret iussum regis, promitteretur quę illi amicitia regis, auriq́ue & argenti munere multa, respondit magna voce: Etsi omnes regi Antiocho obediunt, vt discedant vnusquisque à seruitute Legis patrum suorum, & consentiant mandatis eius; ego & filij mei, & fratres mei obediemus Legi patrum nostrorum. Propitius sit nobis DEVS: non est nobis vtile, relinquere Legem, & iustitias Dei. Non audiemus verba regis Antiochi, nec sacrificabimus transgredientes Legis nostræ mandata, vt eamus altera via. Omnis qui zelū habet Legis, statuens testamentū, exeat post me. Et fugit ipse, & filij eius in mōtes, & reliquerunt quæcūq; habebant in ciuitate. Tūc descēderunt multi, quęrentes iudiciū & iustitiā, in desertum: & sederūt ibi ipsi, & filij eius & mulieres eorum, & pecora eorū: quoniam inundauerunt super eos mala. Congregati deinde sunt ad Mathathiā omnes voluntarij in Lege: & omnes qui fugiebant à malis, additi sunt adeos, & facti sunt illis ad firma

men-

mentum. Et collegerunt exercitum, & percuſ-
ſerunt peccatores in ira ſua, & viros iniquos
in indignatione ſua: & cæteri fugerunt ad na-
tiones, vt euaderent. Et circumiuit Mathathi-
as & amici eius, & deſtruxerunt aras: & circun-
ciderunt pueros incircunciſos, quotquot in-
uenerunt in finibus Iſrael in fortitudine. Et
perſecuti ſunt filios ſuperbiæ: & proſperatũ eſt
opus in manibus eorũ: Et obtinuerunt Legem
de manibus gentium, & de manibus regum: &
non dederunt cornu peccatori. Et appropin-
quauerunt dies Mathathiæ moriendi, & dixit
filijs ſuis: Nunc confortata eſt ſuperbia, & ca-
ſtigatio, & tempus euerſionis, & ira indigna-
tionis. Nũc ergò, ô filij, æmulatores eſtote Le-
gis, & date animas veſtras pro teſtamento pa-
trum veſtrorum. Et mementote operum pa-
trum, quæ fecerunt in generationibus ſuis: &
accipietis gloriam magnam, & nomen æter-
num. Abraham nónne in tentatione inuentus
eſt fidelis, & reputatum eſt ei ad iuſtitiam? Io-
ſeph in tempore anguſtiæ ſuæ cuſtodiuit mã-
datum: & factus eſt dominus Aegypti. Phi-
nees pater noſter zelendo zelum Dei, accepit
teſtamentum ſacerdotij æterni. IESVS dum
impleuit verbũ, factus eſt dux in Iſrael. Caleb
dum teſtificatur in Eccleſia, accepit hæredita-
tem. Dauid in ſua miſericordia conſecutus eſt
ſedem regni in ſæcula. Elias dum zelat zelum
Legis, receptus eſt in cælum. Annanias, & A-

zarias,

nias, & Misael, credentes liberati sunt de flamma. Daniel in sua simplicitate liberatus est de ore leonum. Et ita cogitate per generationem & generationē: quia omnes, qui sperant in eum, non infirmantur. Et à verbis viri peccatoris ne timueritis: quia gloria eius, stercus & vermis est. Hodie extollitur, & cras non inuenietur: quia conuersus est in terram suam, & cogitatio eius perijt. Porrò, Antiochus ille sacrorum omnium prophanator ac direptor, cum de Iudæorum victoria & suorum strage cognouisset, (1. *Macha.* 6) (vide obsecro, etsi seram, seriam tamen Dei vindicis vltionem) expauit, & commotus est valde, & decidit in lectum, & incidit in languorem præ tristitia, quia nō est factum ei sicut cogitabat. Et erat illic per dies multos: quia renouata est in eo tristitia magna, & arbitratus est se mori. Et vocauit omnes amicos suos, & dixit illis: Recessit somnus ab oculis meis, & concidi & corrui corde præ solicitudine: Et dixi in corde meo: In quantam tribulationem deueni, & in quos fluctus tristitiæ, in qua nunc sum: qui iucundus eram, & dilectus in potestate mea? Nunc verò reminiscor malorum quæ feci in Ierusalem, vnde & abstuli omnia spolia aurea & argētea, quæ erant in ea, & misi auferre habitantes Iudæam, sine causa. Cognoui ergò, quia propterea inuenerunt me mala ista: & ecce perco tristitia magna in terra aliena. Quomodo

modo autem & quàm fœda & horrenda mor-
te perierit, plenius refertur lib. 2. Machabæor.
cap. 9. Cùm enim elatus ira, arbitrabatur se in-
iuriam illorum qui se fugauerant, posse in Iu-
dæos retorquere, iussit agitari currum suum,
sine intermissione agens iter, cælesti eum iudi-
cio perurgente, eò quòd ita superbè loquens
est se venturum Hierosolymam, & congeriem
sepulchri Iudæorum eam facturum. Sed qui
vniuersa conspicit Dominus Deus Israel, per-
cussit eum insanabili & inuisibili plaga. Vt
enim finiuit hunc sermonem, apprehendit
eum dolor dirus viscerum, & amara interio-
rum tormenta: Et quidem satis iustè, quippe
qui multis & nouis cruciatibus aliorum tortu-
rat viscera: licet ille nullo modo à sua malitia
cessaret. Super hoc autem superbia repletus,
ignem spirans animo in Iudæos, & præcipi-
ens accelerari negotium, contigit illum im-
petu euntem de curru cadere, & graui corpo-
ris collisione membra vexari. Iqsue, qui sibi
videbatur etiam fluctibus maris imperare, su-
pra humanum modum superbia repletus, &
montium altitudines in statera appendere,
nunc humiliatus ad terram in gestatorio por-
tabatur, manifestā Dei virtutem in semetipso
contestans: ita vt de corpore impij vermes sca-
turirent, ac viuentes in doloribus carnes cum
effluerent, odore etiam illius & fœtore exerci-
tus grauaretur. Et qui paulò ante sidera cœ-

contingere se arbitrabatur, cum nemo poterat propter intolerantiam fœtoris portare. Hinc igitur cœpit ex graui superbia deductus, ad agnitionem sui venire, diuina ammonitus plaga, per momenta singula doloribus suis augmẽta capientibus. Et cùm nec ipse iam fœtorẽ suum ferre posset, ita ait: Iustum est subditum esse Deo, & mortalem non paria Deo sentire. Orabat autem hic scelestus dominum, à quo non esset misericordiam consecuturus, & ciuitatem, ad quam festinans veniebat, vt eam ad solum deduceret, ac sepulchrum congestorum faceret, nunc optat liberam reddere: & Iudæos, quos nec sepultura quidem se dignos habiturum, sed auibus ac feris diripiendos traditurum, & cum paruulis exterminaturum dixerat, æquales nunc Athenienſibus factum pollicetur: templum etiam sanctũ, quod prius exspoliauerat, optimis donis ornaturum, & sancta vasa mutiplicaturũ, & pertinentes ad sacrificia sumptus de reditibus suis præstiturum: Super hæc & Iudæum se futurum, & omnem locum terræ perambulaturum, & prædicaturum Dei potestatem. Sed non cessantibus doloribus (superuenerat enim in eum iustum Dei iudicium) commendat filium suum Iudæis. Igitur homicida & blasphemus pessimè percussus, & vt ipse alios tractauerat, peregrè in montibus, miserabili obitu vita functus est. Quod autem pœnitentia

ductus

ductus misericordiam non sit consecutus, huius rationem reddit Lyranus, (*in cap. 9. lib. 2. Mach.*) nempè pœnitentiam eius nō fuisse veram: non enim fuit propter offensam Dei, sed tantum propter euasionem corporalis flagelli, eoque non fuit misericordiam consecutus, nec in culpæ, nec in pœnæ remissione.

Ex lib. 1. Machabæorum cap. 9. Alcimus præcipiens destrui muros domus sancti interioris, admirabili plaga repentè diuinitus percutitur.

CAP. XIV.

ANno centesimo quinquagesimo tertio, mense secūdo præcepit Alcimus destrui muros domus sanctæ interioris, & destrui opera prophetarum: & cœpit destruere. In tempore illo percussus est Alcimus: & impedita sunt opera illius: & occlusum est os eius, & dissolutum est paralysi, nec vltra potuit loqui verbum & mandare de domo sua. Et mortuus est Alcimus in tempore illo cum tormento magno.

Ex libr. 2. Machabæorum cap. 3. Heliodorus missus ad rapiendos templi thesauros, sacerdotibus Deum inuocantibus, diuinitus flagellatur, rursusque precibus summi sacerdotis precibus liberatur.

CAP. XV

CVM sancta ciuitas habitaretur in omni pace, leges autem adhuc optimè custodirentur propter Oniæ Pontificis dispositionem & pietatem, & animos odio habentes mala

fie-

fiebat vt & ipsi reges & principes locum summo honore dignum dicerent, & templum maximis muneribus illustrarent, ita vt Seleucus Asiæ rex de redditibus suis præstaret omnes sumptus ad ministerium sacrificiorū pertinentes. Simon autem de tribu Beniamin, Præpositus templi constitutus, contendebat obsistente sibi principe sacerdotum iniquum aliquid in ciuitate moliri. Sed cùm vincere Oniam non posset, venit ad Apollonium Thartæ filium qui illo tempore erat dux Coelesyriæ & Phœnicis, & nunciauit ei pecunijs innumerabilibus plenum esse ærarium Ierosolymis, & communes copias immẽsas esse, quæ non pertinent ad rationem sacrificiorum, esse autem possibile sub potestate regis cadere vniuersa. Cumque retulisset ad Regem Apollonius de pecunijs, quæ delatæ erant, ille accitum Heliodorum, qui erat super negotia eius, misit cum mandatis, vt prædictam pecuniam transportaret. Statimque Heliodorus iter est aggressus, specie quidem quasi per Coelesyriã & Phœnicem ciuitates esset peragraturus, re autem vera regis propositum perfecturus. Sed cùm venisset Ierosolymam, & benignè à summo sacerdote in ciuitate esset exceptus, narrauit de dato indicio pecuniarum, & cuius rei gratia adesset, aperuit. Interrogabat autẽ si vera ita habẽ essent: Tũc summus sacerdos ostendit

dit depoſita hæc & victualia viduarum & pu-
pillorum, quædam verò eſſe Hyrcani Tobiæ
viri valdè eminentis, in ijs quæ detulerat im-
pius Simon, vniuerſa autem argẽti talenta ci-
quadringenta, & auri ducenta: decipi verò eos
qui credidiſſent loco & templo, quod per v-
niuerſum mundum honoratur, pro ſui vene-
tione & ſanctitate, omninò impoſſibile eſſe.
At ille pro ijs quæ habebat in mandatis à rege
dicebat omninò regi ea eſſe deferenda. Cõ-
tuta autem die intrabat de ijs Heliodorus e-
dinaturus. Non modica verò per vniuerſa
ciuitatem erat trepidatio. Sacerdotes autem
ante altare cum ſtolis ſacerdotalibus iacta-
runt ſe & inuocabant de cælo eum, qui de-
poſitis legem poſuit, vt ijs qui depoſuerant
ſalua cuſtodiret. Iam verò qui videbat ſum-
ſacerdotis vultum, mẽte vulnerabatur. Fa-
enim & color immutatus, declarabat intus
animi dolorem. Circumfuſa erat enim mu-
tia quædam viro, & horror corporis, per q
manifeſtus adſpicientibus dolor cordis e
ficiebatur. Alij etiã gregatim de domibus
fluebant: publica ſupplicatione obſecra
pro eo quod in contemptum locus eſſet v
turus. Accinctæq; mulieres cilicijs pectus
plateas confluebant: ſed & virgines quæ co
ſæ erant, procurrebant ad Oniam, aliæ au
ad muros, quædã verò per veneſtras adſpi
bant. Vniuerſæ autem protendentes ma
cæl

cælum, deprecabantur. Erant enim misera cō-
mixtæ multitudinis, & magni sacerdotis in
agone constituti exspectatio. Et hi quidem in-
uocabant omnipotentem Deum, vt credita si-
bi, his qui crediderant, cum omni integritate
conseruarentur. Hiliodorus autem, quod de-
creuerat, perficiebat, eodem loco ipse: cum sa-
tellitibus circa ærarium, præsens. Sed spiritus
omnipotentis Dei magnam fecit suæ ostensio
nis euidentiam, ita vt omnes qui ausi fuerant
parere ei, ruentes Dei virtute, in dissolutionē
& formidinem conuerterentur. Apparuit e-
nim illis quidam equus, terribilē habens sesso-
rem, optimis operimentis adornatus: isq; cum
impetu Heliodoro priores calces elisit. Qui au
tem ei sedebat, videbatur arma habere aurea.
Alij etiā duo apparuerunt iuuenes virtute de-
cori, optimi gloria, speciosique amictu: qui cir
cumsteterunt eum, & ex vtraq; parte flagella-
bant, sine intermissione multis plagis verberā-
tes. Subitò aūt Heliodorus concidit in terram,
cumq; multa caligine circumfusum rapuerūt,
atq; in sella gestatoria positum eiecerūt. Et is
qui cū multis cursoribus & satellitibus prædi-
ctum ingressus est ærarium, portabatur nullo
sibi auxilium ferente, manifesta Dei cognita
virtute. Et ille quidem per dininam virtutem
iacebat mutus, atque omni spe & salute priua-
tus. Hi autem Dominum benedicebant, quia
magnificabat locum suum: & templum, quod

paulò antè timore ac tumultu erat plenum,
apparente omnipotente Domino, gaudio &
lætitia impletum est. Tunc verò ex amicis He-
liodori quidam rogabant confestim Oniam,
vt inuocaret Altissimum, vt vitam donaret, ei
qui in supremo spiritu erat constitutus. Con-
siderans autem summus sacerdos, ne forte
rex suspicaretur malitiam aliquam ex Iudæis
circa Heliodorum consummatam, obtulit pro
salute viri hostiam salutarem. Cumque sum-
mus sacerdos exoraret, iidem iuuenes eisdem
vestibus amicti, adstantes Heliodoro, dixe-
runt: Oniæ sacerdoti gratias age: nam pro-
pter eum Dominus tibi vitam donauit. Tu au-
tem à Deo flagellatus, nuncia omnibus mag-
nalia Dei, & potestatem. Et his dictis non com-
paruerunt, Heliodorus autem, hostia Deo ob-
lata, & votis magnis promissis ei qui viuere
li cōcessit, & Oniæ gratias agens, recepto exer-
citu repedabat ad regem. Testabatur autē om-
nibus ea, quæ sub oculis suis viderat, opera
magni Dei. Cùm autem rex interrogasset He-
liodorum, quis esset aptus adhuc semel Iero-
solymam mitti, ait: Si quem habes hostem, aut
regni tui insidiatorem, mitte illuc, & flagella-
tum eum recipies: si tamen euaserit: eò quod
in loco sit verè Dei quædam virtus. Nam ipse
qui habet in cælis habitationem, visitator &
adiutor est loci illius, & venientes ad male-
ficiendum percutit ac perdit.

Is libr. 2. cap 4. Machabæorum. Andronicus Oniam Pontificem dolo occidens, postea purpura exutus, totamque per ciuitatem circunductus, in eodem loco, in quo Oniam interfecerat, occiditur.

CAP. XVI.

CVM apud Tharsenses & Mallotas seditio moueretur, rex Antiochus festinanter illuc venit sedare illam, relicto suffecto vno ex comitibus suis Andronico. Ratus autem Menelaus accepisse se tempus opportunum, aurea quædã vasa è templo furatus, donauit Andronico, & alia vendiderat Tyri, & per vicinas ciuitates. Quod cùm certissimè cognouisset Onias, arguebat eum; ipse in loco tuto se continẽs Antiochiæ iuxta Daphnẽ. Vnde Menelaus accedẽs ad Andronicum, rogabat vt Oniam interficeret. Qui cùm veniisset ad Oniã, & dalis dextris cùm iureiurando (quamuis esset ei suspectus) suasisset de asylo procedere, statim eum peremit, non veritus iustitiam. Ob quam causam non solum Iudæi, sed etiam aliæ quoq; nationes indignabantur, & molestè ferebãt de nece tãti viri iniusta. Sed regressum regem de Ciliciæ locis, adierunt Iudæi apud Antiochiam, simul & Græci: conquerentes de iniqua nece Oniæ. Contristatus itaq; est animo Antiochus propter Oniã, & flexus ad misericordiam, lachrymas fudit, recordatus defuncti sobrietatem & modestiam. Accensisq; animis Andronicum purpura exutum per to-

tam ciuitatem iubet circunduci: & in eodem loco, in quo in Oniam impietatem commiserat, sacri legum vita priuari, Domino illi condignam retribuente pœnam.

Ex eod. lib. 2 cap. 4. & 8. Machabæorum. Lysimachus multis in templo commissis sacrilegijs, aurum aerarium interficitur. Callisthenes, cùm sacras ianuas incendisset, incendio consumitur.

CAP. XVII.

MVltis sacrilegijs in templo à Lysimacho commissis, Menelai consilio, & diuulgata fama, congregata est multitudo aduersus Lysimachum, multo iam auro exportato. Turbis autem insurgentibus, & animis ira repletis, Lysimachus armatis ferè tribus millibus, aduersus manibus vti cœpit, duce quodam tyranno, ætate pariter & dementia prouecto. Sed illi intellexerunt conatum Lysimachi, alij lapides, alij fustes validos arripuére: quidam vero cinerem in Lysimachum iecére: Et multi quidem vulnerati, quidam autem & prostrati omnes verò in fugam conuersi sunt. Ipsum etiam sacrilegum secus erarium interfecerunt (3. *Mach.* 8.) Et cùm epinicia agerent in Hierosolymis, eos qui sacras ianuas incenderùt, id est Callisthenem, cùm in quoddam domicilium refugissent, incenderunt, digna illis merces pro impietatibus suis reddita.

Ex 2. Machabæorum cap. 13. De funesto interitu Menelai sacrilegi.

CA

CAP. XVIII.

CVM Antiochus Eupator veniret cũ multitudine magna contra Iudæam, commiscuit se illis & Menelaus: & cum multa fallacia deprecabatur Antiochum, non pro patria sanctè, sed sperans se constitui in principatum. Sed rex regum suscitauit animos Antiochi in peccatorem: & suggerente Lysia, hunc esse causam omnium malorum, iussit (vt eis est consuetudo) comprehensum in eodem loco necari. Erat autem in eodē loco turris quinquaginta cubitorum, aggestum vndique habens cineris: hæc prospectum habebat in præceps. Inde in cinerem iussit deijci sacrilegum, omnibus eum propellentibus ad interitum. Et tali lege præuaricatorem Legis contigit mori, nec terræ dari Menelaum. Et quidem satis iustè. Nam quia multa erga aram Dei delicta commisit, cuius ignis & cinis erat sanctus, ipse in cineris morte damnatus est.

Ex 2. Machabæorum cap. 14. & 15. De Nicanore, qui iurabat se templũ Domini Libero patri dedicaturũ, & Deum sabbati authorẽ spernebat, einsq; interitu.

CAP. XIX.

NIcanor cùm veniſſet ad maximum & sanctiſſimum templum: & sacerdotibus solitas hostias offerẽtibus, iussit tradi sibi Iudam. Quibus cum iuramento dicentibus, nescire se vbi esset, extendens manum ad templum, iurauit, dicens: Nisi mihi Iudam vinctum tradideritis,

deritis, istud Dei phanum in planitiem deducam, & altare effodiam, & templum hoc Libero patri consecrabo. Et his dictis abijt. Sacerdotes autem protendentes manus in cælum inuocabāt Deū, qui semper esset propugnator gentis ipsorum, hæc dicentes: Tu Domine omniuersorum, qui nullius indiges, voluisti templum habitationis tuæ in nobis fieri, Et nunc Sancte sanctorum omniū Domine, conserua in æternum domum istam impollutam, quæ nuper mundata est. (2. *Mach.* 15.) Nicanor autem vt comperit Iudam esse in locis Samariæ, cogitauit, die sabbati cum omni impetu cōmittere bellum. Iudæis verò qui illum per necessitatem sequebantur, dicentibus: Ne ita ferocissimus & barbarè feceris, sed honorem tribuere die sanctificationis, & honora eum qui vniuersa conspicit: At ille infelix interrogauit, si est potens in cælo, qui imperauit agi diem sabbatorum. Et respondentibus illis: Est dominus ipse vnus ipse in cælo potens, qui iussit agi septimum diem. At ille ait: Et ego potens sum super terram, qui impero sumi arma, & negotia agi. Et impleri. Et Nicanor quidem cum summa superbia erectus, cogitauerat commune trophæum statuere de Iuda. Machabæus autē confidebat semper cum omni spe auxilium subesse Deo affuturum: & hortabatur suos, ne formidarent ad aduentum nationum, &c. Nicanor autem & qui cum ipso erant, cum tubis & cantici

dicis admouebant. Iudas verò & qui cum eo erãt, inuocato Deo, per orationes cõgressi sunt: manu quidem pugnantes, sed Dominum cordibus orantes, prostrauerunt non minus triginta quinque millia: præsentia Dei magnificè delectati. Cumque cessassent, & cum gaudio redirent, cognouerunt Nicanorem ruisse cum armis suis. Facto itaq; clamore & perturbatione suscitata, patria voce omnipotentem Dominum benedicebant. Præcepit autem Iudas, qui per omnia corpore & animo mori pro ciuibus paratus erat, caput Nicanoris, & manum cum humero abscissam, Ierosolymã perferri. Quo cùm peruenisset, conuocatis contribulibus, & sacerdotibus ad altare, accersijt & eos qui in arce erant. Et ostenso capite Nicanoris, & manu nepharia, quam extenderat contra domũ sanctam omnipotentis Dei, magnificè gloriatus est. Linguam etiam impij Nicanoris præcisam iussit particulatim auibus dari: manum autem dementis contra templũ suspendi. Omnes igitur cœli benedixerunt Dominum, dicentes: Benedictus qui locum suum incontaminatum seruauit. Suspendit autem Nicanoris caput in summa arce, vt euidens esset, & manifestum signum auxilij Dei.

Nicephorus Callist. lib. 11. Ecclesiast. hist. cap. 18. Valens Imper. exsilij libello contra Basilium scripto, subscribere volens, nullam exarare potuit literã, cõfracto, & manu tremore cõcussa.

CAP. XX.

VAlens Imper cum D. Basilium, vt Arianis consentiret, inducere nō posset, proscribere eum instituit. Et iam exsilij libellus scribere erat, quem vbi manu sua Valens roborare conatus est, litteram nullam exarare potuit, calamus namque statim est cōfractus. Quod vbi in altero, & etiam tertio adscribendū sicut conuenit aptato, itidem vt in primo accidit, & ipse adhuc in scripto impio confirmando perstitit manus ei supra quam credi potest, concussa, tremore intolerabili est occupata. Proinde animo perculsus atque pauore plenus, charta correpta, ambabus eam dilacerauit manibus. Paulo verò pòst Præfecto quoque accidisse dicunt, vt morbo circumuenerit graui, vbi vindictam supplex est deprecatus, totus conualesceret.

Nicephorus Callist. libr. 11. Ecclesiast. histor. cap. 15. Cubicularius Valentis Imperat. ob malè tractatum Aphraatem, orthodoxos in vera religione confirmantem, mente captus feruentibus balnei aquis suffocatur.

CAP. XXI.

EX cubicularijs Valentis Imper. quidā, qui sanctum virum Aphraatem propter animi temeritatem grauius tractauerat, in balneum confestim ingressus, vt principi lauationem præpararet, mente captus, & in calidas aquas delapsus, ibi vitam finiuit. Imperator aliquid

diu exspectans, & extrahi ea mora tempus quę rens, alijs causam eius rei inquisitam sibi renunciare præcepit. Qui cũ & veniſſent, & omnia circumspexissent, illum in calidis vndis morte frigida peremptum reperêrunt. Quod vbi Imperator cognouit, opus id quidem petulantis, Aphraatæ sancto illatæ iniuriæ, & cõtumeliæ esse, rectè arbitratus est. De impio autem dogmate eundem, iuxta indurati cordis Pharaonem, retinuit animum.

Exempla aliquot reuerentiæ & dignitatis sacerdotalis, quæ ex M. Maruli lib. 3. cap. 5. recenſet Conr. Lycoſth. licet in alteram religionem propenſus, lib. 12. Theatri.

CAP. XXII.

IOannes primus, qui Hormisdæ in summo põtificatu succeſſit, Cõstãtinopolim versus pergens, cùm Corinthum diuertisset, equum ei, à quo cõmodatum acceperat, restituit. Hoc equo, quod inter alios mansuetior esset, vti solebat vxor eius qui cõmodauerat. Post hæc verò cùm illa incendere vellet, ferocire equus, ac velut efrenis & indomitus circumagere seſe, nec omninò pati, vt cuius dorso pontifex iam sedisset, mulier sederet. Cuius rei non mediocem admiratio tum ipsam, tum virum cepit: seque illo equo deinceps indignos iudicantes, cum pontifici, cui prius commodato concesse rant, muneri obtulerunt. Docuit iumentum, quod homo ignorabat, non solùm Eccleſię an

tiſtitis perſonam eſſe honorandam, ſed etiam locum, in quo conſtiterit, atque adeò ſedem ipſam, in qua ſe aliquando collocarit.

Marcellinus Anconæ vrbis Epiſcopus, cum podagræ morbo fractus ac debilitatus incedere pedes non poſſet, geſtari ſe iuſſit, & contra incendium, quo vrbs ipſa cõflagrabat deponi: mira res, ad illum vſque flamma perueniens, retrocedere cœpit: paulatimque vaneſcens, ſæuire deſijt, & ſopita defecit. Quod ſi ignis, id eſt, inanimale elementum ſacerdotij virtutem ſenſit atque refugit: quis tam impudens eſt, vt eandem reuereri, eidemque ſeſe inclinare ſubijcereque contemnat.

Fratrum Minorum inſtitutor ac pater Franciſcus, maximo ſemper honore ſacerdotes proſecutus eſt. Dicere ſolitum tradunt, ſi cui ſanctorum è cælo in terram lapſo, & cum illo ſimul ſacerdoti fortè occurriſſet, prius ſe ſacerdotis manibus oſculum daturum, deinde reuerentiam facturum ſancto. Plus ſe debere illi ſignificans, qui Chriſti & Apoſtolorum vices in terris gereret, quàm illi quem iam cum Chriſto regnare noſſet. Quanta autem res eſſet ſacerdotium, in eo oſtendit, quod ſe indignũ illo iudicans, nunquam promoueri paſſus ſit, ſoloque diaconatus officio contentus quoad vixit, fuit. Cogitent nunc ſacerdotes, qualis eos deceat perfectio, ſi Franciſcus ſuam non ſufficere credidit.

Mari-

Mariam Aegyptiacam Zozimas Abbas in deserto orantem corpore supra terram attolli vidit, supra aquas Iordanis ambulantem non mergi, & stupefactus genua ante illam flectere reuerentiæ gratia voluit. At mulier sacerdotalem in ipso dignitatem animaduertens non permisit. Sed è contrà honorem, quo se indignam censuit, ei detulit. Maius quiddam existimans, sacerdotē esse, quàm miracula facere.

A Constantino Imperatore legem editam tradunt, (*De hac lege Constantiniani, vide Theodo. lib 1. c. 2. hist. eccl.*) qua decernit, plus honoris deberi homini in sacerdotali dignitate constituto, quàm vlli alij vel domino vel regi: certum enim esse, in illis honorari Christum, qui vicem Christi in terra gererent, non in illis qui imperarent terræ. Solis autem Apostolis, quorum locum sacerdotes tenent, à Domino dictū esse: Qui vos recipit, me recipit: & qui me recipit, recipit eum qui me misit.

Martinus Turonēsis Episcopus, à Valentiniano Imperatore inuitatus, cum multis principibus viris vnà recumbentibus primis poculum accepisset, in quo circūferēdo (sicut tunc mos erat) honoris ratio ducebatur, eo gustato, presbytero suo post se hauriendum porrexit. Neminem ex omni illo numero conuiuarum dignorem decernens, cui secundum locū honoris daret, ne ipsum quidē Valentinianū Augustū.

Valentinianus, cùm aliquando adeunti se

Martino nõ assurrexisset, atq; etiam rem quã dam petenti subiratus repulsam daret, flatum flamma à solo sursum versus emicante, assurrexit inuitus: & miraculo perterritus, petita concessit, multoque deinde honore affecit Episcopos pariter, & presbyteros cœpit. Liquidò iam perspiciens, terrenam dignitatem diuinæ cedere debere: & Sacerdotio præditos æquum esse etiã ab Imperatoribus honorari.

Illud idem de Rudolpho Habsburgensi comite narratur, qui cùm in itinere sacerdotem cum ædituo sacra ferentes inuenisset, sacerdotem suo, ædituum serui equo impositos, pedes comitatus est. Qua quidem humilitate non sibi tantum, verùm & posteris suis, ad apertissimos in Repub. Christiana honores aditum fecisse, à multis creditur.

Ioan. Zonaras tom. 3. Annalium. De libertate Episcopi Oeciandi erga Imperat. Anastasium.

CAP. XXIII.

ANno 25. sui imperij impurus Anastasius Episcopum Oeniandum audiens diserti admodum esse, & qui ora omnibus sententiæ de passo Deo assertoribus obturaret: eum hortatus est, vt ad suam factionem desciscceret, pollicens cum quidquid petijsset ilicò accepturum. Cui Episcopus: Tu, inquit, potius ad orthodoxos transi: ne, dum opiniones impiorum hominum Seueri, Eutychis & Dioscori amplecteris, æterno igni addicaris. Simulque ap-

prehen-

prehendens Imperatoris chlamidem: Hæc, ait, vestis nequaquam te post mortem sequetur, ô Impetator: sed sola comitabitur te pietas, ac virtutum habitus. Missam fac Ecclesiam, quam Christus suo redemit sanguine. Indoctus es, & ratiocinandi ignarus, neque vllum Ecclesiæ decretum perfectè intelligis: tantum impostoris & scurrilibus calumnijs famos terres. Satis sit tibi dignitatis, quod Imperator es: antistites Ecclesiæ vexare noli. Ad hæc Imperator pudore suffusus, obmutuit. Pauperrimus autem cùm esset ille Episcopus, ne obulum quidem ab imperatore voluit accepere: adeò liber erat, & solius in Deum fidei ac pietatis rationem habens.

Ioannes Zonaras Annalium tom. 3. Theophilus Imper. veniam & salutem piorum sacerdotum precibus à Deo impetrat.

CAP. XXIV.

THeodora Imperatrix instātissimè orauit Patriarchā, alios q; Pōtifices & monachos, vt communibus precibus Imperatoris & coniugis sui salutem à Deo exorarent. Quod quū illi feruentibus animis fecissent, aiunt Deum preces seruorum suorum non esse adspernatū, sed ignouisse Imperatori Theophilo. Celebrātur hæc, & ab eis, qui Dei humanitatem intuentur, & recipiuntur & creduntur. Neque verò quisquam eis fidem abrogarit, nisi qui parum posse intercessiones sanctorum apud Deum

Deum ſenſerit, & Dei bonitatem cum humanis erratis componere ignorarit.

Albertus Crantzius lib. 4. Saxoniæ cap. 7. Bernardus Epiſcopus Halberſtadenſis Othoni Magno Imperat. volenti Epiſcopatum transferre reſiſtit, coniectus ab Imperat. in vincula, magna animi conſtantia Imperatorem excommunicat, qui paſtoris ſententiam reueritus eum carceribus laxat.

CAP. XXV.

OTho Imperator, Henrici Aucupis filius, cùm pontificatū de Vallerſleue in Magdeburgum illuſtriorem locum transferre moliretur, non putauit in ſua prouincia ſuperesse quenquam ſuper conſenſu interpellandum, pauliſper in ea re vir militaris alioqui circumſpectiſſimus, lapſus, quod ſecularis poteſtas, quæ ſecularia ſunt, adminiſtrat: & de prophanis, quæ Deo iubet conſecrari, ſacra facit: Iam autē diuinis vſibus permiſſa, extra illius ſunt ordinationem. Bernardus Halberſtadenſis Epiſcopus ordinationi regis ſe opponit, quod in illius parochia eſſet locus, quem nouæ voluit rex diœceſi applicare. Faciebat, augebatq; regi animos, quod paterna ditione locus ad ſe pertineret: Erat enim Burgrauius de Magdeburgo, qui regi permiſit, vt eam arcem primæ coniugi donaret titulo propter nuptias. Rex non æquè tulit, quod auderet Epiſcopus ſuæ voluntati contraire. Captum ergò perduci iuſſit in Quedelenburg, & recluſit in carcerē.

Sedit

bdit aliquandiu bonus pontifex in patientia: sfonte rex ad cor reuersus, illum iuberet relaxari. Venerat sacra dies dominicæ cœnæ: retulit Episcopus diuinorum, quæ in Ecclesia um erant peragenda, ministeriorum: Iubet sacras sibi vestes afferri: paretur. Indutus, orat aduocari regem: Erat enim tunc eo loci. Venit, arbitratus Episcopum mutasse sententiã, consensumque præbiturum ad rem quam instituerat. Vbi rex aderat, Episcopus eleuata manu, exsecrationẽ protulit, & excommunicationem in regem qui manus intulisset Christo Domini: interdixitque sacris per omnem diœcesim. Rex amentiam interpretatus, quod tale aliquid captus moliretur, primum videbatur rem excepisse cachinno: vbi profundius cogitabat, sententiam pastoris putabat non esse contemnendam. Itaq; iussit mox laxatum remitti ad Ecclesiam suam, & permansit res infecta per omnes dies, quibus supererat Episcopus memoratus.

Nicephor. Callistus libr. 14. Eccles. hist. cap. 43.

De translatione corporis D. Ioannes Chrysostomi, & quibusdam admirandis operibus, quæ in ea trãslatione contigerunt, & quomodo Imper. Theodosius se gesserit erga defunctum Chrysostomum.

CAP. XXVI.

PAtriarcha Proclus cùm sciret Ecclesiam dudũ scissam esse propter abrogatã Chrysostomo dignitatem, cõsilium quæsiuit, quod

Eccle-

Ecclesiam à dissidio & seditione conseruaret, & hominum mœrorem consolaretur. Rem ei Dei ductu mirabiliter est aggressus. Quum patriarchatus eius anno plebs, quæ pie propter Ioannem tumultuata fuerat, congregata, Proclo persuasit, vt legatione apud Imperatorem fungeretur, vt sanctus ille vir ab inuidia exsilio reuocaretur, populusque & Ecclesia calamitate liberaretur, petiturus. Tumulus autem immobilis prorsus fuit. Et quum mulierum aliorum manus ad eum mouendum adhibitæ essent, nihilo magis loco moueri potuit. Quæ vbi Imperator cognouit, statim causam eius rei intellexit. Itaque literis rubrica scriptis virum sanctum, vt adduci se pateretur, obtestatus est. Literæ ipsæ supra pectus eius positæ, & pernigilium actum, precesque ad Deum fusæ sunt. Ita tumulus se abducentibus facilem præbuit, & sanctus ipse pondus eius redditū, vnà cum baiulis simul ferè visus est. Literas Theodosij ad eum scriptas, hic referre visum est. Orbis totius doctori, & spirituali patri, Ioanni sancto, & aurei oris patriarchæ, Theodosius Imperator. Corpus tuum itidem vt aliorum mortuum esse puramus. Pater honorande, transferre id & adducere ad nos, sicuti filiæ parentum amantes desideramus. Quum autem debitum prorsus honorem, & quantam opus fuit summissionem & modestiam, eam in rem non contulerimus

Lu-

Imperialis fortasse fastus leges in rebus, quibus nos magis quàm imperio ipsi honestos effecit, sequuti: non immerito voto nostro cupidimus. At tu Pater patrum verè reuerendissime, (nunc enim veluti viuentem alloquimur) ad desiderium potius nostrum, quàm ad cœptum tuum spectans, veniam da pœnitentibus, qui longè magis quàm alius quisquam pœnitentiam docuisti, & nos vicisti: idoneumque castigationis, desiderio flagranti, erroremque suum agnoscenti animæ, eò quòd hucusque reditum ad nos tuum detrectasti, exemplum exhibuisti: redde teipsum nobis quæso, redde. Vt enim longiori mora & dilatione non amplius etiam affligas, neque commiserationis visceribus tuis, neque amori, neque exspectationi nostræ dignum est, qui non solùm corpus & cineres, sed solam etiam vmbram tuã cernere cupimus. Literæ tales fuêre. Postquam autem itinere confecto, in littus ex aduerso Constãtinopoli ad Chalcedonẽ cum reliquijs sancti viri peruenêre, transijt eò Imperator, & senatus imperatorius: transijt etiam Patriarcha, & iudices, magistratusque omnes; deinde generis & ætatis homines omnes, per sacrum in mari perinde atq; in continente vadentes, & ad Ptopontidem os Bosphori ardentibus funalibus tegentes, sacrum tumulum imperatoria tritemis excepit. Tum sanè miraculum quoddã edidit Deus prodigijs, quæ vnquam

quam visa sunt, longè maius. Quum enim ex-
ta & constans esset in mari tranquillitas, re-
pentina subitò exorta est procella & naues in-
numerabiles illius classis aliæ alio diuersæ, di-
luti suæ consulentes dispersæ sunt. Ea autem,
quæ sacrum illud pondus & præclarum the-
saurum vehebat imperatoris triremis, fun-
bus de repentè ruptis, veluti diuina guberna-
manu ad viduæ agrum appulit: Viduæ inqui-
illius, propter quam sponsa Christi Eccle-
pastore tanto viduata fuerat. Et rursum po-
mortem quoque iusto iudicio legitimam
intulit sententiam, agrum viduæ authori-
sua attribuens atque confirmans: Deo mi-
rum magnum illum glorificante, & iniqua
exsilium eius apertè deprecãte. Et quo ad ea
fieri potuit, petram nauis discidit, quod mi-
raculum hodie quoque cernitur, & egregij
lius ardorem eximiũ quouis præcone clari-
atteſtatur. Hoc vbi factum est, serenitas re-
sum aduenit, & naues aliæ aliunde collec-
cum apparatu & comitatu maximo, carmi-
bus debitis virum sanctum producentes, i
vrbem imperantem deportarunt. Eumq; pri-
mum circa Amantium magni Thomæ exc-
pit: inde verò in sanctæ pacis delubrum de-
tus, posteà porrò imperiali curru tumulus ve-
ctus, in sanctorum Apostolorum fanum illa-
tus est. Ibi Imperator sacro tumulo chlamide
tecto, & fronte atque oculis vrnæ impositis
com-

communem supplex precationem pro parentibus fecit. Dudum enim illi mortui fuerant, in pupillari ætate eum tenerum relinquentes. Seorsum verò pro matre quoque precatus est, vtrumuli eius motus atq; strepitus cõsisteret. Triginta enim & quinque annos iam is quatiebatur, quo tempore scilicet & ipsa Ecclesiã concutiebat. Nec ille id non exorauit. Confestim namque vrna eius constitit. Atque vbi sacer Proclus virum sanctum in eundem secúm thronum collocauit, plebs circunfusa ore vno exclamauit: Recipe, inquiens, thronum tuum, ô pater. Fertur ipse quoque tum, quæ dudum clausa fuerant, labris rursum apertis, ad populum dixisse, Pax vobis: sicuti id circumstantes homines, & Proclus Patriarcha se audiuisse testati sunt. Porrò sacris mysteriis, perasis, ad reliquiarum eius repositionem itum est. Et episcoporum manibus magnus antistes adbasim sacræ & diuinæ mensæ, veluti sacer & inuiolabilis thesaurus, conditus est. Episcopis Episcopus, martyribus quamuis sine sanguine martyr, prophetis Christi & Apostolis magna atque aurea Ecclesiæ Christi tuba, omnes omnium aures personans, & pia dogmata & præcepta clarè musicis planè modulis accinens. Factum id vigesimo septimo mensis Ianuarij die. Ingenti autem facinore isto, illi etiam, qui propter ipsum secesserant, persuasi, Ecclesiæ omnes coniuncti atque vniti sunt.

Ex

Ex historiæ Tripartitæ lib. 9. cap. 30. Eutropius lib. 5. rerum Rom. Theodosius imperat. ob eadem Thessalonicæ excitatã ab Ambros. excommunicatus, abiret, discitque imperat. & sacerdotis differentiam Ambrosio. CAP. XXVII.

THessalonica ciuitas est grandis & popu-
losa, in qua cùm fuisset orta seditio, quo-
dam Iudicum lapidati sunt atque trucida-
Hinc indignatus Theodosius, iracundiæ no
refrenauit impetum, sed iussit iniustos glad
os super omnes euaginari, & vnà cum in
centibus interimi. Septem millia etenim
minum, (sicut fertur) occisa sunt, non pra
dente iudicio, sed tanquam in messibus o
nes simul occisi sunt. Huiusmodi cladem
nam valdè gemitibus, audiens Ambrosius
princeps Mediolanum venisset, & solem
in sacrum voluisset intrare templum, occ
rit foris ad ianuas, & ingredientem hi
monibus à sacri liminis incessu prohibu
Nescis Imperator perpetratæ à te cædis qu
ta sit magitudo, neque post causam tant
roris mens tua molem præsumptionis a
scit? sed fortè recognitionem peccati pro
potestas imperij. Decet tamen vt ratio vin
potestatem. Scienda quippe natura est
mortalitas atq; resolutio, & puluis proge
rum, ex quo facti, & in quem redigẽdi sum
& nõ flore purpureo confidentẽ infirmita
operti corporis ignorare. Coæqualiũ hom
pu

princeps es, ó Imperator, & conseruorum. Vnus enim est omnium dominus rex omnium & creator. Quibus igitur oculis adspiciēs communis Domini templū? quib. calcabis pedibus sanctum illius pauimentū? quomodo manus extendes, de quib. adhuc sanguis stillat iniustus? quomodo huiusmodi manibus susc ipies sanctum Domini corpus? qua temeritate ore tuo poculū sanguinis pretiosi percipies, quando furore verborum tuorum tātus iniustè est sanguis effusus? Redde igitur, recede, nec alteri peccato priora crimina augere contendas. Susc ipe vinculum, quo te omnium Dominus nunc ligat: est enim medicina maxima sanitatis. His sermonibus Imperator obediens (erat enim diuinis eruditionibus innutritus, & apertè sciens, quæ sint propria sacerdotum, quæ regum) gemens & flens ad regalia reuersus est. Cumque octo mensium continuorum transisset tempus, propinquauit natiuitatis Saluatoris nostri festiuitas. Imperator autem lamentationibus assiduis in palatio residens, cōtinuas lachrymas incessabiliter expēdebat. Ingressus itaque Ruffinus tunc magister, & singularem apud principem habens loquendi libertatem, & videns principem in lamentatione prostratum, accessit vt lachrymarum causam inquireret. At ille amarissimè ingemiscens, & vehementius lachrymas fundēs: Tu, inquit, Ruffine ludis, & mea mala non sentis.

Ego

Ego autem lamentor & gemo calamitatem
meam: quia ſeruis quidem & mendicantibus
aperta ſunt templa Dei, & proprium domi
ingredientes licitè exorant, mihi verò ingre
ſus ad eum non eſt. Inſuper etiam cæli
mihi clauſi. Hæc dicens, verba ſingula ſingul
tibus interrumpebat. Ruffinus verò: Cum
inquit, ſi tibi placet, pontificiq; precibus
ſuadebo, vt ſoluatur vinculum quod illigat
Ait Imperator: Non ſuadebis Ambroſio. N
ui ego decretum illius eſſe iuſtum, neq; v
bitur imperialem potentiam, vt legem p
ricetur diuinam. CumqueRuffinus verbis
rimis vteretur, & promitteret Ambroſium
eſſe flectendum, imperator eum profic
cum feſtinatione præcepit. Ipſe verò ſpe
paulò pòſt eſt ſecutus, credens Ruffini p
ſionibus. Porrò vir mirandus Ambroſius
vt vidit Ruffinum, ait: Impudentiam c
imitatus es D. Ruffine, tantę videlicet epi
thor exiſtens, pudorem ex fronte deterg
nec erubeſcis, nec metuis contra imagine
trare diuinam. Cumq; Ruffinus ſuppli
Imperatorem diceret eſſe venturum, ſup
zelo accenſus Ambroſius ait: Ego verò, in
Ruffine prædico, quod eum ingredi fac
mina prohibebo: ſi verò imperium in tyra
dem mutabit, necem libenter & ego ſub
piam. Hæc alia plurima Ruffinus audie
nunciauit Imperatori votum antiſtitis, mo

re de palatio fortè procederet. At imperator hæc in media platea cognoscens. Pergam, inquit, & iustas suscipiam contumelias. Cumq; ad sacra limina peruenisset, in sanctam quidē basilicam non intrauit, sed veniens ad antistitem, & inueniens eum in salutario residentem, supplicabat vt ipsius vincula solueret. At illi tyrannicam dicebat eius esse præsentiā, & contra Deum insanire Theosium, eiusque calcare leges. Verùm Imperator: Non, inquit, insurgo aduersus Ecclesiasticas sanctiones, nec iniquè ingredi limina sacra cōtendo, sed te soluere mea vincula deposco, & communis Domini pro me exorare clementiam, nec mihi ianuam claudi, quam cunctis pœnitentiam agentibus Dominus noster aperuit. Tum antistes: Quam, inquit, pœnitētiam ostendisti post tanta scelera? Quibus medicaminibus incurabilia vulnera plagasque curasti. At Imperator, Tuum, inquit, opus est docere, & medicamina temperare: meum verò oblata sucipere. Tum sanctus Ambrosius: Quoniam furori, inquit, tuum iudicium commisisti, & non ratio protulit sententiam, sed potius iracundia, scribe, legemq; decreta furoris euacuet, vt triginta diebus sententia necis atque proscriptionis in literis tantummodo maneat, & iudicium rationis exspectet: quibus transactis diebus, ira videlicet iam cessante, ratio causam iudicans, apud seipsam quæ cognouerit, sub ve-

ritate disponat. In his enim diebus cognoscetur an iusta sit quam protuleris, an iniusta sententia. Et, si quidem ratio probauerit, iniusta quæ sunt prolata, abolebit: si verò iusta, firmabit. Dierum verò numerus ad hæc examinanda sufficiet. Hanc admonitionem Imperator animo lubenti suscipiens, & optimam esse videns, legem conscribi repentè præcepit, & propriæ manus literis confirmauit. Quo facto vinculum eius soluit Ambrosius. Quæ lex hactenus obseruatur. Est enim huiusmodi.

Imppp. Gratianus, Valentinianus, & Theodosius.

Auggg. Flauiano, Præfecto, Prætorio Illyrici.

Si vindicari in aliquos seuerius contra nostram consuetudinem pro causæ intuitu iussimus, nolumus statim eos aut subire pœnam aut excipere sententiam, sed per dies triginta super statu eorum sors & fortuna suspensa sit. Reos sanè accipiat vinciátq; custodia, & excubijs solertibus vigilanter obseruet. Sic igitur beatissimus Imper. ingredi limina tentans cœlestia, stans domino supplicauit, neque genua flexit, sed pronus in pauimento iacens, Dauidicam proclamauit vocem: Adhæsit pauimento anima mea, viuifica me secũdum verbum tuum. Manibus autem capillos euellens, frontemque percutiens, & pauimento lachrymarum guttas adspergẽs veniam impetrare poscebat.

Cum

Cùmque tempus accederet, quo munus ad altare solebat offerre, surgens cum lachrymis ut ingressus. Cū verò obtulisset, sicuti solitus erat, intra cācellos stetit. Rursus aūt Ambr. nō quieuit, sed differentiā locorū edocuit. Et primò quidē interrogauit, quid ibidem exspectaret: Imperatore dicēte, exspectare se sacrorum perceptionē mysteriorum, per Archidiaconū remandauit: O Imperator, interiora loca tantum sacerdotibus sunt collata, quæ cæteri nec ingredi, nec contingere permittuntur. Egredere igitur, & hanc exspectationem cum cæteris habe communem. Purpura namque Imperatores, non sacerdotes facit. Tum fidelissimus Imperator etiam hanc traditionem animo iubenti suscipiens, remandauit: Non temeritatis causa intra cancellos mansi, sed in Constantinopolitana vrbe hanc consuetudinem cognoui. Vnde ago gratias pro huiusmodi medicina. Tali ergò tantaque & Præsul & Imperator virtute clarebant. Egò sanè vtriusque opus admiror; illius libertatem, huius autem obedientiam; illius zeli feruorem, huius fidei puritatem. Porrò regulas pietatis, quas à magno sacerdote percepit, etiam reuersus in Constantinopolitana vrbe seruauit. Nam cùm festiuitatis tempore ad Ecclesiam processisset, oblatis ad altare muneribus mox egressus est. Cumque Nectarius tum Præsul Ecclesiæ rogasset, cur intus stare noluisset, mandauit

princeps: Vix, inquit, potui discere quæ differentia sit Imperatoris & sacerdotis, vix enim inueni veritatis magistrum. Ambrosium namque solum noui dignè vocari pontificem. Tantum itaque profuit increpatio à viro virtutibus florente profecta.

Nicephorus Callist. libr. 13. cap. 34. Ecclesiast. histor. Innocentij Pontifi. Max. epistola ad Arcadiū Imper. qua eundem ob Ioannem Chrysost. in exsilium eiectum grauissimè obiurgat, & anathemate percellit, eademque pœna in alios eiusdem immanitatis conscios sortes, animaduertit.

CAP. XXVIII.

VOX sanguinis fratris mei Ioannis clamat ad Deum contra te, ô Imperator, sicuti quondam Abel iusti contra parricidam Cain, & is modis omnibus vindicabitur. Nec id modò admisisti, sed etiam pacis tempore persecutionem magnam aduersus Deum & Ecclesiam eius concitasti. Eiecisti è throno suo, non iudicata, magnum totius orbis doctorem, & vana cum eo CHRISTVM persecutus es. Neque de illo ita queror (fortem enim seu hæreditatem cum sanctis Apostol. in Deo & seruatoris nostri IESV Christi regno consecutus est) quamuis intolerabilis iactura sit: sed affligor propterea quod primum de animarum vestrarum salute, deinde de eis quæ sapientissima spirituali & diuina doctrina & institutione eius orbati, fame verbi Dei coa-

ficiun

sciuntur, sum solitus. Non enim Ecclesiæ tantum Constantinopolitana mellitæ illius linguæ iacturam fecit, sed & orbis sub sole totus ad orbitatem redactus est, viro tam diuino amisso, persuasione vnius mulieris, fabulam hanc & spectaculum exhibentis. Verùm excipiet ille & præsentem hic pœnam, & futurum sempiternum supplicium nō post multos hosce dies ei aduenies. Tametsi enim beatus Ioannes vitam reliquit, fide seruata & fluctuantibus confirmatis: in æterna tamē secula sempiternarum deliciarum & immortalis vitæ hæreditatē est consecutus. Noua autem Dabila Eudoxia, quæ paulatim te erroris seu deductionis nouacula totondit, exsecrationem ex multorum ore sibi ipsi induxit, grauè & quod gestari nequeat peccatorum pondus colligans, atque id prioribus peccatis suis superaddens. Itaque ego minimus, & peccator, qui thronus magni Apostoli Petri creditus est, segrego & reijcio te & illam à perceptione immaculatorum mysteriorum Christi Dei nostri. Episcopum etiam omnem, aut clericum ordinis sanctæ Dei Ecclesiæ, qui administrate aut exhibere ea vobis ausus fuerit, ab ea hora, qua præsentes vinculi mei legeritis literas, dignitate sua excidisse, decerno. Quod si, vt homines potentes, quenquam ad id vi adegeritis, & canones vobis à seruatore per sanctos Apostolos traditos transgressi fueritis,

ſcitote non parùm id vobis peccatum fore, in horrenda illa iudicij die, quum neminem huius vitæ honor & dignitas adiuuare poterit, arcana autem & abdita cordiũ ſub oculos omnium effundentur atque exhibebuntur. Arſacium, quem pro magno Ioanne in thronum epiſcopalem produxiſtis, etiam poſt obitum exauthoramus, vnà cum omnibus qui conſultò cum eo communicarunt epiſcopis: eius etiam nomen ſacro epiſcoporum albo non inſcribatur. Indignus enim eo honore eſt, vt qui epiſcopatum quaſi adulterio polluerit. Omnis ſiquidem plantatio, quæ à patre noſtro cælis plantata non eſt, eradicabitur. Ad Thimphili abrogationem addimus excommunicationem, anathematiſmum, & abſolutam à Chriſtianiſmo alienationem. Hæc Innocentius pro Ioanne pugnans ſcripſit.

Gregorius Epiſcopus Turonenſis lib 1. cap. 79. De gloria matyrum. Qua authoritate vſus ſit Leo Epiſcopus Agathenſis in Gomacharium comitem, agrum Eccleſiæ eius inuadentem, & de diuina in Gomacharium vltione.

CAP. XXIX.

ECcleſia Agathenſis vrbis, quæ ſancti Andreæ Apoſtoli reliquijs plaudit, plerumque glorioſis illuſtratur miraculis peruaſores rerũ ſuarum ſæpius arguit. Denique Gomacharius comes agrum Eccleſiæ ipſius peruadit. Tunc Leo Epiſcopus huius Eccleſiæ valdè mœſtus con-

concurrit ad eum, dicens: Relinque, ô fili, res pauperum, quas ordinationi nostræ Dominus commendauit, ne tibi sit noxium, & à lachrymis egentium, qui de fructibus eius ali consueuerant, enecceris. Ille verò quia erat hæreticus parui pendens de his, quæ ab Episcopo dicebãtur, rem in sua dominatione retinuit. Interim procedente die, arripitur à febre. Cumque ne modò ardore corporeo, verumetiam animæ raperetur incommodo, misit ad Episcopum nuncios, dicens: Dignetur pro me sacerdos orationem ad dominum Deum fundere, & ego dimittam agrum eius. Quo orante, hic à valetudine qua grauabatur, conualuit, factusq; sanus, ait suis: Quid putatis, quid isti nunc Romani dicant? Aiunt enim me ob hoc fuisse febre grauatum, quia tulerim agrum eorum, quod mihi iuxta cõsuetudinẽ humani corporis accidit: veruntamẽ non habebunt eum me viuente. Et dicto citius misit, qui eum iterum auferret. Quod cùm episcopus comperisset, venit ad eum, dicens: Num pœnitet te prius fecisse benè, quod hoc iterũ conaris euertere? ne facias quæso, & vltioni diuinæ subiaceas. Qui ait ad Episcopũ: Sile, sile, decrepite: iam infrenatum te loris, circumire vrbem super asinum faciam, vt sis in ridiculo omnibus qui te adspexerint. At ille silens, ad nota recurrit præsidia: posternitur in oratione, celebrat vigilias, ac noctem totam in lachrymis & psal-

lentio ducit. Mane autē facto accedit ad lych-
nos, qui de camera Ecclesiæ dependebant, ex-
tendensq; virgam quam tenebat in manu, es-
fregit cūctos, dicens: Nō hic accendetur lumē,
donec vlciscatur Deus de inimicis, & restituat
res domus suæ. Hoc eo dicente, protinus hæ-
reticus ille in rediuiuā febrem corruit. Cum-
que in extremis ageret, misit ad Episcopum di-
cens: Oret pro me sacerdos ad Dominum vt
viuam, & restituam agrum ac similem eius ci-
feram dominationem. Quibus Pontifex re-
spondit; Iam oraui ad Dominū, & exaudiui
me. Misit & alios ac tertios ad eum nuncios.
Sed sacerdos in vno responso persistens, non
mouebatur ad hæc, vt pro eo orationem dicat
ad Dominum. Hæc ille hæreticus cernens, ad-
sit se in plaustro componi, atque ad eundem
euchi, ac per se deprecari Episcopum, dicens:
Quia dupla satisfactione restituo agrum quē
iniquè peruasi, tantum vt oret pro me sancti-
tas tua. Illo quoque recusante, compulit eum
vi vt abiret ad Ecclesiā, quo discedente, vt Ec-
clesiam est ingressus, & hic spiritum exhala-
uit recepitque confestim Ecclesia rem suam.

Constantinus Manasses in Annalibus, & Michael Glycas parte 4. Annalium. De Ignatio Patriarcha Constantinopolitano, qui cùm Bardam Cæsarem, filij sui coniugem fœdissimo incestu polluentem, vehementer argueret, à solio deiectus, crudelissimeque tractatus, tandem honorificè in thronum suum restitutus

stinitur: Bardas verò membratim in frusta concidiur, genitalibus, (quibus per flagitium abusus erat) hastæ suffixis, & spectaculi causa publicè exhibitis.

CAP. XXX.

BArdas, Michaeli III. Imperatoris auunculus, cum animo eius occupato, ei tandem persuaderet, vt Theodoram matrem imperatricem ex aula eijceret, & se Cæsarem crearet: atq; hoc modo miserũ illũ solum desertumq; nactus, quique (ceu vulgò dici consueuit) hominum furiosorum more siniſtra dextram manum abscíderat, vel potius planè iam manibus spoliatum, aut, secundum Aesopicam illam fabulam, oui dementi consimilem factũ, de lupi consilio pulsis canibus, imperium ab imperatore ad se transferebat. A quibus ille malitiosis artibus in flagitium ingens prouolubatur, quale nec Scytha quispiam, nec Persa, nec Dalmata designaret. Nam cum filij cõiuge (próhfœdam lasciuiam) non aliter cõsuescebat, atq; si thori legitimi consors esset. Hoc terribile facinus vbi magnus Ignatius ille compert, qui eo tempore nouam Romam gubernabat (erat enim omnium in ore piaculum istud, passimq; per compita & ædes iactabatur) Bardam Cæsarem verbis castigabat metum incutientibus, adiectis sequuturæ vitę supplicíorum minis, terrebat hominem, in viam reuocabat, reprehendebat, admonebat, omnem ma-

chinam adhibeat, vt malum illud excinderet. Sed enim verum erat omninò verbum illud Solomonis, qui vetat improbos taxari & reprehendi. Nam reprehensiones sunt hominibus impiis flagrorum instar, & corda percutiunt veluti sagittæ feriunt: Nimirum obiurgationibus hisce Bardas Cæsar exacerbatus, non modò nihili fecit eas exhortationes: verumetiam conceptam aduersus monentē iracundiam & indignationem alebat, non aliter agens, atque si sanios aliquo curare volente, illi non tantum aufugiant, sed etiam erga benefacientes excandescant. Quum igitur aliquando Bardas accederet ad mysteria, nec diuinum illud munus à patriarcha consequeretur: (non enim tanguenta fragrantia vasi putido committuntur) inflammatus iracundia leonis in morem irrugit, ceu violenta pardalis in hominem Iulianum insilit, lacerat, à clauo summouet. Eius in locum Photiū substituit. Proh, qualem pro quali virum! Ex eo tempore miseriarum æstus Ignatium iactabat, & demergere virum conabatur. Ceterum auras adflabat, tanquam grauiter spirans aquilo, vel sæuus ille tempestatesq; faciens Iulanus, quo flante, procellæ graues concitabantur. Quis ea mala satis exponere possit, quibus Ignatium Photius & Bardas excruciabant? Nimirum vt propriæ manus subscriptione confirmaretur, amictum se sacrum sponte sua deponere, dentes homini radicitus excutiunt, [illegible]

as contundunt, maxillas frangunt, ceu piaculibus flagitijs gaudentem, latronum ducem, maleficum, nudum, & vinctum (ô Sol, ô terris frigidum sepulcrum marmoreũ, fœtens, pollutum stercore, quo abominabile cadauer Imperatoris Copronymi continebatur, extensum toto corpore deponunt. Sed hæc audens quiduis manus perpetuò Deum latere non potuit. Quippè malorum machinator pœnas luit & auctor ærumnarum Ignatij, Scyphum iracundiæ diuinæ hausit. Bardas enim foueam cædis imperatoris fodiens, ipsemet in illam iusto iudicio præceps corruit: sceleratus autem Photius ille, solio Patriarchico deturbatus est. Sic nihil omninò diuinos oculos fugit, sic Deus superbis mercedem suam tribuit, quemadmodum elegantissima Dauidis lyra canit. Porrò Bardas, vt Glycas scribit, miserè vitã in terris suam clausit. Etenim cùm moriturus esset, prodigia quædam & ostenta perniciem hominis portenderunt: nimirum ortus cometarum, & inusitata somniorũ visa. Nã per quietem Bardas ire sibi magnã ad Ecclesiam videbatur, vbi principem Apostolorum Petrum in solio patriarchæ sedentem cerneret, ad cuius pedes sanctissimus ille patriarcha Ignatius prouolutus iaceret, ac vindictã eorũ postularet facinorum, quæ à Cæsare designata in se fuissent. Mox alicui gladium porrigi, quo Bardas membratim dissecaretur. Neq; multum tem-

poris intercessit, quum Michaelus Bardæ potentiam reueritus, hominem morte multatum è medio tollere cogitat. Itaq; Bardas homines gladijs instructos contra se pergentes intuitus, ad imperatoris se pedes abijcit. Verùm per eosdem inde abreptus, membratim infrasta conciditur: genitalibus hastæ suffixis, & publicè populo spectaculi causa exhibitis.

Michael Glycas parte 4. Annalium. De virtute Ecclesiasticæ excommunicatoinis, & quomodo Gregorius Magnus mortuum absoluit.

CAP. XXXI.

QVidam, solitariæ vitæ sectator, à Gregorio Papa excommunicatus, vt qui contra voluntatem præsidis & præscriptas monasterio leges à Gregorio, nonnihil deliquisset: paucis diebus interiectis vitam cum morte commutauit. Ea renunciata, magnopere Gregorius indoluit, fratrem illum è vita subitò migrasse, sacris adhuc vinculis constrictum. Itaq; scriptam in charta precationem, qua mortuum vinculis istis eximeret, ministro cuidam cum hisce verbis tradidit: Abi ad sepulchrum fratris illius, & precationem hanc perlege. Quod vbi factũ fuisset, monasterij præses per quietatem fratrem hunc conspicit. Mox eum compellans: Tua causa mœsti sumus ô frater, ait, quod vinculis sacris ligatus obieris. Quamobrem dic, obsecro, nobis, quonam in statu & conditione sis. Tum ille respondens: Re-

uera,

tem, inquit, ô pater, ad hesternum vsque diem tacere quodam clausus fui. Verùm hodie solutus ac liber factus sum. Hoc modo cunctis innotuit eadem hora, qua diaconus precationem illam supra sepulchrum legerat, noua & admirabili ratione fratrem istum à sacro vinculo fuisse liberatum. De hoc quoque satis existimari potest, quanta vis sit eius vinculi, quo mortales à sacerdotibus ligantur.

Michael Glycas parte 4. Annalium. Quidam Ecclesiasticus ab Episcopo excommunicatus, cùm interea pro Christo martyrium subiret, corona & præmio martyrij antequam ab ipso Episcopo absolueretur, frui non potuit.

CAP. XXXII.

IN historia Ecclesiastica Philonis philosophi reperitur, quodam persecutionum Priscarum tempore seniori Ecclesiastico ab antistite sacris interdictum fuisse. Quum autē senior ille quandam ob causam necessariam aliquò profectus esset, accidit vt ab Ethnicis cōprehēsus, testimonio suo veritatē obsignaret. Hinc templum eo loco conditur, & renoualia peragantur: quumque antistes hæc verba pronunciaret, Pax vniuersis: Sandapila templo excessit, idq; non semel, sed bis tērue factum. Huic per quietem antistiti senior oblatus: Abito, inquit, & episcopo meo sis author, vt huc veniat, meque vinculis exsoluat. Nam officio me sacro exclusit, ideoq; sacris interesse vobiscum

nequeo. Testimonij quidem coronam conse-
quutus sum, sed Dei faciem necdum conspexi.
Quid si me ipse prefectus non exsoluerit, alius
exsoluere non poterit? Quum igitur his ob-
temperatum esset, Sandapila templo excede-
re desijt. Atq; hanc ob causam Deo cuncti glo-
riam tribuebant, qui seruis suis eiusmodi po-
testatem concessisset. Ioannes quidem orator
ille aureus hac de re verbis huiusmodi dissent.
Nos secundum legem atque præscriptum Ec-
clesiasticum vincula quibusdam inijcimus. Si
si quis flocci pendit, is sciat mortis atq; iudicij
tempus appetiturum, quod ipsum docent
Dei sermonem, & eius Ecclesiæ leges minime
falsas ac mendaciter excogitas esse.

*Gregorius Magnus lib. 1. Dialog. cap. 12. De virtuti-
bus Seueri sacerdotis, cuius precibus & lachrymis
defunctus quidam ad inferos à dæmonibus dera-
ctus, vitæ restitutus est, & pœnitentiæ tempus &
gratiam adeptus, tandem feliciter ad Dominum
migrat.*

CAP. XXXIII.

IN valle Interorina, erat quidã vir vitę valde
admirabilis, nomine Seuerus, Ecclesię beatę
Mariæ Dei genetricis & semper virginis sacer-
dos. Hunc cùm quidam paterfamilias ad ex-
tremum venisset diem, missis concitò nunciis
rogauit, vt ad se quantotius posset veniret, suis-
que orationibus pro peccatis eius intercede-
ret, vt acta de malis suis pœnitentia solutus
culpa

nipa ex corpore exiret. Qui videlicet sacerdos inopinatè contigit, vt ad putandam vineam esset occupatus, atque ad se venientibus diceret: Antecedite, ecce ego vos subsequor. Cúmque videret sibi in eodem opere parum superesse, paululum moram fecit, vt opus, quod minimum restabat, expleret; quo expleto, cœpit ad ægum pergere. Eunti verò in itinere, occurrentes hi qui prius venerant, obuiam facti sunt, dicentes: Pater, quare tardasti? Noli fatigari, quia iam defunctus est. Quo audito, ille contremuit, magnisque vocibus se interfectorem illius clamore cœpit. Flens itaque peruenit ad corpus defuncti, seque coram lecto illius cum lachrymis in terram dedit. Cumque iam vehementer fleret, in terram caput tunderet, seque reum mortis illius clamaret: repentè is, qui defunctus erat, animam recepit. Quod dum multi, qui circumstabant adspicerent, admirationis vocibus emissis cœperunt amplius flere præ gaudio. Cumque eum requirerent vbi fuerit, vel quomodo rediisset, ait: Tetri valdè erant homines, qui me ducebant, ex quorum ore & naribus ignis exibat, quem tolerare non poteram. Cumque per obscura loca me deducerent, subitò pulchræ visionis iuuenis, cum aliis nobis euntibus obuiã factus est, qui me trahentibus dixit: Reducite illum, quia Seuerus presbyter plangit: eius etiam lachrymis Dominus eum donauit. Qui

scilicet

scilicet Seuerus protinus de terra surrexit, eique pœnitentiam agenti, opem suæ intercessionis præbuit. Et dum per dies septem de perpetratis culpis pœnitentiam æger rediuiuus ageret, octaua die lætus de corpore exiuit.

Eusebius lib. 11. hist. Ecclesiast. cap. 15. & 16. Iustina imperatrix Ariana Ecclesiarum statum perturbat, & exsilia sacerdotibus interminans, Ambrosij precibus, ieiunijs & vigilijs ita retūditur, vt quæ illi sacerdotibus exsilia præparauerat, prima cum illis sortiretur.

CAP. XXXIV.

IVstina Valentiniani Imperat. mater, Arianæ hæresios alumna, impietatis suæ veterna, quæ viuente viro suppresserat, filio facilè decepto fidēter aperuit. Igitur apud Mediolanum posita, conturbare Ecclesiarum statum, comminari sacerdotibus depulsionis exsilia, nisi Ariminensis concilij decreta, quibus fides patrum temerata fuerat, reuocarent. Quo bello Ecclesiæ murum & turrim validissimam pulsabat Ambrosium, Eumque minis, terroribus atque omni oppugnationis genere fatigans, primum sibi aditum debellandæ conabatur Ecclesię. Sed quamuis illa Iezabel spiritu pugnaret armata, resistebat tamē Ambrosius, Heliæ virtute repletus & gratia. Ipsa autem in Ecclesijs garrire, strepere, animare, & inflammare ad discordiam populos: sed quod minus res ex sententia cederet, iniuriā putare, & pro

hoc

hoc apud filium conqueri. Vnde adoleſcentulus pro contumeliæ inuidia, quam falsò cõfuerat mater, accenſus, armatorum globum ad Eccleſiam mittit: conſtringi ianuas, oppugnari ſancta, ſacerdotem pertrahi atque in exſilium mitti protinus iubet. Sed tanta fuit perſeuerantia fidelium populorum, vt animas prius amittere quàm Epiſcopum mallent. Interim dictanda aduerſum fidem imperialia decreta mandantur Benenolo, tunc memoriæ ſcitiijs præſidenti. Sed ille, cui ab incunabilis ſacra fides & venerabilis fuit, abnegat ſe impia verba poſſe proferre, & contra Deum loqui. Tunc vero ne incœptum reginæ fruſtrari videretur, celſior ei honor promittitur, ſi impieret iniuncta. Ille qui nobilior in fide eſſe quàm in honoribus cuperet: Quid mihi, ait, pro impietatis mercede altiorem promittitis gradum? Hunc ipſum quem habeo tollite, tantum mihi conſcientia fidei duret illæſa. Hæc dicens, ante pedes impia præcipientium cingulum iecit. Ambroſius verò aduerſum reginæ furorem, non ſe manu defenſabat, aut telo, ſed ieiuniis continuatiſque vigiliis ſub altari poſitus, per obſecrationes defenſorem ſibi atque Eccleſiæ Deum parabat. Dumque hæc in longum diuerſis machinis, & oppugnationibus nequam Iuſtina moliretur, Maximus qui ſe exuere tyranni infamia, & legitimum principem geſtiret oſtendere, datis literis impium pro-

proteſtatur inceptum, fidem Dei impugnari, & ſtatuta Catholicæ Eccleſiæ ſubrui, & interhæc appropinquare Italiæ cœpit. Quæ poſtquam comperto, hoſte ſimul atque impietatis conſcientia perurgente, in fugam verſus, filio, exſilia quæ Dei ſacerdotibus præparauit, prima ſortitur.

Theodoretus Eccleſiaſt. hiſtor. libr. 3. cap. 6. Deinde manißima crudelitate, qua tempore Iuliani Imperatoris quidam in ſacerdotes ſæuierunt, deque illorum ruina vltione.

CAP. XXXV.

IVlianus Imper. impietati frena laxans, cùm ſuis ſcurrarum more petulanter & contumeliosè ſanctos inſectabatur, nullum genus conuitij & probri prætermittens in veræ pietatis profeſſores. Abſtulit deinde ſacerdotibus à Conſtantino Magno donata Aſcaloni & Gazæ, quę ſunt vrbes Palæſtinæ, primum virorum ſacerdotij dignitate exornatorũ, & mulierum perpetuam virginitatem profeſſarum ventres diſcindunt: deinde farcos hordeo: ad extremum eos porcis deuorandos obijciunt. Sebaſtæ item, quæ eſt vrbs Samariæ gentis, de qua ſupra dixit, ſubiecta, Ioannis Baptiſtę tumulum aperiunt: oſſa tradunt ignibus ſumenda, & eorum cineres paſſim diſpergunt. Scelus autem ab illis in Phœnicia patratũ, quis eſt quæſo, qui ſine lachrymis poſſit cõmemorare? Nam Heliopoli, quæ eſt vrbs Libani

nitima, exsecrabiles isti gentiles recordati facinoris Cyrilli diaconi, qui regnante Constantino diuino quodam zelo accensus, multa simulachra, quę in ea vrbe colebantur, cōfregerat, non modò eum interfecerūt, verum etiam dissecto ventre iecur eius degustare non sunt veriti. Verùm Deum omnia contemplantem hoc celare non poterant, sed debitas sui maleficij pœnas ei dederunt. Nam quotquot illius sceleris labe inquinati sunt, primùm amiserūt dentes, qui pariter omnes ad vnum excidebāt: deinde linguas perdiderunt, quæ putredine labefactæ, ex ore affluebant: postremò oculis orbati sunt: quorum calamitatibus verè pictatis vis clarè prædicata est.

Ioannes Moscus Euiratus in Prato spirituali, cap. 38. Glycas parte. 4. Annalium. Constantinus Manass. in Annalibus. Anastasius Imperat. in Ecclesiam Catholicam eiusque antistites crudelis, diuinitus punitur.

CAP. XXXVI.

ANastasius Imperator, cùm eiecisset Euphemium & Macedonium patriarchas Constantinoplitanæ Ecclesiæ, ac propter sanctam Chalcedonensem Synodum illos Caitan in Pontum exsilio relegasset, vidit in somnis idem Imperator virum quendam insignem vestitum amictu candido, contra se stare, codicem scriptum ferentem, ac legentem. Euoluens autem quinque folia codicis, legens-

legensque Imperatoris nomen, ait illi: Ecce proprer perfidiam tuam deleo quatuordecim annos: & digito suo illos deleuit. Ac post duos dies, facto fulgore magno, atq; tonitruo, pauore turbatus reddidit spiritum in summa angustia, pro eo quod impius fuit in sanctam Christi Dei nostri Ecclesiam, eiusque pastores exilio damnauit.

Ioannes Moscus Euiratus c.149. Prati spiritualis. De onere sacerdotij & D. Leone pontifice, ac summa circunspectione adhibenda in manuũ impositio.

CAP. XXXVII.

CVm descendisset Abbas Amos Hierosolymam, & Patriarcha ordinatus esset, venerunt omnes monasteriorum eremi Abbates vt adorarent eum, inter quos affui & ego cum Abbate meo. Cœpitque Patriarcha dicere patribus: Orate pro me, patres. Magnum enim onus, & intolerabile iniunctum est, sacerdotij dignitas me terret immodicè. Petri enim & Pauli, & similium est regere rationales animas, ego autem infelix peccator sum. Plus autem quàm cætera timeo ordinationũ sarcinam. Nam inueni scriptum, quia beatissimus & æqualis angelis Papa Leo, qui Romanæ Ecclesiæ præfuit, per quadraginta dies perseuerauit ad sepulchrum Apostoli Petri, vigilijs & orationibus insistens, petensque ab Apostolo, vt pro se apud Deum intercederet, vt dimitterentur sibi peccata sua. Impletisque diebus quadra-

quadraginta, apparuit ei Apostolus Petrus, dicens: Oraui pro te, & dimissa sunt tibi omnia peccata tua, præterquàm impositionis manuum. Hoc enim solum abs te requiretur, siue bene, siue fortassis aliter id egeris.

Ex libr. 9. cap. 34. Ecclesiast. histor. Tripartitæ. Theodoretus libr. 5. cap. 21. Ecclesiast. histor. De admirabili virtute aquæ ab Episcopo benedictæ, & per Diaconum adspersæ.

CAP. XXXVIII.

APud Apameã Marcellus Episcopus cùm videret Præfectũ Orientis cum suis, quos habebat militibus in templo Iouis diruendo parum proficere, propter structuræ totius firmitudinem, & solidissimorum lapidum magnitudinem ac duritiem, iamq; Præfectus de successu desperaret, Episcopus Pręfectum quidem misit ad alias ciuitates, ipse verò Deo supplicabat, vt templi destruendi præberet successum. Inter hæc venit quidam non cuiusque artis peritus, sed lapides & ligna in humeris ferre assuetus. Is ergò accedens, promisit facilè templum esse soluendum: duorum autem mercedem poscebat artificum. Cumq́ue hoc sanctus Pontifex promisisset, hoc ille machinatus est. Cohærebat enim templo in altitudine constituto ex quatuor lateribus porticus, erantq́ue calumnæ ingentes, & altitudinem templo habentes æqualem. Singularum verò circulus columnarum erat sedecim cubitorum.

rum. Porrò natura lapidis duriſſima erat, qua
non facilè quibuſlibet ferramentorum gener-
bus rumperetur. Harum itaque tres per circu-
tum ſuffodiens, & ſub earum baſibus fo-
ligna ſupponens, immiſit ignem. Quo facto
non poterat ligna naturaliter ignis accendere.
Dæmon etenim quidam deterrimus apparuit,
qui flammam ſecundum vires ſuas prohibe-
bat operari. Cumque frequenter hoc faceret,
& molitionem ſuam explere non poſſent, ni-
ciauerunt hoc Pontifici meridie dormien-
At ille repentè ad Eccleſiam concurrens, &
quam in vaſculo portari præcipiens, aqua
poſuit ſub altari. Ipſe verò in pauimento pro-
ta fronte clementi Domino ſupplicabat, ne
amplius tyrannidem dæmoni vllam perm-
teret, ſed vt infirmitatem illius denudaret, &
ſignum propriæ virtutis oſtenderet, ne ma-
ex hoc infidelibus exſultationis occaſio nata-
retur. Hæc cùm dixiſſet, facto ſignaculo crucis
in aqua, quendam diaconum ſuum Equitium
fide & zelo munitum, ſumere iuſſit aquam, &
velociter currere, & cum fide adſpergere, igne-
que ſupponere. Quod cum fuiſſet factum, dæ-
mon effugit, non ferens aquæ virtutem. Ignis
autem velut oleum habuit illius aquæ natu-
cõprehenſaque ſunt ligna, & repentè conſum-
pta. Columnæ verò ſuffulturæ ſubſidio nuda-
tæ, & ipſæ ceciderunt, & alias duodecim vul-
traxerunt. Tum latus quod cohærebat temple
vio-

violentia ruinæ detractum est. Sonus autem eius concutiens ciuitatem, cunctos fecit illuc concurrere. Et cùm inimici dæmonis aperte cognouissent fugam, in diuinas laudes orabant. Sic verò & alia templa sacratissimus Pontifex ille destruxit. Qui & victoribus scribebat martyribus, & rescripta suscipiebat, & nouissimè etiam ipse martyrio coronatus est. *Ioann. Naucler. Chronicorum vol. 3. generat. 34. De virtute maledictionis sacerdotalis, in quo sdã chorizantes sub diuino officio vigiliæ natiuitatis domini.*

CAP. XXIX.

IMperante Henrico accidit miranda res in Saxonia, in diœcesi Magdeburgensi, vbi erat Ecclesia S. Magni. Quidam sacerdos dum missam celebraret in vigilia Natiuitatis domini, simul viri, cum 15. mulieribus in cœmeterio Ecclesiæ choreas duxerunt, ac sacerdotem cantantem impediebant. Iussit sacerdos vt quiescerent, aut abirent: sed ipsi sacerdotem derisérunt. Ille amaricatus, imprecando dixit: Placeat Deo & S. Magno, vt ita cantantes permaneant vsque ad annum: & ita factum est, vt toto anno sine intermissione cantantes chorizarent. Mirabile dictu: toto illo anno nec ros, nec pluuia super eos cecidit, sed nec lassitudo, nec fames illos affecit, nec vestimenta, nec calceamenta sunt attrita. Anno autem reuoluto, Herebertus Episcopus Colonienſis ad locum veniens, à nodo, quo sacerdos eos ligauc-

rat, absoluit, atque ante altare Ecclesiæ reconciliauit. Inter chorizantes filia sacerdotis cuiusdam cum duabus alijs cōtinuò mortua est, cæteri continuis tribus noctibus dormierunt, aliqui pœnam suam tremore membrorū prodidêre. Hoc scriptum reliquit Hubertus, qui fuit vnus ex illis, aliqui ex ijs ita compunctis, inter sanctos sint reputati.

D. Petrus Damianus in tractatu de quibusdam miraculis. habetur ad calcem tomi 7. Laurentij Sur. De horrore anathematis Ecclesiastici, ac de Abrafico Episcopo Moguntino, patrem suum Othonem imper. coniugio canonibus vetito copulatum, excommunicantem: & de lamentabili Othonis, excommunicationem contemnentis, interitu.

CAP XL.

RObertus Gallorum rex propinquam sibi copulauit vxorem, ex qua suscepit filium anserinum per omnia collum & caput habentem. Quos etiam virum & vxorem omnes ... Galliarū Episcopi communi simul excommunicauêre sentētiam. Cuius sacerdotalis edictis tantus omnē vndique populum terror inuasit, vt ab eius vniuersi societate recederent, ... præter duos sibi seruulos ad necessarij vitæ obsequium remanerent, qui tamen & ipsum ... nia vasa, in quibus rex edebat vel bibebat, ... cep to cibo, abom inabilia iudicantes, publicum ignibus exhibebant. His tandem rex ... arctatus angustijs ad sanum consilium redire diuer...

uertit inceſtum, inijtq; legale connubium.

Sed & Otho rex Teutonicorum, qui poſtmodum Imperator creatus eſt Romanorum, Adalahidem Italię reginam, quę ſibi commater exſtiterat, ſuſcepit in coniugem. Quem filius eius Almificus, qui Mogũtinæ præſidebat paſſor Eccleſiæ, cœpit conſtanter arguere, & inceſtum luridumq; coniugium publicè condemnare. Pater autem vehemẽter iratus, eum comprehendi præcepit, & carcerali mox cuſtodiæ mancipauit, quem per annale circiter ſpatium carceri incluſit, ſed à correctione linguam terroris vinculum non ligauit. Cùm verò pater eum, quadrãgeſimali decurrente ieiunio, de cuſtodia decreuiſſet educere, antequàm Pſalterium expleret, quod aureis exoſculabat apicibus, recuſauit exire. Veruntamen cum exiuit zelo ſacerdotalis accenſus authoritatis, non quieuit, ſed mox in patrem iaculum publicæ excommunicationis intorſit. O verè dignum regio genere ſacerdotem, qui in cauſa Dei non imperiale faſtigium, non paternum recognouit affectum, ſed dum paternam ac regiam authoritatem in ſolo Deo cõſtituit, hunc hominem eius legibus reſiſtentem à ſe prorſus extraneum deputauit. Dixit autem patri: Tu arbitraris me aduerſum te inſolenter agere, te verò præiudicium ſuſtinere: ſcito præmoſcens quia die ſancto Pentecoſtes vterq; ſimul adſtabimus ante Deum, ibiq; ventilabi-

tur inter nos librata iustitiæ lance litigium. Ibi luce clarius apparebit, quis nostrum æquitatis lineam teneat, quis Dei legibus contradicat. Factumque est, ipso, qui dictus est, sacrosanctę solemnitatis die, vt dum præfatus Augustus imperialibus insulis redimitus, multorumque pōtificum choris, siue procerum vallatus agminibus, Missarum solemnijs interesset, repentino super eum veniente iudicio repertus sit mortuus. Episcopus autem iam in domino quieuerat. Sic, sic, qui de incesto conjugio contempsit inter homines iudicari, in tribunal æterni iudicis coactus est pertrahi: qui subiectum sibi dedignatus est audire pontificem, terribilem super se non potuit eundem maiestatem.

Gregorius Turonen. in libr. de vitæ Patrum, cap. [illegible] habetur in Tomis Laurentij Surij 1. Octobris. De S. Nicetio Episcopo Treuirensi, quanta auctoritate sacerdotij sui dignitate vsus sit apud regem, collaterales regis ob ipsorum facinora à communione aggregatos, à Missarum solemnijs remouerit, ac [illegible] moniacum signo crucis sanauerit.

CAP. XLI.

CVM Theodorico decidente, Theodobertus filius eius regnum ambisset, ac multa iniquè exerceret, aduenit dies dominicus, & ecce rex cum his, qui Nicetio Episcopo communioni abesse iussi fuerant, Ecclesiam est ingressus. Lectis igitur lectionibus, quas canon san-

sanxit antiquus, oblatis muneribus super altare Dei, ait Episcopus: Non hic hodie Missarum solemnia consummabuntur, nisi communione priuati prius abscedant. At rege renitente, subitò exclamat vnus de populo arreptus à dæmone puer iuuenis: cœpitque voce valida inter supplicia torturæ suæ, & sancti virtutes, & regis crimina confiteri: dicebatque Episcopum castum, regem adulterum: illum timore Christi humilem, hūc gloria regni superbum: illum sacerdotio impollutum, à Deo inposterum præferendum, hunc, ab authore sceleris sui velociter elidendum. Cumque rex timore concussus, peteret, vt hic energumenus ab Ecclesia ejiceretur, dixit Episcopus: Prius illi, quite sicuti sunt, id est, incestuarij, homicidæ, adulteri, ab hac Ecclesia extrudantur, & hunc Deus silere iubebit. Et statim rex iussit omnes hos, qui sacerdotis sententia damnati fuerant, egredi ab Ecclesia. Quibus expulsis, iussit sacerdos dæmoniacum foras extrahi: sed cum apprehensa columna, auelli à decem viris non posset, sanctus DEO sub vestimento suo propter iactantiam, faciens crucem Christi contra dæmonem, relaxari præcepit. Qui protinus corruens cum his, qui cum trahere nitebantur, post paululum sanus erectus est. Deinde post acta solemnia requisitus, nunquam reperiri potuit, nec vllus sciuit vnde venerit, vel quò abierit. Conijciebatur

à plurimis, cum à Deo missum, qui regis sacer-
dotisque opera non taceret. Vnde factum est
vt sacerdote orante, rex mitior fieret, pastor
à Domino remunerãdus, dignè propheticum
illud audiret: Qui reddiderit pretiosum de vi-
li, tanquam os meum erit.

Niceph. Callist, lib. 12. c. 46. Eccl. hist. De Epipha-
Cypri Episcopo, quomodo mendicus mortuum si-
mulans, verè mortuus sit, exemplo suo docens, il-
los, qui Dei sacerdotibus, ac per hos Deo illudu-
seipsos fallere.

CAP. XLII.

EPiphanium Cypri Episcopum aliquan-
duo quidam in via ipsa mendici obser-
runt: & cùm non pœnitendum aliquid se abo-
accepturos existimarent, alter in solo spinis
continens, perinde atque mortuus esset, iac-
bat: alter autem veluti familiaris, eius lam-
tans & flens, inopiam illam assimulabat, vi-
neris impensas non haberet & penuriam re-
tam cum reprehẽsione eius deplorabat. Pe-
Epiphanius præteriens nihil quidem aliud
quàm quòd iacenti illi requiem precatus es
dixit. Exiguum autem quiddam ad illum
nerandum ploranti dedit, illa verba adjicien-
Curam huius funeris habe, & tandem
desine. Nam hic nunc non resurget: Mortem
autem, quæ communis omnium & inevita-
bilis necessitate quadam obeunda est, anim
te forti ferre oportet. Hæc Epiphanius dixit,
&

dabijt, cœptam perfecturus ambulationem. Quum autem ea in via, nemo alius appareret, ille qui sic steterat & plorauerat, iacentem indicio pedis concussione dato, vt cõsurgeret admonuit: simulq; eum laudauit, qui tam egregiè mortui hominis habitum retulisset, &, Age tandem exsurge, inquit; vt in præsentia vestitiæ tuæ hilarius viuendo fructum percipiamus. Vbi autem ille amplius neque dicentem audijt, neq; modis omnibus significationem aliquam, se viuere, exhibuit: alter cursu celeri Episcopum est consequutus, eique fraudem, quam inopia coacti commenti essent, indicauit: & iam citra fucum verè flens & lamentãs, vt socium suum resuscitaret, supplicauit. Epiphanius autem, postquàm illi, ne factum id grauiter ferret, dixit: hominem dimissum absoluit: quod Deus eam rem retractatam nolet, fidem facere omnibus volens, vt equidem puto, qui tentare & facere talia in ministris eius audeant, illum ipsum Deum, qui videat & audiat omnia, eos falsum ire, seque adeò ipsos inscios fallere.

Gregorius Turonen. lib. 2. cap. 25. historiæ Francorum

De Euarico rege Gothorum, qui cùm in sacerdotes, clericos, & Ecclesias Dei sæuiret, diuina vltione percussus est.

CAP. XLIII.

TEmpore Synodij Episcopi Euaricus rex Gothorum excedens Hispanum limitem,

tem, grauem in Gallijs super Christianos intu-
lit persecutionem. Truncabat passim peruersi-
tati suæ non consentientes, clericos cauten-
bus subigebat, sacerdotes verò, alios dabat ex-
lio, alios gladio trucidabat. Nam & ipsos sacra-
rum templorum aditus, spinis iusserat obliti-
ri, scilicet vt raritas ingrediendi obliuionem
faceret fidei. Maximè tunc nouem populatæ
geminæque Germaniæ vrbes ab hac tempesta-
te populatæ sunt. Exstat hodieque & pro hac
causa ad Basilium Episcopum nobilis Sidonij
ipsius epistola, quæ hæc ita loquitur: Sed pro-
secutor non post multum tempus vltione di-
uina percussus interijt.

*Paulus Diaconus libr. 6. cap. 3. De gestis Longobar-
dorum regis Chuniberti offensi mandata, equus in-
domitus Episcopo tributus, mansuescit.*

CAP. XLIV.

CVM Ioannes Episcopus Bergomatis Ec-
clesiæ, vir miræ sanctitatis cum rege Chu-
niberto in conuiuio sermocinaretur, eumque
fortè offenderet: rex illi in hospitium reue-
tenti, equum ferocem & indomitum, qui in-
menso fremitu super se sedentes terræ allide-
re solebat, præparari fecit. Cui cùm dictus Epi-
scopus supersedisset, ita mansuetus exstitit, vt
cum blando incessu vsque in domum propri-
am deportaret. Quod rex audiens, & Episco-
pum ex eo die honore debito coluit, & ipsum

ipsum equum, quem suæ sessioni, suoque vsui ordinauerat, largitus est.

Paulus Diaconus lib. 5. cap. 15. & sequentibus. De gestis Longobardorum. De Alahi Duce Tridentinorum, Ecclesiasticorum omnium hoste, eiusq; funesto interitu.

CAP. XLV.

ALahis dux Tridentinorum, cùm omnes clericos odio prosequeretur, oblitus summorum beneficiorum, quæ in eum Chunibertus impenderat, oblitus etiam iurisiurandi, quo ei fidelissimus fore iurauerat, cùm Chunibertus abesset, regnum etiam & palatium Ticinense inuasit. Chunibertus iraq; ad Alahim nuncium misit, mandans ei, vt secum singulare certamen iniret: nec opus esse vtriusque exercitum fatigare. In quæ verba Alahis minimè consensit. Cui cum vnus ex suis generis Tuscus suaderet: virum fortem bellicosumque appellans, vt contra Chunibertum audenter exiret: Alahis respondit: Chunibertus quamuis ebriosus & stupidi cordis sit, tamen valdè audax est, & miræ fortitudinis. Nam tempore patris eius, quando nos eramus iuuenculi, habebantur in palatio arietes seu vetuli miræ magnitudinis, quos ille super dorsum illorum lanam apprehendens, extenso brachio à terra leuabat: quod quidem ego facere non poteram. Quod Tuscus ille audiens subiunxit: Si tu cum Chuniberto inire sin-

gulare certamen non audes; me in tuo adiu-
torio socium iam amplius non habebis: &
hoc dicens, proripuit se, & statim ad Chaun-
bertum aufugit, idque illi nunciauit. Conue-
nerunt itaque, vt diximus, vtrique; acies in cam-
pum coronatæ. Cumque iam propè esset, vbi
coniungere deberent: Zeno diaconus Ticinen-
sis Ecclesiæ, qui fuit custos ædis beati Ioannis
Baptistæ, quæ intra eandem ciuitatem sita est,
quam quondam Cundiberga regina construi-
xerat: cùm nimirũ diligeret regem, & meti-
ret, ne rex in bello periret, ait ad regem: Do-
mine rex, omnis vita nostra in tua salute con-
sistit: si tu in bello perieris, omnes nos Alla-
tyrannus iste per diuersa supplicia exstinguet.
Placeat itaque tibi consilium meum: & da
hi paratum armorum tuorum, vt ego valeam
& pugnabo cum isto tyranno. Si ego ibi occi-
ro, recuperabis facile causam tuam: si vero
cero, maior tibi, quod seruus tuus vicerit, glo-
ria adscribetur. Cumque rex se id facturum pe-
negaret: cœperunt pauci, qui aderant eius fi-
deles, cum lachrymis deposcere, vt ad ea
quæ diaconus dixerat, assensum præberet. Vi-
ctus autem tandem (vt erat pij cordis) eorum
precibus & lachrymis, loricam suam, galeam
atq; ocreas, & cætera arma diacono præbuit,
in suaque persona ad prælium dimisit. Erat
enim ipse diaconus eiusdem staturæ & habi-
tus: ita vt cùm fuisset de tentorio armatus e-
gres-

pressus, ab omnibus Chunibertus esse putaretur. Commissum itaque est prælium, & totis viribus decertatum. Cumque Alahis illuc magis intenderet, vbi regem esse putaret, Chunibertum se inuasisse putans, diaconum interfecit. Cumque caput eius amputare præcepisset, vt leuato eo in contum Deo gratias acclamarent, sublata casside clericum se occidisse cognouit. Tuncque furibundus exclamans, Heu me, inquit, nihil egimus: quando ad hoc prælium gessimus, vt clericum occideremus. Tale itaque nunc facio votum, vt si Deus mihi victoriam iterum dederit, vnum puteum de testiculis impleam clericorum.

Cæterum Chunibertus suos fere victos ad fugam spectare conspiciens, statim se eis ostendit, omniumque corda sublato pauore ad spe randam victoriam erexit. Instruuntur itaque iterum acies & hinc Chunibertus, inde Alahis ad belli certamina præparantur. Cumque iam propinquæ acies essent, & se vtræque ad pugnandum conferrent, Chunibertus ad Alahim iterato in hæc verba mandauit: Ecce quãtus populus ex vtraque parte consistit: quid opus est, vt tanta multitudo pereat? Coniungamur ille & ego singulari certamine: vt vtri nostrum Deus voluerit victoriam donare, is omnem hunc populum saluum & incolumem possideat. Cumque Alahim sui exposcerent, vt quod faceret quod Chunibertus illi manda-

uerat, ipse respondit: Hoc facere non possum, quia inter contos suos vexilláue, sancti Archangeli Michaelis, vbi ego illi iuraui, imaginem conspicio. Tunc vnus ex illis inquit: Tu pauore cernis, quod non est: & tibi tardum est ista meditari. Conferuntur itaque acies pedes pentibus buccinis: & neutra parte cedente, facta est maxima populorum strages. Tandem crudelis tyrannus Alahis interijt: & Chunibertus adiuuante Deo victoriam obtinuit. Exercitus autem Alahis comperta eius morte, fugit subsidium arripuit. E quibus, quos mucro non perculit, Addua fluuius absorpsit. Caput quoque Alahis detruncatum, & crura eius succisa sunt, informeque tantum truncumque cadauera remansit. In hoc bello Foroiulianorum exercitus minimè fuit: quia cùm inuitus Alahi iurasset: propterea nec Regi Chunibertus nec Alahi auxilium tulit, sed cùm illi bellum committerent, ipsi ad propria sunt reuersi. Igitur Alahi hoc modo deleto, Rex Chunibertus corpus Zenoni diaconi ante fores in Basilica B. Ioannis, quam ipse erexerat, mirificè sepelire mandauit. Ipse verò regnaturus, cum omni exsultatione & triumpho victoriæ, Ticinum reuersus est.

Petrus venerabilis Abbas Cluniacen. lib. 2. c. 1. miraculorum. De quodam Ecclesiasticorum & Ecclesiarum oppressore, qui visibiliter à diabolo raptus, & per aëra subuectus est, stupentibus qui aderant reuersis.

CAP.

CAP. XLVI.

AD terrorem & correctionem malorum, quod Matiſconi geſtum eſt, proferatur, inſolita quippe res, & omnibus, vt puto ſęculis inaudita: Omnium autem indigenarum celebri & publica relatione narratur. Eſt autem eadem Matiſcus in finibus regni Francorum, quod à Teutonicorum vel Romanorũ imperio Arar fluuius à Lotharingia ſumẽs initium, Rodanuſque in mare mediterraneum habens profluxum, diſterminat. Quæ Matiſcus à quibuſdam oppidum vocata, à quibuſdã vrbis nomine honorata: in primatu Lugdunẽſi, quintæ ſedis obtinet locum. Hæc quantum ad ius Eccleſiaſticum, Lugdunenſi primatui, quantum ad ius ſeculare, Francorum regi ſubditur. Huius vrbis principatum quodam tempore ſub nomine comitis quidam obtinẽs ſuper perſonas & res Eccleſiaſticas, exſecrãdam tyrannidem exercebat. Longè enim exſuperãs aliorum prædonum nequitiam, non ſolùm parte Eccleſiarum ſubſtantias diripiebat: ſed redditus earum omnes cum ſuis poſſeſſionibus ſibi tyrannica violentia ſubiugabat. Nam canonicos de Eccleſijs, ipſos etiam monachos de monaſterijs ſuis eijciens: terras omnes, reditus omnes, & quæcunque eis ad huius vitæ ſubſidium à maioribus data fuerant, immiſericorditer abſtulit, iureque proprio mancipauit. Oſtenduntur huc ab incolis antiquarũ

Ecclesiarum ruinæ : ex quibus ipse sacræ reli-
gionis cultores eijciens, venerabilia loca, om-
nipotenti Deo religiosè seruientium multi-
tudine referta in eremi solitudinem redegit.
Ita se totum Deo subtrahens: mundo dedicat
gehennæ & tremendorum Dei iudiciorum
oblitus, vt Euangelicus ille iudex, nec Deum
timebat: nec hominem verebatur. Cumq; diu
concessa potestate abusus quotidie se ipso de-
tereor fieret: nullaque iam spes correctionis
eius existeret, iram aduersum se omnipotentis
Dei iam non reuocandam commouit: atque
in se dirissimè expertus est scripturæ sacræ sen-
tentiam, dicentis: Horrendum est incidere in
manus Dei viuentis. Et quia nequitia eius non
occulta, sed publica, non cum timore, sed cum
audacia Deum prouocauerat: non latenter, sed
publicè, non tamen inuisibiliter, sed etiam in-
sibiliter, terribile factus est tyrannis princi-
bus in exemplum. Nam cum solemni die
Matisconi in proprio palatio resedisset, cum-
que multitudo tam militum quàm diuersi or-
dinis circumstaret: repentè ignotus homo e-
quo insidens, per ostium palatij ingressus, om-
nibus conspicientibus & admirantibus, vsque
ad ipsum equitando peruenit. Cúmque ei ad-
staret, se ei velle colloqui dicens: vt surgeret,
ac se sequeretur, non tam monuit quàm impe-
rauit. At ille inuisibili potentia cōstrictus, nec
iam resistere valens, surrexit. Atque vsque ad
osti-

thium domus processit, vbi equum paratum inueniens, cumque ab eo conscendere iussus, ascendit. Cuius stantis habenas ille arripiens, statim cũ velocissimo cursu per aëra ferri cunctis conspicientibus cœpit. Cumque immenso tus clamore ac miserabili eiulatu tota ciuitas commota, ad tam inuisum spectaculum conturbasset: tam diu eum per aëra currentem attoniti conspexerunt, quam diu naturali oculorũ acie eum subsequi potuerunt. Qui cùm eum diu, Succurrite ciues, succurite, vociferantem audirent, nec iuuare valerent: subtractus tandem visibus hominum, æternus quemadmodum meruerat, factus est socius dæmonum. Ab hoc tam horrendo spectaculo vniuersi ad propria recedentes: sicut suprà dixi, horrendũ esse incidere in manus Dei viuentis, exemplo inaudito & miserabili didicerunt. Hoc ita fuisse post communem, vti dixi, omnium famã: quiddam, non quidem tamen mirabile, sed tamen mirum nostris diebus accidens attestatur. Nam ille, de quo supra scripsi, traditus diabolo comes, dum cum socio maligno de palatio, vti dictum est, egrederetur, post ostiũ muri, palatio illi proximi transitum habuit. Quod ostium, ciues ob tantæ rei horrorem & memoriam posteris commendandam lapidibus obturauerunt. Quod nuper Otgerius VVilhelmi comitis præpositus renouare cupiens, & propter quædam, quæ publico vel pri-

uato vsui necessaria videbantur, peruium facere volens, conductis quodam die operarijs obicem lapidum ab ostio remouebat. Erat autē & ipse pro posse suo, acer Ecclesiarum persecutor, & vbi parua occasio occurrebat, rem earū nisibus diuersis vexabat. Dum igitur hic operi iam dicto instaret, ecce inuisibiliter à diabolo raptus, ac ridentibus qui aderant multo in aëra spatio subleuatus. Sed confestim dimissus, corruit, eiusq́e corpore grauiter collisso, brachium quoq; illius subita illa ruina fregit. Quod videntes socij, rursus foratum ostij, quod aperire cœperant, lapidibus obtrauerunt, & ad perennem vtriusque prodigij memoriam, clausura perpetua damnauerunt.

Petrus venerabilis lib. 1. cap. 28. miraculorum De apparitione cuiusdam militis, qui Ecclesiam ornamentis & vestimentis sacerdotalibus, in bello ne fit, spoliauerat, eiusq́ue pœnis, earundemq́ue remedijs.

CAP. XLVII.

EST in Hispanijs nobile & famosum castellum, quod & propter congruum situm, & fertilitatem adiacentium terrarum, & multitudinem inhabitantium incolarum, quibus rebus proxima castella exsuperat, vt æstimo, nisi incongruè Stella vocatur. In hoc castello quidam Burgensis fuit, qui Petrus Engelberti vocabatur. Hic strenuitate famosus, & secularibus rebus abundās, totam vsq; ad senium fert

vitam

tam in sæculo duxit. Tandem tactus, ab illo, qui spirat vbi vult, sæculo renunciauit, atq; in monasterio, quod apud Nazarum sub Cluniacensi iure & regula constructum est, habitum monasticæ professionis susscepit. Quo cùm ego post duos annos conuersionis eius peruenissem, audiui eum memorandam visionem narrare. Cuius quidem fama ad nos ante peruenerat, sed quis esset eius relator, non dixerat. Hoc cùm accepissem, vbi esset tantæ visionis relator sollicitus inquisiui, atque eum in quadam cella Nazarēsi monasterio subdita, satisq; contigua, commorare audiui. Ad quem locum cùm meitineris necessitas perduxisset, vidi hominem, cui & ætatis maturitas, & morum grauitas & cunctorum attestatio, ipsaq; niuea canicies, fidem integram cōstanter præbere suadebant, omnem tum dubietatis scrupulū tam à corde meo, quàm à cordibus omnium excludere volens, coram venerandis Episcopis, Olorensi & Oximensi, coram socijs nostris, multæ religionis & scientiæ personis, ac quibusdam aliis, eum conueni, & quòd veritas perdat omnes, qui loquuntur mendacium ostendens, multaque similia ad eum ne mentiretur deterrendum adiungens, vt quod certum de visione illa sciebat, narraret. Non solū admonui, sed etiam in virtute obedientiæ, qua mihi vt monachus Abbati subditus erat, iniunxi: Ad quod ille, quod adhuc prorsus nos omnes latebat

bat, adijciens; Ego (ait) istud quod à me quæ-
tis, ab alio non accepi, sed ipse propriis
oculis vidi. Quo audito, multò magis exhila-
rati sumus, habentes iam non alienorum re-
borum relatorem, sed rei ipsius certissimum
inspectorē. Vnde magis magisq; ad quæren-
dū instigati & ad audiendum intenti, mora
pati vltra non potuimus, sed vt quod videra
enarraret, eum omnes compellere cœpimus.
Volo autem eum loquentem introducere,
quicunque hoc legitis, vel auditis, non solū
sensum verborū, sed & ipsa verba ab eius
vos putetis audire. Tempore (inquit) quo
Aragonensis Alfonsus, regnū maioris
Hispaniarum regis iam mortui obtinebat,
tigit vt contra quosdam qui in regione
Castella dicitur, ei repugnabant, exercitum
commoueret, & vt de singulis regni sui
bus, singuli illuc pedites vel equites
tur, edicto sanciret. Ego præcepto
vnum ex mercenarijs mercede mihi
bus Sancium nomine, ad exercitum
ui. Paucis post diebus decursis, omnibus
qui expeditioni illi interfuerant, ad
redeuntibus ipse quoq; domum
Non longo deinceps tempore elapso
mano morbo correptus, nec diu cum
luctatus, defunctus. Inde post quatuor
menses ex quo è vita recessit, dum apud
lam in domo mea hyemali tempore
ignem

quòd in lecto iacerem, subitò, iam dictus Sanctus, circa mediam noctem mihi adhuc vigilanti apparuit. Qui assidens, & carbones, quasi ad calefaciendum vel ad clarificandum huc illucque reuersans, multò magis se mihi cognoscibilem demonstrabat. Erat autem nudus & absque omni vestitu, excepto panno viliqué tegumento, quo velut inhoneſtiora corporis obuelabat. Quem cùm vidissem, quis inquam es tu? At ille humili voce, Ego sum, inquit, Sancius famulus tuus. Quid inquam hic agis? Vado (inquit) Castellam, ibique meum multus exercitus comitatur, vtvbi deliquimus, ibi & delictis pœnas debitas exsoluamus. Et cur inquam huc diuertisti? Est, inquit, mihi spes veniæ, & si misereri volueris, celeriorem mihi requiem comparare poteris. Quomodo, inquam? Quando, inquit, nuper expeditioni quam nosti, interfui, hostili inuitatus licentia, Ecclesiam quandam cum quibusdam sociis inuasi, quæ intus inuenta sunt, diripui, vestimenta insuper sacerdotalia mecum rediens adsportaui. Pro quo specialiter ditis pœnis subactus affligor, & remedium à te, sicut à Domino meo, quantis possum precibus imploro. Nam poteris mihi subuenire, si beneficiis spiritualibus me studueris adiuuare. Rogo insuper, vt dominam meam, vxorem tuam, ex mea parte, mea functus vice deprecetis, ne octo solidos, quos pro seruitio meo,

meo, mercenario iure mihi debebat, redde
iam moretur, & quod necessitatibus carn
aduiuerem reddidisset, animæ meę longè
plius his egenti, erogando eos pauperibus
giatur. Iam ego tali eius collocutione
magis animatus, quid inquam, de con
nostro Petro Deioca nuper defuncto
est? Rogo, vt si quid de illo nosti, aperias
lum (ait) opera misericordiæ, frequenter
dem, sed maximæ præteritæ famis tempo
pauperibus impensa, beatorum requiei
xerunt, & vitæ æternæ participem effecer
Cumque eum tam promptè & facilè mihi
spondere audissem, adieci. Et de Bernetio
cōciue nostro, ante paruum tempus simil
vt nosti, defuncto, aliquid tibi notū est
(inquit) infernus possidet, quia ad dirimen
lites & iudicio terminandas huic villæ
tus, multa sæpè muneribus aut gratia
iniustè iudicauit, & quia cuidā pauperi
quodam tempore baconem vnum qualec
que vitæ eius subsidium, crudeliter auferre
timuit: Tunc lōgè amplius ad maiora quęre
da animi feruore suceensus, adiunxit. De
nostro Alfonso ante paucos annos defun
tibi aliquid notum esse potuit? Adhęc quid
alius in fenestra capiti meo proximè super
sita residēs, Noli, ait, hoc ab isto quęrere,
ignorat, quoniam recens eius ad partes
aduentus hoc ei notum fieri nōdum per

Mihi verò, cui à die obitus mei quinquennalis
huiusmodi spiritibus mora, plura quam isti
nouiter nota fecit, quod de rege quęris, igno-
rare esse non potuit. At ego rursus nouę vocis
auditu attonitus, ac videre cupiēs vocis author,
conuerti oculos ad fenestrā, adiutusq; lunæ
splendore, quæ lumine suo omne tunc domus
spatium clarè illustrabat, conspicio hominem
in inferiori fenestræ margine residentē, quem
in eodem habitu, quò alium videram, cernēs,
Et tu inquam quis es? Ego, inquit, eius quem
adspicis socius sum, & Castellam cum isto &
multis alijs proficiscor. Et tu, inquam, de rege
Alfonso, vti dicebas aliquid nosti. Noui (in-
quit) vbi fuerit, sed verò vbi modo sit, nescio.
Nam aliquamdiu tormentis acribus inter reos
exercruciatus, postmodum à Cluniacensibus
monachis inde sublatus est. Exinde verò quid
de eo factum sit, prorsus ignoro. His dictis ad
socium, qui igni assidebat verba conuertens,
ait: Surge, & iam iter incœptum peragere inci-
pimus. Ecce enim iam omnes vias, quę iatra
vel extra castellum sunt, subsequens nos exer-
citus sociorum impleuit, & iam multis velo-
cissimè prætergressis, vt festināter eos sequi de
beamus, vrgemur. Ad hanc vocem Sancius fur
rexit, & flebili voce, quod prius rogauerat in-
geminans, Rogo, inquit domine, ne mei ob-
liviscaris, & vt dominam meam coniugem
tuam, quatenus quod corpori debebat,
mise-

miseræ animæ meæ restituat, oro sollicitu
exhorteris. His dictis, statim vterq; dispar
At ego mox coniugem iuxta me in lecto do
mientem, citata voce exsuscitans, priusqu
quod videram vel audieram, narrarem, in
rogaui vtrum aliquid Sācio communi
mercenario pro mercede deberet. Qua respon
dente, quod ego nōdum ab aliquo nisi à mo
tuo audieram, se videlicet eidem Sancio ad
octo solidos debere, nequaquam vltra de
re potui, cui fidem omnimodam & mortu
latio, & mulieris confirmatio conferebant
cto mane, octo illos solidos à coniuge ac
ens, & de meo quod congruum visum est
dens, pro eius, qui apparuerat salute paupe
bus distribui, & sacrarum Missarum adiu
ria, ei à sacerdotibus mea prece & studio im
sa, ad pleniorem peccatorum eius remissio
nem adauxi. Hanc tam claram & commen
bilem visionem, velut verbum è verbo ex
mens, ad ædificationem fidei & morum
modernis quàm posteris fideli scripto tra
misi: & quanta cautela mortalibus necessa
sit, mortuorū ipsorum testimonio declara
Non parū autē, imò maximè veritati huius
sionis attestatur, quod mortuo dictū est, Al
fonsum regem à Cluniacensibus monachis
sublatum & à tormentis consimilium reorum
ereptum. Nam quod omnibus penè Hispanis
& Gallis populis notum est, idem rex Clunia
censis

gensis Ecclesiæ magnus amicus & benefactor exhibit. Vt enim innumera alia pietatis opera eidem monasterio ab eo impensa taceam, magnificentissimus & famosus rex censualem se regnúmque suum Christi pauperibus eiusdē Christi amore fecerat, & tam à se quàm patre suo Fredelanno constitutum censum, ducentos scilicet & XL. auri vncias, singulis annis Cluniacensi Ecclesiæ persoluebat. Præter hęc, duo monasteria in Hispaniis ex proprio construxit. Alia à quibusdam aliis personis construi permisit, & vbi construerentur, adiuuit. Cluniacenses monachos in illis ponens, & vnde omnipotenti Deo regulariter seruire possent, regia liberalitate affluenter largiens. Et pœnè emortuum monasticæ religionis feruorem ex parte in Hispanijs reparauit, & sibi hoc studio post regnum temporale, regnum etiam sempiternum, vti dignum est credere, comparauit. Obtemperauit rex benignus regis æterni præcepto, faciens sibi amicos de mammona iniquitatis, à quibus amicis finita regni vilicatione, secundum iam dictæ visionis tenorem, & à pœnis ereptus est. Quid enim magis illi misericordi iustitiæ congruere potuit, quæ reddit vnicuique iuxta opera sua, quàm vt ab his eripi videretur, quibus subuenerat: ab illis ei misericordia impenderetur, quibus misertus fuerat: ab his beatæ vitæ restitueretur, quorum in miseriis præsentibus vitam largis

subsi-

subsidijs sustentauerat? Verè, non fallax vo
de cælis à Ioanne audita: Opera mortuorum
sequuntur illos, quod in isto rege appa
quem per opera misericordiæ velut per
quibus impensa est, à tormentis eripuit: &
quiei beatorum spirituum sociauit.

D. Gregorius Turonensis Episcopus lib. 4. cap. 19. De miraculis D. Martini. De Charibertorege, qui Ecclesiasticas inuasit, eiusque diuina vltione.

CAP. XLVIII.

CHaribertus rex, cùm exosis clericis
clesias Dei negligeret, despectisque
cerdotibus, magis in luxuriam declinasset
gestum est eius auribus, locum quendam
basilica sancti Martini diuturno tempore
tinebat, sisti suo iuri, reddique debere. Iu
autem illi Nauicellis nomen Prisca ve
indiderat, qui accepto iniquo consilio, pu
velociter misit, qui Remiculam illam su
minio subiugarent Cumque hæc rectè p
dens videretur habere, iussit in locum
stabularios cum equitibus dirigi, ibique
æquitatis ordine præcepit equos ali. Acced
tes ergò pueri, fœnum, quod coacerua
fuerat, accipiunt in equorum expensas. Cum
iniunctum studiosè ageretur seruitium, ap
equi appositum fœnum cepissent expendere
corripiuntur rabie. Et frementes ad ieiuni
diruptis loris, per plana prosiliunt, & in fu
vertuntur, & sic malè dispersi, alij excœc

tus alij rupibus præcipitantur, alij se sepibus ingerentes, palorum acuminibus transfodiuntur. Tandem stabularij iram Dei intelligentes, captos extra terminum loci, quos assequi potuerunt, expellunt, sanosque recipiunt, nuntiantes regi rem illam iniustissimè retineri. Et ideo hæc cum fuissent perpessi, dixerunt: Dimitte eam, & erit pax tibi. Qui furore repletus, sic dixisse fertur; siue iustè, siue iniustè reddi debeat, regnante me, hanc basilicam non habebit: qui protinus diuina iussione transitum accipiens quieuit. Adueniente autem gloriosissimo Sigiberto rege, in eius regnum, ad suggestionem beati Eufronij Episcopi, hoc in domo sancti Martini restituit, quod vsque huc ab eius basilica possidetur. Audite, hæc omnes potestatem habentes, sic vestite alios, vt alios non spolietis, hoc adiungite vestris diuitijs, vt damna non inferatis Ecclesijs: vindex est enim DEVS velociter seruorum suorum.

Europius lib. 17. rerum Romanarum. Niceph. Callist. lib. 18. cap. 28. De pœna violantiũ Ecclesiam & reliquiæ S. Alexandri martyris.

CAP. XLIX.

ANno 18. Imperij Mauritij, Caianus cum barbaro exercitu suo Ditiziperam veniens, ciuitatem depopulati sunt, & S. Alexandri martyris Ecclesiam incenderunt, sepulchrumque illius argẽteo tecto coopertum spoliant. Sed & iniurijs quoque martyris corpus

pus afficiunt, multamque in Thrace prædam
capientes, epulabantur splendidè, contra Ro-
manos elati. Deus autem vindictam ma-
ris faciens Alexandri, pestilentiam langui-
barbaris intulit, & in vno die septem fili-
Chaiani per febrem & inguinariam pissi-
occidit, vnà cũ alijs turpibus multis, ita vt
triumphale gaudium cum carminibus & ca-
ticis, lamentationes & lachrymæ & luctus
consolatione possideret Barbaros.

*Gregorius Turonensis Episcopus lib. de gloria Con-
sorum, cap. 71. De Childerico, qui Episcopo Fra-
ni villã Ecclesiasticam iniquo iudicio extorsit, ...
que diuina vltione, ac delicti sui agnitione.*

CAP. L.

AQuensibus est concessus inclytus Ar-
Metrias, qui à sæculo victor abscessit, ...
pius se in cælis degere, virtutibus manifestis ...
stendens. Tẽpore igitur quodam cùm Fra-
Episcopus, huius municipij Ecclesiã gubern-
ret, Childericus, qui tũc primus apud Sig-
tum regem habebatur, villam eius cõperit, ...
cens, quia iniustè ab Aquensi Ecclesia ...
retur, & dicto citius conuenitur Episcopus.
Datisque fideiussoribus, in præsentia regis ...
sistit, clamans & obsecrans, vt rex ab huius ...
sæ audientia præsentiam suam auerteret, ...
cælesti iudicio condemnetur, addens, Scio ...
nim virtutẽ Metriæ viri beati, quod velociter
in persuasorem suũ irrogat vltionem. Dein-
cen-

coniuncti auditores causam discutiunt. Insurgit Childericus atque improperans criminibus exacerbatum Episcopū, quod res fisci ditionib⁹ debitas, iniquo ordine retineret, extrahi eum vi à iudicio iubet: & tandem ablata per iudicium præsentiū villa, trecentis aureis condemnauit. Fauebant ei omnes, nec quisquam contra voluntatem eius audebat decertare, nisi quod eidem libuisset. Denique condemnatus spoliatusque sacerdos, ad vrbem rediit, atque prostratus in oratione coram sepulchro sancti, dicto psalmi capitulo ait: Non hic accendetur lumen, neq; psalmorum modulatio canetur glorioſissime sancte, nisi, prius vlciscaris seruos de inimicis suis, resque tibi violenter ablatas, Ecclesiæ sanctæ restituas. Nec mora, corripitur persuasor à febre, decūbit lectulo, exhorret cibum, fastidit & potum, profert æstuans iuge suspirium. Cui etiamsi ab ardore febris interdum sitis accederet, aquam tantum, nihilque aliud hauriebat. Quid plura? in hac ægrotatione integrum ducit annum. Sed mens praua non flectitur. Interea labitur cæsaries cuncta cum barba, & ita omne caput remansit nudum, vt putares eum olim sepultum, nuper iectum fuisse post funera de sepulchro. His & talibus miser afflictus malis, secò recogitat, dicens: Peccaui, eò quòd exspoliauerim Ecclesiam Dei, atq; Episcopo sancto inauditum iniuriam. Nunc autem ite quanto-

tius, & reddita villa, sexcentos aureos super tumulum sancti deponite. Est enim mihi fi quod reddita tribuat ægrotanti medelam. Quod audientes homines eius, accepta pe nia fecerunt, sicut eis fuerat imperatum. R diderũt agrum, solidosque super sepulchrum serui Dei posuerunt: sed cùm hęc fecissent, tim illi in loco quo erat, spiritum exhalau lucratusque est detrimentum animæ per ptionem acquisitionis iniquę. Episcopus obtinuit vltionem de inimico Ecclesię, q promiserat futuram per athletę Dei virtu

Ex histor. Ecclesiast. Tripart. lib. 6. cap. 10. Iulia auunculus Iuliani Aug. cùm preciosa Ecclesiæ sa abstulisset, Ecclesias clausisset, & clericos effugasset, admirabilem Dei vindictam ex tus est.

CAP. LI.

IVlianus auunculus Iuliani Imper. do id studium habuisse, vt in thesauros Im ratorios plurima & preciosa Ecclesiæ A chenæ vasa reconderet, & clausisse Eccle & vniuersos clericos effugasse, & solum Theodoricum stetisse presbyterũ. Quem tanquam vasorum custodem comprehen crudeliter sauciasset, nouissimè præcepit dio occidi. Qui fortiter inter vniuersa ta respondit, & pro dogmatis confessione uicit. Quumque vniuersa Deo dicata vasa, pallia collegisset, proijciens hæc in terram

contumelijs & iniurijs, vt voluit afficiens Christum, super ea etiam sedit, & cumulum auxit iniuriarum. Moxque verenda eius & loca femoribus circumposita feruntur esse percussa, & ad tantam peruenit putredinem, vt vermes procrearentur, medicis laborantibus vincere affectionem. Conficiebantur enim omnimoda preciosaq; medicamina ex pinguibus volatibus, vt eorum pinguedine corrupta, & putria membra linirentur. Hoc facto vermes ad superficiem prouocabant, quia in profundo ebullientes, per viuas serpebant carnes. Et donec moreretur, nō fuit ab hac affectione securus. Hoc itaque claruit diuina indignatione factum, cùm etiam custodes imperialiū thesaurorum, & alij plurimi aduersus Ecclesias insurgentes, inopinata & miseranda morte defuncti sint, quasi superna indignatione damnati.

Ex hist. Eccles. Tripartit. lib. 6 cap. 32. De Iuliano præfecto, qui impudenter contra sacrum altare vrinxit: & de Felice & Elpidio, sacrilegis, eorumque horrendo interitu.

CAP. LII.

CVm sub Iuliano Apostata, iuberētur vasa Ecclesiarum sacra fisci ęrario deputari, sublatis ianuis Ecclesiæ maioris, quam Constantinus ædificauerat, fit cunctis accessibile sanctuarium, Ingrediente siquidem Iuliano præfecto Orientis Ecclesiam, Felix præpositus

regalium thesaurorum pariter introiuit, & si-
mul Elpidius Comes rerum priuatarum. Ac-
enim & Felicem & Elpidium prius Christia-
nos, tunc à pietate recessisse, impio princi-
parere cupientes. Iulianus itaq; præfectum im-
pudenter contra sacrum altare minxit. Quem
cùm Euzoius prohibere tentaret, eum ille per-
cussit in capite: Fertur autem dixisse, Christia-
norum inuentiones cælestium cura non vaca-
re. Porrò, Felix videns vasorum ornamenta
quæ Constantinus & Constantius frequenter
obtulerant: Ecce, in quibus, inquit, vasis Ma-
filio ministratur? Sed pro his impietatibus vi-
sanisque præsumptionibus non post multum
pœnas exacti sunt. Nam repentè Iulianus in-
uo morbo correptus, visceribus putrefactis
interijt. Et excrementa non permeatus ege-
stiuos emittebat, sed scelestum os, quod bla-
sphemijs ministrauerat, organum huius ex-
cretionis est factum. Aiunt autem illius vxo-
rem fide fuisse clarissimam, eamque dixisse:
Decet te marite, laudare Saluatorē Christum,
quoniā tibi per hanc correptionē, magnitudi-
nem propriæ virtutis ostendit. Non enim
agnoueras contra quem pugnare voluisti, nisi
consueta longanimitate hæc tibi flagella di-
uinitus intulisset. His ergo vrbis & passioni-
bus imminentis causam lāguoris cognoscens,
rogabat Imperatorem, vt Ecclesiæ, quibus fue-
rat ablata, redderentur. Sed nec illum flexit, &
ipse

ipse terminum vitæ suscepit. Porrò, Felix & ipse repentè flagellum virtute diuina suscipiens, sanguine toto die simul & nocte ex ore fuso, & venis corporis vndiq; vacuatis, omnique virtute simul expensa, & ipse celeriter est extinctus, æternæque morti contradictus.

Victor li. de persecutione VVandalica Proculus Arianus, ex Pallis altarium camisias sibi & femoralia faciens, turpissima morte diuinitus consumitur.

CAP. LIII.

GEisericus cùm immanissima persecutione in Catholicos crudelissimè desæuiret, mittit Proculum quendam in prouinciã Zeugitanam, qui cunctos domini sacerdotes coarctaret, ad tradendum ministeria diuina, vel liberos, vt primò armis eos nudaret & ita facilius, inermes hostis callidus captiuasset. Quibus se non posse tradere clamantibus, ipse rapaci manu cuncta depopulabatur, atque de pallis altaris (prô nefas) camisias sibi & femoralia faciebat. Qui Proculus huius rei exsecutor, frustratim sibi comedens linguam, in breui turpissima consumptus est morte.

Hieron. Emserius in vita B. Bennonis, Episcopi Misnensis, cap. 32. habetur autem in tom. Surij, 16. Iulij. Casula D. Bennonis dæmon fugatur, & de pœna Marchionis Misnensis Ecclesiasticam libertatem violantis.

CAP. LIV.

MAtrona quædam Misnensis diœceseos

ex villa Pretzendorpff, propè Fribergam, no-
ſtra hac tempeſtate dæmonio arrepta, ad ſe-
pulchrum diui Bennonis adducta, cùm nullo
dæmõ exorciſmis ab ea fugari poſſet, indu-
eſt tandem diui Bennonis caſula, & data in
manu baculus paſtoralis, quo facto, exclama-
uit dæmon: Nunc tempus eſt vt egrediar: re-
linquam tamẽ hoſpitæ meæ ſignum, quod
perpetuò meminerit. Moxque aperto alte
mulieris crure, terribiliter eliſus eſt. Fora
autem quod ille fecerat, nulla medicorum
te ſanabile, mulier adhuc hodie geſtat, &
timendum eſt, donec vixerit non abolebitur.
Præterea, vt pius erga ſupplices, ita ſeuerus
obſtinatos, diuus pater iuxta promiſſa ſua
pius inuẽtus eſt. Marchionem enim VVil-
mum, cum qui Grymnis mortuus eſt, cum
præpoſitus olim Miſnenſis Brutenus nomine
ſæpè adhortatus eſſet, vt ab exactionibus,
ſeruitijs, quibus colonos ac ſubditos Eccleſiæ
Miſnenſis, præter ius ac conſuetudinem, pre-
grauabat, deſiſteret, nec eum ab incepto pro-
ſet deflectere, ad auxilium tandem diui Ben-
nonis confugit, (qui exoratus tandem aſſidui
præpoſiti precibus) Marchioni in ſomnis a-
paruit, arguens & commonefaciens ad remit-
tenda iniuſta grauamina. Cumque is confilia-
riorum ſuorum ſuaſu, dicentium non eſſe co-
randa ſomniorum deliramenta, in nullo ſe-
mendaret, alia vice per quietem iterum vi-

eſt

est sibi Benno irruere, & face, quã manu gestabat, alterum ocellũ inurere. Qui mane surgẽs. & eluscatum se sentiens, tandem compunctus corde, Ecclesię Misnensi non solũ data resarcivit damna, verũ insuper multa cõtulit donaria, quibus, vt sperandũ est, benedictionẽ pro maledictione à Deo promeruit. Legitur tamẽ tum hunc quàm diui Bennonis percussorẽ, spe plis à Deo frustratos absq; legitimo decessisse hęrede, in pœnam lęsę Ecclesiasticæ libertatis.

Gregorius Turonensis lib. 1. cap. 17. De miraculis D. Martini. De fure, qui paupercularum sanctimonialium aluearia furatus, infelici morte subitò interijt.

CAP. LV.

IN porta Ambianensi, in qua quondam beatus Martinus pauperem algẽtem chlamide decisa contexit, oratorium à fidelibus est ædificatum, in quo nunc puellæ religiosæ deseruiunt ob honorem sancti antistitis, parum habere facultatis, nisi quod eas deuotorum alit sępè deuotio. Quodam autem tempore pauca apum aluearia eis fuerant data, quę cùm quidam inuidus adspexisset, ait intra se: Vtinam aliquid de his vasis possem auferre. Sequuta autem nocte instigatus à dæmone, ablatis tribus vasis nauim onerat, vt scilicet transito amne sibi facilius, quæ abstulerat, vendicaret. Sed credo ei impedimentum fuisse hoc furtum, sicut postea manifestè probatũ est. Igitur cum sole oriente ad portum fluminis causa trans-

meandi homines properarent, nauim ad litt[illegible] adspiciunt, apesque ex aluearijs cateruatim e-mergere, hominemq; seorsum iacere prostra-tum. Sed putantes eum à somno occupatum (sicut didicerāt iam à puellis, furtum factum) quantotius properant ad illigandum eum, sed accedentes mortuum reperiunt. Statimque puellis notum faciunt factum, & quod furto raptum fuerat, cellulæ restituunt, admirantes tam velociter in homine diuinæ vltionis ac-cessisse sententiam.

Nicephorus Callistus lib. 14. cap 32. Ecclesiast. hist.

De quibusdam seruis, qui cùm armati ad Eccle-siam confugerent, ibiq́ne diuinas cæremonias impe-dirent, clericum quoque trucidarent, tandem se ipsos interemerunt.

CAP. LVI.

CVM Nestorius linguæ volubilitate ela-tus, animum ad veterum scripta non ac-curatè intenderet, sed seipsum omnium præ-stantiorem esse duceret, multaque in Mariam θεοτόκον blasphemans nugaretur, accidit vt de-testandum quid in Ecclesia fieret. Nam prima-rij cuiusdam magistratus serui, crudeliter ab ipso hero accepti, ad Ecclesiam confugere, & ferrum in manibus habentes, ad sanctiorem sacrificij aram irruere, iussique inde atque con-cti exire, haud quaquam paruêre, diuinas cæ-remonias impedientes: & diebus plurimis stri-ctos & coruscantes enses præseferentes, vt ob-

uios

vos omnes ferirent, parati fuêre. Atque vbi dericum quendam trucidarunt, aliumque insuper vulnerarunt, postremò tandem seipsos interemerunt. Porrò, ex eis qui affuêre, quidam mali ominis esse templi profanationem & inquinationem, prædixit: poëtæ cuiusdam iambos allegans eiusce modi.

Assuevit omen ferre triste, sanctius
Si fortè templum polluant piaculum.

Nec ille prorsus non vera dixit. Cùm enim diuisionem populi, & dissidium, tum eius, qui seditiosæ eiusmodi discessionis author esset, abrogationem prædicere visus est.

Michael Glycas parte 4. Annalium. Ioannes Zonaras tom. 3. Annalium. De exitu Leonis Imper. rem Deo sacratam vsurpantis.

CAP. LVII.

LEo Constantini Copronymi filius, religiosus quidem & pius ab initio, verùm vbi coronã Ecclesiæ à Mauritio donatam gestasset, carbunculi morbo vexatus, ardenti febre tandem exstinguitur.

Gregorius Turonen. lib. de gloria Confessorũ, cap. 61. Paganus quidam sepulchrum S. Helij Episcopi spoliare instituens, ab ipso sancto tam diu extensis lacertis constringitur, donec à populo deprehenderetur, qui tandem emendatus incolumis dimittitur.

CAP. LVIII.

DVm quadam vice ad occursum Pontificis Nicætij ambularem, & loca sancta Lug-

dunensis oppidi circuirem, vir ille qui me
præcedebat, ad cryptam beati Helij inuitat ad
orationem, dicens: Quia magnus sacerdos
hoc loco quiescit. Cumq; oratione facta sa
cti tumulū admirarer, & tacitus de meritis
aliquid interrogare cogitarem, adspicio in o-
stio esse scriptum, qualiter sepulchri violator
cadauer spoliarit exanime. Inquirēs verò re-
sam, si hæc vera essent, quæ in ostio picta vi-
bantur, vir mihi talia retulit, sanctus Helij
tempore paganorum in hac vrbe fuit Epis-
pus: qui defunctus, sepultus est à fidelibus. Se-
cte autem sequenti veniens quidam pagan
lapidē qui sarcophagum tegebat, reuoluit, re-
rectumq; contra se corpus sancti conatus
liare. At ille extensis lacertis constrictum
hominem fortiter amplexatur, & vsque
populis exspectantibus tāquam constipatum
loris, ita miserum brachijs detinebat. Ig
iudex loci, violatorem sepulchri iubet adhi-
hi, ac legali pœna sententia condēnari, sed
laxabatur à sancto. Tunc iudex intelligens vo-
luntatē defuncti, facta de vita promissione
xatur, & sic incolumis redditur. O verē sanc
vltionem pietate permixtam: retinuit hom-
nem vt argueret, sed tradi non permisit sup-
plicio, quem iam reddiderat emendatum.

Iustinianus Imperat. in l. Sancimus. C. de sacrosanct. Ecclesijs, vasa sacra & vestes sacræ non possunt pignorari vel alienari, præterquàm in redemptionem

captiuorum, aliàs ab Episcopo vel œconomo Ecclesiæ vendicantur, omni exceptione remota.

CAP. LIX.

SAncimus, nemini licere sacratissima atq; arcana vasa, vel vestes, cęteraque donaria, quæ ad diuinam religionem necessaria sunt, (cùm etiam veteres leges ea, quæ iuris diuini sunt, humanis nexibus non illigari sanxerunt) vel ad venditionem, vel hypothecam, vel pignus trahere, sed abijs, qui hæc suscipere ausi fuerint modis omnibus vendicari, tam per religiosissimos Episcopos, quàm per œconomos, nec non & sacrorum vasorum custodes, nulla eis actione relinquenda, vel super recipiendo pretio, vel fœnore exigendo, pro quo res pignoratæ sunt, sed omnibus huiusmodi actionibus respuendis, ad restitutionē eorum omnibus modis coarctari. Sin autem conflata sunt, vel fuerint, alio modo immutata vel dispersa, nihilominus vel ad ipsa corpora, vel ad ipsa pretia eorum actionem cōpetere, siue per in rem, siue per cōdictionem: siue per in factū actionem: cuius tenor in multis & variis iuris articulis sæpè est admissus, excepta videlicet causa captiuitatis & famis in locis ijs, in quibus hoc (quod abominamur) contigerit. Nam si necessitas fuerit in redemptione captiuorum, tunc & venditionem præfatarum rerum diuinarum, & hypothecam, & pignorationes fieri concedimus: quoniam nō absurdum est,

animas hominum quibuscunq; vasis, vel vestimentis præferri, hoc obtinere non solum in futuris negotijs, sed etiã in iudicijs penden

Iustinianus Imperat. in authent. Præterea C. de sacrosanct. Eccles. Adijcit alterum casum, quo bona sacra Ecclesiæ vendi possunt, contrarium facientes pœnis legitimis subiacent.

CAP. LX.

PRætereà si habeat Ecclesia superfluas vãs cùm debitrix sit, nec aliunde soluere possit, ne quid immobile alienetur, vel distrahatur, integra ea (gestis habitis coram eo, cuius est loci ordinatio) vel alijs locis venerabilibus oblata dentur: cõflata cuilibet alij vendantur, quò magis debitum persoluatur. Qui autem hęc acceperit contra hanc obseruationem eisdem pœnis subiaceat, quæ in rebus immobilibus sunt proditæ.

Imperat. Gordianus in l. 1. C. de sepulchro violato. Res religiosas effectas, illegitimè contractans, tenetur crimine læsæ religionis.

CAP. LXI.

REs religioni destinatas, quinimò iam religionis effectas, scientes qui comparauerint, & emere & distrahere non dubitauerint, tametsi iure venditio non subsistat, læsæ tamen religionis inciderunt in crimen.

Imperator Constantinus in l. 4. C. dict. titul. De pœnis violantium sepulchra, aut corpora, vel reliquias.

CAP.

CAP. LXII.

QVI sepulchra violant, domos (vt ita dixerim) defunctorum, geminum videntur facinus perpetrare, nam & sepultos spoliant distribuendo, & viuos polluunt fabricando. Si quis igitur de sepulchro abstulerit saxa, vel marmora, vel columnas, aliámue quamcumque materiam fabricandi gratia, siue id fecerit venditurus, decem pondo auri cogatur Fisco inferre, siue quis propria sepulchra defendens, hanc in iudicium querelam detulerit, siue quæcunque alius acculauerit, vel ad officium nunciauerit, quæ pœna Priscæ seuetitati accedit. Nihil enim derogatum est illi supplicio, quod sepulchrum violantibus videtur impositum. Huic autem pœnæ subiacebunt, & qui corpora sepulta aut reliquias contrectauerint: Hæc ille imperat. Quid igitur dicendum de illlis, qui SS. martyrum sepulchra, tanta audacia violant?

Impp. Arcadius & Honorius AA. Theodoro præfecto præto habetur in l. Si quis in hoc. C. De Episcop. & Clericis, irruens in Ecclesiam & ministros, capitali sententiæ subiacet.

CAP. LXIII.

SI quis in hoc genus sacrilegij proruperit, vt in Ecclesias Catholicas irruens, sacerdotibus & ministris, vel ipsi cultui ipsiq; aliquid importet iniuriæ; quod geritur, à prouinciæ rectoribus animaduertatur, atq; ita prouinciæ

moderator, ſacerdotum & Catholicæ Eccle-
ſiæ miniſtrorum, loci quoque ipſius, & diuini
cultus iniuriam capitali in coniunctos ſeu
confeſſos reos ſententia nouerit vidicãdam
nec exſpectet, vt Epiſcopus iniuræ propriæ vl-
tionem depoſcat, cui ſanctitas ignoſcendi glo-
riam dereliquit. Sitq; cunctis laudabile, ſuſtis
atroces ſacerdotib⁹ aut miniſtris iniurias vel-
uti crimen publicum perſequi, ac de talibus
reis vltionem mereri. Quod ſi multitudo vio-
lenta, per ciuilis apparitoris exſecutionem, ad
miniculo etiam ordinum poſſeſſorum ve non
poterit flagitari, quod ſe armis aut locorum
difficultate tueatur, præſides prouinciarũ e-
iam militari auxilio per publicas literas appe-
tito, competentem vindictam tali exceſſui im-
ponere non morentur.

*Iuſtinianus Imp. in Authen. Collat. 9. tit. 15. De ſan-
ctiſsimis Epiſcopis & clericis. §. Si quis cum ſacra.
De pœnis eorum, qui Epiſcopos. clericos, aut mini-
ſtros Eccleſiæ iniurijs afficiunt, & diuina miniſte-
ria conturbant, aut celebrari prohibent, & de mo-
do celebrandi Litanias, & pœnis eas concutien-
tium.*

CAP. LXIV

SI quis, cum ſacra miniſteria celebrantur, in
ſanctam Eccleſiam ingrediens, Epiſcopo,
aut clericis, aut miniſtris alijs Eccleſiæ iniu-
riam aliquam inferat: iubemus hunc verbera
ſuſtinere, & in exſilium mitti. Si verò hæc ſa-
cra

rum mysteria conturbauerit, aut celebrare prohibuerit, capitaliter puniatur: Hoc ipso & in Litanijs, in quibus Episcopi & clerici reperiantur, custodiendo. Et si quidem iniuriam solum fecerit, is verberibus exsilioque tradatur: Si verò etiam Litaniam concusserit, capitale periculum sustinebit, & vindicare iubemus non solùm ciuiles, sed etiam militares iudices. Omnibus autem laicis interdicimus Litanias facere sine sanctiss. Episcopis, & qui sub eis sunt reuerendissimis clericis. Qualis enim est Litania, in qua Sacerdotes non inueniuntur, & solemnes orationes faciunt? Sed & ipsas honorandas cruces (cum quibus & in litaniis ingrediuntur) non ablibi, nisi in venerabilibus locis reponi, & si quando opus vocauerit ad Litanias celebrandas, tunc solum ipsas sanctas cruces accipere eos, qui consuetè eas portare solent, & cum Episcopo & clericis Litanias celebrare, hoc custodientibus sanctissimis locorum Episcopis, aut etiam eorum clericis, & per loca iudicibus. Si quis autem in hoc capitulo, præsentis nostræ legis virtutem, aut transscenderit, aut non vindicauerit, prædictas, pœnas patietur, monasteriorum & reuerendissimorum Manochorum dispositione.

Impp. Arcadius & Honorius AA in l. Si venerabilis, C. de Episc. & Clericis. Violans priuilegia Ecclesiæ punitur in quinq; libris auri.

CAP.

CAP. LXV.

SI venerabilis Ecclesiæ priuilegia, cuiusquam fuerint vel temeritatè violata, vel dissimulatione neglecta, commissum hoc quinque librarum auri condemnatione plectetur.

Noua constitutio Friderici Imperat. de statutis & consuetudine contra libertatem Ecclesiæ editis, quæ habetur ad calcem lib. 2. Feudorum De variis penis violantium priuilegia & libertatem Ecclesiasticam.

CAP. LXVI.

RD decus & honorem Imperij, & laudem Romani principis nihil omninò magis videtur accedere, quàm vt expurgatis quibusdam erroribus, & iniquis quorundam statutis penitus destitutis, de cætero Ecclesia Dei plena quietè vigeat, & secura gaudeat libertate. Sanè adeò infidelium quorundam & iniustorum iniquitas abundauit, vt non dubitent contra Apostolicam disciplinam, & sacros canones statuta sua confingere contra Ecclesiasticas personas & Ecclesiæ libertatem. Cùm ergò dispositione diuina fauente, nihil velit Ecclesia (quæ nihil debet præter bona appetere) quod nobis eodem concursu & eadem non placeat voluntate. Nos Fredericus Romanorum Imperator semper August. hac edictali lege irritamus, & nunciamus omnia statuta & consuetudines, quæ ciuitates vel loca, potestates,

res, consules, vel quæcunque aliæ personæ contra libertatem Ecclesiæ vel Ecclesiasticas personas edere, vel seruare aduersus canonicas, vel imperiales sanctiones præsumpserint, seu de capitularibus suis mandamus intra duos menses post huius publicationem edicti penitus aboleri, (*Vide authen. cassa & irrita. C. de sacrosan. Eccles.*) & si de cetero similia attentauerint, ipso iure decernimus esse nulla, & eos sua iurisdictione priuatos, superiori protinus applicanda, nec non locum, vbi deinceps talia præsumpta fuerint, banno mille marcarum præcipimus subiacere: potestates verò, consules, rectores, statuarij, & scriptores dictorum statutorum, nec non & consiliarij locorum ipsorum, qui secundum statuta, vel consuetudines memoratas iudicauerunt, sunt extunc ipso iure infames, quorum sententias & actus alios illegitimos præcipimus, aliquatenus non tenere. Quod si per annum huius nostræ constitutionis inuenti fuerint contemptores, bona eorum per totum nostrum imperium mandamus, impunè ab omnibus occupari, saluis nihilominus aliis pœnis contra tales in generali cõcilio promulgatis. Item, nulla potestas, vel persona publica, vel priuata, collectas siue exactiones, angarias vel parangarias Ecclesiis, vel aliis pijs locis aut Ecclesiasticis personis imponere, aut inuadere bona Ecclesiastica præsumant. (*Vide l. 1. 2. & 3. C. de Epis. & clericis*)

Quod

Quod si fecerint, & requisiti ab Ecclesia vel ab imperio, emendare contempserint, triplum refundant, & nihilominus banno imperiali subiaceant, quod absque satisfactione debitâ nullatenus remittatur. Item, quæcunque communitas, vel persona per annum excommunicatione facta, propter libertatem Ecclesiæ perstiterit, ipso iure imperiali banno subiaceat, à quo nullatenus extrahatur, nisi prius ab Ecclesia absolutus fuerit. Item statuimus, vt nullus Ecclesiasticam personam in criminali quæstione vel ciuili trahere ad iudicium seculare præsumat cõtra constitutiones imperiales, & canonicas sanctiones. Quod si fecerit, actor à iure suo cadat, & iudicatum nonteneat, & iudex sit ex tunc iudicandi potestate priuatus. Statuimus enim, vt si quis clericis vel personis Ecclesiasticis iustitiam denegare præsumpserit, tertiò requisitus, suam iurisdictionem amittat.

Imperatores Valentin. & Martianus A A. in I. priuilegia, C. de sacrosanctis Ecclesiis. Priuilegia Ecclesiarum confirmantur, inducta in contrarium tolluntur, & eleemosynæ consuetæ dari iubentur.

CAP. LXVII.

PRiuilegia, quæ generalibus constitutionibus vniuersis sacrosanctis Ecclesiis con-

tho-

thodoxæ religionis retrò principes præstiterint, firma & illibata in perpetuum decernimus custoditi. Omnes sanè pragmaticas sanctiones, quæ contra canones Ecclesiasticos inuentu gratiæ vel ambitionis illicitæ sunt, robore suo & firmitate vacuatas cessare præcipimus. Et quia humanitatis nostræ est, egenis prospicere, ac dare operam, vt pauperibus alimenta non desint, salaria etiam, quæ sacrosanctis Ecclesijs in diuersis speciebus de publico hactenus ministrata sunt, iubemus nunc quoque inconcussa, & à nullo prorsus imminuta præstari, liberalitatique huic promptissimæ perpetuam tribuimus firmitatem.

Theodoretus lib. 1. cap. 2. & 11. Ecclesiast. hist. Imper. Constantinus Magnus leges pro honore & immunitate sacerdotum sanciuit, annonam illis suppeditauit, ignominiam illorum suo paludimento se obtecturum aiebat.

CAP. LXVIII.

Constantinus Imperat. dedit prouincijs & gentibus mandatum, vt Sacerdotes honore afficerent: illis autem, qui eosdem contumelijs infectari aggrederentur, exitium minatus est. Postmodum Episcopos Nicæni Cõcilij magnifico epulo excepit, cumq; inter illos quibusdam videret dexteros oculos effossos, intellexissetque, quod constantia pro pietate eam

eam cladem illis attulisset, labra vulneribus
admouit, pro certo persuasus, osculo se beno-
dictionem inde hausturum esse. Conuiuio
tandem peracto, alia dona rursus illis distri-
buit, quinetiam literas ad prouinciarum pro-
fectos dedit, mandauitque, vt certus frumen-
ti numerus viduis, & his, quæ perpetuam ser-
uant virginitatem, quinetiam illis, qui diui-
nis ministerijs obeundis consecrati sunt, in
singulis ciuitatibus, quotannis suppedita-
tur, eumque non tam egentium necessitate,
quàm sua ipsius magnificentia mensus est. Fe-
rant autem quidam calumniandi studio fla-
grantes, qui quosdam Episcopos accusabant,
& criminationis libellos Imperatori offere-
bant. Ille istis ante concordiam constitutum
acceptis, primùm cùm eos vinculo constrin-
xisset, annuloque suo obsignasset, seruari iussit.
Deinde libellos in medium adductos, illis
ipsis præsentibus, igne absumendos curauit,
iureiurando adiecto, se ne verbum quidem in
illis scriptum perlegisse. Nam sacerdotum, in-
quit, vitia non sunt populo aperienda, ne ille
inde causa offendiculi arrepta, licenter pec-
care aggrediatur. Quinetiam cum hoc quoque
adiecisse memorant Si suis oculis episcopum
alienæ vxori stuprum inferre fortè videret, fa-
cinus illud nefandum suo paludamento se
obtecturum, ne facinoris adspectus eos, qui i-
dem ipsum cenerent, vlla ex parte læderet.
Cùm

Cum igitur Episcopos ad hunc modum hos nos esset, & sacerdotes Dei tam amplo affecisset honore, singulos ad suum gregem redire mandauit.

Iustinian. Imperat. in authent. Quomodo oporteat Episcopos & cæteros clericos ad ordinationē perduci, collatione 1. titu. 6. de sacerdotij dignitate & utilitate in republ. & quales debeant in Episcopos cooptari.

CAP. LXIX.

MAxima quidem in omnibus sunt dona Dei à superna collata clementia, sacerdotium & imperium: illud quidem diuinis ministrans, hoc autem humanis præsidens ac diligentiam exhibens, ex vno eodemque principio vtraque procedentia humanam exornant vitam. Ideoque nihil sic erit studiosum Imperatoribus, sicut sacerdotum honestas, cū vtique & pro illis ipsi semper Deo supplicent. Nam si hoc quidem inculpabile sit vndique, & apud Deum fiducia plenum, imperium autem rectè, & competenter exornet traditam sibi rempublicam, erit consonantia quædam bona, omne quicquit vtile est humano conferens generi. Non igitur maximam habemus sollicitudinem circa vera Dei dogmata, & circa sacerdotum honestatem, quam illis obtinentibus credimus, quia per eam maxima nobis dona dabuntur à Deo, & ea, quæ sunt firma, habebimus, &, quæ nondum hactenus venerunt,

nerunt, ac quiremus. Benè autem vniuersa ge-
runtur & competenter, si rei principium hat
decens & amabile Deo, Hoc autem futurum
esse credimus, si sacrarum regularum obse-
uatio custodiatur, quã iusti & laudandi & ad-
orandi inspectores & ministri Dei verbi tra-
diderunt Apostoli, & sancti Patres custodie-
runt, & explanauerunt. Sancimus igitur sacras
per omnia sequentes regulas, dum quispiam
sequenti omni tempore ad ordinationem e-
piscopatus adducitur, considerari prius eius
vitam secundum sanctum Apostolum, si ho-
nesta, & inculpabilis, & vndiq; irreprehensibi-
lis sit, & in bonis testimoniũ habeat, & sacer-
dotem decens, & neq; ex officiali, aut curiali
veniat fortuna, nisi tamẽ ex nouella ætate (se-
cundum quod iam dispositũ est) in monaste-
rio constitutus, fortuna liberetur, quartum ta-
men prius substantiæ reddens curiæ. Neque e-
nim idiota, neq; ex iis, qui vocantur laici, exi-
stens, ita mox ad Episcopatũ adscendat, nec in-
maginariã suscipiat ordinationẽ, tanquã mo-
dò quidem idiota, mox autẽ clericus, deinde
paruum aliquod tempus pręteriens Episcopus
appareat. Et neq; vxori aliæ copulatus, sed ut
in virginitate degens à principio, aut vxorem
quidem habens ex virginitate, aut ad eam ve-
nientem, & non viduam, neq; seiunctam vi-
ro neque concubinam, neque filios aut nepo-
tes habens, neque cognitos legi, neque illi o-
dibilem

dibiles: alioqui præter hoc aliquid agens, & ipſe cadet ſacerdotio: & qui eum ordinat, ſi ne episcopatum ſectabitur, hanc legem offendens. Sed neque pecunijs oportere emere ſacerdotium ei permittimus, ſolum verò eum rogicere Domini Dei culturam volumus, & non plurimis humanis cogitationibus diſtrahi. Sed neq; ineruditus exiſtens ſacrorum dogmatum, ad episcopatum accedat, prius autē ad monaſticam vitam profeſſus, aut in clero conſtiturus, non minus menſibus ſex, vxori tamen non cohærens, aut filios aut nepotes habens. Hoc enim omnimodò ſuper Deo amabilibus episcopis quærimus, ſicut etiam prius duabus noſtris ſacris cōſtitutionibus hoc ſanctum eſt, per quas dudum cohærentes vxoribus, non perſcrutamur, omne præteritum relinquentes, de cætero autem nulli permittentes à poſitione legis vxorem habenti talē imponi ordinationem, quam legem etiam nunc renouamus, ne fortè ſi præter hoc aliquid fiat, & ipſe cadat ſacerdotio, & ordinantē ſimiliter excludi procuret. Igitur ordinādus Epiſcopus, aut ex monachis, aut ex clericis, ſit etiam in huiſmodi vita teſtimonij boni, vita bonus & honeſtus, & gloria fruens bona, & hoc fundamentum pontificatus deponens ſuæ animæ.

Iuſtinianus Imperator in eadem authent. §. Hæc autem. De cælibatu & caſtitate ſacerdotum & clerō rum, & pœna contrahentium nuptias.

CAP.

CAP. ILXX.

QVæ de Deo amabilibus episcopis sec[illegible] diuinas regulas sanciuimus, ead[illegible] & de religiosis clericis constituimus. Neq[illegible] enim secundas habentem, aut eum, qui habu[illegible]rit nuptias, ordinari in diaconum, aut presby[illegible]terum permittimus, neque si mulieri coniun[illegible]gatur seiunctæ, & proprium virum deiecit quenti: sed neque si concubinam habeat sed ipsam vxorem, si cum castitate & ex virgi[illegible]tate sit. Nihil enim sic in sacris ordinatio[illegible]bus diligimus, quam cum castitate viuens, aut cum vxoribus non cohabitantes, aut vnu[illegible] vxoris virum, qui vel fuerit, vel sit, & ipsam castitatem eligentem, primum principium & fundamentum manifestum secundum diui[illegible]nas regulas & residuæ virtutis constitutam. Si autem aliquis presbyter, aut diaconus, aut sub[illegible]diaconus postea ducat vxorem, aut concubi[illegible]nam, palam, aut occultè, sacro statim cadat or[illegible]dine, & deinceps idiota sit. Quòd si & lectio secundam ducat vxorem propter quædam, & hoc forsan irrecusabili necessitate, nullatenus ad altiorem accedat gradum, neque perfruatur gradu maiori in sacerdotio, maneat autem in eodem gradu perpetuo, sed non ad tertias veniat nuptias: satis est enim, si ad secundas. Si verò tale aliquid egerit, & ad secundas veniens nuptias, ad maiorem gradum venire festinauerit, exinde idiota erit & laicus, om[illegible]

tinò sacro ministerio cadens. Pudicè etenim nobis per omnia pertinet viuere. Si enim tales constituti ij, qui in clero adducuntur, ordinentur, facilis eis ad Episcopatum adscensus erit, & ex multis bonis viris facilius inuenientur, qui adducãtur ad primum gradum sacerdotij digni.

Iustinianus Imper. in l. Nos semper. C. de Episc. & cleric. De sacerdotum & Episcoporum officio, & quare Ecclesia ad sacerdotium & Episcopatum, non nisi continentes admittat.

CAP. LXXI.

NOS semper omnibus modis sacrosanctis Ecclesijs prouidentes in honorem & gloriam sanctæ, incorruptæ, & consubstantialis Trinitatis, per quam seruari tum nos ipsos, tum rempublicam persuasi sumus, sequẽtes doctrinam sanctorum Apostolorũ, de eo quod debent eligi integerrimi & incorruptissimi sacerdotes, qui quidem ea re maximè cõstituuntur, vt suis precibus beneuolentiam DEI clementissimi rebuspublicis acquirant, præsenti constitutione sancimus. Nam si sancti & gloriosi Apostoli sacerdotium à Domino CHRISTO Deo nostro accipientes, & omnibus bonis terram implentes, suamq; doctrinam omnibus tradentes, ne suæ quidem in hoc mundo concessæ vitæ vt saluti nostræ inseruirent, pepercerunt, an non æquum est eos, qui in illorum munus succedunt, & sanctis

Ecclesijs sacerdotes pręsunt, puram atq; incoe-
ruptam vitam agere, & opes atque pecuniis
pro nihilo ducere, vitamque suam omnem ac
clementissimum Deum referre ac dirigere.
Par est igitur eiusmodi sacerdotes eligi & crea-
ri, quibus neque liberi sint, neq; posteri, pro-
ptereà, quod is, qui huius vitæ curis & solicit-
tudinibus afficitur, quas liberi, vt qui maxi-
mè parentibus adferunt, eius omne studium
& cogitatio in Dei cultu, & rebus Ecclesiæ ve-
sari non potest. Cùm enim quidam addam
spe, quam in Deo positam & constituram ha-
bent, tum autem vt suorum animorum salutem
consulant, ad sanctissimas Ecclesias confugiant,
suasque opes ac facultates ob eam causam, ut
adferant & relinquant, vt in pauperes & ege-
nos, aliosq; præterea pios vsus impendantur,
absurdum esset minimeq; conueniens, si epi-
scopi in proprium lucrum prędamq; eas pecu-
nias reuocarent, aut in proprios liberos & con-
sanguineos impenderent. Oportet enim sin-
scopũ nulla erga eos libero, squi carne & cor-
pore parantur, affectione & studio præpedi-
tum, omnium fidelium animos parentes cla-
ritate & beneuolentia comprehendere. Hac-
gitur de causis eos, qui liberos & posteros ha-
beant, creari episcopos prohibemus.

De cælibatu sacerdotum, & quod coniu-
gati ad clericatũ & gradus Ecclesiasticos nul-
lo modo admittantur, videre licet plures le-
ges

gis & cõstitutiones in authent. de monachis, collatione 1. titu. 5. § Si quis autem fortè. & in authent. de sanctissimis episcopis, collat 9. tit. 15. § Clericos autem. & in l. Eum, qui probabilem, cum Glossa. cap. de Episcopis & clericis. atque in leg. existimamus. cap. de summa Trinitate & fide Catholica. Quid facient Orientis Ecclesiæ? inquit Hieronymus, (*aduersus Vigilantium*) quid Aegypti & sedis Apostolicæ, quæ aut virgines clericos accipiunt, aut continentes, aut si vxores habuerint, mariti esse desistunt.

Imppp. Theodosius, Arcadius & Honorius in l. Mimæ. c. de Episcopali audientia. Habitus Deo dicatarum virginum non debet ludibrio exagitari, sub pœna corporalis supplicij & exsilij.

CAP. LXXII.

Mimæ, & quæ ludibrio corporis sui quæstum faciunt, publicè habitu earum virginum, quæ Deo dedicatæ sunt, non vtantur. In eandem sententiam Iustinianus Imper. in authent. vltima de sanctissimis Episco. (*Collat. 9. in. 15. § fin.*) Omnibus, inquit, generaliter in seculari vita conuersantibus, & maximè theatralia exercentibus, viris ac mulieribus, nec non ei prostantibus, interdicimus vti schemate monachi aut monastriæ, aut ascetriæ, aut cuiuscunque personæ cuiusmodi imitari schema: scientibus vniuersis præsumentibus aut vti tali schemate, aut imitari, aut illudere

in quacunque Ecclesiastica disciplina, quæ & corporalia supplicia sustinebunt, & exsilia in dentur, prouidentibus huic rei non solum eorum Episcopis, & qui sub eis sunt, Cleri sed etiam militaribus ciuilibusque iudicib & quæ sub eis sunt officijs, & locorum defen soribus.

Chrysostomus Homil. 2. in cap. 1. Epistol. 2. ad Timoth. Grauissimus D. Chrysostomi locus contra illos, qui temerè pastores & sacerdotes Dei contemnunt.

CAP. LXXIII.

HOC est malorum omnium causa, quod rectorum authoritas perijt, nullâ illorum uerentia habetur, nullus honor, nullus metus. Qui honorat sacerdotes, Deum quoque honorat: qui verò sacerdotem spernit, ad id sensim prolabitur, vt in Deum ipsum aliquando contumelios us euadat. Qui vos, inquit (*Matth.* 10.) suscipit, me suscipit. Et sacerdotem ait, eius in honore habete. Hinc Iudæi Deum adspernari didicerunt, quia Mosen contemnerunt, quia lapidibus illum impetebant. Nam qui piè sacerdoti afficitur, longè maiore pietate Deum reuerebitur. Et si enim malus meruerit sacerdos quispiam, attendit Deus, quod ibi gratia illum etiam, qui dignus honore non est, obsequijs fouet, ipseque tibi præmia exhibuet. Si enim, qui Prophetam in nomine Prophetæ suscipit, mercedem Prophetæ accipiet. Pro-

hoc est ò & qui credit & obtemperat sacerdoti, mercede sua non destituetur. Nam si de hospitalitate agitur tantum, vbi, quem suscipis ignotas, tantum præmiorum accipis: si ei subueneris, cui imperat Deus, non multò magis mercede donaberis? Super cathedram, inquit, Moysis sederunt Scribę & Pharisæi: omnia ergo quæcunque dixerint, facite: secundum autem opera eorũ ne faciatis. An ignoras, quid sit Sacerdos? Angelus vtiq; Domini est. Non ex seipso loquitur: Si despicis, non illum despicis, sed Deum, qui illum ordinauit. Sed vnde, inquies, constat, Deum fuisse illius ordinationis authorem? Nempè nisi tu hanc habeas opinionem, spes tua inanis facta est. Nam si nihil per illum operatur Deus, neq; lauacrum habes, neq; mysteriorum particeps es, neque benedictionibus frueris. Non ergo Christianus es. Quid ergò? Deus omnes ordinat, per omnes tamen ipse operatur, salutem populi moliens, non illorum intuẽs merita. Nã si per asinæ os, si per Balaam scelestum hominẽ populi causa locutus est, multò magis loquitur per sacerdotem plebis suæ gratia. Quid enim non agit Deus salutis nostræ causa? quid non loquitur? per quem non operatur? Si enim per Iudam operatus est, per prophetas, quibus dixerat est: Non noui vos, discedite à me, qui operamini iniquitatem: (*Matt.7.*) Perque illos, qui dæmones in nomine suo eiecerunt, non

magis sacerdotes diuino mysterio famulantes operabitur? Namq; si præpositorum vitas discutere pergimus, ipsi doctores nostros ordinare contendimus: peruersoq; ordine naturalque suprà sunt, infra esse voluimus, vt superius pedes, inferius verò sit caput. Audi quid Paulus dicat: (1. *Cor*. 4.) Mihi autem pro minimo est, vt à vobis iudicer, aut ab humano die. Et iterum: (*Rom*. 14.) Tu quid iudicas fratrem tuũ? Si fratrẽ iudicare nõ expedit, quanto minus magistrũ? Nam si quidẽ hoc statuit Dominus benè facis, peccasq; ni facias, sin verò cõtra præcipit, noli præsumere, neq; ea conceris, quæ super te sunt. Insurrexerunt aduersus Aaron post vituli formati effigiem, Core, Dathan & Abyron. Quid ergò? nónne illi periêre? Quilibet quæ ad se pertinẽt, solicitè curent. Nam si quidẽ fidei dogma peruertat, etiãsi angelus sit, obaudire noli: sin verò recta docet, noli vim, sed verbis intendere. Habes Paulum verbis et operibusq; moderantem. Non distribuit pauperibus, inquies, non benè dispensat Ecclesiæ res. Vnde tibi id constat? Noli illum culpare, antequàm discas; Reatum caue. Plurima quippè ex simplici suspicione iudicantur. Imitare Deum tuum, audi ipsum dicentem (*Gen*. 18.) Descendens videbo, si secundum clamorem consummatur: sin autem, vt sciam. Quod tu si didicisti, & examinasti, & vidisti, iudicem sustine. Noli præripere Christi iudicis ordi-
nem

nè illius est munus ista discutere, non tuum. Tu seruus vltimus, non dominus es. Quis ipse es, pastorem noli curiosè discutere, ne eue quoque criminis reus tenearis, quod illum accusare præsumis. Et quomodo, inquies, ipse mihi dicit; quod ipse non facit? Non tibi ipse dicit: nam si illi non obtemperas, mercede fraudaris. Christus hæc admonet. Plus aliquid dicam, ne Paulo quidem obedire oportet, si quid dixerit proprium, si quid humanum, sed Apostolo Christum in se loquentem circumferenti. Non igitur aliena iudicemus: sua quisque discutiat, vitamque dijudicet suam. At debet ille, inquies, melior esse, quàm ego. Cur obsecro? Quia sacerdos est. Et quid, non habet ille, amplius quàm tu? Non labores, non angores, non ærumnas? Debet esset te melior? Quid ergo? Nisi sit, teipsum perdis ac perimis: Sunt verba ista plena arrogantiæ. Vnde enim nosti illum te non esse meliorẽ: Furatur, inquies, & sacrilegus est. Vnde hoc nosti ô homo? cur teipsum per præcipitia impellis? Nempè si quis dexerit, ille purpuram habet, quamuis id scias, autem obruis: & si arguere possis, protinus resilis, teque scire dissimulas, nolens gratis subire periculum. Quid ergo in hoc loco periculum minimè necessarium suscipis: Nõ carent reatu hæc verba, Audi quid dixerit Christus: (*Mat.* 12) Dico autem vobis, quod omne verbum otiosum, quodcunq;

locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicij. Cur teipsum quouis arbitraris esse meliorem? Cur non ingemiscis magis, ac pectus tundis, atq; in humum respicis, imitando felicem publicanum? Etsi enim meliores sis, hac fœda existimatione tua cuncta perdidisti. Meliores tace, vt persistas esse melior: quod si loquaris omnia, exinaniuisti. Si te putas esse, desiste: si non putas, multum sanè profecisti. Si enim, qui peccator aduenerat, vbi confessus est, iustificatus descendere meruit: qui peccator non est, & esse se putat, quid (oro) non lucrabitur? quantum ex ea humilitate suis adijciet commodis. Vitam tuam diligentius discute. Fur non es? at rapis, at violas, at innumera huiusmodi perpetras: neq; id vt furtum probem, dixerim. Absit: immò illud valdè exsecror, & eum, qui est huiusmodi, valdè defleo: nam dici non potest, quàm sit sacrilegum malum. Sed vobis parco. Nolo enim virtutem vestram alios accusando minuere. Quid, oro, publicano deterius? (*Luc.* 18.) At cùm esset innumeris peccatis obnoxius, Pharisæusque id solum diceret: Non sum sicut publicanus iste, omnia perdidit. Tu de Sacerdote dicis: Non sum sicut iste sacrilegus, & non omnia prorsus amittes? Ista necessariò dicere, ac plurimis verbis prosequi cogor, non sacerdotum tantum gratia, sed vestri. Nam vereor, ne hac elatione virtus exhauriatur vestra, in iudiciumq; deci-

dicidatis. Audi deniq; quid dicat admonens Paulus: Opus autem suum probet vnusquisq;, & tunc in semetipso tantum habebit gloriam, & non in altero. Nam dic, oro, si saucius profiscaris ad medicum, num omissa cura vulneris tui, studiosè medicum percontaris, vulnus ille habeat nec ne. An verò etsi ille sit saucius, vulnus tuum idcirco non curas, dicisq;, sanum illum esse oportuit, medicus cùm sit? Quando verò sanus medicus non est, abscedo, vulnus mecum insanabile referens? Nunquid enim si sacerdos malus, inde solatium capiet subditus? Nihil minus. Cæterùm, dabit ille quidem scelerum suorum debitas pœnas, dabis autem & tu tuorum criminum pœnas. Etenim magister solum iam ordinem implet, Erunt enim, inquit, (*Ioan.7. Esaiæ 52. Hier.31.*) omnes docibiles Dei, neq; dicent, agnosce Dominum. Omnes enim agnoscent me à minimo vsq; ad maximum eorum. Cuius ergo rei gratia, inquies, præsidet: Cur præpositus est: Ne, quæso, doctores nostros maledictis impetamus, & ne nosmet potius lædamus. Nostra, vt dixi omnia, discutiamus, & neminem penitus maledicemus. Reuereamur diē illam, qua illaminati ab illis sumus. Patrem qui habet, etsi mille patiatur incommoda, omnia patris reuerentia conteget. Noli enim, inquit, gloriari in ignominia patris tui: neque enim tibi tam gloria, quàm probrum est. Et si sensum

amiserit, veniam habe. Longè hęc magis in pa-
tre spirituali dicenda sunt. Reuerere illũ, quod
tibi diebus singulis diuina ministrat, scripturas relegi facit, tui gratia exornat domum: propter te vigilat, propter te vota persoluit, pro te
Deum precaturus adstat, tui causa precatus so-
uit, pro te apud illum religio, cultusq; & ob-
sequium est, pro te ista omnia. Reuerere hæc
ergo atq; considera: accede ad ea cum summa
reuerentia. At malus ille est, & hoc ad te quid?
Nunquid enim, qui malus non est, ipse non
magna ista & diuina largitur? Absit. Fides
nim tua ac omnia valet, neq; tibi iustus quis-
piam proderit, nisi ipse fidelis sis: neq; nocebit
malus, si fueris ipse fidelis. Per vaccam in area
operatus est Deus (1. *Reg.* 6.) cum populum li-
uare vellet: num enim Sacerdotis vita, aut
virtus tantum conferre potuisset? Nõ posset
quæ Deus ipse largitur, veluti sacerdotali vir-
tute perfici: omnia quippè diuinæ sunt gratiæ.
Huius tantum munus est aperire os: cæterum
Deus cuncta operatur: symbolum iste tuum
modo implet. Intuere quantum inter Ioannẽ
& Iesum interest, & audi dicentem Ioannẽ:
Ego opus habeo à te baptizari: &, Non sum di-
gnus soluere ipsius corrigiam calceamenti.
(*Matt.* 3.) Sed tamen, cùm tantum interest, de-
scendit spiritus, quem non habebat Ioannes.
De plenitudine enim, inquit (*Ioã* 1.) ipsius nos
omnes accepimus. Prius tamen, quàm baptiza-
retur,

retur, non ille descendit, neque Ioannes ipsum descendere fecit. Cur ergo istud fit? Vt scias sacerdotem symbolum implere tantummodo. Nemo hominum tantum distat ab homine, quantum à Christo Ioannes. Descendit tamen spiritus, vt discas Deum omnia operari, Deum omnia facere. Volo quiddam adijcere planè mirabile, & nolite mirari neque turbemini. Quid verò istud est? Sacra ipsa oblatio, siue illam Petrus, siue illā Paulus, siue cuiusuis meriti Sacerdos offerat, eadem est, quam dedit Christus ipse discipulis, quamque sacerdotes modò conficiunt. Nihil habet ista, quàm illa, minus. Cur id? Quia non hanc sanctificant homines, sed Christus, qui illam ante sacrauerat. Quemadmodum enim verba, quæ locutus est Christus, eadem sunt, quæ sacerdotes nunc quoque pronunciāt; ita & oblatio eadem est, eademq; baptismi ratio est: adeò omnia in fide consistunt. Cornelium spiritus repentè repleuit, quia ipse prius alacritatem voluntatis ostendebat, fidemque plenissimæ deuotionis obtulerat. Et hoc igitur Christi corpus & illud est: qui autem hoc illo minus aliquid habere putat, ignorat Christum esse, qui nunc etiam adest atque operatur, &c.

COLLATIONVM SACRARVM LIBER SEXTVS.

DE VIRTVTE LIBERALITATIS, HOSPITALITATIS & beneficētiæ in pauperes, & quomodo Deus sæpenumerò etiam in hac vita maximis præmijs & beneficijs affecerit illos, qui his virtutibus præcelluerunt.

Gregorius Turonen. lib. 5. cap. 19. hist. Franc. & Eutropius lib. 17. rerum Roman. De Tyberij 2. Imperatoris liberalitate in pauperes, & quomodo Deus hanc eius liberalitatem etiam in hac vita maximè ter recompensauerit.

CAP. PRIMVM.

CVM Iustinus Imperator amisso sensu amens effectus esset, & per solam Sophiam Augustam eius imperium regeretur, Tyberium Cæsarem elegerunt, vtilem, strenuum, atq; sapientem, eleemosynarium, inopumque optimum defensorem. Qui cùm multa de thesauris quos Iustinus aggregauit, pauperibus erogaret, & Augusta eum frequentius increparet, quod Rempub. redegisset in paupertatem, dice-

decretóque, quod ego multis annis congregaui, tu infra paucum tempus prodigè dispergis, aiebat ille, non deerit fisco nostro, tantum pauperes eleemosynam accipiant, aut captiui redimantur. Hic est enim magnus thesaurus, dicente Domino, Thesaurizate vobis thesauros in cælo, vbi neque ærugo, neque tinea corrumpit, & vbi fures non effodiunt, nec furantur. Ergo de quo Deus dedit, congregemus per pauperes in cælo, vt Dominus nobis augere dignetur in sæculo. Et quia, vt diximus, magnus & verus Christianus erat, dum hilari distributione pauperibus opem præstat, magis ac magis ei Dominus subministrat. Nam deambulans per palatium, vidit in pauimento domus tabulam marmoream, in qua (vide l. vnicam, c. nemini licere signum saluatoris Christi humi vel in silice, vel in marmore, aut insculpere, aut pingere) crux dominica erat sculpta, & ait: Cruce tua Domine frontem nostrã munimus & pectora, & ecce crucem sub pedibus conculcamus. Et dicto citius, iussit eam auferri, defossaque tabula atque erecta, inueniunt subter & aliam hoc signum habentem. Nunciantesque iussit & illam auferre. Qua amota, reperiũt & tertiam: iussúque eius & hæc aufertur. Qua ablata inueniunt magnũ thesaurum habentem supra mille auri centenaria. Sublatúmque aurum, pauperibus adhuc abundantius vt consueuerat, subministrabat,

nec ei Dominus aliquid deficere permitte
pro bona voluntate sua. Quid ei Domin
posterum transmiserit, non omittam. Na
ille dux Italiæ, cùm in quadã ciuitate dom
magnam haberet, in Italiam cum multo
fauris egressus, ad supra memoratam
aduenit: ibiq; in domo sua occultè ciste
magnam fodit, in qua multa millia cen
riorum auri argentique reposuit, ibique
fectis consciis, vni tantummodò seni
ramentum condita commẽdauit, defu
que Narsete, hæc sub terra latebant. Cum
supra dictis senex huius eleemosynæ
cerneret, pergit ad eum dicens. Si, inquit,
aliquid prodest, magnam rem tibi Cæsar
eam. Cui ille: Dic, ait, quod volueris. Prod
enim tibi, si quiddam nobis profuturum
narraueris. Thesaurum, inquit, Narsete
conditum habeo, quod in extremo vitæ
tus celare non possum. Tunc Cæsar Tyber
gauisus, mittit vsque ad locum pueros
Præcedente verò sene, hi sequuntur
Peruenientesque ad cisternam, deoperta
grediuntur. In qua tantum aurum argen
que reperiunt, vt per multos dies vix
retur à deportantibus. Ex hoc ille ampli
lari erogatione dispensauit egenis.

Hugo Etherianus (qui claruit anno 1560. teste Trithemio) in lib. de regressu animarum ab inferis cap.

15. Ioan. Moschus Eviratus in Prato spirituali cap. 197

195. Ioann. Zonaras tom. 3. Annal. De Euagrio philosopho, qui cùm defunctus esset, miraculosè testatus est, se pro auro in pauperes erogato, centuplum à Christo recepisse.

CAP. II.

APud Alexādriam Episcopus quidam vitę admodum venerabilis, quendam in vicinia sua philosophum habuit, Euagrium nomine: qui quidem quanquam gentilis fuisset, Episcopi tamen amicus erat, quia in philosophorum gymnasio exstiterat eius discipulus. *Contigit hæc historia temporibus Theophili patriarchæ Alexandrini teste Mosco Euirato.*) Hunc Episcopus ad fidem Christianorum promouere cupiens, ei salutis verba frequenter prædicabat. *Episcopo nomen fuit Synesius Cyrenensis vrbis Episcopus sub Alexandrino Patriarchæ.*) Quibus cum nequaquā philosoph⁹ caperetur, Episcopo perhibetur dixisse: Domine mi, inter omnia mihi displicet, Christianos vos somniare, mundū finiendū, corporū resurrectionē futurā, mercedes secundū opera reddendas fore, asserētes insuper quod qui miseretur pauperi, fœneratur Domino, qui in nomine Christi pro animabus vestrorū defunctorū Christianis pauperibus subuenit, centuplum recipiet. Quæ omnia quoniam procul à verò sunt, ludicris & fabulis annumero. Verùm Episcopo confirmante multis argumentis nihil falsitatis esse in dogmatibus Christianorum, discessit

sit philosophus: & hud multò post tempor
credidit episcopi prædicationi, atque bapti
tus est. Tandem aliquādo cum rerum suarum
facturus esset rationem, accersiuit episcopum
atq; ait: Sume auri libras sexaginta, pauperibus
prout dixisti distribuendas, data syngrapha,
quod à iudice Christo pro vna centum in illo
(de quo tanta sonas) sæculo receprurus sim.
Quod cùm Episcopus sine cunctatione fecis
set, accepit pecuniam eo modo quo præce
rat philosopho, eam pauperibus erogatu
Deniq; cum iam moreretur Philosophus, o
sit filiis suis, vt sibi chirographum ponti
manu sepeliretur. His ita peractis, post dies
tertium Philosophus Episcopo in somnis ap
paruit, dicens ad eum: Vade ad sepulchrum mei
ô Episcope, & recipe idiographum tuum: cu
debitum omne recepi, neutiquā iam mihi ob
ligaris, cùm iam dudum à Christo centuplu
certè acceperim: quinetiam vt nulla te ambi
guitas circumagat, propria manu subscripsi
Obstupuit igitur Episcopus prorsus, eorū quæ
gesta fuerant ignarus. Qua de re sub diluculum
filios accersiri iussit philosophi, à quibus cum
didicisset verum esse quod in somnis viderat,
conuocato vrbis clero, perrexit ad monumen
tum. Quo aperto philosophum sedentē cōspi
cati sunt, manumq; protendētem cum litera
Quas vnus clericorum episcopi acceptarunt,
de manu illius euellere nequiuit. Porrigebat
eam

enim episcopo. Pontifice igitur accipiente literas, Philosophus recubuit: Episcopus in conspectu omnium eas perlegit, tenor autem scripturæ, quam paulò ante ediderat ipse Philosophus, huiuscemodi erat: Euagrius Philosophus sanctissimo Episcopo Synesio in Domino gaudere. Noluerim te pater ignorare, quòd pecuniam omnem, quam tibi adhuc in corpore viuens dedi, centuplicatam, sicut mihi promiseras, recepi. Quamobrem nulla debiti ratione mihi adstringeris. His auditis obstupuerunt omnes qui adstabant. Ast cautio, episcopi haud negligenti iussione reposita est. Quare ô amici manifestum est, quid sacratissimi corporis oblatio, quid oratio, quid eleemosynæ nobis conferant: Procul dubio peruersitatis plumbum conuertunt in argentum synceritatis. Cautio illa, inquit Ioannes Moschus, manu philosophi subscripta, seruatur usq; hodie, & in sactario sanctæ Cyrenensis Ecclesiæ custoditur, & quicunque sacrarij custos ingreditur, hæc illi cũ cæteris vasis sacris assignatur custodienda cum omni diligentia, qui deinceps suæ cessori suo integram illam inuiolatamq; reconsignat.

D. Gregorius Magnus lib. 3. Dialogorum cap. 1. Aug. lib. 1. ca. 10. de ciuitate Dei. De S. Paulino Nolanæ ciuitatis Episcopo, eiusque in captiuos & pauperes admirabili liberalitate, qui cùm se pro alijs in seruitutẽ dedisset, cũ multis alijs libertati restitutus est.

CAP.

CAP. III.

DVm sęuientium VVandalorum tempo-
re fuisset Italia in Campaniæ partibus
depopulata, multique essent de hac terra in A-
fricanam regionem transducti, vir Domini
Paulinus cuncta, quę ad episcopatus vsum ha-
bere poterat, captiuis indigentibusque largi-
tus est. Cumque iam nihil omninò superesset
quod petentibus dari potuisset, quodam die
quædam vidua aduenit, quæ à Regis VVan-
dalorum genero filium suum in captiuitatem
fuisse ductum perhibuit, atque à viro Dei Do-
ius pretiũ postulauit, si fortè illius Dominus
hoc dignaretur accipere, & hunc concederet
ad propria remeare. Sed vir Dei magnopere
quod petenti fœminę dare potuisset inqui-
rens, nihil apud se aliud nisi se inuenit. Peten-
tique fœminæ respondit, dicens; Mulier, quod
possim tibi dare non habeo, sed me ipsum tu-
le, me seruum iuris tui esse profitere. Atque vt
filium tuum recipias, me vice illius in seruitiũ
trade. Quod illa ex ore tanti viri audiens, iro-
sionem potius quàm compassionem credidit.
At ille, vt erat vir eloquentissimus, & valde in
exterioribus quoque studijs eruditus, dubi-
tanti fœminæ citius persuasit vt audita crede-
ret, & pro receptione filij sui in seruitium epi-
scopum tradere non dubitaret. Perrexerunt
ergò vterque in Africam, procedente autem
regis genero, qui eius filium habebat, vidua
roga-

tagatura se obtulit, ac prius petiuit, vt ei filius donare debuisset. Quod cùm vir barbarus typhos superbiæ turgidus gaudio trāsitoriæ prosperitatis inflatus, non solùm facere, sed & audire despicerer, vidua subiunxit dicens: Ecce hominem hunc pro eo vicarium præbeo, si solummodo pietatem in me exhibens mihi filium meum vnicum redde. Cumque ille venusti vultus hominem conspexisset, quam artem nosset, inquisiuit. Cui vir Dei Paulinus respondit, dicens: Artem quidem aliquam nescio, sed horum bene excolere scio. Quod vir gentilis valde libenter accepit, cùm in nutriendis holeribus, quia peritus esset, audiuit. Suscepit itaque seruum, & roganti viduæ reddidit filium, quo accepto vidua ex Africana regione discessit. Paulinus verò excolendi horti suscepit curam. Cumque idem rex genere crebro ingrediretur hortum, suumque hortulanum quædam requireret, & sapientem valdè esse hominem videret, amicos cœpit familiares deserere, & sæpius cum suo hortulano colloqui, atque sermonibus eius delectari. Cui Paulinus quotidie ad mensam holera virentesque herbas deferre consueuerat, & accepto pane ad curam horti remeare. Cumq; diutius hoc ageretur, quodam die domino suo secum secretius loquenti ait, Vide quid agas, & VVandalorum regnum qualiter disponi debeat prouide, quia rex citius & sub

omni

omni celeritate moriturus est. Quod ille au-
diens, quia ab eodem rege præ cæteris diligebatur, ei minimè tacuit, sed quod à suo hortulano sapienti scilicet viro agnouisset, indicauit. Quod dum rex audisset, respondit illud: Ego vellem hunc, de quo loqueris, hominem videre. Cui gener eius venerabilis Paulinus temporalis dominus respondit, dicens: Virentes herbas mihi ad prandium deferre consueuit. Has itaque hunc ad mensam meam deportare facio, vt quis sit, qui mihi hoc locutus sit, agnoscas. Factumque est, cùm rex ad prandium discubuit, Paulinus ex suo opere holera quæque & virentia delaturus venit. Cùmque hunc rex subitò conspexisset, intremuit, atque accitu eius domino sibi per filiam propinquo, ei secretum quod prius absconderat indicauit, dicens: Verum est quod audisti. Nam nocte hac in somno sedentes in tribunalibus contra me iudices vidi, inter quos iste & simul sedebat, & flagellum, quod aliquãdo acceperam, eorum mihi iudicio tollebatur. Sed percunctare quisnam sit. Nam ego hunc tãti meriti virum popularẽ, vt conspicitur esse, non suspicor. Tunc gener regis secretò Paulinum tulit, & quisnam esset, inquisiuit. Cui vir Dei respondit: Seruus tuus sum, quem pro filio viduæ vicarium suscepisti. Cúmque ille instanter requireret, vt non quid esset, sed quid in sua patria fuisset indicaret. Atque hoc ab eo facta iterationе

tione frequentis inquisitionis requireret, vir Dei constrictus magnisque coniurationibus nimnon valens negare quid esset, episcopum se fuisse testatus est, quod possessor eius audiens valdè pertimuit, atque humiliter obtu- dicens: Pete quid vis, quatenus ad terram tuam à me cũ magno munere reuertaris. Cui vir Domini Paulinus ait: Vnum est beneficiũ quod impendere mihi potes, vt omnes ciuitatis meæ captiuos relaxes. Qui cuncti protinus in Africana religione requisiti, cum onustis frumento nauibus pro venerandi viri Paulini satisfactione in eius comitatu laxati sunt. Post non multos verò dies VVandalorum rex occubuit, & flagellum quod ad suam perniciem dispensante Deo fidelium disciplina tenuerat, amisit. Sicque factum est, vt omnipotens Dei famulus Paulinus vera prædiceret, & qui se solum in seruitium tradiderat, cum multis à seruitio ad libertatem rediret. Illum videlicet imitatus, qui formam serui assumpsit, ne nos essemus serui peccati. Cuius sequens vestigia Paulinus ad tempus voluntariè seruus factus est solus, vt esset postmodũ liber cum multis.

D. Gregorius Magnus homil. 36. in Euangelia. De Theophanio comite, misericordiæ actibus dedito, eiusque felici & sancto transitu.

CAP. IV.

FVit in Centumcellensi vrbe Theophanius comes, vir misericordiæ actibus deditus, bonis

bonis operibus intentus, hospitalitati præ-
puè studens Exercendi comitatus actibus o-
cupatus, agebat terrena & temporalia, sed
post ex fine eius claruit, magis ex debito, q
ex intentione. Nã cum appropinquante mo-
tis eius tempore, grauissima aëris tempes
obsisteret, ne ad sepeliendum duci posset,
eumque coniunx sua cum fletu vehemen-
simo requireret, dicẽs: Quid faciam? quomo-
do te ad sepeliendum eijcio, quæ ostium do-
mus huius egredi præ nimia tempestate non
possum? Tunc ille respondit: Noli mulier fle-
re, quia mox vt ego defunctus fuero, aëris se-
renitas redibit. Cuius protinus & vocẽ mors
& mortem serenitas est secuta. Cuius manus
ac pedes podagræ humore tumescentes, & vul-
si in vulneribus fuerant, & profluente sanie
putebant: Sed cùm corpus illius ex more ad
lauandum fuisset detectum, ita manus, pedes-
que illius sani reperti sunt, ac si vnquam vl-
neris nihil habuissent. Ductus itaque ad sepul-
tus est, eiusque coniugi visum est, vt quarto
die in sepulchro illius marmor, quod super
positum fuerat, mutari debuisset. Quod vtique
licet marmor corpori eius superpositum, dum
fuisset ablatum, tanta ex eius corpore fragran-
tia odoris emanauit, ac si ex putrescenti carne
illius pro vermibus aromata ferbuissent. Hæc
igitur dixi, vt è vicino exemplo ostendere pos-
sem, nonnullos & secularem habitum gerere,

& ſecularem animum nō habere. Quos enim tales in mūdo neceſſitas ligat, vt ex omni parte nulla mundo non poſſint, ſic debent ea, quæ mundi ſunt tenere, vt tamen eis neſciant ex mentis fractione ſuccumbere. Hoc ergo cogitate, & cùm relinquere quæ mundi ſunt, non poteſtis, exteriora bene exterius agite, ſed arcenter interius ad æterna feſtinate. Nihil ſit quod deſiderium veſtræ mentis retardet, nullus vos rei in hoc mundo delectatio implicet. Si bonum diligitur, mēs in bonis melioribus, id eſt, in cæleſtibus, delectetur. Si malum metuitur, mala animo æterna proponantur: vt dū illic eſſe cōſpicit & amplius quod diligat, & amplius quod pertimeſcat, hic omninò non hæreat. Ad hæc agenda habemus mediatorem Dei & hominum, adiutorem noſtrum, per quem citius cuncta obtinebimus, ſi ad illam vero amore flagramus: qui viuit & regnat cum Patre, &c.

D. Gregorius Magnus homelia 23. in Euangelia, De quodam patrefamilias, qui cū tota domo ſua hoſpitalitatem exercens, tandem meruit ipſum Chriſtum Dominum hoſpitio ſuſcipere.

CAP. V.

Opinata res eſt valde, & ſeniorum noſtrorum nobis relatione tradita. (*Ioan. Diaconus li. 2. ca. 22. hæc referri de ipſo S. Greg. Vide inf. ca. 43.*) Quidam paterfamilias cum tota domo ſua regno hoſpitalitatis ſtudio ſeruiebat. Cumq; quoti-

quotidie ad mensam suam peregrinos suscipe-
ret, quodam die peregrinus quidam inter alios
aduenit, ad mensam ductus est, dumque pater
familias ex humilitatis consuetudine aquam
vellet in eius manibus fundere, conuersus in
ceum accepit, sed repentè eum, in cuius mani-
bus aquam fundere voluerat, non inuenit.
Cumque hoc factum secum ipse mirarentur,
eadem nocte ei Dominus per visionem dixe-
rit: Cæteris diebus me in membris meis, he-
sterno autem die me in memetipso suscepisti.
Ecce in iudicium veniens, dicet: Quod vnicu-
minimis meis fecistis, mihi fecistis. Ecce ante
iudicium cùm per membra sua suscipitur, su-
sceptores suos etiam per semetipsum requirit,
& tamen nos ad hospitalitatis gratiam pigri
sumus. Pensate fratres, quanta hospitalitatis
virtùs sit. Ad mensas vestras Christum suscipite, vt vos ab eo suscipi ad conuiuia æterna
valeatis. Præbete modo peregrino Christo ho-
spitium, vt vos in iudicio nō quasi peregrinos
nesciat, sed vt proprios recipiat ad regnū, ipso
adiuuante qui viuit & regnat Deus in sæcula.

Ex vita S. Ioannis Archiepiscopi Alexandrini, qui dictus fuit Eleemon, id est, misericors siue Eleemosynarius, quomodo Troilum Episcopum auarum ad liberalitatem & misericordiam induxerit, deque præmijs illorū, qui in pauperes sunt liberales. Vitæ huius author Simeon Metaphrastes, & citatur à Laurentio Surio tom. 1. Vit. Sanct.

CAP.

CAP. VI.

TRoilus Episcopus, cùm esset auarissimus & parcissimus, hunc in modum à Ioãne Archiepiscopo & Patriarcha inductus est ad amorem eleemosynæ: In Ptochotrophium, quod ipse cõstruxerat, vt solebat, vadens, assumit etiam Troilum. Cuius comitem cùm cognouisset, habere in sinu triginta libras auri: Iunt, inquit, à te hodie curandi sanctissime Troile, nostri in Christo fratres. Ille autem tanquam eo sermone pudore motus, & volẽs non existimari tenax & sordibus, sed potius simplex & liberalis, iubet ei, cui creditæ fuerant decuniæ, vnicuique eorum, qui illic erãt, pauperum, præbere vnum nummum. Cùm verò totum aurum iam fuisset consumptum, & aduentitius ille & non ex affectione ardor ad eleemosynam fuisset refrigeratus, grauis dolor & magna pœnitentia incessit inuolũtarium benefactorem. Domum itaque reuersus inopinato horrore & febre correptus, decumbebat in lecto. Cùm esset autem horæ prandij, cum ad conuiuium inuitat Patriarcha. Qui cùm accepisset quemadmodum se haberet, & causam morbi non ignoraret, non sustinuit eum quidem despicere sic vexari & ipsi, se autem inire conuiuium: sed statim surgens ad ipsum venit, & dicit subridens: Ne putes, ô comminister, me tibi verè dixisse, vt è domo tua largireris fratribus secundũ Deum,

sed quoniam tunc aurum non habebat ad manum comes meus, accepi à te mutuo. Nunc verò adsum, triginta, inquit, libras ad te afferens, quas etiam saluas reddo tuę virtuti. Postquàm ergò solum vidit aurum in manibus patriarchæ, horrorem vicit, mala febris discessit, vires ei redierunt, & visus est habens vultum alacrem & viuidum: vt hinc fieret manifestum, quod omninò redditum, morbum soluit, hoc etiam primum ablatum, eum vocauit cùm nō esset.

Cùm aurum ergo in illius manus dedisset patriarcha, postulabat vt literis ei mercedem conderet. Ille autem libenter sua manu conscribit syngrapham, quæ sic habebat: Deus misericordiæ & clementiæ, ipsam mercedem reddo Ioanni meo domino & patriarchæ Alexandriæ, triginta auri librarum, quæ à me fuerunt distributæ pauperibus, ego enim mea accepi. Patriarcha ergò accepto chyrographo, illum quoque simul accipit, mensæ futurum participem. Quem, cùm comedisset, dormientem volens Deus excitare à graui somno auaritiæ, & efficere vt sciret quanto fuerit priuatus remuneratione, & disceret benignitatem, ei immittit quodammodo ecstasim, & videbatur sibi videre domum quandā pulcherrimam & splendidissimam, quæ cū elegantia & magnitudine nulla poterat conferri. supra vestibulū autē inscriptus erat titulus aureis literis: Mansio

so & requies æterna Troili Episcopi. Postquàm verò his lectis est lætatus, existimãs donum sibi datam fuisse ab Imperatore, accedit vir quidam insignis, & qui videbatur esse vnus ex senatu, habitu similis cubiculario, habens quosdam alios ante se ambulantes. Qui postquàm appropinquauit vestibulo, adspiciens ad fores, iubet quamprimũ deijci titulum: pro illo autem poni alium, quem inquit, iubet Dominus orbis terræ: statim autem fuit positus, hanc habens inscriptionem: Mansio & requies æterna Ioannis Archiepiscopi Alexandrini, empta triginta libris auri. E somno itaq; surgens, obstupefactus, exposuit patriarchæ visionem, & ipse suum vitium animadvertit, & mores mutauit, & facere eleemosynam ardenter est aggressus, & pro eo, quod erat prius parcus & tenax, ad dandum manum habuit promptissimam.

Simeon Metaphrastes in vita eiusdem D. Ioannis Eleemosynarij. Habetur in tom. 1. Surij memorabilis historia de Petro Publicano, qui prius immisericors & durus erga pauperes admirabilem induit misericordiam & liberalitatem.

CAP. VII.

CVM essem in Africa, habitabam apud quendam Publicanum valde quidem dititem, sed admodũ immisericordem, & pauperem: quod attinet ad misericordiam, cùm

autem accidisset, vt tempore hyberno Sollu-
ceret calidius, pauperes simul congregati ca-
lore fruebantur. Vt solet autem in his euenire,
domos enumerabant, illas quidem quæ erant
misericordum & sua communicātium, bea-
tes: eas autem quę possidebantur à parcis & ni-
hil elargientibus, miseras dicentes & exsecun-
tes, cum quibus, inquit, etiam meum conna-
merarunt dominum. Sic itaque inuicem ro-
gabant, an aliquis vnquam illinc fuisset elee-
mosynæ particeps. Cùm verò nullus esset ex
omnibus, qui affirmaret se accepisse, vnus ex
illis: Sed quid, inquit, mihi dabitis, si ego ho-
die recedens illinc consecutus fuero miseri-
cordiam. Cùm autem ea de re pacta conuenta
inter se fecissent, pauper cùm fuisset ex adue-
so vestibuli publicani, inuenit ipse hora pisto-
rem trahētem nuclum pane onustum, ipsum-
que venientem per viam, quæ tendit ad ædes.
Cùm ergo pauperem ex aduerso stantem vi-
disset publicanus, & solo tristi habitu prouo-
cantem eum ad misericordiam: neque enim
vel solam vocem audebat emittere, ne virum
irritaret alienum à misericordia: sic quoq; fu-
rore percitus, vno pane arrepto, & eo vsus can-
quā lapide, iacit in pauperem. Quem ille pro-
tinus accepit, & abiens ostendit aliis, affirmās
quod accepisset ab ipsis manibus publicani.

Nondum duo dies præterierant, & Publica-
nus morbo correptus mortifero, cùm mentis
sub

fuisset exstasin, videbat à se exigi rationem suarum actionum. Deinde etiam videbatur adesse trutina, vtraque discernens: in cuius sinistra quidem lance videbat nigros congregatos, & multa eius turpia facta in lance deponentes. In dextero autem, viros quidem candidatos, & forma terribiles assistentes, nihil verò boni inuenientes, quod contra possent in lance collocare, esseque mœstos & tristes, & dicentes: Nihil habemus aliud, quod apponamus, nisi panem illum, quem duobus ante diebus, & nec ipsum quidem sponte dedit cuidã pauperi. Cùm in altera itaq; lance eum imposuissent, fecerunt trutinam ex vtraque parte ex aequo propendentem. Tunc illi publicano dicunt viri candidati: Recedens adde huic pani, & operare. Nam illi, quos vides, nigri sunt te accepturi. Cùm statim itaq; experrectus esset, & ad se rediisset, agnouit vera esse, quæ visa fuerant. Nam quæcunque ab ineunte ætate ab eo facta fuerant, & quorum iam erat oblitus, videbat illos æthiopes vtique congregantes, & in lancem imponentes. Quamobrem sæpè obstupefactus, Papæ dicebat, quanta est virtus eleemosynæ? Si enim vnus panis, isque per iracundiam pauperi proiectus, tãtum potuit: à quam multis malis se poterit liberare, qui hilariter bonis suis impartitur pauperes? Adeò ergò munifice vsus est eleemosyna, & tam abundè ambabus, vt dici solet, effudit manibus, in ventres

pauperum infundēs, vt postquàm omnia profudisset, ne suo quidem parceret corpori, sed eo quoque aleret pauperes, vendita libertate, vt paulò post clarius ostendemus.

Ei enim eunti in telonium, occurrit nauta nudus ex naufragio. Quem quidem cùm vidisset, veste statim se exuens, quæ erat delicata & sumptuosa, ei donat, multum precatus vt ea perpetuò indueretur. Ille autem partim quidem erubescēs vti veste magnifica, partim verò aliarum quoque rerum egenus, in foro deponit vt venderetur. Cùm autem reuertens Publicanus, eam vidit pendētem, magnoperè affectus dolore, & erat tristis, reputans quod nō ei licuisset relinquere pauperi aliquod monumentum suæ misericordiæ. Hæc cum cogitaret, ei obrepit somnus. In somnis autem ad eum accedit vir quidam insignis, sole specie alacrior: crucem quidem habens in capite, indutus autem veste, quam ipse dederat nauta. Qui cùm propè accessisset, Cur, inquit, chare Petre (hoc enim erat nomen publicano) angeris & cruciaris? Ille autem perinde ac si nosset, quisnam esset qui loquebatur. Quoniam, inquit, domine, quæ tu nobis abundè præbes, ea nonnullis sæpè impertientes, non videmus eos rectè vti iis, quæ data sunt, propter mercē lucrum. Ille nondum implerat orationem, & qui apparuerat ostendens ei vestem, Agnoscis ne hanc, inquit? Cùm is autem affirmasset, ille rursus

tursus: Ecce, inquit, ex quo tu mihi eam præbuisti, ea perpetuò induor.

Postquàm autem eum dimisit somnus, hęc mente agitans. Benedictus Dominus, aiebat: Si Christus videtur esse vnus ex indigentibus, non desistam donec ipse quoque sim vnus ex iis minimis. Statim ergò vocato procuratore domus, qui fuerat ab ipso emptus: Volo, inquit, tibi credere quoddam arcanum, quod si enunciaueris, aut nisi effectũ reddideris quod volo, procul recedes à meo conspectu, & venderis in barbara regione. Hæc cùm dixisset, decem libras auri ei tradit, quæ erant ei soluendæ ob negotiationem. Deinde, Me quoque, inquit, assume ad hanc negotiationem, (hoc enim arcanum) & cùm me abduxeris ad partes sanctę ciuitatis, illic me vende Christiano alicui tanquam mancipium. Quod autem ad te ex eo redibit precium, quantumcunque fuerit, detur pauperibus. Cùm postquàm diu institisset, vix tandem ei persuasisset, venit cum eo Hierosolyma. Quo in loco cùm in quendam amicum, qui erat quidem arte aurifex, incidisset procurator (erat autem ei nomen Zoilus, qui propter aliquem casum redactus erat ad inopiam.) Seruus est, inquit, mihi valdè bonus: quem si me audiēs emeris, nihil erit impedimento, quò minus ad pristinam redeas felicitatem. Est enim non solum bonis moribus, sed etiam in fundendo auro

summè exercitatus. Fuerat enim Petrus huic quoque arti summè deditus. Ille autem illum in medium adducens paupertatem, cum qua conflictabatur, dicebat se non posse eum emere. Sed tamen ille verbis amici persuasus, & auro accepto fœnori, emit zelo feruentem Petrum triginta nummis. Quos cùm accepisset procurator, iuit Constantinopolim.

Licebat ergò videre eum, qui propter Christum voluntariam susceperat seruitutem, diligentissimè domino suo inseruientem in omnibus, quæ ad vsum domus pertinebant, vigiliisque vacantem & vigilijs: quę faciebant res domini incrementum acciperent, & vt benedicerentur eius vltima, sicut Iobo, magis quàm priora. Qui etiam summam eius virtutem venerans, cogitabat eum manumittere, etiamsi ille id minimè admiserit, volēs potius in seruitute propter Christum perpeti, quàm cum libertate quiescere. Sed quis dicere omnò potuerit, eas, quæ illi à maligno inferebantur, affectiones? Quicunque enim erant ei similia, tanquā emotæ mentis quenquam reputantes, aliquādo quidem enim irridebant, aliquando aūt alapas infligebant, & nō debilitabant ei omnibus modis adferre molestiam. Quotiescunq; autē contigisset eum, communibus à conseruis affectum, dormire cum animi ægritudine, toties ei assistebat in somnis, quem in Africa ab eo visus fuerat, ferensque eius

vestem, & precium triginta aureos habens in manibus. Ne sis tristis, aiebat, frater Petre. Ego enim tuum accepi precium, sicut prius vestē.

Intercessit aliquantulum temporis, & quidam, qui erant eiusdem cuius Petrus regionis, aut aurifices, voti causa & adorationis peruenerunt ad loca venerāda. Quos dominus eius, vt qui essent eiusdem artis, domum ductos accepit omni benignitate. Petrus autem cùm eis ministraret, & viros agnouisset, seipsum celabat pro viribus, & omnibus modis conabatur latere. Illi verò tanquam per figuram corporis eum indagantes agnouerunt. Et primùm quidē inter se susurrabāt: dubitationem eis afferebat similitudo. Postquam autē illum ipsum esse apertè cognouerunt, communiter eum statim alloquentes, qui eos inuitauerat. Quid sibi vult, dixerunt, quod vir talis tibi ministrat, qui est vnus quidem ordinis senatorij, splendore autem nulli est secundus? Is enim, qui nunc nobis seruit in mensa, est Petrus Publicanus, de quo quidem Imperator magnum accipit dolorem, magnū autem senatus quoq; vt qui euanuerit. Eos hæc verba dicentes, cùm audisset Petrus, statim humi quidē iacit discū, quem habebat in manibus: cursu autem descēdit ad vestibulum, in quo adstabat quidā adolescens ab ortu surdus & mutus, qui nutu poterat claudere & aperire. Cui Petrus, Tibi dico, inquit, qui es surdus & mutus, in nomine

Christi Dei nostri audi me & aperi. Ille aūt, Sicut iubes, respōdit, & statim aperuit. Ille verò currēs protinus est egressus. Deinde adscendēs ianitor lætus, narrauit quod ipsum fecerat miraculum. Dicebat enim se vidisse flammam ignis procedentem ex ore magni Petri ad aures eius peruasisse. Quæ, inquit, cùm me totū circumfulsisset, repentè fecit audire & loqui. Hæc cùm narraret is, qui prius erat surdus & mutus, subiit omnes stupor & admiratio, & statim quàm maxima potuerūt celeritate aggressi sunt eum persequi. Cùm vbique aures scrutati essent, non potuerūt eum, quem quærebant, comprehēdere. Quamobrem eos magna subiit pœnitentia, & deplorabant, quod non magis animum attendissent: quo factum erat, vti Dei hominem tantis afficerent contumeliis, verberantes & insultantes, & ipsum quotidie irridentes.

Nicephorus Callistus Ecclesiast. histor. lib. 18. cap. 34.

De liberalitate Ioānis Eleemosynarij in pauperes, eius morte, & quomodo Imperator eius ligneo lecto vsus sit.

CAP. VIII.

IOannes Archiepiscopus Constantinopolitanus post episcopatus sui annos tredecim, ex hac vita decessit. Qui quod voluptates expugnarit, animique perturbationes coercuerit, & imperium in ventrem exercuerit, vtrumque, hoc esti, eiunator à Byzantijs cognominatus

tus est: vir ex idiotarum quidem ille, & opificum non inhonesti ordine progressus, sed qui propter præstantem virtutem ad episcopatus fastigium sublatus sit. De quo cum multa alia memoratu digna prædicantur, tum illud maximè celebratur, quod propter suam erga pauperes affectionem & misericordiam, pluribus ab Imperatore talentis mutuò sumptis, syngraphamilli dederit, qua substantiam suam mutuę pecuniæ tanquam hypothecam apposuit, atque impignorauit. Cæterùm postquam is è vita migrauit, Mauricius antistitis facultates inquirens, paupertatem eum magnoperè consectatum fuisse comperit: eumque de virtute tanta admiratus, syngrapham statim discerpsit: & lectulum tantum ligneum, qui in bonis eius repertus est, & amiculum laneum tenuè admodum, necnon penulam quandam deformem, (fuerat namque Ioannes malè vestitus, frugalitate vitæ conspicuus) in aulam imperialem inferri iussit, eaque rebus omnibus prætulit. Et ieiuniorum solemni tempore deinceps, lectis ex auro & lapillis preciosis cōcinnatus, sericisque vestibus, & aliis imperialibus delitiis valedicto, ligneo præsulis eius toro noctibus toris vsus est, gratiam quandam diuinam ex eo se consecuturum existimans.

Simeon Metaphrastes in vita S. Ioannis Eleemosynarij, quæ habetur tom. 1. Laurentij Surij. De clerico Bigamo, qui Ioāni Patriarchæ in penuria cōstituto

ingentem copiam frumentorum & auri obtulit, vt diaconus ordinaretur, & à Ioanne repulsus est.

CAP. IX.

CVm magna multitudo eorũ, qui manum Persicam effugerant, confugissent Alexandriam, & esset magni alimenti penuria, maximè quod nec illo tempore Nilus assitendisset, vt consueuerat, & pecuniæ Ecclesiæ essent consumptæ, coactus est ille magnus mille libras auri mutuas accipere ab aliquibus. Cùm autem eas quoque consumpsisset, agitabatur magna solicitudine, & Dei orabat benignitatem, vt in rebus dubijs aliquam viam excogitaret. Sed etiamsi ad tantam redactus fuisset inopiam, non fuit tamen victus à calamitate, non diuinas leges & sacras constitutiones affecit dedecore, nec intermisit commissum sibi gregem accuratè regere. Itaque cùm quidam clericus ex iis, qui secundas nuptias contraxerant, abundans diuitijs, vellet consequi gradum diaconatus, (*Bigami ad maiores ordines ex veteri Ecclesiæ instituto, promoueri non possunt.*) resciuisset autem has Patriarchæ angustias, & arripuisset tempus tanquam opportunum, si pecuniis leuata inopia assequeretur id, quod desiderabat, chartam tradit beato Ioanni, quæ sic habebat: Cùm accepissem angustias, in quas redacta est munifica dextera mei domini, non existimaui oportere me quidem degere in deliciis, & rerum

tum abundantia, dominum autem meum redactum esse in angustias. Sunt apud me frumenti quidem multa millia, auri autem centum libras & quinquaginta: eas velim per te dare Christo, si tantum iudicatus fuero dignus eius diaconatu per sanctam tuam ordinationem. Inuentum est enim alicubi quid dictum fuisse apud Apostolum ex necessitate legis quoque fieri translationem.

Eum ergò seorsum accersit patriarcha, non volens multis præsentibus eum afficere dedecore, & dicit ei: Tua quidem oblatio, ô fili, est magna, & huic tempore necessaria. Sed est vitiola, & propter hoc ipsum non admittenda. Non ignoras enim, quod oues, quæ ex lege offerebantur, (*Leuit.* 22. *Gen.* 4.) si non essent vitij expertes, etiamsi essent magnæ, non potetant admitti ad sacrificiū. Qua de causa nec munera Cain Deo fuerunt accepta. Illud autem, Ex necessitate etiam fieri legis translationem, hoc ab Apostolo dictum esse scimus de lege veteri. (*Hebr.* 7.) Quid enim tibi videtur, quod situm est apud fratrem domini Iacobū? (*Iacob.* 2.) Sic autē habet: Qui totā legem impleuerit, in vno autē lapsus sit, esse omniū reum. Fratres autē nostros pauperes, etiāsi nos versemur in inopia, at qui aluit Deus vsque in hodiernum diem, ipse eorum quoque de cætero curam geret, si modò eius mandata seruemus immobilia. Quid est enim, quod facere non

possit? aut quid sit difficile ei, qui quinque panes in deserto aliquando multiplicauit (Ioan. 6.) si decem modios, qui sunt in meo horreo benedixerit eos, in magnam augere multitudinem? Quamobrem tibi, ô fili, conueniet id, quod Simoni dictum est in Actis (Act. 8.) Non est tibi pars, neq; sors in hac parte. Nondum ille dimissus domum re infecta rediisset, cum Magno Ioanni significatur duas naues Ecclesiæ in portum appulisse, ferentes ex Sicilia multa frumēti millia. Quod quidem cum ille audiuisset, procidens in genua, Deo gratias dicens: Qui re quærunt domine, & seruant tua mandata, nō minuentur omni bono. (Psal. 33.) Quamobrem magnifico sanctissimum nomen tuum, quod non permiseris seruo tuo, vt tuam gratiam venundaret pecunia. Sed sic quidem in angustijs dilatatus virtutis clytus, non pro vsu rerum necessariarum prodidit accuratam regulæ obseruationem.

Simeon Metaphrastes in vita S. Ioannis Eleemosynarij. Exemplum de eo, quod qui simplum dat propter Deum, centuplum recipit, etiam in hac seculo.

CAP. X.

AD Magnum Ioannem aliquando cum tem ad Ecclesiam, accedit quidam nobilis, cui fures quas habebat facultates diripuerant, & qui sic erat ad extremam redactus paupertatem. Cuius misertus, quæ tam breui tempore acciderat, inopiæ, iussit ei dari quinde-

cim

tim libras auri. Ille autem, qui iussus fuerat dare, partim quidem cedens inobediētiæ, partim autem suggestioni eorum, qui administrabant res Ecclesiæ, tamquam non essent multa reliqua, vtpotè quod nesciret Magnus Ioannes thesaurum recondere, præbuit quinque tantum ei, qui rogauerat. Beato autem Ioanni ex Ecclesia egredienti, mulier quædam vidua admodum diues, ei tradidit chartam, in qua scriptum erat donum quingentarum librarum. Quam cùm legisset, intellexit ex ea, quæ in ipso habitabat, gratia, id quod non fuerat factum prout iusserat, de diminutione, inquam, quindecim librarum auri. Cùm eos ergò qui id fecerant, accersiuisset, de eo examinauit. Cùm ij autem de re gesta mentiri conarentur, & non solum in re prius, sed etiam mendaces existere in sermone, eo ipso, qui rogauerat accersito, cùm resciuisset eum accepisse solas quinque libras auri, ostendens illis chartam mulieris, A vobis, inquit, dominus est exacturus alias mille. Si enim vos quindecim libras, vt à nobis statutum fuerat, ei qui rogârat præbuissetis, mille & quingentas Deo præbuisset mulier. Vt autem factis fides fiat eius, quod vobis est incredibile, Accersite mihi, inquit, hanc piam mulierem. Cùm ea autē accessisset, & aurum promissum attulisset: Die mihi, inquit Patriarcha, an tantum pecuniæ statuisses Deo offerre ab initio. Illa verò

cum

cùm sensisset illum non latuisse id, quod secessum ab ea factũ fuerat, magno metu correpta, vniuersum arcanum enunciauit, dicens: Reuera, mille & quingentas libras scripseram in charta tibi data. Paucis autem post diebus cùm eã euoluissem, inueni mille nescio quomodo sua sponte deletas. Hinc iudicaui Deo omninò non placere, vt plures quingentis libris offerrem. Hæc illis, qui audiuerant, magnum meum iniecerunt: & abcidentes simul ad pedes magni Ioannis, petierunt vt sibi remitteretur peccatum inobedientiæ. Illi autem Christi amanti viduæ multam à Deo precatus benedictionem, dimisit B. Ioannes, vt abiret in pace.

Simeon Metaphrastes in vita S. Ioannis Eleemosynarij Archiepiscopi Alexandrini. Quanta humanitate vsus sit D. Ioannes erga quandam pauperculam, atque item erga inopem quendam adolescentem.

CAP. XI.

IOannes Eleemosynarius cum iter aliquãdo ad diuinos martyres Cyrum & Ioannem precaturus, accessit ad eum quædam paupercula, dicens se fuisse à genero graui iniuria affectam, & se eius indigere auxilio. Cùm ij autem, qui erant eius vitæ comites, consulerent, vt dum rediret, viseret & consideraret, quæ ad eam pertinent. Misericors ille non sustinuit, dicens: Sed quomodo Deus attendet

meas

neas preces, si ego differo eius supplicationē? Quis autem fideiusserit fore, vt viuam vsque ad diem crastinum, & non, si ante eam monit, futurum me apud Deum inexcusabilem propter eius supplicationem: Hæc cùm dixisset, minimè recessit à loco, donec mulieri iustum reddidisset iudicium. Hic ergò qui summam curam gerebat indigentium, cùm audiuisset de filio viri misericordis, quod cùm pater eius discessisset, is magna laboraret inopia, propterea quod pater eius quidquid habebat, libenter consumpsisset in pauperes: cum autem soli Dei parenti commendasset Mariæ, cuius templo assidebat noctu & interdiu: accersit quendam iurisperitum & clanculum iubet, vt in veteri charta conscribat testamētum cuiusdam viri, nomine Theopempti, dicens id ostendere, me & patrem huius pueri esse vestros & germanos huius consobrinos: & ostendat puero exemplum testamenti, vt certior factus de ea, quæ illi mecum intercedit, cognatione, nihil formidet, sed audacter ad meam veniat humilitatem. Facta sunt autem omnia, sicut ei visum fuerat, & cum adolescente venit ad patriarcham iurisperitus. Scriptum ostendit testamentum. Confitetur magnus ille cognationem, amplectitur adolescentem tanquam germani consobrini filium germanissimum. Dat ei pecunias, possessiones, alias multas facultates, coniungit eum matrimoni cuidam

dam illustri fœminę Alexandrinæ, & breuiter reddit ex obscuro nobilem, ex abiecto insignem, ex paupere diuitem: studens ostendere esse verissimum diuinum illud verbum, quod dicit se non vidisse iustum derelictum, neque semen eius quærens panem.

Simeon Metaphrastes in vita S. Ioannis Eleemosynarij. Testamentum S. Ioannis Eleemosynarij.

CAP. XII.

CVM Ioannes Eleemosynarius in suam ciuitatem peruenisset Amathunten, iussit Scribis vt scriberent testamentum, quod sic habebat: Ioannes humilis quidem seruus seruorum Dei, propter autem mihi impositam pontificatus dignitatem, gratia Christi liber. Ago tibi gratias Domine Deus meus, quod me dignum censueris, qui tua tibi offerrem: & quod ex mundi bonis nihil aliud in mihi reliquum, nisi tertia pars nummi, quam ipsam iubeo quoq; dari pauperibus, qui sunt mihi fratres in Christo. Quando enim Dei promissione creatus fui Episcopus Alexandriæ, inueni in meo Episcopatu circiter octo millia librarum auri: ex oblatione autem pauperum collegi denis millibus plures his pecuniis. Quas cùm cognoscerem esse Christi, Christo etiam dare volui, cui nunc quoque trado animam. Cùm hoc testamentum fuisset ille magnus homo Dei, deposuit spiritum in manus Dei viuentis. In cuius autem

sepul-

sepultura fit miraculum, quod nulli cedit ex iis, quæ vnquam facta sunt mirabilia. Nam cũ esset deponendus in æde oratoria admirabilium operum effectoris Tychonis, in quadam capsa, in qua erant condita duo corpora Episcoporum, videre licebat hæc duo corpora mortua veluti animata, tribuere cultum beato corpori. Nam à se inuicem seiuncta, id medium accipiunt.

Ex lib. 2. cap. 22. vitæ S. Gregorij Magni, editæ à Ioãne diacono Romano, qui claruit anno Domini 872. habetur in Laurentio Surio 12. Martij. De hospitalitate S. Gregorij, quodq; liberalitate sua in pauperes, meruerit à Deo peruehi ad summum sacerdotium.

CAP. XIII.

TAntæ hospitalitatis Gregorius in ipso etiam patriarchio permansit, vt exceptis his quos tam per diuersas regiones, quam Romæ quoque Longobardorum perfidiæ gladios fugientes, Ecclesiæ stipe misericorditer nutriebat, quotidie ad mensam suam peregrinos quoslibet inuitaret, (*Vide eius Homel. 88. in Euangel.*) inter quos die quadam vnus accessit, in cuius manibus dum ipse ex humilitatis ministerio aquam fundere vellet, conuersus vrceum accepit: sed repentè eum, in cuius manibus fundere voluerat, inuenire non potuit. Cumque hoc factum secum miraretur, eadem nocte Dominus per visionem dixit:

dixit: Cæteris diebus me in membris meis, hesterno autem die me in memetipse suscepisti.

Alio quoque tempore idem Gregorius iuxta consuetudinem suam præcepit sacellario, vt duodecim peregrinos ad prandium inuitaret. Qui pergens, iussa compleuit, eosque ad mensam pariter ordinauit. Dum autem simul discumberent, intuens Papa, tredecim numerauit. Et accersito sacellario, cur contra iussionem suam, tertiumdecimũ inuitare præsumpserit, inquisiuit, ille opstupefactus, conuiuantes pergrinnos curiosius numerauit, & duodecim solos inueniens, veluti securus respondit: Crede mihi, honorabilis pater, nõ sunt mei duodecim sicut ipse iussisti. Ergò dũ cõuictus, sæpius duodecim identidem numeraret, ac tertiumdecimum, quem solus Papa videre poterat, nõ videret animaduertens spiritualis pater Gregorius, virum propius discumbentem volens crebrò conuertere, & nunc adolescentem, nunc verò se vetulum venerãda quadam canicie simulare, finito conuiuio, duodecim quidem abire permisit, tertiumdecimum verò manu suscipiens, in cubiculum suum induxit, vehementer adiurans, vt ei se nomenque suum simpliciter prodere dignaretur. Qui respondens, dixit: Et cur interrogas de nomine meo, quod est mirabile? Veruntamẽ scito memoria recognoscens, quia ego sum naufragus ille,

Ille, qui quondam veni ad te, quando scribebam in cella monasterij tui ad clinum Scauri, cui dedisti duodecim nummismata & argenteam scutellã, quam tibi miserat cum infusis leguminibus beata Syluia mater tua. Et hoc tibi pro certo sit cognitum, quia ab illo die, quo mihi hæc hilari animo tribuisti, destinante dominus fieri Præsulem sanctæ suæ Ecclesiæ, pro qua & proprium sanguinem fudit, & esse te successorem atq; vicarium Apostolorum principis Petri. cuius virtutem imitatus es, cũ substantias offerentiũ diuideres, prout cuiq; opus erat. (*Act.* 2. & 4.) Hęc audiens Gregorius, dixit, Et tu quomodo nosti, quod nunc me Dominus præesse sanctæ suæ Ecclesię destinarit? At ille inquit: Quoniam ego Angelus eius sum, & tunc ab eo ad tuum inquirendum propositum destinatus. Tunc Gregorius, quia nondum manifestum viderat Angelum, prorsus expauit, sibique hunc taliter dicentem audiuit: Ne timeas, neque formides. Ecce enim remisit me Dominus, vt sim tibi custos, quandiu fueris in isto mortali sęculo? quatenus quamcunque rem petieris, per me apud eum fiducialiter valeas impetrare. Ilicò Gregorius in faciem suam corruit, dicens: Si propter pusillum meæ paruitatis munusculum tanta mihi retribuit omnipotentissimus Dominus, vt & Pontificem me sanctæ suæ Ecclesiæ faceret, & custodem mihi suum Angelum

lum deputaret: quanta putem mihi restitui, si in præceptis eius totis viribus permanens, plura studuero de pluribus erogare?

Igitur incipiens tanta largior esse de collatione temporali commodo, quantum certior de recipiendo præmio sempiterno, cunctorum patrimoniorum præmiorumq; reditus, et Gelasiano Polypthyacho, cuius nimirũ studiosissimus videbatur pedissequus, adærauit, eorũque pensionibus in auro argentoq; collatis omnibus ordinibus Ecclesiasticis, vel palatiis, monasteriis, Ecclesijs, cœmiterijs, diaconijs, xenodochijs, vrbanis, vel suburbanis, quotidi quater in anno distribuerentur, Pasche scilicet, Natali Apostolorum, Natali sancti Andreę, natalitioq; suo Polypthyachum, quo hactenus erogantur, indixit.

Extra quos, primo Dominicæ resurrectionis diluculo, in basilica quondam doctissimi Papæ Vigilij, iuxta quam consuetudinaliter habitabat, ad impertiẽdum pacis osculum residens, cunctis Episcopis, prebyteris, diaconibus, alijsq; axiomaticis, aureus erogabat. Natalio verò Apostolorum vel suo, mixtos solidos offerens, peregrinis nihilominus vestimenta donabat.

Omnibus omninò Kalendis, pauperibus generaliter easdem species, quæ congerebantur ex reditibus, erogabat. Et suo tempore frumentum, suo vinum, suo caseum, suo legumẽ, suo

suo lardum, suo manducabilia animalia, suo pisces, vel oleum, paterfamilias Domini, discretissimè diuidebat. Pigmenta verò alibique delicatiora commercia primoribus honorabiliter offerebat, ita vt nihil aliud, quàm communia quædam horrea, communis putaretur Ecclesia.

Tribus millibus ancillis Dei, quas Græci monasticas vocant, quindecim libras auri pro ministernijs dedit, eisque quotidianis stipendijs octoginta libras animaliter conferebat. (Vide lib. 8 *Epist.* 187.) De quibus Theoctisto patricio scribens; Harum, inquit, talis vita est, atque in tantum lachrymis & abstinentia districta, vt credamus quia si ipsæ non essent, nullus nostrum iam per tot annos in loco hoc subsistere inter Longobardorum gladios potuisset.

Quotidianis quibusque diebus per omnium regionum vicos vel compita, infirmis seu qualibet corporis parte debilibus, coacta stipendia per constitutos veredarios emittebat. Verecundioribus verò antequam ipse cibum caperet, à mensa sua benedictionis Apostolicæ ostiatim dirigere curabat scutellam: ita vt neminem prorsus exciperet misericordissimi beneuolentia prouisoris, quem ad finem traxerat omnipotentis cognitio creatoris.

Horum dum quendam pauperem in angustijs Audronarum recessibus à vespillonibus inue-

inueniri mortuum contigisset, æstimans eum stipis inopia perijsse, ita per aliquot dies, vt dicitur, à missarum celebratione vocando mistatus est, tamquam si eum proprijs manibus (quod dictu nefas est) peremisset.

Exstat vsque hodie in sacratissimo Lateranensis palatij scrinio, huius confectum temporibus chartaceum prægrande volumen, in quo communis sexus cunctarum ætatum & professionum nomina, tam Romæ, quàm per suburbana ciuitatésve vicinas, necnõ longe quas vrbes degentium, cum suis cognominibus, temporibus, & remunerationibus copiosius continentur.

Christianus Massæus libr. 16. Chronicorum. De Caroli Flandriæ comitis & martyris admiranda in pauperes liberalitate, martyrio & miraculis copiosa.

CAP. XIV.

ANNO 1123. asperrima fuit hyems, Interperies aëris tanta, vt vix mense Maio silerent arcores, & imbribus fata perirent. Secuta fames intolerabilis in Gallia fermè biennio. Quo nobilis illius Caroli Flandriæ comitis liberalitas admiranda patebat: qui quotidie omni petenti panem integrum dari fecit: ita vt semel apud Ipram vna hora octingenti pauperes totidem panes acceperint: Prætereà consuetudo illi fuit, omnibus ferijs sextis tredecim pauperibus, tredecim tunicas, tot paria calceorum, tot subuculas lineas elargiri, Ipse vero

verò ijsdem ferijs (nisi præcipuum festum incidisset) in pane & aqua ieiunabat. Indutus cilicio, nudis pedibus, tunica talari, ne facilè pedum nuditas videretur, ad Ecclesiam maturoperabat. Illic ad meridiem vsque deuotioni deditus permanebat. Interim ex principibus eius duo, Præpositus sancti Donatiani, & Præpositus aulæ coëmerunt maximã frumenti copiam, vt venderent ad libitum suum. Sed Carolus fecit illis reddi pecuniam: frumẽtum verò distribuit indigentibus, alijs gratis, alijs competenti pretio. Quod dicti mercatores ægrè tulerunt, & ex illa die in mortem domini consspirauerunt. Itaq; 2. Martij fer. 6. Indict. similiter 6. in templo sancti Donatiani, dum summum altare legentem psalmum Missam, necauerunt ipsum fisso capite, & amputato brachio dextro. Cuius preciosa mors iliis miraculis ostensa est. Sepultus in Ecclesia sancti Christophori, iacuit à 6. Martij vsq; ad quartam Maij, quæ fuit secunda Dominica à die Paschæ. Qua fuit ab Episcopo Tornacensi, præsente Ludouico Grosso rege Francorum leuatus, translatusq; ad sanctum Donatianum, adeò suaue redolens, vt apothecam aromatum crederes. Interfectores eius, partim Wilhelmus vicecomes Iprensis occiderat, partim rex ipse morti tradidit.

De hoc Carolo Comite Flandriæ eiusque virtutibus & obitu, plura scribit Iacobus Me-

ijerus libro 4. Annalium Flandriæ. subiungi-
que hoc miraculum, Apportatus est ad funus
Caroli ab Rengero Telone, debilis quidam
adolescens Rogerius nomine, omnibus mem-
bris contractus, qui principis admotus corpo-
ri, subitò sanus ac validus in pedes suos sau-
dans Deum subsilijt, quo protinus miraculo
Helias Decanus Brugensis, Trumoldusq; Ec-
clesiæ Furnensis Antistes, cum multa, quæ pa-
riter adfuit plebe in lętitiam effusi, templi pul-
sabant æra, osculo contingere corpus, ac non-
nihil capilli eius barbæque ac vestium de-
mere gaudebant: vti ea inter domestica asse-
uarent sacra.

Nicephorus Callist. lib. 12. ca. 24. Ecclesiast. hist. de vxore Imp. Theodosij Placilla, eiusq; virtutibus magna in pauperes pietate.

CAP. XV.

THeodosius Imperat. plurimum quidem
Ambrosij doctrina & constitutionibus
est delectatus. Non parum verò occasionis &
vtilitatis ei, ad pietatem scilicet etiam, attu-
lit eius coniunx. Quotidie namque diuinas le-
ges, quibus ipsa antea erudita fuerat, in me-
moriam reuocauit. Non enim illa se impe-
riali efferebat potentia, sed potius amorem ea-
ga Deum sibijpsi veluti thesaurum conserua-
bat. Quantò namq; illa maiora ab eo benefi-
cia acceperat, tantò etiam quotidiè charita-
tem in benefactorem suum adaugebat magis.

Itaque

Itaque eorum, qui varijs detinerentur morbis, & membris partibusq; corporis mutilati essent, omnis generis curam gessit, ipsaq; per seipsam in rebus omnibus eis inseruiens. In illorum enim domicilia ventitabat, & qua quisq; indigeret re, eam illi suppeditabat, & Ecclesiarum hospitales domus circumiens, eos qui grauibus morbis lecto affixi erant, curauit. Non enim tantum illorum attingebat alias, & iuscula delibabat, sed & patellas admouebat, panem apponebat, ciborum frusta affricabat, pocula eluebat, aliaque omnia promptè & feliciter obibat, quæ seruarum & ancillarum sunt officia. Ad eos verò, qui ministerium eius, quod per manus ipsa suas perageret, inhibere conabantur, dicere solita erat: Imperio quidem conuenit, vt aurum id largiatur. Ego verò manuum mearum opus pro imperio ipso, ei qui id semel contulit, offero. Viro autem suo talia verba frequenter subiiciebat: Considerare te semper, coniunx suauissime, oportet, & quisnam antea fueris, & in quem locum te euexerit vniuersitatis huius Deus. Si enim perpetuam eius rei obtinueris memoriam, non prorsus te ob accepta beneficia erga eum ingratum præstabis: sed ex præscripto legum Dei, quod ab eo accepisti, gubernabis imperium: & ita eum, qui id tibi vt fideli ministro commisit, ritè coles. Eiusce-modi verba accinens, quæ ei insita erant diui-

na excitauit semina, cõtinuò admonitionum fluxu ea rigans.

Ioannes Nanclerus Chronicor. colum. 3. generation. 36. de horrenda quadam dæmonis voce in die sacro Pentecostes, & liberalitate Henrici III. Imperat. in pauperes.

CAP. XVI.

HEnrici III. Impe. fuit natura iucundus, hominibus affabilis, coram omnibus humilis, hostibus terribilis, pauperibus pius & largus. Hic cùm aliquando festum Pentecostes apud Moguntiam celebraret, diabolo instigante inter famulos Archiepiscopi & famulos Abbatis Fuldensis contentione subborta, locatione, post verbum deuentum est ad verbera, ex quo Ecclesiæ pauimentum cruore repletur, sed Episcopis & alijs conuolantibus pax inter dissidentes reformata est, templum purgatum, atq; cum multa deuotione Missa celebrata est, & cum ad illum versum Sequentiæ ventum est, Hunc diem gloriosum fecisti, vox ab aëre lapsa est, dicens: Hunc diem bellicosum ego feci. Quo audito rigentibus omnibus, imperator diligenter intendens lætitiam diaboli: Tu, inquit, omnis malitiæ inuentor & incentor, diem bellicosum & arrogantibus luctuosum fecisti: sed nos per DEI gratiam, qui illum gloriosum fecit, pauperibus & indigentibus gratiosum faciemus. Et mox rencepta Sequentia, solemni ploratu gratiam De-

inuo-

inuocabant, completaq; cum deuotione Missa, omnibus pauperibus per præconem vocatis, omnia precioſa cibaria, quæ ſibi & curialibus præparata erant, in vſus illorum conſumpſit, ipſeq; pius Imperator, cum cæteris ciuitatis ac miniſtris, proprijs manibus illis miniuit.

Theodoretus lib. 1. cap. 18 Eccleſiaſt. hiſtor. De S. Helene Imperatricis in religioſas virgines pietate & humili miniſterio.

CAP. XVII.

ILluſtriſſima & maxima digna admiratione Imperatrix Helena mulieres, quæ toto vitæ tempore virginitatem excolebant, primum omnes in vnum congregari, & ſedibus præparatis accumbere iuſſit, deinde illa ipſa ancillæ munus exſequi, apponere cibaria, & gururnium cum malluuio adferre, aquam denique earum manibus, dum lauant, miniſtrare non dedignata eſt.

Ioannes Nauclerus hiſtoricus generation. 36. De Leonis IX. Pontif. Max. in pauperes pietate, & miraculo circa leproſum patrato.

CAP. XVIII.

LEo iſte Pontif. vir fuit pietate, innocentia, benignitate, gratia, hoſpitalitate adeo inſignis, vt domus eius peregrinis & pauperibus ſemper pateret. Nam cù ſemel ante foris ſuas leproſum inueniſſet, eumq; præ miſericordia, collocari in lecto ſuo mandaſſet, a-

pertis manè à ianitore foribus, nusquam pauper inuentus est, Christum pauperis nomine eo loci recubuisse creditum. Hic deinde anno domini 1054. gloriosè vitam finiuit, xj. Cal. Maij, Romæ in Ecclesia S. Petri sepultus, miraculis claruit multis.

Venerabilis Beda lib. 3. historiæ Anglicanæ. Osvaldus rex cùm in pauperes & peregrinos esset liberalissimus, dextera eius ab Episcopo Aidano benedicitur, quæ & postmodum defuncto iam Osvaldo, mansit incorrupta.

CAP. XIX.

SAnctus Osvvaldus regni amplissimi culmine sublimatus, quod dictu mirum est, nihilominus pauperibus & peregrinis semper humilis, benignus & largus fuit. Fertur enim quod tempore quodam, cùm die sancto Paschæ cum Aidano Episcopo consedisset ad prandium, positusque esset in mensa coram eo discus argenteus, regalibus epulis refertus, iamque essent manus ad panem benedicendum missuri, intrauit subitò minister ipsius, cui suscipiendorum inopum erat cura delegata, & indicauit regi, quia multitudo pauperum vndecunque adueniens maxima, per plateas sederet, postulans aliquid eleemosynæ à rege. Qui mox dapes sibimet appositas, deferri pauperibus iussit: sed & discũ confringi, atque eisdem minutatim diuidi præcepit. Quo viso, Pontifex qui assidebat, delectatus tali facto

cto pietatis, apprehendit dextram eius, & ait: Nunquam inueterascat hæc manus. Quod & iuxta votum benedictonis eius prouenit. Nã cum interfecto illo in pugna, manus cum brachio à cætero esset corpore resecta, contigit vt hactenus incorrupta perduret. Denique in vrbe regia, quæ à regina quondã vocabulo Bebba cognominatur, loculo inclusa argenteo, in Ecclesia S. Petri seruatur, ac digno à cunctis honore veneratur.

Ioannes Moscus Euiratus in Prato spirituali cap. 185. (De authoritate & antiquitate huius libri, vide præfationem Aloysij Lipomani in eundem.) De muliere Christiana, quæ eleemosynis virum gentilem Christo lucrifecit, & pecunias in pauperes erogatas, sextuplicatas, admirabili diuinæ prouidentiæ modo recepit.

CAP XX.

CVM in Samo Insula essemus, narrabat nobis venerabilis pauperum cultrix Maria mater Domini Pauli candidati, dicens: Cùm essem in ciuitate Nisibæ, erat ibi Christiana mulier virum habens gentilem. Erant autem pauperes, habebant tamen quinquaginta numismata. Die verò quadam ait vir vxori suæ: Demus hæc numismata fœneratori, vt aliquod solatiũ ex eis capiamus. Ea enim sigillatim consumimus, & deficiunt. Respondens autem illa bona vxor ait viro: Si placet ea

fœnerari, veni, demus illa sub fœnore DEO Christianorũ. Dicit ei vir eius: Et vbi est Deus Christianorum, vt demus ei? At illa: Ego tibi ipsum ostendam. Si enim huic dederis res, non solùm non illa perdes, sed & vsuras tibi persoluet, & capitale duplum reddet. Qui ait illi: Eamus, ostende mihi illum, & demus ei. Illa verò assumens virum suum, duxit in sanctam Ecclesiam. Habet autem Ecclesia illa quoque magnas ianuas. Cùm autem induxisset illum in Ecclesiæ porticum, ostendit ei pauperes dicens: Istis si præbueris, Deus Christianorum ipsa accipit. Isti enim omnes sui sunt. Qui mox cùm gaudio numismata cœpit erogare pauperibus: Reuersique sunt in domum suam. Cùm verò post menses tres necessitas sumptuum angustarentur, ait vir vxori suæ: Soror nihil, vt video, daturus est nobis Deus Christianorum ex debito illo, & nunc angustiamur inopia. Respondit mulier, & ait illi: Profectò dabit. Vade vbi illa dedisti, & exhibebit ea tibi cum omni alacritate.

Quo audito, ille currens abijt in sanctam Ecclesiam, venienſque in locum, vbi erogauerat numismata pauperibus, & circuens nullam Ecclesiam neminem vidit, qui sibi debitum redderet, nisi solos pauperes denuò sedentes. Cùm ergo cogitaret in seipso, cui diceret aliquid, vel à quo exigeret, adspexit ante pedes suos in marmore iacere numisma vnum ex illis,

lis, quæ pauperibus ipse erogârat, inclinansq; se, & accipiens illud, abijt in domum suam, & ait coniugi suæ: Ecce profectus sum in Ecclesiam, & crede mihi, mulier, quia Deum Christianorum non vidi, vt dixisti, nullusq; mihi aliquid dedit, nisi quod hoc numisma ibi potium vidi, vbi ego prius erogaueram. Tunc ait ad eum mulier illa, Mirabilis ipse est, qui tibi hoc inuisibiliter præstitit, ille enim inuisibili potestate manus suę disponit hunc mundū. Sed vade, domine mi, eme nobis aliquid, vt comedamus hodie, rursusq; ipse prouidebit nobis. Abijt ille, & emit sibi panem, & vinum & piscem, & veniens domum dedit vxori. Quæ accipiens piscem, cœpit ipsum purgare, exenterāsq; illum inuenit in visceribus eius lapidem valdè mirabilem, ita vt miraretur mulier illius pulchritudinem. Nō tamen sciebat quid esset. Seruatum autem ostendit reuertenti viro, dicens: Ecce hunc lapidem in pisce reperi. Videns autem & ipse miratus est quidem ipsius pulchritudinem, ignorabat tamen quid esset. Cùm autem comedisset, ait vxori: Da mihi lapidem, vt vadam & vendam illum, si quid fortassis pretij de illo accipere contingat. Neque enim, vt dixi, nouerat & ipse, quid esset, vtpotè simplex & rudis. Tulit itaque lapidem, & abijt ad trapezitam, cuius erat proprium talia emere & vendere, inuenitque illum iam clausis omnibus egredien-

tem, (ad vesperum enim iam dies erat) & ait illi: Vis emere hunc lapidem? Ille verò considerans lapidem dicit ei: Quid vis vt tibi pro eo soluam? Ait autem ille: Da quicquid vis. Ad quem ipse: Accipe, inquit, quinq; numismata. Putans autem venditor quia illuderet sibi, dicit ei: Et tantum vis pro illo persolutere? existimans trapezita, quod ita ille peritoniam loqueretur, ait ipsi: Accipe decem pro eo nummata. Venditor iterum se irrideri arbitratus tacuit. Dicit illi trapezita: Viginti numismata accipe. Ille autem tacebat, nihil respondens. Cùm verò ad triginta, quadraginta, quinquaginta numismata emptor allicitaret, & se daturum ea iuramento affirmaret, cœpit ille amplius lapidem æstimare. Postremò verò emptor adscendens vsque ad trecenta numismata peruenit, deditque illa venditori. Ipse igitur, dato lapide, acceptaque pecunia, venit ad vxorem suam gaudens: quæ cùm videret illum exsultantem, dixit: Quanti illum vendidisti? putabat autem, quod illum quinq; vel decem minutis vendidisset. Tunc ille trecenta numismata proferens, dedit illa vxori suæ dicens, tanto se illum vendidisse. Illa verò summam diuinæ bonitatis clementiam admirata, dixit ei: Ecce Deus Christianorum qualis est, quàm bonus, quàm gratus, quàm dives. Vides quia non solum quinquaginta numismata tibi reddidit, quę tu illi mutuasti, sed paucis die-

bus

bus ipsa tibi sexduplicata restituit? Agnosce igitur, quia non est Deus alius, neque in terra, neque in cælo, nisi ipse solus. Ille verò miratio admonitus, cùm experimento didicisset ipse veritatem, effectus est repentè Christianus. Glorificauit Deum, & saluatorem nostrũ Christum cum Patre, & Spiritu sancto, plurimas referens gratias prudentissimæ vxori suę, per quam vera Dei notitia ipsi in veritate concessa est.

Ioannes Moschus Euiratus in Prato spirituali cap. 89. propter cessationem consuetæ eleemosynæ vniuersum monasterij triticum corruptum, & in mare proiectum est.

CAP. XXI.

IN monasterio Abbatis Theodosij in scopulo, inter Seleuciam & Rosum Ciliciæ consuetudo fuit, vt in cœna Domini pauperes omnes, & pupilli regionis huius confluerent huc, & acciperent medium tritici sextarium, benedictiones tredecim, & sextarium vini, mediumque sextarium mellis pro quolibet. Ante hoc autem triennium, magna tritici sterilitas fuit, vendebaturque triticum in regione hac, sextarij xij. vno numismate. Cùm ergò venissent ieiunij dies, dicunt Abbati nostro quidam ex patribus: Noli domine pater, secundum consuetudinem dare pauperibus triticum, ne desit monasterio. Triticum enim non inuenitur. Abbas autem cœpit dicere fra-

tribus: Non infringamus filij, benedictionem patris nostri Theodosij. Videte, mandatum senis est, non expedit nobis illud transgredi. Verè ipse est, qui curam nostri gerit. Fratres autem persteterunt in sua sententia, dicentes Abbati: Non suppetit nobis, quod dare possimus. Tunc Abbas contristatus ait illis: Ite, & secundum, quod vultis, facite. Non itaque, ut consuetum erat, dederunt benedictionem in die sancto cœnę & Parasceues. Profectus postmodum, qui præerat horreis, aperuit ostia, & reperit triticum totum germinasse. Quare coacti postea sumus illud in mare proijcere. Tunc cœpit Abbas noster dicere fratribus: Qui patres nostri monita irrita facit, ista patitur. Labores nunc inobedientiæ merite. Quingentos modios daturi eramus, & parti nostro Theodosio per obedientiam placuissemus, fratresque nostros pauperes consolati fuissemus, nunc verò quinque ferè millia modiorum tritici perdidimus. Quid lucrati sumus, filij? Quantum nobis ipsis nocuimus? Duo profectò mala egimus. Vnum, quia mandatum patris nostri præteriuimus; alterum, quia spem in Deum non habuimus, sed in horreo nostro. Vel ex hoc discamus, fratres, quia Deus est, qui disponit omne humanum genus, quodque sanctus Theodosius inuisibiliter pro nobis filijs suis curam sollicitè gerit.

Ioan.

Ioannes Moschus cap. 175. Prati spiritualis. Glycas parte 4. Annalium. De Zenone Imperatore viro eleemosynario.

CAP. XXII.

NArrauit nobis quidam patrum de Zenone Imperatore, dicens, quod mulierem quendam in filia ipsius iniuriosè tractauerit. Hæc autem vacabat in templo dominę nostrę Dei genitricis, orans eam, & deprecans, & cum lachrymis dicens: Vindica me de Zenone Imperatore. Cùm ergò multis diebus hoc faceret, apparuit ei sancta Dei genitrix, dicens: Crede mihi mulier, vltionem tuam sæpè facere volui, sed manus eius prohibet me. Erat enim valde misericors, & eleemosynas faciens.

Ioannes Moschus cap. 201. Prati spiritualis. De quodam viro Constantinopolitano nobilissimo, cui pater moriens, Dominum Iesum Christum reliquit curatorem, facultatibus suis penè omnibus, filio consentiente, in pauperes erogatis.

CAP. XXIII.

NArrauit quidam patrum dicens: Adscendi aliquando Constantinopolim cuiusdam necessitatis gratia. Cumque in Ecclesia sederem, ingressus est quidam secularis, maximè illustris, atque fidelissimus. Is cùm adspexisset me, accedens salutauit cum omni charitatis officio. Et post salutationem sedit iuxta me, & cœpit interrogare de his, quæ pertine-

rent ad animæ salutem. Cumque ergo illi dicerem, quod his, qui ritè terrena disponunt, cælestia quoque donarentur. Bene, inquiunter, dixisti. Nam verè beatus est, qui spem suam in Deum ponit, & seipsum totum committit Deo. Et dicebat: Ego filius fui cuiusdam secularis gloria clarissimi. Erat autem ipse pater meus eleemosynis maximè deditus, & plurimà pauperibus distribuebat. Die ergo quadam vocauit me, & ostendit mihi omnes pecunias, dicens: Fili, quid tibi gratius est, vt tibi dimittam pecunias istas, an Christum curatorem tuum? Ego, cùm placerent mihi, quæ faciebat, respõdi me Christum malle. Ista enim omnia prætereunt, & hodie non sunt, & cras non erunt, Christus autem manet in æternũ. Quod ille cùm audisset, omnia iam liberè, & larga manu pauperibus erogabat, ita vt moriẽs pauca admodum mihi relinqueret. Ego autẽ iam pauper effectus, humilis procedebam, spem meam habẽs in Christum, cui me ille reliquerat: Erat autem alius quidam diues valde, & primarius, habens vxorem fidelem Christo, & timentem Dominum, habebat autem & filiam vnicam. Dixit ergo illa viro suo: Hanc solam habemus filiam, tantaque bona nobis largitus est Deus. Cuius ergo rei indiget? si quæsierimus dare illam alicui primario & diuiti, qui non sit bonis moribus, affliget eam semper, quæramus illi virum humilem, & timentem

mentem Dominum, qui secundum Deum illam diligat & foueat. Qui dixit illi: Rectè dixisti. Perge ergo in Ecclesiam, & ora intentissime, atque illic reside, qui primus ingressus fuerit, hic illi à Domino missus est sponsus. Iuit igitur, vt vir iusserat eius. Cumque orasset, & sederet, ingressus sum ego primus. Mittens ergo illa seruum suum continuò accersiuit me, cœpitque interrogare dicens, Vnde es? Ego autem dixi illi: Ex hac ciuitate sum talis filius. Dixit autem mihi: Illius eleemosynarij? Et dixit, Ita, illius sum filius. Tunc ait mihi: Habes vxorem? Et dixi: Non, narrauique illi, quæ mihi dixerat pater meus, & quæ ego responderam ipsi: illa verò glorificans Dominum, ait: Ecce bonus curator tuus misit tibi vxorem, & pecunias, vt vtaris vtrisque cum timore Dei. Deditque mihi filiam suam, & pecunias. Ego autem oro, vt patris mei viam vsque in finem teneam.

Gregorius Turonen. li. 2. ca. 24. historiæ Francorum.

De Ecdicij senatoris liberalitate in pauperes, & diuina in eũ omnẽq; eius posteritatẽ remuneratiõe.

CAP. XXIV.

TEmpore Sidonij Episcopi magna Burgundiam fames oppressit. Cumque populi per diuersas regiones dispergerentur, nec esset vllus qui pauperibus alimoniam largiretur, Ecdicius quidam ex senatoribus huius propinquus, magnam tunc rem in Deo confi-

confisus fecisse perhibetur. Nam inualescente fame, misit pueros suos cum equis & plaustris, per vicinas sibi ciuitates, vt eos qui hic inopia vexabantur, sibi adducerẽt. At illi euntes, cunctos pauperes quotquot inuenire potuerunt, adduxêre ad domos eius. Ibique eos per omne tempus sterilitatis pascens, ab interitu famis exemit. Fuereque, vt multi aiunt, amplius quàm quatuor millia promiscui sexus. Adueniente autem vbertate, ordinata eorum euectione, vnumquemq; in locum suum restituit. Post quorum dissessum, vox ad eum è cælis lapsa peruenit, dicens: Ecdici, quia fecisti rem hanc, tibi & semini tuo panis nõ deerit in sempiternum, eò quòd obedieris verbis meis, & famem meam refectione pauperum satiaueris. Quem Ecdicium miræ velocitatis fuisse, multi commemorant. Nam quadam vice multitudinem Gothorum cum decem viris fugasse perscribitur. Sed & sanctus Patris Lugdunensis Episcopus, simile huic in ipsa fame populis prestitisse perhibetur beneficium. Exstat enim hodieque apud nos beati Sidonij epistola, in qua eũ declamatoriè collaudauit.

Ioannes Bodinus libr. 3. cap. 1. De Magorum dæmonomania, hominem in pauperes liberalem non posse à magicis sortibus offendi.

CAP. XXV.

Recenset Ioannes Bodinus modos quosdam ad sortes magicas præuertẽdas. Vt, inquit,

quit, mala hæc possint vitari, legẽ Dei sæpè oportet prædicari, metum eius summis, mediis, infimis inculcari, & ante omnia fidem in eum imprimi: nam si Dei maximi, terribilis, & omnipotẽtis nomen bona fide ab homine timente Dei, pronũciatum, diabolorum & Marum propellit turbas, (vt sæpenumero vsu venisse ante demonstrauimus,) quantò magis eum spes erit procul fugiturum, si prædicari, legi, promulgari, & sermonem haberi de laudibus operibusque Dei audiuerit? Si deinde blasphemiæ, impietas & cõtumeliæ in Deum è repub. tollantur. Alterum quoque remediũ est, vt neque à Sathana, neque à Sagis vlla ratione metuamus: nã Deo fit iniuria, cùm diabolus metuitur. Itaque non rarò compertum est, & quotidie cernimus, non posse ei nocere Sagam, qui accusat ipsam, aut proculcat pedibus, cùm sagam esse nouerit. Alium præterea modum confitentur sagæ, cùm aiunt hominẽ in pauperes munificum, non posse à Magicis sortibus offendi, quamuis alijs in rebus vitiosum. Scribit VVierus li. 4. cap. 10. VVertamasmoniales in. Hornensi comitatu amplius tres annos à malignis spiritibus fuisse vexatas, atque hanc occasionem inter alias fuisse obseruatam, quod libram salis Sagæ cuidam vetulæ (quam Sagam nescibant esse) hac lege commodauerant, vt libras tres post duos menses redderet, quod effecit Saga: tum micas salis à

monia-

monialibus in monasterio inuentas esse, & ipsas eodē momento à spiritibus malignis obsessas, neque tamen hæc sola fuit occasio, sed cùm de vitijs permultis famosæ essent, hac præterea fuisse compertum, eas loco erogandæ eleemosynæ fœnus pauperibus imperasse. Atque hæc causa est cur Magi, quibus à Sathana aut malè faciendi, occidendi, & veneno homines pecoraque tollendi imposita est necessitas, aut dira indesinenter patiendi, si inimicis quos vlciscantur caruerint, mendicant eleemosynam, & si qui facultate præditus denegauerit, periclitatur ab eis, si Magum esse nesciuerit. Non enim amplius Magus in quēquam potest, quàm in eum qui stipem erogat homini, quem Magum esse nouerit. Quinetiā cauendum est, ne ijs detur, quę vulgi sermone Sagæ ferūtur esse: qui autem Magos esse ignorans stipem non dederit, is offendi periclitabitur, vt persæpe compertum est. Sic cùm in magnis conuentibus essem. Pictauij anno M. D. LXVII. inter vicarios procuratoris generalis meas partes agens, accepi duos Magos squallidos egentesque ad prędiuitem domum stipem postulauisse: ea recusata iniecerunt sortes, & domestici omnes in rabiem acti obiuerunt furiosi: non quod hanc ob causam Deus illos potestati Sathanę Magorumque administrorum eius tradiderit, sed quia (vt erant improbi & immisericordes erga egentes) Deus

non

non conceperat de ipsis misericordiam. Scripturaenim eleemosynam appellat Zoedaka, id est iustitiam, & pro eo quod est, Date eleemosynam, ait, date iustitiam, quia hæc præ cæteris ex improbo iustum facit: quo pertinet illud scripturæ: Eleemosyna liberat à morte. Hæc Bodinus. Sanè illos qui in pauperes benefici sunt & liberales, à multis malis & periculis inimicorumq; insidiis immunes fore, quin & multis beneficijs à Deo afficiendos, etiam in hac terra propheta regius diuino spiritu afflatus, illis polliceri videtur, dum ait: (*Psal.* 40.) Beatus qui intelligit super egenum & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus. Dominus conseruet eum, & viuificet eum, & beatum faciat eum in terra, & non tradat eum in animam inimicorum eius. Dominus opẽ ferat illi super lectum doloris eius, &c. In quem locum D. Augustin. Erige, inquit, oculos in hæc promissa Christiana fide, non te deserit Deus in terra, & aliquid promittit in cælo. Promissionem habes vitæ præsentis, & futuræ.

Severus Sulpicius libro de vita S. Martini cap. 2. *D. Martinus cum pauperi chlamydis suæ partem dedisset, nocte sequenti Christum ea vestitum conspicit.*

CAP. XXVI.

VVlgatum quidem est, sed non vulgari laude dignum, quod de D. Martino Episcopo Turonico in pauperes liberalissimo

Sulpi-

Sulpitius commemorat. Quodam tempore, inquit, cùm iam nihil præter arma & simplicem militiæ vestem haberet, media hyems, quæ solito asperior inhorruerat, adeò vt plurosque vis algoris exstingueret, obuiũ habuit in porta Ambianensium ciuitatis pauperem nudum. Qui cum prætereuntes, vt sui misererentur, oraret, omnesque miserum prætereũtes, intellexit vir Deo plenus sibi illum, aliis misericordiam non præstantibus, reseruari. Quid tamen ageret? Nihil præter chlamydem, qua indutus erat, habebat. Iam enim reliqua inopus simile consumpserat. Arrepto itaque ferro, quo erat accinctus, mediã diuidit, partemque eius pauperi tribuit, reliqua rursus induitur. Interea de circũstantibus ridere non nulli, quia deformis esset, & truncatus habitu videretur: multi tamen, quibus erat mens sanior altius gemere, qui simile nihil fecissent, cùm vtique plus habentes, vestire pauperem sine sua nuditate potuissent. Nocte igitur insecuta, cùm se sopori dedisset, vidit Christũ chlamydis suæ, qua pauperem texerat, parte vestitum: Intueri diligẽtissimè dominum vestemque, quam dederat, iubetur agnoscere. Mox ad angelorum circumstãtium multitudinem audiuit Iesum clara voce dicentem: Martinus adhuc catechumenus hac me veste contexit. Verè memor Dominus dictorũ suorum, qui ante prædixerat: Quandiu fecistis hæc vni ex mini-

minis istis, mihi feciſtis: ſe in paupere profectus eſt fuiſſe veſtitum, & ad confirmādum boni operis teſtimonium, in eodem ſe habitu, quem pauper acceperat, eſt dignatus oſtendere.

Ioannes Brugmannus in vita admirādæ virginis Lydiæ ſeu Lyduinæ Scheidamenſis (quæ habetur tom. 7. Surij 14. Aprilis) cap. 2. partis 2. De inſigni liberalitate virginis huius Lyduinæ in pauperes, de manu na Ieſu, quæ nunquam exhauriebatur, ac de gloria ac dignitate eleemoſynarum apud Deum.

CAP. XXVII.

SAncta virgo Lydia, ſibi ipſi parciſſima, pauperibus matrem ſe exhibebat, nulli negans opem, donec renuncius ſupereſſe. Si largiri nihil poſſet, condolentem præbebat animum, blandum è pio corde promebat ſermonem. Cibos interdum coctos, nonnunquam nummos mittebat. Si quid negligenter in ijs fieret ab eis, per quos mittebat, dolebat animo eius, quod pauperes, tanquam cæleſtis regni principes futuros, vel ad horulam ſua annona fraudari nollet. Nouerat pauperum nomina & habitacula, & quamuis iaceret in tenebris, omnia intueri, omnia diſtinctè cognoſcere videbatur, perinde acſi verſaretur inter homines. In pauperum vſus iuſſit hyeme ſale adſpergere carnes, ſalitas cùm piſis coctas illis tranſmittebat. Contigit aliquando, vt cum vicinis diuidendæ vaccæ quarta pars ei cederet ad alendos

lendos pauperes. Ex ea cùm minister eius quandam portionem cum pisis coxissent, & triginta domibus inde ad saturitatem distribuissent, quidam ait Lyduuinæ: Quemadmodum iussisti, triginta paupertum domibus de carnibus & pisis tuis ad satietatē dedimus, & tamē nihil in olla diminutum videtur. Huiusmodi illa respondit: Non pro meis meritis, sed pro sua bonitate id fecit Deus. An non ille dixit, (*Luc.* 6.) Date & dabitur vobis? Comederunt sanè ex illis carnibus domestici eius, comederunt aduentātes peregrini, omnes admirantes permoti, manum Domini adesse fatebātur, quæ olim viduæ farinulā conseruarat (3. Reg. 17.) Porrò etiam diuites præ deuotione petebant interdum mitti sibi de buccellis virginis nostræ. Illos verò pauperes ante omnes secreto fouere & pascere studebat, quos ex opulentis nouerat ad inopiam redactos, & verecundè petendis eleemosynis cohiberi. Mendicabat autē etiam ipsa, si deessent carnes, quibus inopes reficeret. Orauit quandoque virum pium, vt si haberet armum porci coctum, mitteret sibi pauperibus impartiendum. Fecit ille, & mox sensit, quàm sit grata Deo manus porrecta ad dandū. Vt enim ipse fassus est, cùm paulò post conieciſſet oculos eò, vnde tulerat armum, vidit alium lōgè maiorem illic suspensum. Scisciatur ex familia, num quis eum suspenderit. Negant omnes; agnoscit donū Dei.

uerga virginem nostrã deuotior. fit in pauperes liberalior. Mulier quædam caduco laborat morbo, sæpè in plateis corruebat. Accidit autem, vt magno spiritus angore correpta in deunculam Lyduuinæ intraret, potumque sibi dari posceret. Lyduuina tum nihil cogitans de exiguo vino, quod supererat, cùm tolleret, aquam monstrauit fœminæ, quodam vasculo contentam. Illa totam exhausit, sed sitis exstincta non est. Ardet misera, plusque sibi dari petit. Tum Lyduuina recordata vini, digito ostendit: atque illa totum bibit: rursumque instat pro potu. Sed cùm nihil liquoris haberet virgo, dedit ei nummum quendam, vt illo potum sibi emeret: quem illa hilariter accipiens, abscessit. Deinde febribus Lyduuinam corripientibus, orat patrem, vt paululum vini porrigat, quo labia arentia tingatur. Non enim meminit tunc fœminam morbidam vinũ omne epotasse. Porrigit pater poculum filiæ, vnde illa mulier biberat, & ecce plenum est optimo vino, diuinitus in illud infuso. Stupet virgo, sentiens nullum se melius bibisse vinum, nec tamen patri indicat vnde sit, licèt & ille stupens admiraretur, neque colorem, neque saporem eius vnquam nouerit. Tandem cùm in vasculo lõgo tempore duraffet: cuiusdam fœminæ incuria effusum est. Per id tempus adhuc parcissimè vtebatur vino Lyduuina: itaq; doluit illud effusum

sum, quod nũquam habuisset sibi accommodatius vinum. Cùm enim alia vina sine aquæ admixtione bibere non posset, hoc solum purum bibit. Obseruet hic lector humanitatem sanctæ virginis, quæ è suo poculo iussit fœminam morbo comitiali vexatam bibere. Cùm frater eius VVilhelmus excessisset è viuis, multo ære alieno obstrictus, filij eius in magnam inciderunt calamitatem, quam humanitus euadere vix possent. Tum Lyduuina illorum miserta, quædam clinodia sua distraxit ob libris eius regionis. Dedit autem negotiũ cognato suo Nicolao, vt is è crumena, in qua nummos omnes condiderat, satisfaceret creditoribus. Fecit ille vt iussus erat, & cũ omnibus esset factum satis, quod reliquum fuit pecuniæ in crumena, ter coram Lyduuina numeratum est, & tantundem inuentum est, quantum illa primum imposuerat. Illa vero prohibuit, ne cuiquam id indicaretur, crumenamque illã Domini Iesu voluit crumenam deinceps appellari. Atque ex illa ipsa expendebat in pauperes liberaliter, & Dominus largius abundè infundebat. Quibusdam specialibus amicis aliquando ex ea percunctantibus, quantum ex illa crumena post obitum fratris sui VVilhelmi distribuisset, sic respondebat. Quandoquidem video non latere vos donum Dei, pro certo cõfirmo vobis, me de illis octo libris plus quàm quadraginta libras in pau-

res erogasse, preter eas, quibus dissolui æs alienum fratris mei. Sex annis ante obitum virginis multis modis ex ea pecunia datū est pauperibus, & illa rursus diuinitus aucta. Post decessum virginis dimidia pars pecuniæ in eadē crumena reperta est. Quidam etiam eius aurei summi coram tribus fide dignis numerati, illis stupentibus, visibiliter aucti fuerunt. Quidquid sancta virgo conquirere potuit, tāquam paleam reputans, penè prodigè inopes Christi amore elargiebatur. Eam autem eius in pauperes benignitatem Christus abundè compensabat. Rapta nonnunquam in paradisum, vidit quandoque lucem mirabilem è cælo vibrari, præsertim in animas quorūdam adhuc in terris degentium, quas eò secum raptas cernebat. In illa autem luce vidit tāquam beatorum exercitum speciosissimum cōfluere, & in iis cælorum Reginam, Christi matrē sanctissimam. Vidit etiam mensas sericis & preciosis pannis insterni, eleemosynas, quas per id tempus egenis præstiterat, ceu cælo allatas, aptissimè collocari: potiones quoque, quas in vasis fictilibus ipsa pauperibus præbuerat, in crystallinis & aureis poculis admodum reuerēter exhiberi, itemq; alia permulta, quæ dederat miseris. Deinde vidit cœtum clarissimū ad instructas discumbere mensas, audiuit sonitum tāquam ad mensas hilariter epulantium: se verò illis alacriter ministrantē videre sibi visa est. Posteà

ad se reuersa, miris modis beneficiain pauperes cumulare studuit, ea visione non mediocriter animata.

Cùm pietas (cuius magna pars est beneficentia in pauperes) promissionem habeat vitæ præsentis & futuræ, quid de eo sentiendum sit, quod homines pij, & in pauperes apprimè benefici magnis quandoque infirmitatibus & molestiis grauentur.

CAP. XXVIII.

ADduximus paulò ante capite 25. sententiam illam propheticam, (*Psalm.* 40.) Beatum nempè illum esse, qui intelligit super egenum & pauperem; Dominus cõseruet eum & viuificet eum, & beatum faciat eum in terra: deniq; pietatem, habere promissionem vitæ præsentis & futuræ. (1. *Tim.* 4.) Caterùm quàm multos legimus in pauperes effusissimæ liberalitatis, qui diuturnis grauissimisque languoribus exagitati sunt? Certè de S. virgine Lyduuina constat ex historiis, pluribus mirabilibusque morbis eam tota vita excarnificatam, S. Gregorius Pontif. Max. in pauperes & peregrinos liberalissimus, penè assiduè cum variis infirmitatibus luctabatur. De Constantino Græcorum Imper. nono refert Constantinus Manasses, eum fuisse magnificum, liberalem, moderationis & æquitatis studiosum, atque ita munificum, vt quasi mare quoddam liberalitatis videretur, cuius fructu multis fuit contigit, emittentis quasi venas, & scaturigo

tis in morem auriferi Pactoli, Nilique argenti flui. Quippe, inquit, munificas eius manus expertę sunt nationes integræ, templa, pauperes. Erat enim fluuius vbique semet effundens, & munera copiosissimè distribuebat in ęrumnosos, &c. Sed enim, ait, qui adeò fulgebat bonis supra cedros, & qui virtutibus florebat tanquā omnibus durans ętatibus phœnix, corpore admodum erat lāguido & affecto. Nam podagra laborabat, constrictis quasi per cōpedes quosdam pedibus. Quamobrem in lecto decumbere coactus, ægros & discruciatos pedes curabat. De lobo legim' (*Iob.* 31.) quod nunquā comederit bucellam suam solus, quòd pupillus comederit ex ea, quòd ab infantia creuerit cum eo miseratio, quòd nō dimiserit sine indumento prætereuntem pauperem. Itidem de Tobia, (*Tob.* 1.) quòd quotidiè diuidebat vnicuique de facultatibus suis prout poterat, esurientes alebat, nudísque vestimenta præbebat, mortuis sepulturā exhibebat, & tamen ille tot ęrumnis afflictus, hic charo oculorum lumine multo tępore fuit orbatus, adeò vt sicut beato Iob insultabāt reges (*Iob.* 2.) ita parentes & cognati Tobiæ, irridebant vitam eius, dicentes: Vbi est spes tua, pro qua eleemosynas & sepulturas faciebas? Quomodo igitur verum, quod ait regius propheta; Dominus conseruet eū, & viuificet eum, & beatum faciat eum in terra? Quare tāta mala patimur in ista vita (inquit in

illum psalmi locum D. Augustinus) tãta scandala, tantos labores, tantam inquietudinẽ earnis & sæculi? Subiungit ibidem D. August. Conuertit se ad Deum: & tanquam consilium eius nobis exponens Totum stratum eius, inquit, versasti in infirmitate eius. Quid est, totũ stratum eius versasti in infirmitate eius? Per stratum intelligitur aliquid terrenum. Omnis anima infirma in hac vita quærit sibi aliquid terrenum vbi requiescat, quoniam intentionẽ laboris & mentis extentæ in Deũ, difficile potest perpetuò tolerare: aliquid sibi in terra inquirit, vbi requiescat, & quodammodo pausatione quadam recũbat, veluti sunt ista quæ diligunt & innocentes. Neque enim de cupiditatibus malorum nunc dicendum est, quia multi acquiescunt in theatris, multi acquiescunt in circo, in amphitheatro, multi acquiescunt in alea, multi in luxuria popinarum, multi in libidine adulteriorum, multi in violentiis rapinarũ, multi in dolo & insidiis fraudium. Acquiescunt in his omnibus homines. Quid est acquiescunt? Delectantur illic. Sed removeamus hæc omnia, ad innocentem hominem veniamus. Acquiescit in domo sua, in familia sua, in coniuge, in filiis, in paupertate, in prędiolo suo, in nouella manibus suis consita, in ædificio aliquo suo studio fabricato. Acquiescunt innocentes in his. Sed tamen Deus volens nos amorem non habere, nisi vitę æter-

as,& istis velut innocentibus delectationibus miscet amaritudines: vt in his patiamur tribulationes, & vniuersum stratum nostrum vertit in infirmitate nostra. Vniuersum stratum eius vertisti in infirmitate eius. Non ergò conqueratur, quando in his, quæ innocēter habet, patitur aliquas tribulationes. Docetur amare meliora per amaritudinē inferiorum: ne viator tendens ad patriam, stabulum amet pro domo sua. Vniuersum stratum eius vertisti in infirmitate eius Sed quare ista? Quia peccanti homini dictum est, (*Gen.*3.) In labore vultus tui edes panem tuum. Ergo quia correptiones istas, in quibus vniuersum stratum nostrum vertitur in infirmitate nostra, agnoscere debet homo propter peccata se pati: conuertat se & dicat quod sequitur. Ego dixi, Domine miserere mei, sana animam meam, quia peccaui tibi. O Domine, in tribulationibus meis me exerces, flagellandum iudicas omnem filium, quem recepturus es, qui nec vnico pepercisti. Ille quidem sine peccato flagellatus est. Ego autem dico, miserere mei, sana animā meam, quoniam peccaui tibi. Si vstus est, qui putredinem non habebat, si medicina ipsa nostra ignem medicinalem non respuit: patienter ferre debemus vrentem medicum & secantem, id est, omnibus tribulationibus nos exercentem, & à peccato sanantem. Planè nos committamus medici manui: non enim errat, vt sanum

pro putri fecer. Hęc ibi D Augustin. Ad Tobiã verò Raphaël angelus dicebat: (*Tob.* 12.) Quia acceptus eras Deo, necesse fuit, vt tẽtatio probaret te. Atque ideò hanc tentationem cœcitatis permisit Dominus euenire illi, vt posteris daretur exemplum patientię eius, sicut & sancti Iob, (*Iob.* 2.) Nam cùm ab infantia sua semper Deum timuerit, & mãdata eius custodierit, non est contristatus contra Dominũ, quod plaga cœcitatis euenerit ei, sed immobilis in Dei timore permansit, agens gratias Deo omnibus diebus vitæ suæ. Atque huiusmodi patiẽtia cum gratiarum actione in tribulationibus, opus perfectum habet, vt ait Apostolus. Magnæ enim perfectionis est, & præcipui apud Deum meriti, si non solum patientes simus, sed & gratias agamus Deo in tribulationibus, & cùm Apostolo iisdem gloiemur, quod hoc pacto maximè cõformes reddamur ipsi filio Dei, quem Deus pater misit in hunc mundum, nõ ad quietem aut voluptatem, sed ad crucẽ. Et sicut misit me pater, ait ipse Christus, ita & mitto vos. Et quoniam beatos pronunciat illos Dominus, non qui omnium rerum securi, voluptatibus indulgent, sed qui pauperes sunt spiritu, qui lugent, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, qui misericordiam, castitatem & munditiem cordis atque id genus virtutes sectantur, monetque Apostolus (*Iacob.* 1) vt omne gaudiũ existime-

mus,

mus, cùm in tribulationes varias inciderimus, scientes, quod probatio fidei nostræ patientiã operetur, patientia autem opus perfectum habeat: moxque subiungit: Beatum illum esse qui suffert tẽtationem, quoniam cùm probatus fuerit, accipiet coronam vitæ: ea propter minimè concidit illa beatitudinis promissio, quam Psalmista pollicetur intelligenti super egenum & pauperẽ, etiamsi ille magnis quandoque tribulationibus, mortis ægritudinibus & tentationibus inuoluatur. Hic enim nunc habet locum, quod mox ibidẽ subiungit Propheta: Dominus, inquit, opem ferat illi super lectum doloris eius. Imprecatio illa opem ferat, vim habet certæ promissionis: atque etiãsi obueniat ei quod subsequitur, Vniuersum stratum eius versasti in infirmitate eius, magna tamen erga Deum fiducia erectus, confidenti animo dicet, quod ibidem sequitur: In hoc cognoui quoniam voluisti me, quoniam non gaudebit inimicus meus super me: atque item illud, quod alibi idem propheta lætabundus ait: (*Psal.* 93.) Secundum multitudinem dolorum in corde meo, consolationes tuæ lætificauerunt animam meam. In hunc igitur modum dum nunc tribulationibus exercetur ad patientiam, nunc spe erigitur ad coronam, quandoque etiam post magnitudinem dolorum, ingentes consolationes exhilarant animam, (sicuti inter diutinas afflictiones, ineffa-

biles etiam consolationes admirandam illam virginem Lyduuinam, exhilarasse legimus: ti & de seipso alicubi refert D. Hieronymus qui in horrida solitudine, in assiduis ieiunijs, langēute corpusculo, sępè angelicis interea deliciis) hunc inquam in modum facile elu- cescit veridicum esse prophetam, dum ait: Dominus conseruet eum & viuificet eum, & beatum faciat eum in terra. Enimuero si gen- tilium philosophi nullum æternæ felicitatis nec promissionem, nec exspectationem, nec spem habentes, vt loquitur Apostolus, (1. Thes. sal. 4.) M. Regulum in summis cruciatibus con- stitutum, propter mentem nuda virtute mo- rali imbutam, beatum pronunciarunt, quan- tô magis beatum pronunciabimus illum, qui veris solidisque virtutibus præditus, vnaque iam cum Deo spiritus effectus, ac spe felicissi- mæ immortalitatis subnixus, in omnib' post- futis & erumnis suis, inuicto animo dicere po- test: Dominus illuminatio mea & salus mea, quem timebo? Dominus protector vitæ meæ à quo trepidabo? Si consistant aduersum me castra, non timebit cor meum. Vnam petij à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ, Vt videam voluntatem Domini, & visitem templum eius. Quoniam abscondit me in ta- bernaculo suo, in die malorum protexit me, in abscondito tabernaculi sui, &c. (Psal. 26.)

Atque

Atque item illud Apostoli,(*Rom.*8.)Quis nos separabit à charitate Christi,tribulatio?an angustia?an fames?an nuditas?an periculum?an persecutio?an gladius? Neutiquam igitur homines vera erga Deum pietate flagrantes,atque erga inopes benefici, infelices censendi sunt,aut à Deo alieni,etiamsi miris quandoque afflictionibus aut infirmitatibus exerceãtur.Licet enim hic,qui fortis est noster homo corrumpatur,inquit Apostolus,(2.*Cor.*4.)tamẽis qui intus est,renouatur de die in diem. Idenim quod in præsenti est momentaneum & leue tribulationis nostræ,supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis,non contemplantibus nobis quæ videntur,sed quæ non videntur. Quæ enim videntur, temporalia sunt: quæ autem non videntur, æterna.Diligenter,inquit Chrysostomus,(*Hom.*66.*in Gen.*)his quę dicuntur intendatis, & ipsa perpetuæ memoriæ commendetis, continuò in mente vestra versantes & cogitantes, quantum patientiam iusti sustinuerint, quamque longanimitatem & fidem in promissionibus Dei habuerint,nõ animo fluctuantes propter ea quæ post promissiones eueniebant, sed fidentes eius qui promiserat virtuti, & propterea probati fuerint. Ecce enim & iustus ille Iacob Iosephum, postquàm totannis luxit quasi mortuum,vidit regnum AEgypti tenere. Et admirabilis Ioseph post

seruitutem, post carcerem, post alia omnia quæ sustinuit, principatum totius regionis suscepit. Et si accedere volumus ad eas quæ in sacra historia continentur historias, inueniemus omnes virtute præditos per tentationes ingressos, & sic magnam à Deo assecutos gratiam, quam si & nos conciliare nobis volumus, ne simus tristes in tentationibus, ne grauatim feramus quæ nobis obueniunt, sed magis gaudeamus & lætemur, scientes quia hac potissimum ratione diuina prouidentia fruamur, si cum gratiarum actione omnia tempore meditemur. Vt omnes nos & præsentem vitam in virtutibus transigamus, & futuram consequamur bona, concedat nobis per misericordiam & gratiam suam Dominus noster Iesus Christus, cui cum Patre & Spiritu sancto sit gloria, imperium, & honor in sæcula.

Amen.

COL.

COLLATIONVM SACRARVM LIBER SEPTIMVS.

DE VETERIBVS ET NEOTERICIS HAERETICIS, & quæ circa illos miranda contigerunt.

Gregorius Episcopus Turonensis in historia Francorum lib. 2. cap. 3. De Cirola Arianorum Episcopo, qui egerrimè ferens Catholicos Episcopos virtutibus & miraculis clarere, ipse hominem quendam precio induxit, vt cæcitatem simularet, & tandem ex composito inuocata ope & religione Cirolæ visum reciperet, qui à Deo & oculorum dolore & cæcitate percussus est & tandem beneficio Catholicorum Episcoporum restitutus.

CAP. PRIMVM.

TEmporibus Arianorum sub Honorico Christianorum Catholicorum persecutore, Cirola quidam Arianorum Episcopus, hæreticorum tunc maximus habebatur assertor. Cumque ad persequendum Christianos rex per diuersa transmitteret, sanctum Eugenium Episcopum, virum inenarrabili sanctitate, qui

tunc ferebatur magnæ prudentiæ esse, in sub-
urbano ciuitatis suæ reperit persecutor. Du-
ctus itaque sanctus Eugenius ad regem cum
illo Arianorum episcopo pro fide Catholica
decertauit. Cumque eum de sanctæ Trinitatis
mysterio potentissimè deuicisset, & insuper
multas per eum virtutes Christus ostenderet,
in maiorem insaniam idem Episcopus invi-
dia inflammante succĕditur. Erant enim tunc
temporis cum sancto Eugenio viri prudentis-
simi atque sanctissimi, Vindemnalis, & Lon-
ginus episcopi pares gradu, & virtute non im-
pares. Nam sanctus Vindemnalis eo tempore
ferebatur mortuum suscitasse. Longinus au-
tem multis infirmis salutem tribuit. Eugenius
quoque non solùm visibilium oculorum ce-
citatem, sed etiam mentium depellebat. Quod
cernens ille nequam Arianorum Episcopus,
vocatum ad se quĕdam hominem, ab illo quo
ipse viuebat errore deceptum, ait: Non patiar
quod hi Episcopi multa in populo signa de-
promunt, illosque cuncti me neglecto sequan
tur. Acquiesce nunc his quæ præcipio, & ac-
ceptis quinquaginta aureis, sede in platea per
quam nobis est trãsitus, & manum super clau-
sos oculos ponens, me prætereunte cum rel-
quis exclama in magna virtute, dicēs: Te bea-
tissime Cirola, nostræ religionis antistes, de-
precor, vt respiciens manifestè gloriam ac vir-
tutem tuam, vt oculos meos aperiens, merear
lucem

lucem videre, quam perdidi. Qui iussa complens, residensque in platea, transeunte hæretico, cum sanctis Dei, iste qui Deum irridere cogitabat, exclamat in magna virtute dicens Audi me beatissime Cirola: audi me sancte sacerdos Dei, respice cœcitatem meam, expectare ego medicamenta, quæ sæpe cœci reliquiæ meruerunt, quæ leprosi experti sunt, quæ ipsi etiam mortui persenserunt. Adiuro te per ipsam virtutem quam habes, vt mihi desideratam restituas lucem, quia graui sum cœcitate percussus. Veritatem enim nescions, verùm dicebat, quia cœcauerat eum cupiditas, & virtutem DEI omnipotentis irridere per pecuniam æstimabat. Tunc hæreticorum Episcopus paululũ se diuertit, quasi in virtute triumphaturus, elatus vanitate atque superbia, posuit manum suam super oculos dicens: Secundum fidem nostram, qua rectè Deum credimus, aperiantur oculi tui. Et mox vt hoc nefas erupit, risus mutatur in planctum, & dolus episcopi est patefactus in publico. Nam tantus dolor oculos miseri illius inuasit, vt eos digitis vix comprimeret, ne creparent. Denique clamare cœpit miser, ac dicere: Væ mihi misero, quia seductus sum ab inimico legis diuinę. Væ mihi, quia DEVM per pecuniam irridere volui, & quinquaginta aureos accepi, vt hoc facinus perpetrarem. Ad episcopum autem aiebat: Ecce aurum tuum, redde

lumen meum, quod dolo tuo perdidi. Vosque rogo glorioſiſſimi Chriſtiani, ne deſpiciatis miſerum, ſed velociter ſuccurrite percúti. Verè enim cognoui, quia Deus non irridetur. Tunc ſancti Dei miſericordia moti, Si, inquit, credis, omnia poſſibilia ſunt credenti. At ille clamabat voce magna: Qui non crediderit, Chriſtum filium Dei & Spiritum ſanctum æqualem habere ſubſtantiam atque deitatem cum Deo patre, hodie quæ ego perfero, patietur. Et adiecit, credo Deum patrem omnipotentem, credo filium Dei Chriſtum Iesum æqualem patri, credo Spiritum ſanctum patri & filio conſubſtantialem atque coæternum. Hæc illi audientes, & ſe inuicem honore mutuo præuenientes, oritur inter eos ſancta contentio, quis oculis eius ſignum beatæ crucis imponeret. Vindemialis verò ac Longinus Eugenium, ille autem econtrà eos exorat, vt manus imponerent ei. Quod cùm fecisset, & manus ſuas ſuper caput eius tenerent, ſanctus Eugenius crucem ſuper oculos cœci faciens, ait: In nomine patris & filij & Spiritus ſancti veri Dei, quem trinum in vna æqualitate atque omnipotentia confitemur, aperiantur oculi tui. Et ſtatim ablato dolore ad priſtinam rediit ſanitatem. Manifeſtiſſimè autem patuit per huius cœcitatem, qualiter hæreticorum epiſcopus oculos cordium miſero aſſertionis ſuæ velabat amictu, ne veram lu-

cem

rem illi liceret fidei oculis contemplari. O misērum, qui non ingressus per ianuam, id est per Christum, qui est ianua vera, lupus magis grege quàm custos effectus est, pacem fidei nam credentium cordibus debuerat accēdere, prauitate cordis sui conabatur exstinguere. Sancti verò Dei alia signa in populis multa fecerunt, & erat vox vna populi dicentis, Verus Deus pater, verus filius, verus Deus spiritus sanctus, vna fide colendus, vno timore metuēdus, eodemque honore venerandus. Nam quę Cirola adserit, falsa esse cunctis est manifestū. Videns autem Honoricus rex effectiones suas per sanctorum fidem glorioſam taliter denudari, nec erigi sectam erroris, sed potius destrui, fraudemque pontificis sui in hoc scelere fuisse detectam, sanctos Dei post multa tormēta, post equuleos, post flammas, post vngulas iussit interfici. Beatum autem Eugenium decollari iussit, sub ea specie, vt si in ea hora qua ensis super ceruicem eius incumbebat, nō teneretur ad hæreticorum sectam, occideretur, ne cum pro martyre excolerent Christiani, sed exsilio damnaretur quod ita factum esse manifestum est. Nam cum imminente morte interrogatus fuisset, si mori pro fide Catholica destinaret, respondit; Hæc enim est sempiterna vita, pro iustitia mori. Tunc suspenso gladio, apud Albigensem Galliarum vbęm, exsilio deputatus est, vbi & finem vitæ

præsentis fecit. Ad cuius nunc sepulchrum multæ virtutes creberrimè ostenduntur. Sanctum verò Vindemialem gladio percuti præcepit, quod & impletum est in hoc certamine. Octauianus verò Archidiaconus, & multa millia virorum ac mulierum hanc fidem asserentium interempta atque debilitata sunt. Sed præ amore gloriæ, nihil erant hæ supplicia confessoribus sanctis, qui in paucis vexati, in multis bene se nouerant disponendas, iuxta illud Apostoli: Quia non sunt condignæ passiones huius temporis ad futurã gloriam, quæ reuelatur in sanctis. Multi tunc errantes à fide accipientes diuitias, inseruerunt se dolonibus multis. Infelix autem quidam Episcopus nomine Reuocatus, eo tempore est reuocatus à fide Catholica. Tunc & Sol teter apparuit, ita vt vix ab eo pars vel tertia eluceret, credo namque pro tantis sceleribus & effusione sanguinis innocẽtis. Honorius verò post tantum tempus innocẽtis, arreptus à dæmone, qui diu de sanctorũ sanguine pastus fuerat, propriis se morsibus laniabat, in quo etiam cruciatus, vitam indignam iusta morte finiuit.

Gregorius Turonensis libr. de gloria Confessorum cap. 12. & 13. De quodam episcopo hæreticorum, qui adornata fraude hominẽ illuminare volẽs, excæcauit.

CAP. II.

CVM Leuuildus Rex tanta miracula per seruos Dei, qui nostræ religionis erant, fieri

ſepulchrum
duntur San-
ercuti pra-
hoc ceramo-
us, & nullus
hc fidem ad-
ilitate iunc-
hæc ſuppli-
ucis vexari,
endas, iuxta
ndignæ pœ-
oniam, quæ
rantes abhi-
ẽ doloribus
iſcopus re-
reuocatus à
pparuit, ita
credo nam-
one ſangui-
tantum fe-
le ſanctorũ
e moribus
itam indi-

ſſorum cap.
am, qui ad-
, exercuit.

racula per
nis erant,
fieri

ſeri cerneret, vocauit vnũ epiſcoporum ſuo-
rum, dixitque ſecretus ad eum: Quamobrem
vos, vt iſti qui ſe Chriſtianos dicũt, non oſten-
tatis ſigna in populos ſecũdum fidem veſtrã?
Dicit ei Epiſcopus: Sæpius ego cœcis lumen
reddidi, & ſurdis auditum, nunc autem hæc
poſſum facere, quæ dicis. Et vocato ad ſe vno
de hæreticis, clanculo ait ad eum, Accipe qua-
draginta aureos, & clauſis oculis reſide in lo-
co, vnde nobis eſt tranſitus, & prętereunte me
cum rege, exclama in virtute, vt perditum lu-
men mea tibi credulitate reſtituam. Cumque
hic accepta pecunia feciſſet, quod fuerat im-
pęcatum, procedit nouus Cirola regis ad de-
xteram, conſtipatus hæreticorum caterua, ex-
clamat & iſte cœcatus pecunia, vt fide epiſco-
pi reciperet oculos ſuos. At iſte cùm non mi-
nima arrogantia imponẽs manus ſuper ocu-
los eius, ait. Secundum fidem meam fiat tibi.
Hæc eo dicente, ita obſerati ſunt oculi homi-
nis cum dolore, vt non ſolùm viſum perderet,
verumetiam dolum, quem auaritia impellen-
te finxerat, publicaret.

*Ex vita Ioãnis Caluini cap. 13. per Hieronymum Bol-
ſecum, medicum Lugdunenſem conſcripta. Quo-
do Ioannes Caluinus quẽdam Bruleũ Oſtunenſem
promiſſis vitæ ſubſidiis induxerit, vt mortuũ ſe ſi-
mularet, qui tandẽ cum ex cõpoſito per Caluinũ re-
ſuſcitãdus eſſet, diuina vltione percuſſus, verè mor-
tuus apparuit. Idẽ teſtatur Laur. Sur. in cõmentariis*

Chre-

Chronicis. Memini & ego me adolescente, has literas ad parentem meum Matthiam Bredenbachium literas à viris grauissimis datas.

CAP. III.

BRulleus Ostuno Genuam vigentis illic religionis studiosus demigrat, & cum inops esset, atque pauper, vterque ipse & vxor, Caluini gratiam aucupabantur, vt ei commendati peculij pauperum, cuius ipse loculos gestabat, eleemosynarumque fierent participes. Eis Caluinus vitæ subsidia benigne pollicetur, aliisque in rebus se adiuturum promittit, si ipsi contra, suam operam sibi non negarent ad rem quādam, quam per eos fieri vellet, opus esse fide & magna taciturnitate. Vix dum autē illi ad hoc, quod iubere vellet, promptos se offerunt. Et quemadmodum à Caluino edoctus, instructusq; fuerat miser hic Brulleus, morbum simulat, & se in lectum abiicit. Ministri pro concione populo commendant, vt precibus iuuarent, eleemosynis pauperum succurrerent. Non diu post personam mortui induit, & quidem mortuum se simulat. Hinc Caluinus clā admonitus, quasi tamē omnium rerum ignarus, deambulatum prodit, sed comitatus pro more suo magna caterua amicorum, qui ipsi singulariter cōiuncti, & summè intimi essent, sine quibus vix pedum domo efferebat. Postquam autem eò ventum esset, vbi clamores & eiulatus vxoris, quę miserlam

& de-

a desolatam aliquam mulierem egregiè exa-
minebat, exaudiret, quidnam hoc esset scisci-
tans, domum ingreditur, vbi in genua ipse, &
inqua caterua prouoluitur, precibusque alta
uce profusis, Deum obtestatur, potentiam
am vt declarare, & mortuo huic vitam re-
mcre, gloriamque suam sic vniuerso popu-
declarare vellet, simulque manifestum fa-
re, se Caluinum peculiarem sibique gratum
uum esset, & se ad Euangelij sui ministeriū,
clesiæ reformationem, singulariter & verè
ocatum. Post quas preces ad mortuū appro-
inquat, & miseri hominis manu apprehensa,
n Dei & filij eius Domini nostri Iesu Christi
omine imperat, vt se erigeret. Deique sic gra-
iam manifestam faceret. Repetit iterum sæ-
iusque eosdem sermones voce etiam altius
eleuata. Quid fit? neque audit, neq; loquitur,
neque se commouet mortuus: iusto enim iu-
dicio, qui fucos mendaciaque detestatur, is,
qui se mortuum simulabat, verè esse mortuus
repertus est: & vxor, quicquid cùm agitaret,
quomodocunque eum impelleret, neque vo-
cem extorquere, neque vt se commoueret, ef-
fecere potuit, sed totus frigebat, rigebat totus.
Quo animaduerso plorare, vlulatus seriò ede-
re, & ex animo cœpit vxor, & in Caluinum
iniecta, impostorem eum, sicarium, latronē,
qui maritum interemisset, appellans, ex ordi-
ne rem, quomodo erat gesta, elata, altaq; voce

expo-

expoſuit. Quæ cum neque admonitionibus vllis permoueri, neque minis satis terreri poſſet, vt taceret, Caluinus apud maritum mortuum ea relicta, illinc ſe ſubduxit, in vulgus ſpargens mœrore mariti obitu deliram, ideoque excuſandam, & hoc illi indulgẽdum eſſe. Certum hoc eſt conuentum cum ea deinde, vrbe vt excederet, & eſt ipſa Oſtunum reuerſa, nupſitque poſtea miniſtro, quem Couldreū vocabant.

D. VVilhelmus Lindanus Dialogo 3 ſui Dubitantij ca. 1. & Alanus Copus Dialogo 6 cap 29. De quodam concionatore Euangelico in Polonia, qui ſtipendio quendam Matthæum nomine induxit, vt ſe mortuum ſimularet, quem concionator voluerit per fictum miraculum excitare, mortuum inuenit.

CAP. IV.

VErùm vtvt ſeſe habeat illud celebratum toto orbe Caluini miraculum, hoc ſibi pro vero affirmo, haud ita pridem in Polonia non longè à Cracouia pago Bietlizanæ, (anno *Domini* 1558. *vt habet Alanus Copus*) quiddam fuiſſe tentatum ſimile, vti doctiſſimus vir D. Franciſcus Turrianus lib. 1. dogmat. Christ. verbi Dei recenſet.

Concionator enim ſui Euãgelij gratia confirmandi quendam Matthæum certo conduxit ſtipendio, qui ſeſe mortuum ſimularet, atque ad clamantis vocem ceu mortuus reſurgeret. Illum fereto incluſum ad templum de-

ducit

sint vxor, artificij nefarij conscia, funus flebili eiulatu prosequitur. Ille vbi satis de suo nouo Euangelio tonasset, Surge (inquit) Matthæe in nomine Christi, cuius Euangeliũ prædico. Cùm Matthæus non surgeret, ille inclamat altius, vt somnium fortè excuteret. Vbi frustra exsurgeret Matthæus, itur ad feretrum, rapitur velata facies, & reuera deprehendit mortuus, qui sese tanto aliorum periculo mortuum, atque à mortuis in vitam reuocatum simulare voluerat. Mox vxor, quę lamenta & lachrymas nuper finxerat, nunc verè lachrymis, vocibus, ac tantum non pugnis in concionatorem illum, non pastorem, sed impostorem inuecta, suo malo isti nouo fidem habuit Euangelio.

Sic per Hollandiam Anabaptistarum quendam simulasse mutatę in vinum aquæ, captorum item piscium, quos paulò ante in puteum miserat, miraculum notius est, imò vt quidam aiunt ex actis publicis demonstrari posse, quàm vt sit verbosius referendum. Plurima quoque de Georgio Dauidis audiui ab oculatis testibus, quæ conceptam passim de eo malę opinionem mirificè confirment. Hactenus Lindanus.

Vide obsecro Christiane lector, quàm verè iam olim dixerit Tertullianus (*in lib. de præscript. hæreticorum*:) Agnosco, inquit, maximam virtutem hæreticorum, qua Apostolos in peruersum

uersum æmulantur. Illi enim de mortuis viuos suscitabant, isti de viuis mortuos facitant. *Lauren. Surius in comment. Chronic. & Vilhelmum Lindanus Dialog. 3. cap. 1. Dubitantij. Lutherum mortuum excitare conatur, sed frustrà. Idem Polychronius Monotheticæ in Synodo sextæ tentauit, sed frustrà.*

CAP. V.

QVonam miraculo Lutherus sese suis aut Prophetam aut Eliã probauerit, nõdum liquet, nisi quod VVilhelmũ Nesenum in Albi submersum vanis immurmurationibus ipse miraculi in vitam reuocare frustrà tentauit.

De Polychronio hæretico Monotheticæ similе quiddam refert Alanus Copus, (*Dialog. 6. cap. 29.*) ex act. 15. sexti Concilij OEcumenici. Veterator, inquit, suo respondens nomini Polychronius, ausus est ad cõfirmationem sectæ suæ, vltrò apud sextam OEcumenicam Synodum in Trullo polliceri, se mortuum vitæ redditurum. Non ita multò post allatorum dauere virtutis suæ specimen editurus: cum diu frustrà mortuum ad vitam reuocare tentasset, ab omni concione vt vanissimus ridiculo explosus est, nec tamen errorem deponere voluit. Refert & Paulus diaconus (*Lib. xiv. rerum. Rom.*) mirabiles Iconomachorum fraudes, quibus illi hæresin suam & impietatem Constãtini Copronymi stabilire conati sunt. Ait enim, quosdam ex illis clam in imperiale sepul-

sepulchrum se proripuisse, & (quasi à mortuo vox prolata fuisset) magnis laudibus Constantinum Copronymum extulisse, vt eo cõuento hæresin illam, quæ in imagines grassatur, populo plausibilem redderet.

Ab hæreticis igitur nulla vera miracula nec exspectanda, sed à solis Catholicis. Enimuero quod pro confirmatione sui erroris præstare non potuerunt Polychronius & alij hæretici, hoc pro Catholica fide confirmanda seruus præstiterunt in mortuis ad vitam reuocandis beati Confessores & Martyres. Inter quos Macarius in Aegypto ad hæresin Eunomij refutandam, defunctum à morte excitauit, clandestinam fugam meditante hæretico, quid se quoque facturum iactauerat, vt infra referemus. (*Cassia. collat. 15 ca. 3. & Niceph. lib. 9. cap. 14.*)

D. Wilhelmus Lindanus Dialogo. 3 cap. 1. Dubitantij. De miraculis Dauidis Georgij & Anabaptistarum Monasterienſium, quodque homines idiotæ apud Anabaptistas literas calleant, resipiscentes, dennò vt anteà, sint idiotæ, & literarum ignari.

CAP. VI.

DAuidem Georgium ob artes magicas malè passim audire notissimum est. Noui enim, qui vbi impiam eius doctrinam abominati ad Catholicam redirent Ecclesiam, sese sibi persuasissimum habere dicerent, fuisse

pri-

præstigiis delusos: vti nobis cum lachrymis minimè simulatis deplorabant. Cæterum de Monasterienſibus illis Anabaptistis certo certius est, conatos fuisse simulata sanguinis pluuia aliisq; impostoris suum confirmare pseudoeuangelium. Eo autem insaniæ quoldam Tiguri fuisse redactos testatur Bullinger, vt sibi dona linguarum polliceri à patre cælesti non dubitarent, sed eos vanissima illusisse, sicuti & per Hollandiam nouum manna de cælo exspectantes Adamitas. Illud tamen intactum præterire non possum, ex fide digna me audisse tam efficacem fuisse Sathanæ in Anabaptistas impostoram, vt simulato quodam miraculo, dum sese illi fanaticæ factioni deuouerent, sacra possent legere, quod ante nequaquam norant, neque didicerant. Sed si ab illis resipiscant etiã reuulsi, præstigijs, vnà cum animi pœnitentia perit & legendi scientia. Equidem istud diu pro fabuloso habui, donec apud Hasselemen. vir Catholicus N. minimè ignotus narrabatur suam vxorem, vbi vi ad cubiculum perrupisset (in quo expanso capillitio inter fratres sedebat Anabaptismum suscepturus) vi extraxisse legentem nescio quæ ipsorum mysteria: quam domi cùm moneret, vt aliquid legeret, illa sese ne literas quidem amplius nouisse respondit. Simile & Louanij de iuuencula quadam ab Anabaptismo resipiscente iam pridem me frequenter audiisse recolo.

Capita-

Cassianus Collation. 15. cap. 3. & Niceph. Callist. lib. 9 cap. 14. histor. Ecclesiast. Macarius in AEgypto adhæresin Eunomij refutandam, defunctum à mortuis excitat, Eunomiano quodam hæretico, qui idem se facturum iactauerat, fugam arripiente.

CAP. VII.

CVm hæreticus quidam, qui Eunomij perfidiam sectabatur, sinceritatem Catholicæ fidei arte dialectica subuertere conaretur, magnamque iam hominum multitudinē decepisset, rogatus à Catholicis viris, qui ruinæ tantæ subuersionis grauissimè mouebantur, B. Macarius, vt simplicitatem totius AEgypti ab infidelitatis naufragio liberaret, aduenit. Quem cùm hæreticus, arte dialectica fuisset aggressus, & Aristotelicis ignorantem spinis vellet abducere, B. Macarius Apostolica multiloquium eius breuitate concludens, Non est, inquit, in verbo regnum Dei, sed in virtute. Eamus igitur ad sepulchra, & nomen Domini super mortuum, qui primus inuentus fuerit inuocemus, ac sicut scriptum est, ostendamus ex operibus fidem nostram, vt manifestissimè rectæ fidei documenta eius testimonio declarentur, & perspicuam veritatem non inani disputatione verborum, sed virtute signorum, & illo quod nō potest falli iudicio comprobemus. Quo audito, hæreticus coram circumstanti plebe pudore constrictus

ctus, cùm ad præsens præbere se conditioni propositæ simulasset assensum, seque affuturum in crastinum promisisset, postero die exspectantibus vniuersis, qui studiosus ad condictum locum, spectaculi huius cupiditate, confluxerant, exterritus de conscientiæ suæ infidelitatis aufugit, ac protinus ab vniuersa Aegypto tansmigrauit. Quem cùm B. Macarius vsque ad horam nonam cum populis praestolatus pro sua conscientia declinasse vidisset, assumes plebem, quæ ab illo fuerat deputata, ad condicta sepulchra perrexit. Fluxit autem Aegyptijs morem Nili fluminis increxit alueus, vt quoniam vniuersa illius latitudo terræ instar immensi pelagi, non paruo anni tempore solita aquarum eruptione contegitur, ita vt nulla tunc cuiquam humandi copia humani corporis tribuatur: nisi post transuectionem decursam corpora mortuorum pigmentis condita redolentibus in editioribus cellis recondantur. Nam madens cubrietate contigua terræ illius solum, humandi arcet officium. Si qua enim cadauera defossa susceperit euomere, ad superficiem suam inundationum nimietate compellitur. Cùm igitur antiquissimo cuidā cadaueri B. Macarius adstitisse, ait: O homo, si venisset huc mecum hæreticus ille, filius perditionis, & adstante ipso nomen Christi Dei mei inuocans exclamassem, vtrum ne coram his, qui penè eius

fuerant

erant fraude subuersi, surrecturus fuisses, e-
rito. Tum ille consurgens annuentis voce
spondit. Quem interrogans Abbas Macari-
us quidnam fuisset aliquando cum frueretur
hac vita, vel qua hominum fuisset ætate, aut
nomen Christi tunc temporis cognouisset?
se se sub antiquissimis regibus vixisse respon
it, Christique nomen asseruit illis se nec au-
sse temporibus. Cui rursus Abbas Macari-
s, Dormi, inquit, in pace cum cæteris in tuo
ndine, à Christo in fine temporum suscitan-
us. Hæc igitur eius virtus & gratia quantum
n ipso fuit, semper fortasse latuisset, nisi eum
ecessitas totius prouinciæ periclitantis, & er-
gà CHRISTVM plena deuotio amórque
ncerus, istud exercere miraculum compulis-
et. Quod vtique vt ab eo fieret, non ostenta-
ionis gloriæ, sed charitas Christi, & totius plebis
emorsit vtilitas, vt beatum quoque Heliam
eciſſe Regum lectio manifestat, qui ignem
de cælo super hostias impositas, purè idcircò
descendere postulauit, vt periclitantem Pseu-
doprophetarum præstigijs fidem totius po-
puli liberaret.

Amphilochius in vita D. Basilij Magni. (*De hoc Am
philochio vide Niceph. Callist. lib.* 11. *cap.* 20.) *quæ
habetur in Laurent, Surio Calend. Ianuarij. Quo-
modo Valentis Imper. Ariani filium infirmum Ba-
silius curauerit, Arianis verò postea eundē curare
volentibus, idem mortuus sit.*

CAP. VIII.

VAlens Imperator Arianis consentiens, & Basilium Magnum à Catholica religione in suam sententiam pertrahere non valens, Basilium in exiliũ relegare statuit, quod decretum literis mandare volens, tres calamos frustrà collisit, nolentes eius iussioni inseruire. Tandem cum multis modis fidem Basilij sollicitaret Imperator, nec quicquam proficeret, furore ardens, cogitabat qua illum morte afficeret. Et ecce filius eius Galates morbo corripitur, & à medicis vita eius desperatur. Mater autem Imperatori resistens, dixit: Malè dispositi ea quæ à Deo sunt, & ecce puer moritur propter illatam sacerdoti Dei iniuriam. Quibus auditis, Valens aduocat Basilium, eiq; dicit: Si vera sunt, Deoque grata dogmata tua, precibus tuis filij mei ægritudinem depelle. Cui Basilius, Si amplexaris inquit, Imperator orthodoxam fidem, & Ecclesiæ restituitur vnitas & concordia, filius tuus viuet. Imperatore id promittente, Basilius suæ mora pueri morbum releuauit. At prauæ sententię episcopi suam non ferentes ignominiã, si non victoria potirentur, persuaserunt Imperatori, ne de sua opinione decederet, sed ipsorum religioni subscriberet, atq; ita per ipsos pueru sanatũ iri. Sed continuò in illorũ manibus puer spiritum reddidit. Vidit hæc Defensor, & postea ad Valentinianum Imperatorem

rorem retulit de Basilij virtutibus : quas illic admirans glorificabat Deum, per ipsum Defensorem multam illi largiens pecuniam in usus egenorum. Basilius autem Imperatoris magnifica dona recipiēs, exstruxit domos hospitales languentium, siue nosocomia, tum in urbe, tum in quaque prouincia præfecturæ, in refectionem ægrotorum : in iisque condidit grandem virorum, mulierum, puerorum multitudinem, curam illorum gerens, & tribuēs, quæ ad illos reficiendos pertinerent. His verò cognitis, Imperator multa cōtulit ad illorum sustentationem, Christi sacerdotem haud secus atque parentem colens.

D. Gregorius Magnus libr. 3. Dialogor. cap. 29 De Episcopo quodam Ariano, qui cùm Ecclesiam peteret quam suo errori dedicaret, nagatamque illam sibi irrumpere vellet, cœcitate percussus est.

CAP. IX.

CVm ad Spoletanam vrbem Longobardorum Episcopus, scilicet Arianus venisset, & locum illic vbi solennia sua ageret non haberet, cœpit ab eius ciuitatis episcopo Ecclesiam petere, quam suo errori dedicaret. Quod cùm valde Episcopus negaret, idē qui venerat Arianus B. Pauli Apostoli Ecclesiam illic cominus sitam se die altero violenter intraturum esse professus est. Quod eiusdem Ecclesiæ custos audiens festinus, cucurrit,

Ecclesiam clausit, seris muniuit. Facto autem vespere, lampades omnes exstinxit, seque in interioribus abscondit. In ipso autem subsequentis lucis crepusculo Arianus Episcopus collecta multitudine aduenit, clausas Ecclesiæ ianuas effringere paratus. Sed repentè cunctæ simul portæ diuinitus concussæ abiectis longius seris apertæ sunt, atque cum magno sonitu omnia Ecclesiæ claustra patuerunt. Effuso desuper lumine omnes, quæ exstinctæ fuerant lampades accensæ sunt. Arianus verò Episcopus, qui vim facturus aduenerat, subita cæcitate percussus est atque alienis iam manibus ad suum habitaculum reductus. Quod dum Longobardi in eadem regione positi omnes agnoscerent, nequaquam vltrius præsumpserunt Catholica loca temerare. Mito enim modo res gesta est, vt quia eiusdem Ariani causa lampades in Ecclesia B. Pauli fuerant exstinctæ, vno eodemque tempore & ipse lumen perderet, & in Ecclesiam lumen rediret.

Nicephorus Callistus lib. 15. cap. 4. & 5. Ecclesiast. historiæ. De iudicio fidei Christianæ à Catholicis simul & hæreticis, ad arbitrium martyris Euphemiæ defunctæ relato, quæ per illustre miraculum hæretica prauitate reiecta, orthodoxorum sententiam approbat.

CAP.

CAP. X.

IN sacro S. martyris Euphemiæ delubro, cum Synodus apud Chalcedonem contra Dioscorum & Eutycheten congregata esset, magnaq; de duabus in Christo naturis disputatio excitata esset, (inexpugnabilis namq; & contentionis maximè studiosa improbitas est) spirituisancto, & egregijs illis, qui conuenerant viris placuit, vt decretum fidei in libello describeretur, & controuersiæ iudicium atq; decisio laudatissimæ martyri & virgini Euphemiæ committeretur. A maioribus illa suis, ciuis & alumna vrbis Chalcedonensis fuit: Sub impio autem Diocletiano, pro detestandi cuiusdã præsidis tribunali consistens, Christum Deũm esse, & Dei filium clara voce deprecauit. Quapropter plurimis primum cruciatibus excarnificata, & bestijs tandem obiecta, certamine pro Christo peracto, coronam accepit, & diuinum corpus eius integrum & incorruptum asseruatũ apud Ecclesiam Chalcedonensem marmoreo tumulo repositum est, talia edens prodigia, qualia paulò antecõmemorauimus. Itaque immaculato, & sacro corpori eius veluti sincero iudici, orthodoxi & rectam sententiam obtinentes, simul & qui aliter opinarentur, fidei suæ arbitrium committentes, vtrique seorsum fidei formulam in libellum suum relatum, & chartam vtramque clausulis ac sigillis obfirmatam, ad mar-

tyris pedes depoſuêre. Et nocte proxima precationibus conſumpta, poſtridie venerunt, & monumenti operculo remoto ſpectaculũ nouum rectóque iudicio dignum conſpexêre. Nam orthodoxorum rectæque ſentientium libellus perquam tenaciter victricis illius martyris manibus continebatur: alter autem tanquam res vana & nullius precij, temere ad pedes illius proiectus iacebat. Poſtquàm verò poſt cæleſtem hunc calculum adhuc impudentia contra veriorem fidem pugnaret, condemnatio amplius etiã vt valde legitima confirmata eſt: & qui decretis Synodi conſentire noluerunt, ij ignominiam & probrum à Deo & hominibus ſunt conſecuti. Hæreſis ipſius dux Gangram exſul abductus eſt. Qui autem à Dioſcoro condemnati, proſcriptíque fuerant de Synodi ſententia, & Imperatoris conſenſu reuocati ſunt.

Chriſtianus Maſſæus lib. 20. Chronicorum. De quodam Henrico Lutherano Tornaci combuſto, qui ſequenti nocte ſociis in carcere totus ardens apparuit.

CAP. XI.

ANno Domini 1528. 20 Iulij, Hæreticus quidam Lutheranus Tornaci combuſtus eſt. Sequenti nocte ſociis in carcere totus ardens apparuit. Illis præ timore clamantibus, ait: miſi ab errore ceſſetis, mecũ peribitis in æternum. Excitatus clamore carcerarius, conſules vrbis aduo-

aduocauit. Dicunt illis vincti: Facite de nobis quod volueritis, modo prius confiteamur, ne cum Henrico pereamus.

In historia Belli Liuonici, De horrendo obitu cuiusdam Hermanni Lutherani, monachi apostatæ.

CAP. XII.

ERat Torpati circa annum Domini 1554. quidã Lutheranæ doctrinæ præco, Hermannus, mirè versutus & facundus in abducendis hominibus à Catholicismo ad Lutheranismum, annisque triginta summum egerat illius doctrinæ præconem. Hic pellione VVittembergensi Lutherana dogmata primũ docente, monachus erat Minorita, iuuenis, at pro ætate in concionibus non inexercitatus, accedit pellionẽ, offert illi suam in propagandis Lutheranis dogmatibus opem, monasticum cucullum in publica concione abiectum. Pellio eum in cooperarium suscipit, negociatores nouo habitu eum donant, virginem monasticam in vxorem adiungunt, præficitur vasis argenteis Ecclesiæ in vsum pauperum custodiẽdis. Pellione ex vrbe secedente, paulatim magnam authoritatem apud omnes sibi cõciliat, vt solus nobilium infantes baptizaret. Magnam opum diuitiarũque vim cõgerit, mercatur prædia, domos, agros, in liberorum subsidium: primaque atque itidem secunda vxore demortua, tertiã ducit. Verum anno 1554. graui morbo corripitur, & sex die-

bus elapsis horrenda voce exclamat, se damnatum, nullam salutis consequendæ spem reliquam, & quotquot isti voluptariæ Lutheranorum sectæ sese dederant, damnationi obnoxios, atque ita torvo adspectu, & oculis horribiliter flammarum in modum lucentibus, desperabundus extremum spiritum exhalat, omnibus Christianis exemplum ac documentum relinquens, quàm periculosum sit ab Ecclesiæ vnitate ad nouas doctrinas deficere.

Laurentius Surius in Chronicis Anno 1544. Petrus Brulius concionator Sacramentarius Tornaci per murum funè dimissus, inopinatam Dei persecutionem.

CAP. XIII.

GAllus quidam concionatur factione Sacramentarius, nomine Petrus Brulius, Argentorato proficiscitur Tornacum, Neruiorum insigne oppidum: & primum apud Tornacenses, inde apud Insulanos Flandriæ vrbem priuatim spargit virus Sacramentarium. Vbi Tornacum redijt, ab amicis per murorum funè dimittitur, sed cælesti cum vltione persequente, dum humi sedet, quidam submissa voce ex muro ei salutem precatur, at simul saxo è muro resoluto sedentis crus perfringit. Tum miser ille dolorem cruris & frigus hyemis (erat enim Nouemb. secunda dies) non ferens, voces dat lamentabiles: sicque seipsum

seipsum prodit vigilibus, qui mox accurrunt, & hominem in carcerem includunt. Non diu post flammis exuritur. Felicius è muro Paulus Apostolus olim elapsus, totum mundum Christi Euangelio compleuit: Idem conatus non defuit Brulio, sed longè dispar causa non eosdem habuit successus. Hanc historiam memini me audiuisse Louanij ex doctissimo viro M. Leone Tornacensi, Theologo, anno 1564. antequàm Laurent. Surius sua Chronica euulgasset.

Hieronymus Bolsecus Medicus Lugdunensis in vita Ioannis Caluini cap. 22. De varijs morborum generibus, & horrenda morte Ioannis Caluini, hæresiarchæ.

CAP. XIV.

A Dextremos, inquit, Caluini annos veniamus, quàm varijs ante obitum morbis afflictus consumptúsque fuerit. Scribit Beza pyxi, colica, asthmate seu respirande difficultate, calculo, podagra, hæmorroidibus vexatum fuisse, præter sibi familiarem hemicraniam & acres capitis dolores, quibus plerumque torquebatur. En tibi varia & diuersa, quæ simul in ipsum ingruerunt morborum genera, & cum quibus valdè miserè per multos annos, imò verò vsque dum spiritum exhalaret, conflictatus fuit, certum & expressum diuinæ aduersus eum iræ iudicium ac testimonium. Quod si quis multos etiam sanctos ho-

mines, dum in hac vita essent, dira multa, & in corpore, & in bonis perpessos, alleget, & de Iob satis cognitum omnibus exemplum proferat: Respõdebo, sic Deo visum fuisse, vt tanquam illustre patientiæ exemplum futurus, in bonis hic atque in corpore affligeretur, sed ad fiduciam in nobis stabiliendam confirmandamque, nunquam se iustum, sibi ex animo ac verè fidentem, deserturum, omnibus eundem Iob calamitatibus liberatum, omni felicitate, & multis rursus magnisque muneribus cumulasse. Quod S. Iacobus cap. 5. epistolæ suæ canonicæ pulchrè in hæc verba explicauit. Sufferentiam, inquiens, Iob audistis, & finem Domini vidistis, hoc est, exitum atque finem, quem eius afflictioni Dominus imposuit: Et vidistis, inquit, quoniam misericors est Dominus & miserator. Quibus verbis sententias nobis Dauidis proponere, & in memoriam reuocare Apostolus voluisse videtur, quæ sunt 33 Psalmo, quibus suo exemplo ad Deum laudandum, timẽdum, eiq; fidendum, eius gratia & benignitate erga bonos, seueritate erga malos proposita, inuitat: Oculi Domini, inquiens, super iustos, & aures eius in preces eorum. Vùltus autẽ Domini super facientes mala, vt perdat de terra memoriã eorum. Clamauerũt iusti, & Dominus exaudiuit eos, & ex omnibus tribulationibus liberauit eos: Iuxta est, Dominus his, qui tribulato sunt cor-

de,

de, & humiles spiritu saluabit: Multæ tribulationes iustorum, & de his omnibus liberabit eos Dominus. Et sequitur: Mors peccatorum pessima, & qui oderunt iustum, delinquent. In priori ad Corinthios epistolæ cap. 10. D. Paulus Dei filiis & electis, si in hoc mundo in calamitates & miserias incidere ipsos continget, certam liberationem felicemque exitum promitti: Fidelis, inquiens, Deus est, qui non patietur vos tentari supra id, quod potestis, sed faciet cum tentatione prouentum, vt possitis sustinere. Sed ad Caluinum nostrum, & eius grauissimos eius, variosque morbos, quibus miserè ad extremum vsque spiritum exanimatus fuit, reuertamur: quem præter eos, quos Beza referente, commemorauimus, eo quoque morbi genere afflictum constat, quo iusto Dei iudicio quosdã manifestos & apertos Dei hostes, qui diuinum honorem atque gloriam inuaserant, sibique vsurparant, vexatos punitosq; legimus is est pedicularis, nam & hi vermes totum eius corpus peruaserunt, & fœtidissimo, ac virulentissimo vlcere circa terenda, vermibus has sic fœdè vlceratas partes miserrimè corrodentibus, percussus est. Sic quondam Honorius secundus: VVandalorum rex, postquàm Ecclesiam orthodoxam annos octo persecutus fuerat, pediculari tandem morbo consumptus est: Sic Arnulphus Imperator, Caroli Crassi successor, magnus

templorum violator vastatorq; sic Maximinus immanissimus Christianorum hostis. Sic Antiochus Epiphanes homo summè nefarius, impius & magnus veterator, qui templo Hierosolymitano nefariè expilato ad veri Dei contemptum, Iouis in illo simulachrum statuit, & erexit: sic crudelis Herodes, qui innocentes pueros sustulit, sibique Dei honorem & titulum vsurpauit: sic inquam homines nefarij & scelerati à vermibus corrosi, exhausti sunt. Sic demum alij plures hypocritæ Deique hostes, qui prætextu & colore sanctitatis atque zeli assumpto, veritatem oppugnauerant, iusto Dei iudicio & vindicta in hac vita à pediculis grauissimè vexati, & à vermibus miserè corrosi, post longum & diuturnum cruciatum exterminati sunt, morteque exstincti, & post hanc in alteram illam longè miserrimam mortem ad æternas illas infernales pœnas in perpetuum cruciandi, sunt præcipitati. In quos illud Psalmistæ verissimè quadrat: Duplici contritione afflixit illum. Quomodo sanè duplici consummatione Caluinus dici potest comsumptus. Nam quicquid scribit Beza, quantumuis se illis, qui mortem eius impiè traductæ vitæ amplum satis testimonium tulisse censent, opponat, & Caluinū filiorum Dei morte ex hac vita excessisse, contendat, verissimum tamen est, quod grauissimos dolores, & asperrimos cruciatus, quibus

Dei

Dei in illum seuera grauissimaque manu ingruente excrucabatur, non ferens, dæmonibus inuocatis, iurans, exsecrans & blasphemans, miser exspirauerit. Idcircò neget, quantum volet Beza, negéntque alij, satis sic se rem habere exploratum est: imò hoc etiam, quòd diem atque horam detestatus sit & exsecrârit, quam vnquam studijs vel scriptionibus impendisset, cùm ex vlceribus totoque corpore grauissimi fœtores emanarunt, ob quorum graueolentiam & sibijpsi grauis, &, quæ eum circumstabat, familiæ erat. Quam' causſam fuisse etiam hi eius domestici narrarũt, quod visitari se nollet.

Hieronymus Bolsecus. eodem libr. & cap. De inconstantia Caluini in sua doctrina, miris q; in ea variandi dolis ac technis.

CAP. XV.

CAeterùm Theodorus Beza aliud quid recitat, quod ad magnum etiam magistri sui, amici atque parentis, Caluini Encomium & honorem pertinuisse censet, id silentio præterire non debeo, scilicet, cum per morbum domi detineretur, & idcircò conciones lectionesq; necessariò intermitteret, otiosum tamen minimè desedisse, sed domi etiam suæ labori sedulò incubuisse, & eo quidem tempore postremam suam Institutionẽ latinam simul & gallicam, & auspicatam, & absolutam ab ipso esse. Vbi non erit absonum, si quis Be-

zam

zam interroget, quænam illa fuerit postrema Institutio ab ipso tum cœpta & absoluta. Non enim est nobis nisi prima illa conspecta, quam diu ante & composuerat, & in lucem emiserat. Quæ si tam erat benè, adeoque absolutè facta scriptáque, nihil vt in ea desideraretur, quod fuerit operæ pretium, toties tandem formare & reformare? En tibi autem in aperto mendacio deprehensus tenetur, quo affirmauerat, magistrum suum, & parentem Caluinum ita extremè & absolutè doctum fuisse, nunquam vt sententiam aut dogma sic prolatum aut scriptum tractauerit, correxerit-que. Cæterum astum Caluini considera, reprehensus quippè & hæreseos notatus ab iis, qui in eius institutionibus primæ & secundæ editionis, crassos eius errores falsasq; sententias multas offenderant, ipse errores in libris suis admissos, primum corrigebat, actum, suppressis prioribus exemplaribus, & alus in lucem editis nouis, illos, à quibus erat reprehensus, quive censura interposita, erroris eum hæreseósq; damnauerant, lacessens, eis se audacter opponebat, mendaces, impostores, calumniatores vocans, & ad illam editionem appellans, ex qua errores sustulerat. Per quam impostura absoluti alicuius & irreprehensibilis doctoris, qui nihil à se scriptũ dictúmve retractasset, qualis videri haberiq; ab omnibus cupiebat, nomen sibi & opinionem parare conabatur.

La historia belli Liuonici, quomodo quidam Lutheranus cum taurum furatus esset, liberatus metu faciendæ exomologesis, tandem alterum furatus, suspensus sit.

CAP. XVI.

IN ciuitate Torpatensi circiter annum Domini 1555. Lutheranus quidam Ecclesiastes, pigmenta agricolas ad genua prouolutus habebat, quod confessione facta sacramentali absolutione à peccatis exsoluere debebat. Mandat igitur omnes Deo confiteantur, solidum siue aureum mulum (quem confitētes parocho dare consueuerant) altari imponere iubet, deinde certam absolutionem promittit, pœnitentiam & satisfactionem commentum esse pontificum, hanc neutiquam requiri. Erat autem inter confitentes quidam præ aliis simplicis ingenio, qui domino suo iumentum furto abegerat. Hic absolutionem consecutus, domum lætabundus reuertitur, gaudium ex felici confessionis successu conceptum, protinus vxoris sinum effundit. Metuebam, inquit, cum parochum confessurus accederem, ne iuberet abductum taurum restituere, aut gehennæ incendio me furtum luiturum minaretur: iam autem vno recepto solido, omnes mihi noxas ignouit. Nō multò post idem alium bouem furatur, & in ipso facinore deprehensus, fatetur neutiquam à se illud admissum fuisse, si nō tam facilem se præbuisset parochus

rochus in delictis ignoscendis, eaque res plurimos ad grauissima facinora stimulabat; adeò vt summam in domestica familia perfidiam patresfamilias persentiscerent, ac tam cuitiales istius Euangelij fructus grauiter abominarentur.

Ex vita S. Bonifacij Archiepiscopi Moguntini, Germanorum Apostoli & martyris, quæ habetur in tomis Laurentij Surij quinto Iulij. Breuis historia de Aldeberto hæretico, de nequitia eius, & quomodo circa confessionem sacramentalem se gesserit.

CAP. XVII.

ALdebertus in primæua ætate hypocrita fuit, dicens, quod sibi Angelus Domini inspecie hominis de extremis finibus mundi, miræ, & tamen incertæ sanctitatis reliquias attulerit, & exinde potuerit omnia, quæcunque poposcerit, à Deo impetrare. Hac ergò simulatione, sicut Apostolus Paulus præfixit, penetrauit multorum domos, & captiuas duxit post se mulierculas oneratas peccatis, quæ ducebantur varijs desiderijs, & multitudinem rusticorum, dicentium, quod ipse esset vir Apostolicæ sanctitatis. Præterea condixit Episcopos indoctos, qui se contra præcepta canonum absolutè ordinauerunt. Vnde in tantam superbiam elatus est, vt se æquipararet Apostolis Christi, & dedignatus in alicuius Apostolorũ vel martyrum honore Ecclesiam

ſam conſecrare in proprio honore dedica
oratoria, vel vt verius dicam, ſordidaret.
Hæc etiam improperās, cur voluiſſent ho-
nes viſitare limina ſanctorum Apoſtolo-
m, fecit eis cruciculas & oratoriola in cāpis,
ad fontes, vel vbicunque ſibi videbatur, &
ſic ibi publicas orationes celebrari, intantū
multitudines populorum, ſpretis cæteris e-
ſcopis, & dimiſſis antiquis Eccleſijs, in tali-
s locis conuentus agerent, dicentes: Merita
ncti Aldeberti adiuuabunt nos. Vngulas
oque ſuas & capillos dedit ad honorifican-
m & portandum cum reliquijs ſancti Petri
poſtolorum principis Tāris itaque flagitijs
uolutus, præſumpſit quoddam, quod ma-
imum ſcelus & blaſphemia contra Domi-
m eſſe videtur. Venienti enim populo, &
oſtrato ante pedes eius, & cupienti confite-
peccata ſua, dixit: Scio omnia peccata ve-
ra, quia mihi cognita ſunt occulta veſtra: id-
oq; non eſt opus confiteri ea. Securi ergò &
ſoluti de peccatis veſtris præteritis, reuerti-
ini ad domos veſtras cū pace. Hęc igitur atq;
s ſimilia, quæ ſanctū Euangelium hypocri-
s facturos eſſe teſtatur, idem Aldebertus ſuo
habitu & inceſſu, moribuſq; ſolet operari.

In Epiſtola nuncupatoria Staniſlai Socolouij ad Gregorium XIII. Pontific. Maxim. in Cenſuram Orientalis Eccleſiæ, de præcipuis noſtri ſeculi hæreſibus. Quomodo hæretici noſtri temporis carentes capite,

capite, ad Patriarcham Constantinopolitanum sua dogmata miserint, ab illoque in communionem recipi postularint, & quomodo istorum doctrina ab illo sit repudiata.

CAP. XVIII.

IVre ac instituto belli sancitum est, Gregorij XIII. Pontific. Max. vt qui transfugam in aliena castra transeuntem deprehenderit, illum imperatori suo, aut cuipiam alteri ex ducibus militiæ sistat atque præsentet. Non dissimile quid hoc tali tempore in spirituali hac nostra militia deprehensum, ad sacrosanctum S. V. tribunal, eodem iure pro officio meo affero. Cùm enim ante hoc biennium, vnà cum Serenissimo rege meo principe integerrimo, ac religionis Catholicæ studiosissimo, principio regni illius has oras Sarmatiæ nostræ peragro atque perlustro, Leopolim Metropolim Russiæ, emporium apud nos inprimis nobile, veni. Habet hoc ea vrbs ante alias singulare, vt cùm reliquarum planè omnium religionum ritus & cæremonias ex antiquo admiserit, ab huius tamè sæculi hæreticis peculiari quodam Dei munere penitus sit libera, illisque summo studio ac diligentia mirè obsistat. Incidi tum fortè ibi in quèdam Archimandritam Græcum, hominem non indoctum, nec illiberalem: cum quo vbi multa de multis, vt fit sæpè, familiariter contulissem, deuenimus tandem in sermonem de his hæreticis

ris ac magistris earum, quæ hoc nostro in-
ci sæculo orbem exercent Christianum.
cùm vtrũque eam temporum nostrorum
amitatem hominũque temeritatem abun-
, vti parfuit, deploraſſemus, intulit ille, ad
marcham item ſuum iſtos ex Germania,
n ita multo ante ſcripſiſſe, illiq́ue ſumma
i & confeſſionis ſuæ capita obtuliſſe, ac vt
communionem eius Eccleſiarum recipe-
rur, ſtudioſè petiiſſe: quos tamen ille tan-
n abeſt, vt recipiendos duxerit, vt etiam
ipto quodam ſuo illa ipſa, quę tum illi pro-
luerant capita, cõfutârit. Agnoui hoc idem
anè quondam Pelagianos, temporibus D.
uguſtini feciſſe, eodemq́ue modo ab Occi-
ntali Eccleſia ad Orientalem nequidquam
nfugiſſe. Obijcit eam rem his verbis Iulia-
o Pelagij diſcipulo D. Auguſtinus, Non eſt,
quit, quod prouoces ad Orientales Antiſti-
: quia & ipſi vtiq; Chriſtiani ſunt, & vtriuſ-
e partis terrarum fides iſta vna eſt, quia &
des iſta Chriſtiana eſt: & te certè Occidenta-
terra genuerat, Occidentalis regenerauit
eccleſia. Quid ei quæris inferre, quod in ea
on inueniſti, quando in eius membra veni-
? imò quid quæris auferre, quod in ea tu
oque accepiſti? puto tibi eam partem orbis
ficere debere, in qua primum Apoſtolo-
m dominus voluit glorioſiſſimo martyrio
ronari. Cui Eccleſiæ præſidentem beatum

Iuno-

Innocentium, si audire voluisses, iam nunc periculosam iuuentutē tuam Pelagianis laqueis excussisses. Quid enim potuit vir ita sanctus Africanis respondere consilijs, nisi quod antiquitus Apostolica sedes & Romana cum ceteris tenet perseueranter Ecclesia? Hæc & alia his similia D. Augustinus. Lætabar iam rum me nouas istorum artes, nouum nocendi studium deprehendisse. Et quoniam eodem ipso tempore homo ille Græcus Bizantium repetebat, petij vt exemplum scripti illius Patriarchæ sui ad nos mitteret. Quod ille libenter & promptè se facturū obtulit, vt & postea amicū functus officio fecit. Quod vbi primum Græcè legi, dici non potest, quantam ex eius lectione voluptatem cœpi, statimque operam dedi, vt illud quàm diligentissimè in linguam Latinam, pro nostra tenuitate tantarum, publicè nostris hominibus legendum proponerem. Idque plurimas, easque iustissimas ob causas. Primum vt istos homines nihil non contra matrem suam molientes, nullamque partem nocendi relinquentes, panderem, eorumque artes, clandestinaque consilia in lucem proferrem ac detegerem. Deinde vt quàtum eos ipsos huius suæ nouitatis pudeat atque tædeat, quòd cum nulla Apostolica, veterique sede coniuncti sint, quòd successionem nullam demonstrare possint, quòd ἄκεφαλοι, hoc est membra sine capite mutila sint:

vel

ex hoc ipsorum facto demonstrem. Demũ quàm sit vtriusque Ecclesiæ, Occidentalis, quam, & Orientalis de his rebus, quas isti ex de sua commouerunt, incredibilis consen- summa concordia, vt non eadem tantum amus omnes, sed iisdem penè verbis etiam nibus clarum fiat. Quò amplius conuicia- desinant, hæc Latina esse, ab hoc vel illo mano Pontifice profecta: cùm hæc eadem his, qui Romanis, vniuersisq; latinis, insi- quodam odio infensissimi sunt, nõ minore dio atque contentione colantur atque de- dantur. Simulque perspiciant, se non solũ Romano Pontifice, sed ab ipso terrarum or- omnibusque Ecclesijs defecisse, in eoque entis suæ errorem recognoscant, quod il- d se sub his frigidis Septentrionalibus vide- profiteri non erubescant, quod vniuersus ccidens & Oriens orbis longè antiquius & enignius ab illo diuino & cælesti Sole Chri- o Iesu collustratus, hactenus non viderit. Demùm ne amplius in suis confirmandis, in- utaque plebecula decipienda, Orientalis Ec- lesiæ authoritate & testimonijs (quod qui- em hactenus fecerunt) abutantur: cuius con- ra se tam insignia referant testimonia. Postre- mò, vt agnoscant nusquam sibi in orbe Chri- iano, nusquam in Ecclesia Catholica locum elictum esse, nusquam cum istis moribus & sententijs consistere posse. Et quemadmodũ

ipsi

ipsi impiè gremium eius matris, quæ eos genuit, lacteque suo aluit, spreuerunt, adeoque longè aberrarunt, ita illos vicissim tanquam proteruos, parentibusque inobedientes filios, vbique sperni ac repudiari, vt illud Esaiæ in eis abundè completum esse videatur: Væ qui spernis, nónne & ipse sperneris? cùm defatigatus, desieris contemnere, tum ipse contemneris. A castris, in quæ confugiunt, arcentur ab illis quos patronos parabant, accusantur, eorum quos ipsi iudices communis causæ constituerunt, sententiis condemnantur, ita vt vel hoc solum tam clarum & illustre Orientalis Ecclesiæ testimoniũ, & eos, & alios omnes, si modò secum consentire velint, si veritatem ipsam ex animo quærant, & non ipsa pernacia, opinioneque ingenij, ac studio nocendi vincantur, ab errore quidem reuocare, ad rectam autem & Catholicã fidem reducere meritò debeat. Nam cùm neque illi, neque nos, vt quidem isti dicunt, communis causæ, propter priuatum cuiusque in re sua studium, æqui iudices esse possimus, detur sanè recte hoc ab illis factum esse, quod ad eos iudices prouocarunt, qui neque cum hac, neque cum illa parte coniunguntur. Quod autem eorum iudicijs & sententijs acquiescere nolunt, quos ipsi iudices delegerunt, in hac quidem certè parte, iam non cum alijs, sed secum ipsi pugnant, suumque cõtumacem, & incurabilem mor-

morbum aperiunt, nec tam se in hac causa iu-
ices, quam assentatores quæsiuisse, abundè
ocent. His inquam ex causis, hanc ipsam O-
entalis Ecclesiæ de eorum confessione cen-
uam, quam isti non sine causa suppresserũt,
emagna ratione in lucem proferre volui.
ædille.

Scribit præterea D. Ioannes Nasus Centu-
a 1. Veritatem Euangelicarum, veritate 5.
od cùm Lutherani passim in concionibus
s gloriarentur, & iactitarent, suam doctrinã
ngruere cum doctrina Græcorum, Patriar-
a Græciæ non diu ante Concilium Triden-
um suos Episcopos vniuersos conuocaue-
, atque in hac Synodo sua vniuersas Germa-
æ hæreses damnauerit. Et quidem nomina-
Lutheranos, Zuinglianos, Anabaptistas,
uinistas, omnesq; illos quotquot Roma-
m Ecclesiam Antichristianam appellitant.
iusmodi fraudibus, mendatiis & impostu-
, isti præcones, suam fulcirè conãtur doctri-
m, quæ tenebris & caliginè mendaciorum
cum fusa, exoriente paulò pòst veritatis lu-
leipsam turpissimæ vanitatis coarguit. Mẽ-
es de locis longinquis plerunque mentiri
suueuerunt, ne veritas citò liquere possit.

Epistola Aloisij Cuechij Constantinopoli data ad D. Bartholomæum de Rodolphus. Patritium Venetum, quæ habetur in calce operis, cui titulus. Illustris Ecclesiæ Catholicæ trophæa, quod opus

studio clariß. V. D. Erasmi Vendij, Ducatus Confiliarij Monachij editum, & insigni epistola paraenetica illustratum est. Quomodo Caluiniani sollicitauerint supremum Bassam Turcicũ, pro auxilio, & quomodo ipsimet professi sint, suam religionem Mahumetanæ proximam: Bassa verò Turcicus istud leue hominum genus detestatus sit, suoque patrocinio indignos iudicauerit.

CAP. XIX.

SIcuti ex præmissa epistola patet, quosdam Germaniæ hæreticos Patriarcham Constantinopolitanum sollicitasse, vt in fidei & Ecclesiæ eius communionem reciperentur, ita ex subiecta epistola elucescit, quomodo Caluiniani in Gallijs in affinitatem Mahumeticę religionis sese insinuare conati, vtriq; autem vtrobiq; repulsi sint.

Magnifico Domino Bartholomæo de Rodolphis patricio Veneto Aloisius Cucchius S.

Si non redditæ sunt Ambassatoris nostri literæ superiores, vehementer equidem doleo, cum omnibus, qui sunt in hac ciuitate excellentiss. & illustriss. Signorię Venetæ amantes. Grande enim periculum est, quod supremus Bassa eas vel hic, vel in itinere intercipi curauerit: vt profecto omnium qui viuũt, est astutissimus. Si itaq; ad manus eius peruenerunt, non dubitetis: quod bellum dabit Signoriæ illustriss. propter insulam Cyprum. Super cuius rei compositione Ambassator noster man-

dari

datisui defectum aliquem causatus est, negotium videlicet studiosè trahens, donec Signoria illustriss. & de principum Christianorum voluntate, & suis etiam viribus propriis certiorata esset penitus. Nunc verò si proximas Ambassatoris literas habet Bassa, artem illam intelliget, nec etiam ei postea fidem habebit, etiamsi centum adfirmet iuramentis, aut centum adferat noua Signoriæ illustriss. mandata. Talis enim vir est Bassa, qui statim intelligat an ex corde & veritate agant homines: an mandata obseruent, & id illi solummodo dicant, quod à dominis suis iussi sunt. Quod si quem fucatè agere, aut aliud quippiam quærere intellexerit, quàm quòd ad dominorum causam spectet, cum vti bestiam posteà auersatur, indignum iudicās quem sub adspectum suum amplius admittat. Cuius præclarum hic vidimus exemplum in Oratore Christianissimi Regis Francorum, Monsieur Guilielmo de gran Ry, siue de gran Ciampo. Qui quandiu Regis sui negotium fideliter egit, satis honorifico fuit apud supremum Bassam loco, & omnia tum illi communicata sunt, quæ cum oratore Romanorū Imperatoris de pacis confirmatione tractarentur. Quam etiam confirmationem in gratiā istius Ambassatoris Galli, qui eam vehementer impediebat, aliquamdiu studiosè distulit. Verùm vbi Bassa intellexisset Ambassatorem pacem istam cum Ro-

mano Imperatore non propter Regem Galliæ, sed multò magis propter eius hostes, subditos rebelles impugnare, suspectus illi esse cœpit, nec posthac in tanta eum habuit familiaritate: imò cùm Ambassator necdum etiam desisteret Hugenottos suos Bassæ commendare, vt illi in pacis capitulationem reciperentur, cum indignatione quæsiuit Bassa, qui nam essent isti Hugenotti, quam haberent religionem & cuius subessent imperio, cum aliquam eiusmodi gentem hoc nomine nemo cognouisset antea. Tunc Ambassator scriptum illi porrexit, quasi non publicè, sed priuatim potius Bassam informare cuperet. Sed illud in multorum manus, Bassa ita iubente, & hominis Galli leuitatem ridente, peruenit. In quo scripto non negat Ambassator Hugenottos Regis Galliarũ subesse imperio, sed rebellare huic propter religionem talem quæ sit Turcicæ proxima, nisi quod in ieiuniis & eleemosynis Hugenotti non ita sint certis obseruationibus adstricti, sed liberrimi per omnia, & agere & credere quæ iubeat. Subiunxit aliqua deinde argumenta ad persuadendum Bassæ, quod Hugenotti, si in Turcarum imperatoris tutelam reciperentur, vtilissimi essent futuri suæ maiestatis socij, propter multas causas. Quia non solum Regem suum vexare possent, ne affinem suum Regem Hispaniarum contra Turcas siue consilio, siue milite iuuaret, sed etiam per ali-

quod

quod potētes in Alemania principes, qui Hugenottorum rebus manifestè fauerēt & auxiliarentur, ipsum Romanorum Imperatorem impedire, in omnibus suis consiliis, quæ contra Turcas susciperet. Imò si Hugenotti iam tumultus istos per Gallias non excitassent, actum fuisse cum Turcis de toto maris mediterranei Imperio. Quoniam regina mater constituerat iam Regi Hispaniarū tradere omnia loca munita, omnes portus, & ciuitates marinas in Gallia, & ipsa vicissim filio suo in recompensam accipere Flandriam. Qua facta permutatione Hispani mari dominarentur, Turcasque omnes eijcerēt: Reges autem cum ipsæ, Imperatoris Rom. & principum Catholicorum auxiliis post deletos Hugenottos & eorum cōfœderatos Lutheranos, arma conuersuros in Turcas omninò, non obstante etiam pacificatione ista noua, quam Romanus Imperator saltem in Hugenottorum & Lutheranorum inuidiam iniret, vt eos hoc ratione a Turcica societate excluderet. Sed & Turcarum Imperatori vtile futurum si Hugenottorum amici & confœderati haberentur, quod propter illos pacem istam, quæ iam esset confirmanda, quandocunque vellet, turbare hostilitèr posset: sed & ipsi Hugenotti paratissimi essent futuri turbas & seditiones in Alemania procurandi, quando id Turcis commodum videretur. Hęc & multa alia Ambassato-

ris puncta Bassa planè ridet & contemnit, ipsi autem Ambassatori responsum dedit per interpretem, videre se quod bonus Rex Galliæ non legatum, sed proditorem ad aulam Turcarum Imper. miserit, Hugenottos autè longè inferiores esse, quàm vt sese demittat ad illorum amicitiam supremus orbis princeps, nec fidem haberi debere istis sociis, qui propium etiam Regem proderent & impugnarēt: Turcas solitos esse cum Imperatoribus, Regibus, & magnis principibus agere, non cum perfidis seruis, & rebellibus subditis: detestari Turcicam fortitudinem ista proditoria consilia. Quod si verò vtile videatur Turcarum Imperatori Hugenottos sibi subijcere, non defutura illi arma, si clara esse possit de victis proditoribus & rebellibus seruis victoria. Hæc paliam dicuntur, & circumferuntur per totam Constantinopolim cum magna superbia Turcarum, & contēptu Gallicę leuitatis. Hæc ille. Vides in hac historia, Christiane Lector, improbitatem hæreticorum, qui in perniciem æuitæ orthodoxæ & Catholicæ religionis, non verentur Turcicam sollicitare barbariem, ac profiteri suam religionem Turcicæ perfidiæ esse affinem. Eiusdem impietatis olim fuisse Arianos, scribit D. Athanasius (*in vita D. Antonij*) dum ait illos paganorum opificum præsidia aduersus Christum comparasse, compulsosque Christianos cum assumptione palmarum

tum (quod idololatriæ apud Alexandriam insigne erat) ad Ecclesiam pergere. Sic patet hæreticos semper malitia similes, etiam sacrilego patres.

In vita S. Basilij Magni authore Amphilochio, quæ habetur in tomis Laur. Surij Cal. Ianuarij. Quomodo Ariani obtenta ac Imper. Valente Ecclesia Catholicorum, interuentu Basilij Magni, diuinitus ab Ecclesia repulsi sint, foribus Ecclesiæ per preces Catholicorum miraculosè patentibus, ijsdemque ad preces Arianorum clausis.

CAP. XX.

POsteaquàm à nobis discesserat Deo inuisus Valens Imperator, petentem illum Byzantium Constantinopolim, iterque facientem per Nicœam, adierunt Arianæ hæresis heresiarchi siue duces, & principes, petieruntque impiam orthodoxum Dei populum eijciendi ex Ecclesia doctrimæ Catholicæ & Apostolicæ, eamque tradendi Arianis. Itaque tyrannus ille, indignus pupura, quod abominandæ hæresis patronus esset, illorum precibus assensit, missáque militari manu, expulit fidelē populum, & dedit Ecclesiam Arianis. Multum igitur anxij pij omnes, noctuque diuque Deū deprecabantur, ne sineret Ecclesiam suam cedere in ius hæreticorum. Accessit autē ad eam urbem, puta Nicœam, cōmunis Ecclesiarum defensor & aduocatus Basilius, venerūtque ad eum Catholici omnes, clamantes & annun-

ciantes ei illatam ipsis ab Imperatore iniuriã. Quibus ille ait: Cessate lachrymis filij charissimi: neque enim ad extremum permittet Deus, vt ita fiat, estote igitur longanimes, & Dei misericordiam sustinete. Abiens autem Constantinopolim vir sanctus, vt vidit Imperatorem Valentem, ait ad illum: Scriptum est ô Imperator: honor regis iudicium diligit, & Sapientia dicit: Iudicium regis, iustitia. Quare igitur tuum imperium voluit eijcere orthodoxos ex illorum Ecclesia, & constituere in ea cacodoxos, homines deprauatę sententię? Cui Valens: Iterum, inquit, ad contumelias reuerteris Basili? isthuc minimè te decet. At Basilius: Me vero, inquit, pro iustitia decet etiam mortem oppetere. Cumque inter se verba cõferrent, ecce Demosthenes, epularum Imperatoris familiaris præfectus, hæreticis dum vult patrocinari, blasphemias vomens, committit Barbarismum. Et Basilius: Etiam Demosthenem, inquit, vidimus sine literis. Sed cùm ille adhuc instaret, Tuum est, ait, Basilius de pulmentariis cogitare, non dogmata diuina coquere. Et ille pudefactus, ilico obmutuit: Ait autem Basilio Imperator. Abi, & iudicis inter eos fungere officio: non ita tamen, vt immodico populi tui amore ducaris. Neque enim id par est. Et Basilius: Si iure, inquit, poteris meum culpare iudicium, & me iubeto ire in exsilium, & orthodoxos eijce, & Ec-

& Ecclesiam da victoribus. Acceptis ergo à Valente literis, profectus est Nicœam, accitisque Arianis, dixit Imperator vult, vt negocij, quod vobis est cum orthodoxis ratione Ecclesiæ, quam rapuistis, ego iudex sim. Tum illudica inquiunt; sed ex sententia Imperatoris. Quibus Basilius, Claudatur, ait, Ecclesia, & eam vos, quàm Catholici obsignate eam: priùsque vos tres dies atque noctes expendite in precibus, & deinde si vobis ad Ecclesiam eunti bus illa patuerit, sit perpetuò vestri iuris. Sin minus, nos vnam vigilabimus noctem, & psallentes cum Litania ibimus ad Ecclesiam: & si nobis aperta fuerit, nos in æternum eam obtinebimus. Quod si reserata nobis non erit, sit vestra, vosque eam occupate. Placuit is sermo Arianis: At orthodoxi contradicebant, affirmantes eum non æquam ferre sententiam, sed exortam metu Imperatoris. At verò multo studio clausa est Ecclesia, vtriusque partis hominibus postulantibus, vt accuratissimè & cautissimè obseraretur. Orantibus igitur ex decreto Basilij Arianis tres noctes atque dies, ac deinde venientibus ad sanctam Dei Ecclesiam, & hærentibus ibi ab hora matutina vsque ad sextam, clamantibusque Kyrie eleison, non sunt reclusæ fores, at tandem delassati, inanes discesserunt. At quos sanctus Basilius: Fecistis, inquit, vt eratis iussi: sed, vt audio, non sunt vobis apertæ fores. Iam igitur

etiam nos nocte vna agemus vigilias, & cum Litania ibimus ad Eccleſiã: quæ ſi nobis quoque referata non fuerit, vos eam ex mea ſententia vobis vſurpate. Tollens ergo vir ſanctus orthodoxum populum cum mulieribus & pueris exiit extra oppidũ ad S. martyris Diomedis ædem: ſanctisque ibi vigiliis & matutinis precibus produxit populum, cantans: Sanctus Deus, ſanctus fortis, ſanctus & immortalis, miſerere nobis: ingrediensque in veſtibulum templi, vti etiam prius fecerant Ariani, dicit populo: Erigite ſublimes manus in cælũ ad Dominũ, & prolixè clamate Kyrie eleiſon. Quod cùm faceret plebs, ſanctus Epiſcopus illos conſignans, iuſſit ſilentium fieri, terque ſignans fores templi, dixit: Benedictus Deus Chriſtianorum in ſæcula ſæculorum, Amen: populo autem pariter dicente, Amen, vi orationis contriti ſunt vectes, deciderunt claues cum peſſulis, oſtia tanquam valido concuſſa vento patuerunt, & cum impetu quodam ferebãtur ad parietes. Tum inſignis ille Dei contemplator ita præcinuit, Tollite portas principes veſtras, & eleuamini portæ æternales, & introibit rex gloriæ. Ingreſſusque in ſanctum Dei templum cum omni orthodoxo populo diuinum fecit miniſterium, ac deinde dimiſit populum cum gaudio & pace glorificantem Deum, qui non deſpicit in ſe confidentes.

Innumerabiles autem Ariani eo competto mirã-

miraculo, renunciarunt prauæ opinioni, nostramque sunt complexi Catholicam fidem. Imperator verò vt rem gestam cognouit, reprehendit quidem Arianorum prauæ sentientium voluntatem: neque enim poterat Dei & diuini patris nostri Basilij iudicium reprehendere: attamen cordis oculis obtenebratis, instar multorum permansit obstinatus & inflexibilis, neq; se ad Dominum voluit conuertere, atque tandem infeliciter pugnans, in bello reddidit spiritum, palearum flammis concremandus in Thraciæ partibus, inde missus in pœnas ignis æterni.

Gregorius Turonensis lib. 1. de gloria martyrum cap. 80. De quodam hæreticorum presbytero, qui in conuiuio consignatione ciborum, præuertere volens Catholicum presbyterum, illiq; illudere, vltione diuina pere ussus, interijt.

CAP. XXI.

SEmper Catholicorum inimica est hæresis, & vbicunq; potuerit tendere insidias, non obmittit, sicut illud est, quod quodam loco factum celebre fama profert. Mulier quædam erat Catholica, habens virum hæreticum, ad quam cùm veniisset presbyter nostræ religionis valdè Catholicus, ait mulier ad virum suum: Rogo charitatem tuã, vt pro aduentu huius sacerdotis, qui me visitare dignatus est, lætitia habeatur in domo nostra, ac præparatum dignis impendiis prandium epu-

lemur cum eo. Promittente autem viro eius, sic se vt illa flagitabat facturum, aduenit & alius hæreticorum presbyter, dixitq; vir mulieri, Duplicata est hodie lætitia, eò quòd sint sacerdotes vtriusque religionis in domo nostra. Discumbentibus autem ad conuiuium, vir ille cum presbytero dextræ partis cornu occupat, Catholicum ad sinistrum statuens, positaque ad lęuam eius sellula, in qua cõiunx eius resideret. Dixit vir ad presbyterum hæreticum, si consenseris dictionibus meis, exerceamus hodie cachinnum de hoc Romanorum presbytero, vt scilicet apposito ferculo, tu celerius signare festines. Cumque ille manum non posuerit, illo tristante nos cum lætitia commẽdemus cibum. Cui ille, faciam, inquit, quod præcipis. Denique veniente disco cum oleribus, signauit hæreticus, posuitque primus manum suam. Quod cernens mulier, ait: Ne feceris, quia ingratè fero iniuriam sacerdotis. Et exhibito alio cibo sumpsit Catholicus. In secundo verò & tertio ferculo similiter fecit hæreticus. Quarto autem exhibito cuius in medium sartago aduenerat, in qua compositus erat cibus ille, qui ex collisis ouis parum permixta farina; dactylorum partibus oliuarumque rotunditatibus assolet, exornari. Festinans hæreticus, priusquam ferculum illud vel mensam tangeret, eleuata in obuiam manu, signa, statimq; positum cochlearium,

sumit

sumit, non intelligens an caleret, feruentemque cibum velociter inglutiuit. Protinus accenso pectore æstuare cœpit, emissoque cum suspirio, immenso ventris strepitu, nequam spiritum exhalauit: ablatusq; de conuiuio, locatus in tumulo, terrenæ molis congerie est opertus. Tunc exsultans presbyter nostræ religionis, ait, Verè vltus est Deus seruos suos. Et conuersus ad virum, cuius erat conuiuium, dixit: Periit huius memoria cum sonitu, & Dominus in æternum permanet. Tu verò appone quod comedam. Tunc homo ille perterritus, repleto conuiuio, prouolutus est ad pedes presbyteri, conuersusque ad fidem Catholicam, credidit cum domo sua, qui in hac perfidia tenebatur, & multiplicata est lætitia, sicut prius mulier flagitauerat.

Gregorius Turonensis lib. 1. de gloria martyrum cap. 18. De Catholica religione per miraculum confirmata contra presbyterum Arianum.

CAP. XXII.

ARianorum presbyter cum diacono nostræ religionis altercationem habebat, proferens contra DEI filium ac Spiritum sanctum, vt mos est genti, venenosas assertiones. At ille cùm diu multúmque nonnulla de fidei nostræ ratione disseruisset, & hæreticus perfidiæ obcœcatus caligine, quæ erant vera respuerat, iuxta illud; Quia in maleuolam animam non introibit sapientia: adiecit

dicens: Quid longis sermocinationum intentionibus fatigamur? factis rei veritas adprobetur, succendatur igni æneus, & in feruẽti aqua annulus cuiusdam proijciatur. Qui verò eum ex feruenti aqua sustulerit, ille iustitiam consequi comprobatur, quo facto, pars diuersa ad cognitionem huius iustitiæ conuertatur. Intellige itaque & tu hæretice, si hæc pars nostra Spiritu sancto adiuuante compleuerit, nihil in sancta Trinitate dissonum, nihil esse dissimile fatearis. Consentit hæreticus huic diffinitioni, & inito vsque mane placito, discesserunt. Sed fidei feruor per quem hæc primum diaconus protulerat, cœpit inimico insidiante tepescere. Diluculo autem surgens, brachiũ infundit oleo, vnguento conspergit. Sed tamen loca sancta circuit, & Dominum deprecatur. Quid plura? circa horam tertiam in foro conueniunt, concurrit populus ad spectaculum. Accenditur ignis, æneus superponitur, feruet valdè, annulus in vnda feruenti proijcitur. Inuitat primum diaconus hæreticum, vt ipse eum à calore auferat. Sed statim recusauit dicens, Qui hanc sententiam protulisti, debes auferre. Diaconus verò licèt tepidus, tamen denudat brachium. Cumq; ipsum vidisset vnguentis hęreticus presbyter delibutum, exclamauit dicens, Magicis artibus te elitandum putasti, vt hæc vnguenta diffunderes, nec valebunt ea quæ agis. His itaque litiganti-

bus

bus, superuenit diaconus ab vrbe Rauenna, Iacinctus nomine, sciscitansque quæ esset hęc altercatio, vt veritatem cognouit, nec moratus, extracto à vestimentis brachio, in æneum ferueram mergit. Annulus enim qui iniectus fuerat, erat valdè leuis ac paruulus, nec minus ferebatur ab vnda, quàm vento possit ferri vel palea. Quum diu multumque quæsitum, infra minus horæ spacium reperit. Accendebatur interea vehementer focus ille sub dolio, quò validius feruens non facile adsequi annulus à manu quærentis possit. Extractumq; tandem, nihil diaconus sensit in carne sua, sed potius protestatur, in imo quidē frigidum esse æneū, in summitate verò calorem temporis modici manuentem. Quod cernens hæreticus, valde confusus, iniecit audax manū in æneo dicens, Præstabit mihi hæc fides mea. Iniecta manu, protinus vsque ad ipsa ossium intermedia, omnis caro liquefacta, defluxit: & sic altercatio finem fecit.

Paulus Diaconus lib. 6. de gestis Longobardorum. De hæresi Monothelitarum, quæ cùm in sexta Synodo Constantinopolitana dammata esset, aranearum telæ in medio populi miraculosè ceciderunt, & cur multi in hæreses incidant.

CAP. XXIII.

TEmporibus Constantini Magni hæresis apud Constantinopolim orta est, eorum qui vnam duntaxat in Domino nostro Iesu Christo

Christo volũtatem & operationem asseuerabant. Hanc autem hæresim excitauerunt Gregorius Patriarcha Constãtinopolitanus, Macarius, Pyrrhus, Paulus & Petrus. Quam ob causam Constãtinus Augustus centum quinquaginta episcopos congregari fecit. Inter quos fuerunt etiam legati sanctæ Rom. Ecclesiæ, missi ab Agathone Papa: Ioannes diaconus, & Ioannes Episcopus Tulensis, qui omnes eandem hæresim damnarunt. Ea hora tantæ aranearum telæ in medio populi ceciderunt, vt omnes mirarentur, ac per eas significatum est, quod sordes hæreticæ prauitatis depulsæ essent. Et Gregorius quidem Patriarcha correctus est, cæteri verò in sua dissensione perdurantes, anathematizati, sunt diuina vltione percussi. Eo tempore Damianus Ticinensis Ecclesiæ Episcopus, sub nomine mansueti Mediolanen. Archiepiscopi hac de causa vtilem rectéq; fidei epistolam composuit, & in præfata Synodo non mediocre suffragium tulit. Recta autẽ & vera fides hæc est; vt in Domino nostro Iesu Christo sicut duæ sunt naturæ, hoc est Dei & hominis, sic etiam duæ credantur esse voluntates siue operationes. Hæc ibi Paulus Diacon. Aptissimè verò diuina sapientia hæreses telis aranearum comparauit. Culices enim duntaxat & inualidæ muscæ illis illaqueantur. Sphiges & valentiores muscæ & apes transuolant & perrumpunt

iusmodi retia. Vanè autem & inconsideratè
letrio; hocipso scandalizantur; quod tantum
æreses valeant, inquit Tertullianus (*de præ-
ipt. hæret.*) Sed apud eos solummodo multũ
alent hæreses, qui in fide nõ valent. In pugna
ugilum & gladiatorum plerunq; non quia
ris est, vincit quis, aut quia non potest vin-
i sed quoniam ille qui victus est, nullis viri-
us fuit: adeò ille victor benè valenti postea
omparatus, etiam superatus recedit. Non ali-
æ hæreses dè quorundam infirmitatibus ha-
ent, quod valent, nihil valentes, si in bene
alentem fidem incurrant. Solent quidem isti
uriones de quibusdam personis ab hæresi ca-
is, ædificari in ruinam. Quare illa vel ille fi-
elissimi, prudentissimi & vsitatissimi in Ec-
lesia, in illam partem transierũt? Quis hoc di-
ens, non ipse sibi respondit, neque fideles,
eq; prudentes, neque vsitatos æstimandos,
uos hæreses potuerunt demutare? Quid ergò
i Episcopus, si diaconus, si vidua, si virgo, si
octor, si etiam martyr lapsus à regula fuerit,
ideo hæreses veritatem videbuntur obtinere?
x personis probamus fidem, an ex fide per-
onas? Nemo sapiens est, nisi fidelis, nemo ma-
or, nemo Christianus. Nemo autem Christia-
us, nisi qui ad finem vsq; perseuerauerit. Tu
vhomo, extrinsecus vnumquemq; nosti, pu-
as quod vides, vides autem quousq; oculos
abes. Sed oculi, inquit, Domini alti. Homo in
faciem,

faciem, Deus in præcordia contemplatur. Et ideò cognoscit Dominus qui sunt eius, & plantam quam non plantauit, eradicat, & de primis nouissimos ostendit, & ventilabrum in manu portat ad purgãdam aream suam. Anolent quantum volunt paleæ leuis fidei, quocunque afflatu tentationum, eò putor massa frumenti in horrea Domini reponetur. Nonne ab ipso Domino quidam discentium scandalizati diuerterunt; nec tamen propterea cæteri quoque discedendum à vestigiis eius putauerunt: sed qui scierunt illum vitæ esse verbum, & à Deo venisse, perseuerauerunt in comitatu eius vsq; ad finem, cum illis si vellent & ipsi discedere placidè obtulisset. Minus est si & Apostolum eius aliqui Phygelus, & Hermogenes, & Phyletus, & Hymenæus reliquerunt: ipse traditor Christi, de Apostolis fuit. Miramur de Ecclesiis eius, si à quibusdam deseruntur, cùm ea nos ostendunt Christianos quæ patimur, ad exemplum ipsius Christi. Ex nobis, inquit, prodierunt, sed non fuerunt ex nobis. Si fuissent ex nobis, permansissent vtique nobiscum. Quin potius memores sumus tam dominicarum pronunciationum, quàm Apostolicarum literarum, quæ nobis & futuras hæreses prænunciarunt, & fugiendas præfinierunt: vt sicut esse illas non expauescimus, ita & posse id propter quod fugiendæ sunt nõ miremur. Instruit Dominus multos esse ven-

turos

tros sub pellibus ouium, rapaces lupos: quæ nam istæ sunt pelles ouiũ, nisi nominis Christiani extrinsecus superficies; qui lupi rapaces, nisi sensus & spiritus subdoli, ad infestandum gregem Christi intrinsecus delitescentes? qui Pseudoprophetæ sunt, nisi falsi prædicatores? qui Pseudoapostoli, nisi adulteri euangelizatores? qui Antichristi interim & semper, nisi Christi rebelles? Hoc erunt hæreses non minus doctrinarum peruersitate Ecclesiam lacescentes, quàm tunc Antichristus persecutionum atrocitate persequetur, nisi quod persecutio & martyres facit, hæreses Apostatas tantum. Et ideò hæreses quoque oportebat esse, vt probabiles quique manifestarentur, tam qui in persecutionibus steterint, quàm qui ad hæreses non exorbitauerint. Neq; enim eos probatos intelligi iubet, qui in hæresim fidē demutant. Hactenus Tertullianus. Aptissimè igitur diuina sapientia per decidentes atanearum telas, subdolas hæreticorum tricas, & peruersas machinationes indicare voluit, quas & iam olim per regium prophetam laqueos appellauit, quos ille Deum pluiturum super peccatores prædixit in Psalmo 10. Pluet, inquit, super peccatores laqueos. In quem locum D. Augustinus, sic ait, Ordinantur à Domino Deo Pseudoprophetę, vt de his laqueos super peccatores pluat. Non enim quisquam in eos sectandos incidit, nisi peccator: siue ad præ-

præparationem exrremi supplicij, si perseuerare in peccando maluerit, siue ad dissuadendam superbiam, si aliquando Deum cura sanceriore quæsierit. Nec prophetæ tantum, sed omnes verbo Dei animas irrigantes, nubes dici possunt. Qui cùm malè intelliguntur, pluit Deus super peccatores, laqueos. Cùm autem benè intelliguntur, fœcundat pectora piorum atq; fidelium. Sicut, exempli gratia, quod scriptum est; Et erunt duo in carne vna: si ad libidinem quisque interpretetur, laqueum pluit super peccatores: Sin autem intelligas sicut Ille, qui ait, Ego autem dico in Christo & in Ecclesia, imbrem pluit super fertilem terram. Eadem autē nube, id est, diuina scriptura, vtrumque factum est. Item Dominus dicit, Nō quod intrat in os vestrum vos coinquinat, sed quod exit ab ore. Audit hoc peccator, & gulam parat voracitati. Audit hoc & iustus, & à ciborum discernendorum superstitione munitur. Et hinc igitur eadem scripturarum nube pro suo cuiusque merito peccatori pluuia laqueorum, & iusto pluuia vbertatis infusa est. Vnde & Apostolus ait (2. Cor. 2.) Quibusdam sumus odor vitæ in vitam, quibusdam odor mortis in mortem

Ioannes Zonaras tom 3. Annalium, in Anastasio Ariano quodam Episcopo, contrariũ Ecclesiæ quendam baptizante, aquæ baptismi diuinitus euanescit. Idem in Iudæo fraudulento accidit.

CAP.

CAP. XXIV.

ANno 20. Anastasij Deuterius Episcopus Arianorum, quēdam nomine Barbarum baptizans, ausus est contra institutum Dominicum dicere: Baptizatur Barbarus in nomen Patris per filium in Spiritu sancto, ad quæ verba statim exsiccatum est baptismi lauacrum, & Barbarus territus fugit, miraculumque omnibus exposuit. Simile ferè refert Nicephorus Callistus de Iudæo quodam (*lib. 14. cap 17. Eccl.*) qui cum lucri gratia identidē baptismum reiteraret, tandem ad Paulum Nouatianorum Episcopū venit, baptizari ab illo desiderans. Cumq; verbo fidei institutus esset, solitumque ieiunium compleuisset, & ad baptismum progrederetur, ecce ineffabili quadam diuinæ prouidentiæ vnda repentè disparuit. Vbi verò alia aqua (Episcopo & reliquis adstātibus rem eam nescientibus, sed aquā per subiectum meatum fortè effluxisse putantibus) infusa est, diligenterq; prouisum, ne è lauacro proflueret, rursum aqua euanuit. Ad eius rei famam multi accurrunt, quorum vnus Iudæum agnouit, quod scilicet antea ab Episcopo Attico baptismum suscepisset. Nō obiter hoc recensui, verùm vt scire possemus, gratiam diuinam quandoq; etiam apud indignos se exhibere. Hæc Nicephorus.

Nicephor. Callistus lib. 14. cap. 45. Ecclesiast. historiæ, & Constantinus Manasses in Annalib. Exoria apud

apud Constantinopolim temporibus Theodosij quæstione, de resurrectione mortuorum, Dei misericordia veritatem insinuauit, resuscitatis è somno septem dormientibus, qui 372. annos dormierant.

CAP. XXV.

TEmporibus Theodosij Imper. disputatio ingens in vrbe imperante de mortuorum resurrectione exstitit, & populo maxima incessit concertatio. Quidam enim, vnà cum Sadducæis, resurrectionem prorsus non esse opinati sunt: quidam autem egrè quidem, sed crediderunt tamen, defunctos excitarum iri, apertis & irrefragabilibus sacrarum scripturarum testimoniis adducti, alio prorsus, & immutato corpore. Vt primum enim corpus illud, quod variis modis solutum abolitumque fit, resuscitetur, fieri non posse, sed præter id aliud, nulla præcedēte materia diuina, (quæ omnia perficit) voluntate denuò restitutum, vnà cum anima resurrecturum esse existimarunt. Huic tantæ ætatis eius hominum ignorantiæ, & de proposita quæstione ambiguitati, qui priusquàm existant, omnia nouit Deus, perinde atque medicus optimus, idonea præparauit remedia, vt tempore suo curam adhibens, animarum sanaret imbecillitatem, itaq; ante annos trecentos septuaginta duos, remfecit, quæ nulla ex parte miraculis antiquitus ab eo supra naturæ captum editis cedat: quam hoc loco commemorare aggrediar. Ephesi in Ionia

lonia septem pueri, corporibus iuxta & animis fratres fuêre, à parentibus per manus eius traditæ religionis nostrę cultores. (*Paulus Diaconus simile quiddam refert de gestis Longobar. libr. 1. cap. 3.*) Tanto verò illi erga Christum flagrarũt amore, vt persecutionem eam, quam Decius Romanus eo tempore Imperator grauissimã perquam crudeliter exercuit, paruifacerent. Et quum propalam Christũ confessi essent, post-ea non longè ab vrbe ea secessêrunt: & in vicino quodam antro, propter imminẽs periculũ, ipsos occultarunt. Eius antri aditum & fores, persecutores à parte exteriore probè circumuallatas muniuêre. Illi verò præanxio animi mœrore in somnũ sibi profundũ delabi visi sunt, atque ita ad annos trecentos septuaginta duos dormierunt. Perinde enim atq; angeli prouidentia diuina & Spiritu sancto obumbrati, & veluti sensu orbati, suaui & molli somno, eo quo diximus tempore, ita sunt detenti, vt neque corpora, neque vestimenta eorum diffluxerint. Vbi autem tempore suo sub præsenti Theodosij imperio speluncæ fores reclusę sunt, è somno illo euigilarũt, vnumq; ex eis in vrbem rerum necessariarum comparandarum gratia miserunt. Quum autem is ciuibus Decij numisma proferret, noua atque insolita monetæ forma adducti, in thesaurum eum illi incidisse opinati sunt, iuuenemque ad vrbis rectorem duxerunt, neque leuia ei; vt

aurum

aurum inuentum indicaret, adhibuerunt tormenta. Et postquam flagris abundè conciſus, vix apud ſeipſum eſſet, exlamans: Quis tandem, inquit, imperium nunc obtinet: mihi dicite. Atque illi ſuauiter & facetè ſubridentes: Num tu, reſponderunt, Theodoſium nunc feliciter imperium adminiſtrare ignoras? Tum iuuenis: Bona verba quæſo, ait, an non Decius, ſed Theodoſius Romanum obtinet imperiũ, qui me & ſex alios mecum multo tẽpore territos per præfectum vrbi ſpeluncam hanc vbi occultaremur, ſubire coëgit, vnde me illi fame perciti, ad panes emendos præmiſere? His illi verbis auditis conſeruati, celeriter omnes ad antrum illud occurrerunt, adituque magis dilatato, lapidibuſque hinc & illinc diſiectis, in tabulam inciderunt, in qua Decij nomen, ipſorum in Chriſti religione profitenda libertas, fuga ſimul & occultatio, necnon ſepulturæ tempus percommodè expreſſum erat. Proinde cum reuerentia debita eos inde duxerit, & de re omni celeriter Imperatorem certiorem fecerunt. Cæterùm Imperator fidelisſimus, vbi eam rẽ cognouit, quod ſemper quæ grata Deo & accepta eſſent facere, pietate ſua indignum duxit, vel illos ad ſe transferri curare, vel alios ad eos videndos mittere, ipſum autem domi manere: alterum enim arrogantiæ, alterum autem ſocordiæ omninò eſſe iudicauit. Et rebus omnibus, præ eo vt ad illos veni-

veniret, contemptis, quàm potuit celerrimè Ephesum contẽdit, atque ibi illorum conspectu se oblectauit, & cum eis collocutus, & satietatem consuetudine eorũ vsus est: tum autem in communi etiam mensa cum eis, ita vt par erat, cibum cepit, septemque totos dies cum eis fuit, omne eis curæ & officij genus præstans. Vbi verò etiam longiore rursus somno cum obitu sancto in Christo obdormierunt, demum eos prosecutus honore, & præclaro ea de causa triumpho acto, magnificeque rursum eis in antro repositis, Constantinopolim ipse reuersus. Ea re quæstio de dogmate sopita est. Satis enim constabat, illum qui, vt pueri illos tot annos, veluti noctem vnam nullo corporum detrimento quiescentes superarint, effecerit, eosque vnà cum animabus excitarit: eundem quoque potestatis suæ abundantia, omnes homines cum suis, non alienis corporibus, in momẽto vno, veluti ex somno, tempore suo excitaturum esse.

Hanc historiam septem Dormientium prolixè & exactissimè descriptam videre est apud Simeonem Metaphrasten, citatum à Laurentio Surio in vitis sanctorum 27. Iulij. & apud Gregorium Turonensem libr. 1. de gloria martyrum cap. 95. Nonnes Moscus Euiratus cap. 26. Prati spiritualis, admiranda visio Theophanis de pœnis ac damnatione illorum, qui se segregant à Catholica & Apostolica Ecclesia ad quascunque hæreses.

CAP XXVI

SEnex quidam sedebat in Laura Calamonis iuxta Iordanem fluuium, Cyriacus nomine, magni apud Deum meriti. Ad hunc profectus est frater peregrinus ex regione Dora, Theophanes nomine, vt interrogaret senem de cogitationibus fornicationis. Quem senior hortari cœpit, atque vrgere verbis de pudicitia & castitate. Frater itaque magnificè edificatus ait seni: Verè, mi pater, ego nisi in regione mea Nestorianis communicarem, tecum permansissem. Cùm verò audisset senex Nestorij nomen, afflictus de perditione fratris, corripiebat eum, & orabat, vt recederet ab hac pessima & pernicioſa hæresi, accederetque ad sanctam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam, dicens, non esse aliam salutis spem, nisi rectè sentiamus, & credamus (vt reuera est) sanctam Mariam Dei genitricem esse. Dixit autem frater ille seni: Profectò, domine pater, omnes hæreses sic dicunt: Nisi nobiscum communices, saluus esse non poteris. Quid ergò faciam, infelix, nescio. Deprecare igitur Dominum, vt reipsa me certum faciat, quæ nam sit vera fides. Senex autem cum gaudio fratris verba suscepit, dixitque illi: Sede in spelunca mecum, & omninò spem in Deo habero, quæ reuelabit tibi ipsius benignitas, quæ sit vera fides. Dimisso fratre in spelunca sua, egressus est senior prope mare mortuum, orās Deum pro fratre

ratre. Circa autem horam nonam diei sequē-
is, adspexit frater quendam adstātem sibi ad-
pectu terribilem, ac dicentem. Veni & vide
rentatem. Assumensque eum, duxit in locum
rebrosum ac fœtidum, ignes euaporantem.
Atque in ipsis ignibus vidit Nestorium, Euty-
hen, Apollinarem, Dioscorum, Seruerum, A-
um, & alios quosdam. Dixitque illi is, qui
paruerat. Locus iste paratus est hæreticis, &
sphemantibus, & his qui illorum dogmata
quuntur. Si ergo placet tibi locus, persiste in
o dogmate. Si autem supplicium istud ex-
ti non vis, accede ad sanctam, Ecclesiam
atholicam & Apostolicam, quam te senex
cet. Dico enim tibi, quia si omnes virtutes
mo operetur, nec rectè credat, in hoc loco
ciabitur. Atque in hoc verbo venit frater
semetipsum, & redeūti seni narrauit omnia
æ viderat, accessitque ad communionem
ctæ Catholicæ Ecclesiæ. Remansit autem
m sene, impletisque quatuor cum illo an-
s, dormiuit in pace.

Simile exemplum de pœnis ac damnatione hæreticorum nostri temporis.

CAP XXVII.

Conuenit cum precedenti historia scriptū
quoddam, quod mihi vir quidam ætate,
doctrina & pietate venerandus communica-
uit, totamque rei seriem à personis fide dignis
ipso loco vbi cōtigit, cognouit. Anno 1529.

Delphis (qui celebris est Hollandiæ ciuitas) in monasterio S. Annæ, fuit sanctimonialis quædam vocata Anna Georgij, nota filia cuiusdã viri nobilis alterius prouinciæ, inuita penè in idem monasterium intrusa, quæ cùm annum ætatis ageret 24 in grauem incidit infirmitatẽ circa horam 7. vespertinam, ex qua exanimis facta est manè circa horam tertiam, iacuitque omnium vitalium sensuum expers ad quartã horæ partem. Tandemque sibi restituta, grauiter ingemuit, oculosque in Priorissam conciẽs, ait: Charissima mater, vbi nunc fui? Eadem vidi Scribas & Pharisæos ardentes in hac atro gehennæ. Mater verò placidis sermonibus eam reprimere conabatur, existimans illã mentis impotentiam incurrisse. Respondit illa, se nulla mentis inopia laborare, sed plenissimè sibi cõstare: Vidiq; inquit, Lutheranos ardentes in abysso inferni. Cumque obiurgaretur à quadam sorore adstante, prohiberetur ne talia proloqui, illa mox luculẽtiori voce subiunxit: Tunc, inquit, vis vt sileã? Non eloquar solùm, sed vociferabor & eiulabo, quoniã ab omnipotẽte Deo compellor hęc eloqui, vidique Lutheranos in profundis abyssi infernalis, & quendam iãdudum hic Delphis defunctum, quem quidem ipsa nec viderat vnquam nec nouerat, sed quædã laica mulier lecto assistens, eundẽ nouerat (*Vide similia exempla c.* 12. 45. *& 46. huius libri.*) Vidi prætereà, inquit, illam

illam personam, quæ vt ab hac religione mo-
nastica deficerem, blandis pernitiosisque sug-
gestionibus pellicere conabatur, tartareis ig-
nibus mancipatam: sed gratias ago tibi beni-
gnissime Iesu, quod perseueraui in hoc sacro
instituto, tuum hoc est donum, non meritum
meum: seruiui quidem tibi languidè ac tepi-
dè, sed pissime Iesu, si dignaberis mihi parce-
re, propono tua gratia cooperante, me ex toto
corde emendare. Post hæc ad extremum vitæ
agonem deueniens, obruebatur quibusdam
infirmitatibus, qui à diuersis sanctis denomi-
nati consueuerunt. Quas dum sustineret, ad-
modum lamentabiliter dicebat Benignissime
Iesu, quid causæ est, quòd his plagis tantoperè
afficiar? gratias tamen pro his ago tibi, &
confiteor, licet te in sanctis tuis non blasphe-
mauerim, tepidè tamen & remissè eos colui.
O gratiosissima Dei mater Maria, & tu sacra-
tissima Anna nunquam vestris cultoribus pre-
cum vestrarum suffragia subtrahitis. Vos ve-
ri sancti & electi Dei, ignoscite mihi, quod
non ea qua decuisset, veneratione & cultu vos
honorauerim. Et his quidem illa modis cul-
pam suam deprecabatur: gratias autem, in-
quit, ago tibi clementissime Deus, quod ple-
nam nunc assequar omnium hostium & pe-
riculorum meorum victoriam, quodque in
hoc sacro ordine & habitu, & religione Ca-
tholica, nunc vita hac defungar. Quod audiēs

mater monasterij, cœpit vbertim lachrimari. Ad quàm infirma, Noli, inquit, flere, sed meritis diuinæ bonitati gratias age, quod ętate & tempore maximè congruo hinc euocor: timeo enim si diu vixissem, quòd in sancta hac religione non satis constanter perseuerassem vsq; in finem. Reliquis verò fororibus dicebat, vt essent obedientes, nil cuiquam darẽt sine consensu matris, vitam seriò emendarent, ac pœnitentiam agerent. Posthæc dulci voce odas istas Ecclesiasticas decantauit: Fit porta Christi peruia, Maria mater gratiæ: deniq; versum vnum pij cuiusdam cantici Germanici, quod incipit: Confido me breui amabilem vultum Domini Iesu contemplaturam. Moxque cessauit loqui, & post horam in Domino obdormiuit.

Felicianus Capitonus in explicationibus Catholicis locorum vet. & noui Testamenti, quibus abutuntur hæretici, Explicatione 73. parte 1. Exemplum de hæreticis quibusdam nostræ ætatis, qui quæcunque in mentem veniebant, etiam flagitia carnalia, spiritus sancti opera esse iactabant.

CAP XXVIII.

VIguit nostra ætate hæreticorũ secta, quæ ita suis sectatoribus Spiritus sancti abũdantiam pollicebatur, vt quæcunque in mentem facienda venirent, Spiritus sancti opera esse existimarentur: pro sua autem hæresi confirmanda, verbis istis Pauli à Hieremia de-

sum-

sumptis, quibus à Paulo probatur, legē Euangelicam esse gratiam Spiritus sancti, quæ in cordibus fidelium diffunditur, vtebantur. Inquit enim, Dabo legem meā scriptam in cordibus eorum, & nō docebit vnusquisque proximum suum, & vnusquisque fratrem suum, dicens: Cognosce Dominum. Quoniā omnes scient me, à minore vsque ad maiorem. Ecce (aiunt) quod Spiritus sanctus sine externis adminiculis docet, & mouet corda fideliū. Confirmabant eorum vesaniam, quoniam Christus nihil scribens dixerit: Spiritus veritatis, quem ego mittam vobis à patre, docebit vos omnem veritatem. Igitur Iesu Christi veritas, nō à libris siue scriptutis, sed à Spiritu sancto, qui est in cordibus fideliū, habetur. Profecto nescio, an nequior, aut pestilentior possit inueniri secta, & quæ ad omnia mala patentiores faciat aditus, quàm ista. Omnia enim quæ vult credit, & quæ non vult non credit: quæ vult facit, & quæ non vult non facit: impietatem habet pro pietate, & vitia existimat virtutes, &c. Euenit in quadam Italiæ ciuitate, vbi hæc secta sibi plurimos adiunxerat, quod quidam volens amici sui constuprare filiam, hoc astu vsus est. Dixit amico, Spiritus sanctus mihi dicit quod cum vxore tua dormiā, ille Spiritui sancto credens annuit, domumque reuersus, imperat vxori cœnam parare, cubiculum & lectum sternere, & quicquid amicus,

ad cœnam vesperi venturus, iuberet, exsequi, & ad amicum illum diuertit. Sub noctem autem venit amicus constuprator, cœnatur hilariter, & postea petit, vt filia, (quæ virgo erat) secum dormiret, paruit mater, paruit filia, propter imperium mariti. Reuertitur manè maritus, percunctatur quid factum sit. Cognita autem re, accepit pugionem, & prosiliens in plateam, inuentoque filiæ stupratore ait: Num dixisti Spiritum sanctum iubere, quòd cum vxore mea concumberes? Cur ergò mentitus es Spiritui sancto, & cum filia concubuisti. Et modò mihi quoque dicit Spiritus sanctus, vt te interficiã, ac simul tribus aut quatuor ictibus percussum prostrauit, vnde manifestum secta, per principes Christianos deleta est.

D. Ioannes Damascenus lib. 3. de venera. SS. imaginum. De Olympio Ariano, qui, cum Catholicis insultaret SS. Trinitatem confitentibus, admirabili pœna diuinitus percussus, interiit.

CAP. XXIX.

SVB hoc consulatu, mense Decembri, eius mensis die vigesima septima, contigit formidabile & ingens miraculum, quod & auditum omnem hominum magno terrore perculit. Olympius enim quidam nomine, præsede Arianæ superstitionis Euthymio, quum esset in balneo palatij Helenianorum, quosdam eorum cõtemplatus qui lauabantur, consubstantialis Trinitatis celebrantes gloriam, ait hisce

hisce præscriptis verbis: Quid enim est Trinitas? cuinã parieti non ea adscripta est? Quumque superior euasisset, sibi familiariter notis, dixit: Ecce & ego Trinitatem habeo. Illi itaque rem quum reprehendissent, animis incitati eum interfecturi fuerant, nisi eos repressisset nomine magnus quidam sanctorum Apostolorum presbyter intra muri ambitũ constitens; Homo hic sanè quàm admirandus, ac studiosus Dei cultor hisce verbis eos alloquutus est, docens quia nequaquam id latere possit oculum iustitiæ illius cuncta cernentis, qui singula quæque decernit, & quidem exacta ratione. Sedata deinde turba ob viri istius reuerentiam, surrexit Olympius, & pro more vsus labro siue solio aquę calidæ, exsilit in alterum, quod & frigidam capiebat è fonte prosilientem, qui oritur à medio venerandi altaris ædis consecratę Diuo Protomartyri Stephano, quã idem exædificauit Aurelianus principali tum dignitate prælucens. Hinc enim reor eam aquam dignam habitam, quam inuiseret Deus. in hanc quum ille descendisset dicto ocius advenit, cum eiulatu dicens: Miseremini mei, miseremini, suasque carnes exscalpens ossa etiamnum in partes deducebat. Omnes proinde, qui circa eum erant, apprehẽsum inuoluunt sindone, ac reclinarunt in algescẽtem & animam exspirãtem. Porrò, illi percunctabantur quid ei accidisset. Respondit Olympius:

Virum vidi niueis vestibus indutum ex aduer so Nerophori, adscendentem ad me, meque vidente permiscentem tres in aures lupini, & dicentem mihi: Ne esto blasphemus. Illi acceptum eum in lecticam transtulerunt in alterū balneum, adiacens Arianorum Ecclesiæ. Illi quum vellent ab eo reuellere sindonem, carnem totius corporis simul auulserunt. Atque ita in mortem concedens reddidit spiritum. Rei huius gestæ fama toto propemodum imperio notuit. Vulgò ferebatur, hunc talia passum, non modico tempore stetisse ab obseruantia & religione, quæ glorificat ac profitetur in Trinitate consubstantialem essentiam, & demum ad Arij cultum resiliisse per baptismum. Id simul atque contigit, & ad aures peruenit imperatorum: erat autem tunc Anastasius. Is demandauit prodigiosum hunc euentum varietate colorum per imaginem pingi, eamq; affigi parti supremæ Nerophori. Ioannes aūt quidā, diaconus ac defensor prædictæ ædis ditatæ Stephano Protomartyri, virū quis alius, peracrem zelum exercens passim pro tuendo dogmate cōsubstantialis essentiæ, isque rem gestam pinxit, ac tradidit imagini, vtcūque. Adscripsit enim & nomina eorum, qui tum inter lauandum illic historiam perspexerant, & quo quisque loco habitaret. Adiecit & eos, qui administrandis aquis subseruiebant. Testimonio autem est vsque in præ-

sens

sens ipsa imago affixa in ipso introitu quartæ protinus sæpè dicti oratorij. Hæc ibi Damascenus. Sunt & nostro prô dolor sæculo homines nõ minus quàm iste Olympius in SS. Trinitatem blasphemi. Scribit enim Frideric. Staphylus (*in Apologia*) Lucam Sternberger in oppido Morauiæ Sternberg publicitus docuisse, eos omnes, qui S. Trinitatis nomẽ confitẽtur & colunt, tres Deos falsò comminisci, cùm sit Trinitatis nomen superuacaneum & inane, quod scripturis sacris Trinitatis nomen nusquam expressum sit. Itaque voluit vt loco illius Ecclesiasticæ cãtionis, O veneranda Trinitas: caneretur, ô veneranda Dei bonitas: optat etiã, vt dæmones omnes Trinitatẽ abducãt & ibi portent, nescire se, inquiens, vtrum mas sit, an fœmina: persuasum autẽ se habere, Trinitatẽ illam quondam fœminam fuisse, quæ tres maritos habuerit. Sunt & Seruetiani, qui & S. Trinitatem (horresco referens) vocant Tricipitẽ Cerberum. In Olympio illo videre est diuinæ vindictæ seueritatem: in his qlusquàm Olympianam blasphemiam spirãtibus, admirabilem diuinæ patientiæ longanimitatem.

Ruffinus lib. 10. cap. 15. & sequent. historiæ Ecclesiasticæ. Quantas & quàm portentosas calumnias Ariani hæretici confixerint in Athanasium.

CAP. XXX.

VBi Constantius Orientis regnum solus obtinuit, Constantino fratre non longè

ab Aquileia apud Alsam fluuium à militibus interfecto, Constans vtriusque germanus, Occidentem satis industriè gubernabat. Nam Constantius natura & animo regio, dum primis illis regni sui fautoribus satis indulget, per eunuchos arte in perfidiā decipitur à peruersis sacerdotibus: & intento satis studio, prauis eorum contentionibus obsecundat. Sed illi verentes, ne fortè adeundi regis copia quandoque fieret Athanasio, & per eum de veritate fidei, quam peruertebāt, secundum scripturas edoceretur, omnimodis insimulare eum apud principem, & velut omnium scelerum ac flagitiorum adgrediuntur exponere: vsquequo humani corporis brachium loculo delatum, Imperatori ostendūt: quod ab Athanasio excisum magicæ artis gratia de Arsenii cuiusdam corpore confirmabant. Sed & alia quàm plurima criminosa simul & flagitiosa componunt.

Quibus ex causis Imperator iubet conuocato Concilio Athanasium condemnari. Idéq; apud Tyrum (misso è latere suo vno ex Comitibus, adnitente quoque Archelao tunc comite Orientis, necnon & eo, qui Phœnicem prouinciam gubernabat) congregari iubet. Eò deducitur Athanasius, loculus cum humano brachio circumferretur, inuidia & horror nō solùm religiosas, sed & viles animas persuadit.

Hic Arsenius, cuius brachium dicebatur excisum,

ercisum, lector aliquando Athanasij fuerat, & eò culpam correptionem veritus, frequentia sese subtraxerat. Cuius latebras opportunas sibi ad huiusce modi commentum flagitiosi homines rati, initio compositi criminis occultatum eum apud quēdam, quem fidissimum sceleribus suis crediderant, retinebant. Peruenit tamen ad hunc in latebris positum, quid suo nomine criminis intentaretur Athanasio. Et siue eum ipsa humanitatis contemplatio, siue diuina perpulit prouidentia, clam per noctis silentia euadens claustris, enauigauit Tyrium. Pridie quàm causæ dicendę adesset vltimus dies, Athanasio sese Arsenius obtulit, vtque se rerum gestarum res haberet, edocuit. Ille domi esse hominem, nec innotescere cuiquā de eius presentia iubet. Interea Concilium cogitur, in quod aliquanti concinnati calumniæ conscij, omnes penè infenso animo aduersum Athanasium præiudicatóq; conueniunt. Per idem tempus Paphnutius Confessor (de quo supra memorauimus) aderat, Athanasij innocentiæ conscius. Is cùm vidisset Maximū Hierosolymorum Episcopum, qui vnà secum effosso oculo, & poplite succiso, Confessor exstiterat, verum pro nimia simplicitate nihil de sacerdotum scelere suspicantem, consedisse cū cæteris, quos factionis macula sociauerat, mediū confessum non veritus: Te, inquit, Maximè, cū quo mihi vnum atq; idem confessionis insi-

gne est, cum quo mihi pariter mortale lumen effossum, clariorem diuini luminis conciliauit adspectum: Te, inquā, non patiar sedere in concilio malignantium, & cum iniqua gerentibus introire. Iniectaq; manu eleuans eum de medio eorum, ac de singulis instruēs, perpetua dehinc Athanasio communione sociauit. Sed interim causa dicitur. Prima introducitur accusatio mulieris cuiusdā, quæ se dicente aliquā do hospitio Athanasium susceptisse, & ab eo noctu nihil suspicantem, vim corruptionis esse perpessam. Introduci ad hæc iubetur Athanasius, ingreditur cum Timotheo presbytero suo, eumq; monet, vt post eaquàm mulier dicendi finem fecisset, se tacente ad ea quæ dixerat, responderet. Cumq; mulier illa, quæ cōfecta fuerat, peroraſſet, Timotheus conuersus ad eam: Verè, inquit, mulier ego mansi apud te aliquando, aut vim tibi, vt asseris, feci? Tunc illa (vt mulierum se talium procacitas habet) iob. iurgans Timotheum: Tu, tu, inquit, mihi vim fecisti, tu in illo loco cōmaculasti castitatem meā. Simul & cōuersa ad iudices, obtestans fidē Dei cœpit, vera se dicere. Tū omnes ridiculosus pudor habere cœpit, quod tā facile tacētē coram, factio cōpositi criminis patuisset. Nec tamen permissi sunt iudices habere de muliere quæstionem, vnde hæc, vel per quos, aut quomodo fuisset aptata calumnia, quoniam iudicandi libertas penes accusatores erat. Hinc transitur ad aliud crimen. Pro-

Profertur facinus sæculis inauditũ (*Secunda calumnia.*) Hoc est; inquiunt, vbi nemo possit verborum præstigiis decipi, res oculis agitur, verbis cessantibus. Brachium hoc te, aiunt, Athanasi accusat excisum: Hæc est Arsenij dextera, quam tu quomodo, vel ad quos vsus exciderit, indicato. Tum ille: Quis enim, inquit, vestrum Arsenium nouerat, vt hanc ipsius dexteram cognoscatis? Exsurrexerunt aliquanti, qui se dicerent optimè scisse Arsenium, in quibus nonnulli erant absque conscientia factionis. Orat dehinc à iudicibus Athanasius, vt hominem suum, quem in negotium deposcebat, iubeant introduci. Cumque introductus esset Arsenius, eleuato eius vultu, Athanasius concilio & iudicibus ait: Hic est Arsenius. Et eleuans eius nihilominus dexteram: Hæc est, inquit, etiam dextera eius, hæc est sinistra, Hęc autem, quam isti offerunt, manus vnde sit, vos requirite. Tunc velut nox quædam & tenebræ accusatorum oculis infusæ, quid agerent, quò se verterent, nesciebant. Ipsum etenim esse Arsenium, testes, qui paulò ante scire se dixerant, confirmabant. Verùm quia non iudicandi, sed opprimendi hominis causa cõcilium gerebatur, fragor omnium repentè attollitur, magum esse Athanasium, & decipere intuentium oculos cõclamatur, nec debere vllo modo vltra talẽ hominem viuere: factoque impetu, suis eũ discerpere manibus parãt.

Sed

Sed Archelaus, qui cum cæteris ex præcepto Imperatoris concilio præsidebat ereptus eum de discerpentium manibus per occultos exitus eduxit, ac fugæ (qua solum posset) salutem monuit commendare. Concilium tamen nursum conueniens, tanquam si nihil omninò deprehensum fuisset, vt confessum de intentatis criminibus Athanasium condemnat. Ergesta in hunc modum ficta per orbem terrarum entes, ad sceleris sui consensum Imperatore cogente cæteros episcopos perpulerunt.

Hinc iam toto orbe profugus agitur Athanasius, nec vllus ei tutus ad latendum superat locus, Tribuni, Præpositi, Comites, exercitus quoque ad inuestigandum eum mouerut edictis in imperialibus. Præmia de lateribus proponuntur si quis viuum maximè, sed minus, caput certè Athanasij detulisset. Ita totis regni viribus frustra aduersum eum, cui Deus aderat, certabatur: Interea sex continuis annis ita latuisse fertur in lacu cisternæ non habētis aquam, vt Solem nunquam videret. Sed cum perancillam, quę sola conscia dominorum officiis, qui ei latebras prębuerant, videbatur, indicatus fuisset, tanquam Dei spiritu admonitus ipsa nocte, qua ad eum comprehendēdum cum iudicibus veniebatur, post annos sex migrauit ad alium locum. Ita illi, qui venerant frustrati, dominisque in fugam versis, de ancilla vt falsa iudice pœnas sumunt.

Ruff.

Rufinus Eccleſiaſt. hiſtoriæ libr. 10. cap. 14. De Athanaſio, quomodo adhuc puer exiſtens, cum aliis coætaneis ſuis imitatus ſit Epiſcopũ, & myſteria Eccleſiaſtica ſpeique & exſpectationis ſuæ hoc pacto ſpecimen dederit.

CAP. XXXI.

QVia Athanaſij mentionem fecimus, viſum eſt ſequentem hiſtoriam ſubiũgere. Tempore, quo apud Alexandriam Petri martyris diem Alexander Epiſcopus agebat cùm eſt expleta ſolemnia conuenturos ad conuiuium ſuum clericos exſpectaret in loco mari vicino, videt eminus puerorum ſupra oram maris ludum, imitantium, (vt fieri ſolet) epiſcopum, atque ea quæ in Eccleſiis geri mos eſt. Sed cùm intentius diutinè pueros inſpectaret, videt ab his geri quædam etiam ſecretora & myſtica. Perturbatus ilico, vocari ad ſe clericos iubet, atque eis, quid eminus ipſe videret, oſtendit. Tum abire eos, & compreheſos ad ſe perducere omnes pueros impetet. Cumque adeſſent, quis eis ludus, & quid egiſſent, vel quomodo, percunctatur. Illi, vt talis habet ætas, pauidi, negare primò, deinde rem geſtam per ordinem pandunt, & baptizatos à ſe eſſe quoſdam catechumenos confitentur per Athanaſium, qui ludi illius puerilis Epiſcopus fuerat ſimulatus. Tum ille diligenter inquirens ab his, qui baptizati dicebantur, quid interrogati fuerint, quidve reſpon-

ſponderint, ſimul & ab eo, qui interrogauerat, vbi videt ſecundum religionis noſtræ ritum cuncta conſtare, collocutus cum concilio clericorum, ſtatuiſſe traditur, illis, quibus integris interrogationibus & reſponſionibus aqua fuerat infuſa, iterari baptiſmum non debere, ſed adimpleri ea, quæ à ſacerdotibus mos eſt. Athanaſium verò atque eos, quos ludus ille vel presbyteros habere viſus fuerat, vel miniſtros, conuocatis parentibus, ſub Dei obteſtatione tradit Eccleſiæ ſuæ nutriendos. Primo autem tempore, cùm à Notario integrè, & à Grammatico ſufficienter Athanaſius fuiſſet inſtructus, continuò tanquam fidele Domini commendatum, à parentibus reſtituitur ſacerdoti, ac velut Samuel quidam in templo Domini nutritur, & ab eo pergente ad partes in ſenectute bona, ad portandum poſt ſe ephod ſacerdotale, deligitur. Sed huius tanti in Eccleſia pro fidei integritate agones fuerunt, vt etiã de hoc videatur dictum eſſe illud, quod ſcriptum eſt: Ego enim oſtendam ei, quanta eum pati oporteat pro nomine meo. In huius enim perſecutiones vniuerſus coniuratus orbis, & commoti ſunt principes terræ: gentes, regna, exercitus coierant aduerſus eum. Ille autem diuinum illud conſeruabat eloquium, dicens: Si conſiſtant aduerſum me caſtra, non timebit cor meum: ſi inſurgat in me prælium, in hoc ego ſperabo.

Hanc-

Bonardus Gamerius in argumento Eclogæ nonæ suorum Bucolicorum. De Michaële Stifelio concionatore Euangelico, qui suis rusticis vaticinabatur diē iudicij fore anno 1533.3. Octob. rusticis interim obsonantibus tanquam cras morituris, vt in proverbio est apud Tertullianum ex Diogene.

CAP. XXXII.

IN Saxonia VVittembergæ vicinus pagus nomine Holtzdorpff situs est, in quo pago Stifelius Euangelicus concionator populo docēdo præfectus, sibi suisq; rusticis persuasit tertio Octobris die, horam circiter decimam, extremum iudicij diē futurum, idque ex supputatione quadratorum numerorum, tanquā ex diuina Spiritus sancti patefactione seriò confirmauit. Rustici & ciues plerique omnes per vniuersam Saxoniam & Misniam aruis & agris incultis relictis, negotiis ocio posthabitis, curæ præferentes socordiam, omnia sua bona decoquebant: dies noctesque pergræcabantur, certò confidentes (quemadmodū prædixerat Stifelius) tertio Octobris die eiusdem anni, qui erat à Christo nato 1533. mundum periturum, & extremi iudicij diem aduenturum. Cùm autem prædictus dies adesset, Stifelius suggestum occupans hortatur suos rusticos, & bono iubet esse animo: tempus instare, quo, prout quisque vestitus aderat cum ocreis simul & peronibus omnes in cælum auferrentur. At verò hora prędicti iudicij iam diu trāsacta,

acta, adeò vt rusticis de vaticinio desperantibus, ipse quoque dubitaret: fortè procellosa tempestas orta fuit, quam cùm Stifelius audiuisset, de nouo suos rusticos est hortatus: rubinem enim exorientem initium dare futuri iudicij. Sed paulò pòst tempestate sedata, cum rustici cælum serenum esse conspicerent, itaq; Stifelium è sublimi cathedra deturbatũ, manibus & pedibus acriter constrictis in curru positum V Vittembergam traxerũt, vbi ipsum coram iudice de illata iniuria grauiter accusarunt, aliquod sibi emolumentum pro omnibus pecoribus, frugibus & frumentis absumptis sperantes. Sed frustra illum accusarunt rustici: nam à rusticis vindicatum, è vinculis redemptum Stifelium Lutherus veteri Ecclesiæ iterum præfecit. Similem prophetam se venditauit Andreas Osiander, de nouissimo die, edito quodam libello, vt videre est, Centuria prima Veritatum Euangelicarum, per Ioannem Nasum, veritate secunda.

Hanc eandem historiam Hanardus Gamerius Ecloga nona lepido carmine refert, quod in gratiam lectoris hic subijcere visum est.

Heu: Fauste (precor) nũc, quod me perdidit vndi,
Est in Saxonia quæ me nutriuit alumnum,
Patria; de lignis, Holtzdorffia dicta, vocatur.
Hæc cum susciperet falsis de vatibus vnum,

&c.

Se simul, & miseros nos perdidit ipsa colonos
Funditus: & miserè stricto velut ense peremit.
Namque Michaëlem quendam pro vate recepit
Nomine Stifelium, socium comitemque Lutheri,
Cùm coleret monachos & cùm turbaret eosdem,
Et se sacra putans mysteria scire deorum
Quadrati muneri secum ratione putata.
Dixit in hoc ipso, quem nos memorauimus anno.
Quod foret Octobris, decimam lux circiter horam,
Tertia, supremi perituri terminus æui.
Credita sub tanto res tanquam vera magistro
Agricolas ruri, sed & intra mœnia ciues
Luminibus claris obducta nube fefellit.
Quem non deciperet, credebat id ipse Lutherus
Vaticinaturo, subscribebatque Melanchthon.
Hi qui Misniacam subigebant vomere terram,
Et qui Saxonici cultores ruris eramus:
Incultos agros incultaque tecta domorum,
Et patiebamur sine frugibus arua perire,
Hoc satis esse rati, si tantum venter haberet,
Quantum sufficeret dictas ad temporis horas.
Nos igitur socij, summis pro viribus omnes
Pergræcabamur sic, vt nihil esset in ære.
Nil itidem pecoris, cùm tempora dicta venirent.
Cùm tamen ille dies Octobris tertius esset,
Conueniunt omnes, quorum stultißimus ipse
Consistit medius, faustumque precatur & orat:
Agricolis etiam frustra metuentibus inquit
Stifelius clamans: surgendi tempus adesse,
Supremumque diem nostræ venisse salutis.

Nam

Nam quo quisque modo vestitus staret ibidem,
Hoc debere statim cælo super æthera ferri.
At cum iudicij iam dudum tempus abesset,
Vt dubitans secum præsagia falsa putaret,
Fortuita quidam veniens ab origine venti,
Eludit subito mendacem turbine vatem,
Qui simul ac perijt, nos penè perimus vnà,
Quod non adfuerit iudex cum turbine Christus.
Nam propter pecudes, propter bona perdita nostra
Grata dies nobis toties promissa fuisset.
Ergò Stifelium manibus post terga reuinctis
Adque manus pedibus per mutua vincula nexis,
In curru positum nunc huc raptamus & illuc,
Donec ad eximiam fessi deuenimus vrbem,
Candida quæ niuei sortitur nomina montis.
Hic nos indicio damnandum fistimus æquo,
Parua petituri magno solatia damno.
Sed frustra petimus, frustra culpamus iniquum,
Frustra carceribus clausum detrudimus hostem:
Quo duce communis sortis fortuna perisset.
Nam (quia de corio fuit ipse Lutherus eodem,
E quo Stifelio factum dedit ocrea nomen)
De manibus nostris, & certa morte redemptus
Excellens magica turpissimus arte Lutherus
Stifelium notæ præfectum reddidit ædi.
Nos verò miseros, miseros nos ille reliquit
Elusos miserè: quorum pars tabe perijt:
Pars sua crudeli confodit pectora ferro.
Pars, quorum numerum fugiens mœstissimus auxit,
Diuersas adijt patrijs à sedibus oras.

O vbi

vitam verò contingeret infimus ordo,
quo seruitij mihi pondera ferre liceret.

Wilhelmus Lindanus lib. 1. cap. 9. de fugiendis idolis. Quomodo Ioannes Campanus hæreticus, in Ducatu Cliuensi rusticis persuaserit, ne seminarēt aut colerent agros, imò potius eosdem venderent, & molliter sese tractarent, eò quod instaret dies iudicij.

CAP. XXXIII.

PErsuaserat Ioannes Campanus miseris rusticis, non longè à fluuio Rura degentibus, quod vel hodie res ipsa loquitur, & testantur vicini, ne amplius austeris sese frangerent agriculturæ laboribus: non sese fruſtra tantis vexarent, diutius fatigarent, enecarent, findendi, arandi, metendi sudoribus, instare enim iudicij: breui omnia inundationibus aquarum delenda: indulgerent genio igitur, molliter sese tractarent, suauius viuerent, quod miseræ supererat vitæ rusticanæ: omnia propediem certò certius peritura. Illi stolidi stolido delirio prophetæ creduli, suos vendunt agellos: qui illos emit, sensit non fruſtra sese illum audisse prophetam.

Sic Martialis in Cinnam ludit, qui cognita ab Astrologo morte sibi, vt persuasus erat, imminente, amplissimum patrimoniū vix annuo spacio dilapidat. Lusit ille in Cinnam hoc epigramma.

Dixe-

Dixerat Astrologus perituru te citò Cinna,
Nec puto mentitus, dixerat ille mihi.
At tu dum metuis, ne quid post fata relinquas,
Hausisti patrias luxuriosus opes.
Bisque tuum decies non toto tabuit anno.
Dic mihi, non hoc est Cinna perire citò?

Nicephorus Callist li.14.cap.40. Ecclesiast. hist. & Eutrop li.14.rerum Rom. De quodã pseudopropheta, qui Iudæos in Creta induxit, vt neglectis familiaribus, & possessionibus suis, se sectarentur, se enim illos per mare in promissionis terram ducturu.

CAP. XXXIV.

CVm Proclus Episcopus ad sacra Ecclesiæ gubernacula consederet, multi in Creta Iudei Christianorum sacra sunt complexi, per causam huiusmodi. Vir quidam erat ex eorum genere, qui, quum per fraudem & dolum vitã peregisset, postremò se etiam Mosen illum esse assimilauit: & cælitus in Cretam à Deo propterea missum esse confinxit, vt eius loci Iudæos ipse per mare, perinde atque olim Israelitas per rubrum sinum, duceret. Et passim insulam ipsam peragrans, vt se illum esse crederent, suasit: atque vt opes quas haberent, pecuniasq; & possessiones omnes adspernarentur, cohortatus est: se illos per mare non aliter quam in arida, in promissionis terram ducturũ esse pollicitus. Atque illi vanis illius promissis decepti, res operasque suas vbique neglexe-

runt,

nt, & facultates suas temerè quibuscunque
ripiendas permisêre. Vbi dies constituta ad-
nit, qua proficisci debebant, ipse quidem
nfidentia & fastu plenus, eis præijt: illi verò
minem, vnà cum coniugibus, & ætate im-
illiore consequuti sunt. Itaque eos in sum-
m quendam scopulum in pelagus excur-
tem duxit: atque inde conijcere seipsos in
re, veluti natantes & vrinantes, iussit. Id-
e ex illis quidam, statim vt imperatum eis
t, fecerunt, neque deinceps apparuerunt.
idam etiam in præcipitio saxis allisi inter-
unt. Et vniuersi illi vel in vndis, vel in prę-
pitibus saxis periissent, nisi Dei prouidentia,
piscatores & alij mercatura victum quæ-
tes, Christiani homines, subitò adfuissent,
que modis omnibus extrahētes seruassent:
m primum fortassè, qua dementiæ capti es-
sentientes, alios, quò minus se in fluctus
ijcerent, prohibuerunt: eorum, qui antea id
issent, interitum illi indicantes. Qui sanè
rè in animo rem secum reputantes, & frau-
m sine iudicio susceptæ fidei & credulitatis
prehendentes, vt miserabilem in modum
arent, sustinuerunt: & tandem Pseudo-
ysen illum comprehendere sunt aggressi.
iam perficere id minimè potuerunt. Con-
lim enim ille disparuit, & magnam suspi-
onem præbuit, perniciosum quempiam
monem sub humana specie gentem eam in

exitium produxisse. Proinde multi Iudæorum superstitioni nuncio remisso, in Creta Christianam religionem constanter susceperunt. Horum innumera propè fuit multitudo.

D. VVilhelmus Lindanus Episcopus Ruræmundæ in lib. de fugiendis idolis, cap. 12. Quomodo dæmon in specie equitis, quendam Petrum Fischerium instauerit ad militandum Principi Auriaco, dicens se præfectum duarum cohortium Gæsiacarum Principi militantium.

CAP. XXXV.

CVM VVilhelmus Nassouius Auraicus princeps Belgium inuaderet, transitoque Mosa repulsus copiis regiis illustris. D. Duci Albano militantibus, ne in Brabantiam penetraret, in Franciam suas miseras trahebat cohortes, fame languidas, inedia exhaustas, rerumque penuria omnium tantum non enecatas, vndique ad eum non pauci confluebant aut perfidiæ, aut sacrilegij, aut prædæ causa.

Contigit igitur quendam rusticanæ villæ in Merum vico Parochiæ Harten, iuxta Ruremundam famulū in agro suas facere operas: qui dum quadam victus impatientia ei minimè ex voto succedentis in blasphemas erupit voces, rusticis plebique imperitæ, pròh dolor, familiares, accessit eum eques nigro hinnienti, oraque spumanti vectus caballo, qui postquam promissa in speciem aurea, & ostensa pecuniæ massa magna, illi pollicetur mercedem, modò

modò sese, cui colligendarum copiarum potestas facta esset, in Galliā sequatur principi Auriaco militaturus. Hæc, quò maiorem fidem habeant, præstiterit piis atque simplicioribus in Christo fratribus rudiùs simul & copiosiùs ex actis publicis referre, quæ ita habent.

Anno à natiuitate Domini millesimo, quingentesimo, septuagesimo tertio, vicesima septima mensis Decembris, comparuit personaliter coram Reuerēdissimo in Christo patre ac Domino nostro, Domino Episcopo Ruræmundensi prouidus vir Ioannes Vischers de Heythuysen in Lyn (*est pagus prope Ruræmun.*) commorans, & in præsentia Venerabiliū Dominorū, D Officialis Ruręmūden. & D. & Magistri Gerhardi Merani Canonici Ruręmundensis, declarauit suū quondā filiū Petrum nomine, tunc temporis habitantē apud Medardū Meister Henrichs, aliâs auff den Berg in Merū sub Parochia de Hartē, die Sabbati ante. Dominicā, Esto mihi, anni septuagesimi, fuisse profectum vnà cum equis & vehiculo ad mōtem Odiliæ, myricam aduehendi causa, & in reditu dicti Petri vehiculum fuisse fractum, quod cum reficerer Petrus, ipsi apparuit quidam vir equo insidens, atque dicens: Adolescens, relinque tuum vehiculum, & veni mecum vnà cum Gœsiis versus Franciam, ego sum præfectus duarum cohortium equitum, tu mihi benè seruies, ego satis pecuniarum & bonorum

habeo. Cui Petrus respondit, quod non, & te debere proficisci domum, & animaduertens equum vnam tantum habere aurem, signauit se signo crucis, ac statim euanuit prædictus vir vnà cum equo. Et postquàm idem Petrus vlterius fuisset præfectus, iterum ipsi apparuit prætactus vir, dicens vt prius, cui Petrus respõdit. Debeo esse domi, quia vesperi debeo esse vnà cum aliis adolescẽtibus in quodam loco, vbi sum vocatus, signando se iterum signo crucis: Existente autẽ præfato Petro cum aliis sociis in ædibus Henrici aen gen Valderen, in loco de Merom, audiuerunt quendam sibilantem, & posteà cùm idem Petrus domum rediret, apparuit dictus vir siue spiritus, iterum sibilans, ad cuius sibilum Petrus etiam sibilauit, & appropinquans Petro dixit ei: Conscende retro dorsum mei equi. Cui Petrus respondit: Ego bene ibo, & venientes ad domum siue curiam suprafati Medardi, dixit spiritus Petro, vt ipse tubam ibidem existentem, dictam vulgariter eynen ruep hoeren inflaret, quod ipse fecit, & spiritus similiter, & accedentes duo alij adolescentes (qui Petrum præcesserant) rogauerũt Petrum, quare ipse tubam inflaret, quibus Petrus respondit, ego debeo conuocare equites, quia in continenti debemus discedere, & statim trusit spiritus Petrum in quendam lacum ibidem existentem, ex quo ipsum prædicti adolescentes traxerunt, & in equili su-

pra

per manipulum stramineum collocarũt, prope lectum supradictorum duorum adolescentum, ex quo loco prædictus spiritus eum sub quis trahendo, per vnum paruulum admodũ foramen in aëra abduxit, ac supra arborem pirum collocauit, & cùm dicti duo adolescentes Petrum quærerent, rogauit eum spiritus: Cui vis adhærere? & respondit: Volo adhærere Domino Deo & huic arbori, & tunc deseruit eum spiritus, multos arboris ramos frangendo. Dixit præterea supramentionatus Ioannes Vischer, in fide boni viri, se præscripta ex ore sui filij Petri audiuisse, & quod idem Petrus ab eo tempore vsque ad diem obitus sui non potuerit ferre, quod aliquis iuraret, peieraret, aut male loqueretur. Actum vt supra,

Me præsente Egid. Tsunghen, Notario publico ad præmissa requisito.

Hæc ita sese habere non modò pater dicti Petri narrat, sed plerique etiam coloni, qui ex eiusdem Petri narrantis ore audierunt, rerumque gestarum pars non postrema fuêre. Equidem his non contentis locum ipsum à visitatione rediens inspexi, arborem illam à stabulo, vnde in eam fuerat euectus, meis dimensus passibus circiter XXV. colonum villæ, familiares ac vicinos de rei veritate scisciabar, qui rem, vt dictum est, ita se habere affirmabant, addentes sese illa nocte, qua Petrum stabulo ereptum in arborem diabolus euexit, post-

quam nominatim euocasset, atq; vt promissa præstaret, admonuisset, audisse cacodæmonem per plateas discursantem, tibias rusticanas (quas ex salicum corticibus illic solent bubulci & opiliones conficere) non obscurè inflantem, immò & cantilenas rusticanas non satis pudicas, sed illic vulgares, nobisq; tunc recensitas cantillantem. Adhæc cùm dæmon Petrum in arborum pirum euexisset, accurrentes socios acclamasse, **Peter halt euch an** IESVM, Petre adhæreas Domino IESV: respondisse, Ego Iesum teneo & arborem, ad quam vocem D. IESV, dæmon eum de arbore dedit præcipitem, quam & nos meis cum familiaribus, ramis satis crassis passim constrictis vidimus. De huius rei veritate igitur qui dubitat amplius, per me licet locũ ipsum adeat: arborem, stabulum, villam requirat: agnoscet historiam hanc esse verissimam, quã dæmonum apparitiones corporali specie ad fallaciam simpliciorum velatæ, non absurdè confirmentur.

Bartholomæus Faius Consiliarius Regius, libro cui Energomenicus & Alexicacus, titulum fecit, ex actis publ. Reuerendiss. D. Ioannis Bursij Episcopi Laudunen. anno 1566. citatur à R. D. Vilhelmo Lindano libro de fugiendis idolis, cap. 13. De dæmone, qui exorcizandus ex quadã matrona, adstantium nomina edebat, vitiaq; exprobrabat, exceptis illis, quæ per confessionem sacerdoti factam erant expia-

expiata, & quomodo idem dæmon visus sit interesse concioni Caluinisticæ.

CAP. XXXVI.

CVm sacris exorcismis de more Christano adhibitis (quos verè Apostolicos nũc tum illo impio Vlpiano iurio non Christiani, sed humani perito, sacrilegè ridere quidã sui obliti nominis non verentur) & potiss. sanctissima ostensa Eucharistia, post ieiunia & publicas comprecationes dæmonem cuiusdam matronæ Nicolæ viscera, Reuerendissimus Laudunen. Episcopus nitetur expellere, multa ille agebat, & ludicra & terrificã. Adstantiũ enim & nomina edebat, & consilia publicabat non sine risu, viciaque exprobrabat, nominatim illius Mangonis, indicato latente sui equi vicio, qui Laudunum à S. Quintini vrbe aduenerat, vt equum venderet: qui initio itinere strenuè incederet, sed eo aliquantulum emenso valde claudicaret, ea tamen erat moderatione, vt nulli auderet peccata obiicere, quæ per Euangelicam confessionem sacerdoti factam aliquis eluisset. Nomina igitur & pronomina turbę, ad quatuor millia vndique confluentis, cùm edidisset plurima dæmon, addens cuius & sectæ ac sortis forent, quendam adstantium dicebat, magna exclamans voce, trigesimum interfuisse cõcioni (Caluinisticæ) quę paulo ante Crespij Laudunẽsium (inquit D. Faiius fol. 54.) fuerat habita.

Ille factum, quod omnes adstantes latebat, minimè inficiatus, aliquem sibi socijsq; ignotum, sed viridi vestitu insignem illuc accessisse suppressa voce, vt à paucis exaudiretur, cùm adiecisset, quippe vobis (exclamat dæmon) ipse illo cultu aderã. Hæc doctiss. Fanius præses regius libro & loco nuper indicato.

Certè dum hæc recogito, inducor facilius vt credam, & illas historias à vero non esse alienas, quæ mihi à fide dignis pridem narratæ asserunt in VVaterlandia fuisse concionatori Anabaptistico à quibusdã piis visum adstare, qui cornutum gereret hirtumque caput, quale pictores nostri dæmonibus solent tribuere.

D. VVilhelmus Lindanus lib. 1. de fugiendis idolis c. 14. Dæmoniacos & Lunaticos apud Gheelam Brabantiæ & Amstelredami anno 1566. genitos eo tempore, quo Gæsij templa vastarunt, fuisse à dæmonijs liberatos, nimirum spiritibus illis malignis, circa turbas per Gæsios iam excitatos, occupatis & conspirantibus.

CAP. XXXVII.

QVando Theomachi Caluinistæ, per Belgium Gœssæ dicti, anno 66. furore plusquam sathanico has per prouincias Templa spoliabant, & SS. Imagines confringebant, Dei altaria euertebant, sacra omnia ignibus concremabant, dæmoniacos aut lunaticos passim fuisse ad quoddam tempus liberatos, ac

æ solito habuisse melius simul & moderatius constat.

Quibus Belgium notum est, non ignorant, apud Gheelam Brabantiæ ad Sacrosanctas D. Dymnæ reliquias, dæmoniacos singulari Dei Optimi beneficio in hunc vsq; diem liberari, malisq; spiritibus obsessoribus & tortoribus emancipari. Vnde illic semper magnus satis præsto est obsessorum numerus: qui diuinam in horas exspectãtes clementiam, per aliquot aut menses, aut annos ibi decumbunt. His cõseruandis custodes sunt designati, qui ipsorũ sedulam curam die ac nocte gerunt, insanientes comprimunt, efferocientes in ordinem redigunt: ringentes, frementes, mordẽtes, conspuantes, verberantes compescunt. Harum omnium molestiarũ Oceano sese illi, qui Gheelæ Brabantiæ, & qui alibi obsessorum curam gerunt, illa Gœsiaci anni puta 66, æstate liberatos fuisse gloriantur.

Qui hisce fidem non habet, loca adeat, rem à vero non esse alienam deprehendet, dignissimo exactis publicis fuit mihi Amsterodamo illustri Hollandiæ emporio trãsmissum, quod ita habet.

Anno 1566. pullulantibus Iconoclastarum initiis, quæ iam Antuerpiæ & alibi cœperant suos fructus in SS. Imagines per compita confingendas edere, dæmones residerunt Amsterodami LX. amplius Orphanos 10. 12. 15. 17.

annorum pueros & puellas: & eos furibundos per ciuitatem multis diebus egeruut, accusantes optimas quasdam IV. aut V. & primas ciuitatis matronas eximiæ sanctimoniæ, crimine maleficij quasi sagas. Plurimi ciues horum clamori furibundo crediderũt. Hi per plateas vagabundi gregatim discursantes nullis clausuris contineri potuerunt, nulla vi cohiberi, nisi veniente prætore C L. V. Petro Petri Gnesio, & dante vni eorum minimum suum digitum in manum, & iubente sequi, pacificquebantur omnes, sese mutuò brachiis complexantes & manibus trahentes, & ducebantur quò ille volebat. Vbi cùm fuissent quieti vnum aut alterum diem, postea iterum furore correpti erupuerũt vi, donec prætor iterum veniret. Idque durauit paulò ante Paschа vsq; ad medium æstatis. Hæc fuerunt præludia Gœsismi: quo inualescente tum demùm pueri sani sunt facti, dæmonibus videlicet egressis, & alibi in Gœsis exagitandis saris superq; occupatis, quando tam insano furore anno 66. per Augustum Caluiniſtæ passim templa Belgica diripuerunt, & SS. Imagines confregerunt, conculcarunt, exusserunt. Vnum mirabile addam, cùm multi ex plebeis instarent apud prætorem, vt apprehenderẽtur & darent pœnas personæ ob maleficium accusatæ, Prætor autem negaret diabolo credendum, vna fuit omnium Catharina Ioannis honesta & for-

formosa circiter 17. annorum adducta, quæ iam per dies duos aut tres, vt putabatur, sana visa fuerat. Illam Prætor, cogente populo rogauit, quid nunc sana diceret de sagis accusatis? Respondit, Sagas esse, additis argumentis vnde sciri possit illas verè esse sagas, loca & limina indicans vbi pharmace. Tum Prætor, per Deum, inquit, & per regem, cuius sum minister indignus, iubeo, vt, an tu dæmon ades, & per eam loqueris, id ostendas, è vestigio illa in terram prolapsa, & coram tota ciuium corona inuerecundissimè prouoluta exclamat: Ita, inquit, adsum, & in maximo pedis digito insideo, cachinnans, & subsannando illudens, quod hactenus omnes adstantes mēdaciis decepisset, ac innoxias matronas calumniis vexasset. Hactenus, qui rebus illis non modò testis interfuit oculatus, sed gestorum etiã pars magna fuit ipse C. L. V. D. Prætor Petrus Gnesius, cuius ex ore fuêre nobis hæc concinnata. Namurci Anno 78. die 4. Februarij.

D. Vilhel. Lindanus lib. 1. de fugiendis idolis, ca. 15. Quomodo Caluinistæ in Anglia & Gæsij in Belgio, in confractione imaginum omnibus eiectis, solis diaboli & latronum imaginibus pepercerint. Ne videlicet par in parem imperium exercere, & satanas satanam eijcere videretur.

CAP. XXXVIII.

NArrant oculati testes, quando ciues Leydenses anno 72. monasterium D. Franciſci

ciſci extra Rheni portam in ſuburbano amœ-
niſſimo ſitum, excurrebant euerſuri, fundi-
tusque abolituri, quendam vexilli loco ima-
ginem diaboli prælongo fixum haſtili præ-
liſſe, vt non obſcurum eſſet ſpectatoribus ar-
gumentum, cuinam magiſtro ſuam illam na-
uarent operam. Certè Caluiniſtas ſacrarum
imaginum oſores, multò eſſe diaboli, quam
Chriſti imagini æquiores, locis non paucis re
ipſa comprobarunt: vbi confractis Chriſti &
ſanctorum imaginibus, ſoli Sathanæ imagini
pepercerunt, eam inuiolatam & intactam in
templis ac compitis relinquentes. In Angli
dum Hiſpanus quidam templum illud augu
ſtiſſimum D. Pauli Londinen. ſpectaret, hue
illuc oculos conuertens, nullam vidit imagi-
nem. Introgreſſus penitius, vnicam repent in-
tegrã, quæ erat dęmonis, qui ſolet D. Mich æ-
lis Archangeli pedibus, de more piis noſtris
maioribus iam olim laudatiſſimo, in memo-
riam victoriæ de illo cælis exturbato repor-
tatæ, ſubſterni. Rei indignitate percitus, edu-
ctum gladium in diaboli infligęs imaginem,
Apageſis & tu iſthinc inquit: tibi enim & cum
cæteris eſt migrandum? Quod Angli Calui-
niſtæ imagini diaboli reuerentiæ tribuebant:
hoc & Antuerpiæ in nobili ſuo illo SS. Ima-
ginum bello non ſolum duorum latronũ ima-
ginibus, ſed confractis impiè atque diſſipatis
Domini Chriſti & angeli, qui dextro pio la-

troni

troni solet sociari, statuis, solum diaboli, qui sinistro latroni animam impiam exhalanti apponitur, pepercerunt, quemadmodum hisce oculis ipsi perdolenter vidimus. Quinetiam vulgus falsè admodum in illos lusit, dictitãs, religiosos istos viros manus suo magistro & statibus meritò abstinuisse. Certè cùm ad meam anno 72. rediissem diœcesim, Gœssarũ incursionibus perturbatã, templi Rurẽmũdæ chorum perlustrans, vidi in altari summo, sublatis vniuersis, atq; tres per rogos exustis Sanctorum imaginibus, solam imagunculã, quæ diaboli follem gestantis specie, solet D. Genouefæ virgini appingi: quam ego rapide manu arripiens, humi illidens: Tu hinc, inquam, migra diabole, qui stare nõ potes vnde venerantes Domini tui Christi, & sanctorũ eius imagines tuos per sacrilegos satellites exturbasti.

Dæmoniacos & lunaticos qui diuino beneficio multis retrò annis apud Gheelam Brabantiæ, vbi corpus S. Dymnæ requieſcit, tãdem liberari consueuerunt, eo die quo Martinus Lutherus defunctus est, suis hospitibus ad horas aliquot exoneratos fuisse.

CAP. XXXIX.

NArrauit mihi Ven. Dominus N. ætatẽ, doctrina, & vitæ sanctimonia commendatissimus, atque etiamnum superstes, eo ipso die, quo nouus Euangelista Martinus Lutherus defunctus est, vniuersos dæmoniacos, qui id temporis ad Gheelam Brabantiæ spe libe-

rationis, quam apud corpus S. Dymnæ, diuino beneficio plurimi istic iam inde à multis retrò annis consequi solent, aduecti etant, à teterrimis illis & horrendis dæmonibus hospitibus suis liberatos. Postridie verò ab illdē rursus obsessos & discrutiatos fuisse. Dæmones verò, cum interrogarentur vbi pridie delituissent, respondisse: Principem ipsorum, & archidæmonem præcepisse, vt vniuersi spiritus maligni ad sui prophetæ & fidelis cooperarij D. Martini Lutheri exsequias cōfluerent, congruere enim, vt qui quàm plurimos ad inferos seduxisset, & quàm plurimis ad eosdem solemniter deduceretur.

Hanc historiam cùm in præsentia quorundam honoratorū virorum referrem, quidam magni principis Consiliarius subiunxit, se fuisse Islebij in ædibus paternis Lutheri, in quibus & defunctus est, ibidemque paulò antè mortem Lutheri, quendam Luthero à multis annis seruientem fortè è fenestra cubiculi, in quod id temporis erat Lutherus, fontem riuulos suos grato murmure emanētem, voluisse conspicere, in cuius margine mox ille viderit plurimos teterrimos cacodęmones, huc illuc saltitantes, quo visu cùm ille vehementer percelleretur, animoque & vultu totus mutaretur, rogasse Lutherum palloris istius & subitæ mutationis causam. Quàm cùm ille celaret, tandem resumpto spiritu, rursus pau-

lulum

lulum è fenestra prospexerit, ac denuò dæmones terribilibus teterrimarum bestiarum formis adspicitens, maiori horrore ac trepidatione concussus sit. Cumque rursus Lutherus instaret, vt quid vidisset, ediceret: tandem illum rem visam Luthero aperuisse. Qui cùm paulò post defungeretur, & cadauer Islebio VVittembergam veheretur, toto illo itinere innumerabilem coruorum horrēdum in modum crocitantium, multitudinem funus superuolitasse, ac VVittembergam vsque comitatum suum præstitisse. Atque hi procul dubio fuerunt isti, (aiebat idem ille Consiliarius) qui mandato principis & archidæmonis sui, vasa, quæ prius occuparant, dimittentes, ad exsequias Martini Lutheri confluxerunt, ne quisquam istorum tantis deesse videretur solemnis.

Fridericus Staphylus in absoluta responsione contra Iacobum Schmidelinum, pag. 404. & VVilhel. Lindan. Dialogo 3. cap. 1. Dubitantis. Martinus Lutherum volens dæmonem exorcizare, ab ipso dæmone in summas angustias redigitur.

CAP. XL.

Possum ego redigere mihi in memoriam Anno 1545. dæmoniacam quandam puellam è Misnię ditione adductam VVittembergam ad Lutherum easpe, quod Lutherus ceu tertius Elias, puellam istam à malo dæmone liberaturus esset. Quamuis autem Lutherus

ad

ad hoc admirandum & magni momenti opus initio non parum difficilem se ostenderet, at tandem tamen iussit puellam duci in Parochianæ Ecclesię VVittenbergensis sacrarium, illicque coram aliis plerisque doctoribus & eruditis viris (inter quos ego tum quoque iuuenis magister aderam) dæmonem cœpit adiurare & exorcizare, sed id tamen more suo, non eo, qui apud Catholicos receptus & vsitatus est. Cùm autem diu multumque ille coniurasset dæmonem, cedere ille noluit, sed eas in angustias, sit venia verbo, Lutherii caligas redegit, vt is quam primùm è sacrario se proripere vellet. At quid accidit? Malignus ille dæmon vsque adeò fores sacrarij obstruxerat, vt neque forinsecus, neque intrinsecus aperiri possent. Quæ res Lutherum in maiores etiam angustias adduxit, ita vt iam ad senestram properaret, sperans per eam se posse effugere & exsilire. Verùm obstabant illi cancelli ferrei: sicq; compulsus est vnà nobiscum tantisper inclusus hærere, donec per cancellos ferreos ab ædituo nobis esset oblata securis, mihique ceu iuueni viro tradita, vt ea fores effringerem: quod equidem tum conatus sum, & ad effectum perduxi: Interea verò visu admirandum erat, vt Lutherus angoribus correptus sursum deorsumque cursitaret, atque instar ouis parturientis huc illucque sese inuerteret.

Mexi-

Maximilianus I. Imperator, videt dæmonem corporali forma Martini Lutheri humeris insidentem in Comitiis Augustanis, prædicēs se mortuo illū multas turbas in toto imperio excitaturum.

CAP. XLI.

CVM Maximilianus eius nominis primus Imp. felic. recordat. Augustæ Vindelicorum anno 1518. Imperialia Comitia, eademq; vltima suæ Maiest. instituisset, ac patentibus valuis, vti moris est, prāderet, ingressus est cum multis aliis triclinium prandentis Imperatoris Martinus Lutherus. Maximilianus Imperat. visum Lutherum cùm exactius paulò & diutius intueretur, tandem Baronem ex familia Schenck de Erpach M. Suæ aulicum & pincernam, alloquitur his verbis: Vade, & adspicias monachum à vertice capitis, vsque ad plantam pedis, & à planta pedis vsque ad verticem capitis diligētissimè, & quod videtis referto. Baro Imperatori interroganti respondit, se monachum cuculla restitutū vidisse, quid verò pectori & animo eius insedisset, videre non potuisse. Imperator rursus iisdem quibus antea verbis, mandat Baroni, monachum denuò colluſtrare. Baro, etiamsi itenata vice adiret, refert se nihilo plusquàm antea, videre posse. Imperator, phrasi sibi familiari regerebat, Amore boni Dei, fac quæ iubeo. Baro obtemperans, vadensque & rediens, eundem sermonem Imperatori (vti supra dictum)

ctum) interroganti, repetiit. Subiungit protinus Imperator: Si tu nihil vidisti nec vides, dicam tibi quid ego videam? Video cacodæmonem forma corporea humeris istius monachi incubantem, & te quidem superstite, me verò defuncto, iste monachus, turbas, calamitates & miserias grauissimas in imperio concitabit. Hæc verba ex ore D. Maximiliani audiui quidam præcipuus Germaniæ Princeps secularis, cuius nomen consulto præterimus, qui eo ipso tempore mensæ Imperatoris cum aliis Principibus, Comitibus, Baronibus & Nobilibus adstitit. Iste verò Princeps hæc veraciter contigisse, filio suo retulit. Qui filius princeps & hæres hæc omnia & singula duobus principum, Electorum, Consiliariis, primariis, fidedignè recensuit, quem vtrunque probè nouimus, alter verò illorum adhuc superstes, hæc & voce & scripto nobis communicauit. Non absimile est, quod refert VVilhelmus Bibliothecarius, libr. 3. de gestis Anglorũ: cùm in extremis positum Episcopũ Carnotensem Fulbertum multi visitarent, & ædium capacitas vix confluentibus sufficeret, ille inter oppositas cateruas oculo longè conspicatus Berengarium, nisu quo valuit expellendum indicauit, protestatus, immanem dæmonẽ propè ipsum consistere, multosq; ad eum sequẽdum blandiente manu, & illice anhelitu corrumpere.

De puella dæmoniaca, quæ Augustæ Vindelicorum

Lube-

Lutheranæ doctrinæ præconibus ad exorcizandum oblata, illisque nihil proficientibus, tandem à Catholico Parocho liberata est.

CAP. XLII.

IN Diui Georgij suburbio Augustę Vindelicorum habitauit anno Dominicæ Incarnationis 1563. quidam ciuis, Michaël Rossimannus Textor, qui habuit filiam Annam nomine, annum agentem vigesimum, quæ in mense Martio eiusdem anni, nocte à dæmone sollicitabatur, vt sese ei dederet, nec diu pòst veluti mentis quandam impotentiam præsciire videbatur. Paulò post diabolus in specie teterrimę ac atrę felis in vaporarium prorupit, multis ibidem cum eadem Anna præsentibus. Porrò ipsa Anna iam antea, ac deinceps manifestè à dæmone obsessa apparuit. Qui etiam nutis & horrendis modis eam afflixit, adeò vt iamnunc eam abrepturus, & ad inferos auecturus videretur. Parentes à Martio ad 18. Iunij diem magnis impendiis quosdam conduxerunt, qui filię curam haberent. Nec interim prætermittunt opem & consilium implorare ministrorum & præconum confessionis Augustanæ. Quorum plerique ad obsessam accesserunt, existimantes se per virtutem verbi Dei, dæmonem eiecturos. Verùm illi cùm exorcismis suis atque omni industria ac labore suo nihil proficerent, mandarunt parentibus, diligentem vt filiæ curam haberēt: Deum prę-

po-

potentem, qui tali afflictione filiam cruciari permitteret, ipsam, vbi sibi visum esset, facilè liberaturum. Cùm hæc agerentur, ingressa est easdem ædes, in quibus puella obsessa detinebatur, virgo quędam Anna nomine, filia quòdam M. Matthiæ Kapfferri, publici quintanis Augustanæ Chirurgi, cum pedissequa nomine Magdalena, vt puellam tam diris modis afflictam, pietatis affectu inducta, inuiseret. Quam cùm horrendum in modum à dæmone diseruciari cerneret, adeò vt ne vno quidẽ die eam superesse posse putaret, euocauit parentes ex vaporario, monens extremè necessarium esse, vt quocunque possent modo, filiæ succurrant. Et, si quidẽ ipsis gratum sit, se missuram ad quendam, quem omninò confidat, puellam diuina cooperante gratia liberaturã. Parentes id gratanter acceperunt, rogantes eã, vt quibus posset consiliis & auxiliis subueniret. Quę protinus pedissequam suam vnà cum M. Melchioris Fabri, scholæ germanicæ præfecti vxore mittit ad reuerendum D. Simonẽ Scheibenhardum, S. Theol. doctorem Catholicum, pastorem D. Mauritij Augustæ, rogans vt ad infirmam venire nõ grauaretur. Ille existimans cõmunem esse infirmitatem, respondit, se pietatis ergo mox ipsas subsecuturum, etsi illibenter ad ea loca vadat, in quibus exsulet religio Catholica. Interea mater obsessæ virginis, Annam Kapfferri filiam accedẽs, ait, mari-

patitum sibi mandasse, ne quenquam sacrificum in ædes admittat, vicinos enim dehortatus, insuperque dixisse, Deum, qui hanc afflictionem filiæ permisisset obuenire, posse quoque eam curare: malle autem se ipsum cacodæmonem quàm sacrificum in ædes admittere. Ad quam Anna: nihil debere eam huiusmodi, præsentem esse ob oculos rei afflictissimæ miserrimum statum, quem & ipsi magistratui sit indicatura.

Interea dum D. Doctor Simon ædibus appropinquat, ecce puella obsessa mirum & horrendum in modum vociferatur, huc illucque sese iactitans. Vnde mox Anna Kapfferi interrogauit, quidnam desideret. Atq; vbi eam potus desiderio teneri intellexit, aquam benedictam ei bibendam obtulit: qua exhausta, protinus puella in clamorem & fremitum resoluitur, totoque corpore coarctata, veluti inspiras reflectitur, capite ad pedes vsque incuruato, adeoque vt circumstantes viderent & agnoscerent aquæ benedictæ virtutem dæmonijn primis grauem & inimicam. Nec deinceps vllam requiem habuit obsessa, ita vt vnus ex quattuor viris ad puellæ custodiam conductis, palam protestaretur: nisi parentes iam nunc filiæ medelam procurent, se nec vniuersam quidam vrbem Augustam in precium accepturum, pro vnius apud eam noctis peruigilio: tam enim tetrum & horrendum fumũ

ex

ex gutturæ obsessæ prodiisse, vt omnes arbitrati sint se suffocandos.

Dum sic puella diris modis ringitur ac tumultuatur, Ven. D. Doctor Simon ædes ipsas ingreditur. Progressusque in vaporarium rogatur à circumstantibus, vt propter Deum in præsenti afflictione & miseria, quam possit opem & consilium præstet. Respondet ille, odem & auxilium omne in solo Deo repositum esse. Illi, si visum fuerit, posse eam his malis exonerare. Obsessa verò diris in eum ferme re conuitiis & contumeliis, nec nô & blasphemias & plaustra criminationum euomere, Sacrifice, inquit, Deus te disperdat, dimitte me, iam nunc persentio quid moliaris. Denique post multa diuinarum comminationum certamina cùm primùm diabolus D. Doctori exorcizanti insultaret, ac deinde alias atque alias egrediendi vias & loca mansionis efflagitaret, tandem cùm sæpius repetita vice instanter vrgendo, dæmonem coarctaret, ac grauissimis verbis præciperet, vt emigraret, multasque è contra tergiuersationes necteret, & effugia quæreret dæmon, tandem puellam miris horribilibusque modis exagitauit, adeò vt collum ad capitis ipsius magnitudinem intumesceret, totumque os horrendum in modum nigresceret, lingua quoque informi & immodica lõgitudine ex ore promineret. Ad quem horrorem cùm parentes cum circumstantibus

es toti contremiscerent, omnesque nomen
eius inuocarent, respondit D. Doctor, missum
eum facerent omnem timorem, iamiam enim
rem feliciter conficiendam. Et ecce puella pla-
cidè recumbit, mandatq; D. Doctor eam nunc
iteram dimitti, quia benignissimus Deus i-
psum liberasset. Moxque puella oculis in cælũ
eleuatis, manibusq; complosis, Deo Opt Max.
ummam tribuit laudem & gratiarum actio-
nem, subiungens, se iam nunc agnoscere & in-
uocare Deum ipsum in cælis. Deinde ipsi Do-
ctori Parocho maximas egit gratias, qui cùm
crebrò eam interrogaret, sentirétne se modò
liberatam, respondit: Omninò. Postmodum
interrogauit D. Parochus, ánne quicquam vi-
deret, ait illa, se ex opposito videre quendam
extra frõte, rubro capillitio & protẽsa lingua,
qui eam indefessò nutu ad se inuitet. Quo au-
dito D. Doctor Parochus monuit eam, vt ter
sancto crucis signaculo se consignaret, dicẽdo,
Iesus Nazarenus, Rex Iudæorum. Quod cùm
faceret, euanuit quidẽ ille malignus, sed mox
reuersus est. Eum planè in modum D. Doctor
dimon puellam Christianis dogmatibus eru-
diuit, docens quomodo in omnibus istis ma-
chinamentis dęmoniacis audacter diabolo re-
nunciaret, totamque se diuinæ tutelæ cõmit-
teret. Qua in re illa rectè monenti libenter ob-
secuta est, atq; ita demùm post multa certami-
na ad breue tempus quieti se tradidit. Porrò

D.

D. Doctor ex parochia sua D. Georgij, Venerabile Sacramentum SS. Eucharistiæ proferēs, post multas pias & salubres admonitiones, preces, & exomologesin, idem Venerabile Sacramentum puellæ administrauit, ac postea rursum interrogauit, num quidquam insolitum aut terribile videret. Illa verò cùm nihil se porrò videre responderet, sed optimè secū agi, diuina cooperante gratia, tandem D. Doctor parochus, discessum ab ea parans in domum suam regressus est. Hæc omnia gesta sunt in præsentia multarum honestarum personarum, quarum nomina habentur in libello germanico, ex quo nos hæc transtulimus. Ipsa verò puella aliquot deinde diebus languore detenta est, at paulò pòst integrè conualuit, communibus vitæ humanæ officiis vacans.

De altera puella dæmoniaca, in ducatu Iuliacensi, quā sacrificus quidam Lutheranus cum liberare vellet, miris diris que modis à dæmone excepta est: puella verò à Franciscano Catholico, tribus dæmonijs exactis, curata est.

CAP. XLIII.

ANno 1582. in Martio, in ducatu Iuliacensi iuxta ciuitatem Marcoduram in territorio Birgell (sicuti à pluribus oculatis & fide dignis testibus, atque adeò ab ipso ipsius territorij Domino in præsentia multorum spectabilium virorum audiuimus,) fuit quædam puel

uella vinginti plus minus annorum, quæ
ùm à tribus dæmoniis obsideretur, miserunt
ussamici ad ciuitatem Marcoduram, in qua
ſt monasterium Franciscanorum, rogantes,
aliquis ex fratribus dignaretur afflictę puel-
æ exorcismis Ecclesiasticis opitulari. Venit
uidam ex fratribus, qui cùm rem aggressu-
us esset, quæsiuit vnum ex vicinis parochis,
ui in laboribus exorcismi sibi assisteret, & o-
eram suam accommodaret. Cumq; plerique
ntrectarent, obtulit tandem se quidam, ordi-
e quidem & charactere sacerdos, sed qui iam
n doctrinam Lutheranam propendere cœpe-
at, & concubina tanquam legitima (vti eam
ppellitabat) vxore vteretur, susceptis ex ea a-
quot liberis, iamq; lectioni librorum nouæ
eligionis quandoq; vacabat. Is igitur sacrifi-
ans Franciscano illo fratre iam exorcismi la-
oribus nonnihil fatigato, in opus exorcismi
ccedit, compellat dæmonẽ, præcipit vt mi-
ret. Dæmon miris cachinnis & dicteriis ho-
inem excipit, ait se nihili pendere ipsius ex-
rcismos, & nisi ea functione (nempè sacer-
otio) donatus esset, se sine mora illum per de-
ia syluarum abrepturum: Teuton. **Ich wolt
bald mit dich durch den Busch fahren/
hettes du das ampt nit.** Ineptissime Cattule
(sic dæmon illum, per contemptũ appellabat)
vis tribus diuersis simul inseruire, Domui,
(denotans Ecclesiam) & isti Allteri, (designan-

do Deum) & meretrici, quod est tibi impossibile. Respondit sacrificus; Ego illam non meretricis, sed vxoris loco habeo. Scilicet, ait dæmon: Ego verò vtar illa aliquando loco cahalli. Fertur enim vulgò eiusmodi genus meretricũ, vbi defunctæ sint, sessoribus agitari dæmoniis. Posteà cùm Franciscanus ille accingeret sese ad sacrificandum, hic sacrificus semilutheranus & vxoratus) talis enim volebat haberi (accessit, vt sacrificaturo ministraret. Puella verò obsessa, cùm nõ procul à templo, in quo sacrificium fiebat, abesset, dęmõ ad adstantes cœpit vociferari: Ineptus iste sacrificulus vult isto sublimi in loco suum præbere ministerium, quo indignissimę fungitur. Ego verò sic illũ coarctabo, vt quàm primùm præ animi angustia è loco isto sese proripiat. Quod & factum est. Nam misellus ille, qui nec in religione syncerus, & vita dissolutus, iam penè totus in ius & potestatem aduersarij concesserat, inuisibili dæmonis flagello sic diuexabatur, vt ab altari discedere compelleretur. Ita patet, dæmones istud hominũ genus, qui auitam & Catholicam religionem syncerè non profitentur, eorundem exorcismos nõ solùm non formidare, verumetiam illludere & ridere, imò illos ipsos potius in quasuis angustias adigere, coërcere & coarctare, vt verum fiat illud Apostoli: (*Rom.6.*) Cui exhibetis vos seruos ab obediendum, serui estis eius, cui obe-

obedistis, siue peccati ad mortem, siue obeditionis ad iustitiā. Porrò Franciscanus ille, quia religione erat Catholicus, & religionem honestate vitæ decorabat, tandem tres illos dæmones omnes eiecit, quorum nomina (vt ipsi interrogati fatebantur) erant Bœbus, Impus, Barrabas. Interrogabantur præterea à diuersis circumstātibus, quorum tres rem vt gesta est, referentes audiui, an singuli homines haberēt angelum malum, respondērūt; Imò, vel quinque. Rogati quoque, an multi etiam nū cacodæmones delitescerent in inferno, dixerunt paucos admodū: nam vniuersos ferè occupari circa propagationem nouam religionum.

Leo Imperator in oratione encomiastica de Ioanne Chrysostomo, & Simeon Metaphrastes in vita D. Ioan. Chrysostomi. Vxor præsidis Antiocheni dysenteria simul & hæresi laborans, cùm ad hæreticos confugeret, pro remedio, illis nihil conferre valentibus, tandem Ioann. Chrysostomi consilio, adspersione aquæ benedictæ curatur, & à morbo, & ab hæresi. (Habetur in 1. tom. Surij 27. Ianuarij.)

CAP XLIV.

NEotericis hisce exemplis lubet iam peruetustum quoddam iucūda interpolatione subijcere. Cùm plurimi apud Antiochiam hæresi Marcionis infecti essent, atque adeo ipse Præses vrbis, Vxor eius morbo dysenteriæ diuinitus corripitur. Et ea quidem

omnes accersit, nihil autē ei prodest, sed omni ex parte auxilio deficitur. Deinde quid? Confugit ad hæreticos ij quoque aggrediuntur ad trium dierum vsque precationem, nec quidquam proficiunt. Nescit rursus quid agat mulier: tandem statuit ad virum diuinum confugere. Deinde id dicit suo marito, persuadet. Postremo venit ad Dei seruum. Ioannes de his disceptat cum episcopo, eis procedit obuiam, ex Ecclesia arcens tanquam indignos, arguit hæresis: petunt ipsi veniam, assentiuntur veritati, maximè autem mulier: Cùm iactus aquam attulisset, rogat Episcopum, vt facto signaculo mulieri aquam adspergat. Hoc cùm factum esset, statim mulier accipit sanitatem, reuersa suis pedibus, & pulchrè affecta reddens, quæcunque erat pollicita. Hoc fuit hæreticis dedecori, probro & afflictioni, & causa, vt virum diuinū maledictis incesserent. Ille autem omnia quidem despiciebat, vnisolum rei intentus, nempè illorum saluti. Sed non persuadebat. Dolore autem affectus propter vniuersam ciuitatem, lamentabatur, dicens: si seruator maledictis incessabatur, idque cum Deus esset, ab ingratis: qui hoc magnum in nos seruos? spero tamen fore, vt illorum casu Deus vniuersam castiget ciuitatem. Nondum autem nox præterierat, & terræmotu tota concutitur ciuitas. Tenebris inuoluitur concilium hæreticorum, ad solum vsque deijci-

deiscitur, & quæuis domus hæretici, & domus eorum fiunt eorum sepulchra, nulla læsa domo orthodoxorum. Propter hæc confirmabatur ciuitas, & augebatur fides, & Deus laudabatur.

Matthias Bredenbachus in Apologia libri de dissid. Eccl. compon. De quodam Lutherano, qui se deuouendo, inficians vera esse quæ dicebantur à monacho Catholico, subitanea morte percussus est.

CAP. XLV.

FVit mihi in hac schola Embricensi laborum socius Petrus Homphæus, ingenij acumine ac lingua vtraque clarus, pastor quondam in pago ad Rheni ripam, haud procul à superiore Laenstein dissito. Is aliquando è sua patria nauigio descendens, secum habuit præter cæteros in eadem naue duos monachos. Hos cùm quidam factionis Lutheranæ miris contumeliis, conuitiis, & disputandi contentionibus exagitaret, alter monachorum placidis quidem verbis, sed rationibus tam grauibus obuiauit, vt ille nihil haberet, quod contradiceret. Cœpit itaque deuouendo se inficiari vera esse, quæ dicerentur à monacho. Si, inquit, ista se ita habent, perdat me subitanea morte hoc loco Deus. Atque vnà cum ipso verbo efflauit animam.

Sequentia septem capita narrarunt nobis viri quidam doctrina & pietate cõspicui, ac fide & integritate inprimis venerabi-

les, quę in gratiam lectoris, & aliorum ædificationem subiungenda putauimus: neque enim Deus rara ista & admiranda fieri permittit, vt silentio sepeliantur, sed vt in edito posita, omnibus sint in documentum & ædificationem.

De Anabaptista quodam, qui supplicio affectum matri suæ apparuit, indicans se perpetuò damnatum.

CAP. XLVI.

D. Martinus Duncanus, Decanus Hagensis, vir doctrina & vitæ integritate commendatissimus, retulit se adhuc apud Hasemiam agente, ibidem contigisse, circa annum Domini 1557. vt Anabaptista quidam nomine Adrianus, matrem suam adhuc Catholicam conaretur in suam sectam pellicere. Accidit autem Anabaptistam illum in carceres cõijci, vltimoq; supplicio adiudicari. Ad quod cùm iam deducendus esset, accessit eum mater, rogans vt pòst obitum sibi appareret, seque de statu suo certiorẽ redderet. Quem si felicem cognosceret, se in eandem doctrinam concessuram. Filius supplicio affectus, paulo post matri apparuit in forma teterrimi nigerrimique canis, aiens se esse filium suum, ac perpetuò damnatum.

De concionatore Caluinista, qui ad populum concionaturus, præsente muliere Catholica, quæ eo die sacram Eucharistiam perceperat, dimittus obmutuit.

CAP.

CAP. XLVII.

VIr quidam Caluinianæ factionis, habuit vxorem Catholicam, quam multis verbis inducere satagebat, vt accederet cõcionem Caluinisticam. Illa cùm diu reluctaretur, tandem asperioribus verbis & minis perculsa, cõfessario suo rem aperuit, qui cõsensit, vt sacta pius exomologesi & percepta SS. Eucharistia, viro pareret, & vna saltem vice cõcionem adiret. Obsecuta est illa consilio confessarij & sacramentorũ participatione munita, ad concionem sese contulit. Mirabile ductu: mox vt mulier cõcionem ingressa est, obmutuit concionator, nec verbum quidẽ effari porrò potuit. Itaque subsistẽs, ait: oportet interesse hic hominem aliquem, qui comedit panem à Papistis benedictum. Equidem hac vice vlterius concionando non progrediar, alias officio meo plenius satis facturus. Maritus concioni eidem intereat, & videns concionatorem ob præsentiam hominis, qui percepisset Eucharistiam, diuinitus obmutescere, domum reuersus, quæsiuit ex vxore, num eo mane sumpsisset Eucharistiam, quo concionem adiisset: Illa factum non diffidẽte, mox agnouit fallaciam & impostoras istius doctrinæ, quippè quæ adhibita ad lucem sacramentorum Ecclesiæ Catholicæ, sic flauesceret, & seipsam vanitatis coargueret. Nec mora, mandauit luculentum excitari ignem. Vxor ignara quid vellet maritus,

tus, metuebat ne quid atrocius in ipsam moliretur. Igne porrò iam accenso, ille protinus vniuersos suos istius nocentissimæ farinæ libros collegit, in ignem coniecit, & combussit, & ad Catholicæ Ecclesiæ gremium reuersus est.

Pueri quidam contemptis & omissis cæremoniis sacri baptismi baptizati, in morbum incidunt, quibus cæremoniis postmodum adhibitis conualescunt.

CAP. XLVIII.

PRope Delphos contigit pueros quosdam in pagis baptizari, sed spretis & omissis à baptizante cæremoniis Catholicæ Ecclesiæ. Pueri isti postea omnes morbo correpti sunt: Parentes puerorum videntes vltionem diuinam, rogarunt pastorem quendam Catholicum Delphis tunc agentem, vt cæremonias, quas sciebant antiquitus ritu Catholico adhibitas, nunc verò omissas, supplere non grauaretur. Quo peracto, mox omnes illi pueri languentes & infirmi conualuerũt. Id nobis narrauit quidam S. Theol. Licentiatus, vir doctrina & integritate vitæ commendatissimus, qui ex ore ipsius pastoris Catholici rem hanc, vt gesta, est cognouit.

De infirmo quodam, qui multis hæreticis ipsum alloquentibus, solius pastoris Catholici vocem & verba intelligere potuit.

CAP. XLIX.

IDem pastor Catholicus vocatus ad quendam

dam ægrotum, inuenit istic congregatos complures hæreticos, rogatur vt ægrotum suo colloquio recreet & consoletur. Ille ad decumbentem propius accedens, monet vt in fide ac religione parẽtum & maiorum suorum constanter perseueret, ab ea non deflectat, sed in eius confessione moriatur, serioque propo nat, si per Dei gratiam eousque conualescat, Catholico ritu peccatorum suorum exomologesin facere. Paulò post infirmus nonnihil releuatus, & ad se reuersus, rogat, quisnam ex omnibus circumstantibus ille sit, qui eiusmodi verba ad se locutus esset: solam enim illius vocem & verba se intellexisse, cæterorum verò neminem, quid vellent vel dicerent, capere potuisse.

De puero, qui à patre Caluiniano ad præconem Caluinistam vt baptizaretur delatus, repentè mortuus apparuit, relatusque ad puerperam Catholicam miraculosè reuixit.

CAP. L.

D. VValterus N. Canonicus nuper Antuerpiensis, modò autem, post cleri & Catholicorum profligationem, in Collegio Tungrensi Canonicus existẽs, testis oculatus narrauit, mulierem quandam Catholicã eamque coniugatam, partu prolem enixam esse, quem cum illa Catholico ritu, maritus verò hæreticus nouo illorum hominum schemate baptizari vellet, maritum vxore puerpera dor-

miente, prolē clam à latere matris subripuisse & ad Caluinisticæ factionis præconem baptizandum pertulisse. Ad quem vbi peruentum est, præco iste prolem baptizaturus, mortuam eam deprehendit, moxque cum patre expostulans, vt quid ipsum tali impostura ludificari instituerat, vt emortuam sobolem ad baptismum adduceret? Pater inopinato casu consternatus, mox domum reuertitur: cubiculū vxoris clam ingreditur, eamque etiānum dormientem cernēs, infantem quem à latere dormientis clādestinè subduxerat, eadem arte suo rursum loco deponit. Tacitoque gressu recedens, pauloque post tanquam vxorem inuisurus in cubiculum regressus, illam iam cuigilantem alloquitur, rogat, quo pacto agatur, ac deinde, quî valeat infantulus. Illa antegestorum ignara, infantulum complexa, bellè illùm adhuc valere ait: viuumque patri blandè exhibet. Pater rei miraculo stupefactus, Caluinianos errores & hæreses respuit, Catholicæ vxoris Catholicam fidem & religionem constanter amplectitur.

De puero à matre Catholica ignaro, patre, Caluinista baptizato, qui cum ad Caluinianum baptisma adduceretur, præco baptizaturus diuinitus obmutuit.

CAP. LI.

Anno

ANno Domini 1579. Amstelredami contigit mulierem quandam Catholicam, eamque coniugatam peperisse. Maritus Caluinista voluit prolem ritu Caluiniano, mater verò Catholico more baptizari. Mater pertimescens maritum fore pertinaciorem, quàm vt vxoris desiderio cederet, ac tandem cernēs illum ad Caluinianum baptisma petēdum accingi, festinauit maritum præuenire, & extemporaneo baptismate (quia aliter non poterat) prolem baptizauit. Pater huius facti ignarus, prolem ad Ecclesiam Caluinianam deferri vt baptizaretur. Præco Caluinista cùm ad baptizandum se componeret, diuino miraculo obmutescit. Maritus rem totam secum admirabundus expendēs, re infecta domum regreditur. Interrogat vxorem, quid egisset circa puerum. Illa confessa est, se eum baptizasse. Ac tandem rem altius considerans, sicuti præco ille diuina virtute repressus obmutuit, sic iste, diuina gratia cooperante veterem errorem omnē excussit, & ad Catholicæ religionis obseruantiam rediit.

De Capitaneo quodam hæretico, qui monacho Catholico mortem interminatus ad horam duodecimam, ipse ante illam ipsam horam admirabili casu confossus est.

CAP. LII.

CVm oppidum mōtis S. Gertrudis in Belgio à principe Auraico occuptum esset,

captus est, & in vincula coniectus D. Mathias Lyropius ordinis prædicatorum. Circa idem porrò tempus milites regis Hispaniarum cœperant quendam nobilem factionis Auraicæ, quem se vita & libertate donaturum aiebant, si Dominicanus iste D. Mathias reciproco modo ab istis in libertatem restitueretur. Capitaneus verò Catholicæ religionis hostis iuratissimus hæc audiens, proclamabat nullo pacto se monachum istum dimissurum, sedante horam, inquit, duodecimam, si vixero, suspendetur. Contigit eadem hora Regios Auraicosque milites confligere, atq; Auraicos succumbere. Qua clade accepta, illi, qui ex prælio salui euaserant, in oppidū montis S. Gertrudis confugerunt, illaramque cladem vniuersam mox perfidiæ capitanei imputarunt. Ille metu perculsus, in penarium quoddam sese abdidit, vbi à milite quodam Auraico deprehensus, eodem momento confossus est, sic contigit vt ad horam vsque duodecimam, qua fratri Dominicano vitæ suæ terminum posuerat, ipsemet superstes non esset, miraculosè quodammodo sublatus, ne in opus impiè proferret, quod perniciosè erat minatus. Frater iste Mathias mirabiliter posteà carceribus liberatus, etiamnum viuit, Busciducis in Brabantiâ degens, religiosè viuens, & frequētibus concionibus populum erudiēs. Sic olim Antiochus, (2. *Mach.* 9.) cùm superbè locutus esset, se venturum

turum Hierosolimam, & cõgeriem sepulchri Iudæorum eam facturum, præciperetque accelerari negotium, currumque sine intermissione iuberet agitari (cælesti eum iudicio perurgente) mox in eodem impetu de curru decidit, graui corporis collisione percussus, ac deinde vermibus de corpore toto scaturiantibus, fœtidissima & horribili morte peregrè in montibus interijt. Sic & Amon, (*Esther.7*) in patibulum, quod Mardochęo erexerat, ipse suspensus est. Sed & Nicanor, (2.*Mach.* 8.) cùm missus esset, vt vniuersum Iudæorum genus deleret, triumphum canens ante victoriam, promisit se nonaginta Iudæos talento distracturum, non respiciēs ad vindictam, quæ eum ab omnipotente erat consecutura, Iudas enim Machabæus facto sibi adiutore omnipotente, interfecit de illius exercitu nouem millia hominum, maiorem autem partem vulneribus debilem factam fugere compulit. Pecuniis verò eorum, qui ad emptionem ipsorum venetant, sublatis, ipsos vsquequaque persecuti sunt.

De quodam hæretico, in sacrum Ecclesiæ Kerpensis baptisterium oletum faciente, diuinitus excæcato, & mox capto ac suspenso.

CAP. LIII.

CVm circa annum Domini 1579. oppidulum Kerpense non procul à ciuitate Colonienſi dissitum, diuersis irruptionibus, nūc

Statuum, vt vocant, nunc Regiorum militum inuaderetur, miles quidam in Ecclesiæ, quæ ibidem collegiata est, baptisterium impietate plusquàm Copronymiana cacauit, qui paulò post hunc sacrilegum ausum, diuinitus oculorum lumine priuatus est: cūque vagis gressibus huc illucque oberraret, in hostes incidens captus est, atque ante ipsas valuas Ecclesiæ, quam impiè fœdauerat, laqueo suspensus. Percrebuit mox ea fama multorum fide dignorū sermone per totam ciuitatem Agrippinēsem, quam & Canonicus quidam Kerpensis hisce diebus suo apud nos testimonio confirmauit. Non quidem semper clemētissimus Deus pro immensa sua misericordia & longanimitate impius hęreticorum & sacrilegorum conatus extemplo vindicat, quādoque tamen in eiusmodi theomachos seuerè animaduertit, vt paucorum exemplo alij terreantur, nec in perpetuum diuitiis bonitatis eius abutantur.

De muliere Nouesiana hæretica, quæ plurimis annis templi ingressu abstinēs, eò quod laquearia & columnæ ex calce & lapidibus, (vt irridens Ecclesiam dicitabat) confectæ essent, tandem Deo vindice columna corruente oppressa est.

CAP. XLV.

APVD ciuitatem Nouesium in ditione Colonienſi, ſitum eſt monaſterium Canonicorum Regularium, quod hoc anno 1585. quibuſdam ex cauſis dirui cœptum eſt, Fratribus

tas istius loci in ipsum oppidum tutiori loco translatis. Erat autem in ciuitate mulier quædam, nouis dogmatibus infecta, plurimis annis ab Ecclesiarum ingressu abstinens. Quæ tum aliquoties interrogaretur, cur non cum aliis Ecclesiam ingrederetur: plerumq; respondebat vsitatum illud apud prophanos homines dicterium: Ecclesiæ columnas esse ex calce & lapidibus fabricatas, metuere se ne illæ corruentes, in caput ipsius concidant. Porrò cum monasterium illud Regularium Canonicorum certis ex causis circa ferias Paschales proximè elapsas diueretur, mulier ista quæ Ecclesiarum vastatione magis quàm ædificatione & cultu earum delectabatur, gratulata sibi dicitur, quod diem illum vixerit, quo in patria sua conspicere daretur demolitionem Ecclesiæ. Itaq; festina progressa est ad locum monasterij Regularium, visura ipsam destructionem, comitata ancilla & altera puella admodum iuuencula. Cumque templum, quod iam dirui cœptum erat, ipsa octaua Paschę lætabunda ingressa esset, dirutoque tecto, multa nunc in eodem essent luxata, columna quædam ruinā minari cœpit, calce & lapillis quibusdam sensim decidētibus. Puella mulierem inclamat, vt loco discedat, atque imminenti ruinę se subducat. Quod cùm semel atque iterum moneretur, nec acquiesceret illa in præsentem perniciem suam nunc securior, quæ antea

antea tot annis ad cuiusuis templi ingressum vel vera, vel ficta, vt verisimilius est, formidine trepidauerat, ecce subitò ingens Ecclesiæ columna corruit, ipsamque mulierem inopinato quidem, sed diuino casu penitus pessundat & conterit. Hęc cùm in frequenti honoratissimorum virorum cōsessu quidam insignis vir narrasset, tandē & ex aliis, ac denique ex ipsius monasterij (in quo res contigit) antistite verissima cognoui. Sic videmus plerunque accidere, vt per quæ quis peccat, per eadem etiam puniatur. Contempsit illa Ecclesiam, quia calce & caducis lapidibus compacta esset: Deus Ecclesiæ suæ vindex, permisit illam calce & caducis lapidibus opprimi in interitum eius, & exemplum ac terrorem aliorum, vt discant homines prophani reuerentius sentire & loqui de rebus diuinis & Ecclesiasticis.

De funesto interitu exercitus Gœsici, in septimana sancta carnibus vescentis & genio indulgentis.

CAP. LV.

ANno 1575. in septimana sancta, milites Comitis Ludouici à Nassau contempta religione veteri, carnibus passim vescebantur, & immodica lætitia efferebantur. Quocirca D. Philippus Olmenus, (qui nobis materiā belli Liuonici conscribendi olim suppeditauit) vir multæ experientiæ, magnæ pietatis, animi sagacis; resque futuras quandoque præsentientis, feliciter in Domino defunctus. Parochum

vero

verò id temporis agens in loco non valdè à castris militum istorum remoto, suos confortabat, vt sacrum Quadragesimæ tẽpus pergerent religiosè peragere: illos quidẽ diuinis humanisque sanctionibus cõremptis, nunc strenuè comessari carnibus, victitare & lætari, sed lugubre & funestum Pascha habituros: se verò ac suos fausto & felici Paschate gauisuros. Quod & factum. Nam Catholicis post exactos sanctæ Quadragesimæ labores, Paschalem solemnitatem festiuis gaudiis celebrãtibus, ecce subitò feria 4. Pascæ, vniuersus ille Ludouici exercitus cum ipso Comite Ludouico, omnibusque antesignanis cæsus & interfectus est, paucissimis fuga saluatis. Adhuc escæ erant in ore eorũ, inquit Psalmista (*Psal. 77*) & ira Dei adscendit super eos, & gladius Catholicorũ deuorauit carnes & carniuoros. Hanc stragem Gerhardus Candidus in appendice historiarum Belgicarum Ioannis Meierij his verbis succinctè, vt cætera omnia, annotauit. Decimoquarto, inquit, eiusdem mensis Aprilis die, auxiliares copiæ, quæ Auraici vires nitebantur firmare, in Ericeto Mokensi, vulgò auff der Mocker Heyden/ ab Hispanis fusæ sunt, & dissipatæ, præcipui exercitus duces, Ludouicus & Henricus Nassouij Comites, & Christophorus Palatinus, nec inter viuos, nec inter mortuos reperti.

De Senatore Geneuensi, qui cum supremi altaris lapidem

pidem ad patibuli locum transtulisset, vt damnati in illo plecterẽtur, primus in eodem decollatus est.

CAP. LVI.

EXcusus est Antuerpiæ anno 1568. ab Emanuele Tronesio dialogus Passeuantij & Pasquini idiomate Belgico, de vita & moribus Caluini, Vireti, Bezæ, & aliorum, approbatus à Commissariis Regiæ Maiestatis, in quo cum multa de artibus & stratagematis istorum hominum retulisset author, (quigrauibus de causis, in prologo commemoratis, nomen suum dissimulandum duxit,) tandem sub libelli finem, quædam recenset digna memoratu. Ait enim, quendam ex Optimatibus Geneuæ consilio & authoritate sua obtinuisse, vt in basilica primaria D. Petro Apostolo consecrata, summi altaris lapis, (quem Innocentius III. & alij canonum authores mensam altaris vocant) loco moueretur, & in locum supplicij transferretur, vt damnati in eodem decollarentur, idque in contumeliam, & contemptum tremendorum mysteriorum. Contigisse verò deinde, vt idem ille quantumuis primarius Senator Geneuensis, primus in eodem lapide capitali censura plecteretur, instar Aman, (*Esth. 7.*) qui suspensus est in patibulo, quod Mardochæo parauerat.

De matrona Geneuensi, quæ Deiparam virginem & sacerdotes irridens, prolemque suam à sacerdote baptizari nolẽs, mortuam sobolem postridie enixa est.

CAP.

CAP. LVII.

REfertur in eodem Dialogo, iam tertiùm excuſo (vt author in præfatione ſcribit) quod, cum Pharellus & Viretus primum Genuæ ſecretò concionarentur, & Catholico ritu in ſolemni quodam feſto virginis Deiparæ Proceſſio cum SS. reliquiarum deportatione inſtitueretur, matrona quædam primaria S. Deiparam & ſacerdotes irriſit, poſtridie enixa ſit puerum mortuum. Quo viſo, aperté ſiniſtram ſuam machinationem confeſſa ſit, nimirum ſe iam antea decreuiſſe, non permittere prolem ſuam à quoquam ſacerdote baptizari, ſicuti nec baptizata eſt.

De duobus viatoribus, quorum alter alterum cruce ſe ſignantem contra vim tempeſtatis, irridens, fulmine interijt.

CAP. LVIII.

SVbiungitur & aliud in eodem Dialogo, memoratu dignum de duobus Genevæ Lauſannam euntibus, cumque tempeſtas grauis ingrueret, cum tonitruo & fulgure atque alter illorum ſe ſignaculo S. crucis antiquiſſimo Chriſtianorum ritu muniret, alter eum irridens, ſiccine, inquit, vis muſcas à naſo tuo abigere? nam huiuſmodi facetiis omnia ſacra ludificantur:) & ecce protinus denuo cælum intonat, idemque ille irriſor fulmine percuſſus emoritur, altero iſto cruce ſignato incolumi manente, qui mox rem geſtam per totam Gene-

Geneuam diuulgauit. Ad omnē progressum, inquit Tertullianus, atque promotum, ad omnem aditum & exitum, ad vestitum, & calceatum, ad lauacra, ad mensas, ad lumina, ad cubilia, ad sedilia, quacunque nos conuersatio exercet, frontem crucis signaculo terimus.

Ioan. Nauclerus in Chronicis generat. 50. memorabile exemplum de triginta Iudæis in diuinis. Eucharistiam sæuientibus, Circa annum D. 1492. grauiter punitis.

CAP. LIX.

GEnus hominum, calamitosissimum Iudæi, nouissimè anno salutis 1492. die 22. mēsis Octob. in oppido Sternnebach, sub dominio Principum Magnopolensium, auxilio Petri Sacerdotis, Eleazar Iudæus & complices sui, Sacramentū Eucharistię diuinissimum per hostias maiorem & minorem obtinentes, has perforarunt, et cruor ilico prosilijt, quo linteum pręcinctum ruborē accepit. Quo miraculo territi, ad Petrum id deferunt. Principes autem illustres Balthasar & Magnus fratres, re comperta, cum vestigia vulnerum, quæ remāserant cernerēt, Iudæos cremari fecerunt xxx. numero. Petrus verò prędictus sacerdos sceliis vendidisse confessus est, & quomodo post puncturas Iudęi Sacramentum cruentum & panno inuolutum sibi restituerint, & quòd, suffoderit in terram, vbi eo indicante, inuentum est cruore consperſum, Sacerdos degradatus

tus ei incineratus fertur. In eodem autem loco hodiè multa fiunt miracula.

Ex scripto, Anno 1591. Viennæ Austriæ germanicè typis expresso, & in latinum conuerso, aliud non dissimile, imò horribilius exemplum, de Iudæis aliquot multis, qui ob sacras hostias cultro ab ipsis punctas, eodem anno Presburgi in Vngaria fulmine tacti, vnà cum domo, tribus tantum effugientibus sunt exusti, sacris hostijs ab igne non attactis.

CAP. LX.

ANno recuperatæ salutis. M.D.XCI. ipsis Callendis Septembris Pragæ in Bohemia, Iudæus quidam Leo nomine, multarum linguarum, & in primis Hæbraicæ, Græcæ, & Latinæ peritissimus, ad fidem Christianam conuersus, ac Christum crucifixum verum Messiam, humani generis redemptorem atq; seruatorem confessus, sacrum baptismum suscepit. Qui quidem iam professione Christianus Pragæ in Minorum, vt vocant, monasterio, in D. Petri Rodani se familiaritatem ingessit, cuius muneris erat, ægrotantibus Christianis extremum & salutare corporis Christi porrigere viaticum: Quare diligenter attendens, quo loco sacræ conderentur hostiæ, tres ex ijsdem chartę inuolutas furtim abripuit, atq; Presburgum in Hungariam profectus, non sine proditionis suspicione, ad Iudæum quendam diuertit. Inter illos igitur quæstione aliquando de Messiæ incarnatione, ac Venerabilis Sacramenti

menti mysterio orta, hospes ex Leone recèter baptizato quærit, num aliquando sacram Eucharistiam inter Christianos connumeratus sumpserit? Qui quidem non modò se aliquoties eam sumpsisse, sed etiam apud se reseruatas tres hostias à Christianis consecratas habere, exposuit: exquib⁹ hospiti suo duas nō inuitus relinquens, ipse Nickosburgum profectus Iudæis est, quibus hospes rei ordinem aperuit, visum, vt pluribus Iudęorum conuocatis, num aliqua Christianorum Sacramentis & mysterijs fraus ac dolus inesset, palam probaretur: Post multas consultationes inter conuocatos habitas, tandem, horret animus dicere, quidam ex ijs in hasce blasphemas vocem rumpens: Si Christianorum Deus es, id signo aliquo ostende, vtramq; hostiam mensæ impositā cultro appositō transfixit, ex qua quidē punctura sanguis adeò copiosus per mensā effluxit, vt oēs in summam admirationē raperētur, & attoniti starēt. Ob tā abominādū & horribile facinus Deus grauissimè offēsus, domū, in qua flagitiū cōmissum, fulmine de cęlo tetigit, ipsamq; vnà cū hospite, ipsius vxore, duobus liberis, omnibusq; cęteris Iudęis, tribus tātū effugiētibus, vindictę igne ita exussit, vt tamē neq; mēsa, neq; hostiæ vlla incendij indicia darēt. prefectus vrbis, extra ciuitatis pomeria arcē presidio tenēs, tanto cōspecto incēdio, famulos ad idē restinguēdū mittēs, à ciuibus per

per eosdē reſciuit incēdij originē ignorari, niſi quod in exuſtis ædibus Iudęos aliquot, ciuibus ignorātib⁹ in quē furē, cōgregatos, omnes exceptis tribus, igne conſumptos conſtaret.

Qui periculo exemptos ſumma dilligentia conquirens ex comprehenſis diu nihil exprimere potuit: ſed quia eoſdem quæſtionibus temere nō deſinebat, vnus ex ijs, rem vt geſta erat, ſine fuco aperuit. Hac narratione Præfectus omninò territus, hoſce tres Iudęos patrer in carcerem conijci iubet, ac cū ſuis, quibus ſupplicij generibus tam ſceleratos homines afficiat, deliberat. Tandem placuit, vt prima die viuis magna ex parte cutis detraheretur, ſequenti verò pedes in feruida pice coquerentur, ac tertia demum die palis perforati ad regias vias alijs in exemplum exponerentur: quod & eo modo ac ordine factum eſt.

Faxit Deus, vt huiuſmodi exemplis Chriſtianę profeſſionis homines hoc tam exulcerato ſæculo moueātur, vt & pura conſciētia hūc animæ cibūm capit, & vitā & moribus cū maxima animi gratitudine, ſummo honore afficiāt; ne, ſi ęundem contēptim habeamus, inde grauius damnemur, vnde non minimum ſalutis noſtræ momentum dependere videtur.

R.D. *Ioannes Dantiſcus Eccleſiæ Reſenſis Decanus, vir doctrina & pietate inſignis, ſuperioribus diebus ad nos perſcripſit hiſtoriam in primis memorabilem, quæ tameſi vnà cum precedentibus, atque*

ea,

pertineant, non inconcinnè tamen, (quia hæreticis ea, quæ supra cap. 56. habetur, ad librum primum acciderunt) huic libro eas inseri posse in gratiam lectoris, existimauimus.

Epistola D. Ioannis Dantij, Decani Resensis ad Bredenbachium

SAlue in Christo præstantissime D. Doctor, amice integerrime. Salue quantum velis, & quoties R.T. recordor: recordor autem ferè quoditie maxime cùm in oculos manusque incurrunt lucubrationes seu parentis optimi, seu vestræ. Ago semel immensas gratias D. Doctori, quod hactenus nihil quod sciam, prælo commiserit, cuius non exemplar aliquod communicauerit suo Dantio. Lætus nunc & auidus exspecto miraculosas illas & æterna memoria dignas, ex optimis quibusq; scriptoribus collectas historias, quibus Deus omnipotens sua sacrosancta mysteria, charissimam matrem, &c. honorare, suisque electis commendare dignatus est. Cõtuli, aliquoties de materiæ præstantia & dignitate cum pio sacerdote D. Iacobo Phirenio: qui non ita pridem ostensis literis nostri Bredenbachij significauit, illum peculiarem locum reseruasse τοῖς παραλαπομένοις. Itaque facere non potui, quin R. T. insigne miraculum, & per Gelriam, Cliuiam, Hollandiam, finitimosq; populos notissimum, quodq; ex patritiis Nouiomagensibus apud Calcariam exsulantibus in-

falli-

fallibiliter cognouimus, de quo non minus dubitandum, quàm de subitanea morte Ananiæ & Sapphiræ apud Lucam, cõmunicarem. Quod si tempestiuè satis ad vos perferri contingat, & T. R. dignũ iudicet, cui locus saltem extremus in opere concedatur, poterit illud T.R. quoad phrasin attinet, nonnihil mutare, re eadem permanente suo stylo vestire. Nos enim historiam ab ipso D. Antonio vernaculo sermone scriptam ad verbũ propemodum in latinum conuertimus, idq; ex tempore. His paucis T. R. Christo φιλανθρώπῳ æternum commendatam cupimus. Alias copiosius. Salutant te officiosè fratres vnà cum sorore. Vale prædilecte D. Bredenbachi. Subitò Ressæ, 17. die Iulij, anno M. D. LXXXIII.

Præst. R. T.

ad quæuis obsequia paratiss.

Io. Dantius E.R.D.

Memorabilis historia de quodam hæretico in SS. Eucharistiam blasphemo, eiusque horrendo interitu.

CAP. LXI.

ANno Dominicæ Incarnationis 1561. antequàm Geusicus furor effrenatius erũperet, non minus horrendum quàm memorabile signum circa venerabilem Eucharistiã edidit Deus Opt. Max. Nouiomagi ad VValhalim fluuium, quæ ciuitas in ducatu Geldrię & antiquitate & populi frequentia & merci-

moniis priuilegiisq; celeberrima est. Accidit ibi feria secunda Paschæ (quæ tum incidit in septimum diem Aprilis) circiter horam diei nonam, vt sermone in Ecclesia Parochiali simul & collegiata, quæ protomartyri Stephano sacra est, absoluto, alter parochorum nomine Antonius Vorstius vnà cum ædituo seu custode templi Ioanne Haeps accerseretur ad ægrotantem mulierculam, quę in solemni die Dominicæ resurrectionis ob corporis imbecillitatem in templo non communicârat. Decumbebat autē mulier in platea Regularium, sic dicta, quod via illa per fundum Canonicorum Regularium in ea vrbe commorantium iam olim sit minuta. Porrò in altiore viæ parte, prope Vallum oppidi taberna erat meritoria, in qua parum honestè tunc temporis diuersabantur viri duo iuuenes: vni Noniomagum patria erat, alteri Traiectum superius ad Mosam. Vtroque ibidem tum ouum Paschale, quod vacant, solito more elixum manibus ostentante, certamen initur inter eos, idque periculo hauriendi poculi cereuisiarij, vter suum prius ouum glutire queat. Interim aduentat pastor prædictus, cum Venerabili Sacramento ouiculam suam infirmam in vicinia commorantem refecturus. Audita per plateam nola, quæ præferebatur Eucharistiæ, alter ille, qui Traiectensis erat, in contemptum tremendi mysterij, audacter dixit ad sodalem suum

fuum, Ego ouum istud, quod manu teneo, citius diglutiuero, quàm ægrotans muliercula Deastrum illum (teutonicè das gaedgen) dixit, & protinus hians, ouum in os immisit: volens traiicere illud per gulam. Sed ecce præsentissimam Dei vindictam, qua præpeditus nullo modo ouum transmittere potuit. Hærente autem illo in faucibus, cùm miser homo se statim suffocatum iri, nec spem vitæ reliquam videret, oculis horribiliter contortis conspicit candelam sebaceam ex clauo pendentem. Arripit celerrimè sebaceum, & absq; mora iniicit ori, cupiens conansque candelam tali protrudere ouum, sed frustra. Nihil enim aliud effecit, quàm quòd sebo candelæ in gutture apud ouum relicto, ellychnium seu fila nuda retraxerit. Hic spe frustratus humi procumbit instar bouis mactati, memoria, loquendique facultate omninò priuatus. Et supinus iacens, suliginosum & velut Aethiopicum induit vultum: & gutture diuina vltione contracto tristissimam efflat animam, Parocho memorato cum sacrosancto illo pane cæli adstante. Is enim, simulatque infirmam communionis participem fecisset, ex illa domo rediens, audit miserabiles voces ex taberna vicina resonantes: horrore perculsus introcurrit cum Venerabili Sacramento, rogat quid illic sit negotij, audit ex ore præsentium rei gestæ seriem, hominem diuinitus percussum vi-

det humi palpitantem, & cum morte certantem, & paulò pòst exspirantis guttur fractum, ouo nunc instar tuberis intercutanei in altero colli latere, & non in faucibus residenti. Hæc ego ad verbum scribo ex ore ipsius Parochi, Domini Antonij Vorstēsis, qui apud Noiomagēses curam gessit animarum annis 26. & amplius magna cum laude, vsque ad extremos furores Geusiorum, Parochus pariter & Canonicus ibidem: in præsens autem ob verbi diuini gratiam & bonitatem suam Catholico Resensium gregi gratissimus pastor. Miraculum istud nulla vnquam obliuione obliterandum, non sermone tantum omnium ferè Belgij habitatorum, verùm etiam publico carmine celebratur, quod ab omnipotente misericordia Dei profectum creditur, ad constabiliendam Catholicæ fidei veritatem, quo tempore grauissima imminebat persecutio.

De quodam Antuerpiensi in Ven. Patres Societatis IESV recenter vrbe eiectos contumelioso, eiusque diuina vltione.

CAP. LXII.

VIr quidam doctrina & pietate spectatissimus nuper Antuerpia ad nos perscripsit, quod cùm Ven. Patres Societatis IESV è Collegio suo recenter istic antea erecto, factiosorum hominū opera eiecti, vrbeque excedere iussi essent, totaque iam Collegij domus vacua esset ac desolata, quidam Caluinisticæ

ſticæ factionis ſectator in eam ſe proripuit, & colligati ſtraminis faſciculum, (qui ædibus peſtis contagio infectis appendi conſueuit) è feneſtra ſuſpendit, in deriſum & cõtumeliam Patrum, moxque alius quidam eiuſdẽ factionis, oſtium pulſauit: alter verò qui faſciculum ſuſpenderat, Quid, inquit, hic pulſas? vidéſne inſigne peſtilentię? vniuerſi hic peſte ſunt ſublati. Eodem die peſtis domum iſtius irriſoris inuaſit, cùm tamen ante nulla circumquaque eſſet peſtis contagio.

De quibuſdam factioſis, qui cùm ſacris Litaniis & ſacerdotibus inſultaſſent, deque eorum exſilio feſtum diem agerent, diuinam perſenſerunt vltionẽ.

CAP. XLIII.

CIrca idem tempus, cùm Antuerpiæ in platea cochlearia vulgò appellata, plerique rerum nouarum ſtudioſi conueniſſent, diemque feſtum agerent ob Patres Societatis IESV vrbe ſubmotos, ac pernã bene elixam in medium plateæ adferentes, læti epularentur, ac deinde ad choreas, & tripudia ſeſe dederent, ecce paulò pòſt, iſtius plateæ habitatores tam ſæua inuaſit peſtis, vt circiter 40. ea lue ſtatim exſtinguerentur, inter quos & capitaneus, & præcipui incolæ iſtius loci fuerũt. Iidem quoque paucos ante menſes, Catholicos ſcommatibus & dicterijs diuexârant, cùm iuxta antiquiſſimum totius Eccleſię Catholicę ritum, in diebus Rogationum ab æde ſacra D. Mi-

chaëlis, ad basilicam Deiparæ Virginis sacras Litanias solemniter & religiosè peragerent. Vtriusque facinoris impietatem, vna vltione Deus vindicauit, vt qui antea dissimulando se mitem & longanimem ostenderat, nunc vindicando, se Deum vltionis declararet.

De quodam hæretico in sacri ieiunij religionem & tremendum sacrificium contumelioso, eiusque funesto interito.

CAP. LXIIII.

COntigit prope ciuitatē Harderwyckum, Catholicum quendam in die Cinerum, agere in diuersorio inter hæreticos, qui cum ientaculum sumerent, & Catholicum inuitarent, vt cum ipsis ientaret, isque antiqua ieiunij religione ductus, renueret, illi hominem dicteriis & contumeliis exceperunt, dictitantes, si sacrum audisset, iam facilliorem fore ad ientandum. Euestigiò quidam ex illis prosiliens, Ego, inquit, operam hanc illi facile præstitero, arreptumque orbem mensarium eleuauit in despectum tremendi sacrificij SS. Eucharistiæ, moxque eleuata in altū brachia obstiguêre, vt ad se reducere non posset, paulòq; pòst in eodem loco exspirauit. Hæc, vnà cum præcedenti historia à viris integerrimis & fide dignissimis ad nos perlata sunt.

De quodam Præcone Euangelico, in Ecclesia Cathol. cæremonias & eleuationem SS. Eucharistiæ contumelioso, eiusque vltione diuina.

CAP.

CAP. LXV.

ANno Dominicæ Incarnationis 1578. Sylueducis Brabantiæ contigit (sicuti à viro admodum fidedigno, qui id temporis Sylueducis fuit, accepimus,) vt quidam nouorum dogmatum præco, in Ecclesia parœciali D. Petri Apostoli concionaretur, qui cùm inter cætera eleuationem SS. Eucharistiæ miris cachinnis & contumelijs exagitaret, aliasque Catholicæ Ecclesiæ cæremonias effreni verborum petulantia proscinderet, mox in ipso suggestu, inter ipsa profanæ sermocinationis ludibria, diuinitus morbo corripitur, animamque non multò post exhalat, & clam à suis sepelitur.

COLLATIONVM SACRARVM LIBER OCTAVVS.

DE IVCVNDIS AC TERRIBILIBVS QVORVNDAM visionibus.

D. Gregor. Magnus homil. 19. in Euangelia exhortatur, vt tempestiuè à peccatis resipiscamus, sequens exemplum commemorat.

CAP. PRIMVM.

REM, fratres, quæ nuper contigit, refero, vt si vos peccatores ex corde esse conspicitis, omnipotentis Dei misericordiam amplius ametis. Præsenti anno in monasterio meo, quod iuxta beatorum martyrum Ioannis & Pauli Ecclesiam situm est, frater quidam ad conuersionem venit, deuotè susceptus est, sed ipse deuotius est conuersatus. Hunc ad monasterium frater suus corpore, non corde sequutus est. Nam valde conuersationis vitam & habitum detestans, in monasterio vt hospes habitabat, & monachorum vitam moribus fugiens, recedere à monasterij habitatione non poterat; quia, vel quid ageret, vel vnde viueret, non habebat. Erat eius prauitas cunctis onerosa, sed

sed hunc omnes æquanimiter pro fratris eius amore tolerabant. Nam superbus & lubricus, si qua post hoc sæculum sequeretur vita, nesciebat. Irridebat verò, si quis ei hanc prædicare voluisset. Itaque cum habitu sæculari viuebat in monasterio, verbis leuis, nutibus instabilis, mente tumidus, veste incompositus, actione dissipatus. Mense autem Iulio nuper elapso, huius quam nostis pestilentiæ clade percussus est: qui ad extremum veniens vrgeri cœpit, vt animã redderet. Et vltima iam corporis parte præmortua, vitalis virtus in solo pectore & lingua remanserat. Fratres aderant, eiusque exitum in quantum Deo largiente poterant, oratione tuebantur. At ille subitò ad deuorandum se draconem venire conspiciens, magnis vocibus cœpit clamare, dicens: Ecce draconi ad deuorandum datus sum, qui propter vestram presentiam deuorare me non potest. Quid mihi moram facitis? date locum vt ei deuorare me liceat. Cumque hunc fratres, vt signum sibi crucis imprimeret, admonerẽt, respondebat virtute qua poterat, dicens: Volo me signare, sed nõ possum, quia à dracone premor. Spumæ oris eius faciem meam liniunt, guttur meum eius ore suffocatur. Ecce ab eo brachia mea comprimuntur, quia iam & caput meum in suo ore absorbuit. Cumq; hoc ille pallens & tremens & moriens diceret, cœperunt fratres vehementius

orationibus insistere, & oppressum draconis præsentia suis precibus adiuuare. Tunc repentè liberatus magnis cœpit vocibus clamare dicens: Deo gratias. Ecce discessit, ecce exiit, ante orationes vestras fugit draco, qui me acceperat. Mox autem seruiturum se Deo, & esse se monachum deuouit: atque à tempore illo nunc vsque febribus premitur, doloribus fatigatur. Morti quidem subtractus est, sed adhuc plenius vitæ restitutus non est. Quia enim longis & diuturnis iniquitatibus pressus est, longo languore fatigatur, & durum corignis purgationis durior concremat: quia diuina dispensatione agitur, vt prolixiora vicia ægritudo prolixior exurat. Quis illum vnquam seruari ad conuersionem crederet? quis tantam DEI misericordiam considerare sufficiat?

Idem homelia 12. in Euangelia de horribili morte Chrysaorij, exhortans vt tempestiuè ad meliorem vitæ statum nos componamus.

CAP. II.

REm, fratres charissimi refero, quam si intentè audire vult charitas vestra, ex consideratione illius vehementer instruitur. Quidam vir nobilis in Valeria prouincia nomine Chrysaorius fuit, quem lingua rustica populus Chrysorium vocabat, vir valdè idoneus, sed tantum plenus viciis quantum rebus: superbia tumidus, carnis suæ voluptatibus subditus,

ditus, in acquirendis rebus auaritiæ facibus accensus. Sed cùm tot malis Dominus finem ponere decreuisset, sicut à religioso viro quodam, qui nunc superest, propinquo illius didici, corporis languore percussus est. Qui ad extremũ veniens, eadẽ hora, qua iam de corpore erat exiturus, apertis oculis vidit tetros & nigerrimos spiritus coram se assistere, & vehementer imminere, vt ad inferni claustra se raperẽt. Cœpit tremere, pallescere, sudare, & magnis vocibus inducias petere, filiũque suũ nomine Maximum, quẽ ipse iam monachus monachum vidi, nimiis & turbatis clamoribus vocare, dicens: Maxime curre, Maxime curre, nunquã tibi aliquid mali feci, in fidẽ tuã me suscipe. Turbatus mox Maximus affuit, lugẽs & perstrepens familia conuenit. Eos autem, quos ille insistens sibi grauiter tolerabat, ipsi malignos spiritus videre nõ poterant, sed eorũ præsentiã in confusione, in pallore ac tremore, illius qui trahebatur, videbant. Pauore autem terrẽ eorũ imaginis, huc illucq; vertebatur in lectulo. Iacebat in sinistro latere, adspectum eorũ ferre non poterat: vertebatur ad parietẽ, ibi aderant. Cumq; constrictus nimis relaxari se non posse desperaret, cœpit magnis vocibus clamare, dicẽs: Inducias vel vsque mane, inducias vel vsque mane. Sed cùm hęc clamaret, in ipsis suis vocibus de habitaculo suæ carnis euulsus est. De quo nimirũ cõstat, quia

pro nobis ista, non pro se viderit, vt eius visio nobis proficiat, quos adhuc diuina patientia longanimiter exspectat. Nam illi tetros spiritus ante mortem vidisse, & inducias petisse quid profuit, qui easdem inducias, quas petiit, non accepit? Nos ergo, fratres charissimi, nunc sollicitè ista cogitemus, ne nobis in vacuum tempora pereant, & tunc quæramus ad benè agendum viuere, cùm iam compellimur de corpore exire.

Ven. Beda lib. 5. cap. 14. historiæ Anglicanæ. De visione cuiusdam, qui commissorum pœnitentiam differens, moriturus, vidit dæmones codicem asserentes, in quo omnia sua peccata conscripta inuenit.

CAP. III.

FVit quidam in prouincia Merciorum, cuius visiones ac verba & conuersatio plurimis, sed non sibimetipsi profuit. Fuit autem quidam temporibus Coenredi, qui post Edilredum regnauit, vir in laico habitu atque officio militari positus, sed quantum pro industria exteriori regi placens, tantum pro interna suimet negligẽtia displicens. Admonebat ergo illum sedulò, vt confiteretur, & emendaret, ac relinqueret scelera sua, priusquam subitò mortis superuentu tempus omne pœnitendi & emendandi perderet. Verùm ille, licèt frequenter admonitus, spernebat verba salutis, sesequẽ tempore sequenti pœnitentiam acturum esse promittebat. Inter hæc tactus

ctus infirmitate decidit in lectum, atque acri cœpit dolore torqueri. Ad quem ingressus rex, (diligebat enim eum) multum hortabatur, vt vel tunc antequam moreretur, pœnitẽtiam ageret commissorum. At ille respondebat: Non se nunc velle confiteri peccata sua, sed cùm ab infirmitate resurgeret, ne fortè exprobrarent sibi sodales, quod timore mortis faceret ea, quæ sospes facere noluerat. Fortiter quidem vt sibi videbatur locutus, sed miserabiliter, vt postea patuit, dæmoniaca fraude seductus est. Cumque morbo ingraescente denuò ad eum visitandum ac docendum rex intraret, clamauit statim miserabili voce: Quid vis modò? Quid huc venisti? Non enim mihi aliquid vtilitatis aut salutis potes vltra conferre. At ille: Noli, inquit, ita loqui, vide vt sanum sapias. Non, inquit, insanio, sed pessimam mihi conscientiam certus præ oculis habeo. Et quid, inquit, hoc est? Paulò ante, inquit, intrauerunt domum hanc duo pulcherrimi iuuenes, & residerunt circa me, vnus ad caput, & vnus ad pedes. Protulitque vnus libellum perpulchrum, sed vehementer modicum, ac mihi ad legendum dedit, in quo omnia, quæ vnquam bona feceram intuens scripta reperi, & hæc erant nimium pauca & modica. Receperunt codicem, neque aliquid mihi dicebant. Tunc subitò superuenit exercitus malignorum & horrendorũ vultu spitituum,

domumque hanc & exterius obsedit, & intus maxima ex parte residens impleuit. Tunc ille, qui & obscuritate tenebrosæ faciei & priuatu sedis maior esse videbatur eorum, proferens codicem horrendæ visionis, & magnitudinis enormis, & ponderis penè importabilis, iussit vni ex satellitibus suis mihi ad legendum deferri. Quem cùm legissem, inueni omnia scelera, non solùm quæ opere vel verbo, sed etiã quæ tenuissima cogitatione peccaui, manifestissimè in eo tetris esse descripta litteris. Dicebatque ad illos, qui mihi assederant, virosalbatos & præclaros: Quid hic sedetis, scientes certissimè, quia noster est iste? Responderunt: Verum dicitis, accipite, & in cumulum damnationis vestræ ducite. Quo dicto statim disparuerunt. Surgentesque duo nequissimi spiritus habentes in manibus furcas, percusserũt me, vnus in capite, & alius in pede. Qui videlicet modò cum magno tormẽto irrepunt mea viscera in interiora corporis mei, moxque ad inuicem peruenient, moriar, & paratis ad rapiendum me dæmonibus in inferni claustra pertrahar. Sic loquebatur miser desperans, & non multò pòst defunctus pœnitentiam, quã ad breue tempus cum fructu veniæ facere superfedit, in æternum sine fructu pœnis subditus facit. De quo constat, quia (sicut beatus Papa Gregorius de quibusdam scribit) non prosc ista, cui non profuêre, sed pro aliis vide-

rit,

rit, qui eius interitum cognoscentes, differre tempus pœnitentiæ, dum vacat, timerent, ne improuiso mortis articulo præuenti, impœnitentes perirent. Quod autem codices diuersos per bonos siue malos spiritus sibi vidit offerri, ob id superna dispensatione factum est, vt meminerimus facta & cogitationes nostras non in ventum diffluere, sed ad examen summi iudicis cuncta seruari, & siue per amicos angelos in fine nobis ostendenda, siue per hostes. Quod verò prius candidum codicē protulerunt angeli, deinde atrum dæmones, illi perparuum, isti enormem, animaduertendum est, quod in prima ætate bona aliqua fecit, quę tamen vniuersa prauè agendo iuuenis obnubilauit. Quod si econtrariò errores pueritiæ corrigere in adolescentia, ac benefaciendo à Dei oculis abscondere curasset, posset eorum numero sociari, de quibus ait Psalmus: Beati, quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. Hanc historiam sicut à venerabili antistite Pechtelmo didici, simpliciter ob salutem legentium siue audientium, narrandum esse putaui,

Venerab. Beda lib. 5. cap. 15. historiæ Anglicanæ. De quodam, qui ad castigatiorem vitam conuerti differens, licet sepius admonitus, vidit deputatum sibi apud inferos pœnarum locum.

CAP. IV.

NOui ipse fratrem, quem vtinam non nossem,

nossem, cuius etiam nomen, si hoc aliquid prodesset, dicere possem, positum in monasterio nobili, sed ipsum ignobiliter viuentem. Corripiebatur quidem sedulò à fratribus ac maioribus loci, atque ad castigatiorem vitam conuerti admonebatur. Et quamuis eos audire noluisset, tolerabatur tamen ab eis longanimiter ob necessitatem operum ipsius exteriorum: erat enim fabrili arte singularis. Seruiebat autem multum ebrietati, & cæteris vitæ remissioris illecebris, magisque in officina sua die noctuque residere, quàm ad psallendum atque orandum in Ecclesia, audiendumque cum fratribus verbum vitæ, concurrere consueuerat. Vnde accidit illi (quod solent dicere quidam) quia qui non vult Ecclesiæ ianuam sponte humiliatus ingredi, necesse habet in ianuam inferni non sponte damnatus introduci. Percussus enim languore, atque ad extrema perductus, vocauit fratres, & multum mœrens, ac damnato similis cœpit narrare, quia videret inferos apertos, & sathanam immersum in profundum tartari. Caipham quoque, cum cæteris, qui occiderunt Dominum iuxta eum flammis vltricibus contradictum. In quorum vicinia, inquit, heu misero mihi locum adspicio æternæ perditionis esse præparatum. Audientes hæc fratres, cœperũt diligenter exhortari, vt vel tunc positus adhuc in corpore pœnitentiam ageret. Respondebat

ille

ille desperans: Non est mihi modò tempus vitam mutãdi, cùm ipse viderim iudicium meum iàm esse completum. Talia dicens sine viatico salutis obiit, & corpus eius in vltimis est monasterij locis humatum, neque aliquis pro eo vel Missas facere, vel Psalmos cantare, vel saltem orare præsumebat. O quàm grandi distantia diuisit Dominus lucem & tenebras! Beatus Protomartyr Stephanus passurus mortem pro veritate, vidit cælos apertos, vidit gloriam Dei, & IESVM stantem à dextris Dei. Et vbi erat ipse futurus post mortem, ibi oculos mẽtis ante mortem, quò lætior accũberet, misit. At contrà, faber ille tenebrosæ mentis & actionis imminente morte vidit aperta tartara, vidit damnationem diaboli, & sequacium eius. Vidit etiam suum infelix inter tales carcerem, quò miserabilius ipse desperata salute periret, sed viuentibus, qui hæc cognouissent, causam salutis sua perditione relinqueret. Factum est hoc nuper in prouincia Berniciorum, ac longè lateq; diffamatum, multosque ad agendam & non differendam scelerum suorum pœnitentiam prouocauit. Quod vtinam exhinc etiam nostrarum fiat lectione literarum.

D Augustin. lib. de cura pro mortuis gerenda, ca. 12. De mirabili visione cuiusdam Curmæ Tullensis.

CAP. V.

HOmo quidam Curma nomine, municipij

pij Tulienſis, quod Hipponi proximum eſt, curialis pauper, vir illius loci duumuiralitius & ſimpliciter ruſticanus, cùm ægrotaret ablatis ſenſibus penè mortuus iacuit aliquot diebus: tenuiſſimus flatus in naribus, qui manu admota vtcunque ſentiebatur, & exiguum erat viuentis indicium, illum ſepeliri vt exanimem non ſinebat. Nullos artus mouebat, nulla ſumebat alimenta: nihil oculis, nihil vllo alio ſenſu corporis qualibet impacta moleſtia ſentiebat. Videbat tamen multa velut in ſomnis, quę tandem aliquando poſt dies plurimos quaſi vigilans, viſa narrauit. Ac primùm mox vt aperuit oculos, Eat aliquis, inquit, ad domum Curmæ fabri ferrarii, & videat quid ibi agatur. Quò cùm itum eſſet, inuentus eſt mortuus eo momento, quo iſte fuerat ſenſibus redditus, & penè à morte reuixerat. Tunc intentis qui aderant, illum exhiberi iuſſum eſſe, quando ipſe dimiſſus eſt, indicabat: ſeque illic vnde redierat, dixit audiſſe, quod non Curma curialis, ſed Curma faber ferrarius ad loca illa mortuorum præceptus fuiſſet adduci. In illis ergo viſis tanquam inſomnis, fuit inter eos defunctos, quos videbat pro meritorum varietate tractari. Agnouit etiam nonnullos, quos nouerat viuos. Ipſos autem verè mortuos forſitan credidiſſem, ſi non inter illa quaſi ſomnia ſua, vidiſſet etiam quoſdam, qui nunc vſque adhuc viuunt, clericos vide-

videlicet aliquos regionis suæ, à quorum ibi presbytero audiuit, apud Hipponem baptizaretur à me, quod factum esse dicebat Videbat itaque in illa visione presbyterum, clericos, meipsum, nondum scilicet mortuos, in qua postea vidit & mortuos. Cur non etiam illos sicut nos vidisse credatur, vtrosque scilicet absentes atque nescientes: ac per hoc non ipsos, sed similitudines eorum, sicut etiam locorum. Nam & fundū vidit, vbi erat ille cum clericis presbyter, & Hipponem, vbi à me quasi baptizatus est. In quibus locis profectò non erat, quādo illic sibi esse videbatur. Nam quid ibi ageretur eo tempore, nesciebat, quod procul dubio sciret, si verè ibi esset. Visa sunt igitur ista, quæ non præstantur in ipsis rebus vt sunt, sed in quibusdam rerum imaginibus adumbrantur. Denique, post multa quæ vidit, etiam in paradisum se introductum esse narrauit, dictumq; sibi esse cū inde dimitteretur: Rediturus ad suos; Vade baptizari, si vis esse in illo loco beatorum. Deinde vt à me baptizaretur admonitus, iam factum esse respōdit. Cui rursus ille, qui cum illo loquebatur: Vade, inquit, verè baptizare, nam illud in visione vidisti. Post ista conualuit, perrexit Hipponem, Pascha iam appropinquabat, dedit nomen inter alios competentes, pariter cum plurimis incognitus nobis: nec ille mihi visionem, nec cuiquam nostrorum indicare curauit. Baptizatus

zatus est, peractis diebus sanctis remeauit ad propria. Biennio vel amplius transacto, ego cuncta hæc cognoui. Primò per quendã meũ ciusq; amicum in conuiuio meo, dum quædã talia loqueremur. Deinde institi ac feci, vt hęc mihi præsens ipse narraret, attestantibus honestis ciuibus suis, & de mirabili eius ægritudine, vt iacuerit penè mortuus per dies plurimos, & de illo alio Curma fabro ferrario, quod commemoraui superius, & de his omnibus, quæ cum mihi diceret, etiam tunc ab illo audiuisse recolebant atque firmabant. Quamobrem sicut vidit baptismũ suũ, & meipsum, & Hipponem, & basilicam, & baptisterium, non in rebus ipsis, sed in quibusdam similitudinibus rerum, ita & alios quosdam viuos eisdem nescientibus viuis. Cur non ergo ita & illos mortuos eisdem nescientibus mortuis? Cur non istas operationes angelicas credimus per dispensationem prouidentiæ Dei benè tentis & bonis & malis, secundum inscrutabilem altitudinem iudiciorum suorum, siue instruantur hinc mentes mortalium, siue fallantur: siue consolentur, siue terreantur: sicut vnicuique vel præbenda est misericordia, vel irroganda vindicta, ab illo cui misericordiam & iudicium non inaniter cantat Ecclesia.

Alexander ab Alexandro Genialium dierum lib. 6. cap. 21. refert sequens miraculum de homine, qui ex

extrusus è carcere, rursusq; in eum intrusus, infernas se loca adiuisse enarrauit.

CAP. VI.

INter fabulosa miracula, & puerilibus fabellis similia, multas magnasque res, quæ vix credi dicique possunt, nullum tam impudens mendacium creditum est, quàm quòd ad hosce annos in Pelignis euenisse dicunt, quod cum nouum commentum putaretur, & temerè vulgatum, id verum postea fuisse, tam fama celebri, quæ vbique peruasit & vulgata est, quam multorum testimonio, qui rem geram didicere: non fictis sermonibus, sed certissimis experimẽtis compertum est. Quo autem pacto se res habuerit, hoc traditur modo: In Pelignis oppidum vetustum est, cuius nomen prætereo lubens, licèt obscura origine, haud tamen ignobile. In eo Dominus, qui vrbi præerat, superbè auareque ciuibus imperitabat, ac trucibus dictis factisque in subditos seruilem in modum animaduertere solebat, tosque licet imperata facerent, neque segniter mandata exsequerentur, ob leues plerunq; causas, pœnis & damno mulctabat. Fortè autem cùm homo quispiam alioqui bonus, sed tenui re familiari, inops atque despectus, ipsius domini venaticum canem, cuius miro studio tenebatur, ita verbere affeciisset, vt ob id periisse videretur: quũ id dominus rescisceret, vehemẽter offensus, eum truci & minaci vultu

tu grauiter increpitum, in pessimum coniecit carcerem, ibique quum vinctus graui custodia teneretur, post aliquot dies, hi, quibus diligens cura mandata erat, clauso iam carcere, & tam foribus quàm omni aditu persepto, ne elabi posset, quum ad illum accederent, vt solebant, in eodem intus carcere nusquam inuenire, qui diu conquisitus, quum non appareret, nullúmque effugij vestigium exstaret, rem ad dominum retulêre: quod quum credi vix posset, ipseque mirum in modum obstupefieret, post tres fermè dies, iisdem foribus pessulo firmatis, idem ipse, qui modo carceri addictus fuerat, imprudentibus omnibus, & nemine conscio, rursus in eodem intus carcere intrusus apparuit: custodesq; vt cibum afferrent, aduocauit: qui quum properè accessissent, omnesque miraculo obstupefierent, eum vultu terro, & horribili facie luxatis vtique membris, aliter longè atq; pridem fuerat, conspexêre: quem quum interrogassent, vnde elapsus, & rursus in eodem intrusus carcere foret, quibusque in locis fuisset, & vnde tam fœdo & terro cultu emersisset? ipse velut elinguis, quum nullum proferret verbum, sed attonito stupentique similis foret, vt ad dominum quantocius admitteretur, postulauit: habere quod illi properè nunciaret, magnum, nec differendum. Cumque ad eum protinus admissus esset, rem mirificam & admirablem,

ac

dictu audituq; formidolosa, & vix credenda miracula dicere orsus fuit. Nam se ab infe-
is remissum enarrauit: siquidem quum diu-
ius carceris squalorem ferre nequiuerit, seu
desperatione deuictus, seu iudicium reformi-
dans, inops consilij, malum dæmonem vt sibi
præsto esset, seque ex tam tetro carcere relaxa-
ret, aduocasse, dixit. Nec multò pòst dæmo-
nem fœdo adspectu & terribili facie in eodem
rus carcere adspexisse, & secũ pactum fuisse,
eodémque & ferreis claustris, non sine gra-
ui pressura extrusum, in loca deinde inferna,
& profundas vastitates, ac in fundum telluris
intimæ actum esse præcipitem, singulaque lu-
strasse, impiorumque supplicia, & sedes con-
sceleratas, æternasque tenebras, & ærumnas
vidisse, ac loca fœtida & formidolosa, regesq;
& summos duces in abrupto hiatu & pro fun-
do voraginis densa mersos caligine afflictari,
& furiarum ardentibus facibus agitari: gemi-
tusque & eiulatus, ac dies noctésque ploratus
mulierum & virorum audisse: pontificésque
vidisse infulis & trabeis purpura, & auro di-
stinctis ac gemmis ornatos, aliásque miserabi-
les facies omnis generis hominum, ætatum,
ordinum, in cultu vario afflictas, & iacentes
inter præaltas voragines, alios immenso limo
haustos æternis suppliciis & nocte cruciari,
ipsorúmque damnat scelera sempiterno do-
lore puniri: inter quos plures, quos nouerat in
vita,

vita, adnotauit, & præcipuè familiarem, quem dum in vita ageret, æqualem sodalemque habuerat, alloquutum dixit: ab eo probè agitus, & miti satis sermone requisitus fuit, quid rerum ageretur, & quid reliqui spei sibi foret. Ipsæque quum præ graui seruitio & crudeli dominatu vsque se premi respondisset, illum mandasse, vt domino enunciaret, caueret, ne quid tale ageret in posterum, néue graui tributo & iniquo vectigali subditos opprimeret: namque illi vacuam sedem, quam propè cernebat, præstitutam esse prædixit. Et vt haud dubius promissi foret, fidemque vt dicti haberet, meminisse (inquit) illum debere secreti cõsilij, & mutuæ pactionis, quam dum vnà militarent, & in castris agerent, clam iniuissent, quorum nemo particeps aut cõscius vnquam fuit: quod consilium quum memoriter ille enunciasset, non solùm dicta conuentaque, sed & singula verba, sponsionesque quibus vtraque adstrictus erat recensuisset, ipsum dominum ordine hæc audiente, animo sæno, & attentiore factum, mirũ in modum obstupuisse, ingenqsue animo formido incussa fuit consideranti quonam modo, quæ sibi soli secreta, & nulli vnquam enunciata fuêre, homo ille hebes & tardus ingenio, quasi numine afflatus, explorata haberet, eaque vultu interrito enunciaret. Adiiciunt miraculo, eundem interrogasse illum, cum quo sermo erat apud

inferos, qui nitido cultu vestitúque apparato videbatur, nunquid aliquo cruciatu afflictarentur, qui insigni veste & auro conspicui forent? illumque respondisse, perenni incendio interque maximos cruciatus, & sempiterno dolore vsque premi & afflictari, idque totum, quod auro & purpura fulgeret, ignem atque incendium esse. Et quum ipse id experiri volens, propius manum purpuræ admouisset, admonitum ab eo fuisse, ne tangeret, & tamen efficere nequisse, vt non ex caloris afflatu palmam sibi manus, quã tunc ostendebat, incendio & ipsi purpuræ admotam deflagraret. Erat enim postulis liuentibus, & tetris hulceribus veluti tabe & igne sacro, maloque quod latius serpere videbatur, ferè consumpta. Referunt præterea qui illum audiuêre, eum postquàm ab inferis emersit, quasi mente consternata, hebetiq; aurium oculorumq; sensu affectus foret, semper cogitabundum in rarum prodiisse sermonem, vixq; sæpius interrogatum colloquenti respondisse. Vultu verò tam terro, & adspectu tam deformi reuertisse, vt qui dudum à coniuge & liberis probè agnitus foret, is postquam remeauit ab inferis, tam diro vultu totiúsq; facie corporis dissimilis effectus est, vt vix eundē illum esse crederent: sæpiúsq; obortis lachrymis, ob faciei diritatem, & speciem hominis fœdissimè mutatam, notos affinesque ipsum alloquutos fuisse: ægreq;

vt ante obitum, qui mos consequutus est, res suas dispensaret, ac liberis & posteritati consuleret, vitæ spatium habuisse.

Excerpta quædam ex vita sanctæ memoriæ Christinæ virginis, quam vocãt Mirabilem, editâ à Thoma Cantipratensi, quam & cõpendiosè refert Dionysius Carthusianus libr. 4. de quatuor novissimis, artic. 50. Meminit præterea illius doctissimus Episcopus & Cardinalis Iacobus de Vitriaco, in vitâ S. Mariæ de Oegnies, & habetur prolixè in vitis Laurentij Surij 23. Iunij, ad quem lectorem nostræ vitæ legendæ avidum remittimus. Recordatem, inquit, religiosiss. Dionysius loco citato, quòdum in pueritiâ frequentaui scholam in oppido S. Trudonis, frequenter audiui mentionem admirabilis istius Christinæ, atque, vt dicebatur, aliqui tunc vixerunt in eodem oppido, qui noverunt non nullos, qui ipsam gloriosam fœminam in carne viderunt. De obitu Christinæ Mirabilis, quid post obitum viderit, & quomodo vitæ restitutæ, admirabilem pœnitentiam pro animabus defunctorum egerit.

CAP. VII.

PROLOGVS AVTHORIS.

(*additus ad cognoscendam historiæ veritatem.*)

SCripturi vitam memorabilis Christi virginis Christinę, id in ipso opusculi limine cõmemorandum putamus, quod venerabilis ille Iacobus Achonensis Episcopus, postea Romanæ Ecclesiæ Cardinalis in vita beatæ Ma-

riæ

niæ Oegniacēsis à se edita, his ferè verbis commemorat. Vidi aliam (Christinam accipe) circa quam admirabiliter operatus est Dominus, ita vt cùm diu iacuisset exanimis, antequàm corpus eius monumento conderetur, anima in corpus reuertente, reuixerit, atque à Domino obtinuerit, vt in hoc sæculo viuens, purgatorium pateretur. Itaque multo tempore mirum in modum à Domino afflicta, quandoq; se volutabat in igne, nonnunquam hyberno tempore in aqua cōgelata diu morabatur, interdum in mortuorum sepulchra ingredi cogebatur. Tandem verò peracta pœnitentia, in tanta pace vixit, tātamque à Domino gratiam adepta est, vt crebrò rapta in spiritu, defunctorum animas vsque in purgatoriū, vel per purgatorium absque vlla sui læsione, & ad suprema regna deduceret Hæc quidem ille venerabilis Iacobus Episcopus de ea annotauit: ego verò indignus frater ordinis Prędicatorum ad Christi gloriam & lectoris ædificationem vitam eius conscribēdam suscepi, imperito quidem & inculto sermone, sed certa veritate, quam habeo ex aliorum relatione. Neque temerè dixerim, certa me commemoraturum, cum tot planè testes producere liceat in permultis, quæ à me adferentur, quod tum in oppido Trudonensi rationis compotes esse potuere. Neq; enim in angulis & latebris hæc facta sunt, sed planè in luce, & sub adspectu plu-

rimorum: neque tam longa temporum ſpacia interceſsêre, vt ea potuerit obliuio abolere, & ab hominum memoria excludere, cùm ab eius obitu vſq; ad præſens non niſi octo anni fluxerint. Ea verò, quæ nullus mortalium præter ipſam noſſe potuit, ab illis didici, qui ſe ea ex eius ore percepiſſe teſtati ſunt. Certus autem ſit quiſquis hæc legerit, iis me teſtibus fidem adhibuiſſe, à quibus tam lõgè abfuit fingendi libido, vt vitam potius ipſam perdituri fuerint, quàm à veritatis tramite deflexuri. Fatemur quidem, & res ipſa docet, quę dicturi ſumus, humana ratione plerunque capi non poſſe, quippè quæ pro naturæ vſu & ordine fieri nequiuerint: nec tamẽ negari poteſt poſſibilia eſſe Deo præpotenti creatori: quãquam nec ſic ego vllo pacto ea ſcripturus fuerim, niſi me eius, quem dixi, reuerendiſſimi Iacobi, in maioribus teſtimonium confirmaſſet. Itaq; opuſculum hoc ita diſtinguere placuit, vt primo loco, quemadmodum educata ſit & nutrita, atque deinceps cætera, quæ ab illa geſta ſunt, vti ea certiſſima & indubitata relatione didicimus, explicemus.

De Chriſtinæ patria & educatione.

Itaque venerabilis Chriſti virgo Chriſtina in oppido S. Trudonis in Hasbania (aliàs pago, qui Bruſtemum dicitur) honeſtis parentibus orta eſt: quibus è vita abeuntibus, illa cum duabus ſororibus relicta eſt, iis natu minor.

minor. Porrò sorores illæ vitam suam religiosè & piè instituere cupientes, ita inter se sua munia partitæ sunt, vt maxima natu vacaret precibus, media domus & rei familiaris haberet curam: postremo loco nata Christina, ad pascua cuntia pecora custodiret. Quod illa, tametsi præ cæteris humilius & abiectius videretur, libens suscepit: nec Christus ei suam adhibere consolationem distulit, internæ suauitatis illi suppeditans gratiam, & secretorum cælestium eam non rarò conscium & participem reddens. Interim tamen illa mansit omnibus incognita, soli Deo tantò notior, quantò occultior cæteris. Vnde apud Esaiam (*cap.* 24.) gloriatur Dominus: Secretum meum mihi, secretum meum mihi. Est enim verecundus amator Dominus IESVS.

Vt mortua fuerit.

Porrò autem ab internis illis sanctæ cõtemplationis exercitijs vires corporis eius adeò debilitatæ sunt, vt vitam cum morte commutârit. Positum itaque in medio est corpus exanime, amicis, & imprimis sororibus eius acerbè lugentibus: deinde manè ad templum deportatum est: vbi, cùm pro anima eius Missæ sacrificium offerretur, subitò sese cõmouente corpore in feretro, illa surrexit, & mox instar auiculæ sursum scandens, ad templi trabes vsque peruenit. Rei nouitate perterriti omnes, qui illic aderant, inde aufugerunt: sola soror

natu maxima, non absque formidine illic per mansit. Sed tautem Christina immota, donec peractum esset sacrificium. Eo absoluto, sacerdote eam coniurante, coacta est descendere. Id verò quidam sic interpretantur, quod purus & subtilis spiritus eius, ab humanorū corporum odore abhorruerit. Inde cum sororibus domum abiit, ciboque corpus refecit. Venerunt autē ad illam speciales spirituales quidam amici illius, & quidnam vel vidisset, vel passa esset percontati sunt.

Quemadmodum è corpore educta, & in illud reducta fuerit.

Tum illa: Statim, inquit, vt è corpore excessi, animam meam exceperūt lucis ministri, Angeli Dei, deduxeruntque illam in locum quendam obscurum & horridum, animabus hominum refertum. Quæ verò tormenta eo in loco conspexi, ea tam immania & acerba fuêre, vt nullus possit sermone explicare. Vidi illic non paucos vita functos, mihi, cùm viuerent, non ignotos. Valde autem miserata ego animas illas miserabiles, quærebam quis esset locus ille. Suspicabar enim esse tartarum. Respondérunt mihi duces mei, locum esse purgatorij, vbi peccatores, quos in vita quidem peccasse pœnituisset, sed non satis scelerum suorum meritas pœnas darent. Inde perduxerunt me ad inferorum supplicia, in quibus itidem cognoui quosdam, mihi olim in vita no-

tos.

tos. Postea verò translata sum in paradisum vsque ad thronum diuinę maiestatis: vbi cùm viderem gratulantem mihi Dominum, vltra omnem modum lætabar, quod arbitrarer illic me deinceps cùm Domino in omnem æternitatem permansurā. At ille mox respondens desiderio meo; Reuera, inquit, dulcissima filia, hic mecum eris: sed nunc, vtrum è duobus malis, optionem tibi facio, vel æternum hic nunc apud me permanere, vel redire ad terras, ibiq; in mortali corpore absque illius detrimento pœnas perferre, iisq; omnes illas animas, quas in locis purgatoriis miserebaris, liberare & eripere: efficereque vt homines adhuc in corpore manentes, tuæ pœnitentiæ & vitę exemplis ad me conuersi sint, à suis facinoribus abstineant & resipiscant: peractisque omnibus, ad me tandem multis aucta meritorum cumulis reuerti. Ego verò absque vlla cunctatione, sub conditione mihi proposita, dixi me velle ad corpus redire. Et pius Dominus, gratulans quod me promptam obtulissem, iubet animam suo corpori restitui. Qua in re exsequenda admirari licet, beatorum spirituum incredibilem celeritatem. Ea enim hora, cùm in Missę sacrificio, quod pro me fiebat, diceretur primò, Agnus Dei, qui tollis peccata mūdi, &c. anima mea sistebatur coram throno diuinę maiestatis: cumque tertiò id repeteretur, illi me corpori reddidêre. Ita se habet & excessus

sus meus è vita, & ad vitam reditio. Propter hominum correctionem & emendationem, ad corpus reuocata sum. Itaque deinceps oro, ne vos perturbent ea, quæ visuri estis in me. Excedent enim mentis humanæ captum, quę Domino volente, fient in me: nec talia inter mortales quandoque comperta sunt. His auditis, admirati sunt amici eius, & non absque stupore, quæ futura erant, præstolabantur.

Vt à cognatis capta, à Domino verò liberata, sua lacte virgineo se sustentârit.

Cœpit deinde hominum cõuictum & conspectum incredibili cum horrore fugere, & ad loca deserta, in arbores, ad turrim & templorum, aut aliarum rerum excelsarum fastigia confugere. Id eius amici conspicati, quod putarent eam à malis dęmonibus occupatam, tandem multo labore comprehensam, in vincula ferrea coniecerunt. Vbi cum multas molestias, præsertim ex hominum odore, multámque penuriam pateretur, nocte quadã diuinitus adiuta, vinculis & compedibus dissolutis euasit, fugitq; in remotam solitudinem, instar auium illic degens in arboribus: cumque egeret alimento (neque enim quamuis subtilissimum corpus eius cibo carere potuit) dirissimáque fame cruciaretur, nullo pacto ad hominum conuictum redire voluit, sed sola cum Domino manere in desertis locis. Itaque preces Domino offerens, suppliciter cum

eum rogauit, vt ipsius angustias & necessitatẽ benignissimæ misericordiæ suæ oculis respiceret. Vix precandi finem fecit, cùm ecce ad se oculos reflectens, vidit ex aridis mammillis virginei pectoris sui contra ipsa naturæ iura lac distillare. Mira profectò res, & prẽterquàm in singulari & incomparabili Christi Domini virginea matre, cũctis sæculis inaudita. Illum igitur lacteum liquorẽ alimenti loco sumens, ad nouem hebdomadas suo lacte se sustẽtauit. Rursus autem à suis quæsita, reperta & capta est, & vt prius vinculis ferreis constricta, sed frustrà.

Vt per Mosam nihil læsa transierit.

Liberata enim iterũ à Domino, venit Leodium: vbi sacrosanctas immaculati Agni Paschalis carnes esuriens, supplex rogauit sancti Christophori sacerdotem, vt ipsam multis angoribus correptam, sacra communione muniret. Promisit ille quidem se id facturum, sed addidit, necdũ intra horam expedire se posse. Illa moram non ferens, ad alterius Ecclesię sacerdotem se contulit, petiitque ab illo similiter Venerabile corpus Domini Iesu. Is verò absque mora eius precibus se accommodans, illi satisfecit. Et ecce repentè quodam impetu incitata, extra vrbem aufugit. Miratur presbyter, & vnà cum S. Christophori sacerdote fugientem insequitur vsque ad ipsas Mosæ fluminis ripas. Cumque speraret illam se ad ob-

uias lati fluminis vndas comprehẽsuros, cum multo stupore cernunt fœminam veor & naturali corpore, haud aliter atque phantastico profundos penetrare gurgites, & in vlteriorem ripam absque vllo sui detrimẽto euadere.

Vt igne se mirabiliter cruciârit.

Tum verò cœpit illa exercere, quorum causa à Domino remissa fuerat. Ingrediebatur in ardentes clibanos, coquendis panibus præparatos, & illis incendiis haud secus, atque aliquis è nobis, cruciabatur, ita vt præ angustia & dolore, horrendos ederet clamores. Postquàm autem inde egressa fuit, vestigium nullum alicuius vstionis in eius corpore visebatur. Quando ad manum non erant eiusmodi furni in hominum ædibus, iactabat se in copiosos ignes, vel pedes tantum aut manus immittebat, tandiu illic tenens, vt nisi diuino esset seruata miraculo, non potuerint non in cineres redigi. Interdum deponebat se in cacabos plenos bullientes aquę vsque ad mammillas, vel si non essent profundi satis cacabi, vsq; ad renes, membra illa, quæ in aquam eiusmodi mergere non poterat, aqua feruenti perfundens. Etsi autem præ dolore instar parturientis clamaret, attamẽ nihil detrimenti in egredientis corpore apparebat.

Vt in aquis gelidis se afflixerit.

Sub aquis Mosę fluminis hyberno tempore, cùm rigerent omnia gelu, crebrò & diu morabatur.

rabatur, sex & eo amplius diebus in eis perdurans. Accedente autem ad fluuium sacerdote, (qui eius gerebat curam) eámque per Christi nomen adiuuante, cogebatur inde exire. Solebat etiã hyeme sub molendini tota erecta stare, ita vt aqua, vertẽte rotam, in medium verticem & totum corpus eius dilaberetur. Interdum in aquis natans, simul cum illis ferebatur in rotam, atque ita horrẽdum in modum circumcirca cum ipsa rota, membris omnibus mansit incolumis.

Vt in rotis & patibulis se torserit.

In rotis etiam, quibus piratę plerunque puniri solebant, instar eorum, qui illis excarnificantur, contorquebat brachia & crura sua: nec tamen, postquam ab illis descendit, vlla in membra eius contritio vel fractura visebatur. Nonnunquam in patibulo inter fures ab illo pendentes, se suppendebat ad vnum aut alterũ diem: sæpè in monumenta mortuorum ingrediebatur, lugens illic hominum peccata.

Vt in spinis et vepribus à canibus agitata, se lacerarit.

Surgebat quandoque mediis noctibus, & totius oppidi Trudonensis canes in se concitans, ante illos ipsam insectantes, instar feræ cuiusdam cursitabat: sicque per deuia & per densas vepres & spineta agitata, adeò ab illis compungebatur & lacerabatur, vt nulla corporis eius pars vulneris esset expers: & tamen multo fuso sanguine, nulla plagarum aut vul-

nerum vestigia conspiciebantur in eius corpore. Aliàs ipsa se sua sponte spinis & sentibus compungebat, vt toto corpore sanguine perfusa videretur. Multis id non rarò cernentibus, magnæ fuit admirationi, vt tanta sanguinis copia in vno corpore abundaret. Nam præter has sanguinis profusiones, sæpissimè permultum sibi sanguinis venæ sectione detrahebat.

De corporis eius subtilitate & agilitate, & interorandum quid ei acciderit.

Corpus eius tantæ erat subtilitatis, agilitatis, & leuitatis, vt in arduis & excelsis ambularet, & instar passeris à tenuissimis arborum ramusculis penderet. Preces Domino oblaturà, ad arborum vel turrium, aut aliarum rerum sublimium fastigia se recipere cogebatur, vt illic ab omnibus semota, spiritus sui requie potiretur. Inter orandum autem, cùm mens eius esset diuinæ contemplationi intenta, instar liquescentis ceræ omnia eius membra in globi cuiusdam formam conuoluebantur, ita vt corpus eius planè sphæricum cerneretur. Illa autem spiritus ebrietate se remittente, & sensibus suas sedes suáque in membris loca reperentibus, in ericij speciem conglobatum corpus, ad pristinam redibat formam, membráque extendebantur, quæ in formis cuiusdam materiæ congeriem præ se paulò ante ferebant. Sæpè quoque visa est in palis sepium erecta stare, & Psalmos depromere.

Molestum

Molestum enim illi erat, immundam humum contingere.

Vt precibus religiosorum hominum nonnihil eius vita temperata sit.

Illa igitur pro hominum peccatis à se ipsa pœnas reposcebat ita, vt iam dictum est. Sed cùm multi desiderio videndi in illa admiranda Dei opera, à propinquis, & loginquis regionibus quotidiè aduentarent, homines religiosi vtriusque sexus in S. Trudonis oppido degentes, veriti ne, quę in illa diuinitus fiebāt, humanæ mentis captū excederent, materiamque prębērēt carnalibus hominibus opera Dei malignè interpretandi, ea præsertim, quod hominum conuictum fugiens, instar auis ardua loca peteret, & in aquis pisciū more diu maneret: sedulis precibus egerunt apud Dominum, vt miracula potentiæ suæ in Christina ad communem hominum consuetudinē moderaretur. Nec verò spreuit Deus pias preces & lachrymas seruorum, suorum. Quodam enim die, spiritu vehementissimè eam impellente, ad Ecclesiam pagi VVellensis fugiens, cùm cerneret apertū sacri baptismatis fontem, illi se totam immersit. Inde verò fertur id assecuta, vt eius viuendi ratio deinceps esset temperatior & accommodatior ad hominum consuetudinem, moderatiusq; se gereret, possentque commodius ferre & odores & conuictum aliorum.

Vt ſpiritus eam compulerit eleemoſynas emendicare: & quàm gratum ſit Deo præſtare eleemoſynas.

Præſtantiſſimum Dominici corporis & ſanguinis Sacramẽtum crebrò, maximeque Dominicis diebus, cùm multa deuotione percipiebat, ex eoque vt ipſa ait, & corporis robur, & ingẽtem ſpiritus lętitiam capiebat. Nihil autem eorũ, quę propria illius erãt, & Chriſti cauſa dereliquerat, queve hæreditario iure ad ipſam deuolui oporteret, vel eſſent deuoluta, in ſuos vſus cõuertere potuit: ſed in cibum ſumebat ea, quæ quotidiè oſtiatim emendicaſſet, vt eorum peccata portaret, quorum eleemoſynis alebatur. Dicebat verò, ea cauſa diuinitus ſe compelli ad ſceleratorum hominum petendas eleemoſynas, vt ij per eas ad peccati horrorem & agendam pœnitentiam perducerentur: addens etiã, nulla re magis Deũ flecti miſericordiã erga peccatores, quàm ſi illi ſint benigni & miſericordes erga proximos. Nec vnquã ſanè miſericordia, nũquã benignitas aliò, quàm ad bonũ finem & felicem obitũ perducere potuit hominẽ. Poſſumus id exempli cauſa quodãm Chriſtinæ experimẽto, vel teſtimonio confirmare. Die quodã intolerabili ſiti vexata, Deo iam inſtigante, ad menſam cuiuſdã ſceleratiſſimi hominis ſplẽdidè apparatã accurrit, potum ab illo petens. Ille præter morem ſuum inſolita humanitate commotus, vinum ei obtulit, vnde illa parum bibit. Ea cauſa contra omniũ opini-

opinionem, qui virum nouerant, Christiana affirmauit eũ in morte ad pœnitentiæ & contritionis gratiam peruenisse.

Sub mortem quis eius vitæ modus fuerit.

Extremo tempore vitæ suæ cibo admodũ raro & quidem exiguo vtebatur. Cum sanctimonialibus, & religiosis hominibus, vti antea consueuerat, noluit miscere colloquia: sed parum aliquid cibi capiens, & somno momentaneo refecta, mediis noctibus ibat ad deserta loca. Per id tempus nemo vnquam ridentem eam vidit, sed perinde affecta cernebatur, atq; solent illi, qui præ nimio dolore è potestate exierunt, & mente capti sunt. Incedebat orãs, plangens, & multum mœrens, cuius eam plerique causam autumant, quod de mundi statu & malitia plures solito diuinitus reuelationes ei obtigerint. Illud vero incredibili eiulatu sępius deplorabat, totum ferè genus humanum corporis pollutione corrumpi, eáque causa iram Dei, & animaduersionem vniuerso propè orbi Christiano imminere.

De eius sub mortem ægrotatione.

Aduentãte tandem eo tempore, quo morbo & ægrotatione conficienda erat, tantum assiduæ contemplationis gratiam assecuta est, vt permolestum ei esset aliorsum aciem mentis intẽdere. Omnibus igitur posthabitis, Beatricem monasterij S. Catharinæ sanctimonialem rogauit, vt lectulum ipsi clam in cubiculo

lo componeret, simul indicans, morbum sibi imminere. Fecit Beatrix, & quidem libenti animo, quod illa voluit, decubuitque Christina, & morbo ingraueſcēte exercebatur. Cùm iam autem tres hebdomadas ita laborasset, sacram corporis Dominici communionem, & extremę vnctionis oleum petiit. Iis perceptis, Beatrix in genua procumbēs, orauit, vt priusquàm è vita excederet, de quibusdam ipsam efficeret certiorem. Illa verò tacente, Beatrix existimās alibi eam animo occupari, quæstiones suas distulit, atque aliquid factura operis, è cubiculo egressa est, Christina sola relicta.

Vt secundo, tertioque obierit

Aiunt plerique sæpius Christinam rogasse Dominum, ne ipsam morientem vllis miraculis cohonestaret, sed instar aliorum sineret migrare ex hac vita: id quod etiam præstitum est illi à Domino. Prius enim quàm Beatrix ad eam esset reuersa, Christo vocante, spiritum exhalauit. Celeriter autem reuertēs Beatrix cum socia sorore, corpus eius in terra exanime inuenit ita prostratū, vt solent cadauera defunctorum: sed vt equidem mihi persuadeo, ministerio angelorum. Ea re conspecta Beatrix, doloris quibusdam stimulis percita, impatientius se gerens, ruit super defunctæ corpus, clamans & eiulans non mediocriter. Interim verò identidem sciscitabatur ex ea, cur absq; illarum bona venia & sine sororum com-

rommẽdatione ad Dominum abiiſſet, ac tandem ſpiritu vehementi concepta fiducia, defixo in defunctæ ora vultu, ita dixit: Semper mihi Chriſtina, dum viueres, obediuiſti: Itaq; adiuro te & obteſtor per Dominum IESVM Chriſtum, quem in vita ardenti deſiderio amaſti, vt etiam nunc mihi obedias: (Namque potes per illum, cui iuncta es quicquid velis) reuertarisque in corpus, exponasque mihi, quod à te ſub obitũ cupidiſſimè mihi optabam explicari. Mira res. Simulatque Beatrix hæc ad aures mortuæ inclamauit, Chriſtina reuixit, ſed grauiter ingemiſcens, anxioque vultu Beatricem reuerberãs, dixit: Cur meam, Beatrix, requiem interpellaſti? Cur me huc reuocare voluiſti? Iam ducebar ad Chriſti conſpectum. At nunc mea ſoror, properè quicquid viſum eſt, proponas, ſinasque me, obſecro ad diu optata reuerti. Vbi Beatrix propoſuit, quod voluit, ab ea reſponſum eſt ei. Interim ſorores vndique congregantur ad illam, quas poſtquàm crucis ſigno conſignauit, tertiò vita functa eſt, abiitque ad immortalia ſæcula ſæculorum. Vixit autem ab eo tempore, quo primo reddidit ſpritum, annis duobus & quadraginta dies, obiitque anno à Chriſto nato milleſimo ducenteſimo viceſimo quarto, aut circiter.

De eius ſepultura, & corporis tranſlatione.

Humata eſt autem extra S. Trudonis oppidum

dum in monasterio B. Catharinæ, illicque septem annis corpus eius quieuit, in illud vsque tempus, quo omnem eius monasterij structuram in locum propinquum magisque opportunum transtulêre. Tum enim, vniuersis ciuibus congregatis, ad tumulum reuerêdæ Christinæ clerus cum sanctimonialibus accessit: cumque inde amouissent operculum, tanta suauitas & omnes & singulos peruasit, vt cuncti pariter vna mente, vnoque ore conclamarent, Christinam & in vita fuisse mirabilem, & post obitum nihilominus gloriosam. Neqi verò quisquam ambigit, morbis liberatos esse eos, qui cum fide congrua ad eius tumulum adiêre: sed eiusmodi prosequi, nobis non est integrum.

Adhortatio ad agendam pœnitentiam.

Quæso te lector, diligenter animum aduerte, quam nos iure meritoque culpandi simus, qui cùm cernamus Christinã tot pœnas, tamque immanes & diros cruciatus non tam propter sua, quàm propter aliorum peccata pertulisse, ob culpas & maleficia nostra pœnitentiam agere reformidamus. Veniet certè quandoque, & celeriter veniet dies ille, quo nos libenter etiam his acerbiora simul toleraturi, si daretur locus pœnitentiæ, & ad negligenter quondam exacta tempora redire liceret. Et væ iis, qui ad misericordiç emendum oleum tum demùm se comparare volunt, quando nundinarum

tarum tempus clapsum est. Venient ij cum lampadibus vacuis, ianuamque pulsabunt, sed omnem sibi sentient aditum præclusum, audientque vocem illam sanè terribilem: Amen dico vobis: Nescio vos. Vigilemus igitur, quia nescimus diem neque horã. Meritò illi excluduntur, qui iam stertentes, diemque illum & horam negligentes, nolunt lampades suas implere oleo bonorum operum ex cõdignis pœnitentiæ fructibus. Vtinam verò audiant Dominum dicentem: Vigilate ergò, quia nescitis diem neque horam, qua Dominus vester vẽturus sit. Ecquid verò aliud per omnem vitam suam Christina clamauit, nisi vt pœnitentiam agerent homines, & nũquam non sese paratos exhiberent? Hoc illa verbis multis, hoc lachrymis, hoc plãctu & eiulatu, hoc infinitis clamoribus, hoc eiusmodi viuendi exemplis docuit, qualia de nullo alio, qui eam aut antecesserit, aut secutus sit, vel scripto cuiusquã vel sermone perceperimus: in laudem & gloriã Christi, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus per omnia sęcula sęculorũ. Amen.

Beda lib. 5. cap. 13. historiæ Anglicanæ sequentem historiam valdè memorabilem refert. De Drithelmo in prouincia Nordan Humbrorum, qui à mortuis resurgens, multa & tremenda & desideranda, quæ viderat, narrauit.

CAP. VIII.

HIs temporibus miraculum memorabile & an-

& antiquorum ſimile in Britannia factum eſt. Namque ad excitationem viuentium de morte animæ, quidam aliquandiu mortuus ad vitam reſurrexit corporis, & multa memoratu digna, quæ viderat narrauit. E quibus hic aliqua breuiter perſtringenda eſſe putaui. Erat autem paterfamilias in regione Nordan Humbrorum, quæ vocatur Incuningum, religioſam cum domo ſua gerens vitam. Qui infirmitate corporis tactus, & hac creſcente per dies ad extrema perductus primo tempore noctis defunctus eſt. Sed diluculo reuiuiſcens, ac repentè reſidens, omnes, qui corpori flentes aſſederant, timore immenſo perculſos in fugam conuertit, vxor tantum, quæ eum amplius amabat (quamuis multum tremens & pauida) remanſit. Quam ille conſolatus: Noli, inquit, timere, quia iam verè reſurrexi à morte, qua tenebar, & apud homines ſum iterum viuere permiſſus. Non tamen ea mihi, qua ante conſueueram, conuerſatione, ſed multum diſſimili ex hoc tempore viuendum eſt. Statimque ſurgens abiit ad villulæ oratorium, & vſque ad diem in oratione perſiſtens, mox omnem quam poſſederat ſubſtantiam in tres diuiſit portiones, è quibus vnam coniugi, alteram filiis tradidit, tertiam ſibi ipſi retentans, ſtatim pauperibus diſtribuit. Nec multò pòſt ſæculi curis abſolutus ad monaſterium Mailros, quod Tuidi fluminis circum

mmflexu maxima ex parte clauditur, peruenit. Acceptáque tonsura, locum secretæ mansionis, quam præuiderat Abbas, intrauit, & ibi usque ad diem mortis in tanta mentis & corporis contritione durauit, vt multa illum, quę alios laterent, vel horrenda vel desiderāda vidisse (etiamsi lingua sileret) vita loqueretur. Narrabat enim hoc modo, quod viderat: Lucidus, inquit, adspectu, & clarus erat indumento, qui me ducebat, incedebamus autem tacentes (vt videbatur mihi) contra ortum solis solstitialem, cūque ambularemus, deuenimus ad vallem multæ latitudinis ac profunditatis, infinitæ autem longitudinis, quæ ad leuam nobis sita vnum latus flammis feruētibus nimium terribile, alterū furenti grandine ac frigore niuium omnia perflante atque vertente, non minus intolerabile præferebat. Vtrumq; autem erat animabus hominum plenum, quæ vicissim hinc inde videbantur, quasi tempestatis impetu iactari. Cùm enim feruores immēsos tolerare non possent: prosiliebant miseræ in medium frigoris infesti. Et cùm neque ibi quippiam requiei inuenire valerent, resiliebāt rursus vrendæ in medium flammarum inextinguibilium. Cúmque hac infelici vicissitudine longè latéque, prout adspicere poterant, sine vlla quietis intercapedine, innumerabiliū spirituū deformium multitudo torqueretur, cogitare cępi, quod hic fortasse esset infernus, dę

de cuius tormentis intolerabilibus narrare sę-
pius audiui. Respondit cogitationi meæ du-
ctor, qui me præcedebat: Non hoc, inquiens,
suspiceris, nō enim hic infernus est ille quem
putas. At cùm me hoc spectaculo tam horren-
do perterritum paulatim in vlteriora produ-
ceret, vidi subitò ante nos obscurari incipere
loca, & tenebris omnia repleri. Quas cùm in-
traremus, in tantum paulisper condensatę sunt,
vt nihil præter ipsas adspicerē, exceptā dunta-
xat specie & veste eius, qui me ducebat. Et
cùm progrederemur sola sub nocte per vm-
bras, ecce subitò apparēt ante nos crebri flam-
marum terrarum globi, adscendentes quasi de
puteo magno, rursúmque decidentes in eun-
dem. Quò cùm perductus essem, repentè du-
ctor meus disparuit, ac me solum reliquit in
medio tenebrarum, ac horrendæ visionis. At
cùm eidem globi ignium sine intermissione
modò alta peterent, modò ima barathri repe-
terent, cerno omnia quę adscendebant fastigia
flammarum plena esse spiritibus hominū, qui
instar fauillarum cum fumo adscendentium
nunc ad sublimiora proijcerentur, nunc retra-
ctis ignium vaporibus relaberētur in profun-
dum. Sed & fœtor incōparabilis cum eisdem
vaporibus ebulliens, omnia illa tenebrarum
loca replebat. Et cùm diutius ibi pauidus con-
sisterem, vtpote incertus quid agerem, quò
verterem gressum, quive mihi finis maneret,
audio

audio subitò post terga sonitum immanissimi fletus ac miserrimi, simul & cachinnum crepitantem, quasi vulgi indocti capitis hostibus insultantis. Vt autem sonitus idem clarior redditus ad me vsque peruenit, considero turbam malignorum spirituum, quæ animas hominum mœrentes eiulantesque, ipsa verò multum exsultans & cachinnans medias illas trahebat in tenebras. E quibus videlicet hominibus, vt dinoscere potui, quidam erat tonsus, vt clericus, quidem laicus, quædam fœmina. Trahentes autem eos maligni spiritus descenderunt in medium barathri illius ardentis. Factumque est, vt cùm longius subeuntibus eis, fletum hominū & risum dæmoniorum clarè discernere nequirem, sonū tamen adhuc promiscuum in auribus haberem. Interea adscenderunt quidam spirituū obscurorum de abyssо illa flammiuoma, & accurrentes circundederunt me, atq; oculis flammantibus, & de ore ac naribus ignem putidum efflantes, angebant. Forcipibus quoque igneis, quos tenebant in manibus minitabantur me comprehendere, nec tamen me vllatenus contingere, tametsi terrere præsumebant. Quum vndique versum hostibus & cœcitate tenebrarum conclūsus huc illucque oculos circumferrem, si fortè alicūdè quid auxilij, quo saluarer, adueniret, apparuit retro viam qua

venę-

veneram quasi fulgor stellæ micantis inter te-
nebras, qui paulatim crescens, & ad me ocius
festinans, vbi appropinquauit, dispersi sunt &
aufugerunt omnes, qui me forcipibus rape-
re quærebant spiritus infesti. Ille autem qui
aduenies eos fugauit, erat ipse qui me ante
ducebat. Qui mox conuersus ad dexterum
iter, quasi contra ortum Solis brumalem me
ducere cœpit. Nec mora exemptum tenebris
in auras me serenæ lucis educit. Cumque me
in luce aperta duceret, vidi ante nos murum
permaximum, cuius neque longitudini hinc
vel inde, neque altitudini vllus esse terminus
videretur. Cœpi autem mirari, quare ad mu-
rum accederemus, cùm in eo nullam ianuam
vel feneſtram, vel adscensum alicubi conspi-
cerem. Cùm ergo peruenissemus ad murum,
statim nescio quo ordine fuimus in summi-
tate eius. Et ecce ibi erat campus latissimus
ac lætissimus, tantáque fragrantia vernantium
floscul orum plenus, vt omnem mox fœtorem
tenebrosi fornacis, qui me peruaserat, effuga-
ret admirãdi huius suauitas odoris. Tanta autẽ
lux cuncta ea loca perfuderat, vt omni splen-
dore diei siue Solis meridiani radiis videretur
esse præclarior. Erántq; in hoc campo innume-
ra hominum albatorum conuenticula, sedes-
que plurimę agminum lætantium. Cumque
inter choros felicium incolarum medios me
duceret, cogitare cœpi, quod hoc fortasse
esset

esset regnum cælorum, de quo prædicare sæpius audiui. Respondit ille cogitatui meo: Nō, inquiens, hoc est regnum cælorum quod aumas. Cúmque procedentes transissemus, & has beatorum mansiones spirituum, adspicio ante nos multò maiorem luminis gratiam, quàm prius, in qua etiam vocem cantantium dulcissimam audiui, & odoris fragrantia miri tanta de loco effundebatur, vt is quem antea deguſtans quasi maximum rebar, iam permodicus mihi odor videretur. Sicut enim lux illa campi florentis eximia in comparatione eius, quæ nunc apparuit lucis, tenuissima prorsus videbatur & parua. In cuius amœnitatem locī cum nos intraturos sperarem, repentè ductor substitit, nec mora, gressum retorquens, ipsa me via, qua venimus, reduxit. Cúmq; reuersi peruenirem us ad māsiones illas lętas spirituū candidatorum, dixit mihi: Scis, quæ sint ista omnia, quæ vidisti? Respondi ego: Non. & ait: Vallis illa, quam adspexi flammis feruētibus, & frigoribus horrenda rigidis, iste est locus, in quo examinandæ & castigandæ sunt animæ illorum, qui differentes confiteri & emendare scelera sua quę fecerunt, in ipso tamen mortis articulo ad pœnitentiam confugiunt, & sic de corpore exeunt, qui tamen, quia confessionem & pœnitentiam vel in morte habuerunt, omnes in die iudicij ad regnum cælorum perueniunt. Multos autem preces viuentium &

eleemosynæ & ieiunia, & maximè celebratio Missarum, vt etiam ante diem iudicij liberentur, adiuuant. Porrò, puteus ille flammiuomus ac putidus quem vidisti, ipsum est os gehennæ, in quo quicunque semel inciderit, nunquam inde liberabitur in æuum. Locus verò ille florifer, in quo pulcherrimam hanc iuuentutem iucundari ac fulgure conspicis, ipse est, in quo recipiuntur animæ eorum, qui in bonis quidem operibus de corpore exeunt, non tamen sunt tantæ perfectionis, vt in regnum cælorum statim mereantur introduci: qui tamen omnes in die iudicij ad visionem Christi & gaudia regni cælestis intrabunt. Nam quicunque in omni verbo & opere & cogitatione perfecti sunt, mox de corpore egressi ad regnum cęleste peruenjunt. Ad cuius vicinia pertinet locus ille, vbi sonum cantilenæ dulcis cum odore suauitatis ac splendore lucis audisti. Tu autem, quia nunc ad corpus reuerti, & rursus inter homines viuere debes, si actus tuos curiosius discutere, & mores seruare studueris, accipies ipse post mortem locum mansionis inter hæc, quæ cernis agmina lætabunda spirituum beatorum. Namque ego cùm ad tempus abscessissem abs te, ad hoc feci, vt quid de te fieri deberet, agnoscerem. Hæc mihi cum dixisset, multũ detestatus sum reuerti ad corpus, delectatus nimirum suauitate

tate ac decore loci illius, quem intuebar, simul & consortio eorum, quos in illo esse videbam. Nec tamen ductorem meum aliquid rogare audebam. Sed inter hæc nescio quo ordine repentè inter homines me viuere cerno. Hæc & alia, quæ viderat idem vir Domini, nõ omnibus passim desidiosis ac vitæ suæ incuriosis referre volebat, sed illis solummodo, qui vel tormentorum metu perterriti, vel spe gaudiorum perennium delectati profectum pietatis ex eius verbis haurire volebant. Denique in vicinia cellæ illius habitabat quidam monachus nomine Genigils presbyteratus etiam (quem bonis operibus adornabat) gradu præeminens, qui adhuc supereſt, & in Hybernia insula solitarius vltimam vitę ætatem pane cibario & frigida aqua sustentat. Hic sæpius ad eundem virum ingrediens, audiuit ab eo repetita interrogatione, quæ & qualia essent, quæ exutus corpore viderat. Per cuius relationem ad nostram quoque agnitionem peruenere, quæ de his pauca perstrinximus. Narrabat autem visiones suas etiam regi Alfrido, viro vndequaque doctissimo, & tam libenter, tamque studiosè ab illo auditus est, vt eius rogatu in monasterio supra memorato indutus ac monastica sit tonsura coronatus, atque ad eum audiendum sæpissimè cum illas in partes deuenisset, accederet. Cui videlicet monasterio tẽpore illo religiosæ ac modestæ vitæ Ab-

bas & presbyter Ediluualdus præerat, qui nũc
episcopalem Lindisfarnensis Ecclesiæ cathe-
dram condignis gradu actibus tenet. Accepit
autem in eodem monasterio locum mãsionis
secretiorem, vbi liberius continuis in oratio-
nibus famulatui sui cõditoris vacaret. Et quo-
niam locus ipse super ripam fluminis erat si-
tus, solebat hunc creber ob magnum castigan-
di corporis affectũ ingredi, ac sæpius in eo su-
permeantibus vndis immergi, sicq; ibidẽ quã-
diu sustinere posse videbatur, psalmis vel pre-
cibus insistere, fixũsque manere, adscendente
aqua fluminis vsque ad lumbos, aliquando &
vsque ad collum, atque inde egrediens ad ter-
ram nunquam ipsa vestimenta vda vel algida
deponere curabat, donec ex suo corpore cale-
fierent & siccarentur. Cúmque tempore hye-
mali defluentibus circa eum semifractarum
crustis glacierum, quas & ipse aliquando con-
triuerat, quo haberet locum standi siue im-
mergendi se in fluuio, dicerentque qui vide-
bant: Mirum frater Drithelme (hoc enim erat
viro nomen) quod tantam frigoris asperita-
tem vlla ratione tolerare præuales. Respõde-
bat ille simpliciter (erat nanque homo simpli-
cis ingenij ac moderatæ naturæ) Frigidiora e-
go vidi. Et cùm dicerẽt; Mirum, quòd tam au-
steram tenere continentiam velis: Respõde-
bat: Austeriora ego vidi. Sícque vsq; in idem
suæ vocationis infatigabili cælestium bono-
rum

rum desiderio corpus senile inter quotidiana ieiunia domabat, multisque & verbo & conuersatione saluti fuit.

Admirabilis historia de quodam fabro defuncto, ac vitæ restituto.

CAP. IX.

Circa annum Domini 1480. in ducatu & ciuitate Iuliacensi contigisse, multorum fidedignissimorum relatione cognouimus, fabrum nempè ferrarium, ex morbo defunctum, loculóque impositum. Apud cuius cadauer cum vicini in proximo conclaui, excubias ex more agerēt, defunctus diuina dispensatione vitæ restituitur. Qui exsurgens fasciis & linteis funebribus obuolutus, ad excubitores istos iam poculis somni vigiliarúmq; molestiam discutientes progreditur. Quo viso territi illi, fugam capessunt, spectrum esse arbitrantes. Faber verò rediuiuus, cum alloquio suo terrorem illorum paulatim leniuisset, quod reliquum vitæ diuinitus accepit, longè diuersa, quàm prius, ratione transegit. Siquidem nunquam ridere aut vanis sæculóque vacare visus est. Cùm ad matutinas preces iuge sacrificium, aut ad vesperas campanarum sonus ederetur, ille protinus malleo & incude relicta, ad Ecclesiam festinabat, nulla Ecclesiasticarum precum tempora prætermittens, vt quæ, & qualia in altero sæculo vidisset, etsi ipse taceret, vel sola vita

conuersatio loqueretur. Historiam esse & nō fabulam, inter alios retulit ipsius ciuitatis Iuliacensis quondam secretarij filius Guilhelmus, vir doctrina & vitæ integritate commēdatiss. Confirmauit eandē matrona quædam honestissima ex confinio ciuitatis eiusdem oriunda, quæ aiebat auum suum hunc fabrum rediuiuum nouisse. Certè Origenes in cap 2. Numer. (*Hom.* 2.) (vbi de ordine populi Dei Moses differit.) Si vnusquisq; inquit, nostrum de cibo & potu sollicitus sit, & omnem curam in rebus secularib' gerat, vnam verò aut duas horas ex integro die etiam Deo deputet, & ad orationem veniat in Ecclesiam, vel in transitu verbum Dei audiat, præcipuam verò curam erga sollicitudinem sæculi & ventris expendat: iste non compiet mandatum quod dicit, vt homo secundum ordinem suum incedat, vel quod dicit, vt omnia secundum ordinem fiant. (1. *Cor.* 14.) Putauit doctissimus ille schole Alexandrinæ catechista Origenes, admodū vicinus Apostolico sæculo, (quo Christiani erant perseuerantes in communicatione fractionis panis & orationibus, & perdurantes vnanimiter in templo) (*Actor.* 2.) laicos suo nō facere officio satis (de his enim istic loquitur) si quotidie vnam, vel etiam duas tantum horas precibus & sacris audiendis darent. Porrò de Anna vidua refert Lucas, (*cap.* 2.) quod non discedebat de templo, ieiuniis & obsecrationibus

tionibus seruiens nocte ac die. De hoc vtique spiritu hausisse, videtur faber iste rediuiuus, quando nec risisse, nec statuta orationum Ecclesiasticarum tempora vnquam prętermittere visus est. Sicut autem Drithelmus ille, de quo in præcedenti capite, multis & verbo & conuersatione saluti fuit, & Rex Alfridus vir vndequaque doctissimus, vt Beda ait, eundem Drithelmum & libenter & studiosè audiuit, atque ad eum audiendum sæpissimè accessit, ita profectò optandum esset, & hæc nouissima vltimorum temporum exempla (quæ beniguissima Dei dispensatione ad animos nostros præsentimur rerum contemptu, & futurorum desiderio inflammandos, nobis exhibentur) quàm plurimis esse salutifera, vt veteribus finem imponant vitiis, nouamque dent nouis originem virtutibus.

De alio quodam itidem defuncto & resuscitato.

CAP. X.

NOn dissimile est, quod nostra memoria contigit in Zelandia, in ciuitate nuncupata **ther Tholen**/ vbi coctor quidam ceruisiarius, cùm defunctus esset, iamque loculus, in quo positus erat, penè esset occlusus, reuiuiscere cœpit defunctus, & in loculo conclusus, sonitum edere. Vxor fortè tum non erat in conclaui, in quo funus constitutum erat: pueri itaque sonitum audientes, matrem appellant, patrem in loculo pulsare clamitant.

Mater pueriles animos errore decipi existimans, aliquandiu renuit prodire. Illis verò in clamore perseuerantibus, accessit tandem mater, audiensque sonitum, aperit loculum. Et ecce qui defunctus erat, rediuiuus prodit: Interrogatus autem vbi fuisset, aut quid vidisset, hoc solum respondit: Si dixero vobis, non credetis. Sed nec ille vllis postea sustinuit sese dedere popularibus oblectamentis. Narrauit nobis hãc historiam vir ætate, doctrina & pietate venerandus, quique fratrem huius rediuiui ipse adolescentulus vidit. De S. Lazaro Episcopo Massilienſi & martyre, quem Christus Dominus quatriduanum in monumento suscitauit, legimus apud Hieronymum de Villa, (*in Orationali 17. Decemb.*) sanctissimam illum duxisse vitam miræque fuisse abstinentiæ. Similia de Maria & Martha sororibus Lazari legimus, (*Ioan.* 11.) & Paulus Apostolus cùm in tertium cælum raptus, admiranda vidisset, nõ vtique popularem viuendi rationem sectatus est, sed castigauit corpus suum, & in seruitutẽ redegit, ne cùm aliis prædicaret, ipse reprobus efficeretur. Cor Sapientum vbi tristitia est, inquit Sapiens, (*Eccles.* 7.) & cor stultorum vbi lætitia. Risum reputaui errorem, inquit idem alibi, (*Eccles.* 2) & gaudio dixi: Quid frustrà deciperis? Christus Dominus fleuisse sæpius legitur, risisse nunquam. Non eò hæc referenda sunt, quod damnandas existimemus omnes

nes honestas animorum oblectationes: nam & sanctissimi viri quandoque animum honestè relaxasse leguntur, & de D. Ioanne Euangelista quidam commemorant, quod cùm à quodam reprehenderetur quod senex auicula sese oblectaret, respondérit illi, vt arcum quem manu tenebat intenderet, tensumque diutius teneret. Quem cùm ille tandem remittendum diceret ne rumperetur, regessisse dicitur Apostolus: Ineptè igitur, inquiens, offenderis, quod nos animum curis grauioribus fatigatum, qualicunque modo relaxamus. Sed animaduertendum, quod de eodem Apostolo refert Metaphrastes, (*in vita S. Ioan. Apostol. habetur in tom. Surij 17. Decemb*) quod omnes sensus suos diligentissimè moderabatur, tali vtens alimenti ratione, vt summa parsimonia viuere duntaxat posset, sacrumque corpus vt subsisteret, conseruare. Sic igitur relaxandus animus, ne per animi relaxationem offendatur Deus: sic indulgendum corpori, ne corporis indulgentia flaccescat spiritus. Si placet illud Salomonis (*Eccl* 11.) Lætare iuuenis in adolescẽtia tua, & in bono sit cor tuum in diebus iuuentutis tuæ, & ambula in viis cordis tui, & in intuitu oculorum tuorum: attendatur & illud quod subiungitur. Et scito, inquit, quod pro omnibus his adducet te Deus in iudicium. Gaudendum quidem in Domino semper, vt ait Apostolus, (*Philip.* 4.) sed ita, vt modc-

stia nostra nota sit omnibus hominibus: Dominus enim propè est. Et idem alibi, (1. Cor. 7.) Hoc dico fratres, tempus breue est, reliquum est, vt qui habent vxores, tanquam nō habentes sint; & qui flent tanquam nō flentes; & qui gaudent tanquā non gaudentes; & qui emunt tanquam non possidentes; & qui vtuntur hoc mundo, tanquam non vtantur: præterit enim figura huius mundi. Dormierunt somnū suū, inquit Psalmista, (*Psal. 75.*) & nihil inuenerūt omnes viri diuitiarū in manibus suis. Ab increpatione tua Deus Iacob dormitauerūt, qui adscenderunt equos Indicabo tibi ô homo, ait Micheas, (*cap. 6.*) quid sit bonum, & quid Dominus requirat à te: Vtique facere iudicium, & diligere misericordiam, & solicitum ambulare cum Deo tuo. Et S. Bonauentura, Tantus inquit, debet esse in hac mortali vita amor, tantum orandi studium, ac desiderium peruenīdi ad hoc, quod factus es; & dolor, quia ibi non es; & timor, ne non peruenias, vt nullam lætitiam sentire debeas, nisi de his, quæ tibi auxilium & spem dant perueniendi.

Ado Viennensis Archiepiscopus, in Chronico suo ætate sexta, anno Domini 696. De Ebroino tyranno post mortem à dæmonibus ad ollam Vulcaniam delato.

CAP. XI.

TEmporibus Leonis Imperatoris & Sergij Pontificis, quidam Ebroinus à Francis

cis in eam dignitatem assumptus est, vt maior esset in aula regia Quem postea dignitate eadem exutu monasterio Luxouiensi addicunt. Porrò Ebroinus magnæ impietatis homo clericaturam abiiciens, à Luxouio cœnobio egressus, mox copiis vndecunque sibi aggregatis, principatum vi sub Theodorico rege obtinens, in multos episcopos, viros deinde illustres, & diuersæ conditionis homines crudeliter sæuit, ablatis facultatibus complures ex illis contra datam fidem interficiens. Hic itaque Ebroinus crudelitate nimia seuus ab Hermenfrido Franco interfectus est. Erat tunc temporis vir oculis cœcatus vnus ex illis, quibus Ebroinus effoderat lumina, in insula Lugdunensis prouinciæ, quæ Barbara dicitur. Qui cùm nocturno tempore super ripam Sicannæ fluminis orandi gratia resideret, audiuit nauigantium impetum, & magna vi brachiorum contra impetum fluminis insurgentium. Cumque interrogarent, quo nauigium illud tenderet, vox in auribus eius percrebuit: Ebroinus est, quem ad Vulcaniam ollam deferimus, ibi enim facti sui pœnas luet. Hoc idem vir audiuit ad consolationem sui, vt sciret quam pœnam persecutores istorum sentirent.

D. Gregorius Magnus libr. 4. Dialogor. cap. 30. De Theodorico rege Ariano post mortem ad insulam Liparim in ollam Vulcaniam delato.

CAP. XII.

IVlianus huius Romanæ Ecclesiæ, cui Deo auctore deseruio, secundus defensor, qui ante septem fermè annos defunctus est, ad me adhuc in monasterio positum crebrò veniebat, & mecũ colloqui de animæ vtilitate consuerat. Hicitaque mihi quadam die narrauit, dicens: Theodorici regis temporibus, pater soceri mei in Sicilia exactionem canonis egerat, atque iam ad Italiam redibat. Cuius nauis appulsa est ad insulã, quæ Liparis appellatur. Et quia illic vir quidam solitarius magnæ virtutis habitabat, dum nautæ nauis armenta repararent, visum est prędicto patri soceri mei ad eundem virum Dei pergere, seque eius orationibus commendare. Quos vir Domini cum vidisset, eis inter alia colloquens dixit: Scitis quia Rex Theodoricus mortuus est? Cui illi protinus responderunt: Absit, nos eum viuentem dimisimus, & nihil tale ad nos de eo nunc vsque perlatum est. Quibus Dei famulus addidit, dicens: Etiam mortuus est: Nam hesterno die hora nona inter Ioannem Papam & Symmachum Patricium discinctus, atque discalceatus, & vinctis manibus deductus, in hanc vicinam Vulcani ollam iactatus est. Quod illi audientes solicitè conscripserunt diem, atq; in Italiam reuersi, eo die Theodoricum regem inuenerunt fuisse mortuum, quo de eius exitu atque supplicio Dei famulo

fuerat

fuerat ostensum. Et qua Iannem Papam affligendo in custodia occidit, Symmachum quoque Patricium ferro trucidauit, ab illis iustè in ignem missus apparuit, quos in hac vita iniustè iudicauit.

De VValtero de Mere, qui vidit Archiepiscopum N. deferri ad montem Heclam, cuius visionis occasione ipse postmodum religiosissimam duxit vitam.

CAP. XIII.

VValterus de Mere vir nobilis, satelles Caroli V. Imper. cùm aliquando nauigaret ad partes Boreales Islandiam versus secundo vento, vidit nauim ex aduerso ferri, itidem secũdo vento, atq; in puppi illius quoddam monstrum instar hominis nigerrimi, tanquam nauarcham constitutum. Cumq; nauta huius VValteri pro more acclamaret, quid mercium veherent, & quorsum tenderent, respondit dæmon alterius nauis detector, Nos vehimus Archiepiscopum N. nominando ciuitatem, in qua fuerat Archiepiscopus, & tendimus ad montẽ Heclam. Quo audito VValterus iste totus contremuit, & vitæ suæ rationes subducere incipiẽs, cùm primùm Leidam Hollandiæ reuersus est, amplexus est institutum D. Francisci, ibidem sub patre VVilhelmo Delphensi professus, (qui hæc domi meæ in plena mensa multis honestissimis viris assidẽtibus exactè narrauit) & postmodum Dordraci sepultus est.

Laurentius Surius in Chronicis sub annum 1537. adducens Trogum lib. 4. & Strabonem. De Aethnae montis & Heclae terribilibus incendiis.

CAP. XIV.

ANno 1537. mense Aprili Aethna mons Siciliæ, materia plenus sulphurea, quam humida gignunt nutrimenta, ingentē ignis massam euomuit, quæ non repentino, sed passim decidens, colles, nemora, saxa rupes, pagosque duos, (nam multos ille mōs agros complectitur,) flammis vastauit. Eius montis ignis sulphureus, interdiu obscurum & subnigrum, noctibus verò prorsus horrendum se spectantibus ostendit. Feruntur in summo vertice mirabiles esse mutationes, interdum erumpente ingenti flumine, aliquando vel flāma, vel obscuro fumo. Id verò summam habet admirationem, quod illius ignis calor, neque frigus depellere, neque vllo frigore tēperari potest. Verisimile est, quicquid dicunt Philosophi, iis in locis quædam esse Tartari ostia, aut loca puniendis animabus destinata: quemadmodum etiam in Islandia insula, quæ in Oceano sita, æstiuo solstitio noctem nullam, brumali nullum diem habet, mons est, Occidentem versus, Hecla dictus, à quo non longè absunt fodinę sulphuris, quod inde copiosissimè plenis manibus euehitur. Mons ille cùm furit, haud secus atque horrenda tonitrua insonat, proijcit ingentia saxa, sulphur euomit, cineribus

bus egestis terram circumcirca tam longè operit, vt ad vicesimum lapidem vel milliare coli non possit. Sunt ibi multæ voragines, ita cineribus opertę, vt vix euitari possint ab illis, qui vt eius incendij naturam explorent, propius montem accedunt, è quibus plerique viui à voraginibus absorbentur. Emergit illic ignis quidam, qui aquam absumit, stupam non absumit. Visuntur illic mortuorum spiritus, qui in nota specie offerunt se familiaribus colloquiis hominum, idque adeò, vt adhuc viuere putentur ab illis qui eos nesciunt, vel submersione, vel alia violenta morte periisse. (Nam tales præcipuè apparent) cùm autem orant eos amici, vel noti, vt domum redeāt, dicunt cùm ingenti gemitu, se petere montem Heclam, iliçoque disparent. Voluit autem omnipotens Deus, ciusmodi in terris exstare loca terribilia, vt certius norint mortales, quæ pœnæ manēāt impios post hanc vitam, & sic discant timere Deum, vt possint æternos ignes euadere.

Petrus de Palude in Thesauro homiliarum, & Ioannes Nauclerus Chronograph. volum. 3. generat. 43. Petrus Canisius libr. 5. cap. 20. operis Mariani, Fulgosius libr. 9. cap. 12. Conrad. Lycost. lib. 12. Theatri, & quidam alij, de Vdone Archiepiscopo Magdeburgensi, qui patrocinante D. Virgine Maria, obtinens scientiæ donum & Archiepiscopatū, monitisque D. Virginis resistens, & in Archiepiscopatu flagitiosè viuens, sæuerè punitur.

CAP.

CAP. XV.

ANno Domini nongentesimo, quadragesimo, apud Parthenopolim, id est, Magdeburg in Saxonia, contigit factum terribile nimis, inauditum à seculis. Quod factum sic stylo veraci referã, vt omnibus innotescat, quantum malum sit in statu prelationis turpiter viuere, & patrimonium Christi, res scilicet Ecclesiæ, iniustè distrahere, & scandalorum fœtoribus subditos corrumpere, & moniales Deo dicatas ausu temerario violare. In prædicta igitur vrbe erat scholaris quidã nomine Vdo, qui liberalibus studiis insudabat, qui cùm esset inertis ingenij, & nihil omninò proficere poterat, quantumcunque etiàm magistri verberibus torquebatur. Quadam vice post enormes plagas scholas exiens, Ecclesiam maiorem ad honorem sancti Mauricij & sociorum eius magnificè fabricatam introiuit, ibique cum ingenti deuotione se prosternens, & Reginæ cæli clementiam, & beati Mauricij patrocinium pro illuminatione ingenij sui implorauit. Ac sic in precibus positus obdormiuit. Cui protinus mater misericordiæ apparens, dixit: Audiui orationem tuam, & vidi afflictionem tuam. Et ecce non solùm scientiæ munus tibi tribuo, immò etiam post mortem Archiepiscopi, qui nũc præest, Ecclesiam principis mei Mauricij tuæ fidelitati commendo, quam si benè rexeris, præmium magnum consequè-

ris

ris: & si malè, in anima & corpore morieris. His dictis Virgo disparuit, & iuuenis scholas more solito repetiuit. Cúmque ad loquendum aperuisset os, cœpit omnes disputando concludere, & in omni scientia peritissimus apparere. Stupebant autem omnes, qui eum audiebant, dicentes: Vnde huic tanta est inspirata scientia? Nónne iste Vdo, qui heri mactabatur vt bestia, & ecce hodie probatur Philosophus? Post biennium Archiepiscopus Magdeburg moritur, & Vdo à cunctis electus Archiepiscopus efficitur. Confirmatus ergo & pallio decoratus aliquātulum diu benè vixit. Et, quia honores mutant mores, cœpit processu temporis consilium matris Dei negligere, & propriæ salutis immemor esse, & voluptatibus deseruire: Et dilapidare Ecclesiæ facultates, & nō solùm sæculares fœminas, sed etiam velatas violare. Insuper, quod deterius est, ad omnium flagitiorum genera habenas laxare. Sicque facta est eius vita omnibus odiosa, omnibus detestanda. Prôh pudor, cùm multis annorū curriculis memoratus Episcopus aërem, mundumque totum suis scelcribus corrupisset, & quadam nocte quādam nigrarum monialium Abbatissam de regali cœnobio, quod tunc Osti rholtz, nunc verò Vallis liliorum dicitur, Cistercienſ. secum in lecto haberet, audiuit vocem in hęc verba terribiliter intonantem; Fac finem ludo, quia lusisti satis

Vdo.

Vdo. His dictis multum cachinnans, fictitium
suspicabatur Et mane facto rursus deliciis in-
uoluitur, factusque durus quasi lapis ad pro-
digiosę vocis comminationem minimè com-
pungitur. Sequenti etiam nocte vocem simi-
lem audiens, sed parui pendens stultus ille, vt
antea in sua malitia perdurat. Nocte igitur
tertia apud Abbatissam præfatam cubās, cùm
nęphādum opus libidinosæ commotionis ex-
creuisset, vox sæpè dicta cum ingenti fragore
intonuit, dicens: Fac finem ludo, quia lusisti
satis Vdo. Hac ergo voce tertia audita, stupe-
factus aliquantulum ingemuit, sed non resi-
puit, veruntamen iam damnationi proximus
miser ille, coruinum quidem sæpè cecinit, sed
nequaquam ad pœnitentiæ lauacrum prope-
rauit. Mira dicturus sum, vera tamen, quæ si
Saxones, apud quos gesta sunt, reticere vel-
lent, lapides clamarent, sicut sequentia mani-
festant. Post menses igitur tres canonicus qui-
dam Ecclesiæ Magdeburgensis, Fridericus no-
mine, vir etiam multum venerabilis, & ma-
gnę sanctitatis, quadam nocte in choro sancti
Mauricij existens, & orationi feruentius in-
stans, Deū pro sancta vniuersali Ecclesia pre-
cabatur, maximè & attentè pro sua, scilicet
Metropolitana, & vt cōditor omnium, iustus
iudex citius morbidum caput, Vdonem scili-
cet Episcopum, per interitum de medio, aut
certè in melius commutaret: verba pondus
habue-

habuerunt. Et ecce secuta est protinus visio nimis horribilis, & cunctis mortalibus metuenda, maximè tamen rectoribus Ecclesiæ, qui gregem Dominicum commissum præcedunt, & malis exemplis inficientes præcipitãt sæpius in infernum. Vidit ergo, & ecce ventus validus omnes Ecclesiæ lampades pariter exstinxit: quapropter timore nimio correptus, loco adhæsit, steterunt comæ, vox est faucibus intercluſa. Tunc venerunt duo iuuenes, duos cereos gestantes, & ad altare porcedẽtes, hinc inde iuxta cornua constiterunt, ac totam illam aulam lumine replent. Post quos ingressi sunt alij duo, quorum vnus tapecia aure altare decenter strauit: alter verò duas aureas cathedras collocauit. Post istos alter quidam solus venit pugil, strenuus incedebat euaginatum tenens gladium, & stans in loco Ecclesiæ valenter clamabat: Omnes sancti, quorum reliquiæ hic habentur, Surgite, & venite ad iudiciũ Dei. His dictis apparuit maxima, & præfulgida multitudo vtriusque sexus. Alii militari habitu adornati, alij pontificalibus infulis insigniti, & hi omnes chorum intrauerunt. Tunc etiam apparuerunt duodecim viri religiosi, in quorũ medio gradiebatur Sole splendidior, regio diademate & sceptro adornatus. Apostoli verò erant, & Dominus Iesus Christus cæli & terræ Rex, quem mox vt omnes viderant, deuotissimè adorauerunt, & supra

cathe-

cathedram ſedere fecerunt. Adfuit præterea Regina cælorum Luna & ſtellis clarior, quàm clariſſima turba virginum ſequebatur. Sancti verò omnes Dei matrem venerantes geniculanter ſuſceperunt. Cui Chriſtus mox occurrens, & manum eius apprehendēs iuxta ſe venerabiliter collocauit. Et ecce poſtremò apparuit ſanctus Mauricius dux glorioſus cum ſua legione ſex millibus, ſexcentis, ſexaginta ſex, qui ſe vnanimiter proſternentes adorauerūt, dicentes: A Equiſſime iudex, & conditor ſæculorum, da iudicium: his dictis ſurgentes ſteterunt reuerenter præſtolantes. Quibus Dominus dixit: Scio quid quæritis: & adiecit, Vdonem Epiſcopum. Continuò quidam de adſtātibus abierunt, & miſerrimum Vdonem de latere Abbatiſſæ trahētes miſerabiliter adduxerunt. Quem ſanctus Mauricius ſeuerius intuens, dixit: Domine mi, iudica. Ecce iſte Vdo non epiſcopus, ſed lupus; non paſtor, ſed raptor, necator, & deuorator gregis tui. Iſte etiam eſt, cui Domina noſtra mater tua ſcientiam donauit. Cui hanc Eccleſiam ad honorem nominis tui, ſanctorūque tuorum commendauit, prædicens ei ſi benè regeret, vitam perennem haberet: ſin autem malè, morte in corpore & anima moreretur. Iſte inſuper eſt, qui ſemel admonitus ac iterum ac tertiò ſe corrigere noluit. Et non ſolùm hanc Eccleſiam, ſed etiam ſe, & omnia ſibi cōmiſſa pro-

pha-

phanando ad nihilum redegit, imò sponsas tuas semper & vbique turpiter & temerè violauit. His auditis Dominus præsidens iudicio, sanctoque respiens, dixit: Quid vobis videtur de isto? Pugil autem supradictus voce magna clamauit, dicens: Reus est mortis. Iudex verò & omnes sancti qui aderant, in hanc sententiam conuenerunt, & quale genus mortis ille impius deberet sustinere, tractauerunt. Tunc iudex ait: Caput meruit amittere, qui sine capite tempus consumendo sordibus cõputruit. Quo dicto pugil confestim Vdoni præcepit, vt ceruicem tenderet. Quod cùm Vdo fecisset, & pugil gladium adictum eleuasset, quidam ex eis clamauit, dicens: Contine manum tuam, donec ab eo reliquiæ auferantur. Tunc quidam cum calice adfuit coram Vdone stãs, donec pugil miserrimi hominis collum cum pugno valido percussisset. Et ecce post quemlibet ictum & pulsum hostia polluta per os episcopi exiẽs, in calicem corruit. Quas omnes ille reuerenter suscipiens diligentissimè lauit, & super altare in calicem ponens cum sua turba decenter inclinauit, abiit, & recessit. Post hoc miserabilem Vdonem pugil sæpedictus aggrediens decollauit. Sicque tota illa congregatio sanctorum disparuit. Canonicus autem supradictus Iustus, qui hoc vidit non in somnis, sed apertis oculis, stupens & tremẽs, & lumen in crypta reperiens, omnes Ecclesiæ lã-

pades

pades pariter reaccendit. Cumq; adhuc defacto dubius & anxius secũ miraretur, tandẽ reassumpta audacia ad locum iudicij paululum processit, vidit calicem cum hostiis in altari, & caput à trunco longius proiectum, nec nõ pauimentum sanguine madefactum. Cumque, quantũ poterat exclamaret & diceret: O triste spectaculum, ô grande miraculum, ô tremendum iudicium, ô quàm horrendũ est incidere in manus Dei viuentis. Nam quos diu vt conuertantur tolerat, non conuersos durius damnat Post hoc omnes Ecclesiæ ianuas obseruauit, & nullum omninò ingredi permittẽs, donec Soleiã orto omnes potiores vrbe clericos & laicos conuocat. Tunc ianuis reseratis seuerissimam Dei vltionem Vdonẽ videlicet Episcopum in suo sanguine tabefactum omnibus ostendit. Et tunc, quæ audierat & viderat per ordinem enarrauit. Eadem verò die quidã ex capellanis suis nomine Bruno, cùm legationẽ sibi cõmissam peregisset, Parthenopolim continuò famulis lõgè ante præcedẽtibus studuit remeare. Interim graui oppressus somno, arborem quandã vmbrosam videns de equo descendit, & frenum fortiter ad brachium ligans paululum requieuit. Et ecce ingẽs globus spirituum immundorum cum turbis & tympanis, cum gladiis & fustibus, cum lanceis & securibus ad eundem locum gradu concito properabant. Cumque omnes conuenissent, vni

ex eis qui princeps videbatur, quia erat statura procerior, & vultu terribilior, solium constituentes desuperposuerunt sine mora. Alter clamans & cachinnans, & tripudians eminus apparuit, de quo quidam velocioris Aquilis cæli præcesserunt & fortiter clamauerũt: Date locum, date locum, ecce princeps Vdo noster charissimus appropinquat. His dictis satellites sathanæ miseram Vdonis animam in effigie corporali catena ignea à collo constrictam ad summum principem peruexerunt. Cui sathan protinus assurrexit, salutans eum verbis pacificis in dolo: Benè, inquit, venisti, ô princeps & fautor & dilatator regni nostri. Ecce parati sumus tibi & omnibus nostris fidelibus, pro meritis vestris reddere talionẽ. Cumque Vdo obmutesceret, sathan assistentibus ait; Fatigatus est ille noster dilectus huc veniẽdo: & ideò placet vt consoletur: date ergo ei mandueare. Illo autem renuente, & caput auertente, crudeles ministri eius bufones, & serpentes violenter impresserunt, & liquorem sulphureum postmodum infuderunt. Adhuc illo non loquente, sathan præcepit dicens; Ad balneum deducatur, & post horam ilicò reducatur. Et ecce non procul erat puteus cooperculum habens. Quo ablato flamma vorax vsque ad cælum erumpebat, quæ non solùm arbores & montes & lapides, immò etiam aquam iuxta manãtem velut stipulam consumebat. In quẽ

infeli-

infelicem illam Vdonis animam præcipitauerunt, & postmodum extrahêtes in modum ferri candentis totam igneam suo principi detulerunt. Qui subridens; Nónne, inquit, balneum suauc habuisti ô princeps? Tunc Vdo damnatum se omninò videns, cœpit blasphemare, & dicere; Maledictus satan tu, & omnis familia tua, & omne imperiũ tuũ. Maledictus Deus, qui me creauit, maledicta terra, quę me portauit, maledicti parentes, qui me genuerũt, & maledicta omnis creatura tua in cælo & in terra. Tunc omnes dæmones vnà cum principe suo cœperunt manibus plaudere, & dicere; Verè dignus est iste manere nobiscum, quia peroptimè scit officium nostrum. Mittatur igitur nunc ad principalem scholam damnatorum, vt videat, audiat, sentiat, & discat amplius indeque non exeat in sæcula sęculorum. Vix verba finierat, & ecce vnanimiter in odiosam illam creaturam irruerunt, eamque impetuosè in tartareum illud barathrum iactando immerserunt, ac si cælum & terra & omnes montes mundi huius ad inuicem quaterentur. Capellanus autem prædictus hæc omnia in somnis videns & audiens, timuit vehementer. Tunc princeps tenebrarum eum ostendens, dixit: Videte ne fugiat clericus ille, qui nos adspicit, quia semper adstitit malorũ suorum cooperator, conscius & defensor: ergò sicut fuit fautor culpæ; sic sit particeps & vin-

vindictę. Ideoque ad illum puteum ad Dominum suum demergatur. Quo dicto, cùm dæmones eum rapere vellent, & ipse effugere conaretur, repentè à somno exsiliens euigilauit, sicque equus territus tam diu hinc inde saliebat & cursitabat miserum trahens hominem, donec à sua iunctura eius brachiũ penitus soluebatur, difficulter tamen equum adscendẽs, Parthenopolim venit, & mox vt dominum suum mortuum esse cognouit, visionẽ visioni, terrorem terrori, prodigium prodigio cumulauit, & omnia quæ in via sibi acciderant, quęque viderat & audierat, patefecit, ostendẽs à sua compage brachium auulsum, & repentinam caniciem in argumentum veritatis. Ciues igitur videntes & audientes hoc horribile & insolitum Dei iudicium, vehementer timuerunt. Et cadauer ignobile procul ab vrbe in paludem iactauerunt. Quod bestię infernales cum plausibus & canticis, id est, cantibus laudis protinus exceperunt, & huc illucque trahendo morsibus discerpserunt, & ruricolas iuxta habitantes variis terroribus multoties affecerunt. Tandem consilio inito glebam illam maledictam de palude extrahentes combusserunt, & pulueres & cineres in Albim proiecerunt. Mira res, tunc omnes, vt fertur, pisces suum gurgitem relinquentes, octanum adierunt, donec litaniis & ieiuniis placato iam Domino, post decennium vix tandem

dem redierunt. Huius horrendi prodigij memoria iugiter præ oculis super pauimentum marmoreum candidum & politum in decollatione Vdonis cruor est, qui tam indelibiliter adhæret pauimento, vt de essentia marmoris esse quodammodo videatur: super locum illum, vbi decollatio facta est, semper tapetia iacent. Et super electos Episcopos Te Deum laudamus canitur: & iuxta morem collocantur, ibi ad orationem prosternendo, vt videntes sibi caueant, ne fortè pereant sicut ille. A Domino verè factum est istud ad terrorem Episcoporum illius Ecclesiæ, & omnium inutilium prælatorū, vt audientes contremiscant læsæ maiestatis terribile iudicium & seuerissimam vltionem.

Eutropius lib. 17. rerum Roman. & Ioann. Zonaras tom. 3. Annaliū in Mauricio. Niceph. Callist. li. 18. cap. 40. histor. Ecclesiast. De admirabili visione Imp. Mauricij, qui ob excessus suos rogauit Deum, vt hic potius quàm in futuro reciperet, deque eius supplicijs.

CAP. XVI.

MAuricius Impĕrat. cùm variis excessibus Deum grauiter offendisset, vir quidam monachico habitu circumamictus, & in religione clarus, spata denudata à foro vsque ad æneam gladiatoris statuam discurrens Imperatorem omnibus in occisione gladij moriturum prædixit. Similiter & Herodianus Mauri-

Mauricio manifestè, quæ sibi fuerant ventura, prædixit. Imperatore verò noctu discalceato litaniam cum tota vrbe agente, & transeunte ad Carpiana loca, tumultuantes quidam ex multitudine contra Imperatorem lapidibus iaciunt, ita vt vix Imperator cum Theodosio suo saluaretur, & orationes compleret apud Blacernas. Anno verò imperij sui vicesimo, Mauricius in se reuersus, & sciens quod nihil Deum lateat, sed omnibus reddat secundum opera ipsorum, & recogitans excessum, quem in captiuitate perpetrauerat, non redimēs eam, expedire iudicauit in hac vita se recipere pro peccato, & non in futura: & factas preces in scriptis transmisit ad omnes patriarchales sedes, & ad omnes ciuitates sibi subiectas, & ad monasteria quæ sunt in eremo, & in Hierosolymis: & ad lauras pecunias, & cereos, & incensa: vt orarent pro se quod hic reciperet, & non in futuro sæculo. Scandalizabatur autem, & in Philippicum generum suum, quod in philiteram nominaretur. Porrò Philippicus diuersè iurabat imperatori, quod purus esset in seruitio eius, & apud se nullum dolum haberet. Cumque Mauricius supplicaret DEO misericordiam præstandi animę suę, quadam nocte dormiens in visu, ante æneam palatij portam imagini saluatoris se vidit assistere, & copiosum populum pariter assistentem. Tunc facta est vox ex charactere magni Dei, & Sal-

uatoris nostri Iesu Christi, dicens: Date Mauricium. Et tenentes eum iudiciorum ministri, exhibuerunt ante purpureum vmbilicum, qui illic erat, & ait ad eum propria voce: Vbi vis, reddam tibi, hic, an in futuro sæculo? Quo audito, ille respondit; Amator hominum Domine & iudex iuste, hic potius, & non in sæculo. Et iussit diuina vox tradi Mauricium, & Constantiam vxorem eius, & omnem cognationem domus ipsius, Phocæ militi. Expergefactus ergo Mauricius, vocatum eum qui coram se dormiebat, misit ad Philippicum generum suum, vt celeriter eum duceret ad se. Cumq; illum abiisset, vocauit eum. Qui consurgens aduocata vxore sua Cordia, osculatus est, dicens: Salue: iam non me videbis. Quę exclamauit cum fletu, magna voce ad paracœmumenum dicens, Adiuro te per Deum, quæ est hæc causa, ob quam quærit hac hora. At ille iurauit se ignorare, quia repentè de somno exsurgens Imperator misit me. Philippicus ergo quæsiuit corpus Christi percipere, & sic ad Imperatorem properare. Vxor autem iacebat in terra se volutans & plorans, & Deum exorans. Ingressus verò Philippicus cubiculum Regium, proiecit se ad pedes Imperatoris. Imperator autem dicit ei; Ignosce mihi propter dominum, quia peccaui tibi. Nam vsque nunc scandalizabar in te. Et iubens exire paracœmumenum, surrexit, & cecidit ad pe-

des

des Philippici, dicens: Ignosce mihi, quia modò certissimè scio, quia nihil peccaueris in me. Sed dic mihi, scis aliquem inter agmina nostra Phocam militem? At verò Philippicus recogitans dicit ei: Vnum agnosco, qui ante modicum tempus procurator ab exercitu destinatus, contradicebat imperio tuo. Ast Imperator ait: Cuius est qualitatis? Qui ait: Iuuenis & temerarius, sed tamen timidus. Tunc Mauricius: Si timidus, inquit, profectò & homicida. Et referebat Philippico somnij reuelationem. Porrò nocte illa visa est stella in cælo, quæ dicitur cometa. In crastino autem venit magistratus, qui missus fuerat ad sanctos eremi patres, ferens responsa ab eis huiusmodi: Deus recepta pœnitentia tua, saluabit animam tuam. & cum sanctis cum tota domo tua te constituet. Ab imperio verò cum ignominia & discrimine discedes. His auditis Mauricius, glorificauit magnificè Deum. Paulò pòst verò exorta seditionis causa Phocas Imperator creatur, qui in necem Mauricij commotus, missis militibus duxit eum Chalcedonem ad Eutropium portum, & primò quidem cruciauit eum in ædibus filiorum: pòst Imperatorẽ punit. Nam quinque filij eius mares coram visibus illius præoccisi sunt. Verùm Mauricius patienter infelicitatem sustinens, Deum in omnibus inuocabat, & crebrò pronunciauit, dicens: Iustus es Domine, & rectum iudi-

cium tuũ. Fit itaq; mors filiorum epitaphium patris, præostendens virtutem in mole calamitatis. Cumq; nutrix vnum ex imperatoris pueris furata fuisset, suumq; pro eo interemptioni obtulisset, Mauricius non annuit, sed suum requisiuit. Aiunt itaq; quidam, quod eo occiso lac cum cruore fluxerit, ita vt omnes insipientes dirè lamentarentur. Sic ergo Imperator naturæ legibus etiã celsior factus, vitam commutat.

D. Gregorius Magnus lib. 4. Dialogorum, cap 36. De Stephano quodam per errorem è corpore educto, ac postea in illud reuerso, deque illius atq; alterius militis admirabili visione.

CAP. XVII.

ILustris vir Stephanus, quem bene nosti, de semetipso mihi narrare consueuerat quia in Constantinopolitana vrbe pro quadã causa demoratus, molestia corporis superueniente defunctus est. Cumque medicus atque pigmentarius ad aperiendum eum, atque condiendum esset quæsitus, & die eodem minimè inuentus, subsequente nocte corpus iacuit inhumatum. Qui ductus ad inferni loca, vidit multa quæ prius audita non credidit. Sed cum præsidenti illic iudici præsentatus fuisset, ab eo receptus non est, ita vt diceret: Non hunc adduci, sed Stephanum ferrarium iussi. Qui statim reductus in corpore est, & Stephanus ferrarius, qui iuxta eum habitabat, eadem

dem hora defunctus est. Sicque probatum est vera fuisse verba quæ audierat, dum hæc effectus mortis Stephani demonstrauit. Ante triēnium quoq; in hac pestilentia, quæ hanc vrbē clade vehementissima depopulauit, in qua etiam corporali visu sagittæ cælitus venire, & singulos quosq; ferire videbantur sic vt nosti, Stephanus idem defunctus est. Quidam verò miles in hac eadem vrbe nostra percussus, ad extrema peruenit. Qui eductus è corpore exanimis iacuit, sed citius rediit, & quæ cum eo fuerant gesta, narrauit. Aiebat enim, sicut tunc res eadem etiam multis innotuit, quia pons erat: sub quo niger atque caliginosus fœtoris intolerabilis nebulam exhalans fluuius decurrebat. Transacto autem ponte, amœna erant prata atque virentia, odoriferis herbarum floribus exornata, in quibus albatorum hominum conuenticula esse videbātur. Tantusq; in eodem loco odor suauitatis inerat, vt ipsa suauitatis fragrantia illic deambulantes, habitantesq; satiaret. Ibi mansiones erant diuersorum singulę, magnitudine lucis plenæ. Ibi quædam miræ potentiæ ædificabatur domus, quæ aureis videbatur laterculis construi, sed cuius esset, non potuit agnoſci. Erant verò super ripā prædicti fluminis nonnulla habitacula, sed alia exsurgentis fœtoris nebula tangebat, alia autem exsurgens fœtor è flumine minimè tangebat. Hæc verò e-

rat in prædicto ponte probatio, vt quisquis per eum vellet iniustorũ transire, in tenebrosum fœtẽtemq; fluuium laberetur. Iusti verò, quibus culpa nõ obsisteret, securo per eum gressu ac libero ad loca amœna peruenirent. Ibi se etiam Petrum Ecclesiasticæ familiæ maiorem, qui ante quadrienniũ est defunctus, deorsum positum in locis teterrimis magno ferri pondere religatum ac depressum vidisse confessus est. Qui dum requireret cur ita esset, ea se dixit audisse, quæ nos, qui eum in hac Ecclesiastica domo nouimus, scientes eius acta recolimus. Dictum namque est: Hæc idcircò patitur: quia si quid ei pro facienda vltione videbatur, ad inferendas plagas plus ex crudelitatis desiderio, quàm obedientię seruiebat. Quod sic fuisse, nullus qui illum nouit, ignorat. Ibi se etiam quendam peregrinum presbyterum vidisse fatebatur, qui ad prædictum pontem veniens, tanta per eum authoritate transiit, quanta & hic synceritate vixit. In eodem quoque ponte hũc, quem prędiximus, Stephanum se recognouisse testatus est. Qui dum transire voluisset, eius pes lapsus est, & ex medio corpore iam extra pontem deiectus, à quibusdam teterrimis viris ex flumine surgentibus, per coxam deorsum, atque à quibusdam albatis & speciosissimis viris cœpit per brachia sursum trahi. Cumque hinc luctamen esset, vt hunc boni spiritus sursum, mali deorsum traherẽt, ipse

ipse qui hæc videbat, ad corpus reuersus est: & quid de eo plenius gestum sit, minimè cognouit. Qua in re de eiusdem Stephani vita datur intelligi: quia in eo mala carnis cum eleemosynarũ operatione certabant. Qui enim per coxas deorsum, per brachia trahebantur sursum: patet nimirum quia & eleemosynas amauerat, & carnis vitiis non restiterat, quæ cum deorsum trahebant. Sed in illo occulto arbitri examine quid in eo vicerit, & nos & eum, qui vidit, & reuocatus est, latet. Constat tamen, quia idem Stephanus postquàm, sicut superius narraui, & inferna loca vidit, & ad corpus rediit, perfectè vitã minimè correxit, post multos annos de corpore adhuc in certamine vitæ & mortis exiit. Qua de re colligitur, quia ipsa quoque inferni supplicia cùm demonstrantur, aliis hoc ad adiutorium, aliis verò ad testimonium fiat: vt isti videant mala quæ caueant, illi verò amplius puniãtur, quoniam inferni supplicia nec visa & cognita vitare voluerunt.

D. Augustinus epist. 100. ad Euodium. De quodam Gennadio, dubitante aliquando an aliqua esset vita post mortem, qui admirabili in somnis visione hoc errore liberatus est.

CAP. XVIII.

NArrabo vnum aliquid breuiter vnde cogiter Frater noster Gennadius notissimus ferè omnibus, nobisque charissimus

medicus, qui nunc apud Carthaginem degit, & Romæ suæ artis exercitatione præpolluit, vt hominem religiosum nosti, atq; erga pauperum curam, impigra misericordia facilimoque animo benignissimum, dubitabat tamen aliquando, vt modò nobis retulit, cum adhuc esset adolescens, & in his eleemosynis feruentissimus, vtrum esset vlla vita post mortem. Huius igitur mentē & opera misericordiæ quoniam Deus nullo modo desereret, apparuit illi in somnis conspicuus iuuenis & dignus intendi, eique dixit: Sequere me: quem dum sequeretur, venit ad quādam ciuitatem, vbi audire cœpit à dextera parte sonos suauissimæ cantilenæ, vltra solitam notamq; suauitatem. Tunc intento quidnam esset, ait, hymnos esse beatorum atque sanctorum. Sinistra autem parte quid se vidisse retulit, non satis memini. Euigilauit, & somnium fugit, tantumque illo, quantum de somnio cogitauit: alia verò nocte, ecce idem ipse iuuenis eidem rursus apparuit, atq; ab illo vtrum cognoscere tur, interrogauit: respondit iste, quod eum bene planeq; cognosceret. Tunc ille quæsiuit, vbi se nosset. Nec memoriæ defuit, quod iste identidem responderet, totumque visum illud hymnosque sanctorum, ad quos audiendos eo duce venerat, qua recentissimos recordabatur facilitate narrauit. Hic ille percontatus est, vtrum nam id quod narrauerat, in somnis

nis vidisset, an vigilans? Respondit; In somnis. At ille: Benè, inquit, recolis: verum est, in somnis illa vidisti. Sed etiam nunc, in somnis te videre scias. Hæc cùm audisset iste, ita esse credidit, atque id responsione firmauit. Tunc qui hominem docebat, adiecit, & ait: Vbi est modò corpus tuum? Ille respondit; In cubiculo meo. Scisne, inquit ille, eodem corpusculo nunc illigatos esse, & clausos, & ociosos oculos tuos, nihilq; illis oculis te videre? Respondit: Scio. Tunc ille: Qui sunt ergo, inquit, oculi, quibus me vides? Ad hoc iste non inueniens quid responderet, obticuit. Cui hæsitanti, ille quod his interrogationibus docere molieba-
tur, aperuit: & continuò, Sicut, inquit, oculi illi carnis tuæ, vtique in dormiente atque in lectulo iacente nunc vacant, nec aliquid operantur, & tamen sunt isti, quibus me intueris, & ista vteris visione: ita cum defunctus fueris, nihil agentibus oculis carnis tuæ vita tibi inerit qua viuas, sensusque quo sentias. Caue iam deinceps; ne dubites vitam manere post mortem. Ita sibi homo fidelis, ablatam dicit huius rei dubitationem. Quo docente? nisi prouidentia & misericordia Dei.

Rupertus Abbas Tuitiensis lib. 7. de diuinis officijs ca. 4. De miraculo, quo fides resurrectionis probata est contra quendam de ea dubitante, & contra hæreticos circa annũ Domini 1111 *grassantes, ac dicẽtes: Quomodo corpus Dominicum post resurre-*

ctionem verum fuerit, quod clausis ad discipulos ianuis introiuit.

CAP. XIX.

HOC sancto Paschæ sabbato, quo cereo (de cuius quoq; præconiis superius aliqua diximus) annus ab Incarnatione Domini millesimus centesimus vndecimus inscriptus est in Ecclesia S. Laurentij, ad procedentes eiusdem diei matutinos exstinctis de more cũctis luminaribus, dum eorũ vltimum exstingueretur, & ad canticũ Euãgelij, hæc antiphona à Domino Abbate Beringero imponeretur, Mulieres sedentes ad monumentum, ecce repentè ante pedes fatris cuiusdam nostri proiectum cecidit ipsius, quo firmiter substrictus erat, cingulum. Ille solutum esse, & sic cecidisse suspicatus, quod tamen mirum fuisset, quia cùm delapsum fuerat, neque circum crura pedesque descenderat, sed ante pedes quasi proiectum (vt dictum est) exsilierat: inclinauit se, vt tollens illud, rursum sese accingeret. Cumque manus iniecisset, vt illud sibimet circumdaret, nodum vt erat fortiter adstrictus, non credere sibi, vltra quàm dici potest admiratus est. Intendenti & secum cum stupore magno reputãti, quidnã hoc sibi vellet, ecce vox facta est, & sibilũ tanquã auræ tenuis audiuit, dicentem sibi: Sic potuit clauso Christus prodire sepulcho. Siquidem hæc, vt ipse referens testatus est, admiratio mentem eius persæpè subibat, quo-

quomodo verum Domini corpus, vnde ipse nullatenus dubitabat, clauso resurgere monumento, clausis potuit ianuis ingredi ad discipulos. Similem historiam narrat D. August. lib. 22. cap 8. de ciuitate Dei, de Patronia fœmina clarissima, quæ cum diuturno languore detenta esset, adeò vt medicorum adiutoria cuncta defecissent, apud memoriam S. Stephani mirabiliter curata est. Deficiente itaque medicorum ope, persuadebatur à Iudæo quodam, vt annulum capillitio cingulo insereret, quo sub omni veste ad nuda corporis cingeretur: qui annulus haberet sub gemma lapidem inuentum in renibus bouis. Hoc alligata quasi remedio, & sancti martyris limina veniebat. Sed profecta à Carthagine, cum in confinio fluminis Bagradæ, in sua possessione mansisset, surgens vt iter perageret, ante pedes suos illum iacentem annulum vidit, & capillitiam zonam qua fuerat alligatus, mirata tentauit, quam cùm omninò suis modis firmissimis, sicut fuerat, comperisset ad strictam, crepuisse atque exsiliisse annulum suspicata est: qui etiam ipse cùm integerrimus fuisset inuentus, futuræ salutis quodammodo pignus de tanto miraculo se accepisse præsumpsit, atque illud vinculum soluens, simul cum eodem annulo proiecit in flumen. Non credunt hoc, qui etiam Dominum IESVM, per integra Virginalia matris enixum,

& ad discipulos ostiis clausis ingressum fuisse non credunt.

D. Augustinus lib. de cura pro mortuis gerenda cap. 11. Pater defunctus anxio filio apparet in somnis, & de Chirographo certiorem reddit,

CAP. XX.

PRo certo, cùm Mediolani essemus, audiuimus, quod cùm debitum repeteretur, à quodã defuncti patris cautione prolata, quod filio nescio à patre iam fuerat persolutum, contristari homo grauissimè cœpit atque mirari, quod ei pater moriens, non dixerit quid deberet, cùm fecisset etiam testamentũ. Tunc nimis anxio apparuit idem pater eius in somnis, & vbi esset recautum, quo illa cautio vacuata fuerat, indicauit. Quo inuento iuuenis atque monstrato, nõ solùm falsi debiti calumniam propulsauit, sed etiam paternum recepit chirographũ, quod pater non receperat, quando persoluta est pecunia.

D. Augustinus ibidem. Augustinus adhuc viuens, Eulogio rhetori de loco Ciceronis obscuro sollicito, in somnis apparet, exponens illi quod non intelligebat.

CAP. XXI.

NObis apud Mediolanum constitutis Carthaginis rhetor Eulogius, qui meus in eadem arte discipulus fuit, sicut mihi ipse postea quàm in Africã remeauimus, retulit, cùm rhetoricos Ciceronis libros discipulis suis tra-

deret

deret, recēsens lectionem quam postridie fuerat traditurus, quendam locum offendit obscurum. Quo non intellecto, vix potuit dormire sollicitus. Qua nocte somnianti, ego illi quod non intelligebat, exposui: imo non ego, sed imago mea nesciente me, & tam longè trans mare aliquid aliud, siue agente, siue somniante, & nihil de illius curis omninò curante.

Ludouicus Granatensis contione 1. de S. Dominico, F. Romanus Theologus Dominicanus apparet D. Thomæ Aquinati, ad quæstiones quasdam illius respondet, atque vt in sua vocatione perseueret, hortatur.

CAP. XXII.

ORanti quodam tempore S. Thomæ Neapoli in templo Dominicanorum, apparuit frater Romanus S. Theologiæ doctor, quē ille sibi Parisiis in prælectionibus reliquerat successorem, qui non ita pridem obierat, D. Thoma ignorante. Vt ergo vidit illum iuxta se stantem, Gratulor, inquit, te huc aduenisse: sed quando, oro, venisti? Respondit ille: Ego iam excessi è corpore, permissum autem mihi est pro tuo merito tibi apparere. Territus eo responso nōnihil sanctus vir, cùm se collegisset, ait; Adiuro te per Dominū vt indices mihi, num placeant Deo opera mea. Respondit Romanus; Perseuera in hoc statu, nec dubites grata esse Deo quæ facis. Et Thomas: Tecum verò,

verò, inquit, vt agitur? Respondit: Ego vita fruor sempiterna: attamen ob negligentiã curatum testamentum à Parisiensi Episcopo mihi traditum, pœnas lui in locis purgatoriis ad dies quindecim. Et Thomas; Scis, inquit, crebrò nos in disputationẽ illam adduxisse quæstionem, an permaneant in animo scientiæ in hac vita acquisitæ, quæso vt eã mihi expedias. Respondit Romanus: Ego Deum intueor, noli hac de re ex me sciscitari. Et Thomas; Videsne, inquit, Deum sine medio, aut aliqua re interposita? Tum ille; Sicut audiuimus, ait, sic videmus in ciuitate Domini virtutum, moxque disparuit, & S. Thomam magna reliquit consolatione perfusum.

D. Fridericus N. defunctus, Romæ sub crepusculum matutinum apparet D. Eisengreinio in somnis, & locum Salomonis admirabili doctrina exponit.

CAP. XXIII.

CVm anno Domini 1566. agerem Romę cũ viris Clariss. D. Martino Eisengreinio & D. Ioãne Pfistero, Oratoribus Serenissimi Bauariæ Ducis Alberti apud sedẽ Apostolicam, paulò post Paschæ solemnia, D. Martinus Eisengreinius, Orator tunc Bauaricus apud Piũ V. Põtif. Max. admirabilem habuit sub ipsum crepusculum matutinum visionẽ, quam mox vt euigilauit, mihi ad se accersito, atque itẽm D. Philippo Dobereinero admirabundus enarrauit. Olim is cùm D. Friderico N. tunc adhuc

adhuc superstite dissertationem habuerat de loco isto Salomonis, (*Sap.* 11.) Omnia in mensura, & numero, & pondere dispositi. Itaque cùm nuper defunctus esset D. Frider. N. visus est in somnis apparere D. Eisengreinio, eundemque locum admirabili doctrina ac dexteritate explicare. Videbat quoque D. Eisengreinius iuxta cubile suum pendentem tabulam, in qua omnis generis status & cõditionis homines versari agitarique videbantur, & singuli quidem occupabantur circa res & negotia sua. In margine verò tabulæ infinitæ bilances apparebant pendentes, in quibus omnium & singulorum actiones, studia & molimina exactissimè ponderabantur. Ac tandem post acutam & absolutissimam istius loci Salomonis explicationem, cœpit interrogare Fridericum Eisengreinius, quo nam pacto secum ageretur, Saluúsne factus esset. Ille verò respõdit: Spero. Quo dicto euanuit, quasi desiderãs suffragium. D. Eisengreinius mox euigilat. Paulò pòst exsurgẽs, familiarem suum ad meũ cubiculum amandat, vt me vocaret. Ego verò quia erat dies festus, iam in Vaticanum ad Ecclesiam S. Petri cõcesseram. Ille protinus mittit ad D. Philippum Dobereinerum, eique totam rem exponens, mandat vt in loco sacratiori, qualia aliquot ista in vrbe ad suffragandum animabus a summis Pontificibus deputata, maximisque indulgentiis cohonestata sunt,

sunt, sacrificium corporis & sanguinis Domini offerri curet. Ego paulò pòst ab Ecclesia domum reuersus, cuestigiò vocor ad D. Eisengreinium, exponit quid viderit, quidque mihi in mandatis dare cupiuisset, quod iam per D. Dobereinerum curasset. Nec verò mirandum, si vir doctissimus, & Catholicæ religionis vindex accerrimus, speratę beatitudinis dilationem sustinere visus sit, cum & de S. Seuerino sanctissimo Episcopo in quibusdam historiis legatur, illum ab obitu suo non protinus ad æternæ felicitatis fruitionē admissum: & D. Gregorius Magnus lib. 4. Dialogor. cap. 40. & 41. referat de viro integerrimo Paschasio, qui eius fuit sanctimoniæ, vt ex contactu vestis eius in feretro, malignus spiritus ab homine obsesso fugatus sit: & tamen ob exiguā quædam ab ipso Paschasio viuente non animaduersa, adhuc quædam luenda habebat, donec Germani Episcopi Capuani deprecatione ab ipso Paschasio, in thermis apparente, postulata, liberaretur.

D. Gregorius Episcopus Turonen. lib. 2. cap. 40. miraculorum D. Martini. De Sisulpho, cui D. Martinis apparens, expon. cur infirmitates, & hostium grassationes populum affligant.

CAP. XXIV.

SIsulphus ex Cinomanicis pauperculus dum in hortellum suum meridiè obdormiuisset, nescio quid nequitiæ perpessus sit.

Esom-

E somno autem exsiliens, contractis in volam digitis cum magno dolore perpessus, rursus soluitur in soporem. Et vidit per visum, & ecce vir stabat ante eũ nigris vestibus, cano autem capite. Qui conuersus ait: Quid sic, inquit, in fletibus commoueris? Et ille: Ecce, venerabilis domine, dum parumper obdormiui, cum dolore expergefactus opus manuũ mearum perdidi, & nescio quid sceleris commisi. Tunc vir, illi, tanquam discipulis dominus de cœco nato: Quia neque ille peccauerat neque parentes eius, sed vt manifestaretur opus Dei in illo, ait: Debelitas tua tormentum indicat populi delinquentis. Vade ergo nunc per vicos & castella, & ad ciuitatem vsque pertende, & prædica, vt se omnis homo à rapinis, & vsuris abstineat, & nullum opus in solemnitatibus mysticis agat. Ecce enim coram Domino in lacrymis decumbemus, veniam pro populo deprecantes, & adhuc spes est obtinendi, si emendatio sequatur in plebe. Nam hostilitates, & infirmitates, & alia multa mala, quæ perfert populus, indignationẽ Domini commouent. Et ideò nuncio velociter, vt se emendare studeant, ne crudeliter in scelere suo pereant. Tu vero his peractis, quæ imperaui, Turonum ad basilicam propera, ibique te visitabo, & obtinebis apud Dominum vt saneris. Cui ille; Dic mihi, quæso domine, quis es, vel quod est nomen tuum? Cui vir; Ego sum, inquit,

quit, Martinus sacerdos Turonensis. In his sancti verbis pauper surrexit à somno, apprehensoque bacello, iter imperatum aggreditur, & quæ sibi fuerant imperata, populis nunciauit. Mense autem septimo postquàm hæc acta sunt, beatam basilicam adiit, ibique prostratus per triduum, quarta die à sancti virtute visitatus est. Iam enim computruerat in eo caro, vel nerui palmarum, qua de causa detinebatur. Et cùm digiti eius directi fuissent, sanguis ab iisdem erupit. Sed eis omnibus medicatis, ore proprio quæ recolimus, enarrauit.

D. Ambrosius Episcopus Mediolanen. in vita S. Agnetis virginis & martyris. Quomodo S. Agnes admirabilis decore parentibus ad tumulum eius pernoctantibus, apparuerit & Constantia regina in visione admonita, sanitatem pristinam miraculosè recuperauerit.

CAP. XXV.

DVm parentes beatę Agnetis assiduis pernoctationibus vigilarent ad tumulum eius, vident in medio noctis silentio exercitũ virginum, quæ omnes auro textis cycladibus indutæ, cum ingenti lumine præteribant. Inter quas vident beatissimam Agnetem, simili veste fulgentem, & ad dexteram eius agnum niue candidiorem. Hæc itaque cùm viderent parentes eius, & qui simul erant, stuporem mentis incurrunt. Sed beata Agnes rogat sanctas virgines, parumper gradũ figere, & stans, paren-

parētibus ſuis dixit; Videte, ne me quaſi mortuam lugeatis, ſed congaudete mihi, & congratulamini, quia cum his omnibus lucidas ſedes accepi, & illi ſum iuncta in cælis, quem in terris poſita, tota animi intentione dilexi. Et his dictis, pertranſiit.

Hæc viſio publicè ab omnibus qui viderāt, quotidie vulgabatur. Vnde factum eſt, vt poſt aliquantos annos, ad Conſtantiam, Conſtantini filiam, hoc factum ab his, qui viderāt, narraretur. Erat enim ipſa Conſtantia regina virgo prudētiſſima, ſed ita obſeſſa vulneribus, vt à capite vſque ad pedes, nulla membrorum pars libera remanſiſſet. Accepto autem conſilio, ſpe recuperādæ ſalutis, venit ad tumulum martyris nocte: & licèt pagana, tamen credula animi intentione preces fideliter fundebat: Quod dum faceret, repentina ſomni ſuauitate corripitur: & vidit per viſum beatiſſimā Agnetem, talia ſibi monita perferrentē: Conſtanterage, Conſtantia, & crede Dominum Ieſum Chriſtum filium Dei eſſe Saluatorem tuum: per quem modò conſequêris omnium vulnerum, quæ in corpore tuo pateris, ſanitatem. Ad hanc vocem Conſtantia euigilat ſana, & ſic ſana, vt nec ſignum in eius membris alicuius vulneris remaneret.

Reuerſa igitur ad palatium ſaniſſima, facit gaudium & patri ſuo Auguſto, & fratribus ſuis imperatoribus. Coronatur ciuitas tota:

Fit

Fit lætitia militantibus, atque priuatis, & vniuersis audientibus hæc. Infidelitas gentium confundebatur: & fides dominica lætabatur. Interea patrem & fratres Augustos rogat, vt basilica beatæ Agneti construeretur, & sibi illic mausoleum collocari præcepit. Cutrit hæc opinio ad omnes, & quotquot credentes ad eius tumulum adueniſſent, sanabãtur quacunque fuiſſent infirmitate detenti. Quod facere Christum nullus dubitat vsque in hodiernũ diem. Perseuerauit autem Constantia Augusti filia in virginitate: per quam multæ virgines & mediocres, & nobiles, & illustres, sacra vel anima perceperunt. Et quia fides mortis damna nõ patitur, vsque in hodiernum diem multæ virgines Romanæ Agnetem beatissimam, quasi in corpore manentem, attendũt, & eius exemplo agentes viriliter, integræ perseuerant, credẽtes sine dubio, quod perseuerantes perpetuæ victoriæ palmam acquirant.

Hæc ego Ambrosius seruus Christi, dum in voluminibus abditis inueniſſem scripta, non sum passus infructuoso silentio tegi. Ad honorem igitur tantæ martyris, sicut gesta eius agnoui, conscripsi: & ad ædificationẽ vestram, ô virgines Christi, textum passionis eius credidi destinandum, obsecrans charitatem Spiritus sancti, vt labor noster in vestra imitatione fructum in conspectu Domini valeat inuenire. Amen.

Ludo-

Ludouicus Blosius Monilis spiritualis cap.13. De admirabili quadam visione S. Gertrudis, & exacta omniũ malorum bonorũq́ue operum retributione.

CAP. XXVI.

REligiosa quædam virgo cùm in monasterio S. Gertrudis defuncta esset, vidit ipsa Gertrudis animam eius in loco admodũ lucido mirificè exornatam consistere. Cui etiam Dominus Iesus adstabat, & quinque vulneribus suis sensus illius nõua suauitatis dulcedine recreabat, eamq́ue blandè cõsolabatur. Dixit itaque Gertrudis ad dominum: Quum tu Deus totius consolationis huic tam amicabilem serenitatem exhibeas, quid est, quod ipsa mœstiori vultu grauamen internum prætendit? Ad quod Dominus: Ex hac mea præsentia, anima quã cernis non nisi delectamenta meæ humanitatis percipit. Vnde & plenè consolari non potest: sed vbi à negligẽtiis præteritæ vitæ purgata fuerit, ego eam in præsentia iucundissimæ diuinitatis meæ perfectè cõsolabor. Et ista: Nunquid, Domine mi, miseratiõ tua non præualeret filiam tuam (cui ab infantia dederas pium cor & benignam voluntatem erga omnes homines) nunc absoluere ab omni negligentiarum impedimento? Respondit Dominus: Pietatem cordis eius, benignamq́ue voluntatem abundantissimè remunerabo: sed oportet (dictante iustitia mea) vt omnis macula abstergatur. Et quasi blandiendo

do tenens mentum puellæ, adiunxit: In hoc ſponſa mea libētiſſimè conſentit iuſtitię meę: quia quum plenè purgata fuerit, gloria diuinitatis meæ iucundiſſimè perfruetur. Ad quæ verba Domini, illa benigno vultu annuit. Poſteà ſancta Gertrude offerente ſub Miſſa pro eadem puella ſalutarem hoſtiam, quæ à ſacerdote eleuabatur, dixit anima: In veritate certum eſſe experior, nullum quantumlibet exiguum bonum in homine carere remuneratione, nec vllam quantumuis paruam culpā eſſe, quę nō purgari debeat ante vel poſt mortem. Quia enim ſacram communionem libēter accepi, quando in terra viuebam, nunc magnum remedium obtineo de Sacramento altaris pro me oblato. Et quia tam benignā voluntatē ad omnes homines habui, modò multò citius iuuat me oratio pro me fuſa. Inſuper etiam æternam remunerationē exſpecto, quā in cælo recipiam. Sicque ſurſum ferri anima videbatur, ſubleuata precibus Eccleſiæ. Sciebat autem (vbi ad ſtatutum terminum perueniret) Dominum cum corona gloriæ ſibi obuiaturum, ſeque in gaudium æternum introducturum. Licet verò purgandus quiſque iuſtitiæ & voluntati diuinæ conſentiat, non tamen amat pœnas ſuas: ſed cuperet ſe ita vixiſſe, vt iam nihil in ſe eſſet puniendum & purgandum. Mauult tamen in purgatorio perferre pœnas cum certitudine peruenièdi ad Deū, quàm

quàm adhuc esse in hac vita cum periculo peccandi in Deum.

Ex lib. 4. Insinuationum diuinæ pietatis, cap. 28. & citat D. Ludouicus Blosius in Monili spirituali, ca. 14. Quàm exactè pateant cogitationes & actiones humanæ coram Deo & omnibus sanctis, & quomodo ornentur per merita Christi, & quomodo stigmata peccatorum etiam per pœnitentiam deletorum, apparebunt, non ad ignominiam, sed ad laudem & gloriam diuinæ misericordiæ.

CAP. XXVII.

SAncta & deuotissima virgo Gertrudis, dū in quadam feria & secunda Paschę cōmunicatura oraret Dominum, vt per illud dignissimum Sacramētum supplere dignaretur omne, quod ipsa vnquam neglexerat in ordine religionis, suscipiens eam filius Dei præsentauit Deo Patri, indutam tunica religionis: quæ tunica videbatur ex tot partibus distinctim composita, quot annos vixerat in religione: ita quod inferior pars tunicæ reputabatur pro primo anno, secunda pro secundo anno, & sic deinceps vsque ad annum, in quo tunc erat. Videbaturque tunica illa ita expansa & extensa, quod nullius omninò plicæ vmbra quicquam in ea contegere poterat, sed in quolibet anno distinctim apparebat annotati omnes dies & horæ, & insuper singulæ cogitationes, verba, & opera, tam bona quàm mala, quæ in illo anno peregerat de die in diē,

de hora in horã, de cogitatione in cogitationem, de verbo ad verbum, de opere ad opus; & quid ſingulis verbis & factis ſuis intenderet, vtrum ſcilicet Dei laudem, & animæ ſuæ profectum, aut humanum fauorem, vel alicuius damnum: quid etiam in quolibet commodo vel abſtinentia, vel quocunque opere ex pura obedientia, quídve ex propria deliberatione perfecerat. Vbi autem in aliquo opere ſibi blandita fuerat, quaſi ex obedientia illud feciſſet, quod magis ex propria deliberatione ſibi à magiſtratu obtinuerat permitti, aut per aliquam callidam occaſionem extorſerat ſibi mandari: talia nimirum opera obedientiæ apparebant in tunica illa, velut quædam gemmulæ luto fragili infixæ, quæ nutantes & quaſi caſuræ vix poterant hærere. Orante autem pro ea filio Dei, & ſuam innocentiſſimam ac perfectiſſimam conuerſationem Deo patri offerente, videbatur tunica illa veluti quadam aurea lamina ſplendidiſſima & perſpicatiſſima obtecta: per quam tum omnia prædicta cogitationum, verborum, & operum, nec non intentionum, neceſſitatum vel ſimulationum (quæ vel ſcienter vel negligenter, ſponte vel coactè quolibet tempore vel hora peregerat) merita adeò clarè permicabant & diſtinctè: quemadmodum per purum cryſtallum quilibet color ſuppoſitus poteſt decerni. Nec aliquis ſaltem minimus puluis aut punctus late-

re poterat, qui in luce cogitationes infallibilis veritatis, tam Deo quàm etiam omnibus cælicolis, euidentissimè non appareret Vnde diuinitus intellexit, quod cuiuslibet hominis status similiter patet Deo & omnibus sanctis per æterna sæcula. Quod autẽ Dominus dixit per Prophetam; In quacunque hora conuersus fuerit peccator, &c. sic intelligendum est, quod non recordabitur Dominus vltra peccatorum condigna pœnitentia deletorum ad iudicandum. Veruntamen iugiter apparebũt in nobis singulæ maculæ peccatorum nostrorum ad laudem & gloriam dulcissimæ misericordiæ eius, qua tam benignè pœnitentibus peccata dimisit, & insuper tam multimodis beneficiis suæ diuinæ pietatis nos circumuenit, ac si nunquam contra ipsum in aliquo deliquissemus. Singula etiam opera nostra bona, cogitationes, verba, voluntates, quas vnquam pro amore & laude Dei perfecimus, similiter in sempiternum efflorebũt ad laudem ipsius, (cuius dono & cooperatione vestræ perfecimus) & ad cumulum gaudiorum nostrorum, sicque semper pro inuicem laudabimus & amabimus Deum, qui in Trinitate perfecta viuens & regnans, operatur omnia in omnibus nobis.

Ludouicus Blosius cap. 13. Monilis spiritualis, ex lib 5. Insinuat. diuinæ pietatis. Animæ necdum plenè purgatæ ipsæmet ob reuerentiam diuinæ maiesta-

tis se subducunt amplexibus sponsi, donec perfectè mundentur.

CAP. XXVIII.

QVum quædam virgo monasterij beatæ Gertrudis, post iuuenilem ætatem in virtutibus sanctæ religionis peractam, defuncta esset, vidit eam, ipsa Gertrudis in magnâ luce & vario ornatu adstare Iesu Christo: quę tamē tanquam sponsa verecunda vultum dimittēs, nitebatur se subducere, non ausa leuare oculos ad gloriam diuinæ maiestatis. Hinc Gertrudis zelo pietatis ducta, dixit ad Dominum: Eia benignissime Deus, quare hanc filiā tuam non suscipis inter suaues amplexus tuos, sed eam tanquam alienam tibi adstare permittis? Ad quæ verba Dominus videbatur blandissima serenitate extendere dexteram suam tanquam amplexaturus animam. At illa cum delicata quadam reuerentia subtrahebat se. Quod multum admirans Gertrudis, ait animę: Quare subducis te amplexibus sponsi tam amabilis? Cui illa: Quia nondum purgata sum, sed adhuc maculæ aliquæ me incompositam reddunt. Etiam si omninò liber ad cælum accessus mihi pateret, ego tamen (dictante iustitia) memetipsam sponte subtraherem, quum sciam me tam glorioso sponso nōdum conuenire. Tum Gertrudis: Et tamen videris iam quasi glorificata. Ad quod anima: Illam, inquit, beatitudinis gloriam, quam sancti ex

visione

visione & fruitione diuinitatis cum plena remuneratione obtinent, nulla anima meretur accipere, donec ab omni macula perfectè purgata, intret in gaudium Domini sui.

Ludouicus Blosius cap. 10. Monilis spiritualis, ex lib. Insinuation. diuinæ pietatis. Sine tribulatione & molestia regnum Dei obtineri non potest.

CAP. XXIX.

QVum virgo Gertrudis commiseratione mota, oraret pro quadam persona, quam audierat impatienter conquerentem, quod Deus grauamina sibi immitteret saluti suæ minus conuenientia: respondit ei Dominus: Dices illi, pro qua oras, vt quia sine aliqua saltem tribulatione vel molestia regnum cæleste obtineri non potest, eligat atque indicet quænam grauamina sibi vtilia esse putat: & quum hæc ipsi euenerint, seruet patientiam. In quibus verbis Domini Gertrudis intellexit, periculosissimũ genus impatientiæ esse, quando homo peruersè ac superbè eligere vult quæ ferat: dicens saluti suę minus competere, seque non posse sustinere ea grauamina, quæ sibi à Deo immittuntur. Oportet enim, vt quilibet semper cõfidat illud conuenientissimũ & vtilissimũ esse, quod sibi Deus imponit, aut euenire permittit: & quãdo hoc non omninò patienter sustinet, inde seipsum humiliare debet.

Ex lib. 4. cap. 4. Spiritualis gratiæ. Quod adhuc viuentes sunt felicissimi.

CAP. XXX.

REligiosissima virgo Mechtildis, (quam Ludouicus Blosius Abbas doctissimus miris præconiis commendat) cùm creberrimè à sponso suo Christo, cui se totam consecrauerat, visitaretur, multaque admiranda cognosceret, audiuit aliquando inter cætera sanctos sibi dicẽtes: Eia, quàm felices vos estis, qui adhuc viuitis in terris, & quàm multa promereri poteſtis: quia si homo sciret, quanta vna etiam die promereri posset, mox à somno euigilaret, tanto gaudio cor eius dilataretur, pro eo quod dies illa illuxisset, in quo Deo viuere, & ex Dei gratia suum meritum ad Dei laudem augere posset, quod tota die ad omnia quæ agere aut pati deberet, alacrior & fortior videretur. Hanc arbitror esse illam Mechtildim, quæ in pago Eichsel Constantiensis diœcesis cum sanctis virginibus Kunegunde & Viberade requieſcit, apud quarum memoriam cùm iam ante pleraq; facta essent, & præsente Iacobo Merbolt Bambergensis diœcesis clerico, à Raimundo Cardinali Gurcensi ad rei veritatem inquirendam istuc ablegato, tria fierent insignia miracula, iussit eas in honore haberi. Anno 1503. vt videre est apud Laurentium Surium in Chronicis. Qui parcè seminat, inquit Apostolus, parcè & metet. Opera enim illorum sequuntur illos. Et ipse Dominus: Negotiamini dum venio. Et alibi expo-

stulat

stulat cum seruo nequam & otioso, quod pecuniam suam non dedisset ad vsuram.

De inuētione librorum Moralium B. Gregorij Magni. Habetur in principio operum D. Gregor. De admirabili & iucunda visione B. Tagonis Episcopi in basilica sanctorum Apostolorum Petri & Pauli Romæ.

CAP. XXXI.

BEatus Gregorius Papa librum beati Iob, petente sancto Leandro Hispalensi Episcopo, exposuit, sicut in prologo Moralium patenter videri potest, & ei expositū tradidit. Illeque expositum eum in Hispaniam ad sedem Hispalensem detulit. Hispalensis autem ciuitas vulgari nomine Sybilia vocatur, & est Metropolis Hispaniæ. Decedente ergò beato Leandro, sanctus Isidorus, germanus eius, doctor præcipuus, loco eius factus est Archiepiscopus. Post cuius decessum, libri Moralium, quos beatus Leander attulerat, ita per negligentiam perditi sunt, vt in tota Hispania non inuenirentur. Post aliquot ergo annos Cyndesindus rex Hispaniæ concilium triginta Episcoporum in vrbe Toletana cōgregauit, vbi quærimonia facta de amissione Moralium, vnanimi consilio Episcoporum, præfatus rex Tagionem Cæsaraugustanū Episcopum Romam misit cum epistolis ad Papam, pro quærendis eisdem libris. Erat enim Tagio Episcopus diuinæ scripturæ amator feruentissimus.

Venit ergò Romam, præsentatisque regalibus epistolis & muneribus, cùm de die in diem videret petitionem suam à Papa differri, quasi præ multitudine aliorum librorum, illi quos quærebat, non possent in archiuo sedis Apostolicæ reperiri, ad vltimum postulauit, vt saltem sibi licentia daretur, vna nocte integra in Ecclesia beati Petri vigilandi & orandi. Qua accepta, cùm enixius obsecraret Deum, vt iam iamque sui itineris effectus prosperaretur, ecce circa mediam noctem in ipso orationis feruore persistens, vidit totam Ecclesiam immenso lumine repleri. Deinde prospicit magnam reuerendorum virorum, niueis vestibus indutorum, multitudinem, ianuam Ecclesiæ ingredientem, & decenti ordine binos & binos ad altare sancti Petri tendentem. Cumque nimio terrore perterritus, de loco in quo stabat, se mouere non auderet, ecce vidit duos ex eis de cœtu illorum egressos ad se venientes. Ex quibus vnus dulciter salutans eum, percunctatur quis esset, vnde, & cur venisset, & cur ea hora ibi vigilaret. Episcopo verò ad singula respondente, toramque itineris sui & orationis causam referente, is qui aduenerat, digitum protendens: In scrinio, inquit, illo quod cernis, continentur libri quos quæris. De hoc scrinio videtur loqui ipse D. Gregor. in prologo 40. homiliarum ad Secundinum, sub finem. Tunc verò Episcopus fiducia assum-

assumpta: Obsecro, inquit, mi domine, vt mihi seruo tuo pandere digneris, quæ nam sit illa quam cerno tam præclara virorum processio? Protinus ille respondens: Duo, inquit, illi quos præcedentes, seque inuicem manu inserta vides complectentes, beati Apostoli sunt, Petrus & Paulus. Reliqui verò, quos post eos cernis stantes, ipsi sunt successores eorum, huius Apostolicæ sedis Pontifices. Et eodem ordine, quo eos in episcopatum sunt secuti, etiã nunc eos sequuntur. Et sicut hanc Ecclesiam in vita sua dilexerunt, ita & nunc post obitum diligunt, & frequenter eam inuisere veniunt. Tunc Episcopus: Oro, inquit, mi domine, vt dicas mihi, quisnam tu ipse sis. Ille respondit: Ego sum Gregorius, pro cuius libris tanti itineris laborem sustinuisti. Ideoque nunc veni, vt tuæ satisfacerem petitioni. Tunc Episcopus inquit, Obsecro Domine mi, (si hic est) mihi dicas, quisnam istorum est beatus pater Augustinus, cuius libros non minus quàm tuos dilexi. Respondit: Beatum Augustinum virum excellentissimum (de quo quæris) altiorà nobis continet locus. Hæc dixit, statimque cum socio qui secum venerat, ad cœtum aliorum rediit. Posteà videnteepiscopo, omnes simul ad altare sancti Petri reuerenter submissis capitibus inclinantes, eodem quo venerant ordine, iannuam Ecclesiæ repetierunt, & cum lumine quod prius viderat, recesserunt.

Mane autem facto, præfatus Episcopus Domino Papæ cuncta quæ viderat, retulit. Sicq; acceptos & descriptos libros Moralium in Hispaniam reportauit. Hancq; visionem eis deinceps prænotari & præscribi instituit.

Vincentius Bellacensis in speculo historiali, & Laurent. Surius in vitis sanctor. 15. Ianuarij. De sancto præsule Bonito, qui orationis causa in Ecclesia pernoctans, à B. virgine ad sacra operandum inuitatur, & ab eadem admirabili veste donatur.

CAP. XXXII.

SAnctus Præsul Bonitus Aluernensis, cùm cor suum perfectè dedisset, vt perfectè Iesum & eius matrem diligeret, quadam die templum beati Michaëlis cum turba intrauit, & in angulo basilicæ licet inter multos, solitudinem cordis sibi fecit. Consummatis mysteriis, quique in sua redierunt, & ipse solus in latibulo suo remansit: & custodes, ne quis remansisset, perscrutati sunt Ecclesiam, sed Dei nutu sancti viri non potuerunt inuenire latebram, qui obseratis iam Ecclesiæ foribus eò securius, quò secretius effudit in ea animam suam, factusque in agonia prolixius orans, vidit huiusmodi visionem. Ecce repentè de cælo sonuit quasi vox dulcis cantilenæ, & micantibus luminaribus, limen templi cœpit tremere tanquam intrante multitudine. Adspiciebat vir sanctus, & ecce virgo Maria intrabat cum candidato sanctorum angelorum, & san-

& sanctorum hominum, & chorus ille cælestis decantabant, Dominæ eiusque filio, ipsa quoque vocem suam exercuit in Christi præconio. Et sic quidem per mediũ chori facta est illa processio. Cumque ventum fuisset ante altare, quæsitum est à quibusdam sanctorũ, quis haberet Missam celebrare. Et inquit beata virgo: Adest Bonitus præsul verè bonus & satis dignus, cui hoc officiũ debeat committi. Audiens hoc ille, pauebat & retrahebat se, cuius rei lapis, qui ei cessit, adhuc seruat indicium. Tandem quęsitus & inuentus est, deductus & præsentatus illi beatæ congregationi, & ministrãtibus sanctis, veste nuptiali ornatus est, ac diuino altari applicatus. Et postquam dedit in celebratione sancti operis decus, ac decẽter consummauit, Beata virgo valefaciẽs dilecto suo, pro munere cælestem vestem ei dedit: Res est nota satis: & apud Alueruenses admodum celebris, maximè autem in ciuitate Aluerniæ, quæ dicitur Mons clarus, & vsque hodie monstratur populo vestimẽtum illud cæleste, cuius materies & contexturæ modus à nullo hominum dignosci potest, & est eximij candoris, miræque leuitatis ac lenitatis

Ioannes Nauclerus in Chronicis Tomo 2 generatione 34. de iucunda & amabili visione Henrici Imperat quã habuit Romæ in Ecclesia B. Mariæ maioris.

CAP XXXIII.

HEnricus eius nominis secundus, vel vt

alij volunt, primus Imperator, ingrediens vrbem Romam, solebat semper primâ noctem in Ecclesia S. Mariæ maioris manere. Contigit autem semel, quod dum solitarius oraret, visus sit sibi Christus Pontificalibus indutus procedere Missam celebraturus: quem sequebatur S. Laurentius, & loco subdiaconi Vincentius, post hos virgo Dei genitrix cum multitudine virginum & angelorum, dehinc Ioannes Baptista cum Patriarchis & Prophetis: post hos Petrus & Ioannes cum cæteris Apostolis & Euangelistis, S. Stephanus cum Martyribus, S. Martinus cum Confessoribus, Angeli incœperunt introitum. Suscepimus Deus misericordiam, & dum cantaretur, Dextera tua plena est iustitia, omnes Christum & beatam virginem imitantes, extēderunt digitos in Henricum. Post Euangelium indicibili iubilo Angelus librum deosculatum à Christo præsentauit B. Mariæ, & post eam omnibus per ordinem deosculādum, demum innuit beata virgo Angelo, vt porrigeret librum etiam Henrico ad osculandum, dicens: Præbe ei pacis osculum, cuius mihi virginitas placet: & cum præ nimio gaudio raptus, nesciret ad plenum intēdere, angelus ipsum in neruo tangens, dicit: Hoc tibi erit signum dilectionis Dei propter tuam castitatem & iustitiam, & exinde vsque ad mortem claudicabat, ex quo cuentu vocatus est Henricus claudus.

Licet

Licet autem hic Henricus & Kundegundis eius vxor in virginitate voluntaria permanserint, tamen (vt ibidem in generatione 35. refert Nauclerus) instigante diabolo grandis interuenit perturbatio. Nam Henricus Kundegundem cum quodam milite suspectam habere cœpit, sed beata virgo se expurgans, super candentes vomeres (vtor verbis Naucleri) nudis pedibus incessit per 15. passus, dicens: O Deus, sicut me non solum ab Henrico, sed etiam ab omnibus viris intactam nouisti, ita me adiua: ad quæ audita est vox: Nihil dubita ô virgo, te liberabit Virgo Maria, & sic illæsa pertransiit, vixit vsque ad annum 1039. Post mortem multis claruit miraculis,

Ex vita S. Anselmi Cantuarien. Archiepiscopi ab Edimero Anglo eius conuictore conscripta. Anselmus in extasin raptus, videt mundi pericula, & veri monachatus felicissimam securitatem. (Quæ vita habetur in operibus B. Anselmi, & in Tomis Surij 21. Aprilis.)

CAP. XXXIIII.

CVm Diuus Anselmus totam suæ mentis intentionem in contemptū mundi composuisset, & his solis quę Dei erant, totum studium suum infixisset, vt mores sui à dictis & scriptis suis, in nullo discordarent, contigit, vt infirmitate correptus, grauiter affligeretur. Sed ipse in Deo semper existens, languore paulisper sedato, extra se per mentis excessum ra-

ptus, videt fluuium vnũ rapidum atque præcipitem, in quem confluebãt omnium fluxuum purgaturæ, & quarumcunque rerum terræ lauaturæ. Videbat itaque aqua ipſa nimis turbida & immunda, & omni ſpurcitiarum ſorde horrida. Rapiebat igitur in ſe quicquid attingere poterat, & deuoluebat tã viros quàm mulieres, diuites & inopes ſimul. Quod cum Anſelmus vidiſſet, & tam obſcœnam reuolutionem illorum miſeratus, vnde viuerent, aut vndè ſitim ſuam refocillarent, qui ſic ferebantur, inquireret, accepiſſetque reſponſum, eos ea qua trahebantur, aqua viuere delectarique, indignantis voce inquit: Quomodo talinea liquis coæuo potatus, vel pro ipſo hominum pudore ſe ferret? Ad hæc ille, qui comitabatur eum: Ne mireris, ait, torrens mũdus eſt, quem vides, quo rapiuntur & inuoluũtur homines mundi, & adiecit: Viſne videre, quid ſit verus monachatus? Reſpondit: Volo. Duxit ergo illum quaſi in conſeptum cuiuſdam magni & ampli clauſtri, & dixit ei: Circumſpice. Adſpexit, & ecce parietes clauſtri illius obducti erant argento puriſsimo: Herba quoque mediæ planitiei virens, erat & ipſa argẽtea, mollis quidem, & vltra humanam opinionem delectabilis: Hæc more alterius herbæ, ſub his, qui in ea pauſabant, leniter flectebatur, & ſurgentibus ipſis, & ipſa erigebatur. Itaque locus ille totus erat amœnus, & præcipua iucũditate repletus.

repletus. Hunc ergo ad inhabitandum elegit sibi Anselmus. Tunc ductor eius dixit ei: Eia, vis videre quid sit patiētia vera? Ad quod cùm ille magno cordis affectu gestiret, & se id quā maximè velle responderet, ad se subito reuersus, & visionem & visionis demonstratorem dolens ac gemebūdus pariter amisit. Duas autem quas viderat visiones, intelligens secumque reuoluens, eò magis vnius horrorē fugere, quo alterius amœnitate fluduit delectari.

Venerab. Beda lib. 4. cap. 14. histor. Anglicanæ Grassante pestilentia Abbas Eappa cum monachis suis ieiuniis & orationibus insistunt, moxque puerulo cuidā decumbenti, apparēt Petrus & Paulus Apostoli, monasterij liberationē, & pueri felicem post diuinorum mysteriorum participationē excessum prædicentes.

CAP. XXXV.

EOdem fermè tempore, quo ipsa prouincia nomen Christi susceperat, multas Britanniæ prouincias mortalitas sæua corripiebat. Quę cum præfatum quoq; monasterium, cui tunc regendo reuerendissimus ac religiosissimus Christi sacerdos vocabulo Eappa prę-fuit, nutu diuinæ dispensationis attingeret, multique siue de his, qui cum Antistite erant, siue de illis, qui de eadē prouincia Saxonum nuper ad fidem fuerant vocati, passim de hac vita raperētur, visum est fratribus triduanum ieiunium agere, & diuinam suppliciter obsecrare

crare clementiam, vt misericordiam sibi dignaretur impendere, siue periclitantes hoc morbo à præsenti morte liberaret, seu raptos è mundo à perpetua animi damnatione seruaret. Erat tunc temporis in eodem monasterio puerulus quidam de natione Saxonum nuper vocatus ad fidem, qui eadem tactus infirmitate, non pauco tempore recubans in lectulo iacebat. Cum autem secunda memorati ieiunij ac supplicationum dies ageretur, contigit fortè istum puerum hora fermè secunda diei, in loco in quo æger iacebat, solum inueniri, cui diuina dispensatione subitò beatissimi Apostolorum principes dignati sunt apparere. Erat enim puer multum simplici ac mansueti animi, synceraque deuotione sacramenta fidei quæ susceperat seruans. Salutantes ergo illum verbis piissimis Apostoli, dicebant: Noli timere fili mortem, pro qua solicitus es: nos enim hodierna die te sumus ad cælum perducturi. Sed primum exspectare habes, donec Missæ celebrentur, ac viatico Dominici corporis ac sanguinis accepto, sic infirmitate, simul & morte absolutus, ad æterna in cælis gaudia subleueris. Clama ergo presbyterum ad te Eappan, & dicito illi, quia Dominus exaudiuit preces vestras, & deuotionem ac ieiunium propitius adspexit, neque aliquis de hoc monasterio, siue de adiacẽtibus ei possessiunculis hac clade vltra moriturus est. Sed omnes

qui

qui alicubi de vestris hac ægritudine laborant, resurrecturi à languore, ad pristinam sunt sospitatem recuperandi, præter te solum, qui hodierna liberandus es die à morte, & ad visionem Domini Christi, cui fideliter seruiuisti, perducendus in cælum. Quod diuina vobis misericordia, per intercessionem religiosi ac Deo dilecti regis Osvvaldi, qui quõdam genti Nordan Humbrorum, & regni tẽporalis authoritate, & Christianæ pietatis, quæ ad regnũ perennę ducit, deuotione sublimiter præfuit, conferre dignata est. Hac enim die idem rex ab infidelibus in bello corporaliter exstinctus, mox ad sempiterna animarum gaudia assumptus in cælum, & electorum est sociatus agminibus. Quærant in suis codicibus, in quibus defunctorum est adnotata depositio, & inuenient illum hac (vt diximus) die raptum esse de sæculo. Celebrent ergò Missas per cuncta monasterij oratoria huius, siue pro gratiarum actione exauditæ suæ deprecationis, siue etiã in memoriã prędicti regis Osvvaldi, qui quondam ipsorum genti præerat. Idcoque pro eis, quasi pro suæ gentis aduenis supplex orabat ad Dominum, & cunctis conuenientibus ad Ecclesiam fratribus communicent omnes sacrificiis cęlestibus, & ita soluto ieiunio corpus quoque suis reficiant alimentis. Quæ verba, cùm omnia vocato ad se presbytero puer narrasset, interrogauit cum solicitus, quales

essent

essent habitu & specie viri, qui sibi apparuissent. Respondit; Præclari omninò habitu & vultu erant, latissimi atque pulchertimi, quales nunquam ante videram, neque aliquos hominum tanti decoris & venustatis esse posse credebam, vnus verò attonsus erat vt clericus, alius barbam habebat prolixam. Dicebantque quod vnus eorũ Petrus, alius vocaretur Paulus, & ipsi essent ministri Iesu Christi, ad tuitionem nostri monasterij missi ab ipso decælis. Credidit ergò verbis pueri presbyter, ac statim egressus requisiuit in annali suo, & inuenit eadam ipsa die Osvvaldum regem fuisse peremptum. Vocatisque fratribus parare prandium, Missas fieri, atque omnes communicare more solito præcepit, simul & infirmãti puero de eodem sacrificio Dominicæ oblationis particulam deferri mandauit. Quibus ita gestis, non multò pòst eadem ipsa die puer defunctus est, suaq; morte probauit vera fuisse verba, quæ ab Apostolis Christi audierat. Sed & hoc verbis eius testimoniũ perhibuit, quod nemo præter ipsum tempore illo ex eodem est monasterio raptus de mundo. Ex qua nimirum visione multi, qui hæc audire potuerunt, & ad exorãdam in aduersis diuinam clementiam, & ad salutaria ieiuniorum remedia subeunda, sunt mirabiliter accensi. Et ex eo tempore non solum in eodem monasterio, sed & in plerisque locis aliis cœpit annuarim eiusdem

eiusdem regis ac militis Christi natalitius dies Missarum celebratione venerari.

Lambertus Schafnaburgensis in historia Germanorũ.

De visione quadam mirabili S. Annonis Archiepiscopi Colonienſis.

CAP. XXXVI.

DImidio ferè anno priusquam vita excederet Archiepiscopus Anno, visus est sibi domum quandam omni decore intus & foris resplendentem intrare. Et ecce in subsellijs iudicialibus, tanquam ad concilium solemniter euocati residebant, Heribertus Colonienſis Archiepiscopus, Bardo Moguntinus Archiepiscopus, Boppo & Eberhardus Treuirenſes Archiepiscopi, Arnulfus VVormatienſis Episcopus, & alij quàm plures Galliarum Episcopi, quorum alios in carne nouerat, alios fama tantum & lectione compererat, amicti omnes stolis pōtificalibus, & habentes vestem instar niuis candidam. Ipse quoque candidis admodũ ac preciosis indutus sibi videbatur, sed partem candentis vestimenti, eam scilicet, qua pectus tegebatur, sordida quædam ac fœda caligo obduxerat, ac cæterum cultus eius spendorem sua fœditate plurimum obfuscabat, quam tamen ipse nimio rubore perfusus obiecta manu tegere ac celare, ne inspicientiũ offenderet obtutum, conabatur. Vidit inter eos sibi quoque sedem miri decoris paratam. Quam cùm occupare gaudio & exsultatione

æstuans

æstuans procuraret, surgens Arnolfus VVormatiensis Episcopus, modesta voce eum prohibuit, dicens, Reuerendos patres, qui assiderent, nolle eum in suum admittere cõsessum, propterea quod vestem eius turpis hæc macula fœdaret. Cumque iussus loco cedere, flens confectoque niminum animo egrederetur, insecutus eum idē Episcopus, Aequo animo, ait, esto pater, maculam tantum hanc, quę vestem tuam infecit, maturius ablui præcipe, quia nō post multos dies beatæ huius mansionis consortium, & sanctorum, quos patrū adspexisti cōsessum, voti compos percipies: Mane facto cum familiari cuidam suo visionem retulisset, ille sapienter rem conijciens: Macula, inquit, hæc vesti tuæ illita nihil aliud est pater, vt æstimo, quàm memoria iniuriæ ciuiū tuorum, qui te anno superiore Colonia expulerunt, quibus te diuinæ pietatis respectu iam olim oportuerat admissi huius veniā dedisse. Hæc, quod bona venia dixerim, pectori tuo tenacius, quàm ęquum sit insidens, & amarissimo mœrore contra fas mentem tuam decoquens, cæteram sanctissimæ conuersationis tuæ claritatem molesta quadam caligine obducit & obscurat.

Archiepiscopus conscientiæ suæ testimonio conuictus, ne inficiaretur quod audiebat, reatum suum humiliter agnouit, statimq; destinatis circumquaq; nunciis, ciues omnes

Colonię,

Coloniæ, quos in vltionē iniuriæ ſuæ excommunicatos vrbe fugauerat, ad ſe euocauit, eiſque proxima feſtiuitate Paſchali, nam in Quadrageſima viſionem viderat, non ſolum communionem Eccleſiaſticam, ſed etiam bona ſua omnia, quæ direpta fuerant, benigniſſimè reſtituit. Sic grauis illa tempeſtas, quę ſpiritu diabolico ſuſcitata totam cōcuſſerat Coloniam, conquieuit, pater filios, filij patrem recognouerunt. Archiepiſcopus amaritudine, populus metu & ſollicitudine, ciuitas liberata eſt ſolicitudine. Archiepiſcopus iam à principio ſepulturam ſibi prouiderat Coloniæ in Eccleſia beatæ Mariæ, quæ dicitur ad gradus, Poſtmodum offenſus temeritate Colonienſium, quain eum inaudita rabie debacchati fuerant, non modò animum, ſed corpus quoque ſuum de Colonia in Sigeberg transferendum cenſuit, ibique ſepeliri omni modo definiuit. Cumq; appropinquante die vocationis ſuæ, Coloniæ ægrotaret, iamque in extremo ſpiritu conſtitutus, animaduerteret populum Colonienſem grauiter nimis ferre, quod tā deſiderabili ſthefauro defraudādus eſſet, paululum reſumpto ſpiritu in lecto cōſedit, acceptaque ſtola pontificali, vt videlicet verbis ineſſet plus authoritatis, familiares ſuos ſub teſtificatione nominis diuini adiurauit, ne alibi eum quàm in Sigeberg poni ſinerent. Factum eſt ergo quod iuſſerat, Defunctus enim poſt modicum gloria

ria ingẽti, magno Cleri & plebis studio; summo matronarum Colonienſium luctu in Sigeberg delatus, atque in medio Eccleſiæ ſepultus eſt, vbi quotidiè per eius interuentum fideliter poſtulantibus multa præſtantur diuinæ opitulationis beneficia.

Gregor. Turon. lib. 7. cap. 1 hiſtoriæ Francorum. De Saluio Epiſcopo defuncto, ad cælos deducto, corpuſque rurſum reſtituto, deque eius doctrina & virtutibus.

CAP. XXXVII

SAluius Epiſcopus, vt ipſe referre erat ſolitus, diu in habitu ſæculari commoratus, cũ iudicibus ſæculi mũdiales cauſas eſt exſecutus, nunquam tamen ſe in his concupiſcentiis obligans, quibus adoleſcẽtum animus ſolitus eſt implicari. Iam cum diuini ſpiramẽti odor interna viſcerũ attigiſſet, intellexitque vir iam tũc diuinitati deditus, melius eſſe vti paupertate cum Dei timore, quàm ſæculi pereuntis lucra ſectari, in quodam monaſterio diu ſub regula à patribus inſtituta verſatus eſt. Iam verò cùm in robore maiori tã intellectus quàm ætatis euectus eſſet, defuncto Abbate, qui huic monaſterio præerat, alendi gregis ſuſcipit officium. Et qui ſe magis fratribus publicũ pro correctione reddere debuerat, ſit aſſumpto honore remotior: illicò ſibi ſecretiorem cellulam quærit. Nam in priore, vt ipſe adſerebat, amplius quàm nouem vicibus nimia exeſus

abſtinẽ-

abstinentia, pellem corporis demutauit, deinde accepto honore, cùm in hac contẽtius parsimoniæ, orationi & lectioni vacaret, illud plerunque reuoluebat, melius sibi fieri, si esset inter monachos occultus, quàm nomen acceperit Abbatis in populos. Quid plura? Includitur, valedicens fratribus, sibique ipsis valedicentibus: in qua inclusione in omni abstinentia magis quàm prius egerat, commoratur: studens pro charitatis obsequio, vt cùm quisque veniſſet extraneus, & orationẽ tribueret, Eulogias gratia pleniſſima miniſtraret, quæ multis infirmis plerunque salutem integram detulerunt. Quodam autem tempore, febre nimia exhaustus, anhelus iacebat in lectulo. Et ecce subito magno lumine cellula clarificata contremuit. At ille extensis ad cælum manibus, cum gratiarum actione, spiritum exhalauit. Mixto quoque vlulatu monachi, cum ipsius genitrice corpus defuncti extrahunt, aqua diluunt, vestimentis induunt, & feretro superponunt, atque in psallentio fletuque labentem exigũt noctem. Mane autem facto funeris officio præparato, corpus mouere cœpit in feretro. Et ecce malis rubescentibus vir quasi de graui somno suscitatus excutitur, apertisque oculis & manibus eleuatis, ait; O Domine misericors, quid feciſti mihi, vt me in hunc tenebrosum mundanæ habitationis locum redire permitteres, cùm mihi melior

lior esset in cælo tua misericordia, quàm istius mundi vita nequissima? Stupentibus autem suis, & interrogantibus, quid fuerit tale prodigium, nihil interrogantibus ille respondit. Surgens autem de feretro, nihil mali sentiens de incommodo quo laborauerat, triduo absque cibi & poculi perstitit alimento. Die autem tertio conuocatis monachis & matre, ait: Audite ô dilectissimi, & intelligite, quia nihil est quod cernitis in hoc mundo: Sed sunt iuxta id quod Salomon propheta cecinit: Omnia vanitas: felix enim est, qui ea agere potest in sæculo, vt gloriam Dei cernere mereatur in cælo. Et cùm hæc diceret, dubitare cœpit, vtrum loqueretur amplius, an sileret. Quo tacente implicitus fratrum precibus, vt quid vidisset, exponeret, ait: Cùm me ante hos quatuor dies contremiscente cellula exanimem vidistis, apprehensus à duobus angelis in cælorum excelsa sublatus sum, ita vt non solùm hoc squalidum sæculum, verumetiam Solem ac Lunam, nubes & sydera sub pedibus habere putarem: deinde per portam luce ista clariorem introductus sum in illud habitaculum, in quo omne pauimentum erat quasi aurum argentumque retinens, lux ineffabilis, amplitudo inenarrabilis, quam ita multitudo promiscui sexus obtexerat, vt longitudo ac latitudo cateruæ prorsus peruideri non possit. Cùmq; nobis via inter comprimentes ab his qui præcedo

cedebant, angelis pararetur, peruenimus ad locum, quem iam de longinquo contemplabamur: in quo superpẽdebat nubes omni lucidior, in quo non sol, non luna, non astrum cerni poterat, sed super his omnibus naturali luce splendidius effulgebat. Et vox præcedebat de nube, tanquam vox aquarum multarum. Ibi etiam me peccatorem salutabant humiliter viri in veste sacerdotali ac sæculari, quos mihi, qui præcedebant, enarrauerunt esse martyres ac confessores, quos hic summo excolimus famulatu. Stans igitur in loco, in quo iussus sum, operuit me odor nimię suauitatis, ita vt hac suauitate refectus, nullũ adhuc cibum potumq; desiderem. Et audiui vocẽ dicentem; Reuertatur hic in sæculum, quoniam necessarius est ecclesiis nostris. Vox enim audiebatur, nã qui loqueretur, penitùs cerni non poterat. Ego, pstratus super pauimẽtũ cũ fletu dicebam: Heu, heu Domine, cur mihi hęc ostẽdisti, si his frustrandus eram? Ecce hodiè eiicis me à facie tua, vt reuertar ad sæculum fragile, & huc vltra redire non valeã. Ne quęso Domine auferas misericordiam tuã à me, sed deprecor vt permittas me hic habitare, ne illuc decidens pereã. Et ait vox, quæ loquebatur mihi; Vade in pace, ego enim sum custos tuus, donec reducã te in hunc locũ. Tunc relictos à comitibus meis descendens cũ fletu, per portam, qua ingressus fueram, huc sum regressus. Hæc

eo loquente, ſtupentibus cunctis qui aderant cœpit iterũ ſanctus Dei cum lachrymis dicere: Væ mihi, quia tale myſteriũ auſus ſum reuelare. Ecce enim odor ſuauitatis, quem de loco ſancto hauſeram, & in quo per hoc triduum ſine vllo cibo potuq; ſuſtentatus ſum, receſſit à me. Sed & lingua mea grauibus eſt ꝓperta vulneribus, & ita tumefacta, vt omne os meũ videatur implere. Et ſcio, quia nõ fuit beneplacitũ domino Deo meo, vt hæc arcana vulgarẽtur. Sed tu noſti Domine, quia in ſimplicitate cordis hæc feci, non in iactantia mentis. Sed quæſo indulgeas, & non me derelinquas iuxta pollicitationem tuam. Et hæc dicens ſiluit, & accepit cibum potumque. Ego verò hęc ſcribens, vereor ne alicui legenti ſit incredibile, iuxta id quod Saluſtius hiſtoriam ſcribens ait, vbi de virtute atq; gloria bonorum memor eſt: Quæ ſibi quiſq; facilia factu putat, æquo animo accipit: ſupra ea veluti ficta pro falſis ducit. Nam teſtor Deum omnipotentẽ, quia ab ipſius ore omnia quę retuli, audita cognoui. Poſt multum verò temporis ipſe vir beatus cellula ſua extractus, ad Epiſcopatum electus inuitus eſt ordinatus: in quo, vt opinor, decimum annum cùm ageret, inualeſcente apud Albigenſem vrbem inguinario morbo, & maxima iam parte de populo illo defuncta, cũ iam pauci de ciuibus remanerẽt, vir beatus tanquam bonus paſtor, nunquam ab illo

loco

loco recedere voluit, sed semper hortabatur eos, qui relicti erant, orationi incumbere, ac vigiliis instanter insistere: & bona semper tam in operibus, quàm in cogitatione versare, dicens. Hæc agite, vt si vos Deus de hoc mundo migrare voluerit, non in iudicium, sed in requiem introire possitis. Cùm autem, vt credo, iam reuelante Domino, tempus suæ vocationis agnosceret, ipse sibi sarcophagum composuit, corpus abluit, vestem induit: & sic intentum semper cælo beatum spiritum exhalauit. Fuit autē magnæ sanctitatis minimæque cupiditatis, aurum nunquam habere volēs: nam si coactus accepisset, protinus pauperibus erogabat. Cuius tempore cum Mummulus patritius multos captiuos ab ea vrbe duxisset, prosecutus ille omnes redemit. Tantamque ei Dominus gratiam cum populo illo tribuit, vt ipsi etiam, qui captiuos duxerant, & de precio ei concederēt, & in reliquo numerarent, & sic gratiæ suæ captiuos libertati pristinæ restauraret: Multaque de hoc viro bona audiui: sed dū ad historiæ cœptū reuerti cupio, plurima prętermitto. Hęc ibi Gregor. Turon. Diligēter autem in hac historia notanda sunt verba huius beatissimi Saluij, quibus ait: Nihil esse quod cernimus in hoc mundo, sed omnia merā esse vanitatem: felicem verò illum, qui sic agat in sæculo, vt gloriā Dei cernere mereatur in cælo. Non dissimilē historiam refert Ven. Beda

de S. Furseo, (*lib 3. cap. 19. histor. Anglic.*) qui cũ acerrimas dæmonũ accusationes sustinuisset, tormenta quoque malorũ, & gaudia beatorũ conspexisset, diuino iussu huic vitæ restitutus, ingemiscens deplorabat magnitudinẽ humanæ stultitiæ, arduumque & difficilem transitum, immensamq; felicitatem remunerationis peruenientium ad beatas sedes. Hæc si crebrò considerarent homines, si iuxta Prophetã, saperent & intelligerẽt, ac nouissima prouiderent, non tam cœco amore caducis momẽtaneisque huius mundi illecebris inhiarẽt. Non ineptè olim prepostera hominũ cogitationes & studia risit Satyricus, O curas hominum, ó quantũ est in rebus inane. Aptissimè verò doctissimus ille ac pientissimus Adamus: O æternitas, inquit, quàm rarò versaris in mentibus hominum. Et idem alibi, Nihil ad superbiæ, & cupiditatis vitiorumque omniũ euersionem æquè facit, vt meditatio mortis, & eorum quę mortem sequũtur. Et quemadmodum nemo qui gehennam ob oculos habet, gehẽnam incidere, ita nemo qui gehennam è mente sepnit, gehennam euadere poterit. Insuauis quidem hæc est meditatio, inquit, sed quid tum? Etenim & pharmaca insuauia sunt, non tamẽ abhorremus, eò quòd vtilitalem adferant.

D. Greg. Mag lib. 4 Dialo cap. 14. & homilia 15. in Euang. De felici trãsitu seruuli Paralytici, eius eleemosynis & patientia, & fragrantißimo odore in morte eius.

CAP.

CAP. XXXVIII.

IN porticu, quæ euntibus ad Ecclesiam B. Clementis est peruia, fuit quidam seruulus nomine, quem multi vestrum mecum nouerunt, rebus pauper, meritis diues, quem longa ægritudo dissoluerat. Nam à primæua ætate vsque ad finem vitæ paralyticus iacebat, quid dicam? quia stare non poterat, qui nunquam in lecto suo surgere vel ad sedendum valebat, nunquã manum suam ad os ducere, nunquã se potuit in latus aliud declinare. Huic ad seruiẽdum mater cum fratre aderat, & quicquid ex eleemosyna potuisset accipere, hoc eorum manibus pauperibus erogabat. Nequaquam literas nouerat, sed scripturæ sacræ sibi codices emerat, & religiosos quosq; in hospitalitatem suscipiẽs, horas eorã legere sine intermissione faciebat. Factumq; est vt quantum ad mensurã propriã attinet, plenè sacram scripturam disceret, cum, sicut dixit, literas penitùs ignoraret. Studebat in dolore semper gratias agere, hymnis Deo & laudibus diebus ac noctibus vacare. Sed cum iam tempus esset, vt tanta eius patientia remunerari debuisset, membrorum dolor ad vitalia redijt. Cumque iam se morti proximum agnouit, peregrinos viros atq; in hospitalitate susceptos admonuit vt surgerent, & cum eo Psalmos pro exspectatione exitus sui decantarent. Cumque cum eis & ipse moriens psalleret, voces psallentium repentè

compescuit, cum terrore magni clamoris dicens; Tacete, nunquid non auditis quantæ resonant laudes in cælo? Cumque ad easdem laudes, quas intus audierat, aurē cordis intenderet, sancta illa anima carne soluta est. Sed exeunte illa, tanta illic fragrātia odoris adspersa est, vt omnes illi qui aderant, inæstimabili suauitate replerentur: ita vt per hoc patenter agnoscerent, quod eam laude quas audierat, in cælo suscepissent. Cui rei monachus noster interfuit, qui nunc vsq; viuit, & cum magno fletu attestari solet, quia quousq; corpus eius sepulturæ traderent, ab eorum naribus odoris illius fragrantia non recessit. Ecce quo fine ex hac vita migrauit, qui in hac vita æquanimiter flagella tolerauit. Iuxta vocem ergo Dominicam, bona terra fructum per patientiam reddidit, quæ exarata disciplinę vomere, ad remunerationis segetem peruenit.

Ex libro trium spiritualium virorum Libellus Fratrum sancti Vincentij Metensis. De admirabili visione Vguetini quondam Canonici.

CAP. XXXIX.

VIsio Vguetini prius Canonici, postea monachi; quam ostendit illi Deus per Angelum, & quam nos fratres eius ipso narrante scripsimus, serui sancti Vincentij Metensis. Cùm prædictus frater die sabbati cum aliquibus fratribus nostris potionem ad proficiendam salutem corporis accepisset: cæteris

cam

eam ſalubriter digerẽtibus, ipſe cœpit magna difficultate indigeſtam reijcere, ſtatim perceptionem cibi, quem ad refocillandum corpus ſumere debuerat, faſtidire. Craſtina verò, id eſt, dominica illuceſcẽte die lenius quidem habuit, & cum cæteris quos ad prouidendas cæteras corporales neceſſitates ſibi ſociauerat, corpus refecit, ſed in tædio prædicti faſtidij perdurauit, nullo tamen modo vitæ corporalis diſcrimẽ ob hoc ſe paſſurum eſſe exiſtimauit: quia ad ſpem præſentis vitæ refectio ſecundæ & tertiæ feriæ decreſcente faſtidio in nullo iam diffidente animauerat. Feria verò tertia incipiente crepuſculo veſpertino, conſedentibus ſibi ad refectionem fratribus, dixit ſe ibidem cum eis finem refectionis exſpectare non poſſe. Sed interim illis cœnantibus in aliam cellulam illi cellulę contiguam, tantum parietis vnius interpoſitione remotam, ſtramentum lectuli ſui fecit efferri de loco refectionis prædictæ, vt ibidem quieſcendo præſtolaretur finem refectionis eorum: & ſuam iterum regreſſionẽ ad lectuli ſui locum. Membris ergo in lectulo compoſitis, oculis tantum clauſis, & nondum in ſomnum (vt ipſe fatebatur) reſolutis: venit malignus ſpiritus effigiem prætendens clerici, in tanta deformitate & tetra & tenebroſa facie, vt nec ſigna oculorum in eo apparerent, ferens in manibus diuerſa tormentorum genera in tantum gratulabun-

dus adstans capiti eius, quasi crastino eũ esset tortursus: illo ergo tantis terroribus minante, subitò apparuit caterua spirituum malignorum, totum cellulæ ipsius spatium intrãs, cum scutis & lanceolis ex omni parte circumfusa, ædificium quoddam facturi, in modum armatorum Halicorum prefiguratum ad inclusiõnem eius. In tanto ergo horrore & tam terribili terrore circumuallatus frater prædictus, & in tantum anxius factus, vt iam spem euadẽdi nullatenus haberet: Ecce subitò adfuit diuina miseratio, nam statim in eadem cella apparuerunt viri magnifici & vultu honorabiles sub monachico habitu in scamnis sedentes: quorum vnus in medio eorum residens dixit latine his verbis, quæ hic scripta sunt (vt ipse asserebat:) Non est æquum, vt hi inutiles talia faciant; nam homo pausat: iubete istos recedere. Post cuius vocem, conuentus malignorũ spirituum euanuit & recessit. Immensitate igitur tanti terroris sublata: venit angelus incredibili splendens pulchritudine, & veste pur purea circundatus stans ad pedes eius, amicabili cum compellans sermone: Ad te (inquit) venio dulcissima anima. Cui idem frater latinè respondit: Si Dominus meus peccatis meis ignosceret, misericordiam mecum ageret: sin autem, in manu eius sumus: faciat quod sibi videtur, nam Patriarchæ, Prophetæ, & Apostoli, omnisq; dignitas cælestis siue terrestris,

pro

pro humano genere laborant, & vos modo magis laborare debetis: quia his temporibus fragiliores sumus. Tali sermocinatione angeli & prędicti fratris: finita est prima visio, quam ipsis verbis adinuicem collatis, eo referente scribi fecimus, nihil inde aut adimentes, aut de nostro adijcientes, nos qui hæc scripto commendauimus. Expergefactus idem frater: resedit, & circumspiciens si quis ei adesset, inuenit duos, Præpositum ipsius monasterij & alterum fratrem, ad solatium eius derelictos, & cæteris post cœnam ad repausandum iam dimissis. Ipsis ergo vocatis exposuit eis omnia per ordinem, quæ in tam augusto sibi temporis articulo ostensa fuerant: iuxta quod hic scripta tenentur, in tantùm adhuc Præscriptæ visionis horrore tremebundus, vt totius corporalis molestiæ grauedinem oblitus, intolerabili æstu timoris vexaretur. In ipsa ergo immensitate timoris anxius, proruit in terram corã ipsis fratribus, distẽso toto corpore in crucis modũ, & postulauit vt omni virtute qua possent, pro peccatis eius intercederent. Illo ergo sic prostrato, cœperunt prædicti fratres tam septẽ psalmos pœnitẽtiales, quàm cæteros tantæ anxietati aptos, qui sibi ad memoriam recurrerẽt, pro eo decantare. His ergo finitis, surrexit & resedit in lectulo, postulans dialogum B. Gregorij sibi legi. Præcipua ergo vltimi libri eiusdẽ dialogi audiente eo: lecta

sunt vsque ad summam nouem aut decem foliorum. Finita erga lectione hortatus prædictos fratres, vt lassitudinem, quam pro eo vigilando contraxerant, quiete corporum temperarent, sibiq; paululum noctis spatium quod superfuerat, ad repausandū inducias concederent. Illis ergo recedentibus, & in parte illius cellæ corporibus ad quiescendum collocatis, ipse etiam post tantam lassitudinem tam animæ quàm corporis in somnium resoluto: venit idem angelus, qui ei in priore visione ad pedes stans præperatus apparuit, candidis amictus vestimentis ad caput stans, splendore incredibile fulgidus, eumque blandis alloquens sermonibus, laudauit confugium eius: quod ad Deum in angustijs positus: tam studio Psalmodiæ quàm lectionis fecerat, hortans eum de cætero sine defectu, similiter facturum, inter cæteros etiam Psalmum 118. quia moralis in eo describitur virtus: sæpè repetendum admonuit, seque valdè delectari, cum aliquem instantia lectionis & iteratione psalmodiæ intentum viderit, Deumque ob hoc placabilem fieri posse: si vsus iste veraciter & non fictè teneatur. His igitur dictis, assumpsit eum idem angelus, & duxit per viam amœnitatis immensæ præclaram, in qua dum pergerent, ostendit eis montes vastæ altitudinis, & incredibilis pulchritudinis: qui quasi marmorei videbantur, quos circuibat maximus fluuius igneus:

neus: in quo innumerabilis multitudo dānatorum pœnaliter inclausa tenebatur, quorum multos se agnouisse dicebat, & in ceteris locis innumeris tormentis diuersi generis cruciatus se adspexisse: in quibus plurimos tā minoris quàm maioris ordinis sacerdotij stantes dorso stipitibus inhærentes, in igne strictè loris ligatos viderat. Ipsas quoque fœminas ab eis stupratas: consimili modo constrictas ante eos in eodem igne vsque ad loca genitalium diuersas, dictumque est ei ab Angelo: quod sine intermissione, vno tantum die intermisso, die tertio semper in locis genitalibus magnis cæderentur, plures eorum suæ agnitioni notos dicebat. Sacerdotum (inquit angelus) maxima pars mundanis lucris inhiando, & palatinis curis inseruiendo, cultu vestium, & pompa seculorum se extollendo, quæstum putantes esse pietatem, animabus lucrandis non inuigilant, deliciis affluentes in scorta prorūpunt: & ita euenit, vt nec sibi, nec aliis intercessores esse possint. Sæculo enim pestilentia & fame laboranti, sua prece succurrere potuissent, si Deo lucrum tota virtute conferre voluissent, & ideo tali remuneratione in fine damnantur, quia præcedentibus meritis talia patiuntur. Ibi se etiam quoddā opus in castelli modum, ligno & lapide valdè inordinatè coniecto & fuligine deformi vidisse narrabat: fumo ex eo in altum vaporante. Cui interrogan-

ti quid esset: responsum est ab angelo, habitationem fuisse quorundam monachorum ad suam purgationem de diuersis locis & regionibus in vnum congregatis, qui de eorum numero vnum specialiter nominauit: quem dicit ibidem arca plumbea inclusum præstolari debere diem magni iudicij, propter opus peculiare, quod in Anania & Saphira ad corrũpendam communis vitæ integritatem pręcesserat, de quo fratre damnabiliter incluso cuidam peregrino in extremitate vitæ per excessum raptò, ante decennij tempus ostensum fuerat: sicut tũc fama vulgauerat. Iamque diu oblitteratum obliuione fuerat: isto fratre hęc antè minimè audiente, & ad memoriam eandem causam simili visione reuocante. Vnde apparet in vna re bina iteratione repetita, hoc quod malè pullulat, crebrius succidi debere, ne iis qui monachorum minimè censentur, opus peculiare ibidẽ, vertatur in plumbi grauedinem. Ibi etiã ostensa est ei quædam montis altitudo: & dictum est ei ab angelo de quodam Abbate ante defuncto, quod in summitate eius esset ad purgationem suam deputatus, non ad damnationem perpetuam. Ibidemque eum omnem inclementiam aeris, & ventorũ incommoditatem, imbriumque pati. Adiunxitque idem angelus de eo: quod Episcopus nuper defunctus ipsi Abbati solatio precum suarum ad impetrandam veniam subuenire debuisset,

debuisset, sicut ei in visione apparens per quẽdam eius clericum mandauerat, præscriptus verò Episcopus hoc negligenter pertractans: charitatis ardore non condoluit, vt ei succurreret. Et idcirco nec sibi iam, ait, subuenire poterit. Et vbi est, inquiens ille? Ecce ait: ex altera parte ipsius montis, suæ damnationis pœnas luit. De visione verò quam paucis prælibauimus: ab ipso qui hæc ante triennium viderat, audiuimus. Veni inquit, in quoddam habitaculum ambitu parietum destitutum, in quo idem Abbas tibijs residens cruentatis vocauit me: Vade, inquit, ad Episcopum, & dic ei, quod præsens mansio mihi & alij data contubernali meo, propter hoc sorduit: quia duobus hic comitibus in thermis se lauãtibus fœtor indè cõsurgens, penè eam nobis inhabitabilem reddidit: & idem quomodocunq; collectis vndique sumptibus patentia claudat. Quod si per se sumptus ad concludendum ea non habueris, legationem dirigat ad monasteria denominata, inde solatiis gratanter administratis, supplebuntur omnia clausuræ huic necessaria. Quod audiens Episcopus: Deliramenta, inquit, somniorum non sunt attẽdenda, sed ipsa eadem angelus in præsenti visione remouit: quod Episcopus solatia precum suarum etiam à mortuis conuentus non subministrauit. Ipsi verò fratri, qui hæc de inferis ad superos reportabat, præscitum ante nõ fuerat.

Illic etiam quendam principem, qui Italiæ & populi Romani sceptra quondam rexerat vidisse stantem dixerat, & verenda eius cuiusdã animalis morsus laniauit: reliquo corpore immuni ab hac læsione manente, stupore igitur vehementi attonitus: admirabatur quomodo tantus vir, qui in defensione Catholicæ fidei, & regimine sanctæ Ecclesiæ in præsenti sæculo penè inter cæteros singularis apparuit, puniti tanta deformitate pœnæ potuisset. Cui ab angelo ductore suo protinus responsum est, quòd quamuis multa miranda, & laudabilia, & Deo accepta fuisset, quorum mercede priuandus non est: tamen stupri illecebris resolutus, sperare visus est, quod ista obscœnitas mole tãtorum bonorum obrui & absumi potuisset. Qui tamen, inquit, in sorte electorum ad vitam prædestinatus est. Illic etiam dona prima exquisita & innumerabilia pompaticè à malignis spiritibus ad perferendum viderat in palliis & vasis aureis & argenteis, equis & linteaminum subtilitate candentibus. Interrogante autem eo cuius hæc essent, & quid in præfiguratione sua prætenderent, Comitum (inquit angelus) diuersarum prouinciarum iura regentium sunt hæc: vt huc venientes, ea inueniant, & sciant: quia minoribus rapinis & auaritia cõgesta sunt. Quorum aliquos nominatim exprimens, dixit, ea nunquam defectura aut delenda priusquam ipsi venirent, &

ea

ea in ſinum ſuum reciperent. Quàm terribilem verò ſententiam de conuerſatione Comitum intulerit, quis enarrare ſufficiat? cū quoſdam eorum non vindices criminum eſſe dixerit, ſed vice diaboli perſecutores hominum, iuſtos damnando, & reos iuſtificādo, furibus & ſceleratis communicando. Munerum, inquit, præuentione creati: pro mercede futurorum nihil agunt: ſed cum mundanas leges pro coërcenda mali audacia adminiſtrant: damna legalia quæ debitoribus infligunt, abſque vlla miſericordia quaſi iure ſibi debita, ſuæ auaritiæ reponunt: iuſtitiam verò ſpe futurorum nunquam agunt: ſed cum eam gratis offerre omnibus pro æternitatis mercede debeant, ſemper eam venalem ſicut & animam ſuam portant. Quoſdam enim iam iudicatos nominatim dixerat: ſicut Euangelium de incredulis loquitur: Qui autem non credit, inquiens, iam iudicatus eſt. Innumerabiles etiam ſe vidiſſe retulit tam de plebeio, quàm de ordine monachico diuerſorum cœnobiorum & regionum, aliquos in gloria, quoſdam in pœna depreſſos. His ergo & cæteris innumerabilibus conſcriptis, quæ cauſa compendij ſtilo currente concluſimus: duxit eum ab loco pulcherrimā naturali cōſtructione fundata, cum arcibus quaſi aureis & argenteis, opere anaglipho diſcreta. Quæ tanta magnitudine & altitudine etiam & pulchritudine incredibili clarucrunt:

uerunt: vt ne mente concipi, nec ore humano proferri tanti immensitas operis possit. Tunc processit rex regum, & Dominus dominantium in multitudine sanctorum, tāta gloria, & maiestate fulgidus: vt homo corporeis oculis iubar tanti luminis: & dignitatem gloriæ sanctorum, quæ ibidem apparuit, sustinere nequiret. Tūc ipse angelus, qui eius ductor & ostensor fuerat, dicit ad eum: Crastina die migrare debebas: sed interim certamus pro misericordia. Tunc præeunte angelo, perrexit vbi consessus sanctorum sacerdotum in gloria & dignitate inæstimabili fulgebat. Tunc dicit ei: Sunt apud Deum meritis bonorum operum coronati: quibus vos officia Ecclesiastica impenditis. Rogemus ergo illos, vt tibi misericordiam apud Deum impetrent. His dictis supplices sanctis, orabant eos, intercessores fieri. Sancti verò sacerdotes sine mora surgentes perrexerunt ad thronum: & prostrati ante thronum misericordiam postulabāt prædicto fratri. Ille verò angelus cum eodem fratre, illis intercedentibus, de longe in parte stetit. Quibus ante thronum suppliciter pro misericordia postulantibus vox de throno audita est in responsum. Exempla ædificationis aliis facere debuit; sed non fecit. Nihilque amplius in responsis auditum est in illo. Ergo in tam præclaro ordine sacerdotum, sanctos Dionysium, Martinum, Anianum, Hilariumque se

se cognouisse asseruit. Tunc iterum cohortãte Angelo, simul perrexerũt, vbi beatorum multitudo innumerabilis, æstimabili gloria fulgebat. Isti sunt, ait, quos glorioſus certaminis triumphus, ad tantam gloriam peruexit, quos vos in Ecclesia honore excolitis, ad honorem laudemque Dei, quos intercessores pro venia peccatorum tuorũ requirere debemus. Quos cùm simili supplicatione humi prostratos cernerent, statim sine vlla dilatione ad thronum diuinæ maiestatis tendentes, prostrati pro indulgentia peccatorum eius popoſcerunt. Quibus à throno, vox vt ante, emissa est, dicens: Si eos, quos malè docendo exemplo suæ prauitatis illexerat, & à via veritatis in viam erroris deprauando eos deduxerat, correxit, & ad viã veritatis reduxit: remissa sunt. Illis autem interrogantibus, quomodo hæc correctio ab eo fieri posset, vt ad remissionem postulatam peruenire posset: iterum vox de throno est ad eos facta: Cõuocet, inquit, omnes, quos sui exemplo vel doctrina ad illicita agenda illaqueauerat, & prosternet se ante eos, ac profiteatur se malè egisse & docuisse, & postulet veniam, ipsosque roget per Deum omnipotentem & sanctos omnes, vt hęc mala vlterius nec agant, nec doceant. Illis interim in patte de longè stantibus: sicut in priori sacerdotum intercessione, inter quos sanctos Sebastianum & Valentinum cognouisse se dicebat. Inde ergo

angelo

angelo producente, tendentes ad locum, in quo innumerabilis sanctarum virginum multitudo morabatur: incomparabili dignitate & splēdore coruſci luminis fulgens. Hæ, inquit, ſunt, ſanctæ fœminæ, quibus vos famulatum Eccleſiaſticum ad honorem nominis Chriſti impenditis, quas ad interceſſionem apud Deū pro longiori vita præmittere debemus. His dictis (vt ante) proſtrauerunt ſe ante eas. Illæ verò ſtatim cum omni feſtinatione ad thronum tendebant: prorogationem vitæ eius poſtulaturę, ipſis interim (vt prius) in parte ſtantibus. Antequam verò ad preces ſolo proſternerentur, apparuit maieſtas Domini obuiam, & eleuans, dixit eis: Si bona doceat, & exempla bona agat, & eos quibus mala exempla præbuit, corrigat, erit petitio veſtra. Poſt hæc inde recedentes, cœpit ei angelus exponere, in quantis vitiorum ſordibus volutatur genus humanum. Licet enim in diuerſas criminum innumeroſitates ab authore ſuo recedant homines, diabolo ſe mancipando, in nullo tamē magis Deus offenditur, quàm cùm contra naturam peccatur. Et ideò multa vigilantia certandum eſt omnibus in locis, ne ſcelere Sodomitico Dei habitaculum vertatur in delubra dæmonum: non ſolùm enim, inquit, hic morbus virulenta contagione irrepens, inficit animas inter ſe concubitu maſculorum pollutas, ſed etiam in coniugatis multiplici peſte concreta

inueni-

inuenitur. Dum in rabiem vexatione libidinis versi, & instinctu dæmonum agitati: naturæ bonum à Deo concessum, in vxoribus propriis perdunt. Ita vt thoro immaculato in stupri maculam verso, ambo prostituti dæmonibus fiant. Vndè præcipio tibi ex authoritate diuina, vt hæc publicè prædices, etiam quantum discrimen in luxu concubinarum hæreat: non celes, quam diu in illa obscœnitate polluuntur, regni cælorum aditu priuantur. Cui ait: Domine, hæc in medium proferre non audeo: quia propter vilitatem meæ personæ, ad hoc me aptum nō sentio. Cui angelus magna indignatione respondit, quod Deus vult, & per me iubet tibi, tu non audes proferre? Post hæc cœpit eum admonere modo diuerso, de emēdatione eius. Ego (inquit angelus) ad custodiam tui deputatus sum, qui quōdam Samsoni illi, quem liber Iudicum describit, ab eius ortu à Deo sum ordinatus, & in omni conatu operum mirandorum Deo adspirante cooperator illi exstiti, vsque dum carnis illecebris emollitus, in Dalida Dei offensam incurrēs, & consecrationem suam scorto vendens, à Deo est derelictus, tunc autem recessi ab eo. Tu ergò in pueritia tua mihi placuisti: Nunc verò in mœrore & pœnitudine cordis ad Deū conuersus, ita iterum places. In cœnobiis etenim monachorum admonendum est: vt viciorum radicibus arefactis, virtutum possint germina pullu-

pullulare, quia maioris numeri frequentia reperitur eorum, qui mundanis neceſſitatibus, quàm ſpiritu Dei acti, ad hæc ſpiritualia caſtra ſe conferant. Animalis enim homo non percipit ea quæ ſunt ſpiritus Dei, & ideò certãdum eſt totis viribus, ne multitudine carnalium tepeſcat vita ſpiritualium, nè abundante iniquitate, refrigeſcat charitas multorum. Caueatur auaritia, qua dominante, ad paupertatem ſpiritus non deſcenditur, qua cęlorum aditus obſeratur. Ciborum & potus ingluuies, vertatur in vix ſuffirientem neceſſitatem victus. Aqua, inquit, valdè ad potãdum vtilis eſt: quia naturalis potus eſt. Nitor veſtiũ mutetur in neceſſarium arcendæ nuditatis & frigoris temperamentum. Superbię timor, mutandus eſt in humilitatem non fictam. In quibuſdam enim videtur ceruicis inflexio, ſed nõ deponitur in eis cordis erectio. In hoc enim maxima ipſa vita Apoſtolici ordinis cõſunditur: quod virtutes viciis ſuffocãtur. Et dum culpa, quæ ſub ſpecie pietatis intrauit, in vſu retinetur: iam quaſi pro lege rectè viuendi defenditur. Ideoq; in occiduis regionibus, Germaniæ videlicet & Galliæ iſtius ordinis homines, vt ad veram Chriſti humilitatem, & voluntariam paupertatem informentur, monẽdi ſunt: ne à ianua vitæ, Deo per me hæc terribiliter pronunciãte, repellantur. Quanta etiam in congregationibus fœminarum culpa excreuerit, & damnum Deo factum

in

in lucrum diaboli profecerit ordinatione confusa, non tacuit. Cùm enim (inquit angelus) mortuæ fœminæ viuis præferuntur, (quia vidua in deliciis viuens mortua est) mortis operibus communicando: ex ipsis viuis subiectis mortuæ fiunt. Et dum sæcularibus donantur, inexplebiliter opes terrenas sitientes: & terrenas & perituras voluptates ordine cõfuso vertuntur opes, quæ ad conseruandam castimoniam cælestis vitæ à fidelibus congestæ sunt. Et vbi, inquit, illius vitæ Apostolicæ formula incorrupta conseruatur? In transmarinis ait regionibus, adhuc Apostolici rigoris constantia viget. Quia paupertate spiritus præuenti, sine illius terreni impedimenti obstaculo cælorũ regna capessunt. His dictis, iterum atque iterũ de scelere Sodomitico verbum intulit. Cætera enim vitia vitanda semel tantummodo notauit: Hunc verè pestiferum animæ morbum cõtra naturam, commento diaboli suggestum, quinquies & etiam amplius repetiuit. Interrogante autem eo: cur pestilentia grassante, tãta populi numerositas interiret? Immẽsitate, ait, criminum mundo peccante, peccatorum punitio est. Et signum à Domino est denunciatũ: præsagio suo demonstrans, mundi terminum citò venturum. Admonuit etiã inter cætera, quod celebritas operis Dei, tædij aut negligẽtiæ subreptione in ecclesiis ageretur. De Geroldo verò quodam comite dixit idem Angelus;

lus: quod in requie esset glorię martyrū adæquatus, zelo inquiēs Dei, in defensione sanctæ Ecclesię, infidelium turbis congressus, temporalis vitæ dispēdia est passus, ideò æternæ vitæ particeps est factus. His igitur & aliis penè innumeris ab eodem angelo ostensis & auditis, quæ ab hoc scripto compendij caussa exclusimus: idē frater iterū expergefactus, alitibus iā vicina diei concrepantibus, convocatis iisdem fratribus, qui in eius excubiis pernoctauerant, visionis magnitudine permotus, & intolerabilis timoris anxietate iactatus, per ordinem exposuit secreta visionis suæ, cupiens statim, vt veniente patre monasterij: eo præsente exciperentur sermones eius: Qui cùm dicerent, quod fratres meditatione nocturna occupati, claustra silentij irrumpere non auderent: Vos (ait) interea liquenti ceræ hæc imprimite, vt aurora lucescēte, paratiora reddātur. Timeo enim ne lingua torpente, visa & audita nequeāt propalari: quia cum tanto mihi obligationis damno producēda iniuncta sunt, vt reatus silētij huius, sine venia fieri timeā, si meo silentio ita depereant, vt per me publicata non pateant. Namq; illa vltima sanctarum virginum intercessio, quæ pro longiturna vita ad Deum facta fuerat: in ancipiti me positū dereliquit, vtrum nam pro longitudine æternę, aut istius temporalis vitæ prolata fuerit. Si ergo eadem intercessione quam præfactus sum, istius temporalis

poralis vitæ inducíæ protelatæ non fuerint, omni ſcrupuloſitate poſtpoſita, iuxta ſponſionem angeli ductoris mei, craſtina die ſum migraturus. His igitur ſermonibus cohortati, omnia per ordinē ab eo excepta, ceræ impreſſa ſunt. Intereà matutinalibus finitis hymnis, viſitādi gratia aduenit pater monaſterij cū quibuſdam fratribus, qui cum iacēti aſſiſteret, ſecretum petiit. Egreſſis ergo cæteris, Abbas ſecum retentis fratribus, ibidem intus remanſit. Prolatis ergò in medium, quę nocturno ſilentio trepida velocitate tabulis impreſſa fuerāt, verbo & ſcripto recapitulauit vniuerſa. Et delectulo conſurgēs, humi proſtratus: pro commiſſis veniam poſtulans, & vt interceſſores pro eo ad Deum fierent, orauit. Quem cùm cernerent nec pallore deformem, nec macie tabeſcentem, nec dolore membrorum quæritantem, nec tactu venæ aut vllius lethalis ſigni læſione præuentum: verbis conſolatoriis ad ſpem præſentis vitæ tota fiducia animabant. Quibus eadem reſponſa (quę ſupra) retulit: in nullo ſe dubium, craſtina die migraturum. Totam igitur illam diem & noctē ſubſequentem, & ſpatium totius diei ſuccedentis vſque ad veſperam ſin hoc conſumebat, metum vocationis ſuę exponendo, breuibus nunc ſingulis quibuſque ad diuerſos deſtinatis eſt cōmendando, pro abſolutione peccatorum ſuorum interceſſores quęrendo. Ad extremum

cœpu-

crepusculo vespertino subsequētis diei in noctem iam inclinato fratribus conuocatis, vitæ præsentis metas in se decursas esse pronunciauit. Et ideò psalmodiæ eos insistere, precibus omnimodis postulauit. Antiphonas omnes, & psalmorum initia quasi precentor ordiens: pro se fecit decantari. His igitur finitis, paulisper respirauit: fratribus ad sua stratа redeuntibus, huc illucque deambulando æstuans, imminente velocitate tansitus sui, decidit in lectulum, sumptoque viatico, vltimam huius instabilis vitæ clausit horam. Hæc sunt quæ nos confratres eius & venturis & lecturis testamur: veraque esse cognoscimus.

Historia recens de admiranda cuiusdam defuncti apparitione, excerpta ex literis Ven. D. Ioānis N. ex qua eluceſcit auitæ et Catholicæ religionis veritas, & quantoperè defunctis prosint suffragia viuorū.

CAP. XL.

RESpōsum abs te soror, ad postremas meas literas auidè exspectans, prætermittere nō potui, quin te stupendi cuiusdam miraculi, quod hîc Siluæducis his diebus contigit in ædibus Dominæ Vlierdēsis, quam primùm certiorem facerē, præsertim cùm id negotij mihi ab aliis demandatum sit. Historia nec ficta est, nec somnium, sed reuera contigit iam præterlapso die 23 Nouembris, quo nimirum frater noster maritus tuus eadem forma & vestibus, quibus cùm postremo Syluæducis esset, indu-

tus

gus fuit, nigro videlicet pallio, holoſericis caligis, aperto capite, iunctis manibus apparuit diuerſis & locis, & temporibus ancillæ familiæ, cuius ſupra mentionem fecimus. Tandem pallium remouens, horrendam flammã ignis, & oculos quaſi flammam & lumen emittentes oſtendit. Quod ancilla videns, præ timore in defectum animi incidit. Filiæ & earum amita, quæ præſentes erant, cùm ex famula patrem ſuum eſſe intelligerent, vnicè ab eo contenderunt, vt timore iſthoc depoſito, cum à Deóne, an aliundè veniret, & an humana ope iuuari queat, rogaret. Illa autem præ timore non potuit. Conſulunt ſuper hac re D. Heltiũ, & Eccleſiæ Paſtores. Vnus, rogandũ eſſe quid peteret, arbitrabatur, alij in contraria erant opinione, quod ſomnia & nugæ putarentur. Meâ ſententiâ, rogandum erat, quid veniſſet, auxiliumque promittendum, ſi legitimis modis præſtari poſſet. Nobis de his rebus deliberantibus, eccè rurſus in forma qua primò, ſcilicet non horrenda apparuit, dicens: Quid non iuuas me? quare times? Nihil tibi fiet. Illa reſpondit: Non habeo ob ſummam trepidationem copiam auxilij. Hæc feria ſecunda prima luce contigerunt. Apparuit deinde ad nonam & decimam nihil dicens, verùm grauiter ſuſpiria ducens, ac demum hora eiuſdem diei ſecunda, dixit: Quid non iuuas me? Illa dixit: Parata ſum te iuuare omnibus modis, quibus

per Catholicam Ecclesiam licet. Respondit ille; hoc est quod hactenus exspectaui. Et deducta è cubiculo in atrium, rogauit vt sacra quæ pro defunctis fieri consueuerunt, tria celebrari curaret. Atque vt se Orschotum conferens, istic ad altare S. Crucis semissestertium offerret, quod ipse cum infirmus aliquando promisisset, se oblaturum neglexerat. Consolatus, deinde eam petiuit, vt omnem timorem abijceret, quoniam ipse comitaretur. Petens præterea, vt filiabus & fratri diceret, vt pro se orare non desisterent. Feria tertia, ancilla Orschotum abiit ad implendum eius desiderium. Ille verò, vti promiserat, nunquam eam reliquit, imò & præiuit eam in domum vsque ad cubiculum, atque inde in templū ad altare S. Crucis. Ibi vterque flexis poplitibus orauit. Illa nesciens vbi oblationem suã relinqueret, ducta est ab eo ad gazophylacium siue receptaculum oblationum, cui eandem imposuit. Feria sexta illa Syluam ducis rediit, nullum cum eo miscens sermonem, quanquam sepè manibus iunctis se ostendebat. Die sabbati manè ei è somno excitauit, præcepitque vt induta vestibus, in æde D. Ioannis antè Ven. Sacramentum aliquid offerret. Ipse enim hoc aliquãdo, cum Syluæ ducis pacis inter ciues cõponendæ causa esset, vouerat. Quo peracto, rediit circiter medium quartæ eiusdem diei, & excitauit eam dicẽs: Festina, tempus meũ hîc breue est.

Cum-

Cumque illa se induendo occuparetur, rursus dixit: Festina, non dudum hîc ero. Moxq; præcessit in atrium, in quo summa fuit claritas, & petiuit, vt ipsa pro Missis celebratis exsolueret in plura eleemosyna. Adhæc mandauit fratri dici, vt in fide Catholica perseueraret constans, qualem eum esse nõ dubitabat quidem, monere se tamen id inprimis aiebat, quòd vita mortalium variis vt rerũ vicissitudinibus & fluctuationibus exposita, sicut ipse per experientiam didicisset, dum aliquando de Catholicæ religionis veritate dubitaret, quod ipsi grauissimæ pœnæ causa & principium fuerit. Idem & filiabus suis dici petiuit, vtque amitæ suæ vestigiis iugiter insisterent: monens insuper, vt sine intermissione pro defunctis fidelibus orarent. Si enim sentiremus in quibus essent pœnis, quantúmque eisdem preces viuẽtium fidelium prosint, nec horam, imò nec momẽtum quidem sine eorum memoria viueremus. Subiũxit quoque pœnarum suarum tempus fuisse quinque annorum, sed quatuor annorum, totidemque dierum pœnas se per amicorum preces euasisse, iámq; in perpetuũ esse seruatum: gratias agens sororibus quibusdam Boxtellẽsibus pro suis precibus. Monebat etiam Dominam Vlierdensem, vt testamentũ suum incolumis existens faceret, ne in articulo mortis eo condendo occuparetur, sed solĩ Deo tunc vacare posset. Petebat insuper à fra-

tre, vxori vt nuntiaret, vt cum filiis suis omnẽ excoleret concordiam, ne & illi aliquando idẽ cõtingat quod sibi. Rogatus de statu quorundam defunctorum, respondit se nihil aperire posse, quia à Deo sibi non esset cõcessum, hoc tamen addens, vt pro talibus sine intermissione orarent. Demùm actis tam ancillæ quàm omnibus qui pro se orauerant gratiis, suam vicissim operam illis promittens, cum magno splendore iunctis manibus in cælum perpetuò beatus (vt equidem non ambigo) ferebatur.

Habes breuiter quæ hîc hisce diebus, cum multis aliis circumstantiis, quas referre longũ esset, contigerunt, quæ non fabulæ aniles, aut somnia sunt, sed reuerà sic se res habet, quod iureiurando, & testimonio totius familiæ, si res exposcit, confirmabitur. Atque hæc ideò tibi scripsi, vt vnà nobiscum gaudeas: mihi enim prodigio simillimum, quod nos de fratris nostri salute certos reddit, & in auita nostra & Catholica religione nos confirmat, quodque non alia sit sectanda religio, nisi illa sola, quam à S. Romana & Apostolica Ecclesia, iam inde ab Apostolorum temporibus ad nos veluti per manus traditã accepimus, quã Christus sacri oris sui oraculo plantauit, Apostoli tradiderunt, Martyres sanguinis sui testimonio consignarunt, vniuersa vno ore docet atque obseruat per totũ terrarum orbem Ecclesia Catholica. Spero vos aliosque amicos

nostros

nostros huius historiæ relatione plurimum in fide stabiliendos, cunctosque horum temporum nouos & pernicioſos errores facilè repudiaturos, qui tam multos, prô dolor, in æternę damnationis voraginem præcipitant. Vale. Cursim Syluæducis 11. Decemb. anno 1581.

Historia recens & memorabilis, de quodam Arnoldo Huberto, qui post triduanã extasin, admirãda se vidisse testatus, venientes ad se erudiebat ad pietatẽ.

CAP. XLI.

CVm circa annum dominicæ incarnationis 1559. in pago Buremalleno comitatus Burani, qui est feudum Ducatus Geldriæ, pestis grassaretur, Arnoldus Hubertus, nauta, homo coniugatus, ob vitæ integritatem & iustitiæ opinionem omnibus gratissimus, nocte quadam diuinitus compellatus, mox vxorem excitat, Surge, inquit, ego vocor. Illa quid causæ esset, interrogante, ipsoque instãter respondente, se vocari, velleque susciperе Sacramenta Ecclesiastica, surgunt ambo, Ecclesiam adeunt. Quæ cùm noctu ex more clausa esset, cotã Crucifixo ante valuas Ecclesiæ erecto prostratus, diutissimè orauit idem Arnoldus. Interim excitatus Parochus aduenit, cui confitetur, admittiturque ad participationem diuinorum mysteriorum. Quibus perceptis, domum reuersus, incidit in extasin, aut velut quoddam animæ deliquiũ, ita vt vix eo tempore discerni posset, viuerétne an esset mortuus.

tuus. Tandē post triduum ad se reuersus, cœpit totus admirabūdus clamitare: Vbi, inquit, fui, quę & qualia vidi. Atq; ab eo tempore languidus, per semestre aut circiter lecto decubuit. Interim visus est adstātibus frequenter aliquid angelicæ aut diuinæ visionis videre, semperq; præsentibus velut indignās acclamabat, Nihilne videtis? Et quasi erigēs sese è cubili, videbatur apparentes angelos prensando vellec ōplecti, nec ferebat, vt quisquā verbū inane aut iocosum proferret, aut rideret. Nuncne, inquit, tempus nugandi? Personas iuxta sæculū nobiliores, aut status eminētioris ægrè admittebat, itidē nec moniales pleraſq; vitę paululū licentioſioris. Plebeios verò & simpliciores libēter admittebat, erudiens illos ad pietatē & timorē Dei, & creberrimè repetēs has voces, Quid vidi? quæ & qualia cognoui? vbi ego fui? sed & crebrò in easdē extases abripiebatur. Illud quoque mirum, quòd toto illo semestri, quo languens decubuit, vngues nunquā succreuerint. Exacto deinde semestri leniſſima morte velut placidè obdormiēs, in Domino defunctus est. Historiam esse, non fabulam, expoſuit nobis quidā vir integerrimus ac doctiſſimus I. V. Licentiatus, domestica cōsuetudine mihi notiſſimus, qui eidē Arnoldo proxima fuit affinitate coniunctus, sæpiſſimeq; & valentem & post ea languentem vidit & audiuit.

FINIS.

INDEX

INDEX RERVM MEMORABILIVM, QVÆ HIS OCTO COLtionum libris continenrur.

A.

A Bagarus Toparcha nigra lepra laborat 287. à lepra curatur imaginis Christi contactu 249 credit in Christum 295 rogat baptizari 296. cum multis baptizatur. ibid.

Abagari ad Christum epistola 288. & ad Abagarū Christi epistola 290

Abagaro Ananias seruus narrat miracula Christi 287

Absolutionis episcopalis virtus 575

Abyron & Dathan dehiscit tellus 507

Adimari episcopi apparitio & præsidium 435

Aeternitas 966

Alaricus virginem Deo dicatam cum defensione ad Ecclesiam deduci iubet, similiter et vasa sacra 503

Altaria sanctorum olim floribus ornabantur 398

Altarium in honorem B. Martini erectum 410

lucerna ad altare constituta ibid.

Angelus se ostendit S. Gregorio 669

Angelus blandè apparet Vguetino 970

modesta & pia illius ad Angelum responsio ibid.

Angelos S. Euthymius sæpè vidit secum sacrificio ministrantes 70

Animæ exposcunt suffragia Magdalenæ 384

Annulus aureus in pisce inuentus 399

de Annulo superstitiose portato mirum quid notatu dignum 401

in Anxietate quid agendum 971

Apostolorum vestes quales fuerint 446

Aqua in oleum versa 418
Aquæ benedictæ virtus 813
Arianorum calumniæ in Athanasium 782. 783
Arsacius defunctus exauthoratur 558
Arsenius lector Athanasij 781

B.

post Baptismũ imbuitur Mathidia D. Petri mater religionis mysterijs 487
Baptizati ioco non rebaptizantur 786
Barbari à sacris Ecclesiæ vasis sibi temperant 503
Bardæ Cæs. interitus 563. *cædes* 564.
Basilicæ structura D. Euphemiæ magnifica 451
Benedictio episcopi 393
Benedictio mensæ 678
Beneficia Dei ad memorias sanctorum præstita, non sunt occultanda 400
Benignitas insignis in pauperes 678
Berengario diabolus assistere visus 810
Berytus ciuitas 324
Bigami ad maiores ordines ex veteri Ecclesiæ instituto, promoueri non possunt 661

C.

Caluiniana religio Turcicæ proxima 748
Caluinistæ diaboli & latronum imaginibus Antwerpiæ parcunt 804. *& seq.*
Caluinisticæ concioni interest dæmon 800
Caluini exitus 735
Cantici illius, Regina cæli lætare, &c. vnde initium fluxerit 258
Caro Christi in sacramento cur specie panis obtegatur

gatur 66
Cathenæ S. Petri venerãdæ, & earum mira præconia 441. quemadmodum asseruatæ sint 444. vt Constantinopolim translatæ 445
Cathenas dæmones timent 441. quantum iam olim S. Ecclesia has venerata sit 442
Censura Turci Bassæ de Hugenottis 750
Christus imaginem suam imprimit mantili 290
Christus quod non vult, capit fiscus 977
S. Christina diuinis consolationibus & reuelationibus fouetur 869. redit à mortuis ad vitam. ibid.
Chrysostomus re et causa inaudita damnatus 556. defunctus literis Theodosij Constantinopolim reuocatur 546
Chrysostomi corpus infertur honorificentissimè in vrbem Constantinopolim 547. per tempestatẽ subitã ad viduæ agrum appellit, cui is ab Eudoxia ademptus fuerat 548
Chrysostomi tumulus immobilis 546
Chrysostomi cadauer in episcopali throno collocatum, pacem precatur populo 549
Chrysostomo defuncto optimè actum 557
D. Clemẽtis parẽtes Mathidia & Faustinianus 467
D. Clementis fratres Nicæta & Aquila, quomodo ante hac dicti sint 480
in Cœnobijs quid admonendum 981
Concubinarum luxus ibid.
Confessio est necessaria pœnitentibus 415
Confessionis sacramentalis virtus 799
in Congregationibus quid emendandum 982

Cerana seditio 506
Ceras cum 250. viris conflagrat 507
S. Crucis signum olim in periculis vsitatum 849
Crucis signo diabolus fugatur 815
ad S. Crucis signum dæmon bis profligatus fuit 796
Crucem angelus erigit contra terrores dæmonum 383
Cruce consignabant veteres frontem & pectus 637
Crumena IESV 696

D.

Dæmon præfectus cohortium Cæsicarum 795
Dæmonis proprium est, homines à pio vsu sacrarum imaginum reuocare 263
Dæmones totum collegium orphanorū infestant 802
oderunt hymnos ecclesiasticos 394. catenas S. Petri timent. 441
Dæmones teterrimi Chrysaorio in extremis constituto apparent 851
Dæmonum adspectus horrendus ibid.
Defunctus monet fratrem vt perseueret in fide Catholica 989
Defunctorum subuentiones nō esse negligendas 974 & seq.
Defunctis requiem precari, non esse vanum 580
pro Defunctis assiduè orandum 989
pro Defunctis preces & sacrificia 346
pro Defunctis suis parentibus precatur Theodosius ad D. Ioannis tumulum 548. & seq.
Defunctis quantum prosint suffragia vinctum 989
Deuotio antiqui populi 446
Deus tam per indignos quàm dignos operatur 629

Diabo-

Diabolus Berengario aßiſtere viſus 810
Diabolus diſsidiorū pater mendaciis energumenorum Remp. florentiß. Amſterdam conatur perturbare, multas matronas accuſans illorum ore, magiæ 801. *& ſeq.*
Dies vigiliarum Paſchæ ſolemnis 418
Draco agenti in extremis apparet 849. *fugatur orationibus circunſtantium* 850
Eccleſiæ Mindenſis appellatio vnde habeat originē 18
ab Eccleſiæ ſacris vaſis barbari ſibi temperant 503
Eccleſiæ ſalus in ſummi ſacerdotis dignitate & integritate conſiſtit 528
ad Eccleſiam confugientes immunes ſunt ab hoſtibus 502
Eccleſiaſticæ maledictionis virtus 575
Edeſſam obſidet Choſdroe 298
Edeſſa periclitatur ex obſidione *ibid.*
Edeſſeni diuerſos excitant tumultus in tranſlatione ſanctæ imaginis ſaluatoris 306
Edeſſenis multa pro Chriſti effigie Romanus Imper. Rom. offert 304
cum Edeſſenis init pacem Choſdroë rex Perſarū 303
Effigiem Chriſti volens Ananias depingere, impeditur 289
propter Effigiem Chriſti lux ex vultu Thadæi Apoſt. exſilijt 294
de Effigie Chriſti viſio offertur Eulalio 299
Eleemoſynarum erogatarum ſplendor & dignitas coram Deo & cælitibus 697
Elias monachus Dominicanus in B. Mariæ Magdale-

ne seruitio tepescit 381
Episcopi sanctitas quantum possit 452
Episcoporum sacrum album 558
Episcopalis absolutionis virtus 575
Eruere oculum quid sit 487
Eucharistia incredulo vertitur in carnem sanguine cruentatam 66
SS. Eucharistiæ virtus 823
Eucharistiæ reliquiæ pueris innocuis Constantinopoli dari solitæ 53
S. Eucharistiæ reliquijs puer Iudæus perceptis, mirificè in igneo & candenti furno salvus conseruatus 52. puer & mater eius Christianismum suscipiunt. 54
Eucharistiam canibus obijcientes, ab illis sunt discerpti 55
Eudoxia altera Dabila 557
Eudoxiæ summum malum pontifex minatur 557
ad D. Euphemiæ monumentũ odor multo optimus 453
D. Euphemiæ basilicæ structura magnifica 451
Excommunicatio Arcadij imper. &c. 557
Excommunicatus sit martyr 565
Exempli mali pernicies Deo invisa 980
Exempla pereuntium nobis in cautelam dantur, ne et nos pereamus 851. & seq.

F.

Facta & cogitationes nostræ non in ventum diffluunt, sed ad examen seruantur 855
Festũ Assumptionis sanctissimæ Mariæ virginis 309
Festum miraculi stupendi 335

Fidei Christianæ compendium 481
Flores S. martyri Stephano oblati 397
Fœmina princeps pauperibus & ægrotis inseruiēs 675
Fratrum septem apud Ephesum dormiētium historia 766. *ad eos videndos Imper. Theodosius Ephesum profectus* 768

G.

Gladius S. Petri 445
cur Gladiū suū S. Petrus secum semper attulerit 445
de Gladio S. Petri notatu digna 446
Gloria sanctorum sacerdotum 978. *martyrum* 979. *sanctarum virginum* 980
Gratitudo Zimiscæ imperatoris erga S. Theodorum martyrem 278
Gregor. papa mortuum absoluit 564
S. Gregorij hospitalitas 667. *admiranda liberalitas* 671. 3000. *moniales alit.* ibid.

H.

Hæretici olim Catholicos Romanos vocitabant 756
Hæreticorum ingenium 608. & 749. *contentio & pertinacia inexpugnabilis* 727
Hæreseos laquei 763
in Hæreses qui facilius incidant 763
Hæresum laqueos pluit Deus super peccatores ibid.
Hecla mons in Islandia 902
Hospitalitas S. Gregorij 667
Hospitalitas Innocentij quondam aduocati, eiusdem totiusque eius domus religio & pietas 390
de Hugonottis Turci Bassæ censura 750
Hymni Ecclesiastici Fortunati 411

Hymni & orationes vespertinæ à sanctimonialibus olim decantatæ 394
Hymnos ecclesiasticos oderunt dæmones 394

I

Iconomachi quos magistros sequantur 326
Ieiunium ante baptismum 486
Iesus apparet Magdalenæ in forma humana 385. *cui Magdalena transfiguratur ibid. Magdalenam centies & decies in spelunca visitauit* 385
Ignatius patriarcha Const. Bardam castigat 561. *solio deijcitur* 592
per S. Ilidium à febre liberatur S. Gregor. Turon. adhuc puer 439
Imago diuina saluatoris Constantinopolim defertur in templum Pharos 309. *Constantinopoli asseruatur* 312. *quàm honorificè habeatur* 310
Imago Christi antiquissima 324. 332. *Edessa Constantinopolim translata* 284 *in tegula miro modo expressa* 291. *absconditur, ne ab impio rege destruatur* 297
Imago Christi in Iudæi cuiusdam domo relicta 325
Imago S. Mariæ in triumphum ducta 365
Imago Deiparæ currui triumphali & vestibus hostium superimponitur 279
sacræ Imaginis Christi magna vis 300. *mira vis* 304
venerãdæ Imaginis Christi admirabiles effectus 300
Imaginis Christi contactu Abagarus à lepra curatur 294
Imaginis & epistolæ Christi innumerabilia miracula 307. 310. 311.

ex Imaginis Christi lacere in emanatione sanguinis, stupendum miraculum 327
Imaginem saluatoris petit sibi mitti Chosdroë rex Persarum 303
Imaginem suam Christus imprimit mantili 290
Imaginem satanæ solam Ruræmundæ altari impositã Gœssæan. 72. reliquerunt saluam: quam Lindanus sua manu humi illisam contriuit 805
erga Imagines sacras priscorum Christianorum deuotio 306
Imaginum vsus & cultus, antiquissimus 296
ab Imaginum sacrarum pio vsu homines reuocare, dæmonis proprium est 263
Imaginibus diaboli & latronũ Caluinistæ Antuerpiæ parcunt 804. & seq.
Imperatricis cordatæ & sanctæ verbum memorabile 675. & Christiana vox. ibid.
Incontinentium hominum pœna 972. & seq.
Infans ad memoriam S. Stephani portata, reuiuiscit 399.
Innocentius quondam aduocatus præter omnem exspectationem miraculose curatus deprehenditur 393
B. Innocentius Pont. diuinitus excidio subtractus vt Loth 502
Innocentij papæ literæ, quibus Arcadium, Atticum, &c. anathemeti subijcit 556.
Inuocatio S. Sabini martyris 434
Inuocat S. Petrum Chrysostom. 450
Inuocat Iustinia Imper. opem Deiparæ virginis 265
Iudæi permulti credunt in Christum 331. confitentur metropo-

metropolitano sua peccata. ibid. baptizantur 334
Iudæi multi in Creta Christianismum suscipiunt 794

L

Lachrymarum presbyteri efficacia 395
Leuitarum reditus 508
Liberalitas admiranda S. Gregorij 670. Tyberij imper. in pauperes 637. & seq.
Lucerna ad altare D. Martini constituta 410

M.

Magdalena ante crucem orat 384. in cruce videt cuncta mysteria Christi 385. omni die septies in sublime fertur & audit angelicas voces 384. hortatur Eliam monachum ad perseuerantiam 385. ducitur ad loca inferni & purgatorij 384. apparet Eliæ monacho 382. narrat illi seriem vitæ suæ. ibid.
Magdalenæ apparet Iesus in forma humana 385. angelorum turmæ apparent 384
ad Magdalenæ preces fons è rupe erumpit 383
Magdalenæ dæmones in angelos transformati dissuadent orationum assiduitatem ibid.
Magdalenam draco inuadit 382. eum angelus fugit ibid.
Magdalenam Iesus centies & decies in spelunca visitauit 385
Magistratus imperiales occisi apud Thessalonicã 550
Maledictionis ecclesiasticæ virtus 575
Maledictionis maternæ in filios efficacia 342
Manus dextra S. Oswaldi manet incorupta 679
S. Martyri Stephano flores oblati 397
Martyrum gloria 979

Marty-

Martyrum viginti memoria celeberrima 395. & seq.
à Martyribus petit Florentius Hipponens. vestiri 396
Mathidia D. Petri mater post baptismum imbuitur religionis mysterijs 487
Matrimonij cura & solicitudo non conuenit sacerdoti, qui totus Deo vacare debet 626
in Matrimonio quædam licet rectè, parum tamen verecundè & decorè in publico fiunt 484
Mendicus mortuum se apud Epiphanium Cypri episc. assimulat 580. assimulator iste verè mortuum 581
S. Michaël dæmones fugat 383
Miraculum stupendum 694. item aliud. ibid. item aliud 695. item aliud miraculum 696
Miraculum stupendum, in emanatione sanguinis ex latere imaginis Christi 327. hic sanguis à Iudæis conseruatur 329. festum huius miraculi inditum in perpetuam rei memoriam 355
Miraculū Dei stupendum qua arte aduersarij Theomachi conati sint obruere 273
Miraculum Macarij 719
Miracula ex sanguine imagine Christi 329. & seq.
Miracula innumerabilia imaginis & epistolæ Christi 307. 310. 311
Miracula circa S. Eucharistiam cur à Deo ostensa sint 81
Miracula S. crucis notanda 346
Miracula vera à solis Catholicis exspectanda 719
Miseratio diuina 970
Missa incruentum sacrificium 69

Missa

Missæ sacrificium horrore & reuerentia plenissimum 66
Missæ audiendæ vis 47
Missæmastix quæ animaduertenda 635
Mortuum suscitat tunica presbyteri attactu SS. reliquiarum sanctificata 397. *item vestis* 399
Mortuum Gregor. papa absoluit 564
de Mortuorum resurrectione disputatio Constantinopoli orta 766. *ea quæstio ibidem per miraculum septem fratrum decisa* 769. *ea historia mortuorum resurrectio certissimè indicatur* 766
Morientibus quæ merces pro fide 984
Mundi terminus cito venturus 983

N.

Nicæta & Aquila fratres D. Clementis, ante hac dicti sunt Faustinus & Faustus 480
Nonum nihil apud Deum 323

O.

Odor ad S. Euphemiæ monumētū multò optimus 453
Oleum S. Martyris Stephani 399
Orationis episcopi virtus 395
Orationes sanctorum ibid.
ad insistendum Orationibus, vigilijs, & bonis operibus, & sanctis cogitationibus S. Saluius hortatur 965
Orandi modus 392
S. Oswaldi dextra manus manet incorrupta 679

P.

Parsimonia & tenuitas D. Petri 466
in Patris ignominia non gloriandum 654

Paupertas Petri & Andreæ 466
Pauperis obitus quàm fuerit afflictus 671
Peccatoribus quid præcipuè Deum conciliet 878
Peregrinatur Fortunatus ad S. Martinum 410. & seq. ad tumulum Fortunati oraturus Paulus diaco. accedit 411
ne Peregrinatione sua D. Petrus speciem vllam tumultus, id quod fieri poterat, præberet, cauet 464
in Peregrinatione vxor D. Petri vnà erat 478
Pertinacia cuiusdam sacramentarij hæretici 42
Pestilentiæ causa 983
Petrus Hompheus Decanus Embricensis 821
D. Petrus, petra Ecclesiæ 449. sanat paralyticum 477. cur gladium suum semper attulerit 445. Romæ sepultus 443
S. Petro quæ tribuat Chrysostom. 440
Philosophiæ studia perdiscenda sunt ad refutandos hæreticos 483
Photius Patriarcha 562
Picturæ in Ecclesijs Christianorum 434
Pietatem Theodosij admodum auxit Placilla coniunx 674
Pij Andronici Imperat. obitus 258
Placilla pulcherrimum Christianissimæ principis specimen 674
Pœna hominum incontinentium 972. stupri 976
Pœna propter iniuriam sacerdoti Dei illatam 724
Pœnitentibus necessaria est confessio 415
Præceptum omnibus principibus instillandum, quale 675

Præposi-

Præpositorum vita curiose discutienda non est 630
Pseudomoyses in Creta 792. pollicitus is est, se Iudæos per undas maris tanquã per continentem ducturum. ibid. & seq. sed is ipse multos mortales in perniciem abducit 793. disparet. ibid.
Pudicitiæ exemplum in matre D. Clementis 441

R.

Religioni, sicut & hodie, imputata sunt incommoda si quæ eueniant 469
Reliquiarum sacrarũ circumgestatio temporibus D. August. usitata 397
SS. Reliquiarum circungestationis antiquitas & efficacia 409. & seq.
SS. Reliquiarum attactu tunica presbyteri sanctificata, mortuum suscitat 397. item vestis 399
post SS. Reliquiarũ S. Stephani attactum vestis defunctam Basi filiam resuscitat 399. ad eius memoriam infans portata reuiuiscit. ibid.

S.

D. Sabini martyris præsidium 434
Sacerdos angelus domini 629
etiam Sacerdos malus honorandus propter Deum 628
Sacerdoti Dei propter iniuriam illatam pœna 724
Sacerdoti non conuenit matrimonij cura & solicitudo, qui totus Deo vacare debet 626
Sacerdotes quare constituantur 625
Sacerdotes in quibus plerunq; excedant, eorundemq; pœna 973
Sacerdotum sanctorum gloria 978
per Sacramentarium hominem insanum corripit Deus,

Deus, qui sacris consilijs parere noluit 42
Sacramentarij cuiusdam hæretici pertinacia, in eumq; vindicta diuina 42
Sacrificia & preces pro defunctis ibid.
à Sanctimonialibus hymni & orationes vespertinæ olim decantatæ 394
Sanctorum orationes 395
Sanguis Christi à B. Magdalena sub cruce collectus quotannis in die parasceues ebullit 381
Satisfactio 979
Scandalum mali exempli, quàm perniciosum ibid.
Sodomiticum scelus 980
Sodomitici sceleris enormitas, quam angelus quinquies redarguit 983
Somnium portenta 563
Stultitiæ humanæ magnitudo 966
Supri pœna 976

T.

Templi profanatio ominosa 609
Tenuitas & parsimonia S. Petri 466
Thadæus Apost. venit ad Abagarum 293
Theodorus martyr Romanis auxiliatur 278
Theodosius pro parentibus suis defunctis precatur ad D. Ioannis tumulum 548. & seq.
Theodosij iussu septem hominum milia occisa Thessalonicæ 550
Theodosij literæ ad Chrysostomum defunctum, quibus eum Constantinopolim reuocat 546
Trinitarij nostræ ætatis 779
Tumulus Chrysostomi immobilis 546

Tyberius

Tyberius imper. inuenit thesaurum supra mille auri centenarios habentem 637. *post inuentum thesaurum, maiorem in pauperes exercet liberalitatem* 638. *alterum inuenit thesaurum. ibid. pergit liberalis esse in pauperes* 638

V.

Vaticinium obsessi à dæmone 308
Vestis vultus Dominici non patitur interitum. 285
Vestes Apostolorum quales fuerint 446
Virginem Deo dicatam cum defensione ad Ecclesiam deduci iubet Alaricus, similiter & vasa sacra 503
Virginum sanctarum gloria 980
Viros sanctos, & per eos Deum fallere volentes, seipsos fallere 581
Virtutes S. Saluij episc. 965
Visio terribilis 972. *exhilarans* 977
Vltio diuina in Iudæum 277. *is iterum post actam pœnitentiam sanatur* ibid.

FINIS.

Lib. Coll. Soc. tis Iesu Paderborn. ao 1610

Errata præcipua sic corrigito.

Pro numero folij 435. ponatur 433. & sic consequenter vsq; ad finem libri, vbi non inuenis emendatum. Fol. 266. lin. 2. lege. lib. 1. C. de offic. 334 19. forte legendum, Metropolitanum præfati viri. 464. 11. Et his. 492. 1. & consuetudinis. 838. 8. Nickesburgum. ibid. 9. tus est. Iudæis, quibus. ibid. 15. voces. ibid. 26. vindice igne. 839. 3. quem finem. ibid. 22. capiant, & vita.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

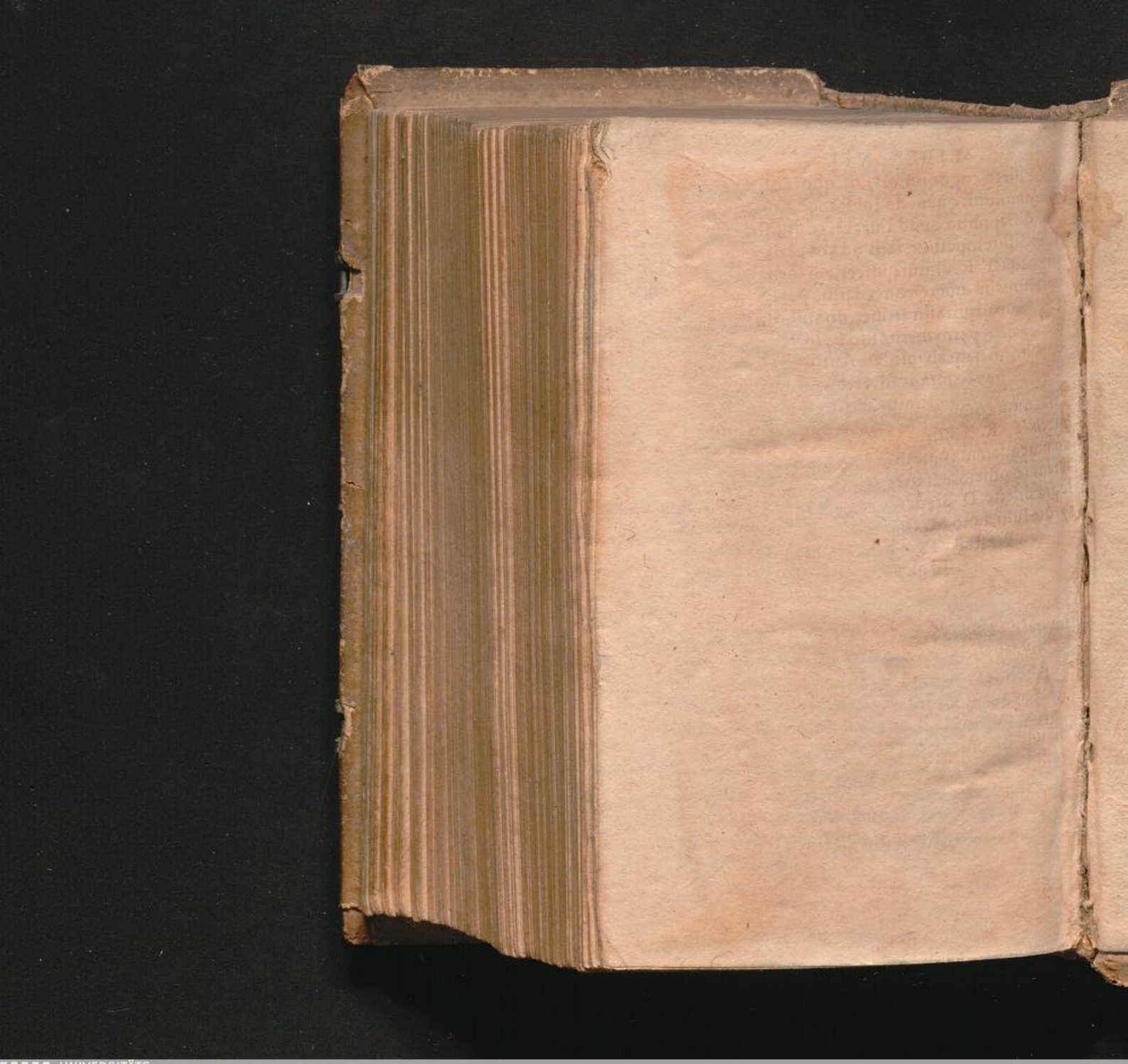
UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

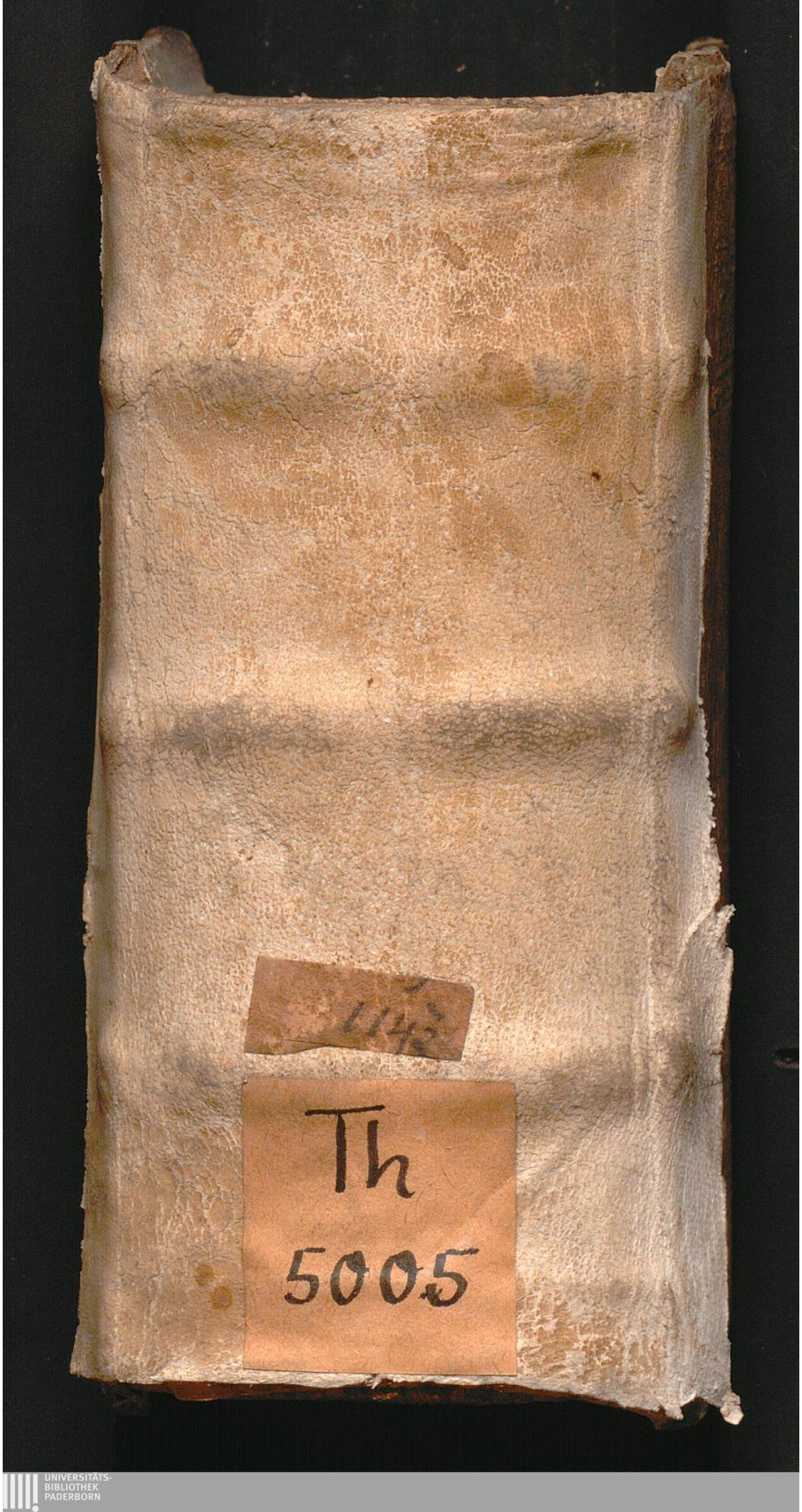

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN